

כפר

זבח תודה

והוא ביאור בארוכה ומשנה ערוכה על הלכות שחיטה והלכות
טריפות על מהריק"א והגהות מהרמ"א אשר אסף
וקבץ ביגיעה רבה ובפלפול עצום עם דינים ומעשים
מהש"ס ומכל ספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים אשר היו
אתה הנה ואחה הנה קבצם כעמיר גורנה החכם השלם והכולל
כנגלה ובנסתר כמהר"ר יחיא בן כמהר"ר צאל"ח זצוק"ל
אב ב"ד ריש מתיבתא ומורה צדק ושוחם ובודק כעיר ואם
בישראל ק"ק צנעא יע"א זכותו וזכות תורתו העמוד לנו
ילוצרענו אכ"ר.

נרפס פעם ראשונה בעי"ת כלכתא יע"א ולרוב יוקר
מציאתו נרפס פעם שנית בהגהה מדוייקת ובהוספת
באר הגולה

נרפס
פעה"ק **ירושלם** תוכב"א

מפתחות הספר

מבוא

סדר הניקור

סדר הניקור של הרב צעדי זצ"ל

הקדמת המחבר

לוח ראשי התיבות

תועלות הנמצאים בספר חיבור זה

מנין שבעים טרפיות

הלכות שחיטה החל מסימן א עד סימן כז

הלכות כסוי הדם סימן כח

הלכות טרפות מסימן כט עד סימן ס

ספר בדיקת הרב צאלח בן יחיא (מהר"ץ)

חשובות הרמב"ם השייכים להלכות שחיטה וטרפות

רשימת ההנצחות והרשומים בספר זה שבעזרתם יצא הספר לאור תהי משכורתם

שלימה אכ"ר.

לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים (קהלת ג א)

יתגדל הבורא ויתקדש היוצר שבראנו לכבודו כחומר וצורה כדמותו וצלמו להבין ולהשכיל ללמוד וללמד והבדילנו מן התועים להגות בתוה"ק אשר בה נמצא תכלית מציאותינו חיי רוחינו ונפש לנפשנו. אוהבי ה" אשר על מבועי התורה נתגדלו, דעתם ונפשם נטהר ע"י ידיעת התוה"ק ודוד המלך ע"ה אמר אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, אפשר להסביר ע"י שאדם מתיסר בלמוד התורה איך להגיע למחוז חפצו בידיעת למוד התורה נקרא יסורין ואולי נתכוון דוד המע"ה לרעיון נשגב זה באמרו אשרי הגבר היינו שיכול להיות מאושר ונפשו בקרבו תנוח ואינו מתמרמר על גורלו אף אם תיסרנו יה רק מתורתך תלמדנו וכך היא מדת המחבר זצ"ל דאג מאד מאד להפיץ את ספרו זבח תודה ברחבי צבור הלומדים הלכות הזבח והכשרתו כמו שאנו לומדים מתוך המכתבים שהתכתב אליהם ושאונו מביאים בספר זה חלק בדפוס וחלק צלום מכתיבת יד קדשו ואלה הם מעלות ההוצאה הזאת

- 1 הגהתי דברי השלחן ערוך שהיו כתובים כאלו הם דברי רמ"א ובדברי רמ"א כאלו הם דברי הש"ע שזה דבר הגורם קושיות וסתירות.
- 2 בזבח תודה תיקנתי החסרונות והטעויות מתוך כת"י המחבר ז"ל שהוא המהדורא בתרא שברשותי כפי יכולתי וה' יסייענו על מעשה רצונו.
- 3 הבאתי כאן כמה שאלות ותשובות מהרמב"ם השייכים להלכות שחיטה וטרפות.
- 4 צירפתי כאן מה שהתגלו איזה מפעולות מהרי"ץ המחבר זצ"ל והתכתבותו לכמה ארצות יותר על תימן הן בדפוס והן בכתיבת יד קדשו ומקוים שעוד יתגלו כמה ענינים ואז בלי נדר נצרף אותם לתאג שאני עומד אי"ה להוציא.
- 5 אמרו חז"ל מעשה אבות סימן לבנים צירפתי כאן ספר הבדיקות לזקינו של המחבר כמ"ש תפארת זקנים בני בנים שאפשר לומר שחבור ספר זה הוא שעורר את המחבר להרחיב הביאור כדיני שחיטה וטרפות.
- 6 הוספתי לבאר קצת מראשי תיבות הנזכרים בספר זה מה שיכלתי.
- 7 הבאתי כאן סדר הניקור של הרב יהודה צעדי ז"ל מתוך כת"י וכן סדר הניקור המודפס בספר ראשי בשמים ותרגמתי אותם כפי הבנתי.
- 8 הבאתי כאן איזה הערות מאיזה רבנים שהעירו בספר זבח תודה בעת לימוד ומי יתן כי גם פה בארצינו הקדושה יהיה התעוררות הלימוד בספרים שרבותינו ז"ל למדו נשב ונלמד בהם וגרחיב בהם הביאור וההתעמקות. ויהי רצון מלפני שוכן מרומים שיגן על כל אלה שעזרו והשתדלו בעד הוצאת הספר לאור ובלעדיהם לא היתה כל אפשרות ולכן זכות כל תלמידי ורבני חכמי תימן זת"ל תגן על כל איש ואיש שתרם וזכה להרשם בתוך הספר למזכרת נצח ולקיים דברי חז"ל על פסוק דובב שפתי ישנים וכפי מה שדרשו חז"ל אכ"ר.

כ"ד המעתיק שמעון יחיא צאלח.

מבוא

קלה לאט לאט ויש ע"י מהירות ויש ע"י חזק כי טבע הפגימה הדקה שבתחלה אינה נרגשת כ"א בתנועה קלה ואחר שהושחזה בעוקצה אינה נרגשת כ"א בחזק קצת בדוחק.

ד) המנהג בסמיכת שוחט כך הוא, כל שיש לו קבלה מאיזה רב מובהק שראוי לסמוך עליו די. אבל אם יצא עליו רינן צריך בדיקה אחר הקול אם אמת או לאו. ולאו דוקא רינן חזק אלא אפי' שלח אחריו רב העיר ולא בא, חושדין אותו ומעשה שנשאל הריב"ש בס' תצ"ה בא' שבא לעיר לשחוט שלא ברשות השוחטים הראשונים והקהל שלחו אחריו ולא רצה להראות המחאתו ובקיאותו וכר' שכ' שאסור מן הדין לסמוך עליו כיון שהיה לו לענות בפניהם בנחת ומענה רך שלא יתן מקום לחשוד אותו כמו שראוי לכל חרד בדבר ה' והוא לא עשה כן איתרע חזקתו.

ה) אדם מישראל שרצה להיות שוחט ובדק צריך תחלה ללמוד כל דיני שחיטה ובדיקה עד שיהיה בקי בהלכותיהם ואחר שנעשה אומן ובקי וקיבל אסמכתא מרב מובהק כמ"ש לעיל יכול לשחוט ולבדוק לבדו. ומי שהוחזק לשחיטת עופות לא הוחזק לשחיטת בהמות. ודין תורה בתרי זימני הוי חזקה וכאן נהגו להחמיר בג"פ הוי חזקה ולכן בעינן שישחוט שלשתן בב"א ושיהיו כשרים בלי פקפוק. וכ' מש"ל בפ"ד מה"ש יש להסתפק אי אמר' גם רוב אצל בדיקה מומחין הן והביא תשו' הריב"ש שכן, ויש מי שכ' דאף דאין הפמ"ר יש לסמוך על רוב מצויין ומ"מ אם הריאה לפנינו יש לבדקה לכתחלה.

א) מצד מנהג החמירו שאין הנשים שוחטות בין לצורך עצמן בין לאחרים ולפי' אין לשום חכם ליתן להם קבלה כלל. וכ"כ ברכ"י שבאר"י וסוריא ובבל והודו ומדי ופרס אין הנשים שוחטות. וא"כ בענין טומטום ואנדרוגינוס וסריס שהם בספק אשה יש להחמיר לענין שחיטה. וא"ת היכי תמצא שנשים שוחטות, והרי אסור לאשה ללמוד תורה? ור"ל כשלמדו מעצמן.

ב) אסור להקל בבדיקת הסכין כגון למסור לאחר לבדוק והוא ישחוט, אלא צריך הוא בעצמו לבדוק ואח"כ יתן לאחר לראות אם היא בסדר. וכן אם כבדה לו יד אחת ע"י חולי עד שאינו יכול להחזיק בה שום דבר אסור לו להיות שוחט דבעינן שיהיה לו כח בשתי ידיו כראוי. ואם חלה באצבע האמצעית והרי היא כאבר מת רואים אם כח ידיו בתקפם ודאי אין לחוש לו כלל ומותר לשחוט שלא הקפידה תורה שישחוט בחמש אצבעותיו כ"א בכח גובראי ואין מועיל אחד ע"ג דאפשר שהוא לא ירגיש ויש מי שמתיר בדיע' אם אמר בריא לי. וה"ה בבדיקת הסכין שא"א לבדוק ולכוין יפה, ובבדיקת הריאה, יש לחוש לפירוק הסרכות.

ג) מאד מאד צריך השו"ב המלמד לתלמידו האומנות של שחיטה ובדיקת הריאה צריך ללמדו כל דבר ודבר הדק היטב עד שידע הכל על בריו. וכן לשים אל לבו ללמדו כראוי עד שירגיש בו שהוא חכם ומבין מדעתו. וכן ליזהר בהבחנת השו"ב בענין הרגשות הפגומות כי יש פגימה שנרגשת בתנועה

(ט) הרב צריך להבחין בשו"ב אם יש לו דעה מיושבת כי הרבה צריך ישוב הדעת, דאדם שיש לו הרבה טרדות ורוב מחשבות אין למנותו שוחט וצריך השוחט שיהיה לו לב אמיץ וחזק ולא יחת מפני כל אם הוא שוחט לרבים הואיל ובאים הרבה אנשים לשחוט שלא יתבלבל מצעקותם. וכן צריך לדעת הרב אם אינו שווה יותר מדאי להעמיד הסכין שאם שווה הרבה סימן שאינו אומן ומומחה, דכמו שמצינו בדיינים שאמרה תורה צדק צדק תרדוף הלך אחר ב"ד יפה, כמו כן בשו"ב צריך לילך אחר שו"ב שהוא יותר מוחזק בכשרות ובאומנות. וראיתי מי שכ' שהשוחטים ימנעו מהלך בשוק כדי שלא לדבר במילי דעלמא ורק יהיה שונה בהלכות אבל בדבר מצות שבין אדם למקום כגון ביקור חולים וכו' רשאי. וכן אם השוחט גדול ולא נשא אשה יש לחוש לשחיטתו כמומר לע"ז שהרי מבטל מצות פו"ר.

(י) כ' ש"ע אינו צריך שידע כל הדינים וכו' דהא חכמים מספקא להו כמה מילי בה"ש.

שם שחוטים כראוי וכו' פי' כל הסימנים או לפחות רובן וגם אינה מוגרמת ולבדוק המפרקת, ואם היא בהמה לבדוק הריאה, ואם מצא שהראשים או האיברים חתוכים אסורים ואם מצא איזה ריעותא וא"א לברר ככה"ג אפי' נמצאו בבית אסורים. ואם במקום שממנים שוחט ידוע, אפשר לברר אתו אם שחטם או לאו ואם לא יתברר יש להחמיר אפי' ברוב גנבי העיר ישראלים דענין זה הוא איסור של תורה.

(ו) יש מחלוקת בין הראשונים אם מצות שחיטה חיובית וכן קי"ל וראיה דהא חזינן דהשוחט מברך על השחיטה או רשות ונ"מ אם אינו יודע לשחוט ורצה לקיים המצוה יש ליתן בהמה או עוף לשוחט ויאמר לו אתה תהא שלוחי לשחוט ויהיה כאלו הוא שחט מטעם דקי"ל שלוחו של אדם כמותו. ולכך השוחט נחשב עוסק במצוה שפטור מן המצוה, וא"ת היאך התיר לנו הקב"ה לצער ב"ח ולשחטם? חקירה זו כבר חקר אותה הרמב"ן ז"ל ותירץ דבהמה זו שנשחטה לטובתה נשחטה שעלתה ממדרגת גוף בהמה למדרגת גוף אדם.

(ז) אסור לשוחט לקחת שכר הרבה דמי שחיטה דדמי לגזל. ולכן רב שנותן רשות וקבלה לעד ולראיה לשוחט, אסור ליטול שכר, אבל המלמד לאדם דעת לידע בהרגשת הסכין ובהשחזתו ובאימון הידים לשחיטה ולבדיקת הריאה ככל חקויה מותר ליטול שכר דכ"ע ידעי שזהו שכר טרחו שטרח עמו עד שנעשה בקי ומומחה. וכ"ש אם לימד אותו לשחוט עופות קטנים כגון צפרים ותורים ובני יונה.

(ח) אנשים שרגילים לשתות משקאות חריפים אין ליתן להם קבלה לשחוט רק לאנשים יראי שמים. וכל שוחט שאינו נוהג במדות הראויים לכל שוחט ה"ה מאכיל נבלות וטרפות לישראל רח"ל. ויש לנהוג שלא יועיל הקבלה רק לזמן מסויים כדי שהוא ישתדל לחזור על למודו ולהתנהג בטוב. ולפי' אם בדקו איזה שוחט ולא ידע, הכל תלוי לפי עיני המורה.

מבוא

עבודת הלוי אם בדבר הטבע לפרקים ולא בטבע הרגיל אין בו משום חשש כי סומכין על החזקה שבדאי שחט בעת המוכשר שמרגיש בנפשו ואין ליקח ראייה במה שידי רותתין בשעה שאוחז הכוס משקה בכף ידו כי אין זה דמיון לאחיות הסכין של שחי' שאין אוחזו על כף ידו ואין כזה בית מיחוש כלל ע"ש.

וכן בתשו' בית שלמה סי' כ' ג"כ שאין להשיגח בשו"ב שידי מרתתין בשעת בדיקת הסכין קצת לפרקים שיש לומר שמחמת שמצמצם כח ידיו לעשות לבדוק הסכין להרגיש בפגימה דקה עי"ז מרתת אז אבל אין זה בטבע לרתות בשעת שחיטה. ערות דבר. פי' כשאתה מדבר בקדושה אסור להיות בגילוי ערוה וה"ה בכסוי ראש.

טעם שנקראת הסכין מאכלת ע"ש וחרבי תאכל בשר וע"ש שמכשרת הבשר לאכילה והאשכנזים קורין לסכין חליף לפי שמחליף הבהמה מחיים למיתה, וגם ר"ת חלי"ף, חד לא יהיה פגום.

כ' תב"ש שראוי ונכון שיהיר כל אדם לבני ביתו שידיחו היטב את ביה"ש אפי' לצלי הדחה מעלייתא שידעו באומד הדעת שסר כל הדבוק עליו בין דם בין שמנונית וכ"ש בעוף דלא נהגו השוחטים לקנח הסכין בין שחיטה לשחיטה.

אם התחיל לשחוט לאור האבוקה או לאור החשמל ונכבה גומר שחיטתו וכשרה.

יא) לכתחלה צריך השוחט לידע שבעים טרפיות אלא שנהגו להקל ולפי' אם ראה השוחט שיש ריעותא באחד מאיברים הפנימיים או החיצוניים לא יכשיר עד שילך למורה וכל זה בעיר שיש בית דין אבל בכפרים שאין להם רב ודאי שצריך השוחט שידע גם שאר דיני טרפיות.

יב) כ' כה"ח בזמן הזה יש להחמיר במומר לתיאבון וכ"ש במומר שלא לתיאבון ומומרים לבתי גוים ונטמעים ביניהם הם פוקרים ביותר, ולמכור נבלות להם יש להחמיר, וכל המומרים הנזכרים בס"י ב' בש"ע שמותר לאכול משחיטתם היינו דוקא דרך עראי ובמקרה אבל למנותו שוחט לרבים אסור. מי שאוכל נבלה אפי' כחצי שיעור הוא מומר.

יג) ממונה לרבים לשחיטות ובדיקות והחזק לרבים שהוא גונב בשר ונמצא בידו בפרהסיא אפי' עשה תשובה גמורה אין לך חילול ה' גדול מזה ואסור לשחוט לרבים.

מקום השחיטה בצואר עיין במהר"ץ שמתרץ ל' הגמ' דקאמר מן הצואר ולמה לא אמר מן הסימנים לפי שהייתי אומר דוקא במקום שכיבת הסי' אבל אם נהפך לצדדים לא, לכן קתני מן הצואר שכל הצואר כשר לשחיטה ע"ש. ויש מי שתי' לפי שיש מקומות שאין ראוי לשחיטה כלל כמו בקנה למטה בכנפי הריאה או בין האגפיים. וכדומה בהרשט, לכן קתני מן הצואר דמבואר במשנה כל הצואר כשר לשחי'.

בדבר שוחט שידי לפעמים מרתתים כ' בתשו' חסד לאברהם ובס'

כיצד משחזרים הסכין? כשירצה להעמיד סכין על כנו ישחזו אותו על משחזת היטב בכח ורק שיהיה במשקל אחד על שני צדדי הסכין. ולא ישחזו במהירות כי כאשר ישחזו במקום אחד בכח ובמקום אחר ברפיון אז הסכין יהיה תמיד מקולקל ויהיה מלא פגיונות דקות ולכן כשיזדמן פגיומה בסכין צריך להשחזו כל אורך הסכין לא על מקום הפגיומה לבדו ואם תעשה כן סכין יהיה תמיד חד וחלק וישר ולא תצטרך להשחזו הסכין בכל עת כי מחמת שנהיה כטוב לא במהרה יקבל חלודה.

צריך השוחט ליזהר בד' דברים בשעת בדיקה, א' תמיד יהיה גזהר בצפרניו שיהיו חלקים. ב' לא יבדוק הסכין בעת שהיד קר ומצונן או חם מאד, ג' לא יבדוק הסכין בחוץ בעת שהרוח מנשבת כי הרוח קשה לה. ד' לא יבדוק הסכין כשהיד טופח הן מחמת משקה או מחמת זיעה כי בדוק ומנוסה בכל אלו לא ירגיש. ולכן כתבו הפו' שהשוחט יבדוק סכיניו מידי יום כיומו בבוקר קודם תפלת שחרית שאז דעתו נק' וצלול ואינו מבולבל ויכול להרגיש בפגיומה כל שהוא. וכן יקנח הסכין כל כך בסמרטוט דק יפה יפה ותועלת לסכין שלא יקבל מהרה שום פגיומה.

אם צריכים בעגל כשנולד מעת לעת יש בזה מחלוקת פו'.

הערה על המכתבים

בזמנו של מחבר רצונו העז להפיץ תורה בקרב כל עדת יהודי תימן בכלל ולארץ הודו בפרט ולכן יהודי הודו פנו בעניני שאלות ודינים אל רבני צנעא עד שהתחילה יהדות בבל לפעול שם הצליחו לנתק הקשרים מרבני תימן וכבר נתפרסמו הרבה מכתבים על ידי מוסד הרב קוק באמצעות חוקרים ורבנים, אני מביא כאן רק מכתבי המחבר ז"ל כדי לרכז כל מעשה ידיו לספריו וזה לכמה סיבות והם כדלהלן:

2. איגרת שניה נכתבה בשנת התקס"ג ולא יגרת זו הבאתי צלום הכ"י כולל חתימת המחבר לדוגמא

תשובות המכתבים לא כדי להעתיקם הואיל ומהרי"ץ ז"ל המשיך בתמימותו שספריו טבעו כספינה ומר רחבי מתחמק מהוצאת הספרים לאור, ולכן כ' למהרי"ץ לשלוח עוד פעם את הספרים וייתכן ששלח הספרים ואמנם מר רחבי לא קיים הבטחתו ולא הדפיסם ומר זכאי שהבטיח לעזור בכסף לא עזר ומתוך אחד המכתבים נהג מר רחבי שלא כהוגן ולכן ראה מהרי"ץ להביע צערו אל מר רחבי ונדמה לו כי בתחנונים יבטל רוע הגזירה ואילו ידע את מחשבתם היה מבקש את הספרים בחזרה אבל מהרי"ץ לא נתפס לייאוש והשתדל ללא ליאות להדפסת שנים מספריו ועכ"פ לא זכה לראותם בחייו בדפוס מ"מ הקב"ה עזר והנה עתה הספר יוצא לאור פעם שלישית בשלימותו.

מכתבי מהרי"ץ ז"ל

1 היום יום ב' ח' אב ייהפך לטובה סדר יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים אכיר. למול הרב התחכמון, פעמון זהב ורמון, יתיב בתואני דלבא, (ז"ל רש"י בגמ' נדה כ ב בתווי דלבא בחדרי הלב אתם יושבים ומחדרים מתרגמינן ומתווינא כל"ז כל חכמה מצויה בכם ע"כ) ברוב אהבה וחבה, קרן ישעי ופארי, הודי והדרי, גבור בתורה כאריה ולביא, וכחותם שמתיהו על לבי, ותמיד זכרו ימתק לחכי ולפי, לא ימיש מתוך צפצופי, תמיד אזכרהו, ועל ראשי עטרת אענדהו, נעים זמירות ישראל, כמיכאל וגבריאל, אשר נוצץ עליהם אור האל, המשמח אלהים ואנשים, בקולו קול עוז ותעצומות, לשבח לדר מרומות, כאשר מפי נחותי ימא שמעתי שבחך, והוד תורתך וריח ניהוחך, ומרגניא דלית לה טימי, (פי' מחיר ושווי) כל מה דאת משבח לה וכו', ענותן כהלל, אין גומרין עליו את ההלל, מרנא ורבנא מרומם כבוד שמו החכם השלם כמהר"ר אברהם זכאי נר"ו יאיר, וכירח יכון עולם אכיר, וגם לרבות אחרון חביב יניק וחכים, ענף עץ אבות, זרע קדש מצבתו, ידידי הבחור הנחמד בנך ורב יתקרי כמה"ר זכריה זכאי נר"ו כ"ר, אחדש"ו האדון הוא ובנו הי"ו כאשר יאות שלמא בכפלא מלפני שוכן מעלה, ישמכם לשם ולתהלה, ולפניכם יסקל כל מסלה, להסיר מוקשות מכם יומם ולילה, אכיר, הגיעה האגרת, אשר שלומים אוגרת, ובתשוקה דוברת, ושלותי ושמחתי ועלזתי על חדות שלומכם כי רב הוא כן נשמע מכם תמיד אכיר. ידיע להוי לאדון, כי שנה זו שעברה כתבתי והגדתי לכם את אשר קרנו, והתלאה אשר מצאתנו כדי לתת דעת להתחנן בעדנו, ותגדל חסדך, אתה והאדון נזר הזמן כמהר"ר דוד נר"ו יאיר, והתפללו על עבדיכם זהו המבוקש והתכלית תבורכו מפי עליון, והוי יודע כי יום ליום ומדי שנה בשנה חכיתי וקויתי לה' יראני בעיני מעשה ידי אשר טפחתי, (הכוונה לספרי פעולת צדיק וס' זבח תודה) דפוסים בעט ברזל ועופרת כי היכי דלהוי מדכיר בתרין עלמין, ועתה באה שמועה כי נשכית הספינה אשר שם יהיו השני ספרים, ודאג לבי הרבה ועיני נגרה דמעה מאין הפוגות, ותהי זאת נחמתי במה שזכר אב ואדון כמהר"ר דוד נר"ו לשלוח העתקתם והוא זכר לי מענין ההוצאה וכבר כתבתי אליו ע"ז בשפל קול התחנה וידעתי כי יכמרו רחמיו עלי, אמנם גם האדון צריך עכ"פ להזכיר ולהשתדל ע"ז ומיניה ומנך יתקלס עלאה ויצא הדבר לאור בעזר האל. וענין המאורע שאירע שנה זאת כבר כתבתי באגרת האדון כמהר"ר דוד יצ"ו באורך משם תראינה עיניך האותות, וימחול האדון על אשר לא זכרתים כאן כי לבי הומה עלי בזכירתם ועל כן זכרון אחד עולה לכאן ולכאן כי לא יכולתי לבא בארוכה אל היכל קדשו, אך אחי טוב קחנו ובואה מהיכל המלך אחי מלך החכם השלם ידיד נפשנו מורנו שיחיה ורוב שלומות מבני היקיר ה"ה כמהר"ר אברהם יצ"ו ומהבנים בני אחיו כה"ר יודה וכה"ר יוסף יצ"ו וכלם נוטים אל מעלתכם שלומים, וברכות כחול ימים נושקים פניכם קדש פני תמימים, בקידה והשתחויה מול אבהן ובנין, יחדו יהיו תמים, ושמועה טובה בשורת הזרע ילד יולד לבני כה"ר אברהם והוא הבכור ב (כאן נקרע בכ"י וע"כ יש להסתפק אם זה שם

חדש או שנה) התקמ"ה יזכר לראות בנים לבניך אכ"ר. ועל ענין הפלפלין ששלח האדון ושנים טיקאן (פי" יריעת בגד בכמות ידועה בזמנם) הגיעו וקבלתים כשמהה ועל (כאן קרוע וכנראה לאיזה סחורה שמהרי"ץ ז"ל שלח) אני שלחתי שנת התקמ"ג ג' פראסל (בתימן השתמשו במלה זו כללית ובפירוטן הוא כ" רטל) במשקלם, שכל רטל י"ו וקיייה, (והוא 580 גרם), וגם בשנת התקמ"ד כמו כן שלחתי אל מעלת כבודכם ג' פראסל וגם הגיע אלינו מה ששלח אב ואדון כמהרר"ד נר"ו ג' ספרים, יריק לכם שדי ברכה מעמק הברכה אכ"ר. ומענין הדבש סיפר לי כה"ר אברהם ג'אית ומה שהיה היה אין תועלת בזכירת הדברים עמך הסליחה ואתה שלום ויקבל האדון ג' פראסל קאהוי (היינו קפה) חצי לאדון וחצי למור"ר אדון כמהרר"ד נר"ו וגם ז' זוגות תפלין אין בקלפים שום מלח. ואם רצון האדון ואב כמהרר"ד נר"ו לכתוב לו ס"ת לשמו קלף חשוב הרכה תלוי כרצונו אם לחשוב מהוצאת הדפוס או ענין אחר איך שיהיה יאיר אורו אכ"ר.

אוהבך ראש וסוף, ולראותך כוסף, הצעיר יחיא בן יוסף צאלח

ובשולי האגרת נשואי בני יודה יצ"ו נתעכב שנה זו מפני מה שאירע ובעזה"י לשנה הבאה תגמר המצוה. ואפשר שגם ביוסף בני יצ"ו יהיה מזווג ג"כ אל ה' ויאר לנו המקום ב"ה ישמחינו ישמחכם בשמחת עולם אכ"ר. וחמשה זוגות תפלין לידידינו כמהר"ר סלימאן קארטה נר"ו הן בתוך שלאדון גם שלחתי מעט זאג (פי" קומוס) טוב שאפשר למצוא בעת הזאת. וישלח לנו מכתב כמה צריך תפלין יאמין האדון כי הזמן לא נתנני בעת ובעונה הזאת להשלימם והחמשה זוגות מיוחדות בכיס.

ומעבר האגרת יגיע יראה ירצה כקרבן אשה לפני הדרת רום מעלת האדון החכם השלם כמהר"ר אברהם זכאי נר"ו יאיר אכ"ר להב חניתו בעיר קוגין מעיר צנעא יע"א ופג"ן (היינו ר"ת ופרץ גדר ישכנו נחש)

היום יום ו סדר ויברך אתכם כאשר דבר לכם התקס"ג ליצירה.

המגורה הטהורה יוצאים מצדיה קני חכמה מפוארה כפתוריה ופרחיה כל אבן יקרה עץ שתול על פלגי נהרי הדעת והתבונה פרינו למאכל ועלהו לתרופה איש אשר המלך מלכו של עולם חפץ ביקרו עין הבדולח ואבן השוהם עינא פקיאא ה"ה אוהבי אשר כנפשי אהבת עולם אהבתיהו ועל לוח לבי חקקתיהו כמהר"ר יחיא בכה"ר משה זביב נרו יאיר ויזהיר כאור שבעת הימים והיית א"ח שמח שמח דשן ורענן אכ"ר.

אחרי התחנה והתפלה לנורא עלילה יגדיל ישגיא רום מעכ"ת עם הני תלת בני חיי ומזוני חיים עד העולם אכ"ר. אותיותינו אלה יעידון יגידון איך אנו בקו הבריות תהלה לאל יתברך וכנמא ידיע להוי לך מלכא כי זו השנה היינו מצפים לכתב קדש מעשה אצבעותיך ולא ידעתי מה זה ועל מה זה לא הגיע אלינו

מכתבי מהרי"ץ ז"ל

שום כתב מכם אלא שם כה"ר מאיר צעדי יצ"ו. והן עתה אדוני תעיין בחשבון שלנו ותשלח הנשאר אצלך בלי שום עכבה כי השעה דחוקה מסבת מיעוט משא ומתן ושבוש דרכים ומלחמות ערוכות בכל פיות מזרח ומערב צפון ודרום יתכן הגידו לכם נחותי ימה כי זה הנגדי (פי' העומד נגד המלך) שולח חיל גדול לאלפים ולרבבות וכיבוש מדינות רבות והורג עם רב אין מספר ואנשי ארץ התימן מפחדים ממנו כי הוא מהשנא דתין ומורדים במלכות ואין לאל ידם לעשות מלחמה ולתפוש שלהם. זאת ועוד כי לבד שני ערי הספר של המלכות הנקראים אללחיה ואלחזידה וגם ערים גדולות ובצורות ולא נדע איך יפול דבר רחמנא לישזבן מהם ומהמהם ומהמונם ועכשיו שם פניו ודרכו לכבוש עיר מכא ונשארו הדרכים משובשים אין יוצא ואין בא בשביל זה לא יכלנו לשלוח לכם שום דבר מפני פחד הדרך כי אין ראוי ליראות פניכם ריקם אבל עמכם הסליחה ואם בעה"י תהיה הדרך בטוחה אשלח לכם לשנה הבאה אם ירצה ה" בחיים עתה אודיעך אחי כי הכתב השלוח אל הב"ד יצ"ו מאת גבאי ומנהיגי קוגני יצ"ו הגיע וזכרו בו כי כה"ר משה טובי יצ"ו עיכב מעזבון המנוח כה"ר יחיא צעדי כ" קרוש בשביל ירושת אשתו יודע לך כי זה אברהם חריזי יצ"ו מקודם כבר נתפייס לתת חלק אחות אשתו אלא שאין ידו משגת ואח"כ נתגלה למלכות כי מתה אשתו ושזה הבית הוא בית אביה ושאין לה יורש בעיר צנעא יע"א אח"כ שלחו אחר אברהם הנז"ל ותבעו ממנו שטרי הבית וכתובת אשתו וחובה וענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו והוציאו בלעו מפיו לקחו הבית בכללו ונשאר מן הכל עירום ועריה וזה ידוע אצלכם כי מי שמת ואין לו יורש המלכות לוקחים עזבונו ואפילו גוים אם אין להם יורש לוקח המלך כל מה שישאר אחריהם כי כן דתם וא"כ מה שעייכב שלא כדין עייכב ולו יונח שהיה לו ממון כאן אין עכבתו עכבה. ובכן אתם הרי ישראל חושו ועמדו על עמדם לדבר אליו כדברים האלה ולשלוח העשרים קרוש ע"י כה"ר טובי בן נסים יצ"ו וכמה השתדלנו בעבור זה אברהם חריזי יצ"ו ולא יכלנו להוציא לו שום דבר ובכן אין להאריך כי אם לפרוס סוכת שלום כקטון כגדול אליו תשמעון ורוב שלום טובה וברכה להבן היקר אברהם יצ"ו ונות ביתו מב"ת ורשט"ו מהבנים בני כה"ר אברהם יצ"ו וכה"ר יהודה יצ"ו וכה"ר יוסף יצ"ו ונושקים ידי האדון בעשר נשיקות ואתה שושואל"ש נאם דורש שלומך וטובתך קשור בחבלי אהבתך הצעיר יחיא בן יוסף צאלח יצ"ו.

תשובת המכתב אין צורך בהעתקתו כאן משתי סיבות א' לא הוציא הספר כבקשת המחבר ז"ל וב' לא שייך לספר הזה ואמנם מכתבי המחבר ז"ל כדי שלא ישכחו ויאבדו וגם ללמד לנו כמה היה חביב למחבר הוצאת ספריו לאור ומן השמים השאירו זכות למשתתפים בעד ההוצאה לאור, זכות מחברנו תגן על בולנו וזה יספיק לכל המכתבים שנעתיק כאן.

מכתב זה נכתב בשנת התקס"ג

היום יום ו' כה תברכו לחדש תמוז שנת התקל"ט ליצירה בסדר ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי העדה לקראתם.

לענף השכל ועץ החכמה, גזע היושר ושרש הדעת והמזימה, אב לכינה ואח לחכמה, הר המור וגבעת הלבונה, דיתלב בתואני דליבא, ויהי דוד עד הראש בא, יקר ונחמד, בכל מושב ומעמד, אביר הרועים, וראש הידועים, נכבד ונעים, תורת אלוהיו בלבו, ורוח אלהיו בקרבו, מה גדלו ומה טובו, ואביו אהבו, אביו שבשמים לתת לו פי שנים, בתורה מאירת עינים, ה"ה מעלת הגביר גבירי שר ישראל, בנן של קדושים, רודף צדקה וחסד בהונו ואונו וממונו כהמהר"ר דוד בן כמהר"ר סבא קדישא יחזקאל רחבי נר"ו יאיר בשחרי וערכי אכ"ר.

אחדש"ו כראוי למעכ"ת ואחרי קידה וכריעה אפים, מול כסא מתנשא, מעלת כ"ת שיחיה, באתי בשורותים אלו מול הוד פני המלך דוד נר"ו, למלאת את דבריו ואת נדרו של מצוה אשר נדר לעבדו נאמן באהבתו, את ספר זבח תודה ושר"ת נק' פעולת צדיק להביא לבית הדפוס, למען תהיה לי מהלכים בין העומדים לפני ה' תמיד, וידעתי ובטחתי כי כן תעשה וגם תוכל, צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, וידעתי כי זכותיה דמר תהיה בכפלי כפלים עד אלף פעמים, על המגיע לעבדך, כי לולי אגרתך הנעימה כמעט עדין לא יצא אור השני ספרים הנו', כי עדיין הכתב והמכתב היה מעוררב, עליונים למטה ותחתונים למעלה, פעם יוצא חוץ לשטה ופעם נסתר, והוצרכתי לנדר שינה מעיני, ושמתי לילות כימים לסדר הדברים בסדר נאות לכל יהי יגיעה למדפים. עתה מה אומר לאדוני ובמה אקדם אדוני, אם לא ברוב ברכות ורוב שלומות, עד שיכלו שפתותי לך ולזרעך אחרין גם בניהם עדי עד, ונשמת כל חי תברך ברכת המוציא והמביא פעולה זו, ברוך אומר ועושה, וזכור ה' לדוד אשר נדר לאביר יעקב, מפרי בטןך אשית לכסא לך, עד עמוד כהן לאורים ותומים, בעבור דוד עבדך אל תשב פ"מ, שם אצמיח קרן לדוד ערכתי בר למשיחי, ויתן ויחזור ויתן כאלה וכאלה להרבנים השרידים, אחי ומרחמי, הנהו תרי אסקריטי דדהבא, ראשון לציון, כולו מלא חסדים, הרב הגדול ראש גולת אריאל כמהר"ר אליהו רחבי ומשנהו כלאב, כולו אב, נבון ומשכיל הן גביר כמהר"ר משה רחבי א"ת הם ובניהם וחנתניהם אכ"ר.

אנא אדוני אל נא תהא יגיעתי ח"ו לריק, כי עדי בשמים ושהדי במרומים כמה יגיעות יגעתי להוציא לאור שני ספרים אלו, לאור באור החיים לכבוד ה' אלהי ישראל, דלא ליעול בכיסופא קמיה, לכן נא תשתדלו בכל האפשר ויותר, ומצוה בקראת ע"ש הגומרה, ואם יתן איש את כל הון ביתו באהבה אנא משלם ליה כפיל לעלמא דאתי כאשר פי' התנא הגדול יונתן בן עוזיאל. יחושו אדוני ורבותי, אל תתנו דמי עד יצא כנוגה אורם וצדקתם כלפיד יבער, והנני מיחל ומצפה ומתפלל כאמור על ידיהם, ועיני תראינה מעשה ידי אמן בעט ברזל ועופרת, כעת חיה לשנה האחרת, כן יאמר בעל הרחמים אכ"ר. כהעתקת דורש שלומכם וטובתכם, מתפלל לאל בעד שלותכם, איש צעיר יחיא בן יוסף צאלח יצ"ו.

מכתבי מהרי"ץ ז"ל

והבנים בני למודי ה' הי"ו אברהם ויודה ויוסף נר"ו נוטים אל מעלתכם כנהר שלומים, וברכות כחול ימים, ומפכים יבורכו ברכות שמים מעל אכ"ר.
ובשולי המכתב מצד ימין: ויקבל האדון מעט לוזים קטנים וגדולים והם שני כיסים זה בתוך זה, הכיס שבפנים לכה"ר אברהם זכאי והכיס שבחוץ למורי ואדוני ואם תמעט מול ערך ואל תהי ברכת הדיוט קלה.

היום יום ו' ששי בתמוז בס' באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחקק שנת התקמ"א ליצירה.

מרחוק אקרא לשלום עטרת ראשי ורבוני, וענק על צוארוני, חמדת לבי ואור עיני, קרוב ללבי ורחוק מעיני, ואם לא ראיתיו הנה הוא קשור ברעיוני, ועל זרוע ימין כחותם שמתיהו, ואל על קראתיהו, וטוטפת בין עיני שמתיהו, הלא הוא מרגניתא דלית ביה טימי, דין אבא למלכא וחכימי, ונזר עטרה לכל גוברי גיברי שלמי, השר והטפסר ראש גולת אריאל, ממלא שאלת כל שואל, מרנא ורבנא הגביר המרומם בנן של קדושים, אראלים ותרשישים, החכם השלם הדר הוא לכל חסידיו, כמהר"ר דוד רחבי בן לההוא סבא קדישא כמהר"ר אורו של עולם יחזקאל רחבי השומר אמת ישמרהו אכ"ר. ושלמא רבא בכפלא להבנים בניו, כל אחד בשמו הנאה לו, כי לא ידעתי אכנה, יהי מכירם ברוך אכ"ר.

אחרי עתרת השלום והחיים, לאל עליון בפרישת כפים, בקידה על אפים, מול כתרא קדישא יאריך ימיכם ושנותיכם אכ"ר. הכתב והמכתב מעשה ידי אמן גלילי אצבעותיך הטהורות והקדושות ראיתי, הן פעם ראשונה ושניה שהאדון שיחיה לעד נדר במבטא שפתים להוציא לאור שני ספרי אשר טפחתי ורביתי, וכאשר שמעתי קול כתבך דופק, לא יכולתי להתאפק, ואז נמלא פי חדוה ושחוק, והשמחה פעה פיה לבלי חוק, והקול נשמע עד למרחוק, כאלו נתן תהום קולו, ואל הכבוד הרעים מזבולר, שחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי, ישמח ויגיל עמי בעבורי, והן עתה באגרת אחרונה ראיתי ברמיזה, כמעט שהודך מעלי פנה, באמרך כי הרבה כאלו נדפסים, וגם כי צריך להוצאה מרובה, אשר יאמר כי ח"ו אין לאדון חפץ בה, נמלא לבי חלחלה ורעדה, וכמעט נפשי לתחתיות ירדה, ובעצמי הרגשתי אש פלדה, ושמחתי ח"ו ליגון נהפכה, כי שמעתי רמיזה הפיכה, ועיני תדמע דמוע, על תשובת אור העולם אשר לכל נסמך בו הוא שעשוע, ולא אאמין אמונה אומן, כי האדון מרנא שיחיה יתשל מהוציא לאור מעשי ידי, כי הנה באמת ידעתי כי אין מדרש בלא חדוש, ואם אין, לפחות בו ימצאו נחת כל מעייני החכמה, בהיות שכל דברי הפוסקים באו ועלו שמה בסדר נאות ונכון כיד ה' הטובה עלי, ואין ספק כי ישאר לי לפחות זכות המפתח, לבד מקור מוצא הדינין והחדושין מכמה ספרים. עתה אתה אדוני מורי, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, תפל נא תחנתי לפני כסא כבוד תורתך לזכות אותי, כי מה בצע אם תהיה נסיעתי כביאתי, והיית לי למשיב נפש

ולכלכל את שיבתי, שלא ילכו הני תרי מרגנתי לטמיון, ידעתי כי כל תוכל ותעשה ותצליח, ומגוברא דאית בחיליה למעבד בעינא, ואם בשכיל הוצאה יזכור האדון בכתב את אשר אני צריך לשלם, ולו אמכור אפילו מצע שתחתי ליקריה דקב"ה עתיקא דעתיקין. הנני מתנפל מול כסא מתנשא כסא כ"ת להפיק רצוני ולמלאת שאלתי, והנני אני עני המיחל לחסדי אהיה אדעה מה אעשה לך, בתחנה ובקשה לפני אל רם ונשא, ותמיד לא אחשה גמולך ישוב בראשך, אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך, אתה והבנים הנעימים בניך... ראשית ועד אחרית יוטיב ויטיב להון בנהורא דאורייתא כי כך המדה... מרי האי דויד ינהר לעלמין...

מעברו השני של המכתב: יגיע יראה מול כסא מתנשא השר והטפסר אור העולם כמה"ר דוד בן כה"ר יחזקאל רחבי נר"ו יאיר אכ"ר. להב חניתו בעיר קוגין יע"א. מעיר צנעא יע"א ופג"ן.

מרחוק אקרא לשלום השר והטפסר, גאון ישראל והדרו ומשושו ומאורו, הלא הוא כמה"ר דוד רחבי נר"ו יאיר אכ"ר.

מראש מקדמי אר"ש שפתי יביעון בתחנה ובקשה, לאל נערץ בקדושה, ישגיא ירומם מעלת כסא כ"ת, החיים והשלום יסובבך, אתה ובניך ובני בניך, מעתה ועד עולם אכ"ר. הנה החזרתי למשי"ח תשובה לאגרתך הנעימה, ושם הפלתי תחנתי מול כסא מתנשא שישלים האדון נדרו אשר נדר לה', ובה אדע כי מצאתי חן בעיניך. ולהודיע לאדון כי שלחתי עם כה"ר שלום זביב יצ"ו אבן אחת טובה לסכין שלשחיטה, וגם רטל זאג כמו שזכר האדון בכתבו האחרון חביב, והגיעני מהר"ש זביב יצ"ו קשר היל, כמו שזכיר האדון. אמנם ספר שער המים עד עתה לא ראיתיו וכבר שלחתי לכה"ר נסים יצ"ו לחפש אחריו. ויקבל האדון בשמחה מנחת עני מעט קאהרי כמו ג' פראסל מכ'אוי בין האדון ובין אהובינו כמה"ר אברהם זכאי נר"ו אכ"ר. נא במטו ובמחילה מעכ"ת תנשק בניך הי"ו מצדינו, כי רב החשק והחמדה לראות זיו הדרת פניכם הקדושות והטהורות, אשר כאור החמה שבעתים מזהירות, הכלל והפרט ישמחם יוצר מאורות, והיו למאורות אכ"ר היום יום ד סדר כי מראש שורים אראנו התקמא ליצירה ולסדר המוסתערב כמונו היום הנני נותן לו את בריתי שלום. אחיך ישראל הצעיר יהיא בן יוסף צאלח.

ומעבר השני של המכתב: יגיע יראה ירצה, מול כסא מתנשא, שר וגדול, חומה ומגדול, הגביר המרומם, כמה"ר דוד רחבי נר"ו להב חניתו בעיר קוגין יע"א מעיר צנעא ופג"ן יע"א.

סדר הניקור

מקור

צפת אל ניקור יבעד ת'וב אלבטן ויתקצא עלא טרפה אללאצק פי גאנב אלמדוורה אלאכרה אלד'י תלי אלחלוחלת וכד'אלך גאנב מנה לאצק אלא סיני דיבי יתקצא עליה ויבעד שחם אלקיבה אללאצק פי כ'ארגהא ויתקצא עליה. ויבעד אלשחם אלמדוור עלא אלפחת' מן פוק חלב המותר שעל היתר, ויקרש אלשומן מן אלבטן אלכ'ארג מן אלקיבה קדר ד'ראע ויקרש אלקרום מן אלטרפש ומטלע אלא ספל אלפכ'אד' בערץ' אלכסלים אלא גאנב אלשדרה מע אלחלב אלד'י פוקה פי ספל אלפכ'אד. ויבעד אלחלב אלד'י פוק אלמתמאזקאת מן כ'ארגהן גמיע. ויתקצא עליה ויגר אלערוק מן אלכ'אפקין ת'לאת'ה מן אימן יתפצלין את'נין את'נין. ואת'נין מן איסר יתפצלין ת'לאת'ה תלאת'ה. ואטראפהן מג'רוס פי אלשדרה ואן לם יכ'רגיין אלא כמאלהן יחתאג יתחרא עליהן. ויבעד אלפתילות מן גהתי אלשדרה פי אטראף אלכ'ואפק אלד'י ילי אלשדרה. ועלאמהן אד'א כאן פי צ'ו אלשמס מן כ'ארג יבאן מן דאכיל פי גהת אלשדרה אביץ', פיה קליל צפא, יקרש קרשה רהיפה מן אלגהתיין טולהא מן ספל אלפכ'ד' אלא אלצ'לע. ויבעד אלחלב מן תחת תלך אלקרשה אלא אן יצל אלא אלשומן אלפארק בין תלך אלקרשה ואלגלד וקדר ערצ'ה אלא מא יג'טי עליה בשר וחיניד' מותר. ויקרש גמיע אלקרום אלד'י עלא אלטחול ויגר אלת'לאת'ה אלערוק אלד'י וסטה ואן לם יגתרין אלא כמאלהן יקטע באלסכין ויתקצא לא יבקי שי. ויבעד אלקרום

סדר הניקור

תיאור מעשה הניקור? יסיר חלב הקרב ויקפיד עליו עד סופו הדבוק בצד הדרא דכנתא הסופית אשר מול החלחולת. וכמו כן החלק הדבוק ממנה עד סיני דיבי יקפיד עליו. ויסיר חלב הקיבה הדבוק מבחוץ ויקפיד עליו. ויסיר החלב המשוך על הכרס מעל החלב המותר שעל היתר. ויקלוף השומן מן הקרב היוצא מן הקיבה שיעור אמה. ויקלוף הקרום מן הטרפש ולמעלה עד סוף היריכים ברוחב הכסלים עד צד השדרה עם החלב שעליו עד סוף היריכים. ויסיר החלב שעל המותן והעצה שמבחוץ כלו. ויקפיד עליו וימשוך השרירים מן הכסלים ג' מהימן יפרדו שנים שנים. ושנים מהשמאל יפרדו לג' ג' ויסודן מחוברים בשדרה ואם לא יצאו כולן יצטרך להקפיד עד סופן יצטרך להקפיד עליהן. ויסיר הפתילות מצדדי השדרה בסוף הכסלים של יד השדרה. וסימנן אם היה אור החמה מבחוץ יראה מבפנים מצד השדרה לכן יש בו מעט בהירות יקלוף קליפה דקה משני צדדיה ארכה מתחת הירך עד הצלע. ויסיר החלב מתחת הקליפה עד שיגיע לשומן המבדיל בין אותה קליפה והעור. ושיעור רחבה מה שיכסה עליו בשר ואז מותר. ויקלוף כל הקרומים שעל הטחול וימשוך שלשת החוטמים שבתוך הטחול ואם לא ימשוך עד סופן יחתוך בסכין ויקפיד שלא ישאר כל שהוא. ויסיר הקרום אשר על הכליות והחלב שעליהן. ויסיר חלב הכליות וכל הקרומים אשר בתוך

הבוקות והחוטאים הנכנסים בנקבי הבוקות שבהם נגמר חוט השדרה, ויסיר החלב שבראש הזנב בבהמה גסה. ואם היה צאן אז יקלוף החלב מראש האליה הדבוק עד הבוקא. וסימניו קרום דק מבדיל בין זה החלב ובין שורש האליה. וקולף עצם השדרה שחלב הכליות דבוק בו או יסיר העצם כולו. ומבדיל היריכים ופותח כל הירך מחוץ לבשר אשר מחובר בעור ויסיר גיד הנשה ויקפיד עליו ועל הקוקנות ושמן בכל כלל החתיכות והקוקנות שהם בראש עצם המוח משני הצדדים מה שאפשר להקפיד עליהם לפי שהן דבוקות ולכן שוברן וזורקן ומסיר החלב מן המוח מבפנים ומבחוץ. ומסיר שלשת הגידין שהם בין הבשר והעצם. וכל החלב שיש בשוק והחלב שעל הכרס מבחוץ יסירו לא ישאיר ממנו כלום. וכמו כן המסוס ובה"כ. וכמו כן יסיר החלב שעל החלחולת מלמטה ועל הבשר הנמשך עמו. והחוטין שאיסורם משום דם לא נהגו להסירם מפני שמחתכים הבהמה לכמה חתיכות וה" יצילנו משגיאות אכ"ר.

אלד"י עלא אלכליות ואלחלב אלד"י עליהן ויבעד חלב אלכליות וגמיע אלקרום אלד"י וסט אלפלוך' ואלחוטאים אלדאכלת פי את'קאב אלפלוך' אלד"י בהן יתם חוט אלשדרה ויבעד אלחלב אלד"י פי ראס אלזנב בבהמה דקה (אולי צ"ל גסה). ואן הו צ'אן פאליקירש אלחלב מן ראס אלאליה אללאצק אלא אלפלך'. ועלאמתה קרום דק פארק בין ד'לך אלחלב ובין אצל אלאליה. ויקרש עצם אלשדרה אלד"י חלב הכליות לאצק אליה, או יבעד אלעצ'ם באצלה, ויפצל אלפכ'אד' ויפתח כל פכ'ד' מן כ'ארג אללחם אלד"י ילי אלגלד ויבעד גיד הנשה ויתקצא עליה ועלא אלקוקנות ושמן פי גמיע אלכ'ראקא, ואלקוקנות אלד"י פי ראס אלמכ'ה מן אלגהאטיין מא ימכן אלתקצא עליהן לאנהן לאבטאת, לד'לך יכסרהן וירמיהן, ויבעד אלחלב מן אלמכ'ה מן דאכל ומן כ'ארג. ויבעד אלסאק ת'לאת'ה גידים אלד"י פי בין אללחם ואלעצ'ם. וגמיע אלחלב אלד"י פי אלסקלה ואלחלב אלד"י פוק אלכרש מן כ'ארג יבעדה לא יבקי מנה שי. וכד'לך המסס ובה"כ וכד'לך יבעד אלחלב אלד"י עלא אלמצ'פע פי ספלה ועלא אלבשר אלד"י יגתר מעה. ואלחוטין אלד"י איסורם משום דם לא נהגו להסירם מפני שמחתכים הבהמה לכמה חתיכות וה" יצילנו משגיאות אכ"ר.

זהו המנהג המקובל מימות קדמונים ע"ה זת"ל.

סדר הניקור של הרב יודא צעדי זצ"ל.

דיני ניקור שחיבר הרב הגדול כמהר"ר יהודה צעדי זצוק"ל מכ"י סדר הניקור שקבלנו אחר שמפשיטין הבהמה קורעין הכרס החיצונה מבין הירכיים עד החזה ומוציאין הכרס הפנימי ומסירין מעליו שמלה הפרוסה עליו כולה. ונוהרים על החלב הדק המחובר במעי שהוא סוף הדר הכנה הקרוב למוצא הרעי שמצדו אחד מחובר חלב הקרב ומצדו השני שומן הכנה וזה החלב שמצדו הוא חלב הדקין האסור לד" הגאונים ז"ל.

וכן נוהרים בצד הדבוק בקצת סיני דיבי ומנקרין הכל היטב. וכן נוהרים להסיר חלב שעל הקיבה מבחוץ והוא חומצה עד שלא ישאר ממנו שום דבר ונוטלים חלב שבתוך הקיבה מבפנים המחובר לקיבה ממש שאינו פרוס כשמלה הוא המותר והוא הטהור והוא בר חומצא. והפרוס על המסוס ובית הכוסות כשמלה אסור שהוא תותב קרום ונקלף והוא מכלל חלב שעל הקרב. וגוררים מהמעי היוצא מהקיבה כמו אמה וגם הוא חלה הדקין האסור לד" הרמב"ן והרי"ף מפני שהוא שוכן לחלב שעל הקרב. ואח"כ מוציאים כל בני מעים והכרס והכבד חוץ מחלוחלת שעדיין צריכה לנקותה מחלב שעליה ואח"כ קולפין כל הקרום שעל הכסלים שאסור משום חלב ומדקדקים עליו שלא ישאר ממנו כלום. ותחלתו מהמקום הלבן שבאמצע הטרפש עד הירכיים ברוחב כל הכסלים עד השדרה ומסירים אותו עם החלב שעליו שבסוף הירכיים ועל הבשר שתחת המתנים הנקרא באלערבי מתמאזק"ה וזה החלב הוא מכלל חלב הכסלים ואח"כ מושכין חמשה חוטין שבכסלים הם ג' מימין וב' משמאל. הג' שמימין מתפצלין שנים שנים והב' שמשמאל מתפצלים כל אחד מהם לג' ג' וראשו האחד מחובר לשדרה והם נקראים חוטי העוקץ וחוטי הדפנות וחוטי הכסלים. ואסורין משום חלב. ואם שולפן כשהם חמין נשלפים כולם. ואם נתקררו אינם נשלפים וצריך לחטט אחריהם. ואח"כ קורעין בסכין קרום דק שאצל השדרה משני צדדיה מתחת המתנים עד הצלעות והוא המקום שיראה למראה לבן לאור החמה או לאור הנר מאחורי הבהמה ויראה מבפנים ואחר שקורע הקרום נוטלים החלב שתחתיו עד השומן שתחת אותו מספק בין עור הבהמה ובין זה החלב והוא מותר. ונוטל זה החלב השדרה ארכו מתחת המתנים עד הצלעות ורחבו עד שיתכסה בבשר ומשנתכסה בבשר גוררים החלב שעל השדרה מבפנים אצל בשר המתנים הנקרא מתמאזקה ומנקרין אותן מבחוץ. ועוקרין חלב הכליות ממקום חיבורי בשדרה מעל הטרפש לצד מתני הבהמה ומנקרין תחתיו מכל חלב או מסירים עצם השדרה כולו. ואח"כ פותח העצם המחובר שני הירכיים ומוציא כל החלב שבתוכו על חלב הכליות והוא חלב שעל הכסלים והוא תרבא דאיקליבוסתא ומנקרין אותו עד תחלת הזנב בבהמה גסה. וכבבשים מוסיפין לגרור את פני האליה כלפי פנים הנוקש על היריכות עם חלב הכליות והכסלים כל הגבוה בראש האליה מקום מוצא הרעי עד עצמות האליה. ולמטה ממנו יש בקרום דק בין זה החלב ובין חלב האליה. ובין החוטים היונקים מחלב הכליות והכסלים. וגוררין כל החלב שבין הפוקלות שהם בערבי אלפלך עם החוטים הנכנסים בנקבי העצמות המחוברות מתני הבהמה

מלמעלה שבהם כולה חוט השדרה ומפריד הירכיים כל אחד לבדו. ופותח כל אחד מהבשר של צד העור עד שיראה גיד הנשה שעל הירך ונוטלו ומחטט אחריו בכל בשר הירכיים ובירך הנקרא מוכ'ה מבחוץ ומבפנים ובשוק הנקרא סאעד בחוץ ובפנים. ובבשר שעליו הגדל מצה"ג הנקרא סוקלה עם כל שומן הגיד בכל מקום שימצא. ויש משני צדי הירך הנקרא מוכ'ה ובכף שלה קנוקנות ושומן גיד הנשה שאי אפשר לנקותם היטב. לכך יתיר וישליכם. ויש בשוק תחת בשרו ג" גידים קטנים והם מגיד הנשה לכך יפתח הבשר ויסירם. והתחול יקלוף הקרום שעליו וימשוך החוטים שבתוכו שהם ג" ואיסורם משום חלב וצריך לחטט אחריהם. והכרס והמסוס ובה"כ צריך לנקותם מכל החלב הדבוק בהם והקרום שעל הטרפש מצד הכבד אסור משום חלב. ומה שמצד הריאה נהגו להסירו שמא יסתפק הרואה אבל הוא מותר. ומסירין הקרום התחתון שעל הכליות והוא אסור משום חלב וחוטם אסורים משום דם לא נהגו באלו הארצות לבטלם מפני שמחתכים את הבהמה לכמה חתיכות וה"י צילנו משגיאות ויורה עבדיו דרך האמת אכ"ר.

ע"כ מה שנמצא בשם ר"י יודא צעדי זצ"ל.

ה" ש ל ו ם י צ ח ק ה ל ו י ז"ל.

כל ת"ח שאינו יודע שכ"ם קצ"ב. (פ"י שחיטה. כתיבה. מילה. קשר של תפילין. (יא קדושין) ציצית. ר"ל קש"ר של ציצית. ברכות ר"ל ברכות אירוסין ונשואין ועוד. וי"ג עוד כ"ד י"ד. כ"ד ספרים. וי"ד פרקים הלכות שחיטה ברמב"ם. ע"י גמרא חולין ט.

נוסח הרשאה לתלמיד שרוצה לשחוט

אחר שיבדקו אותו ב"ד וגמצא בקי בהלכות שחיטה והלכות טריפות כולן ובהשחזת הסכין והרגשת פגימה דקה אז יכתבו לו זה הנוסח והיה בידו לזכו ולראיה :

יכתב אל תאריך

ביומא דגן אתא לקדמנא (פב"פ) וסר סכיניה קדמנא ואשתכח שפיר ועוד בדקנא יתיה ואשתכח יאי בכל מילי בדעתא בחכמתא וסוכלתנותא והימנותא וענותנותא וכיון דחזינא זריותיה ואומנותיה בסכינא ובהלכות שחיטה ובכל מילי ארשינא יתיה למיכס תורין וענא ועופי ושרינא לכל ישראל למיכל משחיטתיה ולא איתי אנש די ימחא בידיה מחמת דמהימן הוא וחזינא מן דינא לאסמכותיה ולא תקופי בידיה ומארי די שמי' יתקיף בימינא דדחלי שמיה וכתבנא דא להיי ולשלמא ולזכו.

הקדמת

הרב המחבר ספר „זבח תודה“

ישישן השוחטים יניילו הבורקים המוסחים והנקיאים בהלכו' שחית' ומרפות. אשר הם בפוסקים מנויות, על פי הש"ס בנויות. אמרות ה' אמרות מהורות, כוזה הרקיע מאירות. והמה כדבונות נפועים כסמכות. מניני מדע ישכילום אחרי דרישות וחקירות. וישימום לראשם עמית, יענודם על ענקיהם קשורות. ועל לבם יקבעום כעל הלוח' חרות, או ילכו בם במסלות ישרות. ומדם יבנו ערים גדול' ובצורוז' בם המהרנה נפשות יקרות, אשר בצרור התבונת צרורות. היודעות פשר דבר קלות וחמורות. להבדיל בין הסמא ובין המהור גזירות מבורחות. בראיות ברור' אשר לעין כל נזכרות. בים ההלמוד והפוסקים העלו נרות, זכות ובורות, והיו למאורות, לפקח עינים עורות :

חרות וששון כהיום מודעת. ומלאה הארץ דעת. בהגלות נגלות הלכות ברורות מומה ודעת, אשר אספתי באמרים כפי ידיעתי רמה ותולעת, צעיר ונבקר מדעת, ונפשי מאר יודעת מאשר חברי אל עמק המלך ים התלמוד המלאה לה דעת, אשר חצבו וזקקו ידלו מים להשקות מהם עם ה' מלאים תבונה ודעת. הכל בכתב מיר ה' עליהם השמל' וימלא את הדעת, מינים ממינים שונים את כל הקורות לדעת. והיה כל כבקש ה' הלכה למעשה יבא אל אהלי החכמה אשר באר"ש החיים מודעת. שם שם לי חק ומשפט יום ליום ולילה ללילה יחיה דעת :

יום ולילה ללילה ינעתי. ובוריות גדול נודותי, ובגנוי המלכים האדירים חפשי ואוכל מתוך אוכל ברת. וקמחא מחינא סלת נקיה מחנה. יאת הכל יפה בעט' בהבת. ובמקט שנות לקצו' קצרת' יוריש מלין דברתי. ולהאריך מעט לא קצתי כי בעין יפה ומוכה קרבת. ואם בדרך קצרה בחרתי, גם בדרך ארוכה אחותי. לבאר מעמים הרנים הווקתי, הן מעמי פסקי השלחן המהור אותם בארתי הן מעמי הרנים שנתחדשו אחריו אותם בחרתי. וגם מעט מן המעט מדלי הוספתי, ואשר קבלתי מרבתי גם הם חקקתי. ולהוכיז זכותם לכך נהכוונתי. בהני מלי מעלייתי אשר מספידים לקחתי, ואת הכל על ספר קמן זה סדרתי :

אז ישיר ישראל את השירה, כמענה פיו קל ענות גבורה, לאל נאור בגבורה. אשר זיכנו כהיום הזה לגמרה של תורה, מפי סופרים וספי ספרים עריכה בכל ושמירה, מפרשי הש"ע אשר ערכו כל מיני מגדים על גבי דפתורא. אשר המה היו לבית ישראל בפסקיהם ענק ועמרה, לא הניחו זוית ופנה יקרה. אשר בה לא נתחבטו לעבדה ולשמרה, ושם באו כל דברי הראשונים אשר קדמים ויחנו במר"ה. הוראות יקות ברורות ואבן יקרה, זה מושך אצלו זה מושך אצלו כבר זהב ואבן יקרה. סובב סובב הולך הרוח רוח ה' לפרש דברי הש"ע מנורה מהורה, אשר מן השמים הסכימו על ידו ולו משפט הכבורה. ויעשו גם המה בחכמה ובגבורה, להגדיל ולהעמיד ולהאריך אדר יקר התורה :

הקדמה לספר זבח תודה

צדקה עשה עמנו אלהינו. להעמיד חרבותינו, ולסמוך דלותנו. בתת לנו כהיום עמודי עולם לפקח עינינו, ולהאיר חשכינו. ושם בחיים נפשנו. אשרינו מה טוב חקנו. ומה נעים גורלנו. ויוצא פר"ח ויצץ ציץ פרחים ושושנים לחיותנו. להשביע רעבוננו. ולרוות צמאוננו. כמה נקדם אלהינו. אשר אצל מאורו עלינו. וקדשנו במצותיו לזכותינו. לעולם שכלו טוב גן עדננו. יראו עינינו וישמח לבנו :

אמונה אומן ראיתי אחרוני' שהתאו האוה לקצר דברי הקורמים ולגלות נעלמים אשר בספרי הראשונים עלומים. אחת הנה ואחת הנה ויהיו הואמים . ואת הכל עשו יפה ונחמד בסדר נאות וחסמים. וכל אשר יצמא יקרב וישתה מימיהם מים נאמנים או ירעב ללחם וקרב ואכל וחי לעולמים. ובינהו אני הצעיר בדבריהם הנעימים, וראיתי כי הן אמת קצורים שעשו חכמים מחוכמים. חיות הנה ופתי מערימים, אך אמנם מקום הניחו לי אבהן דעלמין. לפענח נעלמים. כי הרבה דינים גדולים ועצומים, אשר השמיטום והניחום בספרים סתומים וחתומים, את הכל אספתי דיני' ומעשים, מראים פנים להסביר הדין כאשר לפניך רשומים, ולב אחד לכלנו לעשות מטעמים, אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמי מרומים :

לא לכבודי ולא לכבוד בית אבות, כי אם לכבוד רוכב ערבות. המשפיע סחכתו על עם נדבות. מלומדי מלחמה ראשי ישיבות, לגלות ולהודיע חקי האלהים חצובי להבות. דור דור ושופטיו לאלפים ולרבביו. מפורסמים וגלויים ברחובות. ודבריהם כנופת צף עריבות ומתוקים מרבש תנובות, ויקרא שמה רחובות' ערוכים וסודרים כעדר הקצובות. וכחריפות נקובות. פסקים ודין' הכוה' תהום נקבות . ורקיע חושבות' ואף שתראה בהם מחלוקי, וריבות . כאיש ערוך לקרבות. כלם ברורות נכבדות וחשובות. ולב כלם לשמים למעלה אהובות :

חן וחסד עשה עמנו אל גדול וברוך. בגלות החיל הזה המר והארון, אשר תורה שם בישראל בשלח"ץ ער"ך, אשר חיבר מאור הגולה ב"ר' המאיר לארץ ולדרים, ויתן אוכל בערים, ואחריו כל אדם ימשוך כ"ל לו כ"ל אליו יסודות ועיקרים. עדרים עדרים, כלם טהורים כלם ברורים. כל דבר קטן ודבר גדול עלה בגורלו. הוד והדר פעלו. לא נראה ולא נמצא כמוהו, ואל מי תדמיון דומיהו. ובקונטרס זה עלו ובאו, וכלם בשמות נקראו, שאלות ותשובות חדשים עם ישנים, נטעי נעמנים, חדשים מקרוב באו ספרים יקרים, יסודתם בהררי קדש מאירים ומהירים. וקווי ה' יחליפו בח יעלו אבר כנשרים :

במעמקי נבונים בוכנים מאירים הדרת רזונים. ידועים לחכמים ספונים פניני ספיר ספרהם חפשהו והעליתי דינים נבונים ועל כל דין ודין רשמהו זכרונים, מכטן מי יצאו הדברים נטעי נעמנים, כפי קוצר ידיעתי ואעירה לי עדים. וחברתים אחת אל אחת והיו לאחדים ויחדו היו תמים צמודים, עם כל המטרות אשר מצאוני. וימי עוני אשר קדמוני .

הקדמה לספר זבח תודה

1 ובפרט מן הפרט כאשר ראיתי כתב פחותי חותם מעשה 2 ידי אמן ידידי ואדוני עטרת ראשי ואור עיני. אשר בכתבו הנעים הבטיחני, וידו פרש ש"ר בכתב אמת לעזריני. והעלות על מזבח הדפוס קונטריסי זה מנחת עני. ותכף ומיד נערת חצני. ולהשלים כוונתם לטובה נדדתי שינה מעיני ולילות כימים שמתי לכבוד קוני. ומנייהו ומני יתקלס עלאה במענה לשוני. הלא הוא החכם השלם שר וגדול בישראל ראש גולת אריאל. משכיל ונבון רודף צדקה וחסיד הן גביר כמהר"ר דוד נר"ו בן כבוד מהר"ר יחזקאל רחבי. ישמרהו אלהי אבי. וצנה ורצון. יעטרהו הוא ובניו כאשר עם נפשי ולבי. ועיניו תראינה בקום בר נפלי כאריה ולביא. שופריה דהאי דוד ינהר לעלמין אכ"ר. זכרה אלהי לטובה לאיש חסיד עמיתי אשר הוא היה לי לעזרת מש"ר חכם ונבון ונעים זמירות ישראל כמהר"ר אברהם זכאי נר"ו יאיר הוא ובניו בקרב ישראל ועיני לשמיא נטלית יאריך ירום ישיא יגדיל כסא רום תורתם ומעלתם בחיי נפישו וזרעם יהיה נכון לפניהם בביתם ובחומותיהם. מורי הוראה הוראות בישראל צדיקים יושבים ועטרותיהם גדולי גדולים תולדותיהם זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם. א) וקראתי שם ספר זה

זבח תודה

יען כי בו בארתי דיני וביחה בפרטות וגם כי ב' תיבות אלו עולים במספר קטן כמספר שמי ושם טשפחתי עם ד' אותיות שמי יהו לרצון אמרי פי ול"ל אכ"ר כה עתרת איש צעיר מקוה חסדי אהיה. הצעיר יחיא ו' כמהר"ר יוסף ו' כמהר"ר צאנדה יצ"ו.

היום יום שנכפל בו טוב שני פעמים ב"ך יברך ישראל לחדש תמוז בסדר ושנה והקים את כל נדריה התקל"ט ליצירה.

הערות

1 **הואיל** ולא יצא הספר לאור ע"י שלוחי המחבר זצ"ל ולכן ראו המדפיסים זכות לעצמם להשמיט מההקדמה החל מן ובפרט עד קרוב לסוף ושם שינו מהנוסח כפי העולה על רוחם ובלי כל הערה. ואמנם לא כן עמד, אדרבה ברצוני להביא כל דברי המחבר זצ"ל בשלימותם ולהעיר על אלה שלא זכו להוציא הספר ולקיים מ"ע מן התורה מוצא שפתיך תשמור ועשית. וכפי מה שכתוב בהקדמת המחבר ז"ל התרפס אליהם פעם אחר פעם עד שלא זכה לראות הספר בדפוס ומשום כך כשראיתי בימי צעירותי בלמדי בספר הייתי מצטער מאד על החסרונות והשבושים שהיו בספר ובכל פעם חזרתי על ספר כתי' ולפום צערא אגרא הגיע לידי כתי' המחבר ז"ל בעצמו מהדורא בתרא.

א) מש"כ בדפוס וקראתי שם ספר זה זבח תודה יען עד אכ"ר לא נמצא בכ"י אשר ברשותי.

ביאור קצת ראשי תיבות הנמצאים בספר זבח תורה זה

(א) א"ח אורח חיים או אורחות חיים. או"ה איסור והיתר הארוך. א"ז אור זרוע. אל"ז אליה זוטא. אמ"ה אבר מן החי. אפ"ה אפילו הכי. א"ר אפי רברבי. אצ"ל איך צריך לומר או איך צריך להיות. א"ש אמונת שמואל. את"ל אם תמצא לומר. א"ר אליה רבה. א"א אי אפשר. או"ב אב ובנו.

(ב) באה"ג באר הגולה. בה"ג בעל הלכות גדולות. בה"ט באר היטב. בה"י בית הילל. ב"ז בנימין זאב. ב"ח בית חדש או בעלי חיים. בד"ה בדיק הבית. בד"א כמה דברים אמורים. ב"י בית יוסף או בן יומא. בנ"ח בני חיי. בעה"ע בעל העטור. ב"ע באר עשק. ב"ש באר שבע. ביה"ש בית השחיטה. בלא"ה בלאו הכי. בח"ב

(ג) גו"ר גנת ורדים. גו"א גור אריה. ג"ה גן המלך.

(ד) דב"ש דבר שמואל. ד"מ דרכי משה. או דבר משה. דמש"א דמשק אליעזר. דפת"ח דברי פי חכם חן. ד"ת דבר תורה. ד"ס דברי סופרים.

(ה) הרי"ף הרב יצחק אלפסי. הרב יוסף פיגון. הרמב"ם הרב משה בן מימון. הרמב"ן הר"ם משה בן נחמן. הרשב"א הר"ם שלמה בן אדרת. הרא"ה הר"ם אבי העזרי. הרז"ה הר"ם זכריה הרופא או הר"ם זרחיה הלוי. הרא"ש רבינו אשר. הר"ש הר"ם רבי שמשון. או ר' שמעון. הרא"ה הר"ם אברהם בן חביב הריב"ש הר"ם יצחק בר ששת. הגא"ש הגהות אשירי. הרמ"ש הר"ם הר"ד הר"ם הרלנ"ח

הר"ם לוי בן חביב. הרי"ב הר"ם הר"י הרב יצחק הלכין. הרא"ה אברהם בן אסמאעל. הרימ"ט מיטריני. הר"י הרב יצחקי. הר"ד הרב דוד בן יחיא. ה"ה או הה"מ הרב המגיד. הל"מ הלכה למשה מסיני או הרב לחם משנה. ה"מ הני מילי או הוה מצי. הגמ"ר הגהות מימוני. הגמ"ר הגהות מדרכי. הב"ע הכא במאי עסקינן. ה"ג הכי גרסינן. הס"כ הסכמת הפוסקים. הלק"ט הלכות קטנות. ה"ע הון עשיר. הפמ"ר הפסד מרובה. הרד"ע הרב דוד עראמה. הו"ל הוה ליה.

(ו) ול"ד ולא דמי או ולא דוקא. וה"ה והוא הדק. וכ"כ וכן נראה. וי"מ ויש מפרשים או ויש מחמירים. וצ"ע וצריך עיון. ולענ"ד ולעניות דעתי נראה.

(ז) זו"ת זוכה תורה. ז"ת זבח תורה. ז"ח זוהר חדש. ז"ש זבחי שלמים.

(ח) ח"א חלק ראשון. ח"ב חלק שני. חה"ט חה"ש חוט השני. חי"ד חלק יורה דעה. חו"י חות יאיר. ח"מ חשן משפט. חא"ר חופה את רובו.

(ט) ט"ז טורי זהב. ט"ד טרפא דאסא. ט"ס טעות סופר. ט"א טעם אחר.

(י) י"א יש אומרים. י"ט עשרה טפחים. י"ל יש לומר או יש לתרץ. ימ"מ ימין משה. י"ש יבין שמועה. יש"ש יש של שלמה.

(כ) כ"ב כן נראה. כנה"ג כנסת הגדולה. כה"ס כן הסכמת כ"מ כסף משנה. או כן מצאתי. או כן משמע. כ"ב כל בו. כ"נ כנסת יחזקאל. כ"ע כולי עלמא. כצ"ל כן צריך לומר. או כן צריך להיות. ככ"פ כבולעו כן פולטו. כת"י כתיבת יד. כה"ג כהאיי גוונא.

(ל) ל"ח לחם חמודות. ל"מ לא מבעיא. או לא מהני. לפ"ד לפי דעתי או לפי דעת. לה"ק לקט הקמח.

(מ) מ"מ מעדני מלך או מכל מקום. מבי"ט משה בן יוסף מטרנני. מ"ה או מש"ה משמרת הבית. או משום הכי. מ"ב משאת בנימין. מ"א מגן אברהם.

ראשי תיבות הנמצאים בספר זבח תורה זה

מח"ב מנחה בלולה. מחזיק ברכה. מ"י מטה יוסף. מנ"י מנחת יעקב. ממ"נ ממה נפשך. מו"ז מורי זקיני. מהר"ץ מורי הרב צאלח. מוהרי"ט מה"ר יוסף טראני. מהריט"ץ מה"ר יום טוב צהלון. מ"ק מקראי קדש. מ"י משפטים ישרים. מ"ש או משפטי שמואל. מש"ל משנה למלך. או שכתבתי לעיל. מעל"ע מעת לעת או מעבר לעבר. מהרש"ג מה"ר שלמה גאון. מהר"י בי רב מהרי"ל יעב"ק לוי מהר"י בי רב מהריק"ו הרב קולון מהרי"ב הרב יחיא בשירי מהרר"ט מהרי"צ מורינז הרב יחיא צאהרי. מהרח"א הרט"ט הריב"ה יחיא בשירי. הרי"ץ ה"י יחיא צאהרי. הרש"ך ה"ה הר"א הר"ש בן עטר מהרא"י הרד"ע הרב דוד עזריה. מהרי"ח ה"ה חאגיז.

(נ) נ"י נמוקי יוסף או נחלת יעקב. נ"מ נפקא מינה. נ"ל נראה לי. נקה"כ נקודת הכסף. נ"ע נוחו עדן. נ"ש נחלת שבעה. נ"ד נדון דין.

(ס) סמ"ג ספר מצות גדול סמ"ק ספ"ק ספר מצות קטן. ס"ק סעיף קטן. ש"ל סביאבסביא ליה או להו. סב"ל ספק ברכות להקל. ס"ס ספק ספיקא.

(ע) ע"צ עטרת צבי. עט"ז עיין טורי זהב. ע"ז עטרת זקנים. או עטרת זהב. ע"י עולת יצחק. ע"ח עץ חיים. עב"י עיין בית יוסף. עכ"פ על כל פנים. ע"כ על כרחיק או עד כאן. ע"ע עיין עליו או עיין עוד. עש"ב עיין שם באורך. עה"ג עבודת הגרשוני. ע"ת עולת תמיד. עכ"ל עד כאן לשונו.

(פ) פ"מ פני משה או פנים מאירות. פנ"ח פנים חדשות. פא"ט פרק אלו טרפות. פ"ה פרי הארץ. פנ"ח פנים חדשות. פרי"ח פרי חדש. פרי"ת פרי תואר. פרי"צ פרי צדיק.

(צ) צ"צ צמח צדק. צ"ל צריך לומר. צ"ע צריך עיון. צד"ל צידה לדרך. צה"ג צומת הגידים.

(ק) קר"ס קרית ספר. קו"א קונטרס אחרון. ק"ד קודש דם. ק"ל קשיא לי. קי"ל קיימא לן.

(ר) רשד"ם ר"י שמואל די מדינה. רש"ך ר"י שלמה כהן. ריב"ל ר"י יוסף בן לב. ר"ב ראשי בשמים. רע"ו רבינו עובדיה. ריט"ץ רבינו יום טוב צהלון. ר"י בר' יהודה הלוי. רמ"א ר' משה אלשקר. רשב"ץ ר"י שמעון בר צמח. רש"ל ר"י שלמה לוריא.

(ש) ש"ך שפתי כהן. ש"ד שערי רורא. שו"ת שאלות ותשובות ש"ג שלטי גבורים. ש"א שער אפרים. ש"ס שיתא סדרי. שה"ם שער המים. ש"ח שמלה חדשה. ש"י שארית יוסף. שכ"ג שיירי כנסת גדולה. ש"ל שבלי לקט. ש"פ שאר פוסקים. של"ה שני לוחות הברית.

(ת) תשו' תשובת. ת"ח תורת חטאת. או תורת חיים. ת"ד תמים דעים. ת"ה תורת הבית. תה"ד תרומת הדשן. תב"ש תבואת שור. תלי"ת תהלה לשם יתברך. תע"ב תבא עליו ברכה. תכ"ד תוכן דבריו. תי"ט תוספות יום טוב.

עד כאן מה שזכרתי לכתוב ושאר ספרי המחברים הקדמונים מפורסמים והנם כתובים בש"ע גור אריה ושאר חבורי ש"ע עיין שם ותראה צמאונך כפי סדר אבג"ד.

והא לך תועלות הנמצאים בספר זה והמה ז' אך מוד פני המנורה יאירו שבעת הנרות.

- א** בו ביארתו כל דין ודין לפי מנהגו כפי מה שמצאתים בספרים דברי מר"ן ע"ה לפי מנהגם. דברי מהרמ"א לפי מנהגם מקומות שעושים נפיתה לפי מנהגם .
- ב** בו אספתי ורמזתי כל דעות הפוסקים ראשונים ואחרונים החולקין הן לאיכוד הן להיתר אף שהם הפך הש"ע. מכמה מעמי' כאשר אבאר .
- ג** רמזתי דעות המחמירים יען באולי רוצה אדם להחמיר על עצמו ולקדש עצמו במותר לו קדוש יאמר לו. עסי ט"ל ס"ק ה'
- ד** רמזתי דעת החולקים שאם באולי כבר נוהגים להקל באיזה עיר כאותה סברא יהיה הרמז מן וסמך למנהג אות' העיר שאין להוסיחם .
- ה** שאני באולי יולד ספק באיזה דבר מן הדברים שכבר פסק הש"ע בו לאיסור שאז אותו הספק עם מחלוקת אותו הפוסק יהיה ס"ס ויוכל לעשות ממנו ספק ספיקא
- ו** שבזמן הזה ביד כל השוחטים הרבה כתיבות מועתקות מה שביד זה אינו ביד זה ואולי כתוב בהם איזה קולא ליחיד במקום שכל חכמי ישראל חלוקים עליו מכאן יתברר לו אי סברא יחידית היא או לא .
- ז** שאם יהיה הפסד מרובה בדבר במקום שאין הגוים אוכלים משחיטת ישראל וימצא בכאן ב' ג' פוסקי' מסכימים להקל שאז יוכל לסמוך עליהם כיון דלאו סברא יחידית היא. עיין סי' ט"ל ססק"י כ' הפר"ח ז"ל .

אלו הם השבעים טרפיות על סדר שמנאם הרמב"ם ע"ד

א	דרוסה	לו	נתמסמסה הריאה
ב	ניקב תורבץ הושט	לז	נשתנו מריאה
ג	ניקב קרום של מוח	לח	נהפך הושט במראיו
ד	נהמסמס המוח עצמו	מל	חסרה הריאה ממנין האונות
ה	ניקב הלב עצמו. לבית חללו	מ	נתחלפו האונות
ו	ניקב קנה הלב	מא	הותירו האונות מגבה
ז	ניקבה הסירה	מב	נסרכה אונה לאונה שלא כסדרן
ח	ניקבו קני הכבד	מג	נמצא' הריאה בלי חתוך אוני ובלי סרק
ט	ניקבה הקיבה	מד	חסר מקצת הריאה
י	ניקב הכרס	מה	יבש מקצת גופה
יא	ניקב המסס	מו	נמצאת הריאה נפוחה ועומדה
יב	ניקב בית הכוסות	מז	צמקה הריאה כולה מפחד אדם
יג	ניקבו מעיה	מח	חסר הרגל בין סתח' ברייתו בין שנחתך
יד	יצאו המעים לחוץ ונהפכו	מט	או שהיתה יחירה רגל
טו	ניקב המחול בעוביו	נ	נישלה צומת הגידין
טז	חסרה המרה	נא	ניטל הכבד
יז	נמצאו שתי מדרות	נב	ניטל לחי העליון
יח	חסרה הקיבה	נג	כוליא שהקטינה ביותר
יט	נמצאו שתי קיבות	נד	כוליא שלקתה
כ	חסר הכרס	נה	כוליא שנמצאת בה ליחה
כא	נמצאו שני כרסים	נו	כוליא שנמצאו בה מים עכורים אע"פ
כב	חסר המסס	נז	שאינם סרוחים
כג	נמצאו שתי מססים	נח	כוליא שנמצאו בה מים סרוחים אע"פ
כד	חסר בית הכוסות	נח	נפסק חוט השדרה
כה	נמצאו שני כתי כוסות	נט	אם נקרע רוב הבשר החופה את הכרס
כו	חסר אחד מן המעים	ס	נגלד העור שעליה
כז	נמצאו שני מעים	סא	נתרסקן איבריה בנפילה
כח	ניקבה הריאה	סב	נתדלדלו היסמנין
כט	ניקב הקנה למטה במקום שאינו ראוי לשחיטה	סג	נשתברו רוב צלעותיה
ק	ני' סמפון מסמפוני ריאה אפי' לחברו	סד	נעקרו רוב צלעותיה
לא	נאמס מקום מן הריאה	סה	נעקרה צלע א' בחוליתה
לב	נימוק סמפון מסמפוני ריאה	סו	נעקרה חוליא אחת
לג	נמצאת ליחה סרוחה בריאה	סז	נשטט הירך מעקרו
לד	נמצאו בה מים סרוחים	סח	חסרה הגולגולת מסלע
לה	נמצאו בה מים עכורים אעפ"י שלא הסריחו	סט	נמרך מוח חוט השדרה ונתמסמס
		ע	נשבר רוב הגולגולת ונתרוצץ

ושתי טרפות יש בעוף יתר על הבהמה, ואלו הם

א' עוף שנשתנו מראה בני מעיו מחמת האור. ב' עוף המים שניקב עצם ראשו

יורה הלכות שחיטה דעה יב באר הגולה

א מי הם הכשרים לשחוט. וכו' י"ד סעיפים:

א אהבה שוחטים לכתחילה אפילו בנשים הנה"ס ג' ו"א
 שאין להניח נשים לשחוט שכבר נהנו שלא לשחוט (אגור)
 וכן המנהג שאין הנשים שוחטות (א) ודעבדים (ב) וכל אדם
 אפילו אין מכירים אותו השמוחזק לשחוט שהא יתעלה (ג).
 וגם אין יודעין בו שהוא מומחה (ד) ויודע הלכות שחיטה
 מותר ליתן לו לכתחילה לשחוט (ה) ומותר לאכול
 משחיטתו שרוב הרגלים לשחוט הם בחזקת מומחים (ו)

ומסוחקים

אמנה ריש חולין
 ואם אינו מוחזק
 ככשרות ע"ל בס' כ'
 ב' תוס' סס
 ממנה דוחס
 דל"א והר"א ש'
 והמרדכי שס' וס"פ
 ג' תוס' ומרדכי
 ואשר"י דכ"י
 מההיא משנה
 המסקנה גמ' ד'
 ג' וכחנ' הר"א ש'
 והר"ן שכן דעת

הרי"ף וכן כתב הרשב"א בתורת הבית למסקנת הגמרא שס' וי"ב כל כלישנא בתרא דרבינא הרי"ף וכו'

זבח תודה

סימן א מצות שחיטה היא מן התורה דכ' וזבחת מבקרך ומצאנך וכן חיה ועוף
 לפיכך מקרא לקמן סי' י"ג שצריכים שחיטה. אבל פרטי עיקרי דין הלכות
 שחיטה אינם מבוארים בתורה אלא הם הלכה למשה מסיני, שכן כתוב בתורה
 וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתך דמשמע כאשר צויתך במקום אחר, ולא מצינו
 דיני שחיטה בהדיא בתורה במקום אחר, אלא ה"ק כאשר צויתך על פה בסיני
 והסכימו הפוסקים מסברתם העצומה שרוב הרגלים לשחוט הם בחזקת מומחים
 ובקיאים בדיני השחיטה ולכך הכל שוחטים עיין לבוש וס' קרית ספר. (א) דעת
 מר"ן הב"י דנשים שוחטות לכתחילה אפי' בקביעות ודינן בזה שוה לאנשים ע"ש
 בב"י שחלק על האגור ז"ל וסברת האחרונים דדוקא לעצמן או אפילו לאחרים דרך
 מקרה דמסתמא יכולות ליזהר אבל אין למנותן לשחוט לצבור שעצלניות הן וינבלו
 הרבה וטבח שניבל מסלקין אותו עיין ח"מ סי' ש"ו עיין פר"ח וז"ש והמרדכי פ"ק
 דחולין. (ב) הטור גריס משוחררים וב"י ורש"ל מחקו גי' זו ובכתי' יד גדול מצאתי
 וז"ל נ"ל משום דבעי למימר דאם הוא לפנינו צריך לבדקו אם יודע וגם שיאמר
 בריא לי שלא נתעלפתי, ואם הוא עבד שלא נשתחרר אפשר שאפי' שיתעלה, מירתת
 ומשקר ויאמר בריא לי בשקרא כדי שלא יהא מקלקל ומפסיד אבל משוחרר לא
 יאמר אלא האמת ולא מרתת עכ"ל. ושוב ראיתי בש"ך שכ' דמירי הש"ע במכירים
 אותן שהם כשרים דסתם עבדים אינם כשרים ע"ש. (ג) ל' עייפות וחלשות הלב
 שאין יכול לראות מכת חרב וסכך אפי' בבהמה (רש"י בחולין דף ג'). (ד) ל' מומחה,
 פי' דבקי בקצת משניות ותלמוד ובשיקול הדעת ומעיין כמה שנין ואינסי זמנין
 סגינאין ולא חזו ליה טעותא עיין טור ח"מ סי' ג' וה"ה לכאן. (ה) על סמך שיבדקו
 אחר שחיטה אם הוא מומחה (כ"ד הרי"ף והר"ן והרשב"א והרא"ש) וטעמא דנהי
 דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם מ"מ מיעוט דאין מצויין שכח טובא והו"ל
 כטרפויות דריאה דק"ל דכל היכא דאיתה קמן בדקינן לה וכי ליתה קמן סמכינן
 ארוב בהמות דכשרות (הר"ן נגד הרז"ה דמיקל וכן הסכ' אחרונים להחמיר). (ו)
 בדיני שחיטה דאל"כ לא היו מעיזים פניהם לשחוט ולהאכיל נבלות לאחרים
 (לבוש) ואף לענין בדיקה אמרי' רוב מומחים הן (מש"ל פ"ד שכ"מ מדברי הריב"ש
 סי' קצ"ח) וכ"מ ההג"ה כאן.

ומחזקים (ז) ובמה דברים אמורים כשאני לפנינו
 אז מותר לאכול משחיטתו וסומכין על החזקה (ח) אבל אם
 הוא לפנינו צריך לבדוקו אם הוא מומחה ויודע הלכות
 שחיטה אבל א"צ לשארו אם נתעקף (ט) הגה"ה וי"א דאין
 לסמוך על החזקה אלא בדיעבד אבל לכתחילה אין לסמוך על החזקה
 במקום דיכולים לזכרו (מרדכי והגהות אשרי ואגור) בשם א"י ושאלת
 פרשת בהעלותך וכל זה מיידי באחרים שאינם בקיאים ויודעים אם
 זה שוחט בקי או לא אבל השוחט עצמו (י) לא יסחוט אעפ"י שידע
 הלכות שחיטה ומומחה עד ששחט ג' פעמים (יא) בפני חכם ומומחה (יב)
 בהלכות שחיטה שידע שהוא רגיל וחזיון שלא יתעלף (טור בשם הרמב"ם)
 ולכן נוהגין (יג) שאין אדם שוחט אלא אם כן נטל קבלה לפני חכם
 (אגור בשם הלכות א"י) ואין החכם נותן לו קבלה עד שידע בו
 שהוא יודע הלכות שחיטה ובקי ביד ולכן נוהגין (יד) שכל הבאים
 לשחוט סומכין עליהם לכתחילה ולא בדקין אותם לא בכתחילה ולא
 בסוף דכל המלויין אצל שחיטה כבר נטלו קבלה לפני חכם (ד"ע)
 ובקלות מקומות נוהגין להחמיר עוד דהמקצץ נטל כהן מן החכם לראיה
 שנתן לו קבלה (טו) וכל שוחט אעפ"י שנטל קבלה יראה שיחזור לפרקים
 הלכות שחיטה שיהיו שגורים בפיו ובלבדו שלא ישכחם (מהרי"ל בשם
 מהר"ם סו) (טז) וכמו שהדין בהלכות שחיטה ובמי שצא לשחוט כך ה"ה
 בהלכות

זבח תודה

(ז) שלא יתעלפו מחמת מורכ לב לראותם הדם דניחוש שמא מתוך כך ישרה או ידרסו
 לזה לא חיישינן, דרובם אינן מתעלפים (לבוש). (ח) בדיעבד ומשכחת לה
 כגון שהלכו להם אחר ששחטו (שם). (ט) דלעילוף לא חיישינן לא בדיעבד ולא
 לכתחילה (הר"ן ושכ"ד הרי"ף והרשב"א) דלא כדי' הטור וכ"פ ב"י דרובא אינן
 מתעלפין (לבוש). (י) דקדק לומר כן להשיעור דכמו שמוזהרים אנו עליו שלא
 להניחו לשחוט כן הוא עצמו מזהיר שלא לשחוט. (יא) המנהג להתחיל בטרנגולים
 דוקא ובתוך הג' טרנגולים יהיה טרנגול אחד (ש"ך ובה"ט ב' ד"א וכנה"ג). (יב)
 תרתי בעינן ולא סגי ליטול קבלה מן המומחה בשחיטות לבד רק מחכם בלאו הכי
 ג"כ כי הוא יודע לבסותו היטב (ט"ז) (יג) וכן מנהגינו. (יד) ולכן נוהגים פי' ולפי
 שנתפשט המנהג כן, נתפשט ג"כ מנהג אחר לאידך גיסא לקולא והוא שנוהגין
 עכשיו שכל וכו'. (טו) שודאי לא יעזו פניו לשחוט אם לא היה לו רשות מחכם אחד
 שבדקו (ב"י ולבוש) (טז) ופרקים דהכא פי' ל' יום ויש כזה בכמה דוכתי טובא. וז"ל
 מהרי"ל יש לכל שוחט כשמתחיל לשחוט לחזור השחיטות בכל יום פעם א' וכן
 יעשה ל' יום. ואח"כ בכל חודש פעם א'. וכן יעשה שנה תמימה. ואח"כ פעם א' בכל
 תקופה ותקופה. וכן יעשה כל ימי חייו. ואם לא עשה כן שחיטתו ובדיקתו פסולה
 ע"כ (ובכ"כ אחריו).

בס' בה"ט ב' דאסור להרב ליטול שכר קבלה ובה"י מתיר ליטול שכר קבלה קודם
 שישחטו אבל אחר שישחטו אסור ליטול שכר דהוי כנוטל שכר על עדותו

התוספות בשם רי'
 והר"ם
 הגאונים והרמב"ם
 בשם מה' שחיטה
 ואר' פוסקים
 'ומכריחא דתנא'
 חרנגולת שחטה
 כו' שם דף י"ב
 הסכמת הפוסקים
 ה"ל 'כמניעתא'
 אוקימנא דרבינא
 והסכמת הפוסקים
 ה"ל 'כ"ן לדעת'
 הרי"ף וטור בשם
 הרמב"ם שם בפ"ה
 והרשב"א שם בת"ה
 (ו) אחר מהר"ם
 שקבלה בידו
 מחזיקי הר"ר יונה
 ו"ל שם לכל שוחט
 ושחט כשמתחיל
 לשחוט לחזור הלכ'
 שחיטות ובדיקות

ככל יום פעם אחת וכן יעשה שלשים יום ואח"כ ככל חודש פעם אחת וכן יעשה שנה תמימה ואח"כ פעם אחת לכל תקופה וכן יעשה כל ימי חייו ואם לא עשה כן שחיטתו פסולה עכ"ל מהרי"ל והניחו נ"כ מהרש"ל בשחיטות

נהלכות בדיוקת הריאה וכמי שזכר לדקוק ודינס ומנהגם שזה בכל זה (ד"ע) יום לב"ד לדרוש ולחקור לאחר הבדוקים והשוחטים ולראות שיהיו בקיאים ומומחים וכשרים (מהרי"ו סי' נ') כי גדול איסור המכשלה בשחיטות ובדיוקת המסורים לכל (יז) ואם דקוק איזה שחט וזדוק וגמלא שאינו יודע. אם נטל פעם אחת קבלה אין מטריפין למפרע מה שחט דאמרינן השתא הוא דאחרע (חדושי אגדה) (יח) אבל אם לא נטל קבלה מעולם כל מה שחט מפרע גם כל הכלים שנשלו בהם מה שחט לריבוי הכשר (רשנ"א סי' רי"ח) :

ב י א"צ שידע כל חלוקי הדינים (יט) אלא אם אומר על דבר זה הייתי מסתפק ושואל (כ) קרינן ביה שפיר יודע (כא) עד

שיאמר

ובדיוקת שלו י"טור כסם סמ"ג כסם רבינו חס והמרדכי ריש

זבה תורה

והביא ראיה חזקה לזה מח"מ סי' ל"ד ע"ש. (יז) ובשל"ה קרא תיגר גדול שהוא עבר בכמה מקומות (בדיני שחיטה) וראה הרבה שוחטים שאינן בקיאים בדיני שחיטה גם בבדיקת הסכך. ובקונטרס משמרת הקודש שנדפס בריש ס' דב"ש קרא ערער על זה וכפרט בהרגשת הבדיקה כי לא כל חי מרגיש בטבעו מהר דקות הפגימה גם צווח על הנותנים להם רשות קודם שיחקרו בהם על יראת שמים ודקות החוש וראוי לשים לב אל זה ולשלוח אחריהם לפחות פעם אחת בשנה בפרט אנשי הכפרים. ובז"ח דף ס"א ע"ב אמרו לא יימא דיינא אנא למידן בין גוברא לחבריה אלא כל מילי דמתא רמיך עליה ע"ש והן דברי הגמ' מס' מועד קטן דף ו. (יח) הט"ז והפר"ח האריכו בזה לסתור דברי רמ"א וש"ך בראיות מוכחות מהג' ובסוף העלה הט"ז שהבשר שישנו עדיין משחיטתו של שוחט זה, לא יאכל, והכלים הידועים שנתבשלו בו מהם יש לאסור, דשמא מתחלת מינויו שכח וא"כ איך כאן אלא חדר ספיקא, שמא אירע בו פיסול בשחיטתו, שמא לא אירע, וספק דאורייתא לחומרא (עיין לבוש וז"ש).

אם לאחר חולי שאלוהו וטעה יש לתלות שנתבלבל מחמת חולי והבשר והכלים שלאחר החולי אסורים ושקודם מותרים (בה"ט ב' כנה"ג ב' מהר"י בי רב). האב יכול להסמיך את בנו בשחיטה דעד אחד נאמן באיסורים (הלק"ט ח"א סי' ל' וחזו"י סי' קכ"א). (יט) סעיף זה קשור אסעיף דלעיל אבל א"צ לשאלו אם נתעלף וגם א"צ שידע וכו' וכ"נ מהש"ך ופר"ח דלקמן ס"ק כ' ורמ"א לקמן ס"ק כ"ג. (כ) כלומר אלו בא דין זה לפני הייתי מסתפק ושואל (ש"ך ופר"ח) ולפ"י הכא מיירי שכבר שחט בדיעבד אבל כשבא ליטול קבלה צריך שיהא בקי בע' טרפיות שאל"כ שמא יבא לידו והוא לא ידע ואשם ונשא עונו מפני שהוא מאכיל טרפות לישראל (עב"י ב' מחזיק הבדק ב' רב עמרם וכ"פ ברשד"ם סי' זה ובתשובותיו סי' כ"ג והרב ימ"מ). (כא) דהא רבנן מספקא להו כמה מילי בשחיטה (הגמ"י) ומיהו צריך לידע דשהיות מצטרפות שזהו דבר הווה ורגיל הרבה (שם) וגם צריך שידע בדיוקת הסכך אבשורא ואטופרא שלא ישחוט בסכך פגומה (ב"י ב' הגא"ש ושכ"מ

חולין * (לקמן)
 סי' י"ה) ב"מירא
 דרכ יהודה וכו'
 חולין דף ט'
 "הרא"ש והמרדכי
 שם וב"פ מסוס
 דכל מילתא דלא
 רמיא עליה דאינש
 לאו אדעתיה
 ב"י"ר וש"פ
 ימשה ריש חולין
 וגמ' ד"ב והסכמת
 הפוסק' הג"ל

שיאמר על האסור מותר (כב) הגה"ס ויודקיס אותו דיני שחיטה
 שיתבאר לקמן ריש סי' כ"ג וזרין בדיקת הסכין וזרין בדיקת הסימנים
 לאחר שחיטה כמו שיתבאר לקמן סי' כ"ה (הגהות אשרי והגהות
 מיימוני פ"ד) ואי שחט וליטה קמן למבדקיה (כג) מ"מ יבדקו בסימנים
 אם נשחטו רובן דכל מה דאפשר למבדק בדיקין (ד"ע לדעת הרא"ש)
 וכל זה במקומות שלא נהגו ליעול קבלה אבל במקומות שנהגו ליעול
 קבלה כגון בני אשכנז והגמסכים אחריהם אין נוהגין לבדוק אחריו
 כלל וכמו שנתבאר (ד"ע) : (כד)

ו' נמי שיודעים בו שאינו יודע הלכות שחיטה אפילו שחט
 לפנינו ד' או ה' פעמים שחיטה הנונה וראויה ושחט אח"כ
 בינו לבין עצמו שחיטתו פסולה (כה) לאפי' שאדלו לו עשיית כך
 וכך ומתוך תשובתו נראה ששחט כראוי אין הסמוך עליו
 ואפילו אמר בריא לי ששחטתי יפה וכו' הגה"ס ומי שדרכו
 להתעלף ואינו יודע שחיט מוחזק (כז) ושחט ואמר בריא לי שלא
 נתעלפתי נאמן מאחר שידע הלכות שחיטה (כח) : מי שיודעים בו
 שאינו יודע הלכות שחיטה יכולים ליתן לו לשחוט אם אחר
 עומד על גביו (כט) ובלבד שיראה אותו מתחלת שחיטה עד
 סופה

זבח תורה

מדברי הרמב"ם פ"ד ועיקר כ"מ שם). (כב) משמע דאם אומר על מותר אסור ש"ד
 וב"כ הגמ"י. וכשיסתפק בהם יחמיר, וק"ל דבזה הוא מאבד ממונם של ישראל
 והתורה חסה על ממונם וב"מ בס' בה"ט משם שבות יעקב סי' ל"א ושו"ת ב"ח סי'
 ו' דאם אומר על מותר אסור אף שאו' על אסור אסור ואינו אומר על אסור מותר
 דיש להעבירו ע"ש ועיקר בס' עבודת ישראל ד' י"ג וי"ד שהאריך הרבה ע"ז וטעמא
 איתה שם שסופו להתיר האסור ע"ש ועי' בס' ה"ע דמביא ירושלמי פ"ב דחולין
 דכשם שאסור להתיר את האסור כך אסור לאסור את המותר ע"ש טוב טעם לזה
 מש' האר"י ז"ל. (כג) מכאן מוכח דכל סעיף זה קשור אדלעיל ששחט כבר דבעינן
 לשוילי ליה וכמש"ל ס"ק י"ט. (כד) ומיהו הכל לפי מה שהוא אדם דבעיננו ראינו
 באנשי הכפרים שיוצאין מתחת ידי הב"ד בקיאים ואחר זמן מה שולחים אחריהם
 ונמצאים בלתי בקיאים הן בהלכות הן בבדיקת הסכין כי כבר פנו עורף ולא פנים
 הניחו הלכות שחיטה בקרן זווית ע"כ צריך לחפש אחריהם. (כה) דזמנך דשהי ולא
 ידע וזמנך דדריס ולא ידע כלומר שכיון שאינו בקי בהלכותיהן אינו מרגיש אם
 נזדמן לידו (הרא"ש). (כו) פי' כמו שהייתי שוחט לפניכם והט"ז פי' כלו' אחר
 שלימודו והל"ש אמר בריא לי ששחטתי יפה ע"ש וכפי' הש"ך והטעם דמלתא דלא
 רמיא עליה דאינש עביד ולא אדעתיה (רשב"א ורא"ש) וב' הרמב"ם והרי זו
 קרובה לספק נבלה ועיקר כ"מ שם. (כז) מוחזק להתעלף ובג' פעמים הוי חזקה
 (ב"ל). (כח) דודאי אלו שהם או דרס לא היה מאכילה לנו (ב"י) ולפ"ז ה"ה אפי'
 שותק ואינו אומר כלום דאילו שהם או דרס לא היה שותק ולא היה מאכילה לנו
 (ש"ך ופרי"ח). (כט) והכי מוכח מדתנן לשון דיעבד בחש"ו ואחרים רואים ש"מ
 בגדול מותר לכתחלה באחרים ע"ג (טור) ודעה שהביא רמ"א ז"ל ס"ל דלגופא

יורה דעה הלכות שחיטה א יד באר הגולה

סופה (ור' הגה"ה ויס מחמירין ואוסרין ליתן לו לכתחילה לשחוט מאחר שאינו יודע הלכות שחיטה (כ"ז בשם הגא"ש ובמרדכי) והכי נהוג :

ד ס אם אבדו גדייו ונתרנגוליו (רא) או שנגנבו ומצאם שחוטים כראוי במקום שרוב ישראל מצויים ע וגם רוב גנבי העיר ישראל (כב) מותרים (ג) בין שמצאם בשוק בין שמצאם באשפה שבבית (לד) אבל אם מצאם באשפה שבשוק אסורים : (לה)

ה ק חרש שאינו שומע י ואינו מדבר (לו) שושונה דהיינו שהוא תיוצא יחידי בלידה או מקרע כסותו או לן בבית הקברות או שמאבד מה שנותנין לו א אפירו באחד מארבע אע"פ עושה אותם דרך שטות (לז) ג וקמן י שאינו יודע לאמן ידיו לשחוט

ה ברייתא הגיגה ד"ג אכרבי יוחנן שם באוקומתא דגמרא שם בשם ר' יוחנן דמחא דסוכה לקמן

זבח תורה

אצטרך דאפי' בחש"ו מותר בדיע' באחרים רואים, וה"ה אפי' גדול דוקא בדיעבר, וטעם לזה משום גזירה וכ"פ הט"ז והש"ך וב"ח. והפ"ח פסק כד' מר"ץ. מיהו מן הסתם שאינו ידוע אם יודע ה"ש או לאו, מותר לכתחילה ליתן לו כשאחרים עע"ג לכ"ע וכ"פ מהרש"ל. (ל) פי' אפי' ראה ששחט סי' אחד יפה לא אמרינן ששחט סימן שני ג"כ יפה (ש"ך). (לא) מדקאמר גדייו וכו' ולא גדיים מוכח דיש לו בהם סימן שהם שלו דאל"כ הא קי"ל בשר שנתעלם מן העין אסור כמ"ש סי' ס"ג (אחרונים) (לב) אפי' רוב העיר והשוק עכו"ם ואע"ג דחשיד אנגיבה, לא חשיד אשחיטה (ש"ך ופר"ח). (לג) ולא חשדינן ליה באינו מומחה דרוב מצויין וכו' (רשב"א ותו' ורי"א) ואין אומר' שמא גוי שחטם שאין דרכו של גוי לשחוט אלא לנחור (רי"א) (לד) ואשפה כל דהו מיקרי אשפה לענין זה (ט"ז וש"ך ופר"ח דלא כב"ח). 1 (לה) דאדם עשוי להטיל נבילתו שם. (פוסקים) וכן אם רוב גויים מצויים שם אפי' רוב העיר והשוק ישראל אסור ואם ישראל וגויים מצויים שנים אזלינן בתר רוב השוק שנמצא שם, ואם שנים בשוק אזלינן בתר רוב העיר, ואם שנים בעיר אסור (ש"ך ופר"ח) וכן אם רוב גנבי העיר גויים אפי' רובה ישראל אסור, (שם) ואף במקום שרוב גויים מצויים שם אם רוב הטבחים שם ישראל מותר ודוקא בבהמה מהני רוב טבחים אבל לא בתרנגולים ופרגיות שדרכן לשחטן בבית אלא בעינן דוקא שיהיו רוב ציידים עופות ישראל ששוחטין מיד כשצדיק (שם) וכן עוף גדול שנמכר במקולק מהני רוב טבחים (שם). (לו) דחרש שדברו בו חכמים שאינו לא שומע ולא מדבר ונראה דאפי' פקח ונתחרש במשמע (ב"ח וש"ך) וז"ל הרשב"ץ חרש שאינו שומע ולא מדבר שחיטתו פסול' אם שחט בינו לבין עצמו, כי לפי שלא שמע לעולם לא למד דבור ואינו יכול לדבר, ואינו שלם בדעתו ע"ש נר' מדבריו אלה דפקח ונתחרש אינו בכלל זה. (לז) ודרכו בכך כדאי' בח"מ סי' ל"ה (ב"י ופר"ח) וה"ה אם אחזתו רוח רעה (פר"ח) והאי דקאמר אפי' באחת מאלו מותר הוא דהא כבר אמר בכל חדא או

יורה דעה הלכות שחיטה

לשחוט אין מוסרין להם לכתחלה לשחוט אפי' אחרים עומדים על גביהם (דח) ואם שחטו שחיטתן כשרה אם אחרים עומדים ע"ג. וואין מוסרין להם לכתחלה לשחוט בשאין אחרים ע"ג אפי' או רוצים להאכיל דברבים (לט) וואם הקמן יודע לאמן ידיו אם אחריו ע"ג לשחוט לכתחלה (מ) ומותר לאכול משחיטתו: הגה"ה אצל אס שחט צינו לבין עלמו שחיטתו פסולה אע"פ שידע הלכות שחיטה (הגה"ה ריש פ"ק ורשב"א וס"ה) (מא) ומיקרי קטן לפניו זה עד שנפשה צר מלוה דהיינו בן י"ג שנים ויוס אחד (מב) (ב"י בשם עטור) ויש מחמירין שלא ליתן קבלה למי שהוא פחות מבן י"ח שנה (מרדכי בשם הלכות א"י והגהות אלפסי החדשים) דלא גברא צר דעת הוא ויודע ליזהר: (מג)

חרס

זבח תודה

וממילא שמעינן לה אלא דנקט לישנא דתלמודא דאיתתה התם רב הונא אמר עד שיהיו כולם בב"א ר' יוחנן אמר אפי' באחת מהן. א"נ נקט לה כדי ללמוד ברמז מ"ש בתלמוד דאפי' עביד כולהו לא מחזקינן ליה כשוטה אי לא עביד להו דרך שטות (וכן הוא בש"ס ושו"ר). והני ד' דברים לאו דוקא אלא ה"ה לעושה דבר מן הדברים בדרך טירוף ושבוש הדעת בכלל שוטים יחשב כך נר' מדב' הרמב"ם פ"ט מהל' עדות מביאו ב"י ועיי' באה"ע סי' קכ"א ס"ג ד"ה סימני שוטה ובח"מ סי' ל"ג (אחריו). (לח) ולא שייך כאן מומחה דאין המחאה בקטן אלא הכל תלוי באימון ידים (פר"ח דלא בש"ר) שמא יקלקלו שחיטתן ולא אדעתן שכיון שקלקולן מצוי אין לסמוך עליהן לכתחלה (ש"ס ולבוש) וגדול דהוי בר דעת שרי לכתחלה לשחוט לכלבים אף כשאין אחרים רואים אותו ליכא למיחש למידי שהרי יודיע לבאים אצלו שאינו יודע הלכות שחיטה (פר"ח רשב"א) (לט) נראה דזה מיידי אפי' אם הם מומחים דהא בזה שייך טפי למגור שמא יסמכו על שחיטתן בלא אחרים (ט"ז).

כתב ב"ח אותן ששולחין לשחוט עופות ע"י גוי ונותנין להם סימן איזה דבר שיכתוב השוחט עליו שהוא שחטו, ואמר שזה איסור מאחר שאין גוף החותם על גוף הדבר דהיינו על הבשר. וכ' הט"ז עליו ודאי המחמיר תע"ב, אבל אינו יודע איסור בדבר דהא דבעינן חותם על גוף הדבר הוא משום שמא נתחלף וזה אין שייך כאן דהא מכיר העוף שלו. אבל מ"מ יש לחוש לאותן שכותבין לסימן תיבת כשר דשמא הגוי יזויף זאת אחריו אלא צריך שיכתוב סי' שאינו מצוי כ"כ לזיפו. (מ) אף שאינו מומחה דהוי דומיא דגדול (וכ"כ פר"ח) ומשום דהוה ס"ד דמאי דמותר ליתן לו לכתחלה לשחוט היינו להתלמד דוקא, הוצרך להשמיענו דמותר לאכול משחיטתו (מא) וכ"כ פר"ח נגד הטור ובסי' קי"ח ג"כ האריך להוכיח נגד הט"ז דמיקל דקטן לאו בר עדות הוא עש"ב. (מב) שלם (ל"ח פ' מי שמתו). ומ"א סי' ע"ג חלק עליו דלאו דוקא וכ"פ ה"ק עשירי פ"ק דברכות ועיי' ע"ת ואל"ף. (מג) והכל לפי מה שהוא נער כי לפעמים ימצא הנער בעל תורה וחרד ביראת השם ורגילים בעלי הוראה להרשותו ולהחזיקו במומחה (רש"ל והס' אחרונים) (מד) ומיירי במומחה וכ"כ רמ"י. (מה) ואעפ"י שעושה שאר מצות ומברך עליהם שחיטה שאני כיון

הדייקה דרבה
ממתני'
דף י"ב ו' חוס'
והר"ה ש"ס
ז' דריתא סוכה
דף מ"ב וכפירי
וכאוקימתא דרב
הונא דהר"ה ש"ס
ש"ס מדברי
הרמב"ם וממנה
פ"ק דתרומות
ימחא דברכות ד'

ט"ו סגס זה שם
וע"ל סימן י"ט
י"ג"ו
ב הר"ח שם וכו'
בעל העיטור והטו'
מהא דעירובין דף
ס"ה ל בעל העיט'
והרשב"א כת"ה
מברייתא דעירובין
שם וכו' הטור
ב משנה חולין ד'
י"ג בטור מפי'
רש"י שם בגמ'

ו החרש המדבר ואינו שומע (מד) לא ישחוט מפני שאינו שומע הברכה (מה) וואם שחט אפילו בינו לבין עצמו שחיטתו כשרה: (מו)

ז י השומע ואינו מדבר אם הוא מומחה שוחט אפילו לכתחלה אם אחר מברך: (מו)

ח כ שכור שהגיע לשכרותו של ל"ט דינו כשומט (מח) וואם לא הגיע לשכרותו של ל"ט שוחט לכתחלה (מט) הגם"ה וי"א ששכור (ג) לא ישחוט שרגיל לזל לדי דרסה (הגמ"י פ"ג מה"ס): (נא) מן מסומא לא ישחוט לכתחלה (נג) יא"כ אחרים רואים אותו ואם

זבח תודה

דאפשר ע"י אחר (שם) (מו) דברכות אינן מעכבות בדמעבד וכ"ש זה שבירך (לבוש) דיצא בדקי"ל בירך ולא השמיע לאזניו יצא. (מז) ל' הרמב"ם פ"ד מומחה שנשתתק והרי הוא מבין ושומע ודעתו נכונה ה"ז שוחט לכתחלה עכ"ל נר' דלא קפיד על הברכה.

ודע דמדקדוק הלשון דש"ע נר' שהאחר מברך בלא"ה ששוחט ג"כ בהמה אחרת ומברך ומכוח להוציאו אבל בלא"ה אין יכול לברך לפטור חבירו דאין כאן חיוב לברך כשאר מצות ודמיה לברכת הנהנך שאינו מוציאו חבירו דלא לתהני ולא ליברך ובשיטה זו הלכו אחריו נגד ט"ז ז"ל.

והא דמצרכינן שיהא מומחה היינו כשהאחר המברך אינו מומחה אבל אם המברך הוא מומחה אף שהאלם אינו מומחה יכול לשחוט לכתחלה לפסק הש"ע לעיל ס"ג (ש"ך ופר"ח). (מח) שהרי איבריו כבדים וקרוב הוא לדרוס ואם אחר ע"ג שחיטתו כשרה (רשב"א) ואי ליכא אחרים ע"ג אפי' להשליך לכלבים לא ישחוט (פר"ח) (מט) שהרי הוא כפקח לכל דבריו וכמ"ש בח"מ סי' רל"ה (ב"י) ול"נ דצריך אדם אחר לבדוק לו סכין דמאבד הרגשתו לצד בלבול דעתו (פר"ח). (ג) אפי' לא הגיע לשכרותו של ל"ט. (נא) וטעמא משום כל תשחית א"נ שמא ידרוס מעט ולא ירגיש ובדמעבד שחיטתו כשרה לכ"ע דיינו כפקח (ש"ך ופר"ח) אבל הט"ז פי' דלא אמרי' דשכור הרי הוא כפקח אלא במידי דתלי בדעת האדם אבל לא בזה שתלוי בכבידות איבריו דודאי אינו כפקח ע"ש ול"נ דהכל לפי מה שהוא אדם תדע לך שהרי הרמב"ם כ' פ"ד שכור שנתבלבלה דעתו וכל שדעתו מושבת ממלא גם ידיו אינם כבדים. עוד נ"ל דכל שכור שנתבלבלה דעתו אפי' לא הגיע לשכרותו של ל"ט יש להחמיר בו להצריך אחרים רואים מדלא מפליג הרמב"ם בק שכור שהגיע ללא הגיע רק תלה הענין בבלבול הדעת ש"מ דהכל תלוי בבלבול דעתו וכ"כ ה' פר"ח ס"ק ט"ז מסברא דנפשיה ז"ל.

וכן זקן ומי שידיה מרתות הן מכח חולשא או מכח טבעו שג"כ ידיהם כבידות אפי' אמרו בריא לנו שלא דרסנו אינן נאמנים שהם עלולים לכך (ט"ז ב' סמ"ג). (נג) ולא שאני לן בק ראה מאורות מימיו ללא ראה מאורות ולא כא"ז (ש"ך ופר"ח) וטעמא דדמיה דשוחט בלילה קתני לה דליכא אחרים אבל באחרים ע"ג שרי אף

ס"ס ו"פ ממשנ'
פ"ק דתרומו'
ער' ירוחם כ"ס
י"א וזכ"כ רד"כ
כתשוב' והרא"ש
בכלל ז' פ' הרא"ש

ואם שחט שחיטתו כשרה: (נג)

י ס' ערום לא ישחוט לכתחלה מפני שאינו יכול לברך: (נד)
יא אם המיילו הקהל חרם שלא ישחוט אלא מבח ידוע ושחט
אחר י"א ששחיטתו אסורה: (נה) הנה"ס ואם נכנסתה התקנה
(נו) כל השוחטים בחזקת כשרות כמו בראשונה (פסקי מהרא"י סי' קע"ז):
יב שהשוחט בפני עדים בהמה לעכו"ם וכשבא ישראל לקנות

ממנה

זבח תורה

לכתחלה ע"ש. (נג) אם אינו יכול להבחין בין שחיטת רוב סי' לשחיטת מיעוט בכלל
סומא יחשב לענין זה (ריק"ש) ובנ"א כ"י מ"ב אם אינו רואה בכדי להבחין וכו'
והכוונה שאינו סומא לגמרי רק שעניניו כהות ותשות שאינו יכול לראות בכדי וכו'
ושתי הגי' אמת. (נד) ואף אם אחר יברך בהפיכת פנים לצד אחר לא מהני הכא
שהרי זה הערום אינו רשאי לכונן בברכת חבירו ולא שייך הכא שומע כעונה
(אחריו) ופר"ת הקשה ולמה לא יכול לכונן הרי ערום יכול להרהר בד"ת ע"כ. ולי
עבדו נר' משום דאלו היה זה מברך והיה זה יוצא בשמיעה מטעם שומע כעונה א"כ
הו"ל כאלו בירך להדיא הוא עצמו וזה אינו יכול דקי"ל ערום אסור לברך, משא"כ
התם במהרהר בד"ת דלאו כדבור דמי כדבר חסדא דאמר התם בברכות דהרהור לאו
כדבור דמי ודו"ק.

ומי שאינו חגור בחגורה עד שלבו רואה ערותו לא ישחוט לכתחלה הואיל ואינו
רשאי לברך, גם אם ראשו מגולה דהא אף יכול לברך בגלוי ראש (ע"י). (נה)
דדמי לחשוד לאותו דבר ומשום מגדר מלתא יש כח בידם לאסור המותר (הרא"ש
ורי"ו) ודוקא שמחזיקים בתקנתם (מהרא"י) ואם שגג ולא ידע מהחרם אף איסור
(ט"ז). (נו) כגון שמרפים ידיהם ממנה דמוכחא מלתא דלאו משום מגדר מלתא
עבדו הכי דמה לי בטלוח בסוף מה לי לא קבלוח מעיקרא והדרו השוחטים בחזקת
כשרות כבראשונה (מהרא"י סי' קע"ז) והפר"ח כ' דלטעם משום דדמי לחשוד
לאותו דבר תמוה הוא דחרם קיל להו לאינשי טובא לגבי נבלה הלכך אע"ג דחשיד
אהא לא חשיד אהא אלא עיקר הטעם משום קנסא לא מן הדין ולכך בהפמ"ר יש
להקל ע"כ.

כתב בה"ט סי' ל"ה ב' נ"ש סי' נ"ה הפסד מועט הוא כבוד של תרנגולת ושל יונה,
וכל מה שהוא יותר מזה הוי הפסד מרובה דכל פחות משתות מחלי
אינשי עז"מ סי' רכ"ז ומי שלבו נוקפו ורוצה להיות מן המחמירים נ"ל שכל מה
שהוא הפסד הקרן קצת יותר משתות הוי הפמ"ר שהרי בפחות משתות הוי מחילה
ומקרי הפסד מועט, ואפשר לחלק דבעני הוי הפמ"ר כמ"ש בתחלה ויותר משתות
הוי הפמ"ר אף לעשיר עי' נ"ש ורמ"א בהקדמת ת"ח ורבים תמהו מאן לו להרב

תורת חכם

לא ישיבה ולא הלוח אלא יעמוד וישחוט
וילך לו. ואם הוא כהן יכול לישא כפיו
ככל מצות עשה דרמיין עליה. ח"א ע"א.

שוחט שפרחה בו צרעת בר מינן אין
שום טעם כלל להעבירו ממנו
שאינן טומאה וטהרה בזמן הזה ואין כאן

יורה דעה הלכות שחיטה א

טז

באר הגולה

ממנה אמר לא תקנה ממנה כי לא שחמתיה אינו נאמן (נז)
ומיהו לדידיה אמורה דהא שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא
(ופיין לקמן כסג"ה סי' קכ"ז דין עד אחד בליסורין) :
יג יציב שיעשה סימן בראש הכבש השחוט שיהא נראה
שהוא טרפה וגם היה אומר שהוא טרפה ואח"כ אמר
שכשר היה ולא אמר כן אלא כדי שלא יקחו אותו וישאר לו
ליקח ממנו בשר. כיון שנתן אמתלא לדבריו נאמן : (נח)
יד פשוט שהעיד עליו עד א' ששחט שלא כהוגן והוא
מכחישו (נט) עד אחד בהכחשה לאו כלום הוא (ס) והעד

עצמי

זבח תורה

נ"ש דקרי ליותר מכבד של תרנגולת ויונה הפמ"ר ונ"ל ראייה לדבריו מגמ' פסחים
פ' מקום שנהגו דף נ"ה ע"ב דקרי לביצה דמפסדא הפמ"ר יע"ש ולפ"ז אף אם לא
היתה יותר אלא כביצה הוי הפמ"ר אלא דנקט להחמיר ביותר מעט משום דאפשר
לספוקי בל' הגמ' דנקט בייעי לשון רבים.

עני כל ימות החול ועשיר בע"ש שוים הם והמנהג לומר להם זה מפני עניו וזה
מפני כבוד שבת כדי שלא יתמהו שלפעמים אוסר ולפעמים מתיר (פר"ח סי'
ט"ל ס"ק כ"ז ב' מהר"י מינץ. (נז) דמגו במקום עדים לא אמרי' והיינו כשעומד
בדבורו ואו' שלא שחטה כלל אבל אם יתרץ דבורו ויאמר לא שחמתיה כראוי אמרתי
נאמן דכל' שנפסל בשחיטה אינה קרויה שחיטה (ב"י ופר"ח ב' רשב"א). (נח)
כההיא דש"ע סי' קפ"ה דאמרה טמאה ואח"כ אמרה טהורה נאמנת כשנותנת
אמתלא לדבריה. והאחר' הקשו ע"ז מההיא דסי' קפ"ה דאם ראוה לובשת בגדי
נדה ואח"כ אמרה טהורה דאינה נאמנת, דכולי האי לעשות מעשה ללבוש בגדי
נדה אינה לובשת וחילוק יש בין אמירה למעשה. וא"כ ה"נ שעשה מעשה בראש
הכבש לסי' שהוא טרפה לא מהני אמתלא ורמ"א הביאו לדין זה סי' קכ"ז ע"ש
ועס"י י"ח ס"ק נ"ט ב' דב"ש, וכ' פר"ח בלקוטיו דהא דמהני אמתלא דוקא תכ"ד
ע"ש. (נט) וצריך להכחישו תכ"ד (ב"י סי' קכ"ז) ושיעורו כדי שיאמר שלום עליך
רבי (שכ"ג א"ח סי' ר"ו) אבל אם אינו מכחישו לא דשתיקה כהודאה כן מוכח לשון
מהריק"ו ומר"ן לקמן סי' קכ"ז וכן מוכח הלשון כאן. (ס) דכל מקום שהאמינה
תורה לעד א' הוה כשנים כראי' פ"ב דכתובות. וה"נ השוחט כ"ע הימנוהו כבי תרי
והו"ל שנים לגבי חד (מהרי"ק שורש ל"ג) (מהרי"ד בס' ז"ש וכ"כ ט"ז ב' מהרי"ק
וכ"נ מש"ג ב' הר"א ממץ וגם בהגא"ש) ואותה שחיטה מותרת לכל אדם חוץ
מהעד (פו"ו) וט"ז פסק דדוקא בעדות אשה הוי כתרי אבל בשאר איסורין הוי כחד
לגבי חד ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וכו' וא"כ אסורה לכל ישראל ושכ"כ
ב"ח וז' לב וכ' בה"ט שכ"כ רש"ל ועל"ע איך מייחס לרש"ל כהט"ז והנה דברי
רש"ל ביש"ש באו בס' לקט הקמח כפסק מר"ן יע"ש ואדרבה כ' שם ומשום לא
יקום עד אחד באיש היה ראוי להעניש העד אם לא היה טעם לאפרושי מאיסורא
ועכ"ז יש ליתן לב כפי מה שהוא האדם המעיד והאדם השוחט ואם העד בר סמכא
ואיש נאמן ראוי להרחיק עצמו ממנו ולחפש אחריו אם שוחט ראוי הוא אבל לא

במשנה"ל הרש"ן
מההיא עובדא
דכמוכות דף כ"ב
מהרי"ק שורש
ל"ג (וי"ס סס
אם אותו שוחט
כבר נכשל בדבר
הבדיקה מעבדיו
אותו לגמרי)

עצמו מותר לאכול מכאן ולהבא (סא) ומ"מ הכל לפי מה שהוא אדם: (סב)

ב אם שחיטת עכו"ם ומומר אסורה וכו' י"א סעיפים

א אשחיטת עכו"ם נבלה (א) ב אפילו הוא קטן (ב) ואפי' אינו עובד ע"ז כגון גר תושב (ג) ואפי' אחרים רואין אותו:

ב : מומר אוכל נבלות לתיאבון (ד) ישראל בודק סכין ונותן לו (ה) ומותר לאכול משחיטתו - אפי' ישחוט בינו לבין

עצמו (ו) ה והוא שידועים בו שידוע הלכות שחיטה (ז) : ואם לא בדק לו סכין תחלה אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקנו

בסוף

ה"ן דקדקו התו' והר"ש שם מהנמ' י"ס כגמרא

זבח תורה

לפסלו מיד והעד מותר להבא לאכול משחיטתו ולא שוייה אנפשיה חתיכה דאיסורא לעולם ע"ש עכ"ל.

צ"ע אם זה השוחט מעיד עליו אחד ששחט שלא כהוגן וא' מעיד עליו שיצאת טרפה מתחת ידו אם מצטרפין לפסלו ולאסור שחיטתו ומדברי מר"ן ח"מ סי' ל"ד דין כ"ו וכ"ז מוכח דמצטרפים ע"ש וכ' רמ"א שם דאין חילוק אם נעשה המעשה כאחד או בזה אחר זה ע"ש. (סא) שאפי' יהיה אמת כדברי העד מ"מ אין מוחלט לפסלו עולמית בשביל כך ולכל הפחות אם ילבש שחורים ויעשה תשובה חוזר הוא לכשרותו (פר"ח). (סב) שאם אותו שוחט כבר נכשל בדבר הבדיקה יש להעבירו כיון שיש רגלים לדבר (מהריק"ו) והפר"ח כ' דכיון שהוא חשוד לאותו דבר אסור לאכול משחיטתו עד שיקבל עליו דברי חבירות ע"ש.

סימן ב (א) ושריא בהנאה וכן שחיטת ישראל משומד כדלק' וטעמא דלא אמרינן סתם מחשבת גוי לע"ז אא"כ הוא מין כלומר ישראל או גוי האדוק בע"ז דהיינו שנעשה כומר לע"ז (ב"י ופר"ח). (ב) דלכ"ע סתם מחשבת קטן אינו לע"ז אפי' הכי נבלה ואפי' יודע לאמץ ידיו דכה"ג בקטן ישראל כשר, בגוי הוי נבלה (פר"ח) ולוקה על אכילתה מן התורה שנא' וקרא לך ואכלת מזבחו כלומר מאחר שהזהיר שלא יאכל מזבחו אתה למד שזבחו אסור (רמב"ם פ"ד) וב"י ב' התו' מפי' לה מדכ' וזבחת ואכלת אותו שהוא בר זביחה אכול מזבחו ועיקר כ"מ ופר"ח) וכיון דלאו בר זביחה הוא הויא לה כמתה מאליה (ת"י"ט ב' ר"ץ). (ג) דהיינו שקיבל עליו ז' מצות בני נח (אחרונים ב' טור וב"י) (ד) דהיינו כשאינו מוצא היתר לאכול (רש"י). (ה) דלא שביק התירא ואכיל איסורא (ש"ס) ואף שידוע שיש סכין אחר פגום לפניו כיון שבדק לו סכין יפה ודאי ישחוט בזה (פר"ח). (ו) ואף אם לא יאכל הוא, משום דהוא חייש אלפני עור לא תתן מכשול (טור ופו'). (ז) דכיון שאוכל לתיאבון ואינו טורח יש לנו לחוש שאינו מומחה ולתיאבון הוא שוחט ואוכל ולא אמרינן ביה רוב מצויים אצל שחיטה מומחים הם ואפי' בדיעבד הלכך צריך לבדקו תחלה אם הוא מומחה (ב"י ב' ר"ץ וש"ך ופר"ח והרא"ה דף ו' ע"א) ואע"ג דלעיל סי' א' דבישראל מותר ליתן לו לכתחלה לשחוט על סמך שיבדקנו בסוף, שאני התם

* משנה חולין ד"ג
ב רמב"ם בפ"ד
מה"ש וכן פירש"י
סס כמשנה
ג מימרא דרבא
חולין דף ג' ללא
שביק היתר' ואכיל'
איסורא ואפי' לא
אכל ממנו דחייש
אלפני עור לא
תתן מכשול * עין
הוריות דף י"ח
פ"א דר"ן
והמרדכי בשם ר"י
ה"ן דקדקו התו' והר"ש שם מהנמ' י"ס כגמרא

יורה דעה הלכות שחיטה ב

בסוף (ח) ואין ליתן לו לכתחלה לשחוט אפילו כשר עומד על גביו בלי שיבדוק לו כשר את הסכין תחלה עד סמך שיבדקנו בסוף (ט) הגה"ם מי ששחט והוליד טרפה מתחת ידו פעם אחת. אם לא הוחזק בכך מותר אח"כ לאכול משחיטתו מ"מ דנין בזה לפי ראות עיני הדיין באלו השוחט אם כבר נכשל ורגלים לדבר מעבירין

זבח תודה

דבדיעבד אי ליתיה קמן כשרה. ומאי דבדיקנן ליה לבסוף אינו אלא לרווחא דמלתא אבל הכא דבדיעבד אסור צריך לבדוק תחלה דומיא דבדיקת סכך דבסמוך (פר"ח ש"ך) ולאחר שחיטה אין צריך לבדוק סכך אחריו כיון שבדקו תחלה דלעולם מעמידך סכך אחזקתו וכן הדין שא"צ לבדוק סימנים לאחר שחיטה שכל השוחט כראוי הוא שוחט ובודק בסימנים קודם שיעור שהייה וחזקה ע"ז בדק כראוי כשאר שוחטים ואינו מניח ההיתר ואוכל האיסור (ב"ב ב' כמה פו') ופר"ח פסק להחמיר כד' הגאונים והרשב"א דלכתחלה צריך לבדוק ומאי אולמיה דהאני מהא דלקמן סי' י"ח דין י"ב דאעפ"י שבדק סכך קודם שחיטה צריך לבדוק אח"כ ע"ש. ואחר נשיקת עפר רגליו לא דמי דהתם בסי' י"ח רמיה עליה בדיקת סכך וסימנים ומי יבדוק חוץ ממנו משא"כ הכא דסמכין מאחר שבדקו לו סכך וסימנים מטעם דלא שביק התיירא וכו'. (ח) אם נמצאת סכיניו יפה מותר לאכול משחיטתו ואם לאו או שנאבד הסכך אסור לאכול משחיטתו דמטרח לא טרח ואין לסמוך ע"ז אלא כשבאנו בגמר שחיטה דאמרין בהא ודאי שחט ואפי' היו לפניו ג' או ד' בהמות שחוטות ועדיין הולך ושוחט כיון שהוא מתעסק עדיין בשחיטה וסכיניו בידו אבל אם יש שעה או אפי' בציר משעה שגמר מלשחוט והראה לנו סכיניו ונמצאת יפה אין לסמוך עליו דאמר' שמא בסכך פגומה שחט דמטרח לא טרח אלא שלאחר שחיטה נזדמן לו זה שהיא בדוקה (פר"ח נגד מש"ה דף ה' ע"ב דמיקל אף לאחר שעה). (ט) ול"ד למ"ש רמ"א רס"א דבישראל כשר כה"ג שרי לכתחלה, די"ל דהתם קי"ל רוב מצויק וכו' ואי ליתיה קמן שרי למיכל מיניה אלא דלרווחא דמלתא שילינן ליה היכא דאיתיה קמן אבל הכא דאי עבר ולא בדק סכך אחריו אסורה הלכך איכא למיחש דלמא משתלי ואכיל בלא בדיק' (רשב"א בת"ה דף ו' ע"א) והר"ן ב' טעם אחר שמא יחשבו הרואים שאין אנו צריכים לבדיקתו וימסרו לו ולא יבדקו אחריו ע"כ. ולפי ט"ז אפי' בדקו כינו לבין עצמו צריך לחזור ולבדוק בפני הרואים (ש"ך ב' ב"ח) וה"ה אם אומר בפני הרואים בדקתי סכך זה (שם). והפר"ח השיגו משום דרואים סברי דה"ק כבר בדקתי בביתי וא"צ תו לבדקה ולעולם דסמכין אבדיקתו משא"כ כשבודקו לפנייהם דמוכחא מלתא דלא סמכין אבדיקתו ע"ש הלכך אפי' כשר עומד עע"ג (רשב"א ופו') משום דישאל מומר לא מירתת שהוא סובר שלא יבדקו אחריו לפי שמחזיק עצמו כישראל. (פר"ח).

צ"ע מאי האני דקאמר' הפוסקים שאין ליתן לו לכתחלה בלי שיבדוק וכו' הא בעלמא קי"ל דצריך לבדוק סכך תחלה קודם שחיטה ואחר שחיטה וכדלק' סי' י"ח והפר"ח תירץ משום דהוה אמינא דיבדוק המומר סכך תחלה וסגי ליה לישראל לבדוק בסוף שחיטה קמ"ל דלא, משום דמומר לא טרח ואפי' מוצאו פגום שוחט בו.

באר הגולה

ח ספר אהל מועד
וחסודות רמב"ן סי'
י"ט ושכ"כ
הרשב"א סימן ס'
ורבי"ס סי' י"ב
ב טור נכס
הרשב"א י' הסוד'
בדף ג' והרא"ש
סס והרשב"א
כת"ה כתבו מומר
חולק נבלות להכע'
וכ"כ הטור והב"י
בשם אהל מועד

יורה דעה הלכות שחיטה ב

מעבירין אותו (מהרי"ק שורש ל"ג): (י)

ג ח מומר לתיאבון ששחט אפילו נשבע ששחט בסכין יפה
אינו נאמן: (יא)

ד מומר לתיאבון ששחט: בינו לבין עצמו ויש עמו סכין יפה
ושאינו יפה (יב) ואומר שביפה שחט נאמן (יג) ואפי' אם
נמצא בשר בידו (יד) א אפ' יש' מומחים בעיר נאמן לומר
מומחה (טו) שחט לי:

ה מומר להכעיס (טז) אפי' לדבר אחד (יז) יאן שהוא מומר
לעכו"ם

דיו זה ככ"מ סס כפ"ד להמכעט במלכות אלהת הרי הוא כאפיקורוס ושחיטתו נכילה לברייתא ונמרא סס דף ה'

יש

זבח תורה

אם שוחט הרבה בהמות בדיקה א' סגי דהא סתמא קאמר בודק סכין ונותן לו
והול"ל בד"א בבהמה א' וכו' ומיהו לפי מאי דבעינן למימר קמן דעצה טובה
לבדוק בין כל א' וא' ה"ה כאן וע"ל סי' י"ח (הרשב"א בת"ה דף ה' ע"ב ודף י"ח
ע"א וב'). (י) איכא למידק מאי האיי דקאמר אם לא הוחזק דלשון הוחזק ר"ל בג'
פעמים ואח"כ כ' אם כבר נכשל דמשמע אפי' בפעם אחת והנה הר"ב ציץ לדין זה
מהרי"ק שורש ל"ג ובמהרי"ק לא נמצא זה אלא כתוב שם על ענין שוחט א' שהעיד
עליו עד אחד ששחט שלא כהוגן וכו' וכתבו מר"ן בס"א סי' ד ומאותה תשובה נר'
היפך זה דמי שיצאת טרפה מתחת ידו אפי' בפעם א' מעבירין אותו וזה היפך דברי
הגה"ה כאן וכבר תפסו עליו האחרו' בזה. עוד יש להביא ראיה דאפי' בפעם א'
מעבירין אותו מהא דפ"ק דחולין אמר רב הונא האיי טַפְחָא דלא סר סכינא קמי
חכם משמתינן ליה ורבא אמר מעבירין ליה ומכרזינן אבשריה דטרפה ולא פליגי
כאן שנמצאת סכינו יפה כאן שלא נמצאת סכינו יפה ע"כ הרי מבואר דאפי' בפעם
א' מעבירין ליה וכ"פ כל הפוס' הטור בס"י י"ח והרמב"ם פ"י והרשב"א בת"ה
והרי"ף ושו"פ ולא נמצא מי שחולק ע"ז ולכן יש להחמיר וכדפסקו האחרונים ז"ל
וא"כ בהכרח לפרש גם לשון הרב שכ' אם לא הוחזק ר"ל אפי' בפעם אחת. (יא)
דהרי הוא חשוד על השבועה לגבי אותו דבר מפני שהוא מושבע ועומד מהר סיני
(ב"י ב' אהל מועד). (יב) וידענו שהיו סכינים אלו עמו בשעת שחיטה ובאנו סמוך
לשחיטה ועדיין הם בידו (רשב"א דף ה' ע"ב) (יג) ואף מן הסתם דלא קאמר מידי
נאמן דלא שביק התיירא ואַכְלִי איסורא ודמי לחמץ של עוברי עבירה שמותר לאחר
הפסח לפי שהם מחליפין (שם) ואם אחר שחיטה מצאו אצלו סכינים אלו דינו
כמש"ל ס"ק ח'. (יד) בין בשר בהמה הנמכרת במקולין בין בשר עוף שאינו נמכר
במקולין (פוסקים). (טו) פלוני שחט לי משום דמסתפי דלמא אַזְלִי וְשֶׁאִילִי ויתפס
כגבא אבל אם אמר מומחה סתם אינו נאמן דכולי האיי גוונא לא טרח (הרשב"א

תורת חכם

הקראים שבזמנינו שהם כופרים וישראל עע"ג שחיטתם נבלה. ויש
מכשירים אם ישראל עע"ג דאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם. ח"ב קצ"ה.
וקלקלו מעשיהם ואינם משחיטת ישראל אפי' שחטו אוכלים

יח באר הגולה

ל'הראש"ס בריש
חולין אהא דרבא
דף ד' דנקט אובל
נבילו למחבוכין וכו'
בס"ס ובמ"ש הראש"ס
ס"ס טעמו (*פי')
שמועד לפבור עין
דבסולא מה שחין
כן הפסול לעדות
דמיפסל אפי' לא
עבר עליה אלא פ"א
(כ"י) ב"י ממשמטין
הנמ' דף ה' ו'
ועי' לקמן ס'י'
רס"ר ס"א ב"ס
בגמרא דף ה'
ופירש ר' ירוחם

יִשְׂרָאֵל כִּשְׁרָ: (כח)

זבה תודה

במ"ה דף ו' ע"א ואחריו וע"ל סי' קי"ט) וכן נאמן לומר ממקולץ פלוני של שחיטה לקחתי (טור ופר"ח) ואף אם בשר שחוטה ביוקר מותר כיון דתלינן נאמנותו משום דמרתת (פר"ח) וכ' פר"ת דבעיר דשכיח מומחה בלא טרחא לא בעינן דלימא איש פלוני ובנ"ד דוקא שלא היה בשר שחוטה ביוקר מבשר נבלה. (יו) דהיינו שיש איסור והיתר לפנוי ומניח ההיתר לאכול האיסור (ל' הרשב"א במ"ה דף ט' מביאו פר"ח) וה"ה אם מכעיס באיזה מצוה וע"ל סס"ק כ"ז. (יז) וכגון אוכל נבלות להבעיס. (יח) דהוי כמשומד לכל התורה כולה כדלפינן מקרא דכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה ובע"ז איירי (קר"ס) ועיקר בשו"ת רדב"ז ח"א סי' צ"ב) ושחיטתו אסורה אפי' בפעם ראשונה מטעם שוחט לע"ז כדלק' סי' ד' (פר"ח ב' פוסקים) משא"כ במחלל שבת כדלקמן. (יט) בפני י' מישראל (בה"י) שכופר במעשה הש"י ומעיד שקר שלא שבת הש"י במעשה בראשית (קר"ס) ואפי' עובר במידי דרבנן כדאי' בא"ח סי' שפ"ה מקרי מחלל שבת אם הוא בפני י' מישראל (בה"י) ופר"ח בקו"א חולק וכ' דדוקא בביתול רשות לא בשאר איסורין ע"ש ומיהו לא נאסרה שחיטתו רק מאחר שחיטה ראשונה ואילך (פר"ח וב"י סי' י"א) (כ) ופר"ח מיקל לבדוק סכך ולעמוד עליו מתחלה ועד סוף וכ"ד הרמב"ם כמ"ש הכ"מ בפ"ד ושכ"כ הר"ן ושו"פ. (כא) ואינו אוכל נבלות לחיאבון וכדלק' בהג"ה. (כב) דלא הוי משומד לכל התורה כולה (טור וב"י) וגם א"צ לבדקו תחלה אם הוא מומחה והרי הוא לגבי שחיטה כשאר ישראל הכשרים (פר"ח ב' רשב"א) (כג) והויא לעכובא שאם לא בדק לו סכך תחלה או סוף שחיטתו אסורה (פר"ח) דכיון דחזינן שלתאותו עובר על א' מעבירות שבתורה חיישינן דפקר שלא לטרוח לקיים שום מצוה כהלכתה (הרא"ש) (כד) דהיינו שהוא מועד לעבור על המצות ופורק עול מעל צוארו (ב"י) (כה) שלא עבר עליה אלא פעם א' במקרה או אפי' ברצון כיון דהוי פעם א' לא הוי מועד ועיקר ח"מ סי' ל"ד. (כו) וכ"פ הפר"ח נגד הש"ך. (כז) שאינו מהול שלא מלו אותו אבותיו וגם הוא אינו מל את עצמו (לבוש). (כח) והיינו בשגם

תחת העור ואם מצא הנוצה או השיער (ג) חתוכים ודאי לא החליד (ד) : ואפילו הפיר הסבין בידו או ברגליו (ה) שלא בכוונה כלל ושחט שחיטתו כשרה (ו) דאבל אם נפלה מעצמה פסולה דבעינן כח גוברא הוכן אם היה הסבין מונח בחיקו או בידו ונפלה מידו (ז) או מחיקו שלא בכוונה כנפלה מעצמה דמי ופסולה :

יונה וכו' ג' שם
כנמלא מדיוקא
דמתניתין ד' שם
כמשה דהרשב"א
כת"ה והרא"ש
שם *משנ' הולין
ד' ל"ה ג' שם וכרבי
יוחנן ג' ברייתא שם

ד השוחט לשם ע"ז או דבר אחר וכו' ו' סעיפים

א *השוחט לשם ע"ז אפילו לא חישב לעבדה בשחיטה זו
ב אלא חישב בשעת שחיטה לזרוק דמה או להקטיר
חלבה לע"ז ה"ז זבחי מתים ואסורה בהנאה : (א)
ב : שחט סתם ואח"כ חישב לזרוק דמה או להקטיר חלבה
לע"ז ה"ז ספק זבחי מתים : (ב)
ישראל

זבח תורה

סימן ג (א) דלא בעינן כוונה לשחיטה מדגלי רחמנא דמתעסק בקדשים פסול דכ' ושחט את בן הבקר עד שתהא שחיטה לשם בן בקר מכלל דחולק שרי ולא בעי כוונה (הרא"ש) ומיהו אע"ג דלא בעינן כוונה לשחיטה מ"מ לא מצי ברוכי ואפי' תכ"ד דהא לא נתכוון לשחוט ועיין בס' י"ט סק"ה כן למדתי ממ"א ה' נט"י סי' קנ"ח ס"ק י"ג. (ב) ומתוקמא בסבין שיש בו חוץ לצואר כמלוא צואר דסגי בהליכה וה"ה אם לא שחטה אלא בחזרתה כשרה דעדין מקרי כח גוברא (הס' האחרון) ורש"י כ' שחתכה בהליכתה והכתה בכותל וחזרה וחתכה מתוקמא בסבין שיש בו כמלוא צואר לבד דבעינן הולכה והובאה (שם). (ג) נוצה שייך למימר בעוף ושיתר שייך למימר בבהמה ועיקר ל' הרשב"א בת"ה ולכך נקט תרומיהו (ד) ולא חיישינן שמא לא שחט הרוב וע"י פרכוס ונפילה נתרחב השחיטה ונעשה רוב כדלק' סי' כ"ד (ש"ך) (ה) פי' שנכשל ברגליו והפילה. (ו) כיון דאיכא במעשה הזביחה כח גוברא (עי' פר"ח ופר"ת פ' להחמיר דהא מן הסתם איך הסבין נופלת מאלוה שלא ע"י מְנַיע ואעפ"כ פסלינן בנפלה מאלוה הגם דכח אחרים סיכוה ליפול עש"ב ונסתייע מדברי הרא"ש שכ' וצריך לכוין בשום דבר מעשה ובענין אחר לא הוי כח גוברא ורצה הפר"ת לומר שכ"ד מר"ן שכ' אפי' שלא בכוונה פי' שלא בכוונה לשחוט ולבסוף כ' שהדבר שקול אצלו יע"ש ולי עבדו הדבר פשוט שהרא"ש חולק על הרשב"א וד' מר"ן כד' הרשב"א והכי דייקי דברי מר"ן שכ' שלא בכוונה כלל דלשון כלל, הכוונה בו בין מעצמו שנכשל בין לכוונת איזה דבר ופשיטא דפר"ח דייק לה מהכא ודו"ק. (ז) פי' מעצמה וכ"ש אם הפילתה הרוח (פר"ח) וכך הם דברי הרשב"א.

סימן ד (א) כתב הר"ן דאין מחשבה פוסלת בחולק אלא בשתי עבודות אלו דהיינו זריקה והקטרה אבל חישב לעבודות אחרות דהיינו לקבל דמה או להוליך דמה לא מיפסלא ולא דמי לקדשים עש"ב והוא מוסכם. וחישב דהכא ר"ל דיבור, דרבנן לפני לה מדכתיב כל דבר רע קרי ביה דיבור עיין תי"ט מס' זבחים וס' הו"ן עשיר והרא"ם פ' שופטים. (ב) דשמא סופו הוכיח על תחלתו (שם). ואף בהנאה

יורה דעה הלכות שחיטה ד

כ

באר הגולה

רמשה סס דף
ל"ח וכרבי יוסי
סס גמרא היטור
בסס הרשב"א י"א
דף מ"ח כר"ג
ורב עמרם ורב
ינחק וכלוקימתא
בחייתא לטור בסס
הרמב"ם בפרק כ'
מה"ש דס"ל נמי
כלוקימתא קמייח'
וכפירי"י סס י"א

ג' וישראל ששחט בהמתו של עכו"ם אפילו חישוב העכו"ם
לע"ז כשרה (ג) והוא הישראל חישוב שיזרוק העכו"ם
לע"ז פסורה (ד) ואסורה בהנאה (ז'): (ה)

ד' וישראל ששחט בהמת חבירו לע"ז לא אסרה שודאי לא
כיון אלא לצער (ו) ואם יש לו בה שותפות וי"א שאוסר
גם חלק חבירו (ז) וי"א דגם בזה אינו מכיון אלא לצער שותפו
ולא לאסור: הגה"ה ואלס הפירו' זו (ח) ועבר הפסקא
ה"ז

זבח תורה

יש לאסור משום חומרא דע"ז (פר"ח) ממשמעות הפו' שלא זכרו היתר הנאה דלא
כרש"ל. ומדקאמר שחט סתם וכו' מבואר דאם ראינוהו בפירוש ששחט לשם מצות
שחיטה ואח"כ חישוב, תו לא אמרי' הוכיח סופו על תחלתו אלא אמרינן השתא הוא
דאתער וכ"כ הפר"ח בשם האחרו' והכי מוכח מל' הר"ן שכ' דבחולין מכיון
שנשחטו כראוי הותרו דמוכח מזה דר"ל שראינוהו בפירוש ששחט לשם מצות
שחיטה משא"כ בסתם. ואין לדחות דהאיי כראוי דנקט הר"ן ר"ל שלא נתגבלה
בשחיטה, דמי עסיקינן בדיני נבלה, ועוד דמה צריך לאודועי ולומר כראוי דפשיטא
דמשנתגבלה נאסרה ומאי שייך למימר אינן חוזרין ונאסרין אלא ודאי כדכתיבנא
וכן מוכח בחידושי הרשב"א ז"ל. (ג) דהכל הולך אחר כוונת השוחט ואע"ג דסתם
מחשבת גוי לע"ז בודאי, זה מחשב וזה עובר לא אמרי' (שם) ואפי' שמענו שהגוי
מחשב אינו כלום (ב"י ב' רשב"א וכן מוכח ל' בה"ג דף קכ"ז ע"א).
ודע דלאו דוקא בדיעבד כשרה דה"ה אפי' לכתחלה ומשום דבעי למנקט בסיפא
ואם ישראל חישוב וכו' נקט ברישא ישראל ששחט וכ"כ האחרו' ז"ל ועיין
בר"ן דף תרפ"א ע"א. (ד) כ"כ הרשב"א בת"ה דף י' ע"א וטעמו משום דקשיא ליה
בפלוגתא דר"י ור"ל בשוחט בהמה לזרוק דמה לע"ז תיפוק לי דשחיטת משומד היא
ותירץ דלא לזרוק דמה קאמר אלא ששחט לגוי ע"ד שיזרוק דמה ויקטיר גוי חלבה
לע"ז ע"ש. וכ' פר"ח ולפי מ"ש בסי' ב' דבשחיטה ראשונה עדיין לא הוי מומר
א"כ קושיא מעיקרא ליתה, וקשה לי אבי עבדו דלא אמרי' כן אלא גבי מחלל שבת
דוקא לא במומר לע"ז וכדכתב הוא עצמו לעיל סי' ב' ס"ק י"ז מטעם שוחט לע"ז
דו"ק שם הבאתי דבריו לעיל ס"ב ס"ק ח"י. ושוב ראיתי להפר"ת בסר' ד' סק"ה
השיב עליו דאין לזה עיקר בש"ס, וקשיא לי עליו אמאי לא השיגו מטעם מומר
לע"ז דאתיא ככ"ע ודו"ק. והנה הרא"ה שם חלק על הרשב"א בעיקר דינו וראיותיו.
וכ' דדוקא בשוחט ע"ד שיזרוק הוא הדרגא אבל ע"ד שיזרוק אחרים אין בכך כלום
וכן הסכים הש"ך והפר"ח ב' פוס' ומסיים בה הפר"ח אלא דמפני כבודו של
הרשב"א יש להחמיר באכילה אבל לא בהנאה עכ"ל. ובס' ה"ג ראיתי מוכח כדברי
הרשב"א וקשה להקל נגד סברתו שכל דבריו דברי קבלה בפרט במקום שמר"ן
מסבכים להרשב"א. (ה) והסב' אחרו' להקל כדלעיל. (ו) ל' הרמב"ם שאין אדם
מישראל אוסר דבר שאינו שלו שאינו מתכוין אלא לצערו. ומותרת אף באכילה שהרי
שחיטה ראוייה היא שבלבו לא נתכוון לע"ז (רשב"א דף י') וכ"כ פר"ח נגד הרא"ה.
(ז) דכי היכי דבחלקו לא כיון לצער מסתמא אמרי' דגם בחלק חבירו לא כיון לצער

(ט) ה"ז אסור כשאר מומרים (טור) וע"ל סי' קמ"ה :

ה שהשוחט לשם הרים וגבעות ילשם חמה ולבנה כוכבים ומזלות ימים ונהרות. אין לו דין תקרובת ע"ז לאסרה בהנאה (י) אבל שחיטתו פסולה (יא) אע"פ שלא נתכוון לעבדם כאלא לרפואה וכיוצא בזה מדברי הבאי שאומרים העכו"ם: (יב)

ן להשוחט לשם שר של הר (יג) או לשם שר אחד משאר הדברים (יד) בין ששחט לשם מיכאל השר הגדול בין ששחט לשם שר של שרשור קטן שבים (פי' מין חולעת) (טו) ה"ז

ס"ח לעובדי הר בסיף ואין דעת התוס' כן ע"ש לברייתא ס"ד דף מ' ודמפר' ס"ס בגמרא

זבח תודה

זוהי ד' הרמב"ם וכ"פ פר"ת. והרא"ש חולק דגם בזה אינו מכוח אלא לצער שותפו ע"ש ואף חלקו שרי ומותרת אף באכילה כדלעיל, וד' מר"ן נוטה כסברת הרא"ש וכ"פ פר"ח.

(ח) שלא ישחוט לע"ז ואומרים לו הוי יודע שאתה חייב מיתה שאתה מזהר על ע"ז (רש"י ד' מ"א). (ט) שאמר יודע אני וע"מ כן אני עושה שאמות (שם) וכיון שכן אף לך מומר גדול מזה שהתיר עצמו למיתה ואוסר גם בהנאה. ודע דלא אמרינן אף אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא בישראל דאף בלבו לע"ז אבל גוי אוסר דבלבו לע"ז וכדדייק לישנא דהרמב"ם ואף בהנאה כדלעיל סי' ב' ס"א וכ"ד כל הפו' זולתי הרא"ה שמיקל ע"ש דף ר"א ע"א.

ודע דכל היכא דאתאמר בסי' זה שחט לע"ז או גוי ששחט היינו אפי' כל דהו וגמר הישראל השחיטה ולא בעינן כדי הכשר שחיט' עי' הרשב"א בת"ה דף י' ע"ב וכן הסב' כל האחריו ואף במידי שאין עושה אותה נבילה ודלא כהט"ז (פר"ח). (י) לפי שאין דרכם של גוים לעבוד הרים וגבעות ומדברות דילפי' מקרא דאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם שכל דבר המחובר אינו נאסר בעצמו משום ע"ז ואינו אוסר תקרובתו בהנאה מן התורה מ"מ מדגלי רחמנא בעובד מזלות שהוא בסיף ואעפ"י שהן מחוברים בגלגל הרקיע, השוחט לשמן אעפ"י שלא נתכוון לעבדן אלא לרפואה, שחיטתו אסורה (עי' ר"ן ורשב"א). (יא) מדרבנן מפני מראית העין בלבד הוא מפני שנראה כמתכוין לע"ז (ר"ן שם) ולפי שאינו נר' בשוחט לגמרי לע"ז לא החמירו לאסרה בהנאה (רשב"א) אבל היכא שנתכוון לשחוט לשם הר לכוונת ע"ז אסורה בהנאה מן התורה ואע"ג דאינן נאסרים מדכ' אלהיהם על ההרים וכו' מ"מ הם נעשים ע"ז דהא עובדיהם בסיף (רשב"א ור"ן ופר"ח) ועי' פר"ת. (יב) שהשוחט בהר פלוני או במדבר פלוני יתרפא מחליו או העקרה תהר ותלד או לא ימותו בניה (הר"ז בפי' הרמב"ם). (יג) או לשר של חמה ולבנה כדאמר' במדרש י"ב מלאכים מנהיגים את החמה (ב"י ב' תו'). (יד) אפי' לשם רפואה או לשם כשפים דומיא דסעיף שלפני זה דכיון דדרך הגוים לעבדם דמי לע"ז גמורה וגזרו רבנן כדן מתכוין לעבדה (ר"ן ופר"ת) ואם נתכוון לעבדם אף מן התורה אסור לכ"ע (פר"ח וכ"כ הרשב"א ור"ן). (טו) כלומר לשם דבר גדול שבכל הבריות או אפי' לשם

שם הרא"ש
ובלוקימת' כתריו
משנה ס' דף
ל"ע טור וכ"כ
הרשב"א ור' ירוחם
והתוס' בדף מ'
כ"ל הרמב"ם ס'ס
ופירשו הרשב"א
בת"ה וטור דבריו
דאם נתכוין לעבדה
הוי תקרובת עבודה
כוכבים מהא
דליתא בע"ז דף
מ"ה וסנהדרין דף

יורה דעה הלכות שחיטה ד

כא

באר הגולה

ה"ז זבחי מתים ואסורה בהנאה : (מז)

ז אישמעאלים שאינם מניחים ישראל לשחוט א"כ יהפוך פניו לא"ץ קיבל"ה (דהיינו סיפוף פניו נגד מזרח) כמנהג חקותיהם אינו דומה לשוחט לשם הרים (יז) ומ"מ ראוי לבטל המנהג ההוא ודגער במי שעושה כן הוליל ומקפידים על כך (רשכ"א סי' שמ"ה) : (יח)

ה השוחט לשם קדשים מה דינו וכו' ג' סעיפים :

א השוחט לשם קדשים שמתנדבים ונודרים כמותם (א) באפילו היא בעלת כוס (ב) שחיטתו פסולה שזה כשוחט קדשים בחוץ (ג) שחט לשם קדשים שאינם באים בנדר ונדבה שחיטתו כשרה (ד) כיצר השוחט לשם עולה לשם שלמים לשם תודה (ה) לשם פסח שחיטתו פסולה והואיל והפסח יכול להפרישו בכל שעה שירצה דמי לנידר ונידר (ו)

שחט

זבח תודה

דבר קטן שבכולם (ר"ץ). (יז) כמת כדכ' ואכלו זבחי מתים ומת אסור בהנאה כדנפקא לן מקרא דותמת שם מרים דגמרי' שם שם מעגלה ערופה דאסורה בהנאה (רש"י וקר"ס) (יח) דהתם השוחט עצמו מתכוין לכך אבל הכא זה מחשב וזה עובד לא אמרי', ולשוחט לתוך ימים או לתוך גומא נמי לא דמיא דשאני התם דאיכא דשחטי לבבואה איכא משום נראה, ואין לחוש משום רואה דהרואה או דלמא אתרמי ליה צד זה (ב"י רשב"א) (יח) והגם שאין בדבר זה שום גנאי נכלל באיסור חוקות הגוים ואסור לכתחלה עיקר פר"ת ס"ל ועי' רדב"ז ח"ב סי' קס"ב.

סימן ה' (א) ואפי' בזמן הזה כ"כ הראב"ד הביאו כל בו דף קכ"ט וכן משמעות כל הפו' ולק' מפרש להו כיצר. (ב) שלפעמים המום נכסה בצמר או טיט ולא חזו ליה וסבורי תם הוא ואף שאינו מכוסה אסור דלא פלוג (פר"ח וש"ך). (ג) ל"מ בזמן הבית דאסורה שהרואה אומר עכשיו הוא מקדישה ושוחטה ואם היו מתירין אותה יבאו להתיר קדשים בחוץ אלא אפי' בזה"ז דלא שייך למגזר יש לחוש שמא עתה בשעת שחיטה מקדישה והו"ל שוחט קדשים בחוץ ממש (לבוש). (ד) דכשאינו נייד ונייד מידע ידעי דאחוכי קא מחייך ולא קדשים נינהו (ר"ץ) שהרי עתה לאו בני אפרושי נינהו דנימא השתא

קא מקדיש להו ולא חשינן לשמא יאמר הרואה שהקדישן כבר דההוא קלא אית ליה (שם ורש"י ולבוש). (ה) וה"ה לקרבן ניזיר אעפ"י שאין נוהג ניזירות חשינן שמא נדר ניזירות בצנעא (הרמב"ם לבוש). (ו) הלכך אמרי' דלמא השתא מפריש ליה וקא שחיט פסח בשאר ימות השנה וק"ל דאם הפרישו באמצע ימות השנה ושחטו שהוא שלמים ואמרי' קא שחיט שלמים בחוץ ואכיל להו (ב"י לבוש) ואע"ג דלא אמר לשם עולתי פסולה ול"ד לחטאת דהתם שייך לו על כל עבירות שעשה משא"כ

סתשוב' הרשכ"א
מ"א חולין דף
מ"א ב"טור בשם
הרשכ"א וכו'
יונתן שם בגמ' ולא
כרבי ינאי רביה
משום דמסתבר
טעמיה או דמת'
כפשוטא כוונה
משמע ג"ס כגמרא

י' אוקימתא דכני
 יוחנן ס"ס (* וכן
 הדין בתמורה א"ס
 היה לו זכה בכיתו
 כלוקימתא דר'
 חלעור ס"ס ה' סור
 וכ"כ הרשב"א
 בת"ה והר"ן
 י' ס"ס נמשנה
 י' סור וכ"כ הרשב"א

שחט לשם חטאת לשם אשם ודאי (ז) לשם אשם תלוי לשם
 בכור לשם מעשר לשם תמורה (ח) שחיטתו כשרה (ט) וואם
 נודע (י) שעבר עבירה שחייב עניה חטאת או אשם ואמר זו
 לחטאתי או לאשמי יפסולה: (יא) הנה"ה ויש פוסלין בלשם תלוי
 בכל ענין משום דסבירא לכו דנא בנדר ונדבה (טור) ויש להחמיר: (יב)
 ב' השחט תרנגולים ואווזים וכיוצא בהם מינים שאינם ראויים
 להקרבה כשרים (יג) והנה"ה לתורים קטנים ובני יונה
 גדולים: (יד)

ג' ישנים, ששוחטים בין שאווחין בסכין א' (טו) עבין ושכרנא'
 סכינא בידו ושוחט (טז) ונתפון א' מהם לשם דבר הפוסל
 ה"ז

זבח תורה

בעולה שהוא דבר הנדב מכל אדם (בה"ט). (ז) דהיינו אשם גזלות שנשבע לשקר
 לכפירת ממון. אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם מצורע. וע"ש שאשם תלוי בא
 על ספיקו קרי להו להני אשם ודאי (רש"י). (ח) ולא חישבין שמא יש לו זבח בתוך
 ביתו בצנעא משום דאית ליה קלא שרגיל להודיע שלא יבוא לידי מעילה (פר"ח
 ב' תו') ואי ידעינן בודאי שיש לו זבח בתוך ביתו ואמר ג'כ לשם תמורת זבחי
 דאיכא תרתי לריעותא אימור שהמיר והזבח פסול (פר"ח ופ'). (ט) בד"א שלא נודע
 שעבר עבירה שחייב עליה חטאת או אשם ואפי' אומר זו לחטאתי ואשמתי כשרה
 דמידע ידעינן דמשקר ולא חישבין שמא עבר עבירה שחייב עליה חטאת דאדרבה
 מי שעבר עבירה כזו אינו מחפה עליה כדי שיתבייש ויתכפר לו (עי' ב"י ולבוש).
 (י) בין מפי עדים בין מפי עצמו שאומר בימים שעברו עבר עבירה דלמא השתא חזר
 בתשובה (פר"ת נגד ט' ופר"ח) ודוקא שאומר כן קודם שרצה לשחוט זה אבל
 כשרצה לשחוט זה אמר אני חטאתי והפרשתי חטאת וזו לחטאתי ה"ז מותרת (שם
 ושם). (יא) כיון דאיכא תרתי לריעותא דהיינו שמחויב חטאת וגם אמר לחטאתי
 (ט"ז ופר"ח) דזהו הלשון המועיל ומתפס בהקדש ודוקא כשאומר ה"ז לחטאתי או
 לאשמי ביו"ד הכנוי דוקא או שאמר לשם חטאתי אבל אם אומר לשם חטאת או
 לחטאת אינו כלום דמשמע לחטאת דעלמא ובדרר נדבה אומר כן דאין ההתפסה
 תלוי לא בלשם לחטאת ולא בלמ"ד לחטאת אלא העיקר תלוי ביו"ד הכנוי (עין
 פר"ח וט"ז ופר"ת) וכל פיסול המוזכר בסי' זה היינו אפי' לאסרו בהנאה עין פר"ח
 באורך נגד ש"ך ופר"ת שמתירים בהנאה. (יב) וכתבו אחריו דכל כי האי ספיקא
 אזלינן לקולא בשל סופרים, ומה גם בגזירות דרבנן כהא דמשום מראית העין ע"ש.
 (יג) דמידע ידעי דדרר שחוק אומר כן (פ'). (יד) ובתורים גדולים ובני יונה קטנים
 שחיטתו פסולה דראויים להקרבה (שם) ובאומר לשם עולת אשתו יולדת, אם יולדת
 היתה, אסורה באכילה דחזא גזירה אשכחן דגזרו רבנן בהא מלתא ולא גזרו אלא
 באכילה (פר"ת נגד פר"ח) ואי לא ידעי שרי דאי איתה דילדה או הפילה קלא אית
 ליה (שם). (טו) ושוחטין בבת א'. (טז) ע"י צירוף דהיינו ששחטו סי' א' בהיקף
 כדלק' סי' כ"א (מהר"י זקן). (יז) אעפ"י שהשני נתכוון לשם דבר כשר (לבוש). (יח)
 שהתחיל אחד ובא השני וגמר השחיטה. (יט) ומיירי שהתחיל הפסול בדבר שעושה

יורה דעה הלכות שחיטה ה כב באר הגלות

כת"ה ח סס נכס
הרמב"ם בספר כ'
הרמב"ם סס
וטעמו מהל' דלית
כס' דלעיל כספ'ף
ד' לדעתו סס
אברייא חולץ דף
ס"ו ושם חיתא בין
בזכותי וכת"ה
בר' ירוחם גמטא
סס ד"ד יתבאר
לקמן כסימן י"ח

(יז) ה"ז פסולה מוכן אם שחטו זה אחר זה (יח) ונתכוון א' בהם
ששם דבר הפסול פוסל (יט) «בד"א כשהיה לו בה שותפות
אבל אם אין לו בה שותפות אינה אסורה שאין אדם מִיִּשְׂרָאֵל
אוסר דבר שאינו שלו שאין כוונתו אלא לצערו: (כ) הגה"ס ויש
חוסרים בכל ענין משום מראית העין (כ"י) נכס הרא"ש והטור
ויש להחמיר: (כא)

ן במה שוחטין ובו ד' סעיפים:

א «בכל דבר התלוש שוחטין (א) בין בסכין בין בצור
בין בזוית (ב) בין בקרומית של קנה האגם הנקרא
אושפדני"א (ג) וכן ולפון יחידי (ד) וכו' יוצא בהם מדברים
החותכים והוא שיהיה פיו חר וחלק ולא יהיה בו פגם: (ה)
הגה"ה

זבח תורה

אותה נבלה דהיינו בושט כדלעיל בסוף סי' ב' וכן דוקא שגמר הפסול הקב"ה שחיטה
אבל אם נשחט רובו בכשרות שוב אינו נפסל (הסכ' אחריו). (כ) וגם הרא"ש דלעיל
סי' ד' ס"ד יורה בזה ביש לו שותפות דאסור משום הרואה גזירה שמא יבאו להתיר
קדשים בחוץ. אבל לעיל גבי ע"ז אין שייך למגזר שמא יבאו להתיר שוחט לע"ז,
דכ"ע ידעי דזבחי מתים אסור בהנאה. ואע"ג דלהאי טעמא אפי' בשאינה שלו ואין
לו בה שותפות כלל היה לנו לאסור כדי שלא יבאו להתיר קדשים בחוץ אין לחוש
לזה דכל ששוחט בהמה שאינה שלו כלל, קלא אית ליה והכל יודעים שאינו יכול
לאסרה ולא להקדישה שאין אדם מקדיש ואוסר דבר שאינו שלו דאיש כי יקדיש
את ביתו כתיב (ל' הלבוש) וכ"כ רב"י ופר"ח ועץ חיים ועוד נר' לומר דשאני הכא
כיון דסבור מצוה קא עביר דקא שחט לשם קרבן, להכי לא אמרי' לצעורי לחבריה
קא מכוי, אבל התם בע"ז מאי מצוהאיכא אדרבה עבירה ורחקי מינה אינשי. ודאי
לצעורי קא מכוי (מצאתי בכ"י מהר"י זקן) ודברי פי חכם חן. (כא) וכן הדעת נוטה
כי הרואה או' שוחט קדשים הוא והגם שידע כי בהמה זו של אחרים דלמא מד'
הבעלים עשה וקנאה בקנין הראוי. ועוד דלאו כ"ע ידעי בהמה זו של מי היא
(פר"ת והאריך להביא ראיות לזה) אך הט"ז והפר"ח פסקו להקל ושכ"ד הטור
ע"ש.

סימן ו' (א) כדלפינן מקרא דכ' ויקח את המאכלת דמשמע הניקח מיד ליד
וגמרינן מיניה הניקח נמי לחולץ דכ' לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את
העולה (קר"ס). (ב) כאן שייך הג"ה זו באה"ג ופר"ח) ופר"ת יושב ההג"ה דקתני
לזכוכית גבי קנים שקסמין נבדלים מהם שאנו רואים מיני זכוכית רכין שקסמין
נושרין מהם יע"ש ואפי' אית ליה סכך רשאי לשחוט בצור וכו' (פר"ח ופר"ת נגד
ב"ח) ונר' דייקא לשון הברייא דקתני בין בסכין בין בצור וכו' ולא קתני בסכין
ובצור ובקנה כדקתני במס' פסחים אלו ירקות שיוצאין בהם בפסח בחזרת ובעולשין
וכו' (ג) שהוא יבש וחד ואין קסמין נבדלין ממנו שלא ינקבו את הושט (רש"י ב"י)

(*) נלע"ד שכל
טעות בהעתק
שראו בגליון ההנה'
או זכוכית שהיתה
שייך לעיל כחוק
דברי הרב כ"י
ששוחטין בו והם
העתיקו אותו
בתוך הגהה זו)
המנהג שם דף ט"ו
למירא דרב כהנא
אליבא דרב דף
ט"ו לשם דף ט"ו
ה"ס אוקימתא
דמתני' אליבא

הנה"ה ואסור לשחוט בשאר קנים (* או זכוכית) שקסמין נגדלין מהם
דיס לחוש לנקיבת הסימנים. (ב"י בשם רש"י) (ו) הסבין שצדה א'
מנר וצדה השני יפה לא ישחוט בצד היפה לכתחלה גזירה
שמא ישחוט בצד האחר (ז) ואם שחט הואיל ובצד היפה שחט
שחיטתו כשרה: הנה"ה וה"ה בסבין ארוך שיש בו פגימה ושאר
בו שיעור שחיטה בלא פגימה דאסור לשחוט בו אפילו במקום היפה
אפילו אם כרך מטלית על הפגימה ואם שחט בו ואמר בריא לי שלא
נגעתי במקום הפגימה שחיטתו כשרה (מרדכי) ספ"ק דחולין
ואשרי ותא"ו נט"ו וכלבו ורוקח ומהרי"ל (ח) אפי' לא כרך
מטלית על הפגימה (טור וב"י) וביו"ט שא"ל להשחוט את הסבין וכן
בחול בשעת הדחק (ט) מותר לשחוט לכתחלה אם כורך מטלית על
הפגימה (י) (וע"ל סי' י"ח) ולכתחלה יש לזהר אפי' אין לסבין פגימה
רק בין הקמח לסבין לא ישחוט בו (מלא בשחיטות : (יא)

ב יהשוחט בדבר המחובר לקרקע (יב) או ילגוף כגון צפורן
ושן המחוברים בבהמה שחיטתו פסולה (יג) הובתלוש כן

הקרקע

זבח תודה

(ד) לאפוקי שנים דשחיטתו פסולה כדלק' ס"ג. ורמ"א זכרו כאן משום דהזכיר
מר"ן דברים ששוחטין בהם לכתחלה, זכר נמי אלו בהדיהו. (ה) כמ"ש סי' י"א.
(ו) דשמא נבדל איזה קיסם דק ממנו באורך הקרומים דהשתא לא מינכר ונקב
בסימנים ונכנס בצואר ואינו נראה (ל' פר"ח) ובירושלמי כ' ט"א מפני רוח רעה
השורה עליהם וכפ"ז בדיעבד כשרה. אבל לפי טעם ראשון משמע בדדיעבד נמי
פסולה (ב"י) וכן הכריע הפר"ח ופרי תאר להחמיר דלא כש"ך וב"ח. (ז) וה"ה
בסבין שיש לו שני פיות לא ישחוט בו עד שיבדקו משני צדין מהאי טעמא (רא"ש
וטור) מביאו רמ"א סי' י"ח סי' ועמש"ש. (ח) והיינו דוקא שידע בפגימה מקודם
אז מהני בריא לי דמלתא דלא רמיא עליה דאיניש, עביד ולא אדעתיה (ט"ז
ופר"ח) ואם הסבין ארוכה ביותר אשר יספיק לו בחציה והפגימה בראש הסבין יכול
הוא לשחוט בחצי האחר מבלי כריכת מטלית (פר"ת סי' י"ח ס"ק ט"ו). (ט) שאין לו
הכנה להשחוט הסבין. (י) וכדאי הם הני רבנותא לסמוך עליהם (ב"י) ודוקא בשיש
בסבין מלוא צואר חוץ לצואר בלא פגימה (כ"ב ב' הר"ף). אבל אי בציור מהכי הואיל
וצריך הולכה והובאה חשיבין אולי ינתק המטלית ממקומה וישחוט בפגימה ובדיעבד
כל שראה שלא ניתק המטלית ממקומה כשרה (פר"ח).

סבין שיש לו עוקץ חד בראשה מותר לשחוט בו ב"י ט"ע שיתחוב ראש העוקץ
בקיסם וכן בשעת הדחק (אחרת) וחומרא בעלמא היא כדלק' בסי' ח' סק"ג
וסי' י"ח סק"י (פר"ח). (יא) וסבין שיש בסופו סמוך לקתא כשיעור גודל חלק עב
וגס דומה לגבו דלא שייך ביה חיתוך כלל אינו בכלל זה הדין שהביא ההג"ה דלא
שייך לומר פגימה אלא בדבר החותך ודק ומיהו הותיקין מקפידין עליו לתקנו
מטעם חשש שהייה, וזהירות בעלמא הוא (עיין שו"ת דב"ש סי' שס"ח). (יב) כגון
קנה העולה מהארץ מאליו (לבוש טור) (יג) מן התורה דכ' ויקח את המאכלת

יורה דעה הלכות שחיטה ו

כג

באר הגולה

דרכי ס"ס נפיל
דרכא ולא איפשיט
וכדעת הר"י
ס"ס והרמב"ם נפר'
י' ונפשי'ע
והרמב"ם 'טור
כל' הרמב"ם
ס"ס ממשיך דף
יד' ס"ס נגמ'
דף י"ח וכפירוש
הרמב"ם ס"ס
כ"כרייתא ס"ס דף
ס"ז יאקוימתח
דמיואל ס"ס דף
ט"ז כ"כ דקדקו
הרמב"ם והרמב"ם
ס"ס כ"כרייתא ס"ס
וכדמפרש לה רב

הקרקע ובסוף חיברו בקרקע לא ישחוט (יד) ואם שחט שחיטתו כשרה ואפי' אם ביטלו (טו) והוא שלא יהא נשרש בארץ אחר שביטלו: (ומז)

ג: הנהך מבהמה לחי שיש לו שינים חדים ושחט בהם שחיטתו פסולה כפני שהם כמגד (יז) ואבר בשן אחד הקבוע בלחי שוחט בו לכתחלה וס"ה כלפיו הקבוע ציד המלוסה מן הגוף (כ"י): (יה)

ד: נעץ סכין בפותל (יט) לו נדנר המלוס (כ) והעביר הצואר עד שנשחט שחיטתו כשרה: והוא שיהיה צואר הבהמה למטה והסכין למעלה שאם היה צואר בהמה למעלה מהסכין שמא תרד הבהמה בכובד גופה ותחתך בלא הורכה והובאה ואין זו שחיטה ואפי' אמר בריא לי שלא דרסתי שחיטתו פסולה (כא) ולפיכך אם היה עוף בין שהיה צוארו למעלה

מהסכין

זבה תורה

(פר"ח) וכדלעיל ב' קר"ס. (יד) ואפי' לא בטלו (רשב"א ש"ס) דגזרו רבנן אטו מחובר מעיקרו (פר"ח ופו' וכן הסב' פר"ח) (טו) להיות שם עולמית. רשב"א ורי"ף ורמב"ם ועיסור והכי נקיטין דלא כהרא"ש דמחמיר (ב"י וכ"פ הפר"ח ופר"ח). (טז) לאו דוקא אלא אחר שחיברו קאמר ולהית' דסיים בביטלו להכי נקט אחר שביטלו (פר"ח וסיים שם דכל שנשרש בארץ דין מחובר אית ליה ואפי' לא ביטלו כבר נתבטל מעצמו וחטפתו ארץ וכ"כ הט"ז ופר"ח) (יז) כיון שיש פגימות בין כל שן ושן. (יח) ואעפ"י שעדיין מחובר ללחי או ליד לא מקרי מחובר דהו"ל בבית יד (ב"י ב' רמב"ם וכ"כ בכ"מ וכ"פ הפר"ח). (יט) ל' הלבוש והא דשרינן תלוש ולבסוף חברו, בנעץ סכין בכותל וכו'. (כ) כגון בקורה תלושה ואתא לאורויי דצואר בהמה למעלה פסולה משום דרסה (פר"ח ופר"ח ולבוש). ובגדון זה בצואר בהמה למטה כיון דהוי תלוש אף לכתחלה שרי (פר"ח) ע"ש. (כא) דחישין שמא יעשה כן פעם אחרת (כ"כ הרא"ש ודקדק מדקאמר בברייתא חישין שמא ידרוס ולא קאמר שמא דרס משמע דלהבא קאמר. (ב"י) וכל הפו' מסכימים לזה זולתי הרא"ה שמתיר בבריא לי (פר"ח) ואין חילוק בבהמה בין קלה בין כבדה (פו').

ובאוחז הסכין בידו אפי' צואר בהמה למעלה מותר לשחוט לכתחלה כיון שהוא אוחז הסכין ומוליך ומביא ליכא חשש דרסה (פר"ח ופר"ח נגד הש"ך שסובר דוקא בדיעבד וכנ"ל ברור מל' הרמב"ם פ"ב דין ז'. ואני הצעיר תמיהא לי על הלבוש דאוסר אף בדיע' בגדון זה, דלפי הסברה דברי הפר"ח נכונים בטעמם דכיון דאוחז בידו מה בכך אם תרד הבהמה בכובד גופה הלא גם הוא מוריד ידו למטה כשתוריד הבהמה צוארה. משא"כ כשהסכין נעוצה דבמקומה קיימא וחישין לדרסה. ושמעתי שכן נעשה מעשה כאן לכתחלה בשור שלא יכלו להרביצו ושחטו השוחט עם עמידתו ודו"ק. 1 (כב) שטבעו קל (לבוש). (כג) ואין חילוק בין עוף קל

סוף ס' (כסס)
 סוף חין חילוק
 בין הקל לכבד
 סוף * ברייתא
 חילין דף ט"ו
 לתירוץ קמ'
 ב' ס' לתירוץ
 כחל' ג' כסס
 ד' ס' מ' רמב"ם
 פ"ג מה"ש ממשה
 חולין ד' ל' במימר'
 דרכ משה ס'
 דף ל"א ג' כפי ס'
 ולא חפצים' ולחומ'

מהסבין הנעצה או למטה ממנה שחיטתו * כשרה : (כג)

ז הקובע סבין בגלגל אם טוהר לשחים בו ובו סעיף א'

א איכיל אדם (א) לקבוע סבין בגלגל של אבן או של עץ (ב)

ומסבב הגלגל בידו או ברגלו ומשים שם צואר הבהמה

ג או העוף עד שישחט בסביבת הגלגל (ג) ואם המים המסבבים

את הגלגל ושם הצואר כנגדו בשעה שסיבב ונשחט ה"ז

פסולה (ד) : ואם פטר אדם את המים (ה) עד שבאו ומסבבו את

הגלגל ושחט בסביבתו ה"ז כשרה בדיעבד שהרי מכח אדם

בא. יבד"א בסביבה ראשונה שהיא מכח האדם (ו) אבל

מסביבה שניה ולאחריה (ז) פסולה שהרי אינה מכח האדם

אלא מכח המים בהלכות :

ח דין שיעור סבין של שחיטה וכו' סעיף אחד :

א אכמה הוא אורך הסבין ששוחט בה (א) כל שהוא (ב) והוא

בשרא יהא דבר דק שנוקב ואינו שוחט כמו ראש

האיזמל הקטן וכיוצא בו (ג) ובמחט : אפילו הוא רחב קצת

כאותן של רצוענים שחותכין בו החוט אין שוחטין בו (ד)

וכיון

זבח תורה

לכבד (טור וכ"ד מר"ן נגד רשב"א ורי"ז) שמחמירים באוונים הכבדים. ולכתחלה

טוב לחוש לסברתם. (פר"ח ועיין פר"ת) :

סימן ז' (א) לכתחלה (פר"ח נגד מה שנה' מהרמב"ם והרא"ש) דמה טעם יש

לאסור ולגזור בגלגל של אבן אם לא דגזרינן אטו דמיא. ודמיא גופיה, הרי

גזרי ביה כח ראשון אטו כח שני והו"ל כעין גזרה לגזרה (שם). (ב) התלוש מן

הקרקע שהשביב בו הסכין דאל"כ הו"ל תלוש ולבסוף חברו דאסור לכתחלה

כדלעיל סי' ו' (פר"ח). (ג) דאז הוי כח גוביא ואעפ"י שמחמת סיבוב אחד נתגלגל

הגלגל הרבה סבובין, כולוהו מקרו כח גוברא, משא"כ בגלגל של מים דבסמוך

(פר"ח). (ד) מן התורה דאנן כח גוברא בעינן מדכ' וזבחת ואכלת מה שאתה זוכה

אתה אוכל כדלעיל סי' ג' (לבוש ופר"ח) (ה) דהיינו שנטל הדף המעכב את המים

והתחיל לגלגל וכו'. (ו) שנטל הדף. (ז) ושנייה בכלל (פסול). ואף בדיעבד וסביבה

ראשונה מן התורה שריא ורבנן גזור בה לכתחלה אטו סביבה שנייה (פר"ח ורמ"י).

סימן ח' (א) ביק לבהמה ביק לעוף (ב"י ב' ר"ץ) ודלא כמ"ד דוקא לעוף ולכתחלה

טוב לחוש (ב"י) וכ"כ פר"ת נגד שאר פו' דמסתפקים בבהמה וע"ל

סס"ק ד'. (ב) ממש כל שהו קאמר ודלא כמאן דאמר כל שהוא חוץ לצואר קאמר

(ב"י). (ג) שמתוך שהוא קטן מאד יש לחוש שע"י הולכה והובאה יסתבכו הסימנים

בעוקץ וינקבו (פו') ומהכא שמעינן דבסבין ארוך קצת אין לחוש לעוקץ שבראשה

ואעפ"כ ראוי לתחוב קיסם בראש העוקץ (פר"ח). (ד) ונקרא בגמ' מחטא דאושכפי

לפי שהוא קורע ונוקב ואין זו שחיטה (ב"י ב' רשב"א) ומדברי הר"ן שהעתיק

מר"ן נר' דכיון דהוו קטנים א"א לשחוט בהן אפי' ע"י הולכה והובאה בלא דרסה

וכ"ד רש"י עי' פר"ח.

י'הר"ן סס כהלכות
 |*וזהו שלא לשח
 ואפי' בסכין גדול
 כשם לו עוקץ
 בראשו מהר"ל
 *טור בשם
 הרמב"ם כפי
 נוסחתו וכדע'
 הרי"ף רבו ודלא
 כ' וירא חולין
 דף ח' דלא אמרין
 בית השחיטה

וכיון דלא ידעינן שיעורא השוחט בסכין קמנה צריך לזהר
 ורשעו לפי אומד דעתו שכשיוריך ויביא בה שרא ידרום אבל
 בקמנה יותר מדאי לא ישחוט* : הנה"ומי שלא יוכל לשער יקח
 סכין כמלוא אורך (ה) שני לוארים של אותו דבר שסומטין (מדרכי
 בשם ר"ח) וי"א לשער צ"ד אלבעים ורמז לזה של' ושחטתם בזה
 מנין י"ד (שם ושחטתם יאנים) : (ו)

ט השוחט בסכין מלובן ובו סעיף אחד

א א"א שחט בסכין מלובנת שחיטתו פסולה (א) ויש מבשירין
 (ב) אם ידע שהיא מלוננת (ג) שאז מהר שלא נע נזדדים : (ד)

סכין

זבח תודה

ודע שהאזמל ארוך יותר מעט מאורך פי וחוד מחט של רצענים עי' פר"ח ורבותא
 אשמעינן במחט דרצענים שראשו עגול ואין לו עוקץ בראשו דו"ק. והפר"ח
 העלה דלכתחלה שרי לשחוט בכל שהו כל שמוליך ומביא ובאזמל אף שאין לו
 קרנים אסור לכתחלה ובדיעב' שרי ובלבד שיאמר בריא לי ששחטתי כהוגן ולא
 דרסתי ובמחטא דאושכפי שרי לכתחל' וזוהי סברת בה"ג והרי"ף והרמב"ם היפך
 הרשב"א ורא"ש ור"ן וטור עש"ב. (ה) בס' ה"ג דף קכ"ו ע"א הגי' כך, יקח סכין
 ארוכה כרוחב שני צוארין וכו' וב"ה בסמ"ג וא"כ על כרחיך צריך לגרוס בלשון
 ההג"ה במקום אורך, רוחב, א"נ צריך לגרוס אורך כמלוא ב' צוארים. ואף דיש
 לדחוק דתיבת אורך קאי אסכין מ"מ שינויא דחיקא הוא. (ו) מעשה בא' שוחט
 ובודק שלא ידע רמז י"ד אצבעות והעבירוהו עיין בה"י. והפר"ח כ' דכיון שהוא
 בקי בדינים, הרמזים אינו מעלה ולא מוריד עי' בקו"א.

סימן ט (א) אעפ"י שחידוד הסכין קודם לליבונו מכל מקום צדי הסכין שנכנסים
 לתוך החתך קודם שתשחט רוב הסימנים, שורפין הסימנים, ושריפה היא
 כנקב ונמצאת שהיא נשרפה קודם גמר השחיטה שהרי ושט נקיבתו במשהו (רש"י)
 ובעוף אם תפס הקנה לבדו באופן שלא נגע בושט כלל כיון דפסיקת הגרגרת ברובו
 וחידודו קודם לליבונו, א"כ ע"כ נשחט רובו בהכשר קודם שריפת רובו וכשרה לכ"ע
 (פר"ח). (ב) בדיעבד מפני שחדודה קודם ללבונה ובית השחיטה מרווח רווח כלו'
 שממהרת הסכין לחתוך קודם שתגע בבהמה מן הצדדים מפני שמתרחב בית
 השחיטה משני צדי הסכין ואין הצדדין של סכך נוגעת בסימן אלא חידודו של סכך
 (רש"י) ומפני שהוא דק מאד אין בו חמימות (כ"כ רשב"א בת"ה ובחדושי).
 ולפ"ז אותם השוחטים שעושים סכך שלהם חלקה כדי שלא תהא נוחה ליפגם מיד

אם לבנה ושחט בה פסולה לכ"ע כיון שכונצת הסימנים מקמי דקא שחטה
 וכ"פ בס' ג"ה סי' נ"ח. (ג) וגם ידע הדין שהלבוש שורף ונוקבת (לבוש) ובהפמ"ר יש
 לסמוך אסברא זו כמשמעות הש"ע (פר"ח) ופר"ח פסק להחמיר. (ד) ול"ד לפגימה
 שהיא מן הצד שאם שחט בה טרפה כדלק' רס"י י"ח ומשמע דאפי' ידע בה דהתם
 מורשא של סכין יוצא ומתפשט בצדי ביה"ש וקורעתו ואפי' ידע א"א שלא יגע
 בצדדין משא"כ הכא (פר"ח).

אלו הרישומים שיש בסכנים שהם רחוקים הרבה מהחוד, אין בהם חשש שינקבו
 הסימנים לכ"ע ודלא כבה"י (פר"ח כאן ובקו"א).

י יתר דיני סכין ובי ג' סעיפים :

א אסכין של משמשי ע"ז (א) (יחדש ב') או ישן (ג) שאין בו משום גיעולי עכו"ם מותר לשחוט בו בהמה בריאה (ד) מפני שהוא מקלקל (ה) באסור לשחוט בו בהמה מסוכנת מפני שהוא מתקן (ו) סכין של עכו"ם שהשחיתה בריחים שלה או אם היתה יפה שאין בה פנימות (ז) ונעצה בקרקע קשה (ח) עשרה פעמים (ט) ואח"כ שחט בה מותר גואם שחט בה בלא שום הכשר (י) מדיח בית דהשחיטה (יא) ואם קרף ה"ז משובח (על כן יש לקלפו) (קצו הפוסקים) (יב) הנה ונמקם דמקם שאין לו סכין

מירווח רוחם סס
גמ' דף י"ז וכוין
הגדלים מחוס
הסכין בסס
הראש"ד וה"ר יונה
גסור
אמימרא דר"ג
ורבא גמ' סס
ד' ח' פ' שטימא
בה כההית ענ'
לגליליס וכלקמ'
ר"ס קל"ט וקמ"כ
בג' הרמב"ם
כפ"ד מהלכות
מחללות אסורות וכ"כ הטור כאן בסס הרשב"א
סס פ"י ד"ס כרמב"ם

זבח תודה

סימן י (א) ל' הלוש סכין שהיא מיוחדת למשמשי ע"ז כגון ששוחטין קרבנות לע"ז אעפ"י שהיא אסורה בהנאה מ"מ אם היא חדשה וכו'. (ב) שלא שחטו בו שאין בו משום גיעולי גוים אלא שחתכו בו עצים לע"ז דאז הו"ל משמשי ע"ז (אחרו'). (ג) והכשירו כדינו המפורש בסס"י קכ"א (טור) שאז אין בו משום גיעולי גוים. (ד) ואף לכתחלה (אחרו) והפר"ת הוכיח מל' רמב"ם דדוקא דיעבד ושכ"ד מר"ן סי' קמ"ב וגם יש לדחוק לשון רב נחמן דקאמר מותר לשחוט הכוונה היא דיש בה היתר שחיטה ע"ש. (ה) ואין זה הנאה, שבחיה היו דמיה מרובים שעומדת לגדל ולדות ולחרישה ולאכילה ותמצא קונים הרבה, ולאחר שחיטה אינה עומדת אלא לאכילה (ב"י רש"י) וה"ה תרנגולת משום דחזיא לגדל ביצים או להושיבה על הביצים וכן תרנגול זכר משום דחזי לתרנגולת להולידה ביצים הראויים לגדל. ואם הוא עקר וכן תרנגולת דלא חזיא למידי מ"מ חזו לפטם ואפי' מפוטמים ביותר חזו לפטומי עוד. ועוד זה אין לו שיעור, א"נ דקודם שחיטה חזו לזמן ארוך ועתים רחוקים ושכיחי דזבני להו לעת הצורך (פר"ת). (ו) שלא תמות ותתבל והרי יש לו הנאה ממנה (עב"י) והיינו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד אין לאסרה בשביל הנאה מועטת כזו (הרא"ש) והרשב"א מצריך שיוליך הנאה לים המלח דהיינו שיעור שכר שחיטה באותו סכין, ולבוש פסק כהרא"ש ועיין ש"ר ופר"ח. והפר"ת פסק להחמיר כד רמב"ם לאסור בהמה ואין תקנה בהולכת הנאה לים המלח וכ"ד מר"ן סי' קמ"ב. (ז) דהיינו גומות כמ"ש סי' קכ"א. (ח) דוקא שהיא מעברת השמנונית ושפה (פו' ב' תו' מס' ע"ז. (ט) דוקא ולא בציר מהכי (פר"ח). (י) דהיינו אפי' בלא הדחה וקנוח (עי' פר"ח). (יא) ודיו (הרמב"ם ב"י) דביה"ש צונן ואפי' תימא דבית השחיטה רותח אידי דטרדיי סימנים לאפוקי דם לא בלעי (ב"י). (יב) וכ"פ הפר"ח והפר"ת להחמיר משום דדוחקא דסכין עם חום ביה"ש דהוי כל דהו, מבליעים בבשר שמנונית שעל פני הסכין (פר"ח) ואיירי בסתם סכין דיש שמנונית על פניו ואוסר אפי' אינו ב"י לפי שמה שהוא בעץ אינו נפגם כמ"ש סי' קכ"ב ועי' לק' ס"ק י"ט. ואם הסכין מקונח יפה אעפ"י שהוא

יורה דעה הלכות שחיטה י

כה

באר הגולה

אחרת מותר לשחוט בה כפ"ז (לכתחלה (יג) אכללא יסחוט ע"מ לקלוק אח"כ (עור כסס הרא"ש): (יד)

ב הסכין ששחט בה כשרה אע"פ שהוא ממוכרך בדם כותר לשחוט בו פעם אחרת (טו) ואבל אסור לחתוך בו רותח (טז) ויותר לחתוך בו צונן (יז) ע"י הדחה השיריחונו תחלה: (יח) הגה"ה ואם רוצה להגעילו לאכול בו רותח יסגי ליה בהגעלה ע"י עירוי אע"פ שאינו ככלי ראשון (ארוך כלל נ"ח כסס מהר"ם): (יט)

ג סכין ששחט בו טרפה אסור לשחוט בו עד שיריחונו בצונן או יקנהנו בדבר קשה (כ) ינוהגין עתה לקנהו יפה

בשער

זבח תורה

אעפ"י שהדיחה

ב"י אין כח בחום ביה"ש אלא להבליע לא לפלוט מה שבלוע בסכין (שם) (יג) ע"י נעיצה וד' הרשב"א להתיר ע"י נעיצה אף בלא דוחק ע"י פר"ח וש"ך. (יד) אפי' בסכין שאינו ב"י ומקונוה יפה יש לאסור לכתחלה (שם) דשמא ישכח ולא יקלוף (לבוש).

אם הגעיל הסכין לכ"ע שרי לשחוט בו לכתחלה ואף לחתוך בו רותח גמור כדלק' סי' קכ"א (פר"ח). (טו) בלא הדחה (הרשב"א) דבלאו הכי יש דם הרבה בביה"ש ואין הסכין בולעת (צ"ל הסימנים בולעים) דאידי דטרידי סימנים למבלע לא פלטי (תו' והרא"ש וב"י), א"נ אפי' את"ל שהם בולעים כשם שיפלוטו דמן ע"י מליחה כך יפלוטו דם הבא להם ממקום אחר (רשב"א בחי') ושמנונית דאבר מן החי ליכא כדלק' ס"ק כ"א שאינו נדבק ע"פ הסכין דאימת בלעא לכי חיימא, ואימת חיימא, לכי גמרא שחיטה, וההיא שעתא התירא הוה (ש"ס דף ח') (טז) דאגב דוחקא דסכינא בלע מאיסור בעין ואעפ"י שביה"ש צונן מ"מ בחמימות מועט של ביה"ש בולע וכשחותך בו רותח פולט מה שבלע (רשב"א בחי'). משמעות דברי הש"ע דאפי' שחט בו פעם א' אסור לחתוך בו רותח וכ"כ פר"ח ב' הפו' ז"ל. והלבוש כ' בפעם א' סגי ליה בהדחה אפי' לחתוך בו רותח ע"ש ולא ידעתי מנין לו זה. ובדיעבד אם חתך בו רותח לא ביאר הש"ע מה דינו והרמב"ם סבור שמותר בדיעבד ע"י סוף פ"ו מה' מ"א וע"י לקמן ס"ק י"ט. (יז) או אפי' דברים החריפים כגון צנן וכיוצא בו (רמב"ם פ"ו מה' מ"א) ואפי' שחט בו הרבה פעמים (פר"ח). (יח) היטב וה"ה אם מקנחה (שם) והרשב"א במ"ה דף ע"ז ע"ב סובר דלא סגי בקנחה. (יט) ההג"ה סבור כד' הרמב"ם סוף פ"ו מ"א דסגי לכתחלה בנעיצה בקרקע קשה י"פ אפי' לחתוך בו רותח, וסבור רמ"א דכ"ש הגעלה ע"י עירוי, וחדא מנייהו נקט וה"ה לדיריה דמהני נעיצה. והפר"ח חלק על כל זה וס"ל דבנעיצה אם חתך בו רותח אף בדיעבד אסור. ובעירוי מכלי ראשון בדיעבד שרי ע"ש וע"ל ס"ק י"ב. (כ) ל' הטור בחתיכת בגד קשה. (כא) שאם נמצא אח"כ טרפה במה ששחט צריך לקלוף כל ביה"ש של בהמות ששחט אחר הטרפה (פר"ח) ואזיל לשטתיה שפסק לעיל בסכין של גוים דבעי קליפה נגד מר"ן דס"ל דסגי בהדחה.

התוספות והרא"ש
דאגב דטרידי
הסימנים לפלוט
דס לא בלטי דם
למחלה השיריחונו
סס דף ק"ף
לכ"ס ולפלוט קמה
התוספות והרא"ש
יחרא"ש סס
למסקת הגמרא
סס דף ס' ל"ב
כיון דסכין נעיסה
כני ליה בהדחה

רמב"ם

כ"ז ז"סך תוספ' וסר"ס מהל' דרכ עוקב' כ"ח בסוף עבודה כוכבים אברייתא הולין דף י"ג ומשנה דף ט"ו כדמפרש רבא דף י"ז ב"טור ורש"י כ"ח ב"ה גמ' מהל' ס"ס דף י"ג השו"ט ב"ה ד"עבד אין וכו' וכו' ה"ל ד"מסנ' ז"ס ד"ד

בשער הבהמה בין כל שחיטה ושחיטה ושפיר דמי (כא) ואם שחט בו בלא הדחה (כב) ידיח בית השחיטה (כג) הואם הגיל לשחוט בו טרפות תדיר (כד) צריך נעיצה י' פעמים בקרקע קשה: (כה)

יא באיזה זמן שוחטים ודין השוחט לתוך המים וכו' ד' סעיפים:
א אע"פ ששוחטין בין ביום בין בלילה כד"א בשאבוקה כנגדו (א) אבל אם אין אבוקה כנגדו לאו ביום במקום אפל לא ישחוט (ב) הואם שחט שחיטתו כשרה (ג) הגה"ס וסמי נרות חסידים אבוקה (מהר"ל): (ד)

השוחט

זבח תודה

בעופות ולא שכיחי טרפות כ' הב"ח דלא נהיגי לקנח, אמנם משום אבר מן החי יש להזהיר לשוחטים לקנח בדבר קשה ולפ"ז אם לא קנח בין עוף לעוף צריך לקלוף כל ביה"ש ע"ש וכבר השיגוהו כל האחרים מכמה פו' ודלא כז"ש שהביא דברי הב"ח בלי שום חולק וע"ל ס"ק ט"ו. (כב) פי' ששחט טרפה ושחט אח"כ בלא הדחה. (כג) שאין איסורו אלא עראי אינו חמור כמו סכין של ע"ז (לבוש) והפר"ח כ' דמר"ן אזיל לשטתיה שפסק לעיל בסכין של גוים שא"צ קליפה ובהדחה סגי. אבל לד' החולקים שם אף כאן בעי קליפה ע"ש. ולשיטה זו אע"ג דאידי דטרידי סימנים למפלט לא בלעי מ"מ שמנונית הנבלה שנדבק מסתבך הוא בסכין נוח הוא לבלוע. (פוסקים). (כד) ובשלש טרפות מקרי רגיל (ט"ז ופר"ת כדלק' סי' ק' ס"ד) והיינו בשחט זה אחר זה אבל אם יש שהות בנתים לא מקרי רגיל כיון שהוא מקנח יפה בשער הבהמה. ול"ד לסכין של גוים שחותכין בו איסור תמיד בלא הכשר בנתים (ט"ז וש"ך ופר"ח) ועפ"י זה נהגו השוחטים היתר שמימיהם לא נעצו סכיניהם (פר"ח). (כה) ושוחט אח"כ לכתחלה. ואע"ג דלד' הש"ע לעיל בסכין של גוים לא מהני נעיצה לשחוט בו לכתחלה, שאני התם שנבלע ע"י רותח גמור (פר"ח וש"ך).

סימן יא (א) ל' הרמב"ם והוא שתהיה אבוקה עמו כדי שיראה מה יעשה ע"כ ומר"ן דקדק לכתוב כנגדו דר"ל שתהיה האבוקה לפניו כדי שיראה היטב וגם ד' הרמב"ם כן דלכך תלי טעמא כדי שיראה מה יעשה לכך אם היה הנר רחוק לא ישחוט לכתחלה ודוק. אם התחיל לשחוט לאור הנר והודם ששחט רוב הסימנים כבחה אין זקוק לה ויגמור שחיטתו מבלי שהייה דשיעורה כל דהו (בה"ט ב' ב"ע סי' ק"ז וזאת אזלא לסברת יש מי שאומר שבס"י כ"ג ס"ה). (ב) שמא ישא או יגרום או ידרוס ולא ירגיש (רשב"א) א"ב דלמא לא ישחוט רובא (פר"ח). (ג) אם ידע שלא שהה או הגרים או דרס, ולד' רש"י צריך לראות אם נשחט הרוב ולא חישנין אם נתרחב החתך אפי" לא בדק תכף אחר שחיטה (ט"ז ופר"ח) (ד) וה"ה נר שיש לו שתי פתילות מקרי אבוקה וכן שתי נרות קלועים (פר"ח ב' פו' וש"ך) אבל נר אחד אין ראוי לכתחלה לשחוט לאורו (פר"ח) וראיתי בס' אל"ז ה' פסח סי' תל"ג שכ' זי"ל ועיין בספרי לי"ד דהעליתי דמותר לכתחלה לשחוט אצל

יורה דעה הלכות שחיטה יא כו באר הגולה

וכדמוקי לה שם
כנמחל דף ס"ז
המשנה שם ד' ת"א
שם במשנה וכדמס'
רבי' שם 'הרמב"א

ב' ההשוחט בשבת וביום הכפורים (ה) אע"פ שאילו היה מזיד בשבת מתחייב בנ' וזוהי ביום הכפורי' שחיטתו כשר' (ו)
ג' ואין שוחטין לתוך ימים ונהרות שלא יאמרו לשר שר ים הוא שוחט (ז) ולא לתוך הכלים שלא יאמרו מקבר הדם זורקו לע"ז וואם יש בכלי מים (ח) שאז אין הדם ראוי לזריקה (ט) אם הם צלולים לא ישחוט בו שלא יאמרו לצורה (י) הנראית במים הוא שוחט. ואם הם עכורים (יא) כותר. וכן אם יש בכלי עפר, כותר לשחוט בתוכו: (יב)

היה

זבח תודה

נר יחידי ע"כ. ולי עברו צל"ע דבש"ס אמרו והוא שיש אבוקה כנגדו ואבוקה הוא כמו חבוקה ר"ל אגודה של עצים שאורה רב ואפשר דכיון דטעמא דשוחט לאור האבוקה הוא כדי שיראה מה יעשה וכד' הרמב"ם טעמא, א"כ אבוקה שאמרו בש"ס לאו דוקא ואפי' נר יחידי כיון שיכול לראות לשחוט לאורו דהא תלי טעמא כדי שיראה וכו' ובנר א' שפיר ודאי רואה ושוב ראיתי בפר"ת שדקדק מל' הרמב"ם כן ומסיים ומאי דנקט בש"ס אבוקה לרבנותא דלא חישינן לבעיתותא כדחישינן גבי בדיקת חמץ עש"ב.

לשחוט לאור הלבנה הרדב"ז אסר לכתחלה, הביאו ריק"ש. ופר"ח כ' להתיר כשהיא מאירה יפה ונסתייע ממ"ש אבוקה כשנים וירח כג' ע"ש. אע"ג דיש להקשות דמ"ש וירח כג' לא מפני שאורו כג' אורות או כג' גוברי אלא שבדרך סגולה הוי כג' ולזה נשמר הפר"ח ודקדק לכתוב וקצת סיוע לזה וכו' ומ"מ כיון דנפק כוחא דהתירא מפומיה דהרב ז"ל הכי עבדינן וכן ראיתי מעשים מכמה גדולים ז"ל וכ"פ בס' ז"ש דהסכמת אחרונים להתיר כשהיא מאירה יפה כגון בט"ז והכי נקיטינן עכ"ל ולדוגמא נקט בט"ז ולא דוקא כיון דתלי טעמא כשהיא מאירה יפה דאי דוקא הוא תיקשי ליה הא ט"ז הוא תכלית האור ולית כוונתיה בשאר ימות החדש.

ומתסבירא דמג' ימים בחדש ואילך ש"ד לשחוט לאורה דהא אורה זך וצלול וכמ"ש תר"י ס"פ הרואה בכיוצא בזה לענין ברכת הלבנה.

ודע שד' הריק"ש להקל מדנקט לסברת הרדב"ז ב' יש מחמירים.

אם הבהמה במקום מאיר והשוחט במקום אפל ושלח ידו ושחט ש"ד אם אחר רואה (פר"ת סי' א' ס"ק י"ז). (ה) בשוגג. (ו) זהו ל' הרמב"ם משמע דבמזיד שחיטתו פסולה וכ"כ הב"י וכ"נ דעתו בש"ע וכ"פ פר"ת ולבוש) ולפי מש"ל סי' ב' ס"ח ב' תו' דלא נעשה מומר אלא משחיטה ראשונה ואילך א"כ אפי' במזיד ובפרהסיא שחיטתו כשרה (פר"ח וש"ך) ובין שוגג ובין מזיד דינו כמ"ש בא"ח ריש סי' שו"ח וכ"כ הב"ח וש"ג (פר"ח וש"ך נגד הלבוש). (ז) ואפי' המים הם עכורים דאכתי אמרי לשר של ים הוא שוחט (כ"מ פ"ב וכ"ד אחרו'). (ח) כ' בה"י ירא שמים יהא נזהר מלקבל הדם בכלי לאחר שחיטה כדי למכור לגוים ע"ש ופר"ח בקו"א חולק עליו שלא אסרו חז"ל אלא לשחוט תוך הכלי דהיינו עיקר השחיטה (ט) דכ"ע ידעי. (י) כיון שנתערב במים. (יא) פי' לשר של צורה (הרמב"ם בפי' המשנה) (יב) או

יורה דעה הלכות שחיטה יא יב

ד' מהיה בספינה (יג) ואין לו מקום פנוי לשחוט (יד) יכול לשחוט ע"ג כלים (טו) והדם שותת ויורד לתוך המים (טז) או מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט על דגנותיה והדם שותת ויורד לתוך המים ואינו חושש: (יז) הנה"ס מקלט שוחטים מזהרים שלא לשחוט שם אוויו צמצם ושכט אם לא שאוכלים מלגה מפני שקבלה הוא שיש שעה באותן חדשים אם שחט בו אוויו ימות השוחט אם לא אוכל ממנה וינהיגן לאכול מן הלב (תשכ"ג ז' ר"י החסיד): (יח)

יב שלא לשחוט בתוך גומא ובו ב' סעיפים:

א א"אין שוחטין בתוך הגומא באפי' בבית (א) ואם לא היה רוצה לרכךך ביתו בדם עושה במקום מדרון חוץ לגומא ושוחט שם והדם שותת ויורד לגומא (ב) ובשוק לא יעשה כן: (יג)

י"א

זבה תורה

צבועים דלא מתחזי בהו צורה וכיוצא (פר"ח) (יג) מידע ידעי דלאו לזריקה מקבלו כיון דאינו ראוי לזריקה. (יד) ל' הלבוש שוחטין בכל מקום אפי' בראש הגג ובראש הספינה ולא חישיבין שמא יאמרו לצבא השמים עלה לשחוט שאין דרך השוחטים להם לעלות לשם ואם א"א לטנף גגו או ספינתו יכול לשחוט ע"ג כלים וכו'. (טו) כגון שהספינה מליאה בני אדם (פר"ת) (טז) מבחוץ ור"ל שנטל כלי ארוך ומניח מקצתו בספינה ומקצתו חוץ לספינה ושוחט ע"ג הכלי וכו"ש דיכול לשחוט ע"ג אחורי הכלי שיש לו תוך והדם שותת וכו' (פר"ח). (יז) דכיון שאינו שוחט להדיא לתוך המים שרי (שם). (יח) ובכל אלו שאמרנו שלא ישחוט, אם שחט שחיטתו כשרה בדיעבד (רמב"ם פ"ב) לכ"ע וא"צ לבדוק אחריו (פר"ח) וט"ז כ' בסי' י"ב דינינים אלו נר' מדברי הרשב"א דשונים לדינים דסי' י"ב ע"ש.

מ"ב בכ"י מהר"י זין ב' רש"ל ב' א"א דהאידנא דלא שכיחי עובדים לשר של מים מותר אפי' בפרהסיא לשחוט לתוך המים ולתוך הכלי ולתוך הגומא אפי' מנוקה שאין דרך ע"ז בכך עכ"ל וצ"ע לסמוך ע"ז וע"ל בסי' שאח"ז בהג"ה ומ"ש בס"ק ו' ב' פר"ת להחמיר.

ידע דכל הנזכר בסי' זה לשחוט לתוך מים עוברים או על דופן הספינה וכו' היינו דוקא שחיטת בהמה דלא בעיא כסוי אבל עוף לא עס"י כ"ח סעיף כ"א ודו"ק. (יט) שעיקר החיות תלוי בלב (לבוש) ויש שנותנין לו הכבד ועתה נוהגים לאכול מן הרגלים (ש"ך).

מה שנוהגים השוחטים ששוחט האווז ושוהה למות שוברים מפרקתו בכח גדול כדי שימות מהרה, מנהג רע הוא וראוי לבטלו (ז"ש ב' כנה"ג).

סימן יב (א) שאין שם רואים מפני שהוא חוק ומנהג למינים לשחוט בו לשם ע"ז וכתוב ובחקותיהם לא תלכו (לבוש ורש"י) ואעפ"י שאינה נקייה מעפר לפי שנה' כמאסף שם הדם כדי לאכול עליו שכן דרך המינים (פר"ח ב' רשב"א ופ"ו) ואפי' שוחט חיה ועוף דצריך עפר מלמטה ולא אמרינן דכ"ע ידעי דלצד מצוה קא מכזיב אלא יקח עפר ויניחהו שלא במקום גומא וישחוט עליו (פר"ת). (ב) שאז ניכר לכל שעושה כן כדי לנקות ביתו (הרמב"ם וטור) ולא בעינן שיהא מקום

כח"ה חסם במטה
[פירוש שהכלי
מקלטו חוץ לספינה
בכרייתו שם
ממנה הולך דף
מ"א ודמס' לה
ר"ב שם ב"רמב"ם
כפ"כ מה"ל שחיטה
מבדילת שם וכן
נראה מדברי
בעה"ט כסס כה"ג
להשכ"ח כח"ה
והמרדכי כסס

יורה דעה הלכות שחיטה יב יג כי באר הגולה

ב י"א שאם ישחט בגומא בשוק (ד) אסור לאכול משחיטתו (ה) עד שיבדקו אחריו שמה מין הוא וי"א שמותר בדיעבד וא"צ בדיקה: (ו) הגז"ה וזמן הזה שאין דרך עובדי ע"ז ככך יש להסיר בדיעבד (א"ז ובשחיטת הכ"ס) (ז)

רמב"ן | פי' להכשיר לחזה כד' שחיטה חלה כד' לפסלו ולחנה
מפורש בחזרה
בכרייתא בחזקת דף
כ"ו וכו' ג' שהרי
אחר דני' הים
הזכרון הכתוב
בסוף סדר שמיני

יג בעלי חיים שאינם צריכים שחיטה וכו' ו' סעיפים:

א אבהמה בחיה ועוף מעונים שחיטה (א) דגים וחגבים אין מעונים שחיטה: (ב) הגז"ה ומותר לאכלם מתים (ג) או

לחיות

זבח תודה

שחיטה רחוק מהגומא כ"כ אלא כל דהו שיעור שיצא הדם מביה"ש ויגיע בארץ קודם שיגיע לגומא (פר"ח). (ג) שלא יחקה את המינים (ל' הרמב"ם) פי' שלא יהא נר' כהולך בחקותיהם וליכא למימר דסברי רואים שכונתו לנקות השוק דאין דרך לנקות השוק (טור) הלכך אפי' אין שם רואים אסור דומיא דבית (ש"ך פר"ח). (ד) דוקא ובלא עשיית מקום מדרון (פר"ח מפשט ל' רמב"ם). (ה) וגם שחיטה זו ששחט בגומא אסורה (פר"ח). (ו) כלל להכשיר אותה שחיטה דאפי' בלא בדיקה אין מוציאין את האדם מחזקת כשרות (רשב"א בת"ה) והפר"ח והפר"ת פסקו כהרמב"ם דהא מלתא ספיקא דאורייתא אלא דבאדם דמוחזק טפי בכשרות וליכא למיחש ביה בהכי, בודאי דשגגה היא דשגג בדין מטינו להכל כהרשב"א, ובזמן הזה דלא משכחת להאי חששא שרי בכל גוונא אלא, דכל דאסרי רבנן וגזרו בהם, באיסוריה קאי לעולם ועד, (פר"ת) אפי' לסברת הרשב"א אם בדקו אחריו ונמצא מין כל מה ששחט למפרע בגומא מסתמא לשם ע"ז היה ואסור הכל בהנאה וכ"כ רש"ל ועיקר (פר"ח) וה"ה לתוך ימים וכלים דינא הכי (ש"ך) וע"ל סי' י"א ס"ק י"ז. (ז) לעיל בס"ק שקודם זה כתבנו משם הפר"ת דכל דאסרו רבנן וגזרו בהם, באיסוריה קאי לעולם ועד.

סימן יג (א) בהמה דב' וזבחת מבקר ומצאנר. וחיה מרכ' בפסולי המוקדשין אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין שנפדו בזמן מה פסולי המוקדשין בשחיטה, אף צבי ואיל בשחיטה. ועוף מרכ' זאת תורת הבהמה והעוף, ועוד יליף לה מרכ' אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו מלמד ששפיכת דם העוף כשפיכת דם חיה. מה חיה בשחיטה אף עוף בשחי'. מיהו הל' מ' שאין שחיטת בהמה חיה ועוף שוים. דבהמה וחיה צריכים שני סימנים או רוב שנים, ועוף סגי בסי' אחד או רובו, ואסמכוה אקרא דב' זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרומשת במים הטיל הכתוב עוף בין בהמה לדגים לפטרו בלא כלום א"א שכבר הוקש לבהמה, לחייבו בשני סימנים א"א שכבר הוקש לדגים, הא כיצד, הכשרו בסי' א' או ברובו. וי"א בהמה שנבראת מן הארץ וחיותה חזק, צריכה ב' סימנים כדי שתמות מהרה שאל"כ הו"ל כמו נבלה שמתה מעצמה. ודגים שנבראו מן המים וחיותם אינו חזק שטבעם חלוש מותר בלא שחיטה. ועוף שנברא מן הרקק שחציו מים וחציו עפר הכשרו בסי' א' (לבוש). (ב) ודגים וחגבים מנקי, דגים דכ' הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם הזכיר בצאן ובקר שחיטה, ובדגים אסיפה, ש"מ דבאסיפה בעלמא סגי

באר הגולה

רש"י בס' נה"ג
ס' דף ס"ו ויש
להרמב"ם
והרשב"א לימודים
אחרים וכ"כ הנ"י
דמשנה ס' דף
ע"ד הס' במשנה
וכהנמים
וכדמפרש רב
כנה"ג ס' דף
ע"ה 'מעובד'

יורה דעה הלכות שחיטה יג

לחמוך מהם אבר ולאכלו (ד) אכל אסור לאכלס חיים משום כל
תשקלו (הגהות מיימוני פ"א והגמ"ר) : (ה)

ב' יהשוּחַט את הבהמה ונמצאת כשר : ומצא בה עובר בן
ח' בין חי (ו) בין מת או בן ט' מת מותר באכילה ואינו
טעון שחיטה (ז) הוא מצא בה בן ט' חי אם הפרים ע"ג
קרקע (ח) טעון שחיטה (ט) ואכל שאר טרפות אינו אוסר
אותו (י) ואם לא הפרים ע"ג קרקע (יא) אינו טעון שחיטה

ואם

זבח תודה

להו, וחגבים דכ' זאת תורת וכו' וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים, ולכל נפש
השורצת על הארץ אלו חגבים ומדהזכיר חגבים אחר דגים ש"מ דין א' יש להם
(שם). (ג) כ' רשד"ם יש אוסרים אם מתו בתוך המים ע"כ ואינו יודע מנין לו זה
ובהדיא אי' בתוספתא דתרומה הובא בר"ך ורשב"א אוכל אדם דגים וחגבים בין
חיים בין מתים ואינו חושש ע"כ וכ"כ בכ"מ ובכל בו. ובש"ס דף כ"ז לא נזכר מזה
חולק וא"כ קשה איך יחלוק על התוספתא כיון דלא פליגא אש"ס ואם נתכוון למ"ש
הב"י ב' רבי' סעדיא וז"ל ודלא כרבי' סעדיא דאמר מתים אסורים ע"כ. אי מהא
ליתה דפשיטא דט"ס הניכר הוא ובמקום מתים צ"ל חיים וכן מוכיח ל' הב"י וז"ל
ומותר לאכלם חיים וכ"כ בעל העיטור ודלא כרבי' סעדיא דאמר מתים אסורים
ור"ן מיייתי לזה סיעתא מתוספתא אוכל אדם דגים וכו' וגם הרשב"א מיייתי
תוספתא זו ול"כ דרבי' סעדיא נמי לא אסר משום אבר מן החי אלא משום כל
תשקצו וכו' עכ"ל הרי בהדיא מוכח דלא קאי אלא אחיים דאי קאי אמתים מאי
אמ"ה שייך למימר בהו, והוא פשוט לא ניתן ליכתב אלא שהכריחני הך דמרנא
הרשד"ם. ואפשר דגם ברשד"ם נפל ט"ס כי היכי דלא לפלוג אכ"ל הפו' הנזכרים
וכדרך שנפל ט"ס בב"י והתימה על בעל ימ"מ שהעתיק ל' הרשד"ם כמות שהוא
ולא הרגיש בכל מ"ש ודוק. (ד) דכל שאי אתה מצווה על דמו חי, אי אתה מצווה על
שחיטתו (פר"ח ב' ש"ס). (ה) ומיהו אם חותך אבר ורוחצו היטב לית ביה משום כל
תשקצו (פר"ח וכ"כ התוס' מס' ע"ז דף ל"ח ע"א). (ו) לפי שבן ח' חי הרי הוא כמת
כיון שא"א לו לחיות (ש"ך ופר"ח). (ז) דכ' וכל בהמה מפרסת פרסה וכו' בבהמה
תאכלו ודרז"ל בהמה שבבהמה תאכלו דשחיטת אמו מתיר אותו (ב"י ב' הש"ס). (ח)
דהיינו שעמד על פרסותיו כיון שהלך וכו' (רש"י). (ט) מדרבנן משום מראית העין
דאתי לאחלופי לאכול בהמה דעלמא בלא שחיטה (פו') וצריך לברך כיון דמצוה
דרבנן היא דלא כר"ן שכ' גבי חצר שיש לה שני פתחים דאין לברך אלא אחד
פיתחא כיון דאינו אלא משום חשדא וליתה (פר"ח) וכ"פ הרמ"א בס' מ"ק בה' פסח
סי' תל"ב ב' הרשב"א ועיין בני חיי ז"ל. (י) משמע דכל שפוסל בשאר שחיטות כגון
שעשה א' מה' דברים פוסל בווכ"כ הרא"ש ור"ן, וטעמא דכיון שהצריכוהו רבנן
שחיטה, שחיטה מעלייתא בעי דכל דתקון בעין דאורי' תקון ול"ד לשאר טרפות
דשאני התם דלא מפרסם כולי האי (עב"י) וד' הרשב"א בת"ה ובחי' הביאו הר"ן
שאפי' עשה א' מה' דברים אינו פוסל וכ"כ המ"מ פ"ה מה' מ"א ושכן הורו מגדולי
המורים (ועיין בש"ג דף תש"א ע"א) והסכמת אחרו' כד' מר"ן.

יורה דעה הלכות שחיטה יג כח באר הגולה

וואס פרוטות קומט (פי' שפרטו מלה א' ואינה סדוקה או' שהיה בו שום שאר דבר תמוה) אף ער פי שהפרים ע"ג קרקע אינו טעון שחיטה (יב) חויש מגמגמים בדבר: (יג)
 ג. "אם לא שחט האם אלא קרעה וכן אם שחטה ונתנבלה בידו או שנמצאת טרפה אם העובר הנמצא בה בן ט'
 חי טעון שחיטה לעצמו (יד) וניתר בה (טו) וואס הוא בן ט'
 מת או בן ח' אפילו חי ה"ז אסור: (טז) הגנה ועכשיו אין להחזיר שום ולד הנמלא בבהמה אם האם טרפה (הנמ"י בשם סמ"ג) ולא מהני ליה שחיטת עולמו דחשיבן שחא אינו בן ט': (יז)
 דחמא בר אביו
 שם וכלישנא קמא
 הרא"ש שם וכן
 נראה מדברי
 הרשב"א "הר"ן
 לדברי הגאונים
 שפסקו בכל מקום
 כלישנא בתרא
 בשם נמשנה שם
 בגמ' דף ע"ה
 וברכא דלרבעה
 סימנים אכשר
 ביה רחמנא בטור

זבח תודה

ודע דהא דשאר טרפות אינו אוסר לא שאני לן בין קודם שחיטה דאמו בין אחר שחיטה דאמו לפי שהוא אצליו כשחוט אעפ"י שהוא עריין חי להרא"ש מעובדא דחמא בר' חמא בר אביו דף ע"ד ורמב"ם בפי' המשנה וכת' אחרו' שכן עיקר.

ודע דכיון דצריך שחיטה מפני מראית העין אף חלבו אסור לכ"ע מפני מראי' העין גזירה משום שאר חלב בהמה (הה"מ פ"ז ממ"א והרשב"א בחי') וה"ה ניקור (וכ"כ בה"ג דף קל"ד ע"ג) ואם לא שחטו לא נאסר (ט"ז סק"ד וסק"ו) והפ"ח אוסר ומחלוקתם תלוי במחלוקת הרא"ש והרשב"א דלעיל דוק ועי' ש"ע סי' ס"ד. (יא) כגון שממית אותו מיד כשמצאו בבהמה ולא הניחו להלך ע"ג קרקע (מפרשים). (יב) דכיון שהוא דבר חידוש הכל מתמיהים עליו וזוכרים ויודעים שהוא בן פקועה ולא אתי לאחלופי בשאר בהמה (רש"י ופו') וזה ד' הרא"ש שפוסק כלישנא קמא דאביו וכ"ד הטור וכ"כ מהרשב"א והר"ן (ב"י). (יג) לומר דפרוטותיו קלוטות לחוד לא מהני עד שיהא בו תרי תמיהי דהיינו שפקועה זו אם הקלוט היא ג"כ קלוטה שאז התימה גדול ועי"ז יזכרו את כל דבריו כן מוכח ל' רש"י הביאו ב"י שכ' ללישנא בתרא דאביו הכל מודים בקלוט בן קלוטה ואותה קלוטה פקועה היתה וזה הקלוט נמצא בה וכן מוכח ל' הרשב"א בחי' דף ע"ז ע"ד וכן מוכח בכל הפו' ראשונים ואחרו'. ובלבוש כתוב שצריך שתהיה קלוט בן פקועה בן קלוטה שאותה קלוטה היתה ג"כ בן פקועה עכ"ל והוא תמוה דתרי בן פקועה לא הוזכר במימרא דאביו, וראיתי להש"ר שהשיג עליו וכן ראיתי להפ"ח ס"ק י"ג שהביא דברי הב"ח שנר' דעתו כד' הלבוש והשיג עליו ונ"ל למחוק תיבת בן האחרונה שכ' הלבוש כי היכי דלא לפלוג אַפְּל הפו'. ולענין הלכה הכריע הפ"ח כלישנא קמא דאביו ע"ש וכמו שנר' ד' מר"ן. והפ"ח פסק כלישנא בתרא ע"ש.

ודע שמחלוקת הפו' לענין חלב וג"ה שייך ג"כ כאן דטעינת שחיטה ואיסור חלב תלויים זה בזה וכ"כ הב"י ב' רשב"א ורמב"ן. (יד) מדאוריתא (פ"ח) דארבעה סימנים הכשירה בו התורה, סימני האם אם נשחטה כראוי כדילפינן מכל בבהמה וכו' וסימני עצמו דלא גרע מנולד (רשב"א). (טו) וכל שאר טרפות פוסל בו (אחרו'). (טז) שהרי שחיטת אמו לא טיהרתו וצריך שחיטה לעצמו וכיון שהוא בן ט' מת או בן ח' חי שחשוב כמת לא מהני ביה שחיטה ואסור (שם). (יז) אבל אם נמצאת

ד' לכן ט' חי שנמצא במעי שחוטת כשרה (יח) וגדל ובא ער
בהמה דעלמא (יט) והוליד אותו הולד אין לו תקנה
בשחיטה (כ) ואם בא ער בת פקועה כיוצא בו הרי בנו וכן
בנו עד סוף כל הדורות כמוהו (כא) וכוון צריכים שחיטה
מדבריהם (כב) ואין הטירות פוסק בהם :
ה' השוחט את הבהמה ומצא בה דמות עוף אי"פ שהוא

עוף

יפסוט הוא טס
בגמרה "מימרה
ד' משרה טס
לדברי האומר
שחוטין לזרע
הא"י "ס"ס'
הא' שמנה חמו
שחוט משנולד הוא
ואין לך שחי'
גדול מזו "הה"ן
ס' ג' הרמב"ם

זבה תורה

כשרה כשר אפי' האידנא דהא אפי' בן ח' שחיטת אמו מטהרתו וכן אם אמו בת
פקועות שלא היתה צריכה שחיטה אפי' נמצאת טרפה כיון שאין העובר טעון
שחיטה כשר אפי' האידנא (ש"ך ופר"ח) וכן אם היה במציאות שלא היה לנקבה זכר
כל משך ט' חדשים שרי גם האידנא בשחיטת עצמו (פר"ח) ואם בן ח' חי שהה עד
ח' ימים ללידתו מכרעא מלתא להקל דאימא דטעו בחושבנא דהוי מלתא דשכיחא
טפי מלומר דמעשה נסים הוא (פר"ח ופר"ח) וקשיא לי קצת על ל' רמ"א שכ'
ועכשיו וכו' כי מה שינוי נתחדש בין חדשי עיבור דהאידנא לחדשי עיבור דמקודם
וההגמ"י שממנו לקח רמ"א מ"ש כאן. הלשון כך הוא טוב שלא להתיר וכו' ואולי
חשש רמ"א דבדורות אלו לא דייקי בחושבנניהו ומינה דאי קי"ל ביה שכלו לו
חדשיו ש"ד וכדרך שכ' הפר"ח ז"ל. (יח) אבל אם נמצא במעי טרפה כיון שצריך
שחיטה לעצמו אם בא על בהמה דעלמא והוליד הולד דינו כשאר בהמות דעלמא
(פר"ח) (יט) וה"ה איפכא דהיינו בהמה דעלמא שבא על בת פקועה והולידה
(פר"ח) וכ"ש הוא אלא דמשום דמספקא לן אי חוששין לזרע האב או לא כ' מר"ן ל'
זכר להורות דיש לחוש לזרע האב להחמיר ודוק ועב"י. (כ) כיון דמצד אביו או מצד
אמו הרי הוא כשחוט משעה שנולד א"כ הולד הנולד מהם פלגיהו דסימנים ידיה
הו' כשחוטין ותו לא מהני בהו שחיטה שאין לך שהייה גדולה מזו (פר"ח וש"ך)
שהא' שחוט משנולד ואע"ג דבן פקועה מטריפה ניתר בשחיטת עצמו אם הוא בן ט'
וראי, לא קשה מידי, דאמרי' בגמ' ד' סימנים אכשר ביה רחמנא או בשני סימנים
של אמו. ואם אמו טרפה יש להכשיר בשני סימנים דעצמו, (ע"ל סי' י"ד ס"ק י"ב)
אבל הכא אינו כן דסי' אביו הרי הוא כאלו כבר שחוט, ולפי זה אם בן פקועה טרפה
שבא על בהמה דעלמא, הרי הולד כשאר בהמה דעלמא. וכל מקום דאין תקנה
לאותו ולד חלבו ג"כ אסור וע"ל סי' י"ד ס"ה (אחריו). (כא) ואפי' נולדו כדרך
הנולדים רק שבניהן ג"כ באו על בני מינן כיוצא בהן שהם בני פקועות או שנולדו
מפקועות (פר"ח ושכ"כ רש"ל וש"ך). (כב) מפני מראית העין ואם לא נולדו אלא
הו' בני פקועות לא גריעי משאר בני פקועות דעלמא וכ"ש האי דמצד אביו ג"כ
הו"ל כשחוט (פר"ח וש"ך וב"ח) ולכן דקדק מר"ן לכתוב והוליד, ואם הפריסו ע"ג
קרקע הוא דצריכים שחיטה מדבריהם משום דמיחלפי בשאר בהמות דעלמא
ואם לא הפריסו על גבי קרקע א"צ שחיטה כלל אבל אם נולדו כשאר הנולדים
אף שלא הפריסו ע"ג קרקע ודאי מיחלפי בשאר בהמות דעלמא הנולדים
שיבאו להתירם בלא שחיטה כשלא הפריסו ע"ג קרקע ולפי' הולדות שנולדו דרך

יורה דעה הלכות שחיטה יג

כט

באר הגולה

כריש ה' מאלו
חסרות ממירח
דר' יוחנן סס ל'
ס"ט סנה דף
כ"ד וכרז דזו היא
השועה האמורה
בתורה ומחיל
לא חייא ולאמריה
הקדוש ברוך הוא
למשה דכמי
חמו אסור
אמנה חולין דף

עוף טהור ה"ז אסור באכילה (כג) לא הותר מן הנמצא
בבהמה אלא מהנשיש לזפרסה : (כד) הגה"ס י"א דאפי' פרסותיו
קלוטות (כה) רק טיהר דומה לבהמה שמינו מין שיש לו פרסה : (כו)
ן שהשוחט את הבהמה ומצא בה בריה שיש לה שני גבין
ושתי שדראות אסור : (כז)

יד דין עובר כמעט בהמה ו' סעיפים :

א אהמקשה לילד יא) והוציא העובר את ראשו (ב) אע"פ
שהחזירו הרי הוא כיווד (ג) ואינו נותר בשחיטת אמו
לפיכך אם הוא בן שמנה חי או מת או בן ט' מת אסור (ד)

ואם

זבח תורה

לידה אף שהם בני פקועות צריכים שחיטה מדבריהם ואין לחלק בהם בין הפריסו
ללא הפריסו (פר"ח). (כג) ואפי' רגליו כרגלי בהמה הואיל ואין במינו פרסה אינו
נותר בשחיטת אמו וגם כשנולד ממנה אינו נותר בשחיטת עצמו דקי"ל שאינו יכול
להתקיים (רשב"א פר"ח ולבוש). (כד) פי' שיש לו פרסה ממש בעיניו ולא סגי במין
שיש לו פרסה (ב"י בכוונת ל' רמב"ם השנוי כאן) ומשמע דתרתיו בעיניו פרסה וגם
מין שיש לו פרסה ועיין פר"ח וש"ך. ורמ"א חולק בהג"ה כדלק'. (כה) כשל חמור
וגמל דכ' כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו,
כתיב פרסה וכ' פרסות, ודרשינן בין שיש לו פרסה א' בבהמה טמאה או שתי
פרסות בבהמה טהורה, אכולהו קאי כל בבהמה תאכלו (לבוש). (כו) אעפ"י שאין לו
לא פרסה ולא פרסות כגון מצא בה בהמה גמורה ורגליה כרגלי יונה או שאין לה
רגלים כלל הרי כל אלו נותרות בשחיטת אמם כשנמצאו בתוכה הואיל ויש במינו
פרסה ופרסות וגם אם נולדו ממנה נותרות בשחיטת עצמם שהרי בני קיימא הן (שם
וכ"כ הטור). (כז) אעפ"י שיש לו פרסה או פרסות שזו היא השסועה הנאמרת
בתורה שאסורה דכתיב את זה לא תאכלו וכו' השסועה כלומר בריה שנולדה
שסועה לשתי בהמות וכי אגמריה רחמנא למשה כשיצאת ממעי בהמה דהא בריה
בעלמא בפני עצמה ליתה (קר"ס) כלומר דליכא מין בפ"ע דשסועה משום דמחייא
לא חי אלא עד ח' ימים דומיא דשאר נפלים דעלמא וזוהי כוונת הכ"מ שם דלא
כש"ך (פר"ח) והלבוש כ' במעי אמו אגמריה שלא יהא נותר בשחיטת אמו מכל
בבהמה תאכלו, דאי לאחר שנולד פשיטא דאסור דאינו יכול לחיות והרי הוא
נבילה ע"כ.

סימן יד (א) בשעת שחיטה ונקראת מקשה ע"ש שהלידה בקושי (ע"ח) (ב) ורוב
פדחת שיצאה הוי כאלו יצא כל ראשו, וכדאי' בח"מ סי' רע"ז ולקמן סס"י
קצ"ד בטור וכן הביא הב"י ב' הרמב"ם (ש"ך ופר"ח) ועי' פר"ת דחולק דוקא
פדחתו שלימה ועיין בד"ה סי' קצ"ד. (ג) דילפינן מאדם מכל אשר נשמת רוח חיים
באפיו (קר"ס) (ד) כולו (ש"ך) דהוי כנבלה (רש"י) דלא התירה תורה מה שנמצא
בבהמה אלא כשלא יצא מעולם לחוץ כדילפי' לקמן מובשר בשדה טרפה (ל' הלבוש)
(ה) דוקא ואפי' אמו טרפה נותר בכך דהו"ל כילוד (ש"ך) ואם מת אח"כ קודם

ואם הוא בן ט' חי נותר בשחיטת עצמו: (ה)

ב בהוציא ידו והחזירה (קודם שחיטה) מה שיצא מן האבר לחוץ אסור (ו) אבל כל מה שנשאר ממנו בפנים ובמקום חתך מותר (ז) לא החזירה קודם שחיטה (ח) גם מקום החתך אסור (ט) אבל מה שבפנים מותר ואפילו הוא מיעוטו (י) הגה"ה וכל זה לא חייבי חלא לענין שיהא נותר בשחיטת אלו כשאר עובר הנמלא בה (יא) אבל אם ילדה איתה הבהמה אח"כ גם האבר שילא והחזירו שרי דשחיטת עלמו מתיר הכל (יב) (כך הטלה הכ"י וכלבו בשם י"ה):

ס"ד במימרא דרב
שם משום כשר
בשרה טריפה
שילא חוץ למחילתו
ימסקנ' הנמלא
שם דשם ללישנה
דמתנו במערבא
וכר' יוחנן דלא
איתוחב' הרי"ף
השם כנמ' י"ס
כע"י ולא איפשטא

ג האם יצא רוב העובר (יג) הרי הוא כילוד (יד) וואם יצא חציו ברוב אבר (טו) או שיצא רובו במיעוט

אבר

זבת תורה

שישחט אסור באכילה (רשב"א בחידושו) (ו) לפי שנא' ובשר בשדה טרפה לא תאכלו ר"ל שבשר שיצא חוץ לרחם שהוא לו כמחיצה לאויר שהוא לו שדה, נאסר מהיתר שחיטת אמו (רש"י דף ס"ח ורמב"ם בפ"י המשנה) ודוקא אותו אבר. (ז) שזה הבדלה בין פנימי לחיצון וכיון שהחזירה א"צ לחתוך לצד פנים אלא מצמצם וחותר ומקום החתך מותר (רש"י שם) כיון שלא יצא לחוץ למחיצתו דהיינו הרחם מותר מקום החתך מכל בבהמה (רשב"א בחי' ורש"י) (ח) וחתכו והוא בחוץ בין שחתכו קודם שחיטה או אחר שחיטה (רמב"ם בפ"ח ממ"א). (ט) והוא המקום שכנגד האויר אחר שייחתך היוצא חוזר וחותר מקום החתך (רמב"ם שם) דכיון שהוא עומד על שפת הרחם לא קרינן ביה בהמה בבהמה תאכלו דלאו בתוכה הוא (רש"י) (י) של אבר דקי"ל כר' יוחנן דאמר אין לידה לאברים דנשדי מיעוט שבפנים אחר רוב שבחוץ (הרי"ף). (יא) וקודם שחיטת האם הוציא האבר (ב"י). (יב) דלא אמרי' סימנים שחוטנים אלא בהיכא שהותר בשחיטת אמו אבל כל שלא הותר בשחיטת אמו אמר רחמנא אמו שחוט ואכול (פר"ת ב' ר"ן) והטעם דסימני אמו לאו סימני' נינהו אלא כמחתך בבשר כיון דטרפה היא (שם) ואפי' אותו אבר מותר דאי לא תימא הכי א"כ ברוב בהמות ימצא איסור בהרבה אברים שהם יוצאים קודם הלידה (ב"י וכ"ה הסכמת אחריו ז"ל) ודוקא שנולד קודם שחיטה אבל כל שנולד אחר שחיטה דהיינו שהוציאוהו חי או אפי' נולד כדרך הנולדים דרך הרחם אסור (ש"ך בפ"י דברי הטור וב"י) והפר"ח כ' שהוא שלא בדקדוק דמלתא דפשיטא הוא שא"צ לאודועי עש"ב ובפר"ת. (יג) דרך מרגלותיו (רש"י) אעפ"י שהחזירו (לבוש) ואעפ"י שלא יצא ראשו (שם). (יד) דרובו ככולו (שם) ואם חתך אבר במעיה ואח"כ יצא רוב העובר ונאסר אינו נאסר האבר שחתך מקודם דרבייה רחמנא מכל בבהמה ואין לו שייכות תו עם האבר וגם אם הושיט ידו וחתך העובר אברים אברים אפי' חתכו כולו אפי' שאח"כ הוציא נתחים נתחים לא אסיר אלא היוצא דלא אזלינן בתר רובא אלא דוקא בעובר השלם אבל כל שנחתך במעיה כל אבר ואבר נדון כעובר בפע"צ (פר"ת). (טו) כגון שיצא רוב ידו וכשנשער מֶה שיצא מן העובר אינו אלא חצי ואם נטיל מיעוט היד שנשאר בפנים אחר רוב היד שיצא, הוי רוב, (טור) ודין זה

יורה דעה הלכות שחיטה יד ל באר הגולה

אבר הרי הוא כילוד : (מז)

ד' והוציא אבר אחד והחזירו וחזר והוציא אבר אחר והחזירו
עד שהשלים רובו המיעוט שלא יצא מותר (יז) הואם חתך
כל אבר ואבר בשעה שהוציא אותו (יח) גם המיעוט

שנשאר

זבח תודה

בעיא בגמרא ולא אפשיטא ולחומרא (ב"י) ואע"ג דהבעיא לענין בכור וכדלק' סי'
שט"ו מ"מ ה"ה לענין בשר בשרה (מהר"י זין ב' רש"ל) ובס' פר"ת ופר"ח ביארו
יותר משום דעובר זה שוה, חציו חוץ וחציו בפנים לכר אזלינו בתר רוב אבר
שמבחוץ ודוקא חציו אבל מיעוט עובר לא אע"ג דאיכא רוב אבר בחוץ ומיעוט
שבפנים משלים לרוב דלא שבקינן רוב עובר שהוא בפנים ואזלינן בתר רוב
אבר ע"ש.

כתב הפר"ח מסתברא לי שאם יצא חציו ברוב אבר ובחציו זה יש אבר אחר שלא
יצא אלא מיעוטו, ומיעוט זה הוא כשעור המיעוט של אותו אבר שיצא רובו
או יותר ממנו, בהא משמע ודאי שמא שמבפנים חוץ מאותו מיעוט אבר שיצא רובו
לחוץ מותר ממה נפשך דאי אמרי' שדי מיעוט אבר שבפנים בתר רובו, גם אית לן
למימר שדי מיעוט אבר שמבחוץ בתר רובו ואיכא רוב או חציו עובר בפנים ושרי. ואי
לא אמרי' שדי, ליכא בחוץ אלא חציו ולא הוי כילוד ומה שמבפנים שרי, אבל מיעוט
אבר שבפנים אסור משום דדלמא שדינן ליה בתר רובו שמבחוץ עכ"ל וכ"מ למהר"י
זין ב' רש"ל. ובדין זה דיצא חציו ברוב אבר אם הוא בן ח' בין חי בין מת או בן ט' מת
הכל אסור אפי' מה שמבפנים מספק דשמא הו"ל כילוד. ואם הוא בן ט' חי אם היתה
אמו טרפה, שחיטת עצמו מתיר הכל. ואם נמצאת אמו כשרה מה שיצא לחוץ אסור
משום איסור יוצא מספק דשמא אינו כילוד אבל מה שנשאר בפנים מותר ממ"ב
שאם הוא כילוד אפי' כולו נותר בשחיטת עצמו ואם אינו כילוד מה שבפנים שרי
בשחיטת אמו מכל בבהמה (עיין פר"ח). (טז) הכי פשיטא לן בגמ' דהוי כילוד משום
דלא שבקינן רובא דעובר ואזלינן בתר רוב אבר וא"כ אם בן ט' חי הוא מתיר הכל
בשחיטת עצמו ודלא כהלבוש שסובר דגם במיעוט אבר משום ספק אזלינן ביה
לחומרא, דליתה (עי' פר"ח וש"ך) ואפי' איכא רוב עובר בפנים יותר מבחוץ בלא
אותו מיעוט אבר לא אמרי' דנשדי מיעוט אבר בתר רוב אבר ואיכא רוב עובר אלא
כיון דאיכא רובא קמן מבחוץ לא אמרי' שדי, לסתור רובא דקמן וכ"כ הש"ך
(פר"ח).

כ' הפר"ת וקצת קשה לי לד' מר"ן אמאי הקדים דין יצא חציו ברוב אבר דהוי
ספיקא קודם ליצא רובו במיעוט אבר דהוי ודא עכ"ל. (יז) דכיון דהדר
הדר ואין כאן רוב מבחוץ לאצטרופי והיא בעיא בש"ס אי אמרי' הא נפיק רובא או
דלמא רובא בבת אחת בעינן ולא נפשטא ולקולא שכן הדעת והסברא מכרעת דכיון
דהדר הדר (רשב"א בחי' דף ע"ו) ואם הוא בן ט' חי 1 שחיטת עצמו מתיר הכל
(פר"ח ועש"ך ובהג"ה ס"ב) (יח) אעפ"י שלא יצא רובו בבת א' (שם ברשב"א) (יט)
מספק דבעיא היא ולא אפשיטא ולחומרא (שם וב"י) ומיהו אי הוי בן ט' חי ואינו
טרפה, מה שנשאר בפנים שרי ממ"ב, דאי הוי כילוד נותר בשחיטת עצמו, ואי לא
הוי כילוד, נותר מכל בבהמה תאכלו (פר"ח ופר"ת) ובהיכא דהוציא אבר שנטרפת

שנשאר בפנים אסור : (יט)

ה עובר שהוציא אברזונאסר האבר יאזה"כ נשחטה האב והוציאו העובר והרי היא נקבה. יהחלב ירה אסור לשותתו (כ) הואיל והוא בא מכלל האברים ויש בה אבר אחד אסור והרי זה כחלב טרפה שנתערב בחלב כשרה : (כא) ן בהושיט ידו למעי' בהמה וחתך מן הטחול ומן הכליות (כב)

וכיוצא

לעיל סוף ב' 'כע"ז שם אס המזיר והח"כ נלד ופי' רש"י דה"ה אס נשחטה עמו והוציאו ולא איפשטא ופסקו הפוסקים לחומרא כמנהג שם

זבח תורה

בו אסורה בשחיטת עצמה אבל בשחיטת האם מותרת מידי דהוה מתה ולא אמרינן כיון שיצא אבר שהיא נטרפת בו חשוב כרובו (פר"ת) (כ) מספק. דמספקא לן בש"ס דהא חלב דעלמא דאתי מכח בהמה שכולה חיה שרי ולא אית ביה משום אמ"ה וא"כ חלב זה הבא מכח אבר חי נמי לא גרע מיניה ושרי או דלמא גרע דהתם חיות העומד ליתקן ע"י שחיטה אבל חיותו של אבר זה איך לו תקנה עולמית וספיקא דאורייתא לחומרא (קר"ס) ודוקא שהאבר חציו של עובר דאז איכא ספיקא דלמא אסיר ואין לו שיעור שיתבטל בו מדאורייתא אבל כל שהאבר פחות מחצי הבהמה דאיכא רוב חלב מההיתר שרי מדאורייתא מין במינו בטל ברוב ורבנן הוא דגזור, לא גזור אלא בודאי איסור, אבל ספק איסור לא, ויש בזה ס"ס להתיירא שרי (פר"ת) עש"ב וע"ל ס"ק כ"א מ"ש ב' בני חיי סותר לזה. (כא) וכתבו האחר' ב' ב"ח דאם היה ס' בבהמה בבשר וגידים ועצמות כנגד האבר האסור כל החלב מותר מטעם תערובת דבטל בס' ויש לסמוך עליהם בזה כיון דהוי מידי דרבנן דהא מדאורייתא מין במינו ברובא בטל מדכ' אחרי רבים להטות ודלא כהט"ו ודרישה שחלקו מטעם דלא כל האברים שוים כי שמא מאבר קטן החלב מתגדל יותר מאבר אחר גדול וליתה דמן הסתם כל האברים שוים הם ביצירת החלב (עש"ך ופר"ח) וראיתי בס' בני חיי שכ' עליהם וז"ל ואשתמטתיהו דברי המרדכי בחולק דף תש"מ ע"ב שכ' דליכא למימר ביטול ברוב אלא בדבר שהיה ניכר בפע"צ תחלה ואח"כ נתערב אבל בדבר שתחלת ביאתו לעולם מעורב כגון ההיא דב"ק ויבמות, ליכא למימר דבטיל וכו' עכ"ל. ולפיכך תלמודא אסיק לה בקשיא לפי שאין לחלב ביטול מטעם הנזכר עכ"ל בני חיי. ובחפשי בפר' מצאתי דגם המבי"ט בס' קור"ס הלך בשיטה זו וז"ל ולא אמרינן בטיל ברובא אלא היכא דנתערב איסור בהיתר גמור אבל היכא דמעורב מעיקרא כי הכא דלא הו"ל שם היתר, לא עכ"ל.

כ' פר"ח בן פקועה שהוציא אבר לחוץ שנאסר משום יוצא, אע"ג דאזל אַבן פקועה דכוותיה שיש בו נמי איסור יוצא הולד כשר ע"כ. (כב) וזה יאירע בבהמה המקשה שיחתכו העובר שבמעיה להצילה ואין בזה צער בעלי חיים ואדרבה יפה הוא לה ומל' המשנה דקתני חותך, משמע לכתחלה (ה"ע). (כג) נקט מידי שאין הבהמה נטרפת בהם (רש"י) ומיירי בקולשיה (פר"ח סי' מ"ג סק"ד). (כד) ובש"ס פריך מאי שנא מעובר ומשני דכ' אותה, שלימה ולא חסירה ופרש"י אותה תאכלו, כשהיא שלימה אכול כל הנמצא בתוכה. אבל כשהיא חסירה שהנמצא

יורה דעה הלכות שחיטה יד טו לא באר הגולה

וכיצא בהם (כג) והניח דחתיכות בתוך מעיה ואח"כ שחטה הרי אותן חתיכות אסורות משום אבר מן החי ואע"פ שהן בתוך מעיה (כד) אבל אם חתך מן העובר שבמעיה ולא הוציאו ואח"כ שחטה הרי חתיכת העובר או אברו מותר הואיל ולא יצא: (כה) הנה"ס ואם שחט עובר במעי אמו (כו) לא מקרי שחיטה (נעיל' בפ' בהמה המקשה ולא חפשי'טא): (כז)

מן שלא לשחוט בהמה עד יום ח' ללידתה יבי' ג' סעיפים:

א «אפרוח כל זמן שלא יצא לאויר העולם אסור (א) ולאחר שיצא לאויר העולם מותר מיד: (ב)

זבה תורה

בתוכה מגופה הוא שנחסר ממנה, לא תאכל הנמצא, וכ' המ"מ בפ"ה דפשיטא דכיון שנחתך מחיים אין שחיטה מטהרת. (כה) אבל אם תלש חלב מבן ט' חי והוציאו לחוץ חייבין עליו משום חלב כעל חלב בהמה גמורה דחדשים גרמי. וכיון דכלו לו חדשיו חלבו אסור. ומיהו כי שחטוה לאמיה ועדיין תלוש ומונח בתוכה ולא יצא לחוץ שרי (רש"י ור"ן ורא"ש) וכן מתבאר מהלבוש ואל תתמה כיון דנקרא חלב בגמר חדשים למה ניתר בשחיטת אמו, דיו לולד שיהא כאמו דאין שחיטתה מטהרת חלבה, וי"ל דגזירת הכ' הוא שהרי למדנו מכל בבהמה תאכלו אם חותך מן העובר מותר, ואלו שנחתך מן הבהמה אסור (הרא"ש) ולא ידעתי למה השמיט מר"ן דין זה. (כו) ויצא אחר שחיטתו ואמו קיימת (רש"י). (כז) ואפי' בן ט' חי (פר"ח) דשמא אין שחיטה שייכא אלא לאחר שחיטה שיצא לאויר העולם, וסלקא בתיקו ולחומרא. והלבוש כ' ט"א משום חלדה כדאי' בס"ד וכבר תפסוהו האחר' הדתם המטלית פרוס על הסכך ועל הצואר, משא"כ הכא (פר"ח) והפרי"ט כ' שם ס"ק י"ב דדמי לשוחט בבית אפל וסתום דלא מקרי חלדה, ול"ד למטלית דליכא הפרש אפי' כל שהו להביט בשחיטה ע"ש. ואף למאי דקי"ל ד' סימנים אכשר ביה רחמנא, או קנה וושט שלו או קנה וושט של אמו, ה"מ כשאין סימני אמו מועילים כגון שנטרפה, אבל כל שיש, לו סימני אמו לא (הר"ן) ובן ח' חי לא קא מביעיא דהא אפי' יצא לאויר העולם. ושחטו תנן במתניתין אין שחיטתו מטהרתו (רש"י) וכיון שמספק לא מקריא שחיטה אסור לשחוט אמו אחריו בו ביום דשמא הוי שחיטה (ש"ך). ודע' דהיינו דוקא שיצא אחר שחיטתו קודם שחיטת אמו אבל אם נשאר שם אחר שחיטת אמו, שחיטת אמו מטהרתו וכ"כ הש"ך ופר"ח.

סימן טו (א) דאתרבי מכל השרץ השורץ על הארץ (ש"ס) שגם שריצתו בתוך קלפתו מקרי שריצה (ש"ס) ואסמכתא בעלמא הוא (ש"ס). (ב) שהרי עוף גמור הוא (לבוש) ואעפ"י שלא נתפתחו עיניו ושם בברייתא במחלוקת שנויה ופסקו כל הפוסקים כרבנן דאמרי הכי. אך הר"י פסק כראב"י דאסר עד שיתפתחו עיניו ושכ"כ הרא"ש וכ' הבי"י שהוא בפ"ק דביצה ואני הצעיר תמיה הא פסק הרא"ש בפא"ט כרבנן ובהכרח לתפוס עיקר מ"ש בפא"ט דהוי עיקר מקום הדין. שוב ראיתי בט"ז שגם הוא תמה. 1 וכ' הגא"ש בפ"ק די"ט ב' רבי"י וואל דמשום דבר שקץ אין

ב בבהמה שיכדה אם ידוע שכרו לו חדשיו דהיינו מ' חדשים
 נכסה וה' לדקה מותר מיד ביום שנוגד ורא' בחיטין שמא
 נתרסקו אבריו (פי' נכסו ונכסמו) מחבלי הלידה (ג) ואם אין
 ידוע שכרו לו חדשיו אסור משום ספק נפל עד תחלת
 ר"ח ח': (ד)

ג האין סומכין על עכו"ם בגדיים קמנים הנקחין ממנו ואומר
 שהם בני ח' ימים: (ה)

זבה תודה

יכרייתא שבת דף
 קל"ו וכרס"ג
 למימרא דרב נחמן
 חולין דף: ט"ז ר"ס
 בשבת יכרייתא
 וגמר' | *והא
 דכתיב מיום
 השמיני והלאה
 וגו' הריא לקרבן
 כתיב דלוי ראו
 להקריבו כלילה
 ה'רש"א כתשונה

לאכלו עד שיגדלו הכנפים דהיינו נוצה גדולה שעל גופו שיש לו קנים ע"כ וכ'
 הפר"ח שכן מצא בירושלמי וראוי לחוש אליו ע"ש, גם הפר"ח כ" דלכתחלה יש
 להחמיר ופשוט דלפי פסק הרי"ף וסיעתו דפסקו כרבנן ולא כראב"י, א"כ פשיטא
 דלא קי"ל כהגא"ש ואדרבה חמור הוא יותר משיעור נפתחו עיניו כנודע
 מהמצאות וכ"כ הט"ז: (ג) דאין ריסוק בבית הרחם (ט"ז ב" הר"ן) ואפי"ן היא
 מקשה לילד (ש"ך ב" ב"י) ואפי"ן איכא ריעותא שאינו יכול לעמוד (ש"ך ופר"ח ב'
 כמה פו') ובא"ח סי' תצ"ח ס"ה הוסיף הפר"ח לבאר שאעפ"י שבתוך הז' ימים לא
 עמד שמותר לשחטו ואינו מחוייב לבדוק באיברים הפנימיים עש"ב ולק"י סי' נ"ח
 ס"ק ט"ז, ונ"ל דדין מסוכנת יש לו ופרכוס מיהא בעי, וא"צ שיפריס ע"ג קרקע
 מטעם חשש דלמא נפלה מבית הרחם לארץ, דאין נפילה אוסרת אלא מ"ט כמ"ש
 בסו"י נ"ח. ועוד לא שייך נפילה בלידה דהא הבהמה כורעת לילד (ט"ז נגד הרא"ש
 פ"ק דביצה): (ד) דכיון שהותר לגבוה דכ' ומיום השמיני ירצה כ"ש להדיק דמותר
 בליל ח' (עיין פר"ח ולבוש) ואעפ"י דגבי קרבן כתיב ומיום הח' והלאה, שאני
 קרבן דאין ראוי להקריב בלילה דכל קרבן הוא ביום דוקא (ב"י וט"ז) !. והב"י
 הביא ב" א"ח שקצת גאונים סוברים דביום שנוגד מותר וכ' עליו ב"י ואין כן ד'
 הפוס' גם הפר"ח השיגם. והפר"ח סמך דברי הגאונים בשתי הידים ולבסוף העלה
 להחמיר ע"ש. ונר' לענ"ד דפלוגתייהו בודאי בן יומו אם מותר אם לא אבל אם
 היה ספק אם עברו עליו ז"י או לא ואת"ל דלא עברו עליו ז"י דלמא הלכה כדברי
 הגאונים דאף ביומו מותר ודו"ק. (ה) לפי שאין הגוי נאמן אלא בעדות אשה לבד וכ'
 כאן שהוא אומר להשביח מקחו הלכך אפילו מסיח לפי תומו אינו נאמן (ש"ך ב'
 רשב"א ז"ל סי' רמ"ג) ועיין ט"ז ופר"ח סי' ס"ט ס"ק ט"ל וא"ל דיהא נאמן
 מכח ס"ס, שמא כלו לו חדשיו, ואת"ל לא כלו, שמא יש לו ח' ימים? י"ל
 דהוי דבר שיש לו מתירין ולא מהני ס"ס ועיין בא"ח סי' תקי"ג ס"ו בהג"ה.
 (בה"ט)

כ" מו"ז וז"ל והסי' לידע אם עברו עליו ז' ימים, שמעתי שכל שגדלו שיניו
 בידוע שעברו עליו ז"י שלימים עכ"ל וגם הפר"ח כ" ב' הריק"ש שכן
 שמע ושגם הוא שמע כן מפי בקיאים.

עוד כ" הפר"ח סי' אחר לבדוק בקרנים שכל שאינם רכים עדיין שיכול לתחוב
 בהם הצפרנים אלא שהם קשים וחדודים בידוע שעברו עליו ז"י שלימים
 ולמעשה בעי תרויהו ע"כ. ומדברי הר"ז ש' נראה דבכל חד מהני סי' סגי.

יורה דעה הלכות שחיטה טז

לב

באר הגולה

מ"ט
פ"ב
מקראי
שם
דמנאי
ע"ט
הר"ש
כחנני
לורע
הרשב"א
וסכן

טז דין אותו ואת בנו וכו' סעיפים:

א איסור לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד לא שנא האם ואחר כך הבן או הבת וא) לא שנא הבן או הבת

ואחר כך האם: (ב)

ב איסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות שזה בנה ודאי (ג) וואם נודע ודאי שזה הוא אביו אין שוחטין שניהם ביום אחד (ד) ואם שחט אינו לוקה שהדבר ספק אם נוהג בזכרים או לאו: (ה)

עבר

זבח תודה

עוד מ"כ בב"י מו"ז וז"ל ור"י יוסף מזרחי כ" שמעתי כל שאין שלפוחית של מי רגלים אדומה רק גידים דקים של דם. גם כל שנפל טבורו בידוע שעברו עליו ז"י שלימים ע"כ. ובס"ב כה"ט ב" כנה"ג כ" ששמע מפי שוחט מומחה דיבדוק בראש הגויה, אם ראש הגויה אדומה הוא פחות מח" ימים. ואם היא לבנה הוא יותר מח" ימים ובדקתי ומצאתי כו עכ"ל. ובפר"ת כ" דאיז לסמוך על שום אחד מאלו הסימנים 3 ואפי" נמצאו כל הסימנים. ואין לסמוך על הטבעיים והבקיאים בזה הגם דהוא מלתא דרבנן יע"ש. ואני ראיתי כל הרבנים שבמקומנו אותם שעברו (בכ"י א' שחלפו) והנמצאים עתה סומכים לכתחלה אכל אחד מהני סימנים.

ודע דבס"פר"ת העתיק במקום שכ" הפר"ח ב" ריק"ש בידוע שעברו עליו ז"י שלימים העתיק בידוע שכלו לו חדשיו ולדעתי ששתי הגיר' כוונה א" להם דשהיית ז"י הוא כדי שיצא מכלל נפל היכא דלא ידיע לן שכלו לו חדשיו ומיהו שמעינן מגיר' הפר"ת דהיכא שראינו שגדלו שיניו ונודע לנו שעדיין פחות מז"י אפ"ה לגיר' זו מכשרינן ליה דהוי סי' שכלו לו חדשיו דיצא מכלל נפל ודו"ק.

סימן טז (א) דכ" אותו ואת בנו לא תשחטו ובנו משמע נמי נקבה כי גם הבת תתיחס בשם בן (פו"). (ב) דכ" לא תשחטו ל" רבים משמע שנים, הזהיר שניהם בין שוחט את האם בין שוחט את הבת ולא משכחת שנים עוברים אלא בג" בהמות בת, ואם, ובת, דאי אם ושני בניה פשיטא כי היכי דמיוחב אהאי מיוחב אהאי. ואי בפרה ובתה ובת תרויהו או"ב נינהו אלא על כרחין בא" שוחט פרה והב" את אמה והג" בתה (דהיינו בת הבת) ואתא לאשמועינן דבבנו ואותו חייב (דהיינו השני ואותו הג" ששחט את הבת מחוייב משום או"ב) ומדהוה

תורת חכם

עגל שלא ידענו בו אם כלו חדשיו אם לאו יבדוק באחד מד' סימנים אלו סגי. ואלו הן, אם כבר התחילו השיניים שלו לצמוח, או קרניו חזקים ולא רכים,

או אם כבר נפל טבורו, או אם ראש הגויה לבן ולא אדום, דאם הוא אדום לא כלו לו חדשיו. ח"ב רי"ו.

ג יעבר ושחט א"כ ביום אחד מותר לאכלם (ו) ויש דמי שאוסר בו ביום לאכול האמין (ז) (הרא"ש והר"ן):

ד היום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה (ח) וכיצד הרי ששחט ראשון בתחלת ליל ד' לא ישחוט השני עד תחלת ליל ה'. ואם שחט הראשון בסוף יום ד' קודם בין השמשות שוחט השני בתחלת ליל ה'. ואם שחט הראשון בין השמשות של ליל ה' לא ישחוט השני עד ליל ו'. ואם שחט ביום ה' אינו לוקה: (ט)

ה ואם הוא כרוך אחריה חזקה שהיא אמו (י) (אבל מן הספק אין תגשין (טור): (יא)

ו ההלוקה בהמה (יב) אינו חושש שחט אמה או בנה היום (יג) אבל ע"ה המוכר להזהיר הלוקח ולהודיעו

אם

זבח תודה

ור"ת וכו"פ
הרמב"ם בפ"ב
מהלכות שחיטה
וכה"ג ופולתות
והרי"ף פסקו
דליתא להחנייה
גטור כנס
הרמב"ם ומשמעות
המנהג דכנס כנס
כה"ג מטעם
שכתב הרא"ש
והרי"ן ור' ירוחם
המנהג שם ולי'
הרמב"ם שם גטור
ממשמעות הכתוב
שם וכו"פ הרשב"א
הכרייתא שם
במנהג שם

מצוי למכתב ישחטו בקמץ תחת השי"ן וכתב תשחטו משמע נמי בין ע"י א"י בין ע"י שנים לא יהיו נשחטים, ואע"ג דמלישנא דלא ישחטו הוה משמע ג"כ דלא יהיו נשחטים לא ע"י א"י ולא ע"י שנים, מ"מ כתב רחמנא לא תשחטו לאשמועינן ששניהם עושין איסור (עיין רש"י ולבוש). (ג) דכ"ן אותו ואת בנו וכו"ן והאי אותו אין פירושו על האב מדכ"ן בתריה בנו דמשמע מי שבנו כרוך אחריה דהיינו האם שדרך הולד להיות כרוך אחריה לאפוקי אביו דאינו כרוך אחריה הלכך פירוש אותו הנז"ל הוא על מין השור או השה (רש"י). (ד) דספק אם נוהג בזכרים או לאו, דדלמא אותו דכ"ן משמע זכר, או דלמא אותו אחד ולא שנים דהיינו אם מדכתיב בנו הכרוך אחריה (פו"י). (ה) ואין מלקין על הספק. ודע שהרי"ף והשאלתות ובה"ג פסקו דאין נוהג בזכרים ויראה שכ"ד אונקלוס שתרגם ותורתא או שיתא וכו"ן וכ"ן בעל לקח טוב שכ"ד רש"י (וע"ל סק"ג) והב"י והאחרו"י פסקו להחמיר דספיקא דאורייתא הוי וכד"ן מר"ן הש"ע. (ו) ולא אסרינן ליה באכילה מידי דהוי אמוסור זמן שאסור לגבוה מדכ"ן לא תאכל כל תועבה כל מה שתיעבתי לך דמדלא אסר הכתוב מחוסר זמן אלא לגבוה דכ"ן ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וכו"ן מכלל דלהריוט שרי (רש"י ור"ן) (ז) משום קנס וכדאמרי"ן לענין שבת משום דהוה חוטא נשכר (הר"ן) ואפילו בשוגג יש להחמיר דבדאורייתא קנסין שוגג אטו מזיד (פר"ח) וכ"מ ל"ה"ג (דף קל"ד ע"ב) ודוקא לו אסור, אבל לאחרים שרי מיד (ש"ך ופר"ח) (ח) דלפינן יום א"י דהכא מיום א"י דמעשה בראשית דכ"ן ביה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. ברישא ערב והדר בקר, ולאפוקי בקרבן, הלילה הולך אחר יום שלפניו דכ"ן אחד. ברישא ערב והדר בקר, ולאפוקי בקרבן, הלילה הולך אחר יום שלפניו דכ"ן ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר (ש"ס דף פ"ג). (ט) שאין לוקין על הספק דהא בין השמשות הוי ספק יום ספק לילה ודלמא לילה הוה (פו"י). (י) והיינו לענין איסורא אבל לענין מלקות לא מהני כרוך עד דידעינן בודאי שהיא אמו. (ש"ך פר"ח ושכ"ה בש"ס) וכ"פ פר"ת. והיכא דידעינן ודאי דילדה לא חישינן דלמא איחלף בנה בבן אחרת ולוקה עליו (שם). (יא) אפי"ן לאיסורא אפי"ן הוא דומה ממש

יורה דעה הלכות שחיטה מז

לג

באר הגולה

'משה ססדף כ"ג
בהרא"ש שס וכ"כ
הרשב"א בחידושו
להרמב"ן ולזה
הסכים הרא"ש
והרשב"א והר"ן
בשם במשנה דברי
ר' יהודה וכפירוש

אם שחט האם או הבן היום (יד) או אם מכרה לאחר (טו) לשחטה היום (מז) יואם הוא בא' מן ד' זמנים שדרך שכל מי שקונה בהמה ששוחטה מיד והם ערב פסח (יז) וערב עצרת (יח) וערב ראש השנה (יט) וערב יו"ט האחרון של חג (כ) צריך להודיעו שמכר היום האם או הבת (כא) ואם לא הודיעו שוחט ואינו חושש בין קנה מישראל כבין קנה מעכו"ם (כב) ואם נודע לו אחר כך שנשחטה אמה או בתה היום הוי למקח טעות (כג) מודוקא שמוכר שניהם ביום אחד אבל אם מכר האם או הבת ביום שלפניו א"צ להודיעו (כד) ואם מכר האם

לחתן

זבח תודה

בתואר האם או בשאר סימנים שבגוף (פר"ח) (יב) אפי" בד" פרקים שית" לקמן (טור). (יג) ואפי" לשאול את פיו אינו צריך משום דאיכא ספיקי טובא שמא אין אם לזו, ואת"ל יש לה ומכרה, שמא לא לקחה לשחיטה, ואת"ל לשחיטה, שמא לא לשחטה היום לקחה אלא לשחטה לאחר ימים (רשב"א ור"ן נגד הרמב"ן שחולק וכן הסכמת אחריו). (יד) אפי" בשאר ימים שלא בד" פרקים (פר"ח) (טו) בפירוש פר"ת. (טז) ואם לא הודיעו מקודם מכירה לא הוי מקח טעות דמצי אמר ליה אם לא תשחוט היום שחוט יום אחר. ול"ד לד" פרקים דשאני התם דכל דקני אדעתא למשחט בהאי יומא קא קני (פר"ח ופר"ת ושכ"כ הר"ן). (יז) שמרבים באכילה ושתייה לפי שהוא יום גאולה ויציאה לחירות (ע"ח פ"א או"ב ב" תו" מס" ע"ז). (יח) כדאמרי" הכל מודים בעצרת שכולו לכם (שם). (יט) מפני שהוא תחלת השנה ומרבים בסעודה לעשות סימן יפה בכמה ענינים (שם)

(כ) שהיו מרבים בשמחה מפני

שרגל בפני עצמו הוא וחביב עליהם (שם) ודרך ישראל לעשות סעודות והלוקח בהמה אינו לוקח אלא לשחטה מיד ולפיכך וכו". (כא) לשחוט ושמא כבר שחטה (רש"י ור"ן). (כב) ואפי" מתגר גוי שדרכו למכור בהמות הרבה אין חוששין דמלתא דלא שכיחא הוא ואחזוקי איסורא לא מחזקינן כל כמה דלא אודעיה המוכר (הרא"ש והרשב"א נגד רב אחא משבא) הלכך אפי" לשאלו א"צ (שם). (כג) אם קנאה לשחיטה דודאי לשחטה היום קנאה וצריך להחזיר לו מעותיו (שם ור"ן) (כד) דתלינן למימר אתמול קנה אתמול שחט (לבוש). ואם חל י"ט בשבת אם מכר שניהם בע"ש לכ"ע צריך להודיע, ואם מכר שניהם ביום ה', לד" הש"ע צריך להודיע, ולפי התו" והרא"ש ור"ן א"צ להודיע, ואם מכר אחד ביום ה' ואחר ביום ו' לכ"ע א"צ להודיע דיש לתלות שכל א" שחטו ביום שקנאו. ואם חל י"ט בשני בשבת אפי" מכר הראשון בע"ש והשני בעי"ט לכ"ע צריך להודיע שאין אדם מקדים לשחוט בע"ש. ואם חל י"ט בשאר ימי השבוע, אם מכר שניהם בעי"ט, לכ"ע צריך להודיעו, ואם מכרם ביום שלפניו, לד" הש"ע צריך להודיע, דמסתמא באותו יום שקנאום שוחטין אותם, וגם לדעת צריך להודיע מטעם אחר שכל הלוקחים לצורך י"ט אינם שוחטים אלא בעי"ט. ואם מכרם ביום שלפני פניו אפשר דאף לד" הש"ע צריך להודיע שאעפ"י שאין דרך לשחוט ג' ימים קודם י"ט לצורך י"ט, מ"מ

רס"י סס ימשה
סס ד' כ"ב
סס הרה"ש
סס כריחא

לחתן והבת לבלה: (כה) אפילו אם מוכר בשני ימים צריך להודיעו (כו) שודאי שניהם שוחטים ביום אחד (כז) ושנים שקחו או"ב ביום א' (כח) הלוקח תחלה ישחוט ולא השני. בד"א בשלקחום שניהם מאדם א' שמיד כשמכר לראשון לא היה יכול לשחוט את שנשאר בידו שהלוקח קח ע"מ לשחוט מיד (ולכן גם הלוקח ממנו חסור לשחוט שלא יוכל למכור לו רק זכות שנידו טור) = אבל אם לקחום משנים שניהם שוים, וכל מי שישחוט תחלה זריו (כט) ונשכר: (ל)
ז' ע' אין איסור או"ב אלא בבהמה מהורה בלבד (לא) שנא

ושור

זבח תורה

כיון דאלו הקונים נזדרזו לקנותם כ"כ ימים קודם י"ט מוכחא מלתא שרוצים לשחטן ביום שלפני ערב י"ט וצריך להודיע. ואם מכר אחד בעי"ט וא" ביום שלפניו, לד' הש"ע א"צ להודיע, ולדעתי צריך להודיע, לפי שכולם שוחטים בעי"ט לדינא דגמרא ונ"מ למקצת מקומות שעיקר השחיטה בעי"ט אבל במקומות הללו דיש ששוחטים בעי"ט ויש ששוחטים ביום שלפני עי"ט ולפי"ז אעפ"י שפסק הש"ע אינו מכוון לפי מה שעולה מסוגית הגמרא ע"פ התוספתא, מ"מ עולה יפה ומכוון ע"פ המנהג זולתי בדין מכר שניהם ביום שלפני עי"ט שלד' הש"ע צריך להודיע ולדעתי א"צ להודיע אף לפי המנהג לפי שיש לתלות, ששניהם לא ישחוט ביום אחד עכ"ל הפר"ח. (כה) כן הוא ל' המשנה ובג"ל למתני את האם, לחתן וכו' מלתא אגב אורחיה קמ"ל דאורח ארעא למטרח בי חתנא טפי מבי כלתא. (כו) ואף ששוחטים יום או יומים קודם (פר"ח נגד הב"ח) ומקח טעות הוי אם לא הודיעו כמו בד' פרקים (לבוש וש"ך). (כז) לצורך סעודת הנשואין. (כח) ובאו לדין (שס). (כט) שלא עשה איסור (ש"ס). (ל) שאוכל בשר (ש"ס) וימתין הראשון עד למחר (הרמב"ם) ואף לכתחלה יכול האחד להקדים על חבירו (פר"ח) משא"כ בחלוקה דלעיל שלקחום מאדם אחד דלכתחלה אין השני יכול לשחוט ולהפקיע זכותו של ראשון, דהכי תנן ואם קדם השני ושחט זכה, ופרש"י ור"ן מקמי עמידה לדין ע"ש משמע דוקא דיעבד ועלה אמרי' בגמ' אם קדם השני זריו ונשכר ע"כ מוכח דאפ"י בלקחו מאחד, השוחט תחלה זריו ונשכר וכן הוא מוכח בהדיא בהרמב"ם פי"ב דהג' אשמעינן זריו ונשכר בהיכא דלקחו מאדם אחד. וחלוקת אם לקחום משנים לא נזכר בגמרא וחידוש הוא דחדשו בתוספתא שהביא הרא"ש. ודין הוא דשייך לומר ג"כ בזה זריו ונשכר וכל שכן הוא ונמצא א"כ מ"ש הש"ע בסיפא וכל מי שישחוט תחלה זריו ונשכר קאי אשתי החלוקות בין לקחום מאיש אחד בין משנים הגם דמפלגינן ביניהו בין דיעבד לכתחלה, והכי דייק לישנא דקאמר וכל, דבלשון זה כלל שניהם מדלא קאמר ומי שישחוט וכו', וכתבתי זה לפי שראיתי בט"ז דזריו ונשכר לא קאי אלא בלוקח משני בני אדם. אבל בלוקח מא" לא זו דנקרא זריו, אלא דנקרא חוטא. ואין כן ד' הש"ס והפ"ו, וכן מוכח בפר"ח וש"ך, ומיהו במ"ש הט"ז דבלקחו משני בני אדם שאין לב"ד להכניס עצמם בדבר ולומר שיפילו גורלות מי מהם ישחוט תחלה דאין להם להפקיע זכות של כל א" שרוצה להקרא

יורה דעה הלכות שחיטה מז לד באר הגולה

ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום א' (לב) ונוהג
בכרמים הבא ממין כבש וממין עז: (לג)

ח צבי הבא על העז וילדה ושחט העז ובנה לוקה (לד)
אבל העז שבא על הצביה אסור לשחוט אותה ואת
בנה (לה) ואם שחט אינו לוקה. היתה בת הצביה קהזאת
נקבה וילדה בן ושחט את הנקבה בת הצביה ואת בנה
לוקה: (לו)

אין

או שה וחסילו צבי אמר רחמנא מילק' נמי לקי ואי. שה אמר רחמנא ולא צבי חסורא מנ"ל והא דלמרינן
כתיב הכא, מן הצביה ולא יסור ע"כ לריבין אנו לפרש כתיב הכא על הצביה וילדה בת ונת ילדה
בן כדלוקימחא כריש עכ"ל קובן הוא ג"כ הרמב"ם שם והוא תימא דהא קים לן כרבנן דמספקא להו אי
הושטין לזרע האב כמ"ש הרמב"ם שם דין י"א והצילו הב"י לעיל סעיף כ' ועוד כתב הרמב"ם בפ"ט

זבח תורה

זריז, הוא פשוט והדין דין אמת והכי מסתבר. (לא) אבל לא בחיה ועוף. (לב)
דררשינן שור ולא חיה שה ולא עוף עיין בש"ס ובלבוש. (לג) דהא מ"מ שה הוא דעז
נמי מקרי שה דכ" שה כשבים ושה עזים (לבוש) ובגמ" פ" אותה ואת בנו נפקא ליה
מדכ" או לרבות את הכלאים. וכ"כ בעל קר"ס ז"ל, ומסתברא דנוהג נמי בכל מין
היוצא מהבהמה ואפי" מין חיה או עוף כל שאמו בהמה טהורה יש בו דין או"ב
(פר"ת). (לד) דאע"ג דנימא חוששין לזרע האב אמרי" שה ואפי" מקצת שה
דהקפיד על האם שתהא בהמה ולא על הבן אפי" הוא חיה (ש"ס רש"י) ואפי" אם
היה הולד הבא מן העז נקבה וילדה בן ושחט אותו הולד ובנה לוקה (טור ולבוש)
דשה אמרה תורה ואפי" מקצת שה והרי הבת היא מקצת שה מכח אמו (עיין ט"ז).
(לה) לכתחלה משום מראית העין (ב"י ב" מהר"י י' חביב לר" רמב"ם) והש"ך הקשה
דמה מראית העין שייך כאן דמי יודע שבא מן העז ואם נאמר דהרואה יחוש לזה
א"כ אפי" בבית צביה דעלמא נמי, ורש"ל פסק כהרשב"א וטור דמותר לשחוט
הצביה ובנה אפי" לכתחלה דשה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו עי"ש, והפר"ח כ"
דאע"ג דשה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו מ"מ מדרבנן אסור משום סרך בתה ובת
בתה דאית בהו מלקות דבסמוך עכ"ל. והרב בעל קר"ס נ"ט משום דמספקא לן
מדאורייתא אי חוששין לזרע האב או לא דדלמא פרה ובנה אסרה תורה כדכ" ושו"ר
או שה לא צביה ובנה או דלמא חוששין לזרע האב ושה ואפי" מקצת שה אמרי"
ומלקות ליכא דשמא אין חוששין ואפי" מקצת שה ליכא הלכך הו"ל התראת ספק
עכ"ל. וכ" הט"ז שטעם הרמב"ם, והש"ע שפסק כדבריו, הוא מדנקט רב חסדא
למימר פטור דמשמע אבל אסור מדלא קתני מותר וכיוצא בזה כ" הב"י סי' פ"ז
ע"ש. (לו) ל" הרמב"ם וצ"ע דכיון דמספקא לן אי חוששין לזרע האב דלמא ליכא
אפי" מקצת שה ולא לקי (קר"ס וכן מוכח פ"ט מה" כלאים) ואין להגיה כאן אין
לוקה דרמב"ם מסיים אח"ז וכן כלאים מעז וכבש לוקה ודלא כהכ"מ וב"י סי' רכ"ז
שהגיה בדברי הרמב"ם (ט"ז) והלבוש וב"ח תירצו דס"ל להרמב"ם וש"ע דודאי
חוששין לזרע האב, ואע"ג דלעיל כ" רמב"ם וש"ע ס"ב דאם נודע דהוא ודאי אביו
ושחט שניהם ביום אחד אינו לוקה שהדבר ספק, י"ל דלעיל דוקא מספקא להו אי
או"ב נוהג באב משום דדרשינן בנו הכרוך אחריו לאפוקי האב אבל הכא ודאי

יורה דעה הלכות שחיטה מז

ט י אין איסור או"ב אלא בשחיטה ברבר שנאמר לא
תשחטו (רז) אבל אם ניחר (פי') ענין הנחירה הוא שמוח
הסכין בנחיריו וחוסך (רח) הראשון או נתנבל בידו (מז) מותר
לשחוט השני (מ) ש לפי' חש"ו ששחטו את הראשון בינם לבין
עצמם מותר לשחוט השני אחריהם לפי שרוב מעשיהם
מקווקקים: הנה"ה ואם אמרים רואים ששחטו כראוי אסור לשחוט
אחריהם (טור) כנ"ל: (מא)

י ח מותר לשחוט את המעוברת. עובר ירך אמו הוא (מב)
א ואם יצא העובר חי אחר שחיטת אמו והפרים ע"ג
קרקע אין שוחטין אותו ביום אחד ואם שחט אינו לוקה: (מג)

גוי

זבח תודה

חוששין כיון דנקבה זו יש בה מקצת שה חשיב כאלו כולו שה והו"ל אב ובן ע"כ,
והש"ך השיגם דא"א לחלק כן כדמוכח בש"ס, ועוד דבכל מקום מצינו שהרמב"ם
פוסק כר"י דספק הוא אי חוששין והאריך והניחו בצ"ע ועיין בפר"ח
שהאריך ליישב דברי הרמב"ם והוא קרוב לת"י הלבוש וב"ח ועי' בפר"ת.

ודע דנ"מ אפי' לדידן במה שלוקין דאז הוי פסול לעדות מן התורה כדקי"ל
בח"מ סי' ל"ד וכן לענין קדושי אשה בא"ע סי' מ"ב (ש"ך). (לז) בשחיטת
שניהם הוא האיסור (קר"ס) ואפי' נמצאת טרפה כיון דשחיטה מעלייתא היא אלא
שד"א גרם לה ליפסל (פר"ח ב" הש"ס) וכן אם שחט לרפואה או לאכילת גוים או
לאכילת כלבים אסור משום או"ב ומלקא לקי (שם ב" תו") (לח) לאורך, ונוחר ל"
גרון כמו ניחר גרוני ועיין ברש"י בש"ס דף פ"ה ע"ב דפי' נוחרו חונקו (ע"ח פ'
או"ב). (לט) בין ראשון בין שני (קר"ס) ומשכחת לה דאין שני עושה איסור
בשחיטת השני היכא דבעי לנבוליה מעיקרא בידיה דאי נתנבל בשחיטה בהכרח
דעבר איסור בתחלת המעשה שבא לשחוט דו"ק, זה ל" רש"י ונתנבלה בידו פי'
שלא מדעת ונוחר ומעקר מדעת ע"כ וקשה למאי נ"מ דהודיענו כל זה אטו במנבל
מדעת איכא ביה חיוב או"ב, ובאמת דל' המתני' סובל פירושו ואורחא דמלתא נקט
אבל בנוחר ומעקר א"א שלא מדעת ואפשר שבא לרמוז לנו דאין ראוי לנבל בידיה
ובדאי' בירוש' פ"ב דחולין דכשם שאסור להתיר את האסור כך אסור לאסור את
המותר וטעם הירוש' ע"פ מ"ש האר"י הובא בס" הון עשיר ואין כאן מקומו. (מ)
דלאו שחיטה היא ורחמנא אמר לא תשחטו תלה הדבר בשחיטה. (מא) ואם נתנבל
בא" מהדברים שמחמירים בו כגון שהייה במיעוט בתרא או שנמצא הסכין פגום
אחר שחיטה דאסרין להו מספיקא וכל כיוצא בזה אין לשחוט הבן או האם אחרי
דספיקא דאורייתא לחומרא ומטעם שהוא ספק אם שחט אינו לוקה (אחרו') וכ"כ
הרמב"ם (מב) ואפי' היה בן ט" חי (כ"מ ב" תוספתא). (מג) דמן התורה נותר
בשחיטת אמו אלא דמד"ס טעון שחיטה מפני מראית העין ולפי' אינו לוקה
דשחיטתו לאו כלום הוא (פו") ואם שחט האם ונמצאת טרפה דאז נותר בשחיטת
עצמו אם שחטו לוקה דהא ישנה לשחיטת שניהם (פר"ת). (מד) דאין הגוי נאמן
בשום עדות אבל קודם שמכרן נאמן במגו דאי בעי לא הוה מזבן לדו או מקלא קלי

מהל' כלאסכביואל
כזה לזוקה וסיוס
סס הכ"מ דיותר
טוב לגרום אינו
לוקה רמשה סס
דפי' שמהנה סס
דף פ"ו ובר"מ
סס כנמלא
הרמב"ם סס
כפי"כ מה"ש דין י'
וכל כו"ה תוספת'
סס וכחמיוס ובי'
כסס אלו"ה

ב' הרשב"א בחשונה
 סי' ק"ח להרא"ש
 בפסקיו סס נכס
 בעל הי"ג
 א"כ רב יהודה אמר
 רב חולין דף
 ל"ז ב' רמב"ם
 כ"ד מה"ש
 מחשבה סס וכחמ'
 ג"ס כגמרא דף
 ל"ח וכרבה הרי"ף

יא - גוי שמכר שתי בהמות ואחר כך אמר מסיח לפי תומו
 שהן או"ב אינו נאמן במה שאמר לאחר שמכרן ויצאו
 מתחת ידו (מד) ומיהו אם מהימן ליה אסיר: (מה)
 יב - בהמה שנשחטה אמה או בתה היום ונתערבה באחרות
 וצריך לשחוט מהם היום כיצד תקנתו. נכבשינהו דנידי
 (מו) במקום קביעותן ויקח מהם אחד (מז) וישחוט דכל דפריש
 מרובא פריש ושנים הנותרים אסור לשחטם היום: (מח)

יז דין השוחט בהמה המסוכנת למות היום ובו ג' סעיפים
 א' השוחט את הבריא והלא פרכסה (פי' שלא נתענפה)
 הרי זו מותרת (א) אבל המסוכנת * והוא שמעמידין אותה
 (בגטרה או במקל) (כלנו ב' הראב"ד) ואינה עומדת (ב) אע"פ
 שהיא אוכלת מאכל בריאות (ג) - שחטה ולא פרכסה כלל
 ה"ז נכחה ולוקין עליה (ד) ואם פרכסה ה"ז מותרת וצריך
 שיהא הפרכוס בסוף השחיטה (ולמשך עד אחר השחיטה תל"ו נט"ו
 לר')

זבח תודה

להו (הרשב"א סי' קי"ח פר"ח) ואם מכרן ועדיין בידו ונודע לו מה שאמר הגוי
 הדין כן (פר"ת). 1 (מה) ואפי' אינו מסל"ת (רשב"א ש"ך פר"ח). (מו) פי' מכה
 אותם וטורדן דכל זמן שהם ביחד ב"ח לא בטלי אפי' באלף כמ"ש סי' ק"י (ש"ך).
 ועיין בס' קרבן חגיגה באורך דף מ"ה ומהריב"ל ח"א דף קל"ו ובחור"י סי' ק"ל
 שרמז לקט הקמח ביישוב קושיא זאת עם דין דרוסה דלקמן סי' נ"ח.

(מז) ר"ל אחד אחד עס"י ק"י (אחרוני'). (מח) ר"ל שנים אחרונים אסורים דהוי
 מחצה על מחצה (ש"ך ועיין סי' ק"י). ולא שאני לן בין שנשאר האיסור קבוע
 במקומו הראשון בין שנעקר כל הקביעות ונקבע במקום אחר (פר"ח סי' ק"י ס"ק
 כ"ח ב' פו").

סימן יז (א) דהא בחזקת חיה היא ולא מתה עד שנשחטו רוב סימניה (רמ"י). (ב)
 אבל אם מעמידין אותה בידים אין מוציאין אותה מחזקת מסוכנת דהא
 אפי' עומדת לאו כלום הוא עמידתה דמעשה עץ בעלמא הוא (כ"ב שם ופר"ח)
 ופר"ת כ" שכל שתעמוד מרביצתה בין מעצמה בין שהעמידה בגערה או במקל או
 ביד כל שנשארת עומדת מעצמה שרי עש"ב. (ג) ואפי' מהדקא בשנייה קורות
 דנפיש כחה טפי וטעמא הוי לצד דאיכא מין חולי דבהמות דמית להו ואינו מזיק
 להו לשאר הרגשות ותאות הגוף (פר"ת). (ד) דכל שלא פרכסה בידוע שנשמתה
 נטולה הימנה קודם שחיטה (פר"ת). (ה) והפר"ח העלה דאעפ"י שלא עשתה
 הפרכוס אחר השחיטה, אלא עם גמר השחיטה דהיינו גמר שחיטת רוב הסימנים
 שהוא הכשר שחיטה מותרת דהשתא כי נפיק חיותא עם שחיטה נפיק והכי נקיטינן
 עכ"ל, גם הפר"ת הסכים לזה וסיים דבין שהתחילה לפרכס קודם שחיטה בין
 באמצע בין בסוף, העיקר הוא שיהיה שיעור מהפרכוס המספיק אחר ששחט רוב

לד' (ש"י) (ה) אבל בתחלתה אינו מועיל (ו) כיצד הוא הפרכוס י בבהמה דקה ה וחיה גסה (ז) ודקה בין י שפשטה ידה והחזירה או שפשטה רגלה אע"פ שלא החזירה או שכפפה רגלה בלבד ה"ז פרכוס ומותר (ח) אבל אם פשטה ידה ולא החזירה ה"ז אסורה שאין זה אלא הוצאת נפש בלבד ובבהמה גסה א' היד וא' הרגל בין שפשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה ה"ז פרכוס ומותרת. ואם לא פשטה לא יד ולא רגל ולא כפפה כלל ה"ז נבלה ובעוף אפי' לא רפרף אלא בעינו ולא כשכש אלא בזנבו הרי זה פרכוס (ט):

השוחט

זבח תורה

וש"פ דכרייתא
שם המימרא דרבי
יורא אמר רב
ע"י ד' ט"ז י"ס
בכריית'
סוף הסעיף
ואמר רב שם
דהלכתא הכי
*וכתב הכי
סברא'ס בפסקיו
וכן כתב הסור
והיה כפ"ד מה"ס
גסס הרמב"ם
והרש"א פסקו
כתסס משנה

הצריך ע"ש ולענ"ד דאעפ"י שאין משמע מרש"י כד"רמ"א עם כל זה הדין דין אמת וראוי להחמיר בדעת רמ"א. משום דא"א לצמצם

בדיוק לדעת אם פרכסה בגמר שחיטת רוב הסימנים זולתי אם ידע בבירור דפרכסה אחר גמר הרוב (וכ"ה הסכמת אחריו) וצריך שידע קודם שחיטה שהיא מסוכנת אפי' שיאמר אח"כ שראה כל הסימנים הצריכים למסוכנת אינו נאמן (כנה"ג). (ו) וה"ה באמצעה אינו מועיל דבידוע דנשמתה נטולה קודם לכן (רשב"א). (ז) לפי שהיא קלה להתנועע אפי' הגסה (כ"ב). (ח) 3 מל"ע משמע דכפפה ידה בלבד אסורה אבל הטור כ"דאם היתה פשוטה וכפפה הוי סימן ע"ש וכ"כ הש"ך ושכ"ד רשב"א והר"ן וכ"ב ב"ר ר"ז ור"י ורש"ל וב"ח ושכ"ד הר"ף והרא"ש שסמכו אמאי דמשמע הכי מפשטה דמתני' ודלא כהב"י לדעתו ע"ש וכ"פ פר"ח שלזה הסכימו ז"ל ושכן עיקר ע"ש ופר"ת כ"ד הוי ספק ע"ש. (ט) והטעם שלא החמירו בו כמו בבהמה דקה מפני שאין כח חיותו גדול לפי' במעט חולי אפס כוחו ואם תקף חליו עד שקרוב למות לא היה לו כח אפי' לרפרף בעינו או לכשכש בזנבו (כ"ב).

ודע שהרשב"א כ"ד שיש נוסחאות שכתוב בהן גפר במקום עינו ע"כ וכ"ה הגי' בגמ' ובתוספתא, וכ"ה הט"ז ב"רש"ל וב"ח דהכי קי"ל להחמיר דלא סגי בעינו ע"כ וכ"ה הפר"ח דאינו עיקר וכ"ה הב"י דבהרי"ף ורמב"ם כתב בעינו, והפר"ת כ"ד דרפרוף צורך בעין דוקא דאלו בגף לא שייך למימר רק כשכוש או פרכוס ע"ש וכן מכרעת הסברה דרפרוף בעין חמור מהגף ואעפ"י שמר"ן כ"ד ובעוף אפי' וכו' ומשמע רבותא דקולא היא שהקילו בעוף דל"ל דנקטה לרבותא לגבי פרכוס דיד ורגל ודו"ק.

ודע דכשכוש זנב מהני גם בבהמה בין דקה בין גסה ולרבותא נקט עוף דה"א כשכוש זנב דבר קל הוא קמ"ל וכ"ש בבהמה וכ"כ הרא"ש והטור ור"י וש"פ וכ"פ רש"ל וב"ח ולבוש וכ"כ הה"מ ב"רמב"ן ורשב"א ונר"י מדבריו שגם ד"הרמב"ם שהוא כלשון המשנה כן הוא וכ"כ הר"ן (ש"ך) וגם הפר"ח כ"ד שכ"ד הרמב"ם ודלא כב"י לדעתו וכ"כ הט"ז.

ודע דאם גועה וקולה עב דהיינו שקולה חזק דוקא לא נמוך וכן אם מתרזת למרחוק או מכשכשת באזנה כל א' מהני הוי סי' חיות (פר"ח ב"הגמ' ובעל

יורה דעה הלכות שחיטה יז לו באר הגולה

דכשכש
מהני נמי כנהמה
והי' בין דקה
בין גסה ושלין
דעת הרמב"ם
כן וכנה הרב
טורי זהב שראה
דהסומך על כל
הני לא הפסיד

ב ו השוחט את המסוכנת בריה (יוד) ולא ידע אם פרכסה
ה"ז ספק נבדה ואסורה (יא)

ג ה גדולי החכמים לא היו אוכלים מבמהמה שממהרין
ושוחטין אותה כדי שלא תמות ואעפ"י שפרכסה בסוף
השחיטה ודבר זה אין בו איסור אלא כל הרוצה להחמיר
על עצמו בדבר זה ה"ז משובח (יב)

השוחט

וסכ"כ מהרש"ל שם נספרו והמיו הרב מהר"י בניה ז"ס במשנה ובהכח"י רמב"ם שם מהא דאמר
יחזקאל נבילה וטריפה וכו' שם בנמרץ

זבח תורה

העטור ור"ו וא"ח והרשב"א ושכ"ד הרי"ף ורמב"ם, ומשום דהני סימנים עדיפי
מפרכוס יד ורגל לפי השמיטות ושכ"ד רש"ל וב"ח וכן עיקר ע"ש ובש"ך) ומשמע
בתו" שם דכ"ע מודים לזה וב"ד פר"ת. וצל"ע אמאי סמך הפר"ת לומר בכאן שכ"ד
הרי"ף ורמב"ם שהשמיטו הני תלת מטעם דפשיטא הוא, ולמה לא סמך ע"ז הטעם
גבי כשכוש זנב, ואי מטעם דלא נזכר בברייתא קרוב ג"כ לומר דלא חשו להזכירו
בברייתא מטעם זה דפשיטא וסגי במאי דאידכר במשנה, א"נ מטעם כ"ש בבהמה,
ובר" לענ"ד דמה שסמך הפר"ת ז"ל להתיר בהני תלת ולא בכשכוש זנב הוא מטעם
התוס" שכתבו בהני תלת דכ"ע היא, ומטעמם, מלאו לבו ע"ה להתיר כיון דבפירוש
אתאמר בד" התוס" משא"כ בכשכוש זנב לא מצא סעד מהתוס" או מפו" אחרים
שיעידו דאתיא ככ"ע לכך הניחו בספק איסורא. (י) שאין עמו נר כלל וה"ה ביום
במקום אפל וד" הבה"י צ"ע ועמש"ל סי" י"א סק"כ. (יא) ולא מהני במה שמוצא
למחר כותלי ביה"ש מלוכלכים בדם שאעפ"י שיצא (אולי צ"ל שיצאה וכ"ה בנדרס)
נשמתו דרך הדם לקלח על ביה"ש (ש"ך ופר"ח ולבוש) נגד הטור דפסק כר"א
דידוע הוא דהלכה כחכמים דקאמרי עד שתפרכס משמע דחמיר מדר"א (פר"ח) וגם
מר"ן הב"י תמה על הטור בזה ע"ש.

סומא ששחט המסוכנת בינו לבין עצמו אף שהוא אומר שמשמש והרגיש סימני
פרכוס אפ"ה פסולה דכיון שאינו רואה אינו יכול לכוין היטב (ימ"מ). 1

ולדעת נראה דדין הסומא שוה לדין השוחט בלילה ודו"ק. (רשב"ץ דף ד" ע"א) (יב)
(יב) והוא מבואר בגמ' מהא דיחזקאל דאמר נבלה וטרפה לא אכלתי וכו' ומאי
רבותיה דיחזקאל, כ"ע נמי לא אכלי, אלא שלא אכל מבמהמה שאומרים עליה שחטו
אותה מהרה כדי שלא תמות ותתנבל לפי שמסוכנת היא (ב"י) אבל מדת חסידות
ליכא אלא חומרא בעלמא וזהו בבהמת ישראל אבל בבהמת גוי מדת חסידות הוא
שלא להתירה ואיסורא ליכא (פר"ח וש"ך) ושכך נ"ל מדברי הכ"מ ב"רמב"ן דלא
כרמ"י שכ" שהוא מדת חסידות ע"כ) ולי עבדו שפתי הלבוש ברור מללו דמשמע
דברי הכ"מ ורשב"א דף כ"ט ע"א דבישראל נמי מדת חסידות שכך כ' דבבהמת גוי
יש להחמיר וגם זו מדת חסידות ע"כ משמע דקאי אתרוייהו.

בגמרא הביאו ריק"ש וכן בהמה שהורה בה חכם והתירה וה"מ מלתא דתליא
בסברא כמו מקיפין בריאה אבל מלתא דגמ' טוב לאכול ואפי"ו אסר
קודם חכם אחר עכ"ל.

באר הגולה

מסקנת הגמרא
חולין דף י"א
וכרכ הונא
במשמעות הנמר'
שם גשור כסס
הרמב"ם כפרק
א' מה"ש וכתב
הרשב"א בת"ה
שכן דעת הר"ף
וכ"כ הר"ן ד"ס
כסס הרשב"א
וכ"כ הר"י [*פי']

יורה דעה הלכות שחיטה יח

חי דין בדיקת הסכין ופנימויותיו ובו כ' סעיפים

א * השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה (אפי' מן הזר ד"ע)
(א) ה"ז נבלה (ב) אפי' - נגע בעצם המפרקת אין תולין
שנפגם בו אחר שחיטה אלא חישינן שמא בעור נפגמה
ונמצא שוחט בסכין פגומה (ג) ואפי' בעוף (ד):
ב : שיעור הפנימה כל שהוא - ובלבד שתאונר בה כל שהוא
אפי' חוט השערה (ה):

צריך

ל' אגרה בקץ לחמה שאוספת חוט השערה בין כ' עוקליה והוא פחות מחגירת לפורן]

זבח תורה

סימן יח (א) ולא אמרינן בכה"ג ביה"ש מירוח רוח (גו"א) ואין בכלל זה רישומי
הסכין שבצדדין כמ"ש לעיל ס"י ט" (פר"ח). (ב) פי' ספק נבלה
כדמסיים חישינן וכו' ולפי' כתב לק"ה ש"ע סי' כ"ח ס"כ דבכה"ג מכסה בלא
ברכה (פר"ח וש"ך) ונ"מ אי איכא ספיקא אחרנא הו"ל ס"ס ומותר (בני חיי)
והפר"ח כ"כ דאפשר דנבלה ודאי הוי, ומאי דקאמר דחוששין. אדלעיל מניה קאי
דנגע בעצם המפרקת יע"ש. וע"ע למה לא הביא דברי הרמב"ם פ"א דין כ"ד שכ"
בפירוש ה"ז ספק נבלה וכ"ה בכ"ב וכ"ד הפר"ח וש"ך וכיון שהוא ז"ל אמרה בדרך
אפשר, לא שבקינן פשיטותיהו דהנך ז"ל. (ג) משום דבהמה בחייה בחזקת איסור
עומדת עד שיודע לך במה נשחטה וכיון שנולד בה ספק לא נתברר שנשחטה כראוי
(ב"י ש"ך פר"ח ב"ה ש"ס). (ד) דאיכא תרתי לטיבותא שעורו רך ונגע ג"כ
בעצם המפרקת אפי' חישינן שמא בעור נפגמה (כ"ח וש"ך פר"ח ודלא כמ"ש הכל
בו דף קכ"ד ע"ד ב"ק קצת מפרשים).

כתב מהרי"ו מעשה במגנצ"א ששחטו פרה ונמצא חתך בעצם המפרקת שנכנס
הסכין לשם ונמצאת פגימה בסכין והתיר ריב"ק וכן העידו על רבי' שמריה
דדינו כשיבר בה עצמות. ופולגתא דרב הונא כגון שנגע ודאי בעצם המפרקת אבל
לא שנכנס הסכין בעצם המפרקת ע"כ והוא מהמרדכי והגא"ש פ"ק דחולין. ומו"ז
מסיק ע"ז דיש לאסור בכל גוונא וכ"פ הבי"ב ב"כמה פור' ומסיק ולענין הלכה הכי
נקיטין להחמיר באיסורא דאוריתא וכ"כ מר"ן לקמן ס' ט"ו ודוק. ואפשר לי
לומר דמהרי"ו לא פליג אמ"ש הפוס' דאיהו מיירי בפגימה גדולה שהדבר ניכר
דבעצם נפגם, דאי בעור אין דרך ליפגם רק פגימה קטנה ובהאיך כ"ע מודו דאסור
דתלינן שמא בעור נפגמה. וזה למדתי לתרץ מדברי הפר"ח ס"ק כ"ה הבאתי דבריו
לק"ס מ"ז. (ה) וכ"ה הפר"ח שכ"ד הר"ף והרמב"ם ורא"ש ורמב"ן ורשב"א ור"ן
וש"פ לאסור פגימה כל שהוא אפי' בדיעבד וצריך לדקדק ע"ז ודלא כרשב"ל וש"ך
שכתבו דאין לחוש לפגימה כ"ש עש"ב. והרח"א בס"עץ החיים בהשמות השיב
דכוונת הש"ך הוא דלא חישינן שפגימה כ"ש לא תהא נרגשת, דעל הרוב נרגשת,
ולמיעוט שאינה נרגשת לא חישינן, והנהו אמוראי דבדקי בשמשא ובמיא מדת
חסידות עבדי עכ"ל. עוד כ"כ פר"ח ומ"ש רמב"ם בפ"א מה" בית הבחירה שיעור
פגימת סכין כדי חגירת צפורן, אינו סותר למ"ש בה"ש פ"א, דרמב"ם מפרש חגירה

הממלא
מפלה שם דף
י"ז ימנולת
דקמיה דרכא בר
חנינא שם ד"ח
יכרייתא שם
וכדמפרש ר"א
ורכא בנחלא שם
ולאון רמכ"ס
כפ"ח מהלכות
שחיטה דין ע"ו
המרדכי כסס

ג ה צריך לבדוק הסכין קודם שחיטה ואם לא בדק לא ישחוט (ו) וואם עבר ולא בדקו תחלה ואח"כ בדקו ומצאו יפה (שחיטה) כשרה (ז):

ד י סכין שתבדק בהולכה (ח) ולא תרגיש שיש בה פגם וכשתחזיר אותה בהובאה תרגיש שיש בה פגם (ט) וזהו הנקרא מסוכסכת (יוד) אם שחט בה דרך הולכה ולא הביא שחיטתו כשרה (יא) ואם הביא (יב) שחיטתו פסולה (יג) הוה"מ כשהרגיש בה קודם שחיטה (יד) אבל אם מצא סכיניו יפה קודם שחיטה. ואחר שחיטה מצא בה פגמה מסוכסכת ואמר בריא לי שרא עשיתי אלא הולכה לבד זבח תורה

הרגשה ור"ל הרגשת צפורן. וכל הפו" שוים בזה דלא כהטור שעשה מחלוקת, ולא נמצא חולק אלא המעשה שבא לפני רש"י ומביאו ב"י, והוא מפני שמפרש חגירה מל" אגרה בקציר שאוספת ואוגרת הצפורן לתוכה או מל" חגורה ואזור. ודלא כב"ח שסמך על רש"י למעשה וחלילה להקל באיסורא דאורייתא ע"פ סברת יחיד ע"ש. וגם הש"ך השיגו לב"ח וכ"פ בס" פר"ת באורך ובס" פנ"ח ב" ס" הזכרונות דבעו למבדק ער מקום שידם מגעת ע"ש. עוד כ" פר"ח ומאי דמצרכינן בדיקה אטופרא (כצ"ל) 1 1 אינו משום דבעינן חגירת צפורן אלא משום שהצפורן מרגיש בכ"ש ע"ש.

כתב גו"א ממה שאמרו כחוט השערה ולא אמרו כשערה, ללמד שהשערות נחלקות לשני חלקים דהיינו לשני חוטים. הפגימה פוסלת אפי" אינה אלא כחוט א" מהם עכ"ל. (ו) אפי" על סמך שיבדקנו אחר שחיטה כי שמא ישכח לבדוק אחר שחיטה והרי הוא כאוכל בבלות (רשב"א ב"י) וי"מ משום כל תשחית, ונ"מ דלטעם אחרון בהיכא דלא מפסיד כלום דמצי זבין ליה לגוי ש"ד. ולטעם ראשון אפ"ה אסיר, אבל מעיקר דינא ליכא איסורא ולא קנסא עיין פר"ת. (ז) והשוהט לגוים אסור ג"כ לשחוט בסכין פגומה דהרואה סבר שנשחטה כראוי והוא יבדקנה וה"ה עוף (רשד"ם מביאו גו"א) משמע דאי ליכא רואים שרי (ח) דהיינו שמוליך הסכין על אצבעו (ט"ז וש"ך ופר"ח) ב" דרישה ועיין מהר"ד עראמה בפ"י להרמב"ם. (ט) שאין לפגימה אלא עוקץ א" והשני הוחלק במשחזות (טור ולבוש) וה"ה בהיפך כל ששוחט דרך הובאה ולא הולך ועי" פר"ת. (י) שאינה אוגרת אלא מסוכסכת הסכין והבשר, ול" סכסוך כמו וסכסכתי מצרים (ב"י). (יא) בדיעבד דכמו שלא הרגיש בהולכת הסכין על אצבעו כך לא תקרע בסימן (לבוש) ולנוהגים לבדוק בהולכת האצבע על הסכין כדלק" ס"ק כ"ט משם הפר"ח בעינן ג"כ שישחוט בה כדרך בדיקתה ופשוט. (יב) אפי" לא הולך. (יג) משום דהעוקץ פוגע בסימן וקורעו (פר"ח) והוא מל" רש"י ועיין פר"ת באורך. (יד) דאז נזהר ודאי שלא להביא (לבוש) (טו) דכל מלתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד ולא אדעתיה (שם) ואם ראוהו עדים בדקדוק שלא הביא הסכין ולא שחט אלא בהולכה וגם היתה הפגימה לצד מעלה בסכין בהרחקה שרי (פר"ת). (טז) דע דבגמרא דף יז ע"ב משני והוא דקיימא

הרי"ף פ' כרייתא
כס' כ' ע"ג כס'
מ"ב א"י ופסע
ל' ה' י' ר' ח'

שחיטתו פסולה (טז) הג"ה ויש מחמירין דכל מסוכסכת אסורה
עד דקיימא ארישא דסכינא ממס' אס' שחט בהולכה ואסיפא דסכינא
ממס' אס' שחט בהולכה (שחיט' יט') (טז) ולפי שאין אנו בקיאים
היכן מקרי רישא דסכינא יש להטריף הכל (ד"ע גם א"ה בשחיט'
ומהרי"ו וכו"מ במרדכי) והכי נהוג: (יז)

ה' סכין שיש בה פגיונות הרבה (יח) אפי' כוון מסוכסכות
אפי' שחט בה בדיעבד פסולה דמתוך שפגיונותי' מרובות
(יט) חיישין שמא השיב ידו מעט ורא' הרגיש (כ):

ו' סכין חדת שחוששזה והרי אינה חקקה אלא מנעתה
כמגע ראש השבולת שהוא מסתבך באצבע (כא) הוא"ל

ואין

זבח תזדה

ברישא דסכינא, ר"ל שאחורי העוקץ כלפי הראש של סכין. ורי"ף ורמב"ם לא
הזכירו האי שינוי דס"ל דלעולם אינו קורע אפי' באמצע הסכין דמחליש הבשר
הוא ולא קורע עיין בב"י ובכ"מ פ"א. והרא"ש כ"ל דלא אדחי האי שינוי וסכ"ד
רש"י ומפרש דמסוכסכת שאמרו היינו שהיא נרגשת משני צדדים בין בהולכה בין
בהובאה ולכך דוקא כי קיימא ארישא דסכינא פסולה (אולי צ"ל כשרה) דהיא
נכללת תחת סוג אוגרת אך במסוכסכת שכ"ל לעיל ב' הרמב"ם גם הרא"ש יורה בזה
אע"ג דלא קיימא ארישא דסכינא עיין רא"ש דף קנ"ב ע"ד והרא"ה בבד"ה דף י"ב
ע"ב ורשב"א בחי"ו והב"י. אמנם רוב הפו' הסכימו לד" רי"ף ורמב"ם דסברי
דנרגשת משני צדדין דהיינו בעלייה ובירידה דינה כאוגרת אף בדקיימא ארישא
דסכינא וכ"פ ר"ח וא"כ עכ"פ לא כיון רמ"א יפה דאי מיירי במסוכסכת שהזכיר
המחבר בזה הדבר פשוט להכשיר כמבואר ברא"ש ואי מיירי במסוכסכת הנרגשת
משני צדדין פשיטא דאית לן להטריף אף בדקיימא ארישא דסכינא עש"ב ועיין
פר"ת באורך ז"ל.

כתב ברי"ו דאם העוקץ כ"כ גבוה כשירד ממנו האצבע ירגישנו כמו כן יזיק
לסימן אפי' דרך ירידה ואז בכל ענין שחיטתו פסולה ע"כ. וכ"פ ר"ח ויש
להחמיר בזה ועיין פר"ת ד"ה אלא דמודיעך אני וכו'. (יז) וכל דהוי בראש ממש
שאינ הצפורן יכול לתפוס להולכה ולהובאה בבדיקה זה מקרי ראש ושרי (פר"ת).
(יח) מג"ו ולמעלה ומפוזרין בסכין אבל שנים לא וכפשוטא דמתניתין דלא כרש"י
וכ"ד הרשב"א עיין פר"ת. (יט) אעפ"י שהעוקצין כפופות מאד מאד (פר"ת ב'
רשב"א) (כ) והפר"ח כ"ל דנבלה ודאי הויא וכדתניא סכין שיש בו פגיונות נידון
כמגירה ע"ש ועיין פר"ת מ"ש עליו.

ודע דבין מגל יד בין מגל קציר אם הוחלקו שיניהם שוחטין בהם לכתחלה ולא
גזרינן הוחלקו אטו לא הוחלקו (פר"ח) ועיין ה"ע פ"ק דחולין. (כא) והרא"ה
כ' בבד"ה דף י"ג סוף ע"ב וז"ל כשמחדדין הסכין ביותר עולה על חודה כמין חוט
א' ואותו חוט מסתבך בבשר האדם ע"כ.

בביאורי הראשונים להרמב"ם כתבו דדוקא כמגע ראש שבולת דחיטי לא
בשבולת דשערי ע"ש אולי רצו להחמיר לחלק מטעם דנתמעט הרגשת

יורה דעה הלכות שחיטה יח לח באר הגולה

כמימרה דרבא ס
למימרה דרבא ס
דף י"ח מימרה דרב
ספא ס ומה
חמורא לסכרי
הכי [*והטעם
לחביצא משום
דוושט הוא רך
ולטופרא משום
דקנה הוא קשה]

ואין בה פגם שוחטין בה הג"ה ואין לנו טהרה לטמא בו לפי
שליח לנו בקיין כלכל (אגור) וכב) :

ז - סכין שפיה חלק ואינה חדה הואיל ואין בה פגם שוחטין
בה ואע"פ שהוליד והביא בה כל היום עד ששחטה
שחיטתו כשרה (כג) וע"ל סי' כ"ג דנבמה כהני נושא לפעמים
טריפה (כד) :

ח - סכין (כה) שהיא עולה ויורדת כנחש (כו) ואין בה פגם
שוחטין בה לכתחלה (כז) :

ט - בדיקת הסכין צריכה *אבשרא ואטופרא (כח) ואתלת
רוחתא דהיינו שמוליכה ומביאה על בשר אצבעו אח"כ
טוליכה

זבח תורה

הכל בזמן הזה וע"ל סס"ק כ"ב מ"ש ב" הפר"ת. (כב) כ" הרמ"ו בס"י מ"מ שכן
נוהגין באשכנז אבל בשאר מקומות נוהגין כש"ע ע"כ. וז"ל הרשב"ץ בדף ג' ע"ב
וזו הכל מודים ששוחטין בה לכתחלה שהרי כששאלו בגמ' דמיא לסאסא, מאי,
אמר ליה מאן יהיב לן מבשריה אכלינן עכ"ל והפר"ת כ" כי בזמן הזה אין לנו
בקיין בדבר זה ויבאו להתיר נבלה ומה גם ברוב קלי הדעת וכו' והמורה בזה
להקל ה"ז גס רוח אם הוא חכם ואם אינו חכם ה"ז שוטה רשע ע"כ. (כג) ועכ"פ
מיירי שיכול לחתוך ע"י דחיקה קצת אבל בלא"ה חישנין לדרסה גם לא ישהה
בהולכות והובאות מבלי שיחתוך כל דהו בדרך הולכה ובדרך הובאה (פר"ת
ואחריו) ואף לד"ר מ"א בס"י כ"ג בשהייה כל שהוא פסול אפי" בביעוט בתרא
היינו דוקא שהייה ממש משא"כ בסכין רעה כיון שמוליך ומביא תמיד (ש"ך) ודוקא
בעוף לא בבהמה עס"י כ"ג ס"ד. (כד) דקדק לומר לפעמים לאפוקי כי ליכא שיעור
שהייה בחתיכת מיעוט בתרא דסי' ראשון א"נ היכא שכיוון והניח שני הסימנים
יחד (אחריו) והט"ז משדי נרגא בריש סי' כ"א בהאני א"נ האחרון ע"ש. (כה)
עקומה (לבוש). (כו) כגון שנפגמה פגם גדול והוחלקו העוקצים במשחות והוי
הסכין נמוך שם. ומ"ש כנחש שכשהנחש הולך על גחונו מגביה ראשו מלפניו
ושרתו היא משוקעת וזנבו גבוה וביניהם כמו גומא כך הוא הסכין מצד מה
שהושחו (כ"מ פ"א). (כז) ואפי" איכא כמה עליות וירידות (פר"ת ופר"ח וש"ך
וע"י). (כח) אבשרא נגד הושט ואטופרא נגד הקנה דכיון שאין אלו מרגישים גם
הושט והקנה לא ירגישו בפגם (ש"ס פו').

וצריך שהבדיקה תהיה בגודל שחוש המישוש יורגש בו יותר מהשאר (הר"ז
הרופא בפ"י להרמב"ם) ובס"י תולדות יצחק פ"י ויקרא כ" שהאמה הוא
לחוש המישוש ולפ"י הוא ארוך מכול יע"ש ואולי ע"פ זה נוהגים רוב השוחטים
לבדוק באמה וכל משכיל יבחר לבדוק באיזה אבר שמרגיש בו יותר מהאחר.

ואחר זמן מצאתי בפירושי מהר"ר יצחק ונ"ה ז"ל יבדוק באצבע והוא הגודל
והוא הגדולה שבכל האצבעות והעבה שבהן. ולמה בודקין בה לפי שהיא
קבועה כנגד כל האצבעות וכל הקבוע כמחצה על מחצה דמי וכל שאר האצבעות

מוליכה ומביאה על צפרנו (כט) משלש רוחותיה שהם פיה ושני צדדיה כדי שלא יהיה בה פגם כלל (ל) ויבדוק לאט ובכוונת הרב שלא יפנה לבו לדברים אחרים * וצריך לשנות הצפורן אחר קצת בדיקתה שמא נפגם הצפורן בחודו של סכין ואולי יש פגימה בצדדין שלא ירגיש בה לפי שעוברת בתוך פגימת הצפורן הג"ס ולא יבדוק שני לדיו הסכין ביחד (לא) אלא כל א' בפני עצמו * (מהרי"ו) (לב) :

י ע סכין שיש לו פגימה אסור לשחוט בו אפי' אם מכין לשחוט שלא כנגד הפגימה * וביו"ט נוהגין היתר לכרוך מטלית על הפגימה כיון שאינו יכול להשחיתה * ואם הוא שעת הדחק שאין לו הכנה להשחיתה אפי' בחול מותר לשחוט ע"

זבח תודה

מחצה. ועוד שמעתי שיש שני גידין גדולים נמשכים מן הזרוע אחד נמשך לארבע האצבעות ואחד נמשך לכוהן הגדולה ולפיכך החושב בה יותר משאר אצבעות לכך בודקין בה ע"כ מצאתי.

גם הצפורן ילחחנו קצת במעט רוק כדרך שהסימנים מלוחלחים בחיי הבהמה אעפ"י שהצפורן מרגיש יותר הפגימה בלי רוק (ריק"ש ואחריו) וכבר נוסה הדבר אצל רבים שלא הרגישו בכל שהוא מפני הרוק וא"כ חיובא הוא שלא ללחחו דוק וב"כ פר"ת. 3 ומאי דבעינן תרוייהו ולא סגי במרגיש יותר שבשניהם נר" כי לא מסיימא מלתא אם בשר מרגיש טפי, או עצם בטבעו להרגיש טפי ולהכי בעינן תרוייהו, ואין להקל לבדוק בצפורן לבד לצד שאין יכול להרגיש בבשר שאין להתיר היפך הוראת הש"ס. והאריך הפר"ת ומסיק ולדידי חזי לי דמעבדינן כל דלית ליה הרגשה בבשרא ובעי למעבד תרוייהו דאין לזוז מדברי הש"ס וע"ש דאין ולא ורפיא בידיה. ובס"מ ט"י ח"ב דף ל"ח כ" וכו' שירגיש בבשר צריך שיחתוך בצפורן עד עיקרו ולא יניח רק הלבן שעל הבשר בדוקא ויחתוך הבשר סביבו עד שיגיע למקום כאב ואז ירגיש בבשר עש"ב.

צריך שיהיה הצפורן עשוי ומתוקן עד סמוך לבשר דבזה יהיה מרגיש בו כהוגן כי אם יהיה הצפורן גדול ורחוק מהבשר לא ירגיש היטב כי מרוחק הוא מהחיות וזה למדתי מתוך דברי הפר"ת ז"ל. (כט) מל" התלמוד דקאמר אבשרא ולא בבשר מוכח שמוליך הסכין על האצבע ועכשיו נהגו להוליך האצבע על הסכין וגם זה נכון (פר"ח) ועיין לח"מ פ"א ד"ה סכין שתבדק בהולכה. ובפר"ת כ" דאיזה דרך שירגיש בו יותר, כן יעשה. (ל) כ" הרב ג"ה בסי" ב"ו ז"ל אם שחט עוף בסי" א" כגון ששחט הושט והיתה הסכין בדוקה אבשרא כשר אעפ"י שהיה בו פגימה הנרגשת אטופרא, או להיפך כגון ששחט הקנה בסכין בדוקה אטופרא אע"ג דאית פגימה הנרגשת אבשרא ש"ד, דהני בדיקות דאצרכינהו רבנן אבשרא ואטופרא יהי בהו טעמא, דטופרא, כנגד שחיטת הקנה, ואבשרא, כנגד שחיטת הושט, עכ"ל וע"ל בס"ק ל"ו ב" הפר"ת. (לא) או אבשרא ואטופרא ביחד (ע"י). (לב) אם לא בדק אלא

נטור סכל כו' כסס
הראב"ד ע"ש י
נחלין דף ט"ז
והרא"ש ע"ס
מהר"ה ע"ס
וש"ס צ"י

קמנענדא דרב
יוסף וכללחנא
כתב' דרב הונא
להומרא הר"ף
והרא"ש והרמב"ם
כפ"א מה"ס
והרשב"א כת"ה

ע"י כריכת ממלית עד הפגימה (וע"ל סי' ו' (לג) סכין שיש לו
שני פיות לריך לבדוק שני הלדדים (טור) (לד) :

יא ק השוחט בהמות רבות או עופות הרבה (לה) צריך לבדוק
בין כל א' וא' ולו שאם לא עשה כן ובדק באחרונה
ונמצאתהסכין פגומה הרי חבל ספק נבכות ואפי' הראשונה
(לז) הג"ה ומי שרולה להכניס עלמו לספק זה ח"ל לבדוק הסכין בין
שמיטה לשחיטה (ס"ה סי' קפ"ד) (לח) :

אעפ"י

זבח תורה

חודה ולא הצדיק ונאבד הסכין אפי' שחט בה בהמות ועופות רבות כשרות (בה"ט
ב"דמש"א)

יש לרחוץ הסכין קודם בדיקה והעיר הראב"ד כי פעם א"ב דק סכין אחר שחיטה
ונמצאת יפה ואח"כ שכשך אותה במים ובדקה ונמצאת פגומה שהיה דם
קרוש בתוך הפגימה (מ"ה דף ו' ע"א הובא בש"ך ופר"ח וע"י). (לג) שם נתבאר
פרטי דין זה בארוכה. (לד) ובדיעבד אם שחט בצד היפה אעפ"י שהצד האחר פגום
שחיטתו כשרה (פר"ת) ואם לא בדק שניהם ושחט ואינו יודע באיזה צד שחט
ונמצא אח"כ פגימה באיזה צד, יהיה מה שיהיה, טרפה (ע"י) (לה) או אפי' אחת
דשמה בעור נפגמה אלא דקמ"ל דיש איסור אפי' בבהמות רבות (ט"ז וע"י). (לו)
בדיקה כהלכתה אבשרא ואטופרא ואתלת רוחתא (ש"ך פר"ח ב" מהרי"ל וד"מ
ודלא כמהר"ץ) ועמש"ל סק"ל ב" ג"ה וכדבריו ב" ג"כ פר"ת וסיים ובזמנינו הכל
הולך אחר הטופרא ע"כ. ובדיקה אחת עולה לכאן ולכאן (ע"י). (לז) דחשינן שמה
בעור הראשונה נפגמה וכדלעיל ס"א (פר"ח). (לח) ב" פר"ח דה"נ משמע מדברי
מר"ן והר"ף והרמב"ם דדרך עצה טובה קאמר לא חובה וכ"ד רש"ל וש"ך אבל
הב"ח ב" דיש ליוזר לכתחלה שלא יאכלו הראשונים שנשחטו קודם שיבדוק בסוף
וכן הורה מהרי"ל ע"כ וגם מטעם אחר יש להזהיר לשוחטים משום בל תשחית וכ"כ
הרשב"א ודלא כהג"ה ע"ש. והפ"ת חולק דלא חשינן לכל אליון טעמי דאוקמה
אחזקת בדיקה ע"ש. וגו"א ב" דמשום בל תשחית ליכא דלאו השחתה ודאי היא
ומיהו צ"ע במש"ש הגו"א ומיהו צריך שלא יקחו מהם לאכול קודם בדיקת הסכין
לאחר שחיטה ע"כ דכיון דפסק כמ"ד עצה טובה וכו' א"כ אמאי קאמר אח"כ צריך
וכו' דמשמע דחיובא הוא, ואולי דגם זה דרך עצה טובה קאמר ליה דאוקמינן ליה
אחזקת בדוקה וכמ"ש הפ"ת. א"נ דכי פליג הגו"א לא פליג אלא אטעמא דבל
תשחית לבד וזה עיקר.

כתב הלבוש דהשוחט לאחרים ועשה כן שלא ברשות ואח"כ נמצא פגום שחייב
לשלם אפי' שוחט בחנם דמזיק בידים הוא ע"כ ומביאו הש"ך. והט"ז וע"י
השיגו עליו מטעם דכיון דספק הוי אי אפגם בראשונה או באחרונה אין להוציא
ממון מספק, וההיא מוגרמתא דאתיא לקמיה דרב בהגזול קמא דף צ"ט, הויא
תיובתיה, וההיא דח"מ סי' ש"ו דטבח חייב כשניבל, מיירי כשלא בדק בדיקה
ראשונה שקודם שחיטה שהוא מחוייב מן הדין לבדקה אבל הכא שאינה אלא

ונמה"ע הרא"ש
והרמב"ם
והרשב"א
נתיב
הרא"ש
ס"ט
מן
הגדולים
שהמירו
לאסור
החשובת
הרא"ש
כסס
הרמב"ן

יב י אעפ"י שבדק הסכין קודם שחיטה צריך לחזור ולבדוק
אחר השחיטה והני מילי שהסכין לפנינו (מר) אבל אם
נאבד שחיטתו כשרה הואיל ובדקו קודם שחיטה ואפי' שחט
בו הרבה זה אחר זה (מ) ואכ נגע במפרקת של אחת מהן
יש להחמיר ולחוש לכך אותן שנשחטו אח"כ (מא):

יג ה שחט בסכין בדוק ונאבד קודם שיבדקנו אחר שחיטה
ואח"כ נמצא והוא פנום שחיטתו כשרה הואיל ויצא
בהיתר. וזה שנמצא פנום. אימור שיכר בה עצמות ולא
אדעתיה דאוקי סכין אחזקתיה (מב):

אם

זבח תורה

זריזות בעלמא לא שייך גרמי כיון דלא בריא הזיקא ע"ש. ואני הצעיר ממצאתי
בתשו" רדב"ז החדשות ח"ב סי' ר"פ ב" תשובת הרמב"ם מוכיחים כד" הלבוש
וז"ל בקיצור, שוחט בשכר שבדק סכין תחלה יפה, ואחר השחיטה נמצא פגום חייב
לשלם כיון דהיה יכול לכוין מלאכתו היטב שלא יפגום הסכין. א"נ לא היה לו
לשחוט בסכין חדה עד מאד שנפגמת מכל שהו, או יזהר שלא ישחוט במקום שהעור
קשה, וסתם אמרו הנותן בהמה לטבח וניבלה ולא חילקו בין נבלה לנבלה ע"כ
וטענה חזקה היא, דלא לשתמיט חר מפו" ראשונים לחלק בהכי וכבר הורגלו
האחרו" לנעול דלת בפני הפוסק בטענה זו עיין מוהריב"ל והראנ"ח בתשובותיהם.
(לט) דכל שיכול להמצא ע"י טרחא אסיר ליה למיכל עד דבדיק ליה לסכין (פר"ח
ופר"ת נגד הראב"ד והרא"ה). (מ) ולא אמרינן דשמא באיזה עצם דמפרקת נגע
ונפגם או מתוך ששחט הרבה בהמות נפגם (פר"ח) מיהו אם שחט הרבה ביותר כגון
מד" וחמש ולמעלה פשיטא שנכנס בספק כי יפגם ברוב שחיטות דאשכחן דאפי'
סכין דעלמא שחודה עב קצת היא נפגמת ברוב חתיכת עורות, וא"צ לומר סכין
דשחיטה שחודה דק ולהכי בעי בדיקה עכ"פ (פר"ת). ולי עבדו צ"ע אמאי אמרי'
דמד" וחמש היא נפגמת, אם איתה שהוא כן, למה לא אמרי' דנפגמה משחיטה
ראשונה או מב" ושלישית, ואדרבה כל כמה דשחט חודה מתעבה ומתקשה ואינו
נוח ליפגם. ועוד הו"ל לפו" לפרש שיעור הרבה שאמרו. (מא) דלחומרא אמרי'
דעצם המפרקת פוגם בנגיעה לחוד, אבל לא לקולא כדלעיל ס"א וס"ו (ש"ך
פר"ח) משא"כ בראשונה דלא מחזקינן שנפגמה מחמת העור דאינו כעצם המפרקת
עיין ט"ז. והרא"ש והטור כתבו להקל דלא שכיח דפגים בעצם המפרקת דאחזוקי
איסורא לא מחזקינן וכל האחרו" חלקו עליהם ע"ש.

ודע דכל זה דוקא בנאבדה אמרי' דאפשר שנפגמה בנגיעת עצם המפרקת ולפי'
מספק יש להחמיר באותם שנשחטו אח"כ אבל לא הראשונות. ואמנם
כשהסכין לפנינו ונמצאת פגומה אפי' נגע בעצם המפרקת של א" מהן יש לאסור
אף הראשונות, ולא תלינן שנפגמה בעצם המפרקת אלא אמרי' דשמא בעור
דראשונה נפגם ויש לאסור הכל ופשוט הוא ע"ל סי' זה ס"א. (מב) ועוד ט"א
דחומרא יתירא הוא לתלות בעור יותר מבמפרקת הלכך היכא דידע בודאי שלא
שיכר עצמות תלינן לחומרא אימור בעור נפגם אבל היכא דנאבד הסכין ומספקא לן

מ באר הגולה

אֶהְיֶה אֲנִי
 וְהָיָה אֲנִי
 בְּעוֹר בְּשָׂם אֲנִי
 הָיָה אֲנִי
 וְהָיָה אֲנִי
 יִמְסֹקֶת הַגִּמְלָה
 הַלֵּלִי
 חֲסֵדִי
 בַּעֲמֻלַּת הָרָאשׁ
 שֶׁם
 בְּחַ הָרָאשׁ
 שֶׁם דְּבַר הַמָּה
 בְּחֻקַּת אֲחִירֵי עַד
 שִׁוְעָה לֶךְ שֶׁשֶׁחֲסֵה
 בְּכַסֵּר וְכַל שֶׁאֵין
 יִדְעָה שֶׁכֵּל עַל חוּד
 לֹא עוֹלֵל לֶךְ
 שֶׁשֶׁחֲסֵה בְּכַסֵּר

זבח תודה **שנהטה בהכשר**

וידע דכל זה דוקא שנכנס הספק דלמא שיבר ולא יהיה ספק רחוק כמו שתאמר שהיתה סכין דלא עבידי אינשי לשבר בכיוצא בה עצמות הא ודאי לא מקלינן (פר"ת). 1 ולי עברו אפשר לומר דלאו דוקא שיבר בה עצמות ממש ה"ה נמי דתלינן שחתך בה דברים אחרים קשים דעבידי לפגום דומיא דעצמות. (מג) כיון דלא היה לסכין זה חזקת כשרות, ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה (טור ורשב"א וב"י). (מד) ולא חיישינן שמא עם עמידתו נפגם מעצמו (שם) ול"ד להא דלקמן סי' דאימור בדבר אחר נפגם ר"ל מעצמו דשאני התם שהרי הוא פגום לפנינו (פר"ח) (מה) דשמא ישחוט בו בלא בדיקה ויאבד הסכין ויסמוך אחזקתו שהוא בדוק קודם לכן ושמא עשאו פגום במה שנשתמש בו (רש"י ורשב"א בת"ה והג"א וכ"ב) ועמ"ש לעיל סי' ו" סק"ו.

1 דבור ולי עבדו אינו במהדורא בתרא .

יה"ר"ן כסס אחרים
מחמירים 'מרדכי
פ"ק דחולין

אין תולין לומר שנפלה על חודה (ג) וואם שיבר בה עצם המפרקת אפי' דרך שבירה אין תולין בו מפני שהוא רך (נא) הג"ה ואין חילוק בכל זה בין שדק סכין תחלה סמוך לשחיטה או שהיה בחזקת בדוק תחלה ולא בדקו סמוך לשחיטה דאפי' הכי מקרי סכין בדוק (ד"ע ממרדכי פ"ק דחולין) :

מן ז' אם בדק הסכין אחר שחיטה והצניעו (גב) ואח"כ נמצא פגום: (נג) בית קן בה דאימור בדבר אחר נפגם (נד) או שיבר בה עצמות ולא אדעתיה :

זבח תורה

עומדת וכו' ומסתברא דה"מ בפגימה דקה דמצינן למימר שמא בעור נפגמה, אבל בפגימה גדולה ביותר כגומא פשיטא דתלינן בעצם המפרקת הגם שלא עשה אלא הולכה והובאה או אפי' לא עשה רק נגיעה בעצם המפרקת כי משכחת לה שכאשר הוציא הטבח הסכין מבית השחיטה לא אימנ ידיו והטה הסכין לצדדין ותקף העצם בחוד הסכין ופגמו (פר"ת) וע"ל סק"ד. (מח) במ"ק כ" נפלה על הארץ וכו' סתם, משמע דלאו דוקא קרקע קשה, ומיהו דאין להקל כי אם דוקא שנפל על אבן או קרקע קשה עיין ע"י ז"ל, והכי מוכח בת"ה דף י"ז ע"ב שכ"אם נפלה הסכין על חודה ע"ג אבנים או עצמות וכו' מוכח דדוקא כי האי שהן קשין הא לאו הכי לא. גם בת"ה הקצר דף ט"ב ע"ג קרקע קשה או אבנים. (מט) פ"י דאי לא ראינוה שנפלה על חודה הגם שראינוה שנפלה לא מקילינן לומר דלמא נפלה על חודה ושרי, כיון דלא אודת לה סכין מלפנינו ונפילה זו שקילה היא דלמא על חודה נפלה, דלמא לא, וספק זה שקול הוי. ובכה"ג עדיין אנו בספק ראשון דשמא בעור נפגמה כיון שהסכין לפנינו פגומה אודא לה חזקת בדוקה, דמעולם לא היה זמן לבהמה לצאת מחזקת איסור שהיתה בו ובעינן צד מוחלט שבו תפגם הסכין להוציא חששת העור מהספק משא"כ בדין דלעיל סעיף י"ג דנאבדה הסכין והוחזקה בהמה בכשרות ונמצא אח"כ הסכין ובה פגימה שתולין בדבר אחר. עוד י"ל דמה שאנו רואין הוא מונע התלייה כי לא זזה סכין מלפנינו ונפילתה לארץ תלייתה ריעא, חדא דלמא נפלה על ג' רוחותיה דלא מיפגמי והוו נמי טובא. ועוד את"ל על חודה נפלה, לא דמי לשיבר בה שמשבר בכח, ואת"ל דדמי, דלמא ארץ אינה קשה כעצם עיין פר"ת באורך בגד הפר"ח ז"ל. (ב) ודמי דלעיל סעיף י"ב וע"ש ס"ק מ"א. (נא) והסכמת אחריו בפ"י דברי הר"ן דדוקא חתך בעצם המפרקת בהולכה והובאה כדרך שחיטה הוא דאין תולין, אבל שיבר כדרך שבירה דהיינו בלא הולכה והובאה לא מסתבר לחלק בין עצם דמפרקת לשאר עצמות ותולין, וכ"ד הרשב"א וש"פ וכ"כ הט"ז ולזה נוטה ד"הש"ך והכי נקיטין עכ"ל הפר"ח, וגם הפר"ת פסק ג"כ להקל בהפמ"ר ע"ש וכ"כ הרשב"א בת"ה הארוך דף י"ז ובקצר דף ט"ו ובחי" דף י"ד ודף ט"ו וכ"נ מתשו"ה הרא"ש כלל ב".

לפעמים כשהעוף מפרס מכה ברגליו בחוד הסכין צ"ע אי דמי לשיבר או לאו ומדברי השאלה שהובאה בתשו"ה הרא"ש נר' בהדיא דהכל לפי אומדן הדעת אם מכה בכלל או לאו ע"ש ב"ר ראבי"ה ונר' פשוט דגם הרא"ש מסכים למ"ש בשאלה דלא השיב ע"ז ע"ש ודוק. (נב) אע"ג דדין זה נלמד מסעיף י"ג במכל שכן

יורה דעה הלכות שחיטה יח מא באר הגולה

חמימרה דרב
הונא דף י"ח
שם בגמ' ללא
פלוג אדרבא
יטור בשם אביו
הר"ש ב"ח
הריב"ש מה
דחילא דהתירו
לו ליטול מככור
הש משום חסד
משנה בכורות דף
כ"ט וכ"כ
הרמב"ם בפ'י
המשנה שם

יז ה טבח שלא הראה סכיניו לחכם ט ומלאת יפה (טור) סנדין
אותו הג"ה ואם נמלאת פגומה מנדין אותו ומעבירין אותו
(טור) (נה) ובנמלאת יפה יכול החכם למחול ואינו לריך לגדולו
(הגהות אלפסי פ"ק דחולין) (נו) והאידנא נהגו למנות אנשים
ידועים על השחיטה והבדיקה והם מחלו חכמים כבודם
כי הם זהירים וזריזים (נז) והרבה צריך ישוב הדעת ויראת
שמי לבדיקת הסבין היא תראה כי יבדוק אדם פעמים
שלוש ולא ירניש בפגימה דקה ואחר כך ימצאנה כי הכין לבו
באחרונה ובחינת חוש המשוש כפי כוונת הרב (נח) :
יח ה הטבח צריך שיטור שכר מן המריפות כמו מן הכשרות
הג"ה שלא יבא להקל להכשיר כדי לקבל שכר מן הכשרות
(נט) (כ"ז ב' ריב"ש) ולכן נהגו בקלת מקומו שאין אדם שוחט

זבח תודה

לרבותא נקטה לומר אפי' הצניעו בקופסא וקי"ל ליה בגויה שלא נגעה בו יד אדם
מעולם אעפ"י כן תלינן דמעצמה נפגמה כיון דאית לה חזקת בדוקה אבל אם לא
בדקו אחר שחיטה אסרינן כה"ג וגם מה ששחט למפרע יש לאסרן משא"כ בנאבדה
(עש"ך ופר"ח ופר"ת) (נג) פי" ע"י הבודק עצמו ודרך בדיקה ראשונה עצמה אבל
בודק אחרנא לא. א"נ הבודק עצמו והרבה לבדוק בפעם שנייה לא מקילינן
(פר"ת). (נד) פי" מעצמו ואע"ג דבסע"י"ד לא חישינן שמה עם עמידתו נפגם
מעצמו התם משום שאין ריעותא לפנינו לכך מוקמינן ליה אחזקתיה אבל הכא הרי
פגום לפניך וע"כ אמרינן עם עמידתו נפגם מעצמו (ש"ך). (נה) עד שישוב בתשובה
(גו"א) ומשמע אפי" בפעם ראשונה (רשב"א סי" תקנ"ד). (נו) שלא אמרו להראות
סכין לחכם אלא מפני כבודו והרב שמחל על כבודו מחול (פר"ת) והרמב"ם
בפ"א כ" שהטעם לפי שסומך על עצמו פעם אחרת ותהיה פגומה וישחוט בה ולפי
טעם זה אין ביד החכם למחול וכ" הפר"ח שאינו מחזור ושכ"ד ש"ך. והפר"ת
השיב עליו ומסיק דעיקר כסברת הרמב"ם דלא כהג"ה. (נז) ובאגודה כ" טעם אחר
משום דאין ת"ח בזמנינו וכ"ה לקמן סי" רמ"ב ובב"י סי" ר"ה (ש"ך ופר"ת) וכ"
פר"ת ובעי למבדק להו בהפלת הימים כי ישתנה האדם וחושיו הולכים
ומתמעטים. וזקן עכ"פ לא יבדוק. וכל אדם דמזלול קצת במצוה אחת קי"ל בגווי
דלא רמי נפשיה למעבד בדיקה הצריכה כאשר צונו הש"י ומה גם כי ירבו עליו
הזבחים. גם אדם שיש לו הרבה טרדות ורוב מחשבות אין למנותו שוחט לצבור
וא"צ לומר אדם מבוהל אשר גבר בו יסוד הרוח דלא מתישבא רוחיה ביה להרגיש
בפנימות הדקות ודבר זה מוטל על חכם העיר ע"ש. (נח) ורש"ל קרא תיגר גדול על
השוחטים שבדקים הסכין במהירות ובלא כוונת הלב ושראוי להזהיר ולהקפיד
עליהם בדבר זה (ש"ך אחריו) וכ" הש"ח ראיתי במקומות ההרדים לדבר השם
ממנים שנים, וטובים השנים מן האחד ואיש את אחיו יעזורו ויהירו עכ"ל ואני
ראיתי ג"כ פסק אחד שמינו שנים בעיר צנעא בימים קדומים. (נט) בין שכר רב או

יורה דעה הלכות שחיטה יח

ובודק לעלמו אלא אותם הממוני' מן הקהל (ס) :
 יח' ל' ראובן שאמר לשמעון בדוק סבין זה ובדקו שני פעמים
 מהי"ב פעמים שצריך (סא) ונתנו לראובן וראובן היה
 הולך לשחוט ולקחו דוי מידו ומצאו פגום וראובן מחלל ואומר
 שצדיין היה רועה לבדוק כהוגן (הכל נחשו' הרשנ"א סי' תקל"ד)
 מעשיו מוכיחים עליו שהיה די לו באותה בדיקה ולפיכך
 מעבירין אותו (סב) ואם נראים הדברים שהיה כעין שגגה
 ושהוא אדם כשר מחזירין אותו (סג) ובלבד שיקבל עליו
 (סד) שלא ישוב עוד לדבר כזה (סה) :

זבח תודה

מועט דבמידי דדררא דממונא אין טעם לחלק בין הנאה מועטת להנאה מרובה
 ולעולם איכא חשד ומנהג זה גרוע ישנו בהרבה מקומות וכבר קרא הרמב"ם
 והאחרון תיגר ע"ז כמוזכר בתשובת הריב"ש עיין פר"ח והרא"ם ח"ב סי' כ"ד
 ומסיים הפר"ח ומיהו בקצת מקומות שהטבח גוי מספיק בשר לישראל כל צרכם יש
 להקל קצת בזה לפי שעל הרוב אינו מפסיד השוחט ע"כ וכ"פ בשו"ת נאמן שמואל
 סי' ל"ב) ומזה יש ללמד זכות על מנהג שנהגו כאן שלא ליקח שכר מהטרפות כיון
 שמוכרח הטבח לשחוט אחרת להספיק לצבור ומזה נמשך ג"כ הדבר לשוחט לבעלי
 בתים, ובה"ט ב" ש"ח לימד זכות כיון שאין הטבח מורה שום הוראה בשחיטה
 ובדיקה היכא שיש נדנוד ספק, רק מביא הכל לחכם וא"כ לא אדון הוא בדבר זה
 ואינו חשוד בשביל הנאה מועטת להתיר האיסור המפורש או להעלים עיניו מספק
 שלא להביא לחכם.

שוחט ובודק שקבעו לו שכר בין מן הכשרה או הטרפה ואחר שהכשיר בהמה
 אחת חזר ואמר שהיא טרפה ונתן אמתלא לדבריו, יש להאמינו מק"ו
 דהיכא דאמר טרפה וכ"כ כדלעיל סי' א" א" סעיף י"ג (דב"ש סי' קכ"ב). (ס) ודוקא
 ששוחט לעצמו ומוכר לאחרים אסור מכח המנהג אבל לצרכו ולא למכור לאחרים
 דבר פשוט הוא דמותר (בה"י ודברי הט"ז בכאן צ"ע לפי מ"ש התו" בנדה דף כ"
 ע"ב ד"ה כל יומא (בה"ט). (סא) בפני ראובן ובמעמדו (לבוש) (סב) כי בודאי
 כשנתנו לשמעון, לא לבדקו לחצאין נתנו לו, וכשראה שלא בדקו כדינו קבלו מידו
 והלך לשחוט, מעשיו מוכיחים עליו וכו' (רשב"א שם). (סג) מיד (לבוש). (סד) דברי
 חברות דהיינו (בפני"ג) חכמים או הכשרים שבעיר (שם). (סה) אבל אם נר' כמיקל
 ופושע ראוי שלא להחזירו ואפי' בקבלת ד"ח (שם) ואמנם שמעון אין להאשימו
 שהוא סמך על ראובן עצמו שיגמור הבדיקה (לבוש).

כתב פר"ח ב" ריב"ל ח"א כלל ט" על טבח שאחר שבדק הסכין אחר השחיטה
 נתנו ביד נער אחר כדי שישחוט בו אדם אחר ואותו אדם מצאו פגום שאם
 הנער קטן, אותן הבהמות ששחט הא" בחזקת היתר הם ושליח הוא דעוית. אבל אם
 אותו הנער היה גדול ואומר בריא לי שלא נגעתי בזה הסכין בשום דבר קשה אלא
 מיד הולכתיו ונתתיו ביד השוחט השני ומצאו פגום אין להקל ולומר דלמא השליח
 שיבר בו עצמות ולא אדעתיה ודינו כמ"ש לעיל בסוף סעיף א'.

כ"ט סימן תר"ג
ה"ה ס"ה
מ"ה שחיטה
והר"ה והמרדכי
כ"ט חולין

כ * שבח שנמצאת פגימה בראש הסכין ואמר זאת הפגימה
טפני שאני מכ זה דם העופות; בראש הסכין וכשאני
שוחט אני נזהר שאני נוגע בפגימה מעבירין אותו (סו) וקרוב
לומר שהכלים אסורים :

י"ט דיני ברכת השחיטה וכו' ח' סעיפים.

א * השוחט (א) צריך שיברר קודם אקב"ו על השחיטה
(א) וב) ואם שחט ולא בירך כשרה (ג) ה"ה ואם שחט דבר
לאחילוי בו ריעותא ולריך בדיקה ישחטנו בלא ברכה (ד) וכשימלא
כשר יברך על השחיטה וכלבד שיהא סמוך לשחיטה (כ"ז ה' כסוי)
(ה) ואם שחט בבית המטבחים שהוא מקום מטוקף יברך ברכה

זבח תורה

עוד נשאל הריב"ל על בעל בית א" שעי"ט בין השמשות הראה סכיניו לחכם א'
ומצאו אותו חכם פגום ובי"ט ב" בא א" מבני הבית שלא היה יודע שאותו
סכין בחזקת פגום והוליד הסכין לחכם אחר ואותו חכם בדק הסכין ומצאו יפה
ושחט בו והניחו במקום מוצנע ואחר שעברו כמו ג" וד" שעות לקחו הסכין מיד
אותו חכם ונמצא פגום, מה ששחט הם נבלה ואין להקל ולומר דאתרמי שתקנו
הסכין קודם ששחט זה השוחט ואתרמי שנתקלקל אח"כ ע"כ.
טבח שנמצא סכיניו פגום שלא בשעת שחיטה נתב" לעיל ס"ק מ"ה: (סו) שהרי
הוא חשוד ופושע שמעיד על עצמו שאינו מקפיד בין סכין פגום לשאינו
פגום ועוד שהוא שוחט בסכין פגום לכתחלה אף שנזהר מלשחוט בצד הפגימה וזה
דבר שאסורו חז"ל גבי מגל יד (רשב"א ב"י).

טבח שבדק סכין ומצאו פגום ונתנו לחבירו ולא הרגיש ושחט והאכיל לרבים,
ושב אמר הראשון שהוא פגום, ושלא גילה הדבר, להיות האוכלים אויביו,
יש להעבירו. ואם נתאמתו דבריו, פשיטא, והשני יש לדון עליו (פנ"ח ב" רשר"ם
י"ד סי' מ"ז) ועי' ש"ע סי' קי"ט סי"ו.

סימן יט א) בהמה או חיה או עוף (ל" רמב"ם). (ב) וטעם שתקנו רז"ל בעל
ולא בלמ"ד, לשחוט, מפני שהיא מצוה שיכול להתקיים ע"י אחרים
(לבוש) רז"ל קבעו לכל דבר מצוה אשר יעשה אדם לברך אשר קדשנו במצותיו
הקדושים וגם למצות דרבנן יוצדק לומר וצונו מלא תסור (פר"ת) ולא חישנן שמא
תתנבל בידו א"נ תמצא טרפה דמוקמינן לה אחזקת כשרות והשוחט לא ריע לנבל
(שם). (ג) דאין הברכה מעכבת דלא כהלכות אלדר הדני והמרדכי (ב"י). (ד) או
ישחוט עמו שחיטה כשרה וזה עדיף טפי (אחריו). (ה) כ" הפר"ח ואף לד" הרמב"ם
דס' ל' דכל שלא בירך קודם שחיטה לא יברך אח"כ, הכא שאני משום דהתם לא
אתחזי לברוכי כיון דאיכא ריעותא קמן ודמי לטבילת הגר. וסיים שם דלצאת ידי
ספק יביא עצמו לידי חיוב כגון שיחזור אחר בהמה אחרת מיד ויברך עליה ויכוין
ה" שלום יבחק הלוי א)

מצאתי בחוברת סיני תשרי תשי"ד ע" לה ב" אחד מרבני איטליא הקדמונים
שאין עונין אמן אחר ברכת השחיטה והכסוי כמו שאין עונין אמן
בנגעים וצל"ע מקורו של זה.

ד' אמות קודם שיכנס לשם (ו) ולא ידבר עד אחר השחיט' (האגודה) (ז) :

ב ב שחט בהמות וחיות ועופות ברכה א' ככולן (ח) :

ג ג שנים ששוחטין שני בעלי חיים יכול לברך האחד להוציא חבירו (ט) והוא שיתכוין לצאת (י) :

ד ד צריך לזהר מדבר בין ברכה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה וואם דיבר צריך לברך פעם אחרת (יא) אבל מחר לדבר בן השחיט לביטול (יב) ומ"מ טוב שלא לדבר

(יג) (יד) אשירי תל"ו נט"ו

ה ה אם רוצה לשחוט הרבה צריך לזהר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה בדבר שאינו מצרכי השחיטה ואם דיבר

ו צריך לכסות דם שחיטה ראשונה (יד) ולברך פעם אחרת על השחיטה (טו) אבל על כסוי שני לא יברך (טז) הנ"ל משום

ז שחיטה לא היו הפסק (יז) אבל אם שח בנתיים היו הפסק לברכה אחרת

כיון שיכול לפטור עלתו בברכה ראשונה תוספת וברא"ש וברש"א ובר"ן בפרק הנזכר

זבה תורה

נמי לפטור שחיטה ראשונה וכן כל כיוצא בזה. ומסתברא דאף לד" הרמב"ם מצי לברוכי בתוך כדי דבור שלאחר השחיטה, משום דתכ"ד כדבור דמי לענין ברכות עש"ב. (ו) לפי שאסור להזכיר ש"ש במקום הטנופת דכ"ז כי דבר ה' בזה. ועיין בס' מ"א סי' קט"ו שתמה על רמ"א בזה דהליכה הוי הפסק ואין חילוק בין הליכה מועטת למרובה ושכס' האגודה מוכח דמיירי בבית אחד דהוי כמו מפניה לפינה עש"ב, ובס' הלכה ברורה השיב עליו דשאני התם שאין ראוי לברך בבית המטבחיים, אף ריחוק המקום לא הוי הפסק והוי דומיא דטבילת גר כיון דלא חזי לפני זה וע"ש. (ז) שלא להסיח דעתו בין הברכה לשחיטה (לבוש).

השוחט בהמות לפועלים גוים או לחיילות וליכא התם מי שבקי בבדיקה, אינו יכול לברך על השחיטה כיון דלא חזיא ליה. ואי איכא התם בקי ובעי לשחוט ולבדוק אף שאין דעתו לאכול ממנה אלא לגו' מצי לברוכי דהא חזיא ליה (עיין תשו" ש"א סי' נ"ו ופר"ח בקו"א) ומדברי ג"ה סי' נ"ה נראה דאינו מברך וראייתו מהתוספתא ורמב"ם מה שאתה זוכה אתה אוכל. וא"כ כשאנו רוצה לאכול מאותו זבח אינו טעון זביחה כראוי ע"כ, ולי עבדו קשה מה בכך אם אינו רוצה לאכול מאותו הזבח, כי בעי לשחוט כראוי מי אסיר? וכיון שיכול לשחוט כראוי למה לא ישבח ויברך לש"י שצוהו לשחוט, ופסוק זבחת ואכלת כפי התוספתא ורמב"ם לא לזה נאמר אלא כוונתו ולא שזבח גוי וקוף וכמו שמסיים בתוספתא פ"ב ודו"ק. (ח) הואיל וברכות שוות כמש"ל סק"א וכן נהגו העולם ודלא כד" האומר דכיון דהם מינים שונים וגופים מחולקים שצריך לברך וליתיה (עב"י ואחריו). (ט) זה יכול לשחוט הרבה שחיתות על סמך אותה ברכה ששמע ואעפ"י שבהמת חבירו נמצאת טרפה אין בכך כלום כמ"ש בא"ח סי' תקפ"ה (פר"ח) ולכתחילה יענה אמן אחריו ובדיעבד אם שמע ולא ענה יצא (שם). (י) וגם חבירו יכול להוציא כמ"ש

במימח דרכי
חינח חפילו דרכי
יהודא חולין דף
פ"ו ג'ה"ש סס
מהתוספתא יטור
מהל דברכות דף
מ' גבל לחזיק לא
הוי הפסק הא
מלחא אחריתא הוי
הפסק יטור מדברי
התוס' חולין דע"ו
י"ס והרשב"א
והר"ן כסס
כה"ג והראב"ד
וכ"כ הסמ"ג
ומ"מ צריך לזהר
מלהביא עלתו
לברכה אחרת

(יח) ולריך. לחזור ולכרך (יט) (כל זו) וי"א דשיחה בין שחיטה
לשחיטה לא הוי דפסק (כ):

ו המברך על דעת שחוט חיה אחת ואח"כ הביאו לו יותר
(כא) כי כסה דם הראשון (כב) ויברך עליו (כג) ויברך
על השחיטה השניה (כד) וקא על הכסוי (כה) וה"מ כשהביאו
לו קודם שברך על כסוי הראשונה (כו) הג"ה וי"א דאם הביאו
לו ממין הראשון שחט א"ל לכסות הראשונה ולכרך על שחיטה שניה
(טור ב' בעל הלכות וכן עיקר (כז) ועיין בא"ח סי' ר"ו):

זבח תודה

בא"ח סי' רי"ג ותקפ"ו (שם) (יא) כיון שהפסיק בדבור כדאמר"י גבי תפלין סח בין
תפלה לתפלה צריך לברך (פ"ו) וב"י) וכל דבר דאית ליה שייכות בענין השחיטה
ואין בו צורך קצת לאותה שחיטה ששוחט, חשיב הפסק (פ"ת) אבל דברים שהם
צרכי שחיטה כגון הביאו לי לשחוט וכיוצא אינם הפסק (עין טור וב"י) (יב) דאין
השיחה הפסק דשתי מצות הן (פ"ו). (יג) דהא י"א דהכסוי הוא גמר השחיטה (ט"ז)
(יד) ומברך על הכסוי (ר"ן ב" ר"אב"ד). (טו) שרוצה לשחוט עתה שהדיבור בין
שחיטה ראשונה לשחיטה שנייה הוי היסח הדעת כיון שאין זו תלויה בו, שהרי אם
היה רוצה שלא לשחוט יותר היה הרשות בידו, לפיכך גומר מצוה ראשונה בכסוי
שאינו ראוי שיתחיל מצוה אחרת ויברך עליה קודם שיגמור מצוה ראשונה ולכך
מברך על הכסוי, ומה שרוצה לשחוט יותר היא מצוה אחרת וצריך לברך עליה ב"
פעמים (ש"ך פ"ח ב"י). (טז) כיון דבשעה שברך על כסוי ראשון היה דעתו
לשחוט ולכסות עוד (שם). (יז) בין כסוי לכסוי דאפשר דשחט בחד ידא ומכסי בחד
ידא. וברכת השחיטה נמי לא הויא הפסק כדאשכחן ביקנה"ז (ש"ך וט"ז פ"ח).
(יח) שדינו כמפסיק בין שחיטה לשחיטה (פ"ח). (יט) וכשלא הפסיק בשחיטה אף
אם כסה וברך על הכסוי בין שחיטה לשחיטה אינו הפסק דצורך המצוה הוא וה"ל
כטול כרוך 1 וגביל לתורי (שם). (כ) דשאני תפלין שהם שתי מצות של חובה אבל
הכא אי בעי שחט ואי בעי לא שחט ודמי למי שסח באמצע סעודה וכו" (רבי"
יונה והרמב"ן) ולסברא זו א"צ לכסות דם הראשונה אלא ישחוט עוד ויכסה הכל
בפעם א" (ט"ז ופ"ח) וד" האחריו דשיחה הוי הפסק ונראה להזהיר לשוחטים
לצאת ידי ספק ברכה שיגמרו בדעתם ויכוונו שלא לצאת בברכה ראשונה אלא כל
זמן שלא ישחוט שיחה בטילה דהשתא לכ"ע אם הפסיק בשחיטה תו לא מהניא ברכה
קמייתא. ומ"מ יש לו ליזהר שלא להפסיק בשחיטה כדי שלא להרבות בברכות דכל
שיכול לפטור עצמו בברכה א" הו"ל ברכה שאינה צריכה (פ"ח וכן מסיק הרב"י).
(כא) ואפי" עדיין שחט הראשונה כיון שהיה דעתו שלא לשחוט עוד משא"כ בסתם
דלא בעי לברך כדלק" ס"ז (פ"ת). (כב) דכיון דהוא גמר המצוה צריך לגמרה קודם
שחיטה אחרת כדלעיל ס"ה (פ"ח) (כג) ויהא דעתו גם על כסוי שני של אלו
שהביאו לו (לבוש כדלעיל ס"ה). (כד) מדין נמלך ואפי" הביאו לו יותר מאותו המין
הראשון או ממין אחר ואפי" היו הרבה בהמות לפניו צריך לברך כיון שלא היה

כסס
הרמב"ן
יונה
והרא"ש
מהא
כאמור
פסחים
כסס
יהודה
טוהטעם
הוא
השחיטה
לגמרה
שחיטה

יורה דעה הלכות שחיטה יט

ז. היו לפניו הרבה לשחוט ובירך על השחיטה (כח) ואח"כ הביאו לו עוד יאם כשמביאים לו האחרונות יש עדיין לפניו מאותם שהיו לפניו כשבירך א"צ לחזור ולברך (כט) ואם לאו צריך לברך (ל) ולכתחילה טוב לזוהר להיות דעתו בשעת ברכה על כל מה שיביאו לו (לא):

ח. ל היה שוחט חיה או עוף ודעתו לשחוט עוד ושכח (לב) וביסה (לג) ובירך כשחוזר לשחוט א"צ לחזור ולברך על השחיטה שאין הכסוי הפסק (לד) הג"ה וכן הד"ן אם שחט חיה ורולה לשחוט בהמה מכסה דם החיה ושחוט בהמה בלא ברכה (לז):

אחרת יטור כסם
סמ"ז וז' הג"י
סכ"ג מדברי הרא"ש
[פ"י] דנראה שעדיין
הוא קבוע לשחוט
כ"י יטור מהא
דרכי יהודה
כתמנה סס
בנמרה דמורה
ר"י לענין ברכה
וכו'

זבח תורה

דעתו מתחלה לשחוט יותר, דלא כמו שהבין ההג"ה בא"ח סי' ר"ו וכאן בד" הטור (פר"ח). (כז) דשחיטה וכסוי חדא מלתא נינהו וכשחיטה אריכתא דמיא וברכה דחד מנייהו לא הויא הפסק כי היכי דמצוה גופה לא הוי הפסק (פר"ת) וכדלעיל. (כו) שאז הוי דעתו על שני הכסויים (כדלעיל לבוש) (כז) כבר נתבאר לעיל ס"ק כ"ד היפך דברי ההג"ה ושגם ד" הטור כן. (כח) מיירי בסתם (פר"ת) אבל כשלא היה דעתו אלא לאחד וכו' לא כדלעיל ס"ו. (כט) כיון שעדיין מונחים לפניו אעפ"י ששחטן (מ"א א"ח סי' ר"ו סק"ז) דנראה דעדיין הוא קבוע לשחוט (פר"). (ל) דכיון שגמר מה שלפניו מן הסתם הסיח דעתו שלא לשחוט עוד והוי סילוק ודמי למאי דאמר' גמר מלאכול אסור לאכול עד שיברך. ואע"ג דלא קי"ל הכי, סעודה שאני דיש קבע לסעודה שלפעמים אדם מיסב בסעודה קטנה ונמשך לסעודה גדולה 2 (ב"י ופר"ת). (לא) פ"י משום דהטור ס"ל דכל מה שלא היה לפניו כשבירך צריך לברך על הסתם לפי לצאת ידי ספק יתן מתחלה דעתו על כל מה שיביאו לו (פר"ח).

כתבו האחרונים דשוחט שהוא קבוע לרבים מסתמא דעתו על כל מה שיביאו לו אפי" בשני מינים וא"צ לברך כל זמן שלא שח בינתים. (לב) כצ"ל ושכח. (לג) בסתם בלי שום כוונה (פר"ח) (לד) אבל אם השכחה היתה שטעה בדין שהיה סובר שצריך לכסות ולברך בין שחיטה לשחיטה הרי לא כיון לפטור כסוי שני בברכה ראשונה וצריך לחזור ולברך וכן אם השכחה היתה שהיה סבור שאין לו לשחוט עוד, גם בזה הוי נמלך לגבי כסוי השני וצריך לחזור ולברך וכ"כ הלבוש וט"ז. ובכל הני גווני א"צ לחזור ולברך על השחיטה שהרי בשעת ברכה היה דעתו לשחוט עוד (פר"ח). (לה) ומיירי שנתכוון גם על שחיטת הבהמה או שהיתה לפניו בשעת שחיטה של החיה לד" הסמ"ג דבסמוך (ט"ז) ואף למאי דקי"ל בסי" כ"ח ס"כ דצריך לבדוק הריאה קודם הכסוי, אינו הפסק אעפ"י שמפסיק הרבה בין שחיטת החיה לשחיטת הבהמה משום דבדיקת הריאה של החיה הוי צורך המצוה וכשחיטה אריכתא דמיא. והש"ך חולק שישחוט מתחלה הבהמה ואח"כ יכסה דם

כ מקום השחיטה בצואר וכו' ד' סעיפים :

א * מקום השחיטה בצואר בקנה לצד הראש משפוי כובע
ורמטה והוא קודם שיתחיל הכובע ששפע ועלוות ב והיינו
שייר בחיטי : והוא שבסוף הקנה למעלה יש בתוך טבעת
הגדולה כמו שני גרגרים מגוף שחוס' פי' תרגום כדל ליון
הסחוס דבאודן כלומר הקסה שנלחין) ונקראים חיטי (א) ד ואם

אמסקת הגמ'
חולין י"ט כ"ס
גמ' ג' פירוש
הרמב"ם דמשנה
פ"ק דחולין ד'
הסכמה כל

זבח תורה

החיה ופר"ח דחה דבריו ופסק כרמ"א. ומיהו יותר טוב לשחוט הבהמה ואח"כ
החיה דהשתא ליכא כ"כ הפסק בין שחיטה לשחיטה (שם).

סימן כ (א) הוצרכו רז"ל לתת ב' סימנים אלו, שיפוי, וחיטי, ולא הספיקו בחד
מנייהו משום דכי אגמריה קב"ה למשה דין מוגרמת הכי אגמריה בהאי לישנא
משיפוי כובע וכו' ורבנן עבדו סימנא מאיזה מקום חשיב שיפוי כובע דכל שנשאר
כל דהו מחיטי עדיין לא התחיל השיפוי ומסוף החטים בדיוק מתחיל השיפוי
ולכך כל דשייר כל דהו מחיטי הרי ודאי דלא הגרים וכל דכולהו חיטי לצד מטה

ולא נשאר כל דהו הרי נכנס במקום שיפוי. ועוד בר' לומר לפי מ"ש הכנה"ג דלא
ידע סימני חיטי אלו ואיה מקומם וגם הטבחים הבקאים לא ידעום ולפ"ז טעם
שתקנו סימן דחיטי לבקאים, ולשאינם בקאים סימן שיפוי כובע, עיין פר"ת
ומסיק ולענין הלכה כיון דלא בקאי האידנא וגם א"א לצמצם בהתחלת השיפוי
כובע צריך לשחוט בתוך טבעת הגדולה ולשייר לפחות כחוט השערה מטבעת
הגדולה לצד הראש בהיקף רוב הטבעת ובר כל מן דין לאו שמה שחיטה וכ"כ
רמב"ם ורא"ש ורשב"א עכ"ל. ולענ"ד בר' דהפו' פליגי איזהו מקומן של חיטי, זה
ל' הרמב"ם בפ"י המשנה, טבעת זו היא הגדולה והוא גוף מחובר מחלקים רבים
והושט וקני הריאה סמוכים לה ובתוך אותה טבעת יש כמו שני גרגרים מגוף שחוס'
וקורין להם חיטי ועליהם נצמדות פיקות 1 של גרגרת וכששוחט בטבעת עצמה
למעלה מן החטים זוהי הגרמה עכ"ל, הרי מבואר דהחיטי הם בתוך טבעת הגדולה
וכן מבואר בחבורו פ"ג מה"ש ודלא כס' יאיר נתיב שכ' דהרמב"ם חולק מפירוש
המשנה לחבור ואולי היה גורס למעלה מטבעת גדולה במ"ם במקום ב"ת ודו"ק.
וכ' רש"י ונקרא גדולה על שאין טבעת למעלה ממנה ע"כ, עוד כ' רש"י ור"ן ור"ל
שייר בחיטי גרעינין דומים לחטים ומונחים על פי הקנה אצל הכובע ע"כ, מזה בר'
שהם חוץ לטבעת סמוכים לה וכן משמע מל' העטור והכל בו שהביא הב"י, ומה
מאד קשה לי במ"ש הכ"ב ואמרי רבנן דמשפוי כובע ולמטה כשרה שהוא כמו אצבע
למעלה מטבעת גדולה וקשה לי איך יהיו תרי חיטי רוחב אצבע למעלה מטבעת
הגדולה 3 והט"ז העתיק ל' הכל בו וצ"ע. ואחר שנים מצאתי במגיד

מישרים פ' צו וז"ל הלא ברזא דהגרמה דהוית בה קושטא דמלתא איהו כדקאמרת
דאנון שחוסים לבנים פנימיים זעירין אנון חיטי דאמור רבנן ולאפוקי מישעיה
מטראני ואוף רש"י ז"ל דסבר כוותיה דהו מבחוץ לא כווננו לקושטא דמלתא וכו',
ואת זה מצאתי להרב מ"י ח"ב וז"ל הראו לי בגרגרת הכבשים בתוך טבעת הגדולה

יורה דעה הלכות שחיטה כ

באר הגולה

סס ל'מור סס
כה"ג וכ"כ הנה
סס בשמו וכ"כ
הרי"ף והרמב"ם
סס הרמב"ם סס
[ס"פ] כגון לחוזה
למדיקה דמשה
השוחט מן הלדדן
וכו' ורמב"ם סס
וכ"כ התוספת
וה"פ סס במשה
סס ע"ה"פ
סס מתקנת הנמלה
סס דף כ'
צ"ל בי

וחיה כדי שיאחזו לבשתי אצבעותיו (מ) הג"ה וי"א כדי רוח
ד' אלזטות (רש"י ומהרי"ו) וקבלה ביד הקדמוני שבכל בהמה
וחיה השיעור עד מקום שמגיע שם אוזן הבהמה או החיה
כשכופפין אותה. ובעוף הכל רפי גדרו וקטנו. הג"ה ולפי חילוי
בין יונה לבאר עופות דכחלן שיעורן שיה (יוד) הסכ' כל הפוסקים)
ורמב"ם עד הנפך (יא) הג"ה ועוף *שחין לו זפק (יב) עד בין
האגפים (צ"י) ויג) ולפי שחין חלו בקיפין בשיעורים חלו נכון לשחוט
באמצע הזולר לארכו דלז' יולא מדי ספק (צ"י ב' סמ"ק) (יד) :
ג : צריך השוחט שישחוט באמצע הצואר וואם שחט מן
הצדדים שחיטתו כשרה (טו) והוא שהחזיר הסימנים
וידע שחתכם קודם שחתך המפרק' כי הסימנים רכים ונדרחים
מן הסכין וה"ה לשוחט מן העורף (טז) :

ד : טוב לזהר למשמש בסימנים וכתפושם קודם שחיטה כדי
שיודמנו קודם בשר הצואר (יז) וביונים נמצאים הסימנים

זבח תורה

רמ"א שבב"י חלק על המ"כ ע"ש. (יא) ור"ל עד כנגד גגו של זפק ולא גגו בכלל
והיינו משמתחיל הזפק להתרחב (מהרי"ו וע"י ושי"ך ב' הפרישה וב"ח ושכ"פ
הרא"ש ורש"ל וכ"כ פר"ח) ובגו"א חסר תיבת ולא וט"ס הוא והוא לקוח מהש"ך
ז"ל ובס' הלק"ט ח"ב סי' ש"א הוכיח מל' הרמב"ם וכ"מ פ"ג דגגו של זפק מקום
שחיטה הוא. (יב) כגון אוזא (לבוש) (יו) והיינו עד הגוף והוא השיעור עד גגו
של זפק (כה"י). (יד) וכ"כ הרמב"ם השחיטה המעולה שישחוט באמצע הצואר ע"ש.
כתב מ"י סי' לידע אם שחט כגגו של זפק אם נראה עור לכן מבחוץ בידוע ששחט
בו לפי שהאדום מצוי יותר בושט מבחוץ מן הלבן שיש בחוץ שמחוץ לאדום,
אעפ"י שהלבן שבפנים יותר ארוך מן האדום כי הושט מבפנים כולו לבן ומבחוץ
יותר מחציו אדום והשאר לבן, ועוד סי' דבגג הזפק אין בו שני עורות כמו בושט
ע"כ. (טז) בדיעבד ואסור לכתחלה משום צער בעלי חיים א"נ שמת תשבר המפרקת
קודם שחיטת הסימנים (הר"ן). ולד' רש"י ורע"ו שחרי אף לכתחלה עיין תי"ט
ומ"ש ב' הכ"מ ז"ל ואפי' בלא החזיר (רע"ו). (טז) דעת מר"ן להחזיר בדיעבד
ובהחזיר הסימנים, וסברת הפר"ח ב' כמה פו' וגם הפר"ח ע"ש דבעורף אם החזיר
לכתחלה שרי ואפי' בסתם ולא בעי תנאי הידיעה ואם לא החזיר בדיעבד שרי עש"ב
ועורף מקרי מה שיש כנגד הפנים מאחוריו כדכ' כי פנו אלי עורף ולא פנים, ומול
העורף היינו כל הצואר מאחוריו (ר"ן). (יז) הטעם משום הרחק מן הכיעור דשמת
יבוא לחתוך המפרקת עם רוב בשר אבל לעולם אם חותך בבשר לא מעלה ולא
מוריד וכשהגיע לסימנים ושחט ב' שלישים כשרה לכ"ע ומשום שהייה לא חישינן
אפי' אם בתוך השחיטה חותך במפרקת וכ"ש בבשר הצואר דדוקא אם הגביה הסכין

יורה דעה הלכות שחיטה כ

בצדדים וצריך אימון ידים וזהירות גדולה שאם לא ימשמש בהם יזמינם לפניו קודם שחיטה קרוב הדבר מאד לפשוט ולחתוך המפרקת קודם הסימנים :

כא שיעור השחיטה בכמותה וכו' ה' סעיפים :

א א כמה הוא שיעור השחיטה הקנה והושט השחיטה המעולה - שיחתכו שניהם בין בבחמה גבין בעוף ולזה יתכוין השוחט (א) ואם שחט רוב א' מהן בעוף (ב) ורוב שני' בבחמה ובחיה שחיטתו כשרה (ג) והכלבד כשימדרו אותו ימצאו שהנשח' הוא רוב. וכיון שימצאו שהנשחט יותר

מחצי ואפי' כחוט השערה דיו (ד) :

זבח תורה

וכו' עיין ס"ז באורך. ויתן לב לבל יחזק בתפיסה זו דחשינן לעיקור סימנים ולפעמים אם העוף קטן, בכל דהו דחיקת היד בסימנים נחנק לגמרי ויש לזהר טפי (פר"ת).

סימן כא (א) ל' כל בו וכמה הוא שיעור השחיטה, שני הסימנים שהן הקנה והושט וב"ה ל' קר"ס ועיין פר"ת סק"ג. (ב) או קנה או ושט (ב"י נגד סברת כל בו דס"ל דוקא ושט וכ"ה מסקנת הש"ס. (ג) בדיעבד וכ"ה סברת הרמב"ם והרשב"א והרא"ש נגד הרי"ף ורש"י ורבי' ברוך שסוברים דבשחיטת סימן א' בעוף אף לכתחלה סגי, ובשחיטת סי' שני ליכא מצוה אפי' לכתחלה, וכ' הב"י שהנכון כד' הרמב"ם וכ"פ פר"ת וכ' שג"י הרי"ף שלפנינו כרמב"ם, והטעם משום דאיכא בגמרא תרי שינויי עבדינן לחומרא ואני תמיה על שמיחסים לרש"י כרבי' ברוך והרי"ף דהא רש"י גופיה בר"פ השוחט ומביאו תי"ט דגם בעוף אצרכוה רבנן לכתחלה תרוייהו משום הרחקה לעבירה דלמא לא אתי למעבד רובא דחד ע"ש וכ' בע"י דהוא מדכ' זאת תורת הבהמה והעוף מקיש עוף לבהמה לענין ב' הסימנים ולא ידעתי היכן מצא זה כי בגמ' דף כ"ז לא נזכר מזה כלום ואולי מצא מדרש זה לרז"ל ועיין רע"ו ריש פרק השוחט ועי' בזהר חדש דף ע' דהכי סברי אמוראי כד' רמב"ם וא"כ ראוי לזהר. (ד) הפר"ח האריך להוכיח דבעי רוב גדול וגיכר שנראה לכל בלא מדידה, והפר"ת השיב עליו ופסק כד' הש"ע עש"ב, גם מהרח"א בס' ע"ח בהשמטות דף ח' ע"ד פסק כד' מר"ן והשיב על דברי הפר"ח.

אם נשחט כל הקנה כולו בבהמה וגם שחט בושט עור החיצון כולו ועור הפנימי הלבן לא נשחט רובו אסורה (רש"ל והרמ"ץ וב"ח וש"ך וע"י) ויפה כתב (פר"ח).

קנה הוא הקרום שבפנים הגרגרת המחבר את הטבעות יחד אבל טבעות עצמן נקראו גרגרת ורובו של אחד כמוהו היינו דוקא רוב הקנה מתחת הקרום ולמטה ולא רוב הגרגרת דהיינו עובי הטבעות (ש"ך ופר"ח ב' מהרי"ו ורש"י דף י"ח) וקרום זה כולו שוה ואין בו שום עובי והשתא ע"כ כי קתני לה רוב ר"ל רוב חלל אבל בגרגרת שייך בו רוב עובי או רוב חלל (פר"ח) וע"ל סי' כ"ד סי"ב וסי' ל"ד ס"א.

אמנה חלין דף
כ"ז כ"ס כנמרה
כשנינו' כתבה
ולחומר' יסור כ"ס
הרמב"ם ס"א
מה"ש ה' עורא"ש
ד"ס כמנה
המסקנת הנמרה
ש"ס דף כ"ט יסור
ורמב"ח כ"ס
שכן הוא כמ"כ

ב' אם שחט בבהמה האחד כולו וחצי השני (ה) חובעוף שני
חצאי סימנים פסולה (ו):

ג' לא שחט רוב הסימן במקום א' כגון שהתחיל לשחוט
ונתהפך הסימן וגמרה שם ובין שניהם רוב כשרה (ז) בין
בקנה בין בושט. לא מבעיא אם שני החתכים שוים בהיקף
א' (ח) אלא אפי' הא' לצד הראש והשני לצד מטה (ט) כשר
(יוד) ל' בין אם אדם אחד שחט כך בשנים או בג' מקומות בין
ששחמו שנים ובשני סימנים (יא) אבל אם הכ' בצד אחד
כגון שלאחר שהתחיל לשחוט מעט הניח זה המקום ושחט
למטה או למעלה ממנו באותו צד צריך שיהא הרוב במקום
אחד. וכשיש רוב אפי' במקום השני (יב) כשר (יג) אעפ"י

זבת תורה

ראיתי להר"ז בביאורו להרמב"ם דמשה נצטוה על שחיטת א' בעוף ועל ב'
בבהמה כולן אלא שהמעתיקים אמרו דסגי ברוב דבכל מקום רובו ככולו
והאריך ע"כ. ובמחילה מכבודו היעלה על דעת שהתורה תצריך שחיטת הכל ורבנן
יקלו נגד דאורייתא אדרבה בכל מקום מצינו שרבנן מוסיפים להחמיר על ד"ת
לסייג ולמשמרת ורואה אני שדבריו בהיפך מהגמרא והכי תנינן בפ"ב דחולין
השוחט א' בעוף ושנים בבהמה שחיטתו כשרה וכו' והקשו בגמ' עד כמה לישחוט
ולחיל. ותי' לא נצרכה אלא אחד בעוף וכו' ופרש"י אא' בעוף קאי השוחט,
דלכתחלה אצרכוהו רבנן תרוייהו משום הרחקה לעבירה דלמא לא אתי למעבד
רובא דחד ע"כ. עוד בגמ' דף כ"ח ע"ב על הא דתניא חצי א' בעוף וא' וחצי בבהמה
וכו' רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב הכי א"ל רחמנא למשה שחוט רובא.
עוד שם תנן חצי א' בעוף וא' וחצי בבהמה שחיטתו פסולה אי אמרת מחצה על
מחצה כרוב (פי' לד' רב דקאמר מחצה הוי כרוב) אמאי פסול הא עבד ליה רוב,
מדרבנן דלמא לא אתי למעבד פלגא, ופרש"י מדרבנן אבל מדאורייתא כשר וכו'
עכ"ל וכן מצאתי להרשב"א בת"ה הארוך והקצר וז"ל לכתחלה וכו' ומדרבנן דלמא
לא אתי למשחט רובא אבל מדאורייתא אפי' בבהמה סגי ליה ברוב שנים ואפי'
בקדשים וכו' עכ"ל ובע"י כתוב דקבלה למרע"ה בא' או ברוב, ובשנים או ברוב,
ולמ"ש, דבריו צ"ע. (ה) אע"ג דיש בין הכל רוב שחוט מ"מ אנן רובו של כל אחד
בעינן וליכא כדאי' בש"ס ובתו' דף כ"ח. (ו) דכמו דלא עבד מידי דמי דזיל הכא
ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא (רש"י שם). (ז) דכשנחתך רוב הסימן, החיות
יוצא ממנה ולא נתנבלה (פו') (ח) שאז ודאי החיות יוצא בב' א' (שם). (ט) אלא
שאינם בצד אחד זה כנגד זה. (י) כיון דאלו מצרפת להו במקום א' יש בהם רוב
הקיפו (עי' ר"ן ורשב"א בחדושו דף ל"ב ע"א). (יא) ואחד שחט הושט בלבד וא'
שחט הקנה בלבד זה שלא כנגד זה (ש"ג). (יב) או אפי' במקום הג' כגון ששחט בג'
מקומות (ש"ג). 1 (יג) אע"ג שמה שהוא כנגד החתך הראשון כבר הוא שחוט מ"מ
מה שהוסיף מצטרף לחתך הראשון להכשירו דלא גרע מה שהוסיף כאן בחתך השני

א"ס
כמשה
חצי
כ"ה
יהודה
'הרא"ש
אחרי
בשם
הכ' למה
אבא
דההוא
ס' מס' כחוס'

והר"ם [*ועיין
כס"ג סעיף ב'
כג' המנהג כשהיי'
לשם כגמ' אפי'
לשמואל פשיטתא
ד ג מ ר א שס
דף י"ט ע"מסקנת

שאין השחיטה *מפורעת פי' גלוי וניכר (יד):

ד' : שחיטה העשויה בקולמוס (טו) = או בשני המסרק (טז)
כשרה :

ה' : עדיה חצי הקנה חתוך (יז) ושחט בו והשלימו לרוב (יח)
זבח תודה

יותר על הא' מבאלו שחט בצד אחר (לבוש), ואין להקשות הא בשחיטה הראשונה נגע בושט ד"ל דכולה שחיטה חדא הוא ולית חשש עיין ט"ז סי' כ"ג סס"ק ב' בשם רש"ל. (יד) במקום א' (רש"י) פי' דכשנשחט במקום אחד ביה"ש מרווח משא"כ כאן דנשחט בשנים וג' מקומות אין הסימן נמשך לצד המיעוט להיות חתך הרוב מרווח (עיין תו' דף ל ע"א ולבוש) דקי"ל כרב דפליג אדשמואל דאמר בעינן שחיטה מפורעת. (טו) פי' כמו שחוטכין הקולמוס באלכסון כמדרון כשמתקנים אותו לכתוב (הר"ד עראמה ופ'). (טז) פי' הר"ז בבאורו להרמב"ם שר"ל מן הצדדין דהיינו שחותר בצואר ומעקם לצד האחר וחוזר כנגד המקום שהתחיל וחוזר ומעקם לצד האחר וכן פי' מהר"י י' חביב הובא בב"י וכן פי' פר"ח. והרד"ע פי' כמסרק כאן מעט וכאן מעט כעין מסרק כזה TTTTTT ע"כ וכן פי' בכ"ב דף קכ"ה סוף ע"ב וז"ל הר"ז פי' העשויה כמסרק הוא השוחט בשנים וג' מקומות ואולי כך פי' הרמב"ם ולכך השמיט דין השוחט בשנים וג' מקומות ולא הביא רק העשויה כמסרק וע"ע שם פי' אחר.

ודע דכל מה שנזכר בסעיף זה ובסעיף הקודם היינו דוקא בדליכא שיעור שהיה כמ"ש דינו בסי' כ"ג ולד" המחמירים צריך שלא ישהה אפי' כל שהו (כ"ב ז"ל).

כתב ע"י וליבא דכל הגאונים, תיפח רוחם של אותם שוחטים ששוחטים תחלה בעור ומעקם בחתך כדי שיהיו נראים הסימנים ואח"כ שוחטים הסימנים לא יפה הם עושים עכ"ל נר" מדבריו שחששא שלו הוא משום שכשחתך העור חשינן לנקיבת הושט וכששוחט אח"כ בעיקום כבר נפסל מחשש נקיבת הושט, ולי אני עברו יראה דמה בכך אם חותך תחלה בעור ומעקם בחתך חדא שחיטה היא וכ"כ לדקדק מל"הר"ן פ"ב דחולין משם השאלות וכן מוכח בבירור ממ"ש הט"ז בסי' כ"ג ב"רש"ל דאם נדחף הסכין ממקום למקום כשר אף לדידן דדוקא פסק מלשחוט או הגביה ידו אבל נדחה ידו למטה אין שם שהייה עליו ואפי' ניקב הושט מה בכך חדא שחיטה היא עכ"ל וכ"ע עליו פר"ח שם וברור הוא וכן הסכים בזה ע"י ז"ל עצמו שם דלא כזבחי ריב ובה"י יע"ש וכן יש להוכיח מל"הרשב"א בחדושו דף ל"א ע"א על הא דפרש"י ואף ר"י ב"ר יהודה לא אמר אלא בטבעת גדולה פרש"י כי אר"י רובו ככולו ה"מ בטבעת גדולה א"כ בבשר שבין טבעת לטבעת דהתם הוא מקום שחיטה וכו' והשיגו רשב"א דהא קי"ל כל הצואר כשר לשחיטה וכו' ועוד וכיכול אדם לכיין שישחוט בין טבעת לטבעת ואפי' היה קורע עור ובשר ורואה סימנים ושוחט היה מן התימה שיוכל לכיין וכו' עכ"ל לענינינו ואלו הוה חשינן לנקיבת הושט א"כ אמאי כ" ואפי' היה קורע עור ובשר וכו' תיפוק ליה דאסיר משום שנגע בושט אלא ודאי הדבר ברור דלא חשינן כלל אלא בפסק מלשחוט או הגביה ידו. כתבתי זה ללמד זכות על קצת שוחטים שנוהגים כן. וע"ל סי' נ"ז ס"ק

יורה דעה הלכות שחיטה כא

באר הגולה

הגמ' ס' פ'סוקים
דלם אינו יודע דינו
כדין שחט העוף
ושהה ואינו יודע
אם ניקב הוושט
שיחזר לקמן
סימן כ"ג* וכבר
כתב הרב רמ"א
ס' בסוף הסי'
דלם לא בקיין
בכדיקת הוושט
ע"ס

*משנה הולין דף
כ"ז וכו' יהודה
ובדמפר' רב יהודה
ס' בגמ' דף
כ"ה י"בס בגמ' דף
הרש"א כת"ה
הכ"ה

(ויודע שלא ניקב הוושט (ב"י (יט) א' כשר (כ) וכן אם התחיל לשחוט במקום השלם ופגע בחסך והסתחך משלימו לרוב כשר * (ב"י) :

כב באיזה מין צריך לשחוט הורידין וכו' ב"ס :

א א בעוף צריך לשחוט הורידים (א) (פ' חוטין שמהם יולא הדם) (ב) או בלנקבן בשעה שהוא : מפרכם שעדיין הדם חם כדי שיצא ולא יתקדר בתוכו (ג) ואם לא עשה כן (ד) לא יצטנו שדם (ה) ואם צלוא שדם ישריך הורידין ו יחתוך סביבם כדי נטירה (ו) שהוא בעובי אצבע (ז) הג"ה ואם נמלט כך מסירי' אח"כ חסוקים ושרי (ח) ויש מחמירים לקלף סביב החסוקים (אגור ב' מהר"י מולין) (ט) הואם בשורו שלם מחטט ומנקר החוטמים והשאר אם יש בכל מה שבקדרה כדי לבטל ו הדם שבכר יטור כשם אביו הרא"ש (ועיין לקמן סי' ע"ב סעיף ב' בהגה) יטור וכ"כ הרש"א י"ן וכן הכריע הכ"ה

זבח תורה

מ"ה ודוק. (יז) וה"ה שחט חצי הקנה בסכין פגום (פר"ח ושכ"כ רשב"א סי' ש"ז). (יח) הגם שאינו שוחט בו אלא משהו מקרי שחיטה (פר"ת). (יט) וכגון כשחתך חצי הקנה הראשון תפס הקנה בידו או שנפגם חצי הקנה מחמת חולי (ב"י פר"ח). (כ) ואף לד' רמ"א דפוסל שהייה במיעוט קמא דקנה (פר"ח וש"ך).

סימן כב (א) ל" הלבוש ז"ל רוב דמים שבבהמה ושבעוף נגררים אחר הורידים שבצואר ובשעת השחיטה הבהמה מרתתא וכל הדם שבתוכה מזדעזע ונרתע ממקומו לצאת ואם מוצא הורידים פתוחים כגון שנחתכו עם השחיטה הרי הוא יוצא דרך שם ואם לא נחתכו נשאר הדם בהם ונקרש וגם מתפשט לבשר שסביב הורידים ושוב אינו יוצא לא ע"י מליחה ולא ע"י צליה כל זמן שהעוף או הבהמה שלימים אבל ע"י חתיכה ומליחה יוצא הדם הלכך עוף שדרך לצלותו שלם צריך לשחוט הורידין וכו' ע"כ ולכן צריך להטות הסכין לצדדין כדי שישחוט הורידין (כ ב' ז"ל) ולא שהורידין בתורת שחיטה שהרי אם דרס או שהה בהם כשרה ולא אגמריה בהו הלכות שחיטה (לבוש). (ב) פרש"י חוטי הצואר המקלחין את הדם (והן שני גידין דופקים בצואר על שני צדי קני הצואר) (רמב"ם בפ"ה המשנה). (ג) ואז לא יוכל לצאת ואם לא חתכן בשעת שחיטה מנתח העוף לאברים ושרי אפי" לקדרה אבל לא יאמר לכתחלה לא אחתכם בשעת שחיטה ואנתחנו לאיברים דחישנין שמא לא ינתחנו כיון שדרך לצלותו שלם כאחד (ש"ך פר"ח ב" שה"ם) ובגידים וטלאים א"צ לחתוך ורידיהם מן הסתם לפי שדרך לנתחם אבר אבר אבל כשרוצה לצלותם שלימים צריך לחתוך ורידיהם (לבוש ופ"ו) וע"ל ס"ק י"ב. (ד) שלא חתך הורידים וגם לא נתחו איברים. (ה) כולו כאחד. (ו) א"נ ינקר חוטי הדם שבו כמ"ש סי' ע"ו ס"ג וכ"כ פר"ח ב" רשב"א. (ז) דהיינו כרוחב אצבע כמ"ש סי' ק"ה (ט"ז) ששם בלעה דם וא"צ ס"ש שאינו מפעפע בכולו בצלי (רא"ש

יורה דעה הלכות שחיטה כב

באר הגולה

ימנור
שלימתי בריש הסי'
מימרא דרב
יהודה חמר שמואל

החוטמים במ' מותר (יורד) הנה"ה ואם הסירו הראש ממנו לא מקרי שלם (מדרכי והנא"ש) (יא) ולכן נהני להסירו מן העופות השלימות וע"ל סי' ע"ו אם לא נשחטו הורידים):

ב' ו' הבהמה (יב) א"צ הנקוב הוריד' בשעת שחיטה מפני שאין דרך לצלותה שלימה אבל אם רוצה לצלותה שלימה צריך הנקוב ורידיה בשעת שחיטה ואם לא נקבם אסור לצלותה או רבישרה שלימה: הנה"ה ואם ללאה או ביטלה שלימה דינה כמו בעוף (בית יוסף לד' כמה פו') וסתם עוף נשחטו הורידין וסתם בהמה לא נשחטו (יג) וכל זה כשילא דם בשעת שחיטה (יד) אבל אם לא ילא דם אין חוששין לשחיטת הורידין (טו) דהא לא נשחטו דם ללאה (ר"ן) (טז):

כג דיני שהייה בשחיטה וכו' ו' סעיפים:

א' כר טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו (א) ואלו הן שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור (ב):

זבח תורה

וטור ורי"ו) ואף לד' האומרים דצלי מפעפע בכולו עד ס" הכא סגי בנטילה עיין סי' ס"ה ס"א וסי' ע"ג ס"ג (ש"ך). (ח) דכבולעו כך פולטו עיין פר"ח. (ט) משום דם שבורידין כמונח בכלי דמי והו"ל כדם בעין דלא אמרי' ביה ככ"פ וכדלק" ריש סי' ס"ט וס"י ע"י וסי' ע"ב ס"ג בהג"ה (שם) וטוב להחמיר ליטול בצלי ולקלוק במליחה (שם). (י) וא"צ ביטול כנגד החוטמים אלא כנגד דם שבתוכן דכיון דיש להם חלל והיו ממולאים בדם יכולים לידע כמה יצא (פר"ח) וכדלק" סי' ע"ב נגד רמ"י דמחמיר. (יא) דכיון דצוארו דק וקטן ואין שם רוב דם בורידים די בהסרת הראש ובהמה צריך לחתוך הצואר לשתי חתיכות כיון דצוארה גדול (כ"כ ז"ל). (יב) ומשמע רכל בהמה א"צ חתיכת ורידים אפי' גדיים וטלאים שצולק לפעמים שלימים כיון דאין דרכם בכך וכמ"ש הב"י וכן הסכימו ז"ל (פר"ח) ופר"ת חולק דדינן כדיו העופות ע"ש. (יג) ל' הר"ן והיכא דנסתפק לו אם נשחט ורידיו או לא, בעוף צולחו ומבשלו כולו כא' והואיל והוא צריך לשחטן חזקה נשחטו דסתם עוף נשחטו ורידיו, אבל בהמה שא"צ לשחוט הורידים שדרך לנתחה אבר אבר, אסור לצלותה או לבשלה שלימה עד שיודע לו שנשחטו דסתם בהמה לא נשחטו ורידיה הואיל ולא הצריכו לשחטן עכ"ל. (יד) שהרי פירש ולא מצא מקום לצאת והו"ל פירש ממקום למקום ואסור (רשב"א במ"ה דף כ" ע"א) (טו) כלומר דלדם הורידים עצמן שהן שלימים לא חישינן דנורא משאב שאיב והדם יוצא לחוץ אבל כשנתעורר הדם לצאת נתרבה הדם בהם כמ"ש הטור ושוב אין יכולת באש להסירו מהם והרי היא נבלעת בבשר וכו' (גו"א). (טז) וכ"פ פר"ח ושכ"כ הרשב"א במ"ה דף כ" נגד הרא"ה דסבור דכשלא יצא דם צריך לחתוך אבר אבר.

יורה דעה הלכות שחיטה כג

באר הגולה

הולין דף ט' במסכת
ס"ט דף
ג'ה"ט
יכרני יוכי כר
הניח ס"ט וכפ'י
הר"ן לדעת הר"ף
ד' יוסי לא
פליג אדר' יוחנן
ושמאל וכו'
הרמב"ם כפ"ג
מ"ט ה"ט ס"ט
וכר וכח דקיס
ליה ר"י כר
חנינא כשיטת
דרכ וכו' פ"ט ס"ג
וכן נחפ"ט
כה"ג הלכה
למעשה וכן פסקו
הסמ"ק והמרדכי
והאגודה וכו'

ב : שהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט והגביה ידו (ג) קודם
שיגמור השחיטה ושהה בין בשוגג בין במזיד בין באונס
בין ברצון (ד) ובא הוא או אחר וגמר השחיטה אם שהה
כדי שיגביה בהמה וירביצנה וישחוט (ה) (עד) : רוב המימני'
(ו) שהוא הכשר שחיטה שחיתתו פסולה : היתה בהמה דקה
שיעור שהייתה כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט
ואם היתה גסה כדי שיגביה בהמה גסה וירביצנה וישחוט
ובעוף כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה וישחוט (ז) חו"א
דשיעור שהיית עוף כדי שחיתת רוב סימן א' בעוף בגי הגבהה
והרבעה : ולפי דבריהם יש ליתור כשהתחיל לשחוט בעוף
וחתך מעט עד שהדם יוצא והגביה סבינו מהצואר שלא יגמור
השחיטה לפי שיש לחוש שמא שחט משהו מהושט ואפי'
לא הגביה סבינו אלא מעט יש לחוש מפני ששהיית העוף

זבח תורה

סימן כג (א) אפי' אמר בריא לי שלא שהיית וע"ל בסי' א"א (פר"ת). (ב) ואם
השוחט לפנינו באופן שיכולים לבדוק במקום שחיטה 1 שלא הגרים גם לא נעקרו
הסימנים גם לא החליד מבריקת הנוצה וכדאי' בסי' ג"ג הגם שאינו יודע אלא דין
שהייה ודרסה, מותר לאכול משחיטתו כי ג" הלכות ישנם בבדיקה וגם בדקנו
סבין והיא יפה אבל אם אינו יודע דרסה או שהייה עכ"פ אסורה (פר"ת). (ג) או פסק
מלשחוט ושהה בלי הגבהה ואורחא דמלתא נקט (ש"ך ופר"ח) 1 ופי' שהייה ל'
עיקוב מל' חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ול' קודש הוא. (רשב"ץ). (ד)
מזיד

ורצון חדא מלתא אלא דהכי אורחיה דש"ס (רש"י) 2 וכו' הרמב"ם בדיוק 3 בזה
ברפ"ג שהשמיט תיבת ברצון (פר"ח) והפר"ת כ" דלשון פוסק דייק טפי לכך פי'
בשוגג, בלאו אדעתיה כל עיקר. במזיד, ידע בשהייה דקא שהי, ובאיסור שהייה
ושהה. ולהיות דמזיד זה יכול להיות כגון שעקצתו כינה או פרעוש או עף והוכרח
לשהות מידיעתו או ללא סיבה שהה וסד"א דמאי דקאמר במזיד היינו שידע
באיסור שהייה ואעפ"י כן שהה אבל בלא סיבה, לעולם גזרינן לאסור בבציר מהאי
שיעורא לזה קאמר בין שהזיד לאונסו בין שהזיד לרצונו כולהו שוים בהאי שיעורא
ומעתה אמרו אונס ורצון קאי אחלוקת מזיד ע"כ. (ה) ובעור ודאי משערי' דשיעור
שהייה כדרכה גמירי שהוא שוחט העור תחלה (הר"ף) בלתי שיעור מריטת שיער
אעפ"י שאמרו לענין בכור תולש שיער ועושה מקום לקופיץ, הכא לענין שהייה לא
(רשב"א סי' קי"ו). (ו) כ" הש"ך שלכך הגיה תיבת עד, לומר דהיינו ששהה כדי
שחיטה עד שהיה מגיע לרוב הסימנים שבחוט השערה היה רוב דבכה"ג הוי ספק
גבלה לפי פי' הב"י והכ"מ לד' הרמב"ם (פר"ח) וכו' פר"ת וכו' דה"ה מחצה, דהא
האי שיעורא דמחצי לרוב, הוי בכל שהו, אין שיעור לימן שבו ישחוט כל שהו,
ומחצה נמי אסיר ע"ש. (ז) וטעמא דכולהו משום דהכי אגמריה הלכתא מסיני שאין

יורה דעה הלכות שחיטה כג

י"ס במדרכ' ואנו'
וכל זו כסס
הרי"ף והג"א זכ"י

סועטת מאד. דכדי שחיטת רוב סימן אחד בעוף הוא נעשה
מדה. ואפילו אמר השוחט בריא לי שלא התכתי כי אם העור
אין סומכין עליו כיון שיצא הדם (ח) ואם בא השואר אחר
שהגביה סבינו כיצד יעשה אומרים לו שישחוט הקנה לבדו
במקום אחר ואח"כ יהפוך הושט ויבדוק אותו (ט) ולענין
ומעשה יש להחמיר בסבבא זו אא"כ הוא שעת הדחק או
הפסד מרובה שאז יש לסמוך על סבבא ראשונה הג"ס והמנהג
הפשוט במדינות אלו להטריף כל שהיה אפי' משהו בין צעוף בין
צבמה (יוד) (מהרי"ו ה' שחיטה) ואין לשנות. ואם נמלא לאחר
שחיטה גמי או כיוצא בו מונח בושט או בקנה ונשחט עמו טריפה
דודאי הולך לשחט מעט במחיצת הדבר ההוא לאחר ששחט הסי'
והוי שהיו במשהו וטריפה (יא) (פה"ד סימן קמ"ה) :

זבה תורה

זה נק' שחיטה שאין לפרש דטעמא הוא משום דקי"ל בזמן הזה מתה הבהמה
מאליה קודם שנשחט רובא והוי נבלה דליתה, דלעיל אמרי גבי בן פקועה שבא על
בהמה והוליד, אותו הולד אין לו תקנה בשחיטה וטעמא משום דסי' אחד הוי
כשחוט מעת הלידה והוי שהייה רבה בין הסימנים והא חזינן דלא מתה בשהייה זו
(לבוש) ועב"י ז"ל, 3 עוד כ" ע"י בשם מהר"ץ הטעם דשהייה אסורה משום שנר'
כשתי שחיטות והתורה אמרה ושחט וכו' ע"ש. ואעפ"י דקנה סמוך לעור הוא וקנה
אין לחוש למיעוט קמא, מ"מ פעמים שגם הושט סמוך לעור ע"י אחיזת הסימנים
כשתופס בהם כשבא לשחוט (כ"ב). (ח) וכ" מהריק"ו שורש ל"ד שאינו אוסר עד
שיצא דם וכ" עליו הב"י ואינו ז"ל דאורחא דמלתא נקט ואפי' לא יצא דם ובהיכא
דאמר השוחט בריא לי וכו' אינו נאמן היינו ביצא הדם ע"כ. והפ"ח כ" שאם
נתכוון מתחלה שלא ליגע בושט כגון שתפס העור והקנה לבדו בידו אעפ"י שחתך
כל העור וגם יצא דם כשר דליכא למיחש שמא נגע בושט ואם לא תפס שום דבר
בידו אם לא חתך כל עובי העור אלא מקצתו כשר אפי' יצא דם ואם חתך כל העור
אעפ"י שלא יצא דם יש לחוש לנקיבת הושט ואפי' אמר בריא לי אינו נאמן
דאפשר שנגע בושט בלי ידיעה עש"ב, והפ"ח השיג עליו דידוע דבשר חי א"א
שיחתך ולא יצא דם או תכף או אח"כ, זולת אם יחתך עור הדק עד מאד שאין בו חיות,
ומעתה כל דנגע חוד הסכין וחתך הבשר החי חישבין לנקיבת הושט הן אמת אם
נתכוון להדיא לחתוך העור ונטלו בידו והפרידו והגביה העור ביותר וחתכו דליכא
למיחש שרי היכא דלא יצא דם דאז מוכח דלא מטא חוד הסכין לבשר החי אבל
כשיוצא דם נכנס בגדר ספק ואין לזוז מפסק מר"ן עש"ב. (ט) ולדידן שאין אנו
בקיאים בבדיקה וכדלק" סי' ל"ג ס"ח טרפה אלא שיש להקל בהפמ"ד או לצורך
מצוה (ש"ך ופר"ח ב' רש"ל). (י) ואם נדחף הסכין ממקום למקום כשר אף לדידן
וכמו שמצינו בשוחט בשנים וג' מקומות בסי' כ"א וכ"מ לרש"ל וז"ל ומ"מ נר'
דדוקא שפסק מלשחוט או הגביה ידו אבל נדחה ידו למטה אין שם שהייה עליו
וכשר ואפי' ניקב הושט מה בכך חדא שחיטה היא (ט"ז) וכ" עליו הפ"ח וברור
הוא וכן הסכים בע"י ודלא כזבחי ריב ובה"י וע"ס ס"ק כ"ג משם הרוקח. (יא)
ואפי' היה הגמי דק אבל לדעתו אין לאסור דפשיטא דהגמי נדחה מקמי חדוד

יורה דעה הלכות שחיטה כג

באר הגולה

הכניא דרנא
ולא נפסח
ולחומרט סס דף
ל"ב לבעיא דרב
הוא בר נתן
ולא נפסח סס
וכפירוס הר'
לחומרט סהניא
החוספודף ל' יכן
הסכמת הפוסקים
'הרמב"ם סס

ג ה' שחט מעט ושהה מעט וחזר ושחט מעט ושהה מעט אם
פשתצרה כל השהיות יש שיעור שהייה שחיטת פסול (יב)
הג"ה ולפי המנהג בכל ענין טריפה:

ד ה' השחט בהמה בסכין שאינו חד ונתעכב כשיעור שהייה
בשחיטת מיעוט אחרון של סימן ראשון ה"ז פסולה (יג):

ה י' אחר ששחט רוב אחד בעוף או רוב שנים בבהמה אין
שהייה פוסלת. ולפ"ז אין שהייה בקנה בעוף פלל (יד)
כיו"ש כי שאומר שכל שלא נגמרה שחיטת כל שני הסימנים
פוסלת שהייה ולכתחלה יש לזהר רחוש לדבריו (טו)

זבח תורה

עד שגמר השחיטה

הסכין ונשחטים רוב הסימנים קודם ששולטת הסכין בגמי זולת אם היה הגמי רחב
ומלא רוב הסי" או חציו דבזה אסרינן ודוקא בעוף אבל בבהמה אם קדם ושחט
הושט והיה הגמי בו שמן הנמנע שישחוט הקנה עד אחר שיחתוך הגמי דאסור
(פר"ת) ועיין בדב"ש סי' רל"ה, ובס"ג גו"א כ" דדוקא בעוף אבל לא בבהמה כיון
דלא הוי שהייתה במשהו ושכ"נ ד" ש"ע ולרמ"א אין חילוק ע"ש, נר"מ זה דפסקו
של הפר"ת היינו לדעת רמ"א ז"ל וכ"נ מדקדוק ל" פר"ת. עוד הביא בגו"א מעשה
שפעם אחת נשחט עוף א" ונמצא אח"כ תבן בושט ולא נחתך כלל והכשירו כל בני
הישיבה מטעם הואיל ורוב השחיטה נעשית בהכשר. עוד ט"א שהשהייה מדרבנן
נמצא בזה ס"ס, ספק אם שהה בשחיטה, ואת"ל ששהה, הוי ספיקא דרבנן ונקטינן
לקולא ע"ש. וקשה לי אני עבדו בס"ס זה, דאם הוא דרבנן בספק חד דרבנן יספיק
להתיר כמ"ש בעלי הכללים, וקשה מאד מזה מ"ש שהשהייה מדרבנן דפשוט בש"ס
ופר"י דחמשה דברים הם הלכה למשה מסיני וכמ"ש הטור ולבוש סי" זה ובע"י
ובכ"מ פ"ג וקר"ס ז"ל, ואי אזיל בשיטת הרמב"ם דקרי להלמ"מ דברי סופרים
אכתי קשה הא אפי" דלברי הרמב"ם קי"ל דרבנן בכל ספק הל"מ כדאורייתא
לחומרא וכמו שביאר הפר"ח בסי" ק"י בכללי הס"ס בסס"ק א". ובס" קר"ס פ"ג
מה"ש וע"ל ריש סי" כ"ט. (יב) מספק דהוי בעיא ולא אפשרטא בש"ס (פר"ח). (יג)
דכיון דסי" ראשון הנשאר בלא שחיטה אינו מעכב א"כ מה שמתעסק לשחטו הוי
שהייה בינו לשחיטת הסי" הב' דהוי כשוחט בידה או ברגלה (פר"י) ודוקא במיעוט
כתרא הוא דמפסיל אבל בשחיטת הרוב לא מפסיל הגם דשהה בכל מיעוט ומיעוט
מהסימן שיעור שהייה, כיון שבהולכה והובאה חותך פורתא פורתא (פר"ח ופר"ת)
ומיהו אם כיון והניח ב" הסימנים יחד זה אצל זה אף בבהמה כשרה (כדלעיל סי"
ח"י בהג"ה ס"ז) וה"ה אם לא שהה שיעור שהייה וכתב הב"ח וש"ך דלכתחלה
אין לשחוט אפי" עוף בסכין רעה כיון דצריך לכתחלה לשחוט שני הסימנים גם
בעוף ובגו"א יש שם חסרון לשון אל ופר"ח כ" ע"ז וליתא דלשחוט ולזיל כל היום
כולו כיון דלא שייך שהייה במיעוט כתרא דעוף יע"ש. (יד) משום דקנה פסיקתו
ברובו

כדלק" ריש סי" ל"ד וא"כ במיעוטו לא שייך שהייה מידי דהוה אחצי קנה פגום
(כמ"ש סוף סי" כ"א משא"כ בושט דנקיבתו במשהו כדלק" סי" ל"ג (ש"ך ופר"ח
וט"ז) וכ" הכ"מ דמיירי כשתפס הקנה לבדו וכמש"ל סוף סי" כ"א. (טו) וזוהי

הג"ה ואפי' בדיעבד המנהג להטריף ולכן אם לאחר ששחט רוב שנים
שוכה בהמה או העוף למות יכנו על ראשו להמיתו (פז) ולא
יחזור וישחוט (סה"ד לר' רש"י) (יז) :

ו לשחט עוף (יח) ושהה בו ואינו יודע אם ניקב הושט (יט)
חוזר ושוחט הקנה לבדו במקום אחר (כ) ומניחו עד
שימות והופך הושט ובודקו מבפנים (כא) אם לא נמצא בו

טיפת דם בידוע שרא ניקב וכשרה (כב) הג"ה והמנהג להטריף
הכל אפילו לא שהה רק בְּמִיעוּט קמח דקנה (מהרי"ו) (כג) ואסור
למכרו לעכו"ם כך אלא ימיתנו ואח"כ ימכרנו לעכו"ם (כד) (הגהת

מהחוספיה ל"ט
בס"ס רש"י בפירוש
בפ"ה דרב הונא
לשון הרמב"ם שם
מהא דרב יוסף
בריה דרבא חולין
דף כ"ה

זבח תורה

שיטת רש"י בפ"י בעיא דשהה במיעוט סימנים אעפ"י שאין פ"י הראב"ד ורב"י
אושעיא דבסעיף ד" כן טוב לחוש לדעתו (עב"י ופר"ח). (טז) ובלבד שלא ישבור
מפרקתה לפי שמבליע דם באיברים וכדלק"י סי' ס"ז (פר"ח) ובהכאה על הראש
ליכא חשש להבליע דם (פר"ח שם וע"ש בט"ז ובע"י ואם שיבר מפרקתה בדיעבד
כשרה ע"י חתיכה ומליחה (דב"ש סי' רל"ז) ועס"י ס"ז בש"ע. (יז) ואפי' בסכין
פגומה אין לחזור ולשחוט דהא איכא לספוקי לשיטת רש"י אי כולה חדא שחיטה
הויא וא"כ סכין פגומה נמי פסלא בה וכ"כ ב"ח וש"ך (פר"ח) ושכ"נ מד" הרשב"א
סי' שס"ז) ועיקור ביד במיעוט בתרא דסימנים כשרה כיון דאינו מתעסק בו דרך
שחיטה (שם). (יח) דוקא שהכשירו בסי' א"א אבל לא בהמה (פר"ח וש"ך וכ"מ)
וע"ל ס"ק כ"ב). (יט) אבל אם יודע שלא ניקב הושט וכגון שתפס הקנה לבדו כשר
אף בלא בדיקה (שם). (כ) אבל לא במקום הראשון דשמא מקודם לא נגע בושט ועתה
יפגע בו ונמצא שפוסלו שלא כדין ועצה טובה קמ"ל (ב"י פר"ח) א"נ דיש לחוש
שמא מתוך שכבר התחיל לשחוט באותו מקום יהיה נקל יותר לפגוע בושט ויבא
לומר עתה נשחט ומקודם לא נגעתי בו ואפשר שכבר היה נקוב מקודם ואתי
לאכשורי שלא כדין (שם וכ"מ). (כא) שטיפת דם ניכרת שם מפני שהוא לבן (כן
פרש"י וכ"מ) ומיירי כשיצא דם על ידי שחיטה הא לאו הכי בידוע שלא ניקב
(פר"ח) וע"ל סק"ח. (כב) ומה שאין בודקים אותו במחט כמו קרום של מוח
מפני שאין עורו של ושת דומה לעורו של קרום שאפשר שעור הושט מסתבך הוא
במחט ולפי"א א"א לבדקו בכך (ר"ן דף תרפ"ב והרד"ע מביאו).

כבר נתבאר בריש הסעיף דכל זה דוקא בעוף אבל בהמה דבעי שנים לא. וא"ת
ישחוט במקום אחר, איכא למיחש שמא יפגע בנקב ולא יוכר, א"נ דלמא
יתלכלך הושט מבפנים בדם השחיטה ואתי למתלי ביה ואפשר שמקודם היה בו
טיפת דם (כ"מ). (כג) דדוקא בימי חכמי התלמוד שהיו בקיאים (מהרי"ו) והפר"ת
כ' דאין לנו לחוש לגזירות דכל חכם, זולת גזירות דגזיר ג' אַמוּרָאֵי ע"ש וכ' הרוקח
שחט הושט והניחו ושחט הגרגרת ואח"כ שחט וגמר את הושט כשרה מאחד שעסוק
בשחיטה ע"כ וכן בהמה שיש גרעין בושט שלה ושחט ופגע בגרעין מגביה הסכין
ושוחט לאלתר קודם שישחט שיעור שהייה למעלה מהגרעין או למטה ממנו (ב"י
ב' אוהל מועד) וברור הוא מדין שוחט בשנים וג' מקומות (פר"ח). (כד) אבל אסור

זבח תורה

להשהותו בביתו דלמא אתי לידיתקלה כדלק' סי' נ"ז (פר"ח) אבל אם אין צריך להשהותו אלא כ"א יום שתתעבר ותלד, מותר (ש"ך) ובס' בה"י הקשה וז"ל והלא אסור לגרום טרפות בדבר שהוא מותר מן התורה באכילה וכמ"ש הב"ח בא"ח סי' תקנ"א וגם בס' משאת בנימין כ' בהג"ה לאסור, וצ"ל דגם במדרכי מקור דין זה וז"ל אלא ימכרנו לגוי רק שהגוי ימיתו לפניו וכו' וא"כ משמע בהדיא שאסור לישראל להמית ולמכור לגוי כפי הטעם שכתבתי שאסור לגרום טרפות בדבר המותר מן התורה רק שאנו מחמירים שאין אנו בקיאים בבדיקת הושט לכן כ' שימכור תחלה לגוי כשעדיין בחיים ואח"כ ימיתו הגוי בפני ישראל כדי שלא יבא לידי תקלה ויחזור וימכרנו לישראל ולא ניכר הטרפות ול' הש"ע אינו מדוקדק וכך פירושו ימכרנו וימיתנו בפני ישראל עכ"ל. ולי עבדו קשה להלוס דעיקר בנינו וראיתו הוא דאסור לגרום טרפות בדבר שהוא מותר מן התורה. וכאן כיון שאינו מותר אלא אחר בדיקה למה יקראנו מותר כיון שעומד בספק עד שיבדק ואפי' למ"ד כל ספק רחמנא שרייה מודה בעל סברא זאת דה"מ כי לא מצי מתבריר אבל אי מצי מתבריר לא שרי רחמנא וכמ"ש הרב פר"ח סי' ק"י בכללים סס"ק א' יע"ש.

והנה בש"ע סי' כ"ח סי"ח א' השוחט אעפ"י שאינו צריך אלא לדם חייב לכסות כיצד יעשה נוחר או מעקר כדי שיפטר מכסוי ע"כ ולשם כ' הרב דמלשון זה משמע אפי' לכתחלה וב"ח מחמיר לכתחלה וכו' ע"ש, הנה מדנקט וב"ח מחמיר וכו' משמע דחומרא בעלמא הוא מדלא קאמר וב"ח אוסר, הרי לך בהדיא מדברי הש"ע ומדבריו עצמו דמותר להטריף אף דבר שהוא מותר גמור היפך פסקו וז"ל, והנה דברי הש"ע אלו שבסי' כ"ח הם ברייתא בסוף דף פ"ה ע"ב ומ"ש הרב בה"י ב' רש"י שפי' וצריך לדם דהיינו כגון זה דהיינו במקום פסידא כההוא מעשה שהובא בתלמוד, ולדידי אפשר לומר דלאו לענין פסידא קאמר אלא ר"ל כגון זה שהוא צריך לדם אבל אין כוונת רש"י על פסידא דוקא דלדוגמא נקטיה ותדע שכן הוא שהרי הטור והש"ע כתבוהו לברייתא זאת סתם ולא חילקו בין פסידא לאין פסידא משמע דבכל גזונא שרי.

והנה לא זכינו לראות אור ספר הב"ח והמ"ב שרמז הרב, וראיתי להאריך כאן קצת לחוות דעתי הקצרה אף שאין דברינו במקום דבריו ואענונתיהו דבה"י סמיכנא כתלמיד הדן לפני רבו בקרקע ואומר, דעיקר דבר זה בגמרא ע"ז פ"ק דף י' א' ע"א דתניא עוקרין על המלכים וכו' א"ר פפא סוס שרכב עליו, ובהמה טהורה לא, והתניא עיקור שיש בו טרפות אסור ושאין בו טרפות מותר, ואיזהו עיקור שיש בו טרפות, המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה ופרש"י עוקרין בהמה הגידין לבד שעל פרסותיה עוקר וחותר. עיקור שיש בו טרפה שהבהמה נטרפת בו אסור לעשותם ואעפ"י שאין סופו ליהנות ממנה אסור לגרום לבהמה טרפות בידים. מנשר, משרי וחותר פרסות ב' רגליה מן הארכובה ולמטה, אבל מן הארכובה ולמעלה טרפה אלמא מדאסור לטרפה בבהמה טהורה עסקינן ע"כ. ובתו' כתבו פרש"י דאסור לגרום טרפות לבהמה טהורה בידים ותימה וכי קדשים הם שיהא אסור לגרום להם טרפות מטעם בזיון קדשים, ואי משום כל תשחית הוא, א"כ היכי מוכח מהכא דמיירי בבהמה טהורה אפי' בבהמה טמאה נמי שייך איסור כל תשחית. ועוד קשיא דבתוספתא משמע דאסור, ומותר באכילה קאי לכך נר' לפרש אסור באכילה והכי תניא בתוספתא דשבת עוקרין על המלכים וכו' עיקור שיש בו

סמ"ק ומרדכי) משום דאין לא בקולין בבדיקת הושט ומייסין לנקיבת הושט (באגור) ומטעם זה אם חלש הנוטות מן העוף ויאל דס או חתך. העור בבהמה ויאל דס ממנה יש להטריף דחיסין לנקיבת הושט (כה) אבל אם לא יאל דס ולא חתך כל העור יש להכשיר ע"י שיטחוט למעלה או למטה ולבדוק עד מקום החתך (מהרי"ק שורש ל"ד) ולכן יש לזהר שלא למרוט הנוטות אם יוכל לשחוט בלא זה (א"ז):

זבח תורה

טרפות אסור באכילה ומותר בהנאה, עיקור שאין בו טרפה מותר באכילה וכו' ע"ש. א"כ איפה כפי דברי התו' אדחיא הא דרש"י וכפי' התו' מצאתי במסכת שמחות פ"ח דף ט"ל וז"ל כל עיקור שאין בו טרפה מותר באכילה ואצ"ל בהנאה וכו' ע"ש ובגמ' ע' ז' דף י"ג ע"א איתה מכאן אמרו הנושא ונותן בשוק של גוים בהמה תיעקר. כסות פירות וכלים ירקבו וכו' ואיזהו עיקור המנשר פרוסותיה מן הארכובה ולמטה ע"כ ופרש"י אבל עיקור שתטרף בו אסור לעשות כן בידים בבהמה ואעפ"י שהיא אסורה בהנאה ע"כ, והנה רש"י כאן ג"כ אזיל לשטתיה שפי' כן בההיא דעוקרין על המלכים וכתבו עליו התו' ולא נהירא וה"ק דיו בכך ויכול להיות שמותרת בהנאה ואע"ג דאינך אסירי בהנאה מ"מ גבי בהמה סגי בקנסא דעיקור ע"כ. האמנם עדיין נשאר קצת לעיין הא איכא צער בעלי חיים, והנה בגמ' שם אי' אמר מר בהמה תיעקר, והאיכא צער ב"ח אמר אביי אמר רחמנא את סוסייהם תעקר וכו' וכתבו בתו' שם הקשה הר"ר אלחנן וא"ת למ"ד דצער ב"ח דאורייתא מאי ראייה מייתי מיהושע דלמא שאני התם דע"פ הדיבור הוה אבל הכא בקנס דרבנן אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה וי"ל דודאי דיש בידם לעקור היכא דנר' טעם קצת לעקור כדמוכח פ' האשה רבה גבי משיאין ע"פ עד א' עכ"ל. הנה מתורתם של רבותינו בעלי התו' למדנו דבכל מקום שיש צער ב"ח מ"מ אם יש קצת טעם לעקור זה, עוקרים וכאן בנדרין דידן שיש טעם שמא יבא לידי תקלה שימכרנו לישראל ש"ד להמיתו בידים ואין חשש משום צב"ח וכל זה לפי מה שהוכחנו מדברי התו' שמותר לנבל בהמה מותרת לגמרי ומכ"ש זה שהוא עומד בספק דפשיטא דמותר. ולדעתי אפשר דבכגון זה גם בב"ח (אולי צ"ל הב"ח) יורה לזה שמותר כיון שיש ספק טרפות כמש"ל זהו מה שהעלתה מצורת דעתי החלושה. ואחרי כתיב ב'ז' האיר הש"י את עיני ומצאתי להפרי"ח בקו"א שהביא דברי הבה"י וכ' עליו וז"ל ליתא שהלשון מדוקדק דכיון דהשתא לא חזי ליה מיהא מדרבנן אע"ג דקא מנבל לבהמה בידים כיון דאיהו לא קא מכוין לנבולי להסתחר בו אלא כי היכי דלא ליתי תקלה ע"י, א"כ הוי כנזדמנו לו וש"ד לנבלה בידים ולמכרה לגוי אח"כ עכ"ל. שוב מצאתי הדבר בגמרא חולין דף נ"ג מבואר להדיא להיתר כדבריננו. ז"ל הגמ' ההוא שרקפא (פי' סל מלא עופות) ספק דרוסות דאתא לקמיה דרב שרדינהו לקמיה דשמואל חנקינהו ושרדינהו בנהרא וכו' ע"ש והיא ראייה שאין עליה תשובה ודו"ק. (כה) הטעם שאוסר בתלישת הנוצה דגורנין אטו נקרע מן הצואר וכל האחרו' הסכימו למ"ש הבי"ב א"ח ב' הרשב"א וז"ל כשהשוטח תולש הנוצה מהצואר של עוף פעמים מתבוסס בדם או נקרע העור אין לחוש לנקיבת הושט עכ"ל עיין בש"ך ופר"ח ושכ"כ רש"ל וב"ח וכו' ריק"ש ופר"ת ועיין בדב"ש סי' רל"ח שכ' דטעמא

ממנה חולין דף
ל' כפירוש רש"י
שם וכפ"י הרמב"ם
כפ"ג מה' שחיטה
ה"ה ב"ש כמנהג
המקנה הגמרא
שם דף ל"א ד"ש
כמנהג
כמנהג ושם בגמרא

כד דיני דרסה וחלרה הגרמה ועיקור וכו' כ"ס :

א * דרסה כיצד כגון שהניח הסכין על הצואר ודחק וחתך
למטה כחותך צנן או קישות ה"ז פסולה וא"צ לומר אם
הכה בסכין על הצואר בדרך שמכין בסייף וחתך הסימנים
בבת אחת (א) :

ב ישחט בהולכה או בהובאה לבד אם יש בסכין כמלוא
צואר וחויץ לצואר כמלוא צואר (עס העור והמפרקת) (מהרי"ו)
כשרה (ב) וא"ל פסולה שכר שאין בו כשיעור הזה א"א לשחוט
בלא דרסה ע"י הולכה או הובאה לבד (ג) וואם הולך והביא
אפי' שחט באזמל כל שהוא כשרה הג"ה יש מחמירים בזה (ד)
(כה"ג ור"ח) והמנהג בגלילות אלו לפסול בזה (אפי' הולך והביא
אם אין בסכין כמלוא צואר וחויץ לזוטר משכו (זה דעת מהרי"ז) :

ג השחט שני ראשים כאחד בהולכה או בהובאה בלבד אם
יש בסכין כדי שגשה צוארים כשרה (ה) וא"ל יש לחוש
ולאסור שתיהן (ו) *

זבה תורה

קלישא הוא משום גזרה לגזרה כל שהוא מבני אשכנז נכון לו להחמיר ע"ש.
אם יש על העור של עוף איזה גרד יבש על צידו החיצון ושחט במקום אחר וראה
בצד הפנימי שאין שם ריעותא על העור אין להחמיר בזה (ט"ז).
סימן כד (א) וטעמא דדרסה פסולה שהל"מ שצריך להולך ולהביא הסכין
בשעת שחיטה ואסמכוה אקרא דושחט דאין ושחט אלא ומשך וכה"א
חץ שחוט לשונם מה חץ הולכת במשיכה אף שחיטה במשיכה (עיי' גמ' דף ל'
ולבוש) (ב) ומיהו א"צ להולך כל אותו מלא צואר שחוט לצואר דלא הוצרך שיעור
זה אלא כדי שישחוט בריח ופעמים שהסכין חריף ושחט הרוב בלא הולכת כמלוא
צואר (תו' דף ל"א והרא"ש והטור וש"פ ופר"ח). (ג) ואף אם הסכין חריף ואף
שידוע לו שלא דרס שהסכין מרוב חריפותו שחט ולא דרסה אפ"ה פסולה מדרבנן
דלא פלוג (פר"ח) ואפ"ל בחתיכת סימנים לבד בעינן כמלא ב" צוארים (פר"ח דלא
כהרמב"ן). (ד) והב"י כ" ככל הפוסקים לא חילקו בין עוף לבהמה ע"ש. (ה) בין
שהניח הסכין בתחלת השחיטה על רוחב ב" הצוארים והניח כמלוא צואר חוץ
לצואר החיצונה והביא, או שהניח כמלוא צואר חוץ לפנימית והולך, ובין שהתחיל
לשחוט בראש הסכין והולך ולא הביא, או בהביא ולא הולך והתחיל לשחוט בקצה
הסכין שאצל הקתא, בהני גוונ שחיטתו כשרה ואם לא שחט בכה"ג שחיטתו
פסולה דהא ע"כ דרס בה (פר"ח).

ודע דכשרה דקתני ל"ד בדיעבד אלא ה"ה לכתחלה עיין פר"ת באורך וכ"ד
המבי"ט ח"א סי" ל' ה' ובס" משנה למלך פ"ב כ" בשם ת"ח דלכתחלה בעינן
הולכה והובאה ושכן הוא בתוספתא וכן נוטה הפר"ח ז"ל. (ו) בין שהניח הסכין
בתחלת השחיטה על רוחב שני הצוארין ובין שהתחיל לשחוט

יכריתא שס
ד' ל' יכל כו בשס
הר"ף וכו"כ
הנהות מ"י פ"ג
מה"ש בשס סמ"ק
השם במשנה שס
דל"ב שס כגמ'
דף ל"ד ממימרא
דרב יוחנא חמר

ד' ושנים אוחזין בסכין ישוחטין אפי' זה למעלה לצד הראש וזה למטה לצד החזה שאוחזין אותו באלכסון כשרה (ז) ולא חיישין שמא ידרסו זה על זה (ח) :

ה' היה שוחט וחתך בד המפרקת כשרה (ט) הג"ה והמנהג להטריף אפי' לא חתך רק רוב המפרקת (אגור) ואין לשנות כי יש מרבוותא סוברים כן (דקדק ראב"ה מפ"י רש"י) (י) :

ו' וכשהאדם שוחט עוף ואוחז בסימנים בשתי אצבעותיו צריך שיאחוז אותם יפה שאם אינו אוחז אותם בטוב פעמים שיהיו נשמטים לכאן ולכאן ורא' יוכל לשחמן ע"י הולכה ויבא לידי דרסה הגה"ה וכן לא יניח האלבע על הסכין אלא יחזיק אותו בקמח כדי שלא יבא לידי דרסה (יא) (ד"ע מקבלת הסומטים) הואפי' לא עשה דרס' אלא במשהו מן הושט פסול (יב) הגה"ה והמנהג להטריף כל דרסה בין במיעוט קמח בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בושט (שחיטת מהרי"ו) :

ז' = חרדה ביצד (יג) כגון שהכנים הסכין בין סימן לסימן י בין שישחט התחתון בהלכתו מלמעלה למטה וחזר והוציאו ושחט העליון בין שישחט העליון מטה למעלה שלא בהלכתו (יד) פסולה (טו) :

זבח תורה

בראש הסכין או בקצהו דהא טעמא דמלתא דכיון שלצואר אחד מהן אין שיעור בסכין כדי הכשר שחיטתו על כרחין נשחט בדרסה. וכיון שהוא העביר היד על שניהם בשוה ושחיטתן כאחת ע"כ שנדרסו שתיהן ודלא כב"ח שמכשיר א" מהן שעבר עליו הסכין תחלה (ש"ך וט"ז ופר"ח ורש"ל וכו"ד פר"ת). ומיהו מ"ש הב"י שאם הולך כל הסכין על כל א' משני הצוארים וכן אם הביא הסכין לגמרי חוץ לפנימית בענין שגם עליה עבר כל הסכין שתיהן כשרות, דברים נכונים וברורים הם, דלא כב"ח שהשיג על הב"י שלא כדת (פר"ח וש"ך ושכ"ד רש"ל וד"מ). (ז) בדיעבד (פר"ח) ולי עבדו קשה ממ"ש ולא חישבין שמא ידרסו זה על זה ליתני שמא דרסו וכו' ע"ש בגמ' דף ל" וצ"ע וכה"ג מדייק הרא"ש בכיוצא בזה (ע"ל סי"ו ו" ס"ק כ"א). (ח) ואם שניהם אוחזים בקתא אפי' לכתחלה נמי (פר"ח משם הש"ס) ושני סכינים ושני בני אדם בדיעבד כשרה ולא חישבין דלמא סמכי אהדדי והאי לא אתי למעבד רובא והאי לא אתי למעבד רובא ולכתחלה אסירוע"ל סי" כ"א ס"ג. (שם) וגם בזה צ"ע כדלעיל סק"ז. (ט) ודינו כדיון שובר מפרקתה של בהמה בסי" ס"ז (שם ושכ"ב רשב"א בת"ה ובמ"ה דף כ"ג). (י) וד כל הפו' כמעט להכשיר והמיקל לא הפסיד ואף בהפסד מועט (פר"ח וש"ך) ובמקום שנהגו, נהגו, מידי דהוה דברים של היתר. ובמקום שלא נהגו אין לנהוג כל ששחט דרך הולכה והובאה (פר"ת) (יא) ואם בריא לו שלא דרס בהנחת האצבע עליה מותר בדיעבד (פר"ח נגד

רכ כעניות ולא
נפשוטס ולחומר
לכפי' הרא"ש
ככפי' בה"ג
כסור והר"ן
שם כשם רבותא
וכ"כ סמ"ג
והרא"ש והרשב"א
וכ"כ מרדכי רש"י
וסמ"ג ור"י ובה"ג
סרמכ"ס כפ"ג
ה"י ע"כ סטור
כשם סמ"ג כ"ס
כשם הרא"ש ממין
(כס' יראים קל"ו)
והגמ"י כפ"ג
מה"ש ר"כ גמ"ד
הרמב"ם כפ"כ
וכ"כ הרא"ש
כפ' השיהט בשמו
ובסמך על
החוספתא שטור
כשם פירוש רש"י
אהא דבני רב
פשא ולא נפשוט
סס ולחומר סס דף ל' ושלזה הסכים הרא"ש ומרדכי כעית דרב פשא כפי' החס"ס

ח בהחליד הסכין תחת העור או תחת צמר מסובך בצואר
הבהמה או תחת מטלית להקשור בצוארה (טז) או
שהמטלית ממדובק בו בשעוה ושחט שחיטתו פסולה (יז) אבל
אם המטלית פרוש על צוארה ושחט שחיטתו כשרה (יח)
= ויש מי שפוסק גם בזה עולכתחלה יש לחוש לדבריו (יט)
הגה"ה וכן יש לזהר בכעשים שיש להם למר מסובך בלואריהם
לחלוש הלמר המסובך שלא יבא לידי חלדה (מרדכי פרק השוחט) (כ):
ט = צריך לזהר כשאדם שוחט וחם עז העור שלא יעשה בו
קדע גדול ושוחט בראש הסכין ומתכסה מהעור איננו
אם שוחט באמצע הסכין אין לחוש אם ראשו מתכסה בעור
כיון שהסכין במקום ששוחט בו כנגד הסימנים אינו מכוסה
= ויש מי שמחמיר גם בזה קוים לחוש לדבריו לכתחלה (כא):
י = ואם לאחר ששחט רוב הסימנים החליד הסכין תחת מיעוט
הנשאר משניהם או מא' מהם ופסקו מותר = ויש מי
שאוסר גם בזה וראוי לחוש לדבריו לכתחלה הגה"ה והמנהג
להטריף כל חלדה בין במיעוט קמא בין במיעוט בתרא בין בקנה בין
בזוט (שחיטות מהר"ו) (כב):
יא = אם החליד הסכין תחת מיעוט הראשון ושחטו מכה

ולחומר סס דף ל' ושלזה הסכים הרא"ש ומרדכי כעית דרב פשא כפי' החס"ס

זבח תורה

מ"ש בה"י ב" (השוחטים). (יב) משמע דדרסה משהו בקנה לא פסל דלא כתשו"
אשכנזית שהובא בב"י (פר"ח ס"ק י"ט). (יג) ל" הטמנה וכסוי כדאמר" בחולין דף
כ" ה"ר חלדה כחולדה הדרה בעיקרי בתים דמכסיא (ט"ז ופר"ח) (יד) או שחט
התחתון ממטה למעלה והעליון כהלכתו (ש"ך) וכ"ש אם הכניס הסכין תחת ב"
הצוארים ושחט (פר"ח). (טו) וטעם איסור החלדה דהכי אגמריה רחמנא למשה
מסיני שתהא השחיטה גלויה וניכרת ואסמכוה אקרא דכ" ושחט אתה לפניו (כ"מ
בכתיבות מו"ז) ובכל בו ב" הר"ף נתן טעם משום דכ" חץ שחוט מה חץ בגלוי אף
שחיטה בגלוי. ובע"י ב" מהר"ך כ" דאתי ראש ראש מג"ש מסוטה דגבי סוטה כתי"
ופרע את ראש וכו" וגבי שחיטה נמי כתיב וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את
הראש מה ראש גבי סוטה בגלוי אף ראש גבי שחיטה בעינן ג"כ בגלוי ע"כ. (טז)
וה"ה כרוך (פר"ח) כל שפושט ידו ליטלו ואינו ניטל בתפיסת יד תכף ומיד עד
שיצטרך לסבבו מעל הצואר וכן עיקר (פר"ת). (יז) מספק דכל הני, בעיות בגמרא
ולא איפשטיא (ש"ך ופר"ח). (יח) טור והר"ך ב" רבנותא וסמ"ג ורא"ש ורשב"א
וכ"נ מרש"י ורי"ז ובה"ג וכ"פ פר"ח ופר"ת וכ"פ בע"י אך כתב נ"ל להסיר טליתו
ל הצואר שמא יבא הטלית תחת הסכין ויהיה שהייה ע"ש. (יט) וכ"פ פר"ת. (כ)
ז בעופות יש למרוט הנוצות מהן כן סיים במרדכי ונ"ל לחוש גם מט"א

למעלה ואח"כ גמר השחיטה כדרכה וכן אם שחט רוב סימן א' בבהמה והחליד הסכין תחת מיעוט הנשאר ושחט סימן השני וכן אם שחט מיעוט הראשון בחלדה וגמר השחיטה שלא בחלדה ה"ז פסולה (כג):

יב בהגרמה כיצד (כד) זה השוחט, בקנה למעלה במקום שאינו ראוי לשחיטה או שהתחיל לשחוט במקום שח"ט' ושחט מעט והטח הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמרה שם אבל שחט רוב חלל הקנה במקום שחיטה והטח הסכין חוץ למקום שחיטה למעלה וגמר שם חתיכת כל הקנה כשרה ות"ה אם שחט רוב שנים בבהמה במקום שחיטה והשלים השחיטה בהגרמה או בדרסה כשרה דייש מי שפוסל בדרסה ויש לחוש לדרבנן לכתחל' (כה) הג"ס והמנהג להטריף בין בדרסה

השחיטה מהתוספתא ש"ינחיל לעיל סעי' ה' ד"ר"ס

זבח תודה

שלפעמים שער הצואר מלוכלך ומדובק בו קוצים ואבנים וחול דק ויש לחוש לפגמת הסכין. (כא) בזה דוקא שבמקום ששחט, הסכין מגולה אבל ברין הראשון שהסכין במקום ששחט מתכסה מהעור משמע ד"ה ש"ע דאפי' דיעבד פסול (ש"ך פר"ח). (כב) כיון שנעשית במקום שחיטה ובשעת שחיטה (לבוש). (כג) פי' ספק נבלה וכ"כ הרמב"ם פ"ג וטעמא דלמא שיעור הכשר שחיטה דהיינו רוב הסימנים בעינן בחלדה וגם בחלוקה השלישית שהיא סברת הרב אושעיא מטעם זה עיין כ"מ שם ופר"ח.

ודע דהט"ז הקשה על חלוקה זאת השלישית שכ"מר"ן דכבר שמענו זה מתחלת ההלכה שכ"אם החליד וכו', ותי"י דבחלוקה השלישית מיירי שהחליד תחת העור ושחט מיעוט הראשון מלמעלה למטה ואח"כ שחט השאר שלא בחלדה וזהו שמוסיף על חלוקה ראשונה ששם גרע טפי ששחט מיעוט קמא מלמטה למעלה עכ"ל וכן פי' פר"ח.

ודע דבעוף כיון שנשחט בו סי"א"ה הוכשר ותו לא פסיל ביה חלדה (ש"ך ופר"ח ב"פוס").

ודע דכל זה דוקא בושט אבל בקנה אין חלדה פוסלת במיעוט קמא מידי דהוה אמצא חצי קנה פגום דאינו נפסל אלא ברובו, ואפי' לד"רמ"א אינו אלא משום חשש נקיבת הושט הלא"ה לא וכגון שתפס הקנה לבדו אין להטריף דלא כשחיתות אשכנזיות שהביא ב"י ול"ש שהייה ול"ש חלדה ודרסה וכיוצא ע"ש בפר"ח באורך וע"ל סס"י ו' ומש"ש. (כד) ל"ה הכרעה כלומר שמכריע ידו לצאת חוץ ממקום הכשר שחיטה וכמו ההיא דב"ב היה שוקל עין בעין בות' לו את גירומיו שר"ל הכרעתו להטות כף המאזנים (רש"י בחולין ד"ט) והוא נמי לישנא דקרא במלכים 1 אל גרם המעלות (פר"ח).

א"ס כפירוש ה' אושעיא ולחומר' כיון דלא נפסל' כל' הרמב"ם ס' ממשנה וגמ' ד"ה וי"ע וכתב הכ"מ שם דנקט בקנה למעלה לפי שעתיד להלק בין הגרים שלים לשהט וכו' למעוטי כוונת דבין למעלה ובין למטה היו נקיבתו במטהו וכן בקנה למטה בין כנפי הריאה ידון כריאה ג"ס מדין השחיטה מהתוספתא

הלכות הרמב"ם ספ"ג
מה"ש הי"ג ובר'
יוסי ברכי יהודה
וכלל שאל בתרא
וכרס וסמול
הפסקן כותיה שס
'כרס יהודה וכו'
ד"ט דמשמע שס
לדבר הוגל מורה

בין בהגרמה בין במיעוט קמח בין במיעוט כהרס בין בקנה בין בושט
(ג"כ במהרי"ו) וכו' :

יג. ההגרים בקנה בתחל' שריש ושהט שני שרישים כשרה (כו)
ושחט שריש והגרים שריש וחזר ושחט שריש האחרון
כשרה (כח) והגרים שריש ושחט שריש וחזר והגרים שריש
האחרון ה"ז פסולה (כט) ואם דרס או החליד בין בשליש
ראשון בין בשריש אמצעי ה"ז פסולה (פ) :

לו 'כרס יהודה וכו' מהטעם הנ"ל [ללא הפסוק בשרה ב' שלשים חלה בהגרמה שא"ו במקום שחית
ולא בדרסה וחלד' שהם במקום שחית' יכ"ס הכ"מ ספ']

זבח תורה

ודע שהכ"ב כ"ב ' הרב אלברגלוני דבעופות ליכא פיסול בהגרמה כלל והראיה
שאינן בקנה שלו שפוי כובע לפי שפיקה של גרגרת ותחלת הושט נכנסים
הרבה תוך פרקי הלחיים ולא יכול אינש למשחט אפי' בתחלת הסימנים וכו'
הלכך כל צואר העוף כשר לשחיטה ע"ש וכ' עליו הב"י וזבחי צדק אות ג" 2
שמדברי הרמב"ם והר"ן מתבאר דאף בעוף שייך הגרמה והרשב"ץ כ"כ שר' הרב
אלברגלוני לומר ששיעור שפוי כובע בעוף כ"כ קטן שא"א לבא לידי הגרמה כי אם
בדוחק גדול אבל נזדמן לו הגרמה פסולה בעוף כבהמה ע"ש בב"י. (כה) אבל
בהגרמה לית מאן דחש לסברת רש"י דהוי כחותך ברגלה או בידה לאחר שחיטה
כיון דהגרמה לאו מקום שחיטה (תו' ורא"ש ופר"ח) וע"ש. (כו) מנהג זה אינו
מהכרעת הדין אלא משום חששת ושט ואין לחוש לו למקום שלא נהגו (פר"ת) (כו)
מידי דהוה אמצא חצי הקנה פגום ואע"ג דכי נפקא חיותא לאו רובא בשחיטה
(ש"ס דף י"ט) וכ' הפר"ת שכפסק הש"ע כאן, עיקר נגד המחמירים ע"ש וע"ל
בס"ק שאח"ז טעם הפר"ח. (כח) וטעמא דהני משום דאיכא רובא בשחיטה (פר"ח)
מזה מוכח דטעמא קאי אשני הדינים ומיירי בדליכא שיעור שהייה (מהרי"צ צ'אהרן).
(כט) כיון דליכא רובא בשחיטה. (ל) ל" הרמב"ם פ"ג ובלשון זה נתחבטו להקת
הפז"ז ל. הריב"ש סי' קס"ז והר"י פ"י שושן והכ"מ והאחרון וזה לפי שהוקשה
להם דלעיל מזה כ" הרמב"ם שאם שחט מיעוט סימנים בחלדה ה"ז ספק נבלה וכאן
כ" ואם דרס או החליד בין בשליש ראשון וכו' ה"ז פסולה ור"ל נבלה ודאי, ועוד
מה ענין דרס או החליד בשליש ראשון או אמצעי לכתבו כאן אצל דיני הגרמה.
ועוד הקשה הריב"ש מאי שנא מחצי קנה פגום, והכ"מ יושב דכוונתו היא דרס או
החליד במציאות עצמו דאמר בסמוך בדין הגרמה בשליש ראשון ושליש אחרון
וקאמר דלא שנא החליד שלישי או דרס שלישי ושחט שלישי והחליד או דרס שלישי
דבכה"ג אפי' בהגרמה פסולה ל"ש שחט שלישי והחליד או דרס שלישי ושחט שלישי
הכל פסול בדרסה וחלדה וכן הדין נותן מפני שהגרמה אינה במקום שחיטה ושחט
שני שלישים במקום שחיטה אבל חלדה ודרסה שהם במקום שחיטה באמצע ג"כ
פוסלת ותירוצו זה לא הונח לבאים אחריו ז"ל, והר"ד עראמה תי' דמ"ש הרמב"ם
נבלה ודאי משום שלישי האמצעי נקטה דכי נפקא חיותא ברובא, נפקא בפסול אבל
בשליש ראשון ספק נבלה הוי וכמו שכבר פירש הרמב"ם גופיה לעיל וכן פי' פר"ת

ה'רמב"ם והרשב"א
כת' ה'רמב"ם מ'מ'מ'
דר' יהודה וכו'
דף ט' ופ' בחו'
כסס כה"ג ואין
השמועה טרופה
הלך חלכה בחי'
מוחר חלח שכן
הל"מ דאין שחיטה
מועלת כשנשמת
סימן א' ממקום
חיבורו ואפי' בטוף
וכ"כ הרמב"ם
והרשב"א כת' ה'
והרמב"ם כפ"ג
מה"ש הרמב"ם ססס
והתו' כסס ריב"ס

יד חבל אלו החלוקים (לא) כשהוא ודאי שלא נגע בושט אלא
בקנה לצד מעלה (לב) אבל בושט אפי' שחט בו כר
שהוא חוץ למקום שחיטה בין לצד מעלה בין לצד מטה (לג)
וכן בקנה לצד מטה קודם גמר הכשר שחיטה (לד) אפי' פ'
שגמר כל השאר במקום שחיטה ה"ז פסולה (לה) מפני שנקיבת
מקומות הדלו במשהו (לו) הג"ס והמנהג להטריף מכל מקום (לז)
ואין לשנות :

מן עיקור כיצד כגון שנעקר הקנה או הושט מהגחי
ומהבשר (לח) ונשמת א' מהם או שניהם (לט) קודם גמר
שחיטה (מ) יאכל אם שחט א' בעוף או רובו ואח"כ נשמת
השני שחיטתו כשרה (מא) נשמת א' מהם ואח"כ שחט את
השני שחיטתו פסולה (מב) הג"ס ולאו נהנין להטריף כל

זבח תודה

ושכן נ"ל עיקר והקשה על כל זה מה שפי"ה הפר"ח ז"ל. והש"ך פי" דקאי אמ"ש
הגרים שליש וכו' וע"ז קאמר שאם החליד או דרס שליש והגרים שליש ושחט
שליש וכן אם הגרים שליש ודרס או החליד שליש ושחט שליש פסולה והיינו
דבעינן רובא בשחיטה דוקא והשתא מיידי הרמב"ם שפיר בקנה ולכך הוי ודאי
פסולה ע"ש.

ודע דבלבוש נטה בדינים אלו להחמיר כד"ש שאר פוסקים ז"ל. ומ"ש בסוף דבריו
האחרון" נהגו לפסול לא קאי אשאר חלוקות שהזכיר לעיל רק אחלוקת
הגרים שליש ושחט ב' שלישים לבד דהנהו דלעיל פשיטא דמדינא אסירי לדב'
החולקים על רמב"ם והן הן דברי רמ"א בהג"ה דלעיל. (לא) שנזכרו בדיני הגרמה.
(לב) לצד הראש שאינו נפסל שם אלא בפסיקת הרוב. (לג) דבושט לא שייך למתני
ביה דיני הגרמה ואפי"ן ספק נגע, אסורה ואפי"ן לסברת ר"ת דסובר דשהייה
במיעוט ושט ספק הוי, וכן מתדייק מדברי מר"ן שכ"כ כשהוא ודאי שלא נגע בושט
עיי' פר"ת ז"ל. (לד) כיון דקי"ל בין כנפי ריאה נידון כריאה דנקיבתו במשהו, לא
שייך למתני ביה דין הגרמה (כ"מ וב"י ורי"ו). (לה) משמע ודאי פסולה עיין פר"ח.
(לו) והרי נטרפה קודם גמר שחיטה. (לז) פי' גם בהגרים למעלה בקנה בין במיעוט
קמא בין בבתרא, והלבוש ז"ל שכ"כ ביו בושט, כדי נסבה דפשיטא הוא לכ"ע דתרביץ
הושט שניקב במשהו, נבלה. (לח) שבלחי (רשב"א ב"י) כולו לגמרי עיין פר"ת סי'
זה וסי' ל"ג ואין חילוק בין נעקר קודם שחיטה או בשעת שחיטה (פר"ח וט"ז נגד
ב"ח). (לט) ל"ה הרמב"ם פ"ג וצל"ע דהשתא בנשמת א' פסולה בשנים מיבעיא,
וראיתי להלבוש ז"ל שתיקן הלשון וכ"כ נשמתו שניהם או אפי"ן א' מהן, וצ"ע אמאי
לא העירו האחרון" בזה, ונ"ל לדחוק דמשום דעסיק לפסול בנעקר כולו דווקא
כדמפרש לק"ס סי' ו', א"כ ש"מ ההיפך דאי לא נעקר כולו כשרה, ושמא תאמר דלא
מכשרינן רק בחד סי' דוקא אבל בנעקרו שניהם לא, קמ"ל דאפי"ן שנים ומשום
האיי רבותא דמשתמע נקט או שניהם בסיפא ודו"ק. (מ) ודוקא שנעקר סימן א'

יורה דעה הלכות שחיטה כד

באר הגולה

ד' ל' והרש"ש
כפ"ק דחולין
במירח דרב
נחמן וכו' מסוגית
הנמרץ שם דף
מ"ד ופס' רש"י
וכ"פ הרמ"ב
והרש"ס והר"ן

עיקור (מג) בין במיעוט קמח בין במיעוט בתרא בין בקנה בין בשט (ע"פ מהרי"ו) ודוקא לאחר שנשחט אבל בחייו כשר אלא שאין שחיטה מועלת בו (מד) ונפקא מינה לענין חלב או ביצים שלו שהם כשרות (כ"י מתשובת הרשב"א):

מן כהא דפוסל בעיקור (מה) היינו כשנעקר כולו אבל אם נשתייר בו אפי' משהו (מו) כשר (מו) והוא שאותו שנשאר הוא במקום א' (מח) אבל אם מיעוט הנשאר הוא מדולדל מעט כאן ומעט כאן (מט) פסול שניכר הדבר שנעקר בכח ומה שנשאר מחובר חיבור מדולדל הוא (נ) והולך נעקר כולו ופסול וה"מ כשנעקר רובו (נא) אבל אם לא נעקר אלא מיעוט ורובו קיים אעפ"י שרוב זה הנשאר הוא מדולדל מעט כאן ומעט כאן כשר:

ין לשחט א' מהסימנים (נב) ונמצא השני שמוט ואין ידוע

זבח תודה

כולו מהלחי ומהבשר לגמרי כדלעיל אבל אם לא נעקר כולו מהלחי רק רובו כשר (פר"ת) אבל בנעקר רובו מהצואר לגמרי ולא נשאר אפי' כחוט השערה סרוך שם במקום שנעקר טרפה עיין פר"ת סי' זה וסי' ל"ג ועיין לק" בסי' ל"ג. ואם הסימנים מחוברים בבשר שעליהם אעפ"י שנעקרו כולן מהלחי כשרה ויש לו דין ניטל לחי התחתון דכשרה כדלק" סי' ל"ג (ט"ז וש"ך ופר"ח וכ"כ רשב"א בחדושי דף מ" ע"ב ובת"ה דף י"ד ע"א). (מא) וכן בבהמה אם נעקרו הסימנים אחר ששחט רוב שנים ואפי' לר" המחמיר במיעוט בתרא בשהייה ודרסה וחלדה, מודה בעיקור דלא פסל במיעוט בתרא (כיון דלא הוי בדרך שחיטה (תו" דף י"ט ע"ב והרא"ש). (מב) וכן בעוף שהכשרו בסי' א' הדין כן דבעינן שיהיו שניהם ראויים לשחיטה (כ"מ ב' הר"ן ופר"ח וש"ך) ובס" בה"ט כ' ואע"ג דעוף וכו' ואינו מדוקדק וצ"ל ואפי' בעוף כמ"ש הפר"ח כי היכי דלישתמע דגם בבהמה הדין כן והכי פ"י נשמט אחד מהם ושחטו ואח"כ שחט את השני פסולה דבעינן שיהיו שניהם ראויים לשחיטה ולפי דברי הבה"ט מיירי בעוף ואינו כן וכ"ש בבהמה. (מג) פ"י אפי' כל שהוא והטעם משום חששא דנקיבת הושט כמ"ש"ל סוף סי' כ"ג וסי' ל"ד גבי פסוקת הגרגרת עש"ך. ולבוש כ' 1 כ' דכיון שאירע בשחיטה א"א לצמצם ושמא קודם שנשחטו רובן נעקרו ומשא"כ בהגרמה שענינו ראות אם נשחטו רובן קודם הגרמה או לא ע"ש. ומיהו בנשמט קודם שחיטה מוקמינן לה אדינא דדוקא נעקרו כולן (פר"ח וש"ך). (מד) שא"א שתישחט בהכשר שמחמת העיקור מתנדנדים הסימנים (פר"ח ב"פו) דהכי אגמריה רחמנא למשה הלכתא אבל כשרה מיהא הויא וכן מבואר בהרשב"א בת"ה ובחדושו. והפר"ח חולק ע"ז כאן ובסי' י"ד והעלה דאף לסברת בה"ג טרפה הויא ושזו ד' רי"ף ורמב"ם ור"ן ב' רמב"ן ע"ש, וש"ך כ' שגם ד' התו" דף מ"ד כן ושכ"מ מדברי רש"י דף מ"ז ע"א והרא"ה דף כ"ג ושכן מוכח בש"ס וא"כ החלב והביצים אסורים, גם הפר"ת פסק לאסור הביצים

לכרי' דכ"ה פטור
בסס אביו הרח"ס
מהל דר"ל ור'
יוהנן ורבנחמן סס
דף ג' ד"כ פהרי"ף
וש"פ והנהגות מיי'
פי' כגסס סמ"ק וכל

אם קודם שחיטה נשמת או אחר שחיטה ה"ז פסולה (נג)
הג"ס ואפי' זרק העוף מידו (נד) ולא למדין דמחמת זריקה או
פרכוס נשמת (מהרי"ק שורש ל"ד) (נה) מיהו השוטף נאמן לומר
כלא היה שמוט בשעת שחיטה (פסקי מהר"א סי' ל"ה) (נו) :

יח נמצא הסימן השחוט ושמוט אם כששחט תפס הסימנים
בידו (נז) או קור בית השחיטה מאחוריו ונדחק הסימן
תחת העור (נח) ה"ז פסולה (נט) וא"ל מותר ע"י בדיקה (ס)
שיביא בהמה וישחוט הסימן ואח"כ יעקרנו אם דומות שתי
השחיטות זו לזו (סא) כשרה ואם השניה מאדמת יותר פסולה

זבה תורה

והחלב ע"ש. (מה) פי' מצד הלחי אבל לאורך הצואר עיין סי' ל"ג סעיף י' וס"ק
מ'. (מו) מחובר אל בשר הלחי (ב"י רשב"א) ומשהו זה לא נתנו בו חכמים שיעור
אלא משהו ממש (שם) (מז) דעדיין הסימן נמתח עם הבשר שהוא מחובר לו וחוזר
ומבריא (שם). (מח) שאז אמרינן נתפרק מן הלחי בנחת ואותו המיעוט הנשאר
נשאר בחיבורו בחזק כשהיה הלכך הוי חיבור והדר בריא (ב"י ב"י רשב"א ור"ן)
(מט) סביב הלחי. (נ) שכחו נחלש ואינו חיבור דלא הדר בריא. (נא) ואצ"ל כולו.
(נב) בעוף (טור וש"ך ופר"ח). (נג) ואע"ג דהבשר העוף בסי' אחד והרי נשחט
כהלכה וספק הוא דהוי אפ"ה פסולה מספק (פר"ת וכ"ד ש"ך ופר"ח) וע"ל ס"ק
נ". (נד) בחזקת כשרות שראה הושט שחוט ולא ראה (אחר) הקנה אם שחוט אם לאו
ואח"כ מצא הגרגרת שמוטה טרפה (מהריק"ו) (נה) דאין בפרכוס כח להשמיט
הסימן ואוקי בהמה בחזקתה עתה שלא נשחטה כראוי (לבוש) וא"ל דאם איתה
דהוה שמוטה מקמי הכי הוה חזי ליה או מרגיש בו כי מי יוכל להבחין בזה הלא הוא
כעצמים בבטן המלאה (מהריק"ו ט"ז). (נו) דעד אחד נאמן באיסורין וכ"ש דהוא
מסייע לרוב שרוב בהמות לאו שמוטות (לבוש) ואע"ג דאמרן לעיל שאין יכול
להבחין י"ל דכאן מיירי שבר"ב במקום שחיטה שינוי ממה שהיה בשעת שחיטה
דהיינו שבמקום השחיטה נראה העקירה שהמקום הנעקר נהפך ובא לשם ובזה הוא
דנאמן דמוכרחים לומר דנעשה אח"כ ע"י הפרכוס משא"כ לעיל שלא נר" כלום מן
העקירה במקום שחיטה אלא למעלה במקום חבורן בלחי והוא מכוסה עדיין בעור
ודאי בזה לא יוכל להבחין (ט"ז).

אם נמצאו שניהם שחוטים וא" מהם שמוט ותפס הסימנים בידו מקילינן בעוף
משום ס"ס, ספק אם נשחט השמוט קודם שנשמת, ואת"ל שנשמת קודם, ספק
אם נשחט קודם הסימן השני, ואם אין מקום השחיטה נפוח ולא מאדים יותר
מהנהוג יש להתיר כיון ששיעור השחיטה בעוף רוב סימן אחד (ריק"ש מביאו בה"ט
וימ"מ) וע"ל ס"ק נ"ג ודוק וכיצד בדיקת השמוטה ע"ל סי' כ"ה.

עקור ושמוט אחד הוא אלא שעקור הוא ע"י אדם ושמוט הוא ע"י עצמה של
בהמה ע"י דגנודה (אחרו"), הגרגרת עבירה לאשתמוטי. חולין דף ל"ח
(ריק"ש). (נז) בחזקה ורחקם בין אצבעותיו (כ"ב) או שמשך עור וכו'. (נח) כמו
שאנו נוהגין (שם). (נט) כיון שתפס הסימנים אפשר לשמוטה שתשחט ואפשר
שנשמת קודם שחיטה והוי ספק נבלה (פר"ח). (ס) ודע שד" הרמב"ם דכל שלא

יורה דעה הלכות שחיטה כד

באר הגולה

הראשונה ועכשיו אין אנו בקיאים בבדיקה זו הלכך בכל
גוונא אסור:

י יט' נשחט העוף כדרכו בהבשר ואחר גמר שחיטה מצא
מבעת מהגרירת שרש על הסכין כשרה (סב) הג"ה ויש
מטריפים בזה וכן עיקר (סג) (שחיטות ישנים בשם מהר"ק גס"פ
גיסו מהר"י כ"ץ שאמר כך הנהיג מהר"ר משה יפה) ואין לשנות:
ב מהשוחט תרנגול (סד) צריך לזהר שידחוק רגלו בקרקע
או יגביהנו שלא ינעוץ רגלו * בקרקע כדי שלא יעקור
הסימנים (סה):

כה שצריך לבדוק אחר שחיטה ובו ג' סעיפים:

א מהשוחט צריך לבדוק בסימנים לאחר שחיטה אם נשחטו
רובן או שיראה בשעת שחיטה שהם שחומים ריבם (א)
ואם לא ראה שרובן שחומים (ב) אסור (ג) הג"ה ונהגו לבדוק
בדרך זה שחוקק הגדול על הספי כובע ומתוך הדחק יפלטו הסימנים
לחץ ואז יוכל לראות אם נשחטו רובן גס"פ אס עביר שמוטה. כי אם
לא יכנסו הסימנים לפניו (ד) לאחר שהסיר אלצנו הוי שמוטה
ומריפה (ה) (הנהגות בשחיטות) מיהו א"ל לבדוק אחר שמוטה דסמכין

זבח תורה -

תפס כשרה בכל גונא וא"צ להקיף שא"א לשמוטה שתישחט שאלו נשמטה תחלה
היתה יורדת למטה ושוב אינה נשחטת משא"כ בתפס שאפשר שתישחט ואין מועיל
הקפה עיין במפרשים. וי"א אפי" תפס יקיף זכרם הטור. וד" הגאונים דבתפס אינו
מועיל הקפה, ובשלא תפס אינה נכשרת אא"כ יקיף. (סא) בחתך ובגוון, כך פי'
הרא"ש ור"ץ (פר"ת) לפי שאין חתך הסימן השמוט ישר ע"י שנשמש לכאן ולכאן
(הר"ן) וה"ט דלא מהני הקפה באותו סי' עצמו בדלק" סי' ל"ד דס"ל דשמוטה
לאו טרפה היא וא"כ לא דמו לעולם שהרי חתך הראשון נעשה בחיתו של סי'
והחתך הזה השני נעשה לאחר מיתתו אבל לסברת רוב הפו" דס"ל דשמוטה הויא
טרפה יביא אותו הקנה השמוט בעצמו ויחתך בו חתך אחר ויקיף (פר"ח) וכפרש"י.
(סב) שע"י גלגול הגרירת מכח הסכין בעת שחיטה נתפרק (ב"י ואגור). (סג) וכן
פי' מהרמ"מ סי' נ"ד ומיהו בנמצא על הארץ בתשו" ש"י סי' מ"ז נסתפק, ובס'
מ"ב התיר בנמצא על הארץ, ובס" ב"ח החמיר וכ"נ ד" הש"ך, והט"ז הסכים
להכשיר כד" מ"ב. ומעשה בא לפני הט"ז באחד שמצא אחר שחיטה על חוד הסכין
טבעת אחת שהיתה חתוכה ושני צדדי החיתוך על שני צדדי הסכין והכשיר לכ"ע
ע"ש וכ" פר"ח ואנו מכשירים בכל גוונא כפסק המחבר ז"ל ועיין בע"י ז"ל. (סד)
ע"ג הקרקע או סמוך לו. (סה) וה"ה בכותל (סמ"ג וכ"ב) ויש מוציאין לשון העוף
בין לחייו כדי שלא יבלע הסימנים ויעקור אותם (רשב"ץ).

סימן כה (א) וראוי ונכון להעביר ידיו תוך חתך שחיטת הבהמה להרגיש
במשמוש אם שחט כראוי דבראייה אין לבדוק יפה דביה"ש מלא דם

כואגור' יאגור
בסמ מהר"י מולין
סמיתר' דאכ"י
סבת דף קכ"ח
[פ"א אס שחט ע"ג
קרקע או סמוך לו]
ממירא דרכי
יהוד' וכו' וכלאמר
רב הוגא כהמה
כה"ה בחוקת
אסור עומדת
וכו' חולין דף ט'

ארוכא כמו צסאר טריפוט (ו) בו"ש מי שאומר שצריך לראות שהם שחוטים במקום שחיטה ברא הגרמה (ז) הנ"ה ויש לבדוק אחר זה קודם שזירוק העוף מידו (ח) (מהרי"ק שורש ל"ה ב' שחיטה אשכנזית) אבל אם לא בדקו תמלה בודק אח"כ ולא חיישין שמה ע"י הפרכוס נתרצח החתך (סכנת מהרי"ק) (ט) :

ב הבודקים בנוצה (י) לראות אם נשחט הרוב טועים הם (יא) :

ג דנשחטה כראוי ובא זאב וגמר בני מעיה והחזירן כשהן נקובים כשרה ולא חיישין שמה במקום נקב נקב (יב)

הנ"ה אבל קודם שידעינן שנשחטה כראוי בחזקת איסור עומדת (טז) ע"פ הגמרא (יג) וכל ספק שאירע בשחיטה טריפה (מהרי"ו ה"ה) :

בהרא"ה כתובה וכ"כ בא"ח מהרדכי ב"רס הולין ע' ואגודה בשם ברך והנ"ה בשם א"ו ורוקח וסיים שם ח"פה ר"ה ונשמתו מפני שמאכיל טריפות לישראל ואסור לעסוק בקבורתו דכ"י אבא מרש הולא ופסטה להיתרא :

זבח תודה

(ע"י ב" מהרי"ל). (ב) ונחתך הראש קודם שיבדוק (הרמב"ם פ"א). (ג) וה"ז נבלה (רמב"ם שם) מדרבנן (עיין פר"ח) ואפי"ה היה השוחט זריז ומהיר (רמב"ם) ואפי"ה הולך והביא במקום הסימנים (הרא"ש בתשו"י) משום דבחזקת איסור הראשון עומדת שלא היתה שחוטה והרי היא מתה (שם ופר"ח). (ד) דהיינו לצד הראש (ב י'). (ה) ויש עוד סימן כשהשפוי כובע נופלת דרך פיו בודאי שעשה שמוטה לאחר שחיטה וכשרה ואם נופלת דרך ביה"ש אף לאחר פרכוס אז ודאי קודם שחיטה נשמטה וטרפה אם לא כשבדק השוחט לאחר שחיטה שהוא נאמן כמ"ש רמ"א. ומעשה בא לידי שהיה השפוי נופל דרך ביה"ש והטרפתי באשר לא בדק השוחט תכף לאחר שחיטה קודם זריקה מידו (ע"י). (ו) והש"ך והפר"ח כ"ב ב" פו"י ובה"ג שצריך לכתחלה לבדוק אחר שמוטה וכ"פ בס"ע י'. (ז) בב"י מסיים ע"ז ולא ראיתי שום אדם שבדק כן ולכן נראה לומר שכל שנראה בעיניו באומד דעתו שהוא במקום שחיטה מפיק מידי הגרמה עכ"ל. ודוקא בשחט באמצע הצואר אבל אם שחט לצד הראש דיש מקום להסתפק, צריך בדיקה (פר"ח). (ח) דשמה ישכח אח"כ ולא יבדוק כדלעיל סי' י"א (ט"ז וע"י) והג"ה זו צריכה להיות קודם ויש מי שאומר (ש"ך ופר"ח). (ט) וראיה מהא דפ"ב דחולין דר"י יונה שחט עופא בהדי דפרח ואעפ"י שנפל על הארץ לא חיישין לשמא נתרצח החתך. עוד ראיה מהא דשחט בלילה אף שאינו בודק רק בבקר (ט"ז ופר"ח) והש"ך כ"ב דבקנה יש לחוש שמתרצח וכ"כ ע"י. והפר"ח השיגו ומסיק וכן עיקר להכשיר בכל גוונא. והפר"ח כ"ב דאם הסימנים שחוטים ברוב מצומצם יש לחוש אבל אם שחוטים רוב מרווח דמסתמא לא נתרצחו כ"כ וזה צריך דעת חכם להכשיר או להטריף ע"כ. (י) דהיינו שתוחבים הנוצה דרך הפה (מרדכי והגא"ש ואגודה ורוקח). (יא) דשמה לא נשחט הרוב ואנן בעינן רוב הנראה לעינים ותיפח רוחו ונשמתו של העושה כן מפני שמאכיל טרפות לישראל שהנוצה קורעת ויש לחוש שהנוצה קרעה והשלימה לרוב (שם). (יב) דכיון דנשחטה כראוי הרי היא בחזקת התר עד שיודע לך במה נטרפה (ש"ס ופו"י) ואפי"ה יש נקבים הרבה שלא במקום שיניו תלינן כולהו בזאב כי היכי דמכשרינן היכא דממשמשא ידא דטבחא (תו' דף ט' ע"א) וכדלק' סי' ל"ו (ט"ז וש"ך ופר"ח) ולד' רמ"א סי' ט"ל ס"ב שיש להחמיר בנאבדה הריאה במכ"ש כשנטלה זאב או החזירה

יורה דעה הלכות שחיטה כו כז

באר הגולה

כו דין נקב בושט או בבני מעיים קודם השחיטה וכו' ב' סעיפים:
א אניקב הושט בשעת שחיטה כנגד המקום ששחט כבר מריפה (א) :
ב ששחט הקנה וניקבה הריאה קודם ששחט הושט או ששחט הושט וניקבו בני מעיים קודם ששחט הקנה מריפה (ב) :
כז שלא לחתוך מבהמה בעודה מפרכסת וכו' סעיף א' :
א אחתך מבהמה לאחר שנשחטה בראוי ועודנה מפרכסת אסור לאכול ממנה עד שתמות הבהמה (א) :
 *תוספות והרא"ש והר"ן אהא דרבי זירא ליבן סכיווכו' חולין דף ח' בכפי סטת התו' סס דר' אהא בר יעקב ור' זירא פליגי אר"ל וכו' וכן פסק הרא"ש והרמב"ם כפ"ו מה"ש כרייתא חולין דף ל"ג . ובסנהדרין דף ס"ג וליף לה מקרא דלא תאכלו על הדם

זבח תודה

נקובה דגרע טפי, ועוד שהרי היא נקובה לפנינו (פר"ח בקו"א). (יג) פי' בחזקת איסור אבר מן החי עומדת (רש"י דף ט' וכו' כ' הלבוש וכו' נ' מל' הרמב"ם) וראיתי כתוב משם ר"ת שהקשה דהלא מיר כשתמות הבהמה אין לך איסור אבר מן החי לכך פי' בחזקת איסור אכילה (משחיטות מהרי"ב) ודברי שניהם צודק בפי' הסוגיא דאמר' בחזקת איסור אמ"ה עומדת ועכשיו שמתה היא א"כ נבלה היא ואסורה באכילה ולשון הש"ס דייק הכי דקאמר עד שיודע לך במה נשחטה ש"מ דכי לא ידע במה נשחטה נבלה היא וא"כ אסור דקאמר, אאכילה קאי.

סימן כו (א) והיינו קודם גמר שחיטת הושט אבל לאחר ששחט רובו כשר אפי' לד' המחמירים בכל ה' דברים במיעוט בתרא, היינו במיעוט הנשאר עצמו אבל מה שנשחט כבר נכשר. ועוד דשאני התם דלא אירע הפיסול דרך שחיטה כלל ואעפ"י שעדיין לא נשחט הקנה מ"מ אין טרפות פוסל בושט שנשחט כבר (ש"ך ב' רשב"א ורש"ל ודרישה וכו' כ' ט"ז) ואף בבהמה דבעינן רוב שנים, איזה סימן שנשחט רובו תו לא מפסלא, ולא דמי לניקבה הריאה בתר שחיטת הקנה דמיטרפא, דהתם כיון דניקבה הריאה קודם שנשחטה שחיטה המכשרת ה"ז כשוחט הטרפה משא"כ נקובת הושט דין נבלה אית ליה וכיון דנשחט רובו כבר נכשר מדין נבלה (פר"ת ושזו כוונת רשב"א סי' שס"ז) (ב) דחיי הקנה והושט תלויין זה בזה ואעפ"י שחיי הריאה תלויין בקנה וחיי המעים תלויין בושט והרי הם היו נשחטים קודם שנטרפו מ"מ כל זמן שלא נשחט הסימן השני גם הסימן הנשחט עוד חצי חיותו בו דיש טרפה לחצי חיות (ש"ס ורש"י).

ודע שרשב"א ורש"י ורו"ה ובה"ע מכשירים בניקבה הריאה קודם שחיטת הושט וכן בניקבו בני מעיים קודם שחיטת הקנה וד' הרי"ף והרמב"ם והרא"ש להחמיר והב"י הכריע כמותם והפר"ת האריך ומסיק דלמעשה מחמירין מספק ולא ודאי נבלה ע"ש.

סימן כז (א) דלא תימא כיון דנשחט הותרה מיד קמ"ל (כ"מ פ"א) והאוכל ממנה קודם שתצא נפשה עובר בלא תעשה והרי הוא בכלל לא תאכלו על הדם ואינו לוקה (הרמב"ם שם) דהוי לאו שבכללות (כ"מ שם) ומותר לחתוך ממנה אחר שחיטה קודם שתצא נפשה ומולחו יפה יפה ומניחו עד שתמות ואח"כ יאכלנו

א אהשוחט חיה או עוף (א) צריך לכסות דמו בין צדן עתה
בין שהיו מזומנים בידו (ב): הג"ה והכסוי יחל מלוא בפני

זבח תודה

(רמב"ם שם) וצריך להדיחו מפני ריבוי הדם שעליו. ומה שלא הזכיר הרמב"ם, שהוא מלתא דפשיטא (הרד"ע) ואינו צריך להמתין עד שיבדוק הריאה דהכי קי"ל שנשחטה בחזקת התר עומדת ואזלינן בתר מ"ש חז"ל להתירא (כ"מ משם ה"ר דוסא). עוד הביא שם שיש מצריכין בדיקת הריאה קודם זה ואומרים שלא ימתין להפשיט אלא קורע מיד ומוציא הריאה ובודק עכ"ל ועיין בגמ' דף י"א דאזלינן בתר רובא ולפי מ"ש לק' ריש סי' ט"ל הדבר פשוט דעכשיו צריך לבדוק הריאה קודם אכילה ממנהג ישראל ומגדר נח"ש 1 ואח"כ ראיתי כתוב משם מהר"ר יצחק ונה ז"ל וז"ל ומותר לאכלו קודם שתבדק הבהמה ואח"כ בודק הריאה ואעפ"י שתמצא טרפה שזה עושין לחולה שיש בו סכנה כמ"ש ז"ל כל דקריב לנפשא מתיב לנפשא (ובגמ' הרוצה להבריא ופרש"י דמַעְלִי לגופא) לפי אין משהין אותו עד שתבדק הריאה שאפשר שיצא אותו הרוח מאותו אבר ואינו מועיל עוד לחולה ההוא עכ"ל. ולדעתי דרך היש מצריכין שכ' ב' הרב דוסא קרוב הוא לצאת מספק טומאה ורוח חכמים נוחה הימנו ותעב"ט.

ודע דאחר שמתה מותר להאכילו אפי' לגוי וכ"ש שמותר להאכיל מבני מעים דמיד שנשחטו שניהם הרי היא כמתה (עיין טור וב"י ולבוש וש"ך ופר"ח) וכ' הטור כל שנפסל בשחיטה ה"ז נבלה וכל שנשחטה כראוי ודבר אחר גרם לה ליפסל ה"ז טרפה ע"כ והוא ממתני' דחולין. ונ"מ לענין להושיט לבן נח דבנפסלה בשחיטה כיון דלישראל אסורה משום אבר מן החי גם לבן נח אסורה ומשא"כ בטרפה דמותרת לבן נח עיין בפו' ועמש"ל ס"ס כ"ו ב' מ"ב ב' ר"ת דנראה דלפי אותה סברא משמע דאפי' נפסלה בשחיטה ואסורה לישראל אפ"ה לבן נח מותרת אלא שלא ראיתי סברת ר"ת בפו' וגם בתו' לא מצאתיו.

כתב הטור נשברה המפרקת ורוב בשר עמה נבלה ועיין הב"י במה שתמה עליו ומה שתירץ הט"ז. והט"ז הביא תשובה מאחיו ז"ל בשבירת המפרקת לבד והחוט והבשר שלם וכ"ש כשחזרו השברים ונקשרו דכשרה וסיים הט"ז וגדולה מזאת נ"ל להקל דאפי' נשברה המפרקת ורוב בשר עמה והחוט קיים כשרה והסכים לזה הפר"ח דהכל תלוי בחוט כיון שהחוט קיים כשר. והבה"ט כ' בשם בית יעקב ושבית יעקב סי' ג' שנטו להחמיר נגד ט"ז ואחיו ושד' התו' לפי דעת המקשה. והרי"ד בז"ש הסכים לד' הפר"ח ע"ש.

סימן כח (א) למעוטי בהמה ואע"ג דבהמה בכלל חיה, שאני הכא דכ' על הארץ תשכנו כמים (פר"ח) דתיבת כמים יתירה היא אלא מה מים לא בעי כסוי אף בהמה לא בעי כסוי (ש"ס). (ב) דמדכ' אשר יצוד הו' ממעטי ניצודין ועומדין מאליהן כגון אווזין ותרנגולין, ת"ל ציד מ"מ (ש"ס).

טעם שזכו חיה ועוף בכסוי דאי' במדרש כשהרג קין הבל באו החיות וכסו דמו, וכן כשנפלה רבקה מן הגמל נעשית מוכת עץ ובאו העופות וכסו דמה למען תהיה לה לעדות נגד יצחק, (עיין כ"ב וע"י) ועוד ט"א כשמל א"א כל לילידי ביתו ונעשו הערלות כמין גבעה והתליעו והסריחו ובא צבי א' וחרר וטמנם וכיסם בעפר וכו',

יורה דעה הלכות כיסוי הדם כח

באר הגולה

פ"ג יצור כס
חביו הראש שס
סהכסוי הוא מנז'
כפני עלמה וכ"כ
הרמב"ם כפ"ד

עלמה (ג) (כ"מ באשירי פ' כיסוי הדם) אבל השמיטה כשרה אף אם
היזר ולא כיסה (ז"י וכך כ' א"ח) (ד):
ב - חייב לברך קודם שיכסה (ה) אקב"ו ע"י כסוי הדם בעפר (ו)
הג"ה מי שחטט פעם ראשון מזכר שחיינו על הכסוי אבל לא
על השמיטה דמזיק לזכרה (ז) (מנהגים ישנים ז' ר' ידידיה משפירא):

זבח תורה

(מהרי"ו) ובע"י ב' מהר"ץ ב' ס"ח ב' שלא יאמר השטן איך אדם שוחט חיה או עוף
שלא חטאו לכך מכסין דמן, אבל גבי בהמה אין מקפיד כ"כ השטן על שחיטתה
שהרי נוהגין ממנה מצות רבות מתנות כהונה וכו', ובס' אבקת רוכל נתן טעם ע"פ
הסוד ועיין במורה ח"ג פמ"ו, ובס' מאה שערים כ' מפני שחיה ועוף נרמזו בדבריה
רוחניים ע"כ ראוי לכסות דמם מפני כבוד של מעלה אמנם הבהמה נרמזו בדברים
חומריים תשפר על הארץ כמים דמין במינו אינו חושש עש"ב. ובכ"י מהר"ש עטאר
ז"ל כ' וז"ל דם העופות כדם השרים ואם ימצאו השרים דם העופות מגולים יתקבצו
עליו כדומה להם שהוא דם שד ויזיקו לבני אדם לכך מכסין אותו. ורמב"ם כ' לפי
שהוא אדום ביותר ונפש האדם מתאוה לו לאכלו והתורה אמרה כל חלב וכל דם לא
תאכלו עכ"ל. ולכולהו טעמי תשכיל דלא יפה עושים אותם המקילים שאינם מכסים
כל טיפות הדם שבתוך הגומא, ומה גם כי מצות הש"י עלינו מדינא לכסות כל דם
שבגומא כמ"ש בס' בית שלמה סי' ט"ו וע"ל סעיף ט"ו. (ג) ואינה תלויה בשחיטה
(לבוש) ואעפ"י שכ' הטור סי' כ' דהכסוי הוא גמר מצות שחיטה היינו ששייכא אחר
מצות שחיטה כמו תפלין של ראש עם של יד, וא"ל למה פסק לעיל סי' י"ט בהג"ה
שמותר לדבר בין כסוי לשחיטה מאי שנא מסח בין תפלין לתפלין, י"ל דתפלין
שייכא הברכה דשל ראש גם על של יד (ט"ז). (ד) אלא שעבר מצות עשה דכסוי
(לבוש) ודלא כב"ח שאוסר לעצמו (ש"ך) ומיהו היכא שהעם פרוצים שלא לכסות
כדין או שאינם מברכים על הכסוי או על השחיטה יש לקנוס ולחייב מלקות
ולאסור השחיטה להעובר משום מגדר מלתא (עש"ך). אבל מדינא לא וראיה
מדקאמר בגמרא וליחשוב נמי כסוי, מצוה אִיפּא, הנאה לִיפּא, ואילו היה הכסוי
מעכב הבשר באכילה הא איכא הנאה שמתיר הבשר (כ"ב ב' הר"ד ב"ר לוי) והיא
ראיה שאין עליה תשובה. (ה) ואם שכח לברך קודם הכסוי יברך אח"כ (פר"ח) דהא
הרבה פו' ס"ל דהברכה צריכה להיות אחר הכיסוי ועיין רשב"ץ. (ו) בעפר כ"כ
הטור והיא גיר' נכונה דכסוי סתם משמע יכפה עליו כלי וזו אינה מצוה ונמצא
שאינו מזכיר עיקר המצוה בברכתו ואם לא אמר בעפר כגיר' הרמב"ם יצא (פר"ת
נגד הפר"ח שפסק שלא לומר בעפר וכן הכריע ה"י לומר בעפר להורות על שני
מצות דהיינו עפר שתחת הדם ושלמעלה ממנו ע"ש ובש"ך ס"ק כ"ט כ' דאע"ג
דבתוספתא וירושלמי ורמב"ם לא גרסי בעפר מ"מ נהיגין לומר בעפר לרווחא
דמלתא ע"ש. (ז) כדאשכחן בההוא עגל דתלי רישיה בכנפיה דרבי וכו' ואמרינן
התם הו"ל לרחם עליו וכ' הש"ך וזה הטעם דחוק, ונ"ל ט"א יותר מתקבל משום
דשחיטה הוא בידו ואינו מצווה לשחוט דיכול להיות לעולם בלא בשר או שישחוט
אחר. אבל בכסוי החיוב מוטל על כל אדם שרואה הדם לכסות כדלק' ס"ח ולבאר
ענין זה ראיתי להאריך כאן קצת. כ' הרמב"ם פי"א מה"ב כל מצוה שהיא מזמן

ג יבוי שהוא דספק חיה (ח) הוכלאים הבא מבהמה וחיה
צריך לכסות דמם וואינו מברך (ט) ואין שוחטין אותם
ביו"ט (י) ואם שחטן אינו מכסה דמן (יא) יובליה (יב) אם
חרישמו ניכר יכסנו (יג) :

ד שהבופ"ו (יד) נהגו שלא לכסות דמו (טו) הנ"ל ויש מסתפקים
בזו"ל שזהו שור הכר שמה חיה הוא (הגאונים והערוך) על
כו' דף פ"ו וכ"ה הרשב"א כת"ה ב"הנהגת האגור גסס ריא"פ

מה"ס גסס במשנה
דבר יוסי בכרית'
סס ד' פ"הכ"א
סס יטור גסס
לכ"ו הרח"ס
הרח"ס סס ח"כ
פ"ה הטור מבריי'
דהשוחט ונכלע
כו' דף פ"ו וכ"ה הרשב"א כת"ה ב"הנהגת האגור גסס ריא"פ

זבה תורה

לומן כגון שופר וסוכה וכן כל מצוה ומצוה שהיא קנין לו כגון ציצית ותפילין וכו'
מברך עליהם בשעת עשייתן שהחיינו עכ"ל, מזה נר' דדוקא כגון ציצית ותפילין
דתלי טעמא בהו שהם קנין לו משא"כ בכסוי וכן פי' ש"ך, ובתו' פ' לולב וערבה דף
מ"ו א' דלא תיקנו שהחיינו אלא במצוה שיש בה שמחה, והרשב"א סי' קכ"ז והר"ן
שם והרלב"ם והרדב"ז וכפתור ופרח כ' הטעם דאין מברכין שהחיינו על ספירת
העומר משום שאין בו שום הנאה אלא לעגמת נפשנו. משמע דברכת הכסוי שאין בו
הנאה אין לברך שהחיינו, דהכי איתה בחולין דף פ"ח בשכר שאמר א"א ואנכי עפר
ואפר זכו בניו לשתי מצות אפר פרה ועפר סוטה וליחשוב נמי אפר כסוי הדם, התם
הכשר מצוה איכא, הנאה ליכא, והאריך וסיים הפר"ח דספק ברכות להקל והכי
נקיטין דלא כהג"ה עכ"ל, גם הריק"ש כ"על דברי רמ"א ולא נהגו כן ולא הוזכר
בתלמוד ע"כ וכ"פ בס"תב"ש באורך. (ח) כ"הרמב"ם בפ"ה המשנה כוי בריה בפני
עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אם הוא מין חיה או מין בהמה. (ט) מספק דשמא
מין בהמה הוא והוי ברכה לבטלה ואת"ל חיה, ברכות אינן מעכבות. ומירי בצבי
הבא על התישה דספוקי מספקא לן אי חוששין לזרע האב, (ש"ך ופר"ח ורש"ל)
וא"ל ממ"ש בא"ח סי' ס"ז בספק קרא ה"ש דחוזר וקורא בברכות ולשם כ"הב"י
דה"ה בכל ספק של תורה שמברכין עליו, די"ל דאיכא ודאי חיובא אלא דמספקא
לן אי נפק מחיובא אבל הכא דמספקא ליה אי מיחייב או לאו הו"ל סב"ל (שכ"ג
ופר"ח שם והרד"ע) ועיין להרח"א בס"מ"ק ז"ל אבל בתיש הבא על הצביה
מיחייב בכסוי מן התורה ובעי פְּנוּכִי דלכ"ע חוששין לזרע האם דצבי דאמר רחמנא
אפי' מקצת צבי וע"ל סי' ט"ז (ש"ך ופר"ח ורש"ל). (י) דכיון שצריך לכסותם
ובי"ט אינו רשאי לכסותם לא ישחוט לכתחלה (ש"ך ופר"ח). (יא) אפי' יש לו עפר
מוכן שהרואה אומר ודאי חיה הוא שאל"כ לא היו מטריחין לכסות דמו בי"ט ויבא
להתיר חלבו (טא"ח סי' תצ"ח וכ"כ הלבוש שם דלא כמ"ש בבאן (ש"ך ופר"ח)
(יב) במוצאי י"ט (לבוש) (יג) בלא ברכה כדלעיל ולכתחלה לא ישחוט ע"ג קרי
ע"מ שיכסה דמו בלילה דשמא יבלע בקרקע ונמצא שהפקיע מצות כסוי וגם
יכול לשחוט לתוך כלי ריק ויכסה בלילה דאסור לשחוט בכלים (ש"ך ופר"ח) י
סי' י"א מ"ש ב"פר"ח דרשאי לקבל הדם בכלי לאחר גמר השחיטה וש'
דהאינדא דאין דרך עז"ז בכך שרי לקבל בכלי ולחומר איתן בו מעט עפר ע'
י"א שהוא מין חיה וי"א שהוא מין בהמה והוא מְרִיא הנזכר בפסוק (לב'
(טו) וכ"פ הש"ע לקמן סי' פ' ובסי' רס"ו ס"ו דשור הבר מין בהמה וי
הגיה שם כלום משום דלא חש הכא אלא משום דאית ליה תקנתא בשחי

יורה דעה הלכות כיסוי הדם כת

באר הגולה

'מירא דר' זרח
שם דף פ"ג בסור
וכל בו כסם
כטה"ס וכפירש"י
לשם כסם הרח"ט
כס"פ וכ"כ
התוספות כאן
(וכתב האגור שם)
טובתין) פ"ריית
חולין פ"ו יטו
מהא דפריך
כמוקדשין לגרייה
ולכסייה שם דפ"ג
וכ"כ הרשב"א בת"ה פ"רייתא שם דף פ"ו ע"משה שם

כן טוב לכסותו בלא ברכה או לשחוט עוף ג"כ (טז) ולזו יוכל
לברך על הכס משום העוף (יז) (בהגהות מהרי"ו):
ה יצריך שיהיה ד' זמה עפר תיחוח (יח) יוצריך להזמינו
בפה (יט) לו"א שאינו צריך (כ):
ן ממכסה בידו או בסכין (כא) או בכרי אחר (כב) אבר לא
ברגלו כדי שלא יהיו מצות בזווית עליו (כג):
ז ישחט ודא היה עפר למטה צריך לגרוד הדם וליתנו בעפר
תיחוח ולכסות עפר תיחוח עריו (כד):
ח מי ששחט הוא יכסה (כה) עואם לא כיסה וראהו
וכ"כ הרשב"א בת"ה פ"רייתא שם דף פ"ו ע"משה שם

זבח תודה

זה אינו אלא חומרא בעלמא (פר"ח) והפר"ת פסק כדברי הגאונים לכסותו אלא
שלא יברך דשמא אינו הבופל"ו הנז"כ בד" הגאונים ונמצא ברכה לבטלה ע"ש. (טז)
אצל הבופל"ו ולא על גבי דם הבופל"ו כדלק" סעיף י"ד (ש"ך פר"ח ט"ז ע"י). (יז)
וכן יעשה בכוי (לבוש). (יח) דכ" וכתהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד
שצריך עפר למטה (ש"ס) (יט) לשם כסוי דמדלא כתיב בעפר בשו"א אלא בפת"ח
משמע המזומן לכך (לבוש). (כ) כ"ד רוב הפו" ויש להקל (פר"ח ופר"ת) וכ"נ ד"
רמב"ם מדרמסיים בה אבל לא ישחוט בכלי ויכסה בעפר ע"כ, משמע הטעם משום
דאין עפר למטה מינה שמעינן דא"צ שיתן עפר בידו ממש אלא כל שיש עפר הוי
כאלו ניתן וכמ"ש התו"ך דף פ"ג ע"ב וכן פי" הכ"מ. וא"ל בדברי הרמב"ם דבלא"ה
אסור לשחוט לתוך כלי כמ"ש לעיל בפ"ב, ד"ל דהתם בדם בהמה ולא בעי כסוי
אבל בדם עוף ליכא איסורא כיון שמכסה בעפר (פר"ח) והלח"מ תי" דהכא מייירי
בענין דליכא למיחש למינות כגון ע"ג כלי, א"נ אפי" דאיכא למיחש למינות קאמר
הכא דזולת האוי טעמא דרבנן ר"ל שלא יאמרו מקבל הדם לזרקו לע"ז מדאורייתא
אסיר ר"ל דבעינן עפר למטה דכ" וכתהו בעפר שיהא עטוף בעפר. (כא) פי" בקתא
של סכין ואסמכוה אקרא דושפך במה ששפך יכסה. (כב) ולא בא הפסוק למעט אלא
שלא יכסה ברגלו (אחריו). (כג) שאין הכבוד לעצמן של מצות אלא למי שצוה בהן
ברוך הוא וב"ש והצילנו מלמשש בחשך וערך אותם נר לישראל לישר המעקשים
ואור להאיר נתיבות היישר וכה"א נר לרגלי דברך ואור לנתיבותי (ל" הרמב"ם סוף
ה"ש). (כד) כיון דמצי לקיים המצוה כתקנה בעפר מלמטה, והיכא דאין מציאות
לגרוד הדם לעשותו בעפר עדיין ישנה למצוה גם בעפר של מעלה ומברך על הכיסוי
ודוקא דיעבד או בהיכא דלא אפשר (פר"ת) ואם כיסה מלמעלה ולא היה עפר
למטה מחייבין אותו לחזור ולגרוד הדם לקיים המצוה כתקנה ואינו מברך כיון
שבירך פעם אחת (שם). 1 (כה) דכ" ושפך את דמו וכסהו מי ששפך יכסה פי" הוא

ה" שלום יצחק הלוי

ונראה לרבי" ש"כ שאין צריך לגרוד וכו" כך מצאתי ב" תשובת אחד הגאונים
וכ"ה מדברי המחבר סעיף י"ד ועי" ז"ח ס"ק מ"ג.

פמסנה סס ד' פ"ז

וכת"ק זכריי

וגמ' שס דף

פ"ז קמסנה סס

וכלוקימת' דרכה

בר בר חנה וכו'

אחר חייב לכסות (כו) :

פ ששחט מאה חיות או מאה עופות או ששחט חיה ועוף

במקום אחד (כו) כסוי א' לבוץ (כח) :

י צהשוחט ונבלע הדם בקרקע אם רישומו ניכר (כט)

חייב לכסות (ל) :

יא קבסהו הרוח (לא) פטור מלכסות (לב) ואם חזר ונתגלה (לג)

חייב לכסות (לד) אבל אם הוא עצמו כיסהו ונתגלה אינו

חייב לכסותו פעם אחרת (לה) :

זבח תודה

חייב לכסות (פר"ת) מדכ" וכסהו ולא וכיסה משמע וכסהו כאלו הם שתי תיבות וכסה, הוא, פי" הוא ולא אחר, פי" חיוב יותר מוטל עליו ואם לא כיסה אז חיוב על הכל לכסות כדבעינן למימר קמן ס"ק כ"ו. (נ"ל) (כו) דכ" ואומר לבני ישראל אזהרה לכל בני ישראל ובפרשת כסוי(הדם)כתיב (ש"ס רש"י). ואם קדם אחר וכיסה חייב ליתן לו י" זהובים ובזמן הזה דאין דנין דיני קנסות אין גובין אותו ומ"מ לא טוב עשה וצריך לפייס חברו (כ"ב) ואי תפס לא מפקינן ליה (ב"י ב" הר"ן) ולא יוכל המכסה לפטור עצמו במה שנותן לו עוף אחר לשחוט דזאת מצוה אחרת היא והוי מעוות לא יוכל לתקון הוא (תו" שם) ודיני קנסות בח"מ סי"א וסי" שפ"ב) ואם איחר ולא כיסה אחר שבדק סימנים וסכין ואם היא חיה אחר שיבדוק ריאה שלה כדאי" בס"ה יש רשות לאחר לכסות (פר"ת) (כו) וה"ה ק" חיות וק" עופות (שם). (כח) כל שבמקום אחד, די בכסוי אחד (שם). (כט) מראה דם אדום או שחור (פר"ת). (ל) פי" אם היה עפר תיחוח יכסנו מלמעלה וא"ל יגרוד אותו כמ"ש בס"ז (שם). (לא) בדבר הכשר לכסוי עד שאין רישומו ניכר (פר"ת). (לב) דהא מכוסה ועומד הוא ואינו מחוייב לגלותו ולחזור ולכסותו (פר"ח) וראיתי להרד"ע בפיו" להרמב"ם שכ" דמשמע אם רוצה לגלותו ולחזור ולכסותו שיכול בברכה עכ"ל וצ"ע דבירושלמי בפ"ק דשבת ובפ"ה היה קורא איתה רב יצחק הוה קאכיל ושמע קל צלותא קם לצלווי א"ל ר" מישן לא כך אלפן רבי אם התחילו אין מפסיקין וכל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיט עכ"ל 2 מביאו סמ"ג עשין כ"ד ללמוד ממנה לענין כזה וכ"כ ש"ג בכללים ומור"ם הל' סוכה ולפ"ז אם חזר ומגלה ומכסה אינו אלא הדיטות וכ"ש אם מברך דברכה לבטלה היא ודוק. והרב הגדול פר"ת כ" דמצוה קעביד לגלותו ולחזור לכסותו אלא דסב"ל ע"ש. (לג) בין נתגלה ממילא בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים (פר"ח) (לד) מספק אי איכא דיחוי אצל מצות או לא וא"כ לא יברך מספק (פר"ח) ומיהו אם בהדי דנפל דם חיה או עוף תכף ומיד עם יציאתו נתכסה ברוח שעדיין לא נראה להתחייב בכסוי וחזר ונתגלה צריך לברך על כיסויו. ואם כסהו הרוח בדבר שאינו כשר לכסוי צריך לגלותו ולכסותו ומברך עליה דלא מקרי דיחוי (פר"ח). (לה) שכבר יצא י"ח כסוי ואף לכתחלה שרי לגלותו דכ" וכסהו משמע כסוי אחד ועפ"ז רגילים לשחוט ברחוב העיר מקום דריסת רגל אע"ג שחזר

המשה סס וכרב
פסא סס דלזין
דיחוי אלל מלות
ולא אמרין ראשון
ראשון בטל ע"ס
במשה ה"כרייתא
סס דף פ"ג

יב ידם שנפל לתוך המים (לו) או מים שנפלו לתוך הדם אם
יש בו מראה דם (לז) חייב לכסות ולח) וא"ל פטור :

יג שנתערב הדם ביין אדום (לט) או בדם בהמה (מ) רואין
היין ודם בהמה כאלו הוא מים ואלו נתערב במים
כשיעור הזה היה בו מראית דם חייב לכסות (מא) :

יד ישחט עוף או חיה ושחט עריו בהמה פטור מלכסות (מב)
אבל אם שחט בהמה ושחט עריה חיה או עוף חייב

זבה תורה

ומתגלה מיד (שם ושכ"ב בס"ת"ח). (לו) אעפ"י שבטל ונדחה ראשון ראשון אפי'
הכי כשהלך ורבה עד שנהפך מראית המים לדם חזר דם הבטל וניעור וחשוב דם
שאין דיחוי אצל מצות (פר"ח). (לז) גמור בענין שלא יהא מראהו כהה (תו"דף פ"ז
ריק"ש) (לח) בלא ברכה דבש"ס מספקא לן אלא דלחומרא אמרי' אף דיחוי אצל
מצות (פר"ח) והוצרך להשמיענו שתי חלוקות, להשמיענו חידוש בחלוקה ראשונה
שנפל דם לתוך המים דבעי טובא כי היכי דליצבע משיעור הצובע כשיקדים הדם הגם
דקמא קמא בטיל כיון דחזר ונראה גוון דם. וחידוש בחלוקה אחרונה דהוי פורתא 3
בשיעור הדם מבחלוקה קמייתא (פר"ת). (לט) ואין מראה הדם ניכר בו (רש"י דף
פ"ז ע"א). (מ) דלאו בר כסוי הוא או בדם חיה (מתני' פ"ו) טמאה (רמב"ם שם)
ורש"י פי' דם הקזה של חיה ומשערינן כפי דרך הנפילה אם דם חיה למטה כשיעור
שיתן מראיתו כשיותן מים למעלה, ואם דם חיה למעלה צריך שיעור גדול כדי שיתן
מראיתו במים למטה פר"ת ע"ל ס"ק ל"ח) ודוקא בתערובת דם במים או דם בדם
שמראה הדם ניכר אבל כשנתערב במים צבועים שאר גוונים ירוקים וכדומה אפי'
דם חיה למטה ומרובים ושאר משקין למעלה ומועטין כל דליכא מראה דם פטור
מלכסות (שם). (מא) ואם היו רואין היין ודם בהמה מים ולא היה בו מראית דם
ושוב נפל לתוכו יותר בענין שאם היה מים היה חוזר וניעור חייב לכסות (ש"ך)
בלא ברכה (פר"ח ע"ל ס"ק ל"ז). (מב) שהרי דם בהמה למעלה ומה יכסה (רש"י)
דהא צף הוא למעלה ואפי' דם חיה של מטה מרובה ויש בו כשיעור המתחייב
בתערובת ולא חייבו לחטט אחריו ולגרדיה כיון שאינו בעין מכוסה ועומד הוא
ואע"ג דרחמנא אמר וכסהו בעפר ה"מ כשמכסהו הוא עצמו חייבו הכתוב בעפר אבל
בנתכסה במקרה באיזה אופן שיהיה הרי נפטר המכסה ולא תקשי מדם שעל הסכין
דחייב לגרוד, דשאני התם שהוא מובדל לעצמו משא"כ הכא דכשיבא לגרוד גוררו
מעורב ואינו בעיניה לא החמירו עליו ודרך זה כ' פר"ת ליישב דברי מר"ן. והוא
ז"ל חלק על כל סעיף זה והעלה מתוך דקדוק הש"ס ורי"ף ורמב"ם ורא"ש
שהשמיטו דין זה דלעולם אזלינן בתר שיעורא אלו נתערב במים וכו' דהיכא דדם
חיה למטה ויש בו שיעור הנותן מראה במים חייב לכסות כהלכה מטה ומעלה, ואי
ליכא שיעור בדם החיה לא בעי כיסוי כל עיקר והגם שיגרדנו ויהפכנו לדם, סוף כל
סוף כשדם בהמה למעלה אנן סהדי שנתבלבל דם החיה תוך דם הבהמה, ובהיכא

יורה דעה הלכות כיסוי הדם כח

לכסות (וכג) הנ"ל שחט עוף או חיה ואח"כ שחט עוד אחרת ונתגבלה בידו אם יודע שדם האחרון כיסה דם הראשון פטור מלכסות אבל מסתמא חייב לכסות (מד) (הגמ"י פי"ד) פסק סתם שחייב לכסות והוא מחלק אם יודע וכו' ולא תקשי אהדי גה"ה זו והאי דשחט עליו דבהמה דפטור : א)

מן אדם הניתז (מה) ושער הסכין אם אין שם דם אלא הוא חייב לכסות וגורד אותו (מו) דומכסוהו כדי שיתן עפר גם למטה אבל אם יש שם דם אחר אין צריך לכסותו שא"צ לכסות כל הדם דלפי"א צ"ל (להמתיק) לכסות עד שיצא כל הדם הנ"ל מיהו ימחין עד שימחיל לרד טיפין כדי שיכסה

זבח תורה

דם חיה למעלה אי איכא בתערובת שיעור שיתן מראה דם חייב לכסות, ואי ליכא מראה דם אלו נתערב במים ולא מינכר דם החיה בפני עצמו

על פני דם הבהמה מובדל פשיטא דמיחייב ולא משום דהוי תחתיו דם בהמה יפטר ומידי דהוה דם שעל הסכין, וכל זה כשהדמים לחים אבל אם דם של מטה נקשר ודם של מעלה אינו מתערב וקאי בפני עצמו לא שנא דם חיה למעלה או למטה חייב לגרוד ולכסותו בעפר ואפי' הוא מועט ואין בו שיעור שיתן מראית במים עש"ב וזה תכ"ד ז"ל. (מג) ואע"ג דליכא עפר למטה בינו לדם הבהמה מ"מ דם הראוי לכסות כרינו היה, ר"ל דהיה ראוי תחלה לתת עפר למטה וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו (ש"ך ופר"ח). (מד) שא"א שלא נשאר משהו מן הדם הכשר (ריק"ש) ודין זה כתבו הרב"ב ב' הגמ"י, והקשה ב"י מאי שנא משוחט בהמה על החיה דפלאור מכיסוי? ולכן תי' רמ"א דמיירי שאינו יודע וכו' והפר"ח תי' דמיירי כשנתערבו הדמים לא בשחט זה ע"ג זה ע"ש, ותי' הט"ז צ"ע וכבר תמה עליו הפר"ח, ויש מציאות לתרץ דברי הגמ"י ע"פ מ"ש לעיל ס"ק מ"ב ב' פר"ת ז"ל. (מה) חוץ לגומא (רש"י ור"ן) (מו) כל מקום שאז"ל גורדו אם כשגורדו אין ניכר בו מראית דם ממש יותר נכון לכסותו במקומו שניתז מלגרדו דאז מכסה דבר שאינו אלא ספק אם חייב לכסות ודוקא בדם הניתז אבל בדם שעל הסכין בעי גרידה הן לצד דאין לו דבר שיתערב בו שיאבד מראיתו הן לצד דכיסוי שעל הסכין לא מקרי כיסוי דאינו מתקיים שבודאי מתגלה (פר"ת).

ודע שהרז"ה ס"ל דאף בדם הניתז ושעל הסכין צריך לכסות, דר' יהודה אתא לחלוק עיקר בס' המאור. וכבר השיבוהו הפו' ז"ל וכתב בשו"ת בית שלמה סי' ט"ו דלכ"ע דם שבתוך הגומא צריך לכסותו כולו ולא פטר רבי יהודה אלא שעל הסכין וכו' אמנם מה שבתוך הגומא אפי' הטיפות צריך לכסות וראיה מסעיף י"ח דלקמן כיצד יעשה נוחר וכו' ואם איתה דיכול לכסות מקצת, אמאי הוצרך להפסיד בבחירה יכסה מקצת, אלא ודאי דאינו יכול. עוד ראיה מסעיף זה דקאמר וא"צ להמתין עד שיתמצה וכו' ואם איתה דבמקצת סגי א"כ למה ליה לאשמעינן האיי דינא תיפוק ליה דא"צ לכסות הכל וכו' ומסיים ומדאורייתא בעי לכסותו כולו. מה

(א) וא"ל דבהגמ"י מיירי להדיח בנתערב ולא בשחט זה ע"ג זה (כן הוא בעמוד באשלי רכרבי)

אמשה סס וקיי"ל
כח"ק דמהניתין
וכדפריש ר' יהוד'
אליניה ביה"רן שם
וכ"כ הרשנ"א
כת"ה וכו' לדעת
הטור והתוס'
גסס כמשה
דטור וס"פ

יורה דעה הלכות כיסוי הדם כח

באר הגולה

מקלט דם הנפש (מז) (מהרי"ל כסס מהר"ק):
 מהשוחט לחולה בשבת לא יכסה (מח) ואפי' יש לו דקר
 נעוץ (מט) וזביליה (נ) אם רישומו ניכר וכסנו חויש מי
 שאומר שאם היה לו אפר מוכן לכסות בו צואה יש לכסות
 בו הדם אפי' בשבת (נא):
 יז מהשוחט ונתנבלה בידו יאו ששחט ונמצאת טרפה (נב)
 פטור מלכסות (נג) כוכן חש"ו ששחטו (נד) ואין אחרים
 רואין אותן חזקת שחיטתן מקולקלת ופטורה מכסוי (נה):
 שם במשנה וכתבמים במשנה שם דף פ"ו ובר"מ משום דהורה רבי לסיף

זבח תורה

גם דהר"ה ס"ל דאפי' מה שחוץ לגומא ויש לנו לקרב הסברות ע"כ, ונ"ל דהכי
 דייקי דברי רש"י ור"ן דלעיל. וכן מוכח בהדיא מהא דאיתא בי"ט א"ח סי' תצ"ח
 סעיף י"ט שאם אין יכול לכסות דם בהמה וחיה בדקירה אחת אף אחד לא יכסה
 כיון שאינו יכול לכסותו כולו אלמא דבעי לכסות כוליה דמא דו"ק. (מז) צ"ע דכי
 דייקת תמצא דהפ"ו לא ס"ל כן דאי לשיטת התו' אין נקרא דם הנפש אלא דם
 המקלח לא השותת, ולפי' ד' רמב"ם בפ"ו כל דם שיוצא בשעת שחיטה כל זמן שיש
 בו אדמומית מקרי דם הנפש וא"כ סברת רמ"א קשה לכל הסברות ועיין ש"ע סי'
 ס"ז ובפר"ח שם וראיתי במהרי"ל דף ק"ז ע"א הלשון כך הוא הממהרים לכסות
 טרם יצא הנפש לגמרי שלא כדין עושים עכ"ל הרי דכל הדם היוצא כולו נקרא דם
 הנפש אלא דמשום דבעי שיכסה כל דם הנפש לגמרי בעי להמתין עד שיתחיל לירד
 טפין ראז השתא לפי' ד' התו' כיון שאינו יורד עוד בקילוח לאו דם הנפש הוא ומיהו
 לפי מאי דקי"ל דמו ואפי' מקצת דמו א"צ להמתין עד שיצא כל דם הנפש וכמ"ש
 מר"ן כאן. ובדואי דמהרי"ל פליג על מר"ן. ומיהו היה אפשר לפרש דברי רמ"א
 שהכוונה שאם לא יצא דם בתחלת השחיטה לא יניחנו וילך אלא צריך להמתין עד
 שיתחיל לירד טפין וכו' והשתא ניחא מ"ש כדי שיכסה מקצת דם הנפש אלא דקשה
 לפרש כן בלשון מהרי"ל ואולי כך היתה לו הגי' במהרי"ל ואם הוא כן, היא הגי'
 הנכונה. (מח) לא מבעיא אם אין לו דקר נעוץ מבע"י דפשיטא דאסור דלא אתי
 עשה דכיסוי ורחי עשה דשבת ולא תעשה דאיסור סקילה דשבת (פו') אלא אפי'
 וכו'. (מח) שאין איסור טלטולו אלא מדרבנן (שם) ולא אמרינן כיון דשחט ברשות
 שיכסה דמו כמו בי"ט, דרצו חכמים לעשות היכר שהוא יום שאסור בשחיטה לפי'
 לא התירו אלא מה שהוא צורך החולה (רשב"א ור"ן). (מט) במוצאי שבת. (נ) וכ'
 הבי' ולבוש ואפשר דבהא מודו ר"ן ורשב"א כיון שאין אפר זה אסור בטלטול ע"כ,
 ומיהו אשכחן להרשב"א במ"ה חולק ע"ז ומסיק להלכה ולמעשה שאין מכסין כלל
 בשבת ואפי' באפר כירה ואפי' הכניס קופת עפר לעשות בו צרכיו מביאו פר"ח.
 ופר"ת כ' דראוי לשמוע לדברי המחמירים ואם א"א לקיים מצות כסוי במ"ש לצד
 שהדם כלה ואבד או לאיזה מניעה יכסה באפר מוכן לכל צרכיו דלא גרע מכסוי
 צואה כדי ללמוד במקומה משום והיה מחניק קדוש ע"ש. (נא) כגון שניכר באותה

כוותיה לברייתא
סס כ"זור נסס
כסס כעה"ע
ומרדכי כסס
גדולי מרבנא
ס"תה"ד סי' קפ"ז
פ"ס"ו וכ"הרש"א

יח להשוות אע"פ שאינו צריך אלא לדם חייב לכסות (נו)
כיצד יעשה נוחר או מעקר כדי שיפטר מכסוי (נז) :

יט מצריך לבדוק הסימנים (נח) והסכין (נט) קודם הכסוי
כדי שלא יבא לידי ברכה בטמלה (ס) :

כ בניהשוות חיה לא יכסה עד שיבדוק הריאה (סא) ואם
נמצאת ספק מרפה מכסה בלא ברכה סוה"ה לכך פיסור
שהוא מחמת ספק כגון ההיא דחיישין שמא בעור נפגמה
וכן כר פיוצא בזה הג"ה אבל דבר שמדינא הוא כשר רק שמחמירי
זו כגון אם חתך כל המפרקת וכיוצא בו חייבים לכסות (סב) (ת"ה
סי' קפ"ד) :

כא עמי שאין לו עפר לבסות לא ישחוט (סג) אלא ימחין עד
שיהיה לו עפר (טור) ואם הוא הולך במדבר (סד) או בספינה

זבח תורה

שעה טרפות הנגלה באיברים חיצונים 6 ונהט רבי' ונתנבלה בידו קודם ע"ד זו
ואצ"ל זו קתני 7 א"נ מיירי בחיה וכדלה"ס"ב. (בב) דכ' אשר יאכל פרט לזו שאסורה
באכילה (ש"ס). (נג) וה"ה גדול ששחט ואין יודע ה"ש (ט"ז). (נד) שמא יטעה
הרואה ששחיתתו כשרה להכי גזרו שלא יכסה (ש"ס) אבל כשאחרים רואין אותם
כיון דכשר לאכילה חייב לכסות בברכה דלא כלבוש (פר"ח ול"ח דף קצ"א ולי
הצעיר נר' דאין תפיסה על הלבוש דאיהו מיירי בקטן שאינו יודע לאמן ידיו ואע"ג
דמר"ן פסק לעיל סי' א' דבדיעבד כשר אפי' באין יודע לאמן ידיו, הנה רבו
החולקים עליו רש"ל וב"ח ופרישה דסברי דאסור אף בדיעבד ומשום דמחלוקת
הוי, לכך מכסה בלא ברכה ודו"ק. (נה) דלאו באכילה תלא רחמנא ר"ל דלא אמרינן
דוקא אם אוכל ממנו דחייב אלא בשפיכת דם תליא מלתא וכיון דשחט שחיטה
ראויה חייב בכסוי (ש"ס). (נו) מדשאלו בגמ' כיצד יעשה נוחר וכו' מוכח דדוקא כי
האיי גוונא דמינכרא דנבלה הואי אבל בשאר דברים דרסה חלדה שהייה לא מינכר
ניבוליהו וגם הגרמה לא מינכר כולי האי דכל דחזי לשחיטה בצואר לא טרח
למבדק וחישנין דלמא משתלי ואכיל לה (פר"ת). (נז) כבסי' כ"ה. (נח) כבסי' י"ח.
(נט) דשמא לא שחט יפה (טור) ואם לא בדק הסימנים מכסה בלא ברכה דספק הוי.
ואם נאבדה הסכין יכסה בברכה (פר"ת) וא"ל למה מברכין ברכת השחיטה קודם
השחיטה שמא ימצא טרפה, דהא בעינן שהברכה תהא עובר לעשייתה. ולא תקשי
מנט"י בסי' ד' וטבילה, דשאני התם דגוברא לא חזי וע"כ כאן סמכינן ארובא
דכשרות, (ט"ז) ובאוונות שמלעיטין אותן אף להמתין לכסות עד אחר בדיקת הושט
דשאני חיה דלא חישנין שמא ישכח מלכסות אח"כ כשתמצא כשרה כיון דהשוות
עצמו הוא הבודק משא"כ באוונות שאין השוחט עצמו בודק הושט אלא מביאים
הושט לביתם ורואין אם יש ריעותא מראין לחכם שימצא ואיכא למיחש שלא יודיעו
לשוחט ותתבטל מצות כסוי לכך מוטב לכסות מיד דסמכינן ארובא (פר"ח וצ"צ
ועיין ש"א סי' ס' וס"א. (ס) שדינה בבדיקת הריאה כבהמה ואע"ג דרוב בהמות
כשרות מ"מ היכא דאפשר לברורי מבררינן (פר"ח ש"ך) ומיירי דמצוי לכסות אח"כ
אבל אי איכא ספק דלמא מבלע דמא וכדומה, יכסה מיד דנשחטה בחזקת התר

יורה דעה הלכות כסוי הדם כח

באר הגולה

כת"ה צמשה סם
דל"ג צמשה סם
ד' פ"ח וכלל
דרשכ"ג שבה
לפרש כפירוש
החוס' והרא"ש
קכדרש רב נחמן
בר רב חסדא
[פירוש אעפ

ולא שיה העוף כהפסד הכגד שישרוף לאפר או הזבז שיסחוק תקינו
ליה רבנן לשחוט ולמלוות הדם כגד או בסנדל ומצדך וכשמגיע
למקום עפר יכסו הכגד או הסנדל שלא הדם ומכסהו בלא ברכה
(מרדכי בשם הגאונים) והכי נהוג (סה) :

כב *השוחט (סו) חיה ועוף ולא יצא מהם דם מותרים (סז) :
כג *כל הדברים *שהזרעים קהגזרעים בהם מצמיחים הם
בכלל עפר ומכסים בהן (סח) ואם אינם מצמיחים אם

זבח תורה

עומדת דרוב בהמות וכו' (פר"ת). (סא) בברכה (פר"ח ופר"ת וש"ך ול"ח דף קצ"א
נגד הלבוש וב"ח). (סב) פי' אסור לשחוט (טור ותה"ד). (סג) ארץ ציה שאינה
מצמחת (רש"י). (סד) הב"י תמה ע"ז תמיהה גלויה ונכונה דא"כ ה"ל למתני האיי
תקנתא מלמתני שוחק דינר זהב או שורף טליתו דאיכא משום בל תשחית ועוד איך
אמרו למצותו בסנדל והלא אמרו שלא יכסה ברגלו כ"ש בסנדל וכו' ואף שהר"מ
השיב לזה דמתני' מיירי דהכגד או הזהב אינו שוה כמו העוף וליכא בל תשחית
והגאונים מיירו כי איכא ב"ת. האחרו' דחו לתשובותיו והסכימו לדברי ב"י דכיון
שאין יכול לשחוט מפני שאין לו עפר ליכא משום ב"ת כיון שאינו יכול לאכול בלא
כסוי ובל תשחית דגופיה עדיף ומר בריה דרבינא דתבר כסא דמוקרא יוכיח עש"ב.

כתב ע"י וא"ת ל"ל לשרוף טליתו הלא כששורף טליתו ש"מ שיש לו אש א"כ
יכסה באפר מאותו אש או איך יבשל או יצלה אותו עוף? וי"ל כגון שאין לו
רק נר דלוק לבד או שהיה סמוך לשבת ולא נשאר לו זמן לשרוף עצים ע"ש. (סה)
בהמה (רמב"ם). (סו) ואין אומרים שמא מתים היו (שם) בין תפישתם ביד השוחט
לשחיטתן (פר"ת) והרשב"א כ' דאתא לאשמועינן אעפ"י שלא נתקיים בהם מצות
כסוי (עש"ך ופר"ח) וע"י כ' דיש משפחות בעופות שאין להם דם וגם לפעמים
מחמת ביעותא נבלע הדם באיברים ודם שלא פירש הוא ומותר (ב' מהר"ץ) ולא
זאני לו בזה בין בריאה בין מסוכנת (כ"ב מדקדוק ל' הרמב"ם) וראיתי להרב ז"ש
שכ' בדין זה ובלבד שיפרכסו אחר שחיטה ע"כ ואחר נשיקת רגליו דברים תמוהים
הם דאטו כי לא יצא דם מסוכנת הויה דבעיא פרכוס והלא כל עיקר מאי דבעינן
פרכוס במסוכנת הוא משום דשמא נשמתה נטולה קודם לכן ולכן בעינן שתפרכס כי
היכי דנידע למפרע דהיה בה חיות קודם שחיטה. אך בכאן שידוע לנו שהיה חיה
ובריאה ואין בה שום ריעותא אלא שלא יצא דם למה בעינן שתפרכס ותדע עוד
שדברי הרמב"ם שכתבתי הוא ממש היפך דבריו שכך כתב ואין אומרים שמא מתים
היו מוכח דלא בעי פרכוס דמאי דבעינן פרכוס במסוכנת הוא משום דשמא מתה
היא וכל דברי הפו' מוכיחים כזו והוא פשוט ודו"ק. (סז) אבל עפר שמימים בו

ה" ש"ל יצחק הלוי

6 וצ"ע מאי דוחקיה למיקמה בטרפות הנגלה ול" המח" משמע דנמצאת טרפה

אח"כ ולא שחט.

נקראו עפר (סט) מכסין בהם לפיכך ימכסין בזבל ובחור הדק
מאד (ע) עד שאין היוצר צריך לכתשו כלל ובסיד
ובחרסית (עא) *ולבינה ומגופה של חרס שכתשן (עב) ובשחיקת
אבנים מובשחיקת החרסית (עג) ובנעורת של פשתן דקה (עד)
ובנסורת חרשים (עה) ובאוכלים או בגדים שרופים עד שנעשו
עפר *ובשיחור (עו) ובכחול (עז) *ובנקרת הפסילים (עח)
אבל אין מכסין בזבל גם (עט) ולא כחול שהיוצר צריך לכתשו
ולא בקמח (פ) וסובין ומורסן ולא בשחיקת סתכת אם אינם
שרופים (פא) אחוץ מבוזה שחוק שנקרא עפר דכתיב ועפרות
זהב לו כואפר נקרא עפר דכתיב ולקחו לטמא מעפר שרפת

החטאת :

זבח תודה

צמחים שצמחו כבר והוא מגדלן או שמגדל צמחים מאליו כגון עפר ארץ מליחה אין
מכסין בהם כלל אעפ"י שנקראו עפר בפי הבריות מ"מ אינם בכלל עפר דקרא כיון
שאינה מגדלת צמחים 9 וזוהי שיטת הרי"ף והרא"ש וכ"ב ומר"ן הש"ע וכ"ד הש"ך
וט"ז ופר"ח. והר"ן חולק ע"ז וס"ל דלד' הרמב"ם בחיבור דלית ליה המגדל צמחים
כלל ועיין פר"ת. וכ' עוד ואין להקשות על מר"ן דפסק לקמן דמכסין בכל הנהו
מינים דאפי' לגדל צמחים לא חזו, דכבר תי' לזה הרמב"ם בפי' המשנה שאע"פ
שהסיד והחרסית ומגופה ולבינה אין מגדלים צמחים מ"מ מכסין בהם לפי
שמתחלה קודם שנעשו כך היו מגדלים צמחים. וכבר ביארנו שאין למדין מן
הכללות הלא תראה שנסורת העץ הדקה ונעורת פשתן מותר לכסות בהם אעפ"י
שאינן מגדלים צמחים לעולם.

ודע שכל מה שקראוהו בתורה עפר מכסין בו וכל אלו הענינים מקובלים הסיש
מהן ברמז בכתוב ויש קבלה וכו' ע"כ. (סח) בקרא אעפ"י שאינו נקרא עפר
בפי הבריות (פו). (סט) תיבת הדק קאי אזבל ג"כ וכ"ה במשנה וכן מוכח לקמן
בש"ע ד"ה אבל אין מכסין וכו'. (ע) שהוא ג"כ מין סיד שחופרין אותו מן הקרקע
(ערוך ב"י). ורע"ז במסכת מעשר שני פי' שהיא אדמה שעושין ממנה כלי חרס
(פר"ח). (עא) שכתשן, קאי אכולהו ארבעה מינים דלעיל (עש"ך ופר"ח) דדי להו
בכתישה ובמעט כתישה הם נעשים עפר (פר"ח). (עב) הנז"ל דאל"כ אינו נקרא
עפר וכן פרש"י ולד' הערוך שפי' שהוא מין סיד א"צ כתישה דסתם סיד וחרסית
א"צ כתישה (שם) והפר"ת חולק עליו דבעי כתישה ע"ש. (עג) שמגדל מן הפשתן
והרי היא כעפר. (עד) והוא מה שמגדל הגגרים במגירה וקוצצין בה עצים והיא
משרת נעורת דקה כעפר (רש"י) (עה) והוא פחמים כתושים (שם) ורמב"ם פי'
שהוא פיח הכבשו (עו) והוא צבע שנותנין בעץ. (עז) והוא מה שמנקרין מן הרחים
שהם כעפר (שם) אעפ"י שאין נקראים עפר ריבה אותן הכתוב לפי שהן כעפר שנא'
וכסהו מ"מ, ואחר שריבה מיעט שנא' בעפר לומר שאין מכסין אלא באותן שהן
כעין עפר יצא זבל הגס וכו' יעויין בת"ה ובקרא"ס ז"ל. (עח) ולא בגפרית ומלח
(רי"ז כ"ג) (עט) וה"ה פלפלים שחוקים (כ"ג ב' ש"ג). (פ) שאין אלו מין עפר עיין
ת"ה וקרא"ס). אבל אם נשרפו חזרין לעפון ומכסין בהם וה"ה לכל דבר שבעולם

שכתימין בו
נמחי' הו' מגדלן
רמז' ס' ש'כרבה
בר בר חנה וכו'
וכל' ש'נא קמא
[פי' מין סיד]
ה'כרית' ס' [פי'
פחמים כתושים]
[פי' עפר שמנקר'
מ'ן הרחים]
*כרית' ס' ס'
כרית' ס' ס'

יורה דעה הלכות כיסוי הדרם כח

באר הגולה

כד י אין מכסין בעפר המדבר (פב) ד מפני שהיא ארץ
מליחה ואינה מצמחת הג"ה ולכן אין מכסין בעפר לה
ממים כגון מתונתא (פד) (טור וסמ"ק וסמ"ג) ואין לכסות בשלג
(פה) (ב"י ב' ח"ו וגאון):

זבח תורה

שנשרף שמכסין באפרן (עב"י וטור ש"ך ופר"ח) וכל אלו דאמרן שאין מכסין בהם
אם כיסה צריך לחזור ולגרווד כסוי הראשון ולחזור ולכסותו בדבר הראוי לכסות.
ונ"ל דאם כיסה בחול הדק דכתיש ולא כתיש דא"צ לחזור ולכסות, וא"נ רצה
לכסות לא ליבריק דהא לפרש"י לישנא בתרא לקולא אלא דלחומרא פסקינן
כהרי"ף דמיתיי לישנא קמא ה"ד חול הדק וכו' אבל לענין ברכה סב"ל (פר"ת) ולי
עבדו קשה דכיון דללישנא קמא בעינן עד שאין היוצר צריך לכתשו כלל ולחומרא
פסקינן כן, א"כ אמאי פלגינן החומרא לחצאין דלא יכסה לכתחלה ובדיעבד אם
כיסה בכתיש ולא כתיש יצא ולא אשכחן מאן דפסיק בת"ק לחצאין וכיון דפסקו
הפו' לחומרא ולא חילקו מחמרינן ג"כ דיגרווד ויכסה פעם אחרת בלא ברכה.
ועוד ראייה מדברי הפר"ת עצמו ס"ק ל"ד גבי שלג וכתבתיו לקמן ס"ק פ"ד ודוק.

ודע דבגמ' אמרו וי"א דמכסין בזרני"ך ורמב"ם זכרו בפ' המשנה, ובחבור לא
זכרו והדין עמו משום דקי"ל כת"ק וכן הרי"ף והטור השמיטוהו ואף
שהרא"ש ז"ל הביאו, סמך על הכלל (פר"ח).

ודע שהרמב"ם כ' שמכסין בגבסים ואינו בגמ' לידע פירושו (הרד"ע ובספר
המספיק 11 כ' שהוא הנקרא אלגבס ובלשונינו אלקץ והוא קרוב למין הסיר.
10 והוא נזכר במשנה פ"י דכלים ובפ"ז דאִתְּלוֹת ופי"רע"ו שהוא מין סיד לבן יותר
מסיד. (פא) כבר פי' לעיל ס"ק ס"ג. (פב) ולפי טעם זה אף אם שחקו לא מהני. עיין
בב"י וכ"פ בס' ע"י והוסיף עוד לומר דאפי' נשרף אין מכסין בו דאמרי' בגמ' מי
שהוא במדבר ואין לו עפר וכו'.

ישרוף טליתו למה לי לשרוף טליתו ישרוף עפר המדבר ויכסה?
אלא ש"מ דעפר המדבר אף שנשרף אין מכסין בו ע"כ. וצ"ע לפי מש"ל ס"ק פ"א
בשם טור וב"י ואולי דיוודו בזה ולא קאי אלא על מה שנזכר באותו סעיף דוקא ולכך
לא הגיהו ע"ז כאן הש"ך והפר"ח. והרשב"א והר"ן כ' הטעם שאין מכסין בעפר
המדבר מפני שהוא חול הגס לכך אם שחקו עד אשר דק לעפר מכסין בו ולפ"ז כ"ש
אם נשרף, וד' הרי"ף והרא"ש כהש"ע. (פג) פרש"י ארץ לחה דראויה לזריעה ואינה
נעשית עפר ואם בא לכתשה היא מדבקת ונגבלת ע"כ. אבל עפר דעלמא הגס דהוי
לח וסמוך נר' דשרי לכסות בו (פר"ת) וז"ל הסמ"ג מביאו ב"י הטעם דלא מקרי
עפר אלא עפר דק ונפרד שראוי לימנות דכ' אשר אם יוכל איש למנות את עפר

הערות

10
ובמהדורא קמא כך כתוב במה מכסין בעפר ובסיד סיד היא אלנורה. גבסים הוא
אלקץ, ובשחיטת אבנים הוא סאחק אלחגר, חרסית הוא סחק שקף אלמדר,
ובנעורת של פשתן היא דוקת נפיץ אלכתאן.

יורה דעה

זבחה תורה

הארץ וכ' מי מנה עפר יעקב דבר דק ונפרד שראוי להימנות קרוי עפר עכ' ל'. ומכל זה נר' בפירוש דעפר לח ראוי לזריעה אלא דמשום דאינו דק ונפרד אינו נק' עפר וט"ס נפל בהגהת רמ"א וע"ל וכן אין וכו' (וכ"כ אחריו).

כתב רמב"ם ומותר לכסות בעפר עיר הנדחת ובגמ' דף פ"ט 12 הקשו והא איסורי הנאה הוא? ותי' דמצות לאו ליהנות ניתנו. וה"ה בעפר ע"ז ושאר איסורי הנאה אע"ג דבעלמא אמרינן כתותי מיכתת שיעורייהו, הכא כל כמה דמיכתת מעלי לכסוי ע"ש ובפרש"י וכ"כ פר"ח. (פד) ואעפ"י שב' כי לשלג יאמר הוה ארץ, ארץ איקרי, עפר לא אקרי, ועוד פירושו הכי שהשי"ת מצוה לשלג להיות בארץ (ב"י דלא כמרדכי ב' גאון) ואם כיסה בשלג או בשחיקת ברזל אינו מברך אח"כ על מה שחוזר לכסותו בעפר כיון דלסברת גאון מכסין באלו (פרי תואר זכרו לחיי העה"ב).

תורה חכם

הגהות ודקדוקים על מה שכתב בעל ראשי בשמים מסי' א' עד סי' ל"ו.
ח"ב קי"ז.

בידי אדם. כגון ששחטו לפניו אחרת טרפה דכ" וירא ה" כי רבה רעת האדם בארץ וכ" יאחזמו רעד ת"א אחדינן רתיתא. בידי שמים כשרה, דכ" יראת ה' טהורה.

וגם בס" ב"ז פי" ל" מומחה מנוסה ע"ש סי' רנ"ד תוך התשובה וכן פי" בעל ס" המספיק

באר הגולה

יורה דעה הלכות כיסוי הדם כט

הלכות טרפות

כט שמנה ביני טרפיות וסימנם יבו ס"א

ממרא העלה

חולין מ"ג יבמסנה

שס שניס"ה מיני

טרפיות וסממ"ס

כס"י מ"ה"ב

מנה ע' טרפיות

א * שמנה ביני טרפיות הן יא וסימנם דין חנ"ק נפיש

ב דרוסה ג נקובה ד חסרה יה נמוכה ו קרועה

זבח תורה

סימן כט (א) וכולן נאמרו לו למשה מסיני ואין לך בפי בתורה אלא דרוסה דכ ובשר בשדה טרפה לא תאכלו והיא שטרפה חית היער ונטת למות

ועדיין לא מתה ועתידה למות כדכתיב לכלב תשלכון אתו דהיינו שיעשה אותה בשר הראוי לכלב שא"א לחיות דאם מתה כבר היינו נבלה, וכשם שלא תחלק

בנבלה בין מתה מחמת עצמה בין משאר מאורעים שמתה בהם. כך לא תחלק בטרפה בין נטרפה מחמת ארי בין נולד בה טרפות א" מן הטרפיות היא בכלל טרפה

בין היה גורם בידי אדם בין בידי שמים דכ" נבלה וטרפה הקישן הכתוב מה נבלה לא חילק בין בבית בין בשדה או מתה מחמת עצמה אף טרפה כן. ומה ת"ל בשדה

טרפה, דיבר הכתוב בהווה שאם לא תאמר כן נטרפה בחצר לא תיאסר שענין הכתוב בשר שנטרף ועדיין הוא חי אלא שסופו למות מחמת טרפותיו. ומפני שהדרוסה מפורשת

בתורה יש חומרא בספיקא. ושאר טרפיות יש בהן ספיקות מותרות עיין הרמב"ם פ"ד מה"מ א"א ופ"ה מה"ש וקר"ס שם. וכל היכא דאתאמר דהוי הל"מ אע"ג שנק"ד"ס כדבר תורה לגמרי דינינן ליה עיין הרמב"ם ריש פ"א מה"א אישות וכ"מ שם,

והפר"ח השיג לכ"מ שכ" שהל"מ נק"ד"ת ולא ד"ס ממ"ש הרמב"ם פ"ב מה"טומאת מת וז"ל ולפי שטומאתו הלכה הרי הוא דבר תורה ולא מדברי מד"ס ע"כ.

ולוי עבדו שאין מכאן תפיסה שהכוונה הכי הוא כד"ת ולא כד"ס וכ"כ הרמב"ם בפ"י המשנה פי"ז דכלים ומביאן תי"ט פ"ז דאהלות שכל מה שלא נתפרש בלשון

התורה יקרא מד"ס ואעפ"י שהדברים הם הל"מ לפי שמאמר מד"ס יכלול שיהיה הדבר קבלת סופרים כמו הפירושים וההלכות המקובלות למשה בסיני עכ"ל וזה

ממש כדברי כ"מ ודו"ק. (ב) כ" בשושן סודות כי הסימן הזה יפה לענין ונאה לבנין כי הטרפות ההם, הם חונקין נפשות בדין ע"כ. (ג) דהיינו שדרסה ארי וכיוצא וית"לקמן סי" ג"ז. (ד) נקיבת קרום של מוח שבסי"ל ונתמסמס המוח סי"ל"א

ונקיבת הושט ותרביץ הושט וחילוף שני קרומים דושט בסי"ל"ג ונקיבת הקנה במקום שמתפשט לריאה ולכבד בסי"ל"ד ונתמסמסה הריאה ודין מקום אטום

ושינוי מראה ונסמכה אונה לאונה שלא כסדרן סי"ל"ו. בכל הני טעמא משום דסוף קרומי הריאה לינקב. ונקיבת הריאה וסימפוניה בסי"ל"ז. ונקיבת המרה בסי"מ"ב. ונקיבת הטחול בסי"מ"ג. (ונקיבת האם בסי"מ"ה) ונקיבת הדקין ודין יצאו

בני מעיה לחוץ ונהפכו בסי"מ"ו ונקיבת קיבה וכרס והמסוס ובה"כ בסי"מ"ח ונקיבת הקרקבן בסי"מ"ט וכיוצא בהם. (ה) היינו בתחלת ברייתה והיינו חסרו

האונות וכן נמצאת הריאה בלי חיתוך אונות בסי"ל"ה וכן יבש מקצת גופה ועצמה מפחד אדם בסי"ל"ו וכן כל שניקב טרפה ה"ה אם חסר טרפה כבסי"ג וכן נחתכו

רגליה בסי"ג"ד וכן כל יתר דכחסר דמי לד"ה הרמב"ם. (ו) היינו ניטל לחי התחתון והעליון בסי"ל"ג ונטולת הכבד בסי"מ"א וניטלו צומת הגידין בסי"ג"ו וכן

כל אבר שניקב טרפה ה"ה ניטל כבסי"ג וכן גלודה שבסי"ג"ט לד"ה רש"י ורשב"א, ולהרמב"ם שף מדוכתיה תחת שבורה, וגלודה תחת קרועה, ובגמרא דף

יורה דעה הלכות מריפות ל סד באר הגולה

נפרטן אלל שאלו
הה' הם סניס
יותר כוללים ועוד
סאמר דהל"מ
הס

(ז) נפורה (ח) פסוקה (ט) שכורה (י):

ל דין מכה בעצם הגלגולה וכו' כ"ס

א * כהמה או חיה (א) שנתרוצין (ב) רוב עצם גורגרתה

מממרא דרנכסל' וכו' חולין דכ"כ

זבה תורה

נ"ד דשף מדוכתיה תחת נטולה, וכוליא שהקטינה ולקות הכוליא בסי' מ"ד. (ז)
היינו נקרע רוב בשר החופה לכרס בסי' מ"ח וכיוצא בו וגלודה לד" הרמב"ם. (ח)
נפולה ממש בסי' נ"ח ולהרמב"ם נדלדלו הסימנים בסי' ל"ג ולרש"י תחת שבורה.
(ט) פסיקת חוט השדרה ונתמסמס מוח חוט השדרה בסי' ל"ב ופסיקת הגרגרת
בסי' ל"ד וכיוצא בהן. וא"ת היינו פסוקה היינו קרועה? כבר תירץ רשב"א דף נ"ג
דלשון פסוקה משמע כולה או רובה והיינו גרגרת והיינו חוט השדרה ולשון קרועה
שייך במקצת ובכרס החיצונה אפי' גדולה סגי לה בטפח בבסי' מ"ח אבל הרמב"ם
סובר דלשון פסוקה הוא לגמרי מעבר אל עבר ולשון קרועה כל שנקרע רוב עובי
הבשר מיקרי קרועה וטרפה לדעתו ז"ל ויתב" מחלוקתם בעה"י בסי' מ"ה. והרא"ה
תי' שם דל' פסיקה שייך בדברים ארוכים משופים ורחבן מועט כמו גרגרת וחוט
השדרה ולשון קרועה בדבר רחב כעץ כרס. (יוד) נשברו רוב צלעותיה בסי' נ"ד
ובוקא דאטמא דשף מדוכתיה לד" הרמב"ם ונדלדלו הסימנים לד" רש"י בסי'
ל"ד וחביסת הגולגולת בסי' ל' ועקירת צלע בסי' נ"ד וכיוצא בזה (כל זה מש"ך
ופר"ח).

סימן ל (א) או עוף של יבשה ריק"ש וכ"מ ברמב"ם ריש פי"א) והגא"ש דף
קנ"ט (פר"ח). (ב) פי' רש"י שהוכתה מכות רבות ולא נפחתה ע"כ
והטורכ' נחבסה נתרוצצה ורי"ז כ' נתמעכה והכל בו בדף ע"ד פי' שר"ל שנסדק העצם
מכפנים ע"י הכאה באבן וכיוצא אבל לא נפחת העצם והנה אם פי' דברי הכל בו
דר"ל דנסדק סדק ארוך בין בגובה בין ברוחב הנה א"כ נמצא שחולק על כל הפו"
שזכרנו דמוכת מדבריהם דנשבר העצם לחתיכות דקות עד שא"א להיות שם מחובר
להגין על המוח האמנם כשנסדק סדקים ארוכים אע"ג דיש ד" ה" סדקים כיון
שהעצם מחובר עדין ומגין על המוח כשר ולפי פי' דברי הכ"ב יהיה גם זה האופן
טרפה ואפשר לדחוק ולפרש דבריו כד" שאר פוסקים והוא כשנחקר מה בא
להשמיענו באמרו אבל לא נפחת העצם הא מלתא דפשיטא דבנסדק לבד ודאי לא
נפחת אלא מוכרח לומר שהוא מפרש כפרש"י שהוכתה מכות רבות דהיינו
שנתרוצצה והיתה לשברים דקים וקרי לרציצה סדיקה ולכך כ' אבל לא נפחת העצם
והוא כלשון רש"י ורי"ז. ואח"י ראיתי להגו"א שכ' דאין פי' סדק כמו שהבין הכ"ב
דא"כ הו"ל נסדקה אלא הוא שנתרוצצה ונשברה לשברים רבים עד שהחלק
שנתרוצץ נשבר סביב סביב באופן שהיינו יכולים להסירו מבלי שנעשה בו שבר
אחר אבל אם נסדקו בו סדקים רבים זה אצל זה כולם באורך או כולם ברוחב
ובראשי הסדקים הללו

נשאר העצם קיים אין זה ריצוץ ואם נסדק בה סדק אחד עגול שאפשר להסיר
העצם שבתוך העגולה מבלי שבר אחר הנה מה שבתוך העגולה יהיה נחבס ע"כ
והם דברים נוכחים ולפי מה שפי" דעת הכל בו אין תפישה עליו דגם דעתו כן
ודו"ק וע"ל סס"ק י'. (ג) עצם הגולגולת היינו העצם הגדול הרחב שבראש שבו
מונח המוח (שה"ם כ" או"ה) ושיעורו מתחיל מיד מהחוט שלמטה הסובב את
העינים עד יותר מאמצע הגולגולת או מן העורף עד יותר מאמצע הגולגולת וזוהי

כענין דר' ירמיה
 שם ולא נפסטה
 ולחומרא הסכמת
 הפוסקי' גרמ"ס
 כפי' מה"ס
 יחמרא דרב
 נחמן שם דף ל"ד כפירוש רש"י וכ"פ הרמב"ם שם וכ"פ הרשב"א והר"ן והרמב"ן הנרייתא שם דף מ"ה
 חליבא דר"ם ומדכ"ס נשמע

(ג) בין ברוב גבהה (ד) ב בין ברוב הקיפה (ה) טרפה (ו)
 : אע"פ שהקרום קיים (ז):

ב י נפחתה וחסר ממנה כסלע טרפה (ח) והוא ניקבה נקבים
 שיש בהם חסרון אם בין כולם כסלע (ט) שהוא שליש

נחמן שם דף ל"ד כפירוש רש"י וכ"פ הרמב"ם שם וכ"פ הרשב"א והר"ן והרמב"ן הנרייתא שם דף מ"ה
 חליבא דר"ם ומדכ"ס נשמע

זבה תורה

ד"רש"י ור"ן ור"י ורשד"ם וגם כוונת הטור כך היא ועיין ט"ז והגא"ש דף קנ"ט ע"ב
 ופר"ת וכ"י ושה"ם. (ד) דהיינו רוב עיגולה של הגולגולת (ב"י) והוא חוט המקיף
 לצד הרחב של פנים מאון לאון 1 ושיעור ההקף הוא ג"כ מחוט שלמטה הסובב את
 העץ עד למעלה ורוב הקיפה גדול מרוב גבהה ע"ש. ולמטה מהעינים אין שום
 סברא לאסור שם ברוב גובה או הקף דלאו גולגולת מיקרי (ב"י) ונקרא רוב כל
 שיצא מכלל חצי בכל שהוא (פר"ת סוף דף מ"ה ע"ב) וכל דנפל ספיקא אי הוי רוב
 או לא בין ברוב גבהה בין ברוב הקיף שרי משום דהוי ס"ס, ספק אי מטרף בחד
 רובא כראבנאי בגמ', ואת"ל דמטרפא, ספק אי הכא נחבס חד רובא וכ"כ הריק"ש
 (שם ע"א) נגד פר"ח דחולק על הריק"ש ובס"ה האריך בזה וסיים דיש
 להחמיר אם לא בהפמ"ר אחר שחיסה מה גם דמר"ן ס"ל כריק"ש בדין גלודה ע"ש.
 ובחבוס חצי גבהה וחצי הקיפה כשרה ולא אמרי' דמצטרפי (שם סוף ע"ב)
 ודברי הבה"ט צ"ע.

ובעוף נמי ברוב גובה וברוב היקף, ומיהו בעי בדיקה כי לפעמים יחסר כל
 דהו. (שם).

דע כי עצם הגולגולת שהמוח מונח בו היא הגולגולת (צ"ל סגלגלת וכ"ה
 בפרישה) העצם מקיף המוח מכל צד מעלה ומטה וחציה התחתון תקוע
 וקבוע בראש ועצמות ובשר מקיפין אותה תחתיה וסביביה והעינים קבועים בראש
 בצד עצם הגולגולת לאחר כלות אותו חצי התחתון בחצי התחתון הקבוע בראש וחצי
 השני של עצם הגולגולת לצד עליונותו הוא בולט למעלה ואין עליו אלא עור לבד
 שמכסה אותו ובאותו חצי דוקא שייך הטרפות אם נחבסה, אבל בחצי התחתון אף
 אם נחבסה שם בהקיפה אין נטרף בכך כיון שהוא תקוע וקבוע היטב בראש
 (פרישה) ובס"ה השיגו והעלה שאפי" התחיל הסדק מקרקע קדרת המוח
 כיון דאזיל ובא עד רובא מאיזה צד שיהיה טרפה דמצטערת ע"ש. (ה) שכיון
 שנתרוצץ רוב קי"ל שא"א לקרום להתקיים וסופו לינקב (פו' ולבוש) (ו) ר"ל שני
 הקרומים פר"ח וש"ר. (ז) אע"ג דלא ניקב קרום של מוח משום שסוף הקרום לינקב
 והא דבעינן כסלע ה"מ בבהמה גדולה. ובבריה קטנה ובעוף משערינן לפי קטנם
 וכדלק" סי' מ"ח ס"ב והרא"ש ריש דף המ"ו ור"י (פר"ח).

ודע דהתו' ור"ת ובעל העטור והטור ב"ה הרא"ש ס"ל דלא מיטרפא בחסרון
 הגולגולת אפי" בנפחתה עד חציה וכ"כ הר"ן ב" רבי' יונה ע"ש דף
 תרצ"א ע"ב, וד' רוב הפו' להטריף בכסלע, ובהפמ"ר אפשר לסמוך אמקילים וכ"ד
 הב"ח ז"ל ומה גם דאפי" בנפחתה רובה נסתפק הרשב"א דאולי נחבסה כאיב לה
 טפי מנפחתה. (ח) מצומצם (פר"ח ופר"ת) בלי צירוף השלם שביניהם (פו'). (ט)
 מצומצם ולא תקשי ממ"ש הש"ע בס"י מ"ח דיותר מכסלע הוא שליש טפת, דהתם
 ה"ל שלום יצחק הלוי

היינו 2 בכמות אבל אם היתה החביסה כרצועה כשרה. (עי' מטה יהונתן) סי'
 ג' סעיף י"ב סק"י.

יורה דעה הלכות טרפות טז באר הגולה

טפח (יורד) טרפה (יא) הנ"ה אבל פחות מזה יש להכסיר אפי' זמן הזה דלא חיישין צבאמה לנקיבת קרום של מוח (יב) (כך משמע בטור ונא"י) ובעוה המים כגון אווזות ובר אווזות (יג) (רשנ"א) אפי' לא ניקב העצם אלא כל שהו טרפה (יד) ויעוף הכמה (הכמה שנשכחה דף נ"ו וכדמוק לה שם נגמרה הויל וקרומו דף ימשה שם דף נ"ו ופירוש הכמה שנשכחה

זבח תודה

שליש טפח מרווח דכל דהוי סלע מרווח יותר מכסלע קרינן ליה. (פר"ח ופר"ת לתרץ קושית הש"ך) ושיעור סלע יקה חוט אחד אורך טפח וכשיעגל החוט אותו העיגול הוא שיעור סלע והיינו העיגול עצמו לא מה שנכנס בתוך העיגול (פר"ח נגד הש"ך וכ"כ ג"ה סי' ל"ד).

ידע דלד"ר רש"י סלע הוי שני שלישי טפח ואין להקל בכך שבש"ס מבואר היפר דבריו (פר"ח). (יורד) בד"א כשיש שלם בין נקב לנקב כמלוא נקב אז אינו מצטרף אלא כשיש בנקבים עצמן כסלע כדלעיל סק"ח אבל אם אין בשלם שבין נקב לנקב כמלוא נקב אז גם השלם שביניהם נידון כנקוב והשלם מצטרף לכסלע (ב"י ולבוש ופר"ח) ובנקבים שאין בהם חסרון אפי' כי מצרפת להו הוו רובא לא פסלי (ב"י) שהרי לא נמצא טרפות בגולגולת אלא חסרון כסלע או חביסת הרוב אבל אם נפסק רוב הגולגולת לא מצינו שהיא טרפה ולא דמיא לגרגרת דקיל היא מגרגרת תדע דהתם סגי באיסור כדלק' סי' ל"ד והבא בסלע דוקא ודלא כש"ך (פר"ח) וזה ראייה למ"ש לעיל ב" (גו"א) (י"א) לאו דא"צ בדיקה כלל אלא הכוונה שצריך שיבדקו במראית העין ודי דאם ניקב נראה, ואם אינו נראה לא חיישין כ"כ הרב ת"ש והאמת אתו (שה"ם) (י"א) בין קטן בין גדול (ב"י רשב"א). (יב) הויל וקרומו רך והוי כאלו ניקב הקרום עצמו שהוא בכל שהו (ש"ס ב"י ולבוש) אבל עוף של יבשה אינו נטרף בנקיבת העצם לבד אלא אם ניקב הקרום כגון שנשכחה (חולדה) דצריך בדיקה אם ניקב הקרום כדלק' בסמוך (עב"י ולבוש).

תרנגולת שיש בעצם גלגלתה כמין חטוטרט וגם הנוצה שעליה נראית גבוהה משאר הנוצה ורוב אלו התרנגולים כשמסירים הנוצה נראה גומא על הגולגולת והעור שעליה שלם רק שהעור כפוף לתחת ונראית כעין גומא וכאשר מתחילין לחתוך בעור כדי לפצוע הגולגולת נראית בגולגולת סדק ומגיע עד קרום של מוח והקרום קיים, במצרים נוהגים איסור ובירושלם נוהגים היתר דהכי רביתייהו ומהר"א אמיגו האריך לקיים המנהג ונסתייע מדברי הרמב"ם שכתבתי בדין נטולה עיין שם 2 שעשה ס"ס, דחסרון הגולגולת שנוי במחלוקת הרי ספק אחד. ועוד יש מחלוקת שני בין הרמב"ם ורשב"א לענין חסירה מתחלת ברייתה א"כ הו"ל ס"ס. ספק אי חסרון הגולגולת מטריף אי לא, ואת"ל מטריף, דלמא קי"ל כהרמב"ם דהני מילי חסר בידי אדם אבל בידי שמים לא. ועוד דהני תרנגולות חיות יותר מ"ב חדר ומטילות ביצים והפר"ח נוטה להחמיר בסי' נ" זולתי בהפמ"ר ובעל ז"ש העיד שראה פסק מהר"ד כהן להתיר וכ"כ בס"צ צ"ץ סי' ע"א והבה"ט כ" שכ"פ בתשו' חינוך בית יהודה סי' ל"א ומהר"ש ומהר"ן התירו בפשיטות וכן יש עופות שיש להן גבשושית ותחתיו בעצם יש נקבים דקים ככברה כך רביתייהו ע"ש וכ"כ לקט הקמח דף כ"ב ע"ג ושמעתי שמחלוקתם הוא באותן תרנגולים שיוצאים ע"י חימום הפרש של בהמות שכן דרכם אבל אותם היוצאים ע"י חימום

דאלו ביד היו
דרוסה כדלקמן
סימן נ"ז ח"מימרה
דרכ ושמאל ולוי
שם
אחוקמתא דרכ
ושמאל וכלי שנה
בתרה וכניסת
הספרים שלפניו
חלין דף מ"ה
הרי"ף ומשמע
להר"ן שכן דעת

היבשה שנשכתה חודרה בשיניה בראשה (טו) או שננפה
בעין או באבן (טז) ח"מינה אצבעו בצד הנקב ונועין אצבעו
שם (יז) או מכנים ידו לתוך פיה ודוחק שם (יח) אם לא בצבץ
המוח ולא יצא מהנקב בידוע שלא ניקב קרום שר מוח וכשרה
ואם יצא טרפה הנ"ל ואין חין צקיח צדיקת הטריפות ולכן יש להטריף
אם ניקב עטם הגלגולת בכל שכו בעוף (יט) אפי' בעוף דיבשה
(בשער' דמהרא"י שער ל"א ובאו"ה כלל כ"ד) (כ):

לא דין נקיבת המוח וקרומיו וכו' ד' סעיפים:

א א"ה מוח יש לוישני קרומים זה על זה (א) ניקב התחתון נקב

אצבעו זבה תורה

שיבת התרנגולים עליהם לעולם אין בהן לא סדק ולא נקבים ולכ"ע לית בהו
חששא ודו"ק. אחר שנים ראיתי שגם שה"ם כתב כן מהשמועה עש"ב. עוד כ"
דהמחלוקת היא באותם שיש להם חטוטרת מלא מבשר אמנם אם יש לה חטוטרת
של נוצה לבד והגולגולת היא כעין כל העופות שהיא שלימה לא נפל הספק בהם
כלל. (יג) דאלו ביד היו דרוסה כדלק" סי' נ"ז (רש"י) ודוקא שלא נתרופץ רוב עצם
הגולגולת כדלעיל ריש הסי'. (יד) וניקב העצם ולא ידעינו אם ניקב גם הקרום או
לא. (לבוש). (טו) פי' שדוחק בצד הנקב (רש"ל). (טז) ואיזה מציאות משני אופנים
אלו הוא נכון לבדוק (ב"י). (יז) ובנחסר מגולגולת דעוף לא ידענא שיעורו וע"ל
סי' ל"ד ס"ד ולפי מ"ש רמ"א כאן יש להחמיר אפי' לא נחסר כלום ודוקא ניקב
אבל בסדק 3 לא מטריף אלא ברובא וכן בנחבסה אלא דבחביסה איכא למיקם עלה
דמלתא כי לפעמים יחסר מחתיכת החביסה איזה חלק וצריך הוראת חכם בשימת
עין רואה (פר"ת) וז"ל פר"ח ושי"ך ומיהו בנחבסה אין חילוק בין בהמה לעוף אפי'
לדידן וכן מצאתי למהר"י זין ז"ל ועיין לעיל ס"ק ז' מ"ש ב" פר"ח). (יח) ומיהו
אם יורד דם מחמת שנקרע העור והעצם קיים כשר (ט"ז ופר"ח ב" רש"ל) ואף
בעוף דמים וכ"כ או"ה כלל כ"ד) וה"ה אם לא יש בעצם הגולגולת רק נפוח והעצם
שלם כשר אף בעוף המים (פר"ח).

תרנגולות שניקב או נשבר עצם קדירת המוח ואח"כ עלה עצם בנקב או נתחבר
סדק השבר ונסתם כאשר בראשונה עד שאין ניכר בראשו שום סדק
ולא נקב כלל. בשל ישראל יש להקל ולהכשיר משום דאלו ניקב הקרום דטרפה
היא, לא היה עולה עצם בנקב ולא היה העצם מתגדל ומתחבר עד שאינו ניכר
(ריק"ש בתשו' סי' קכ"ה) והביא ראייה מדין נשבר העצם וחזר ונקשר דלקמן סי'
נ"ה סי' ב' והפר"ח ז"ל חלק עליו וכ" ושאני התם שאין הטרפות מחמת העצם אלא
מחמת הקרום וראיה מסוף סי' נ"ז נשבר העצם במקום צה"ג יש אוס' וקי"ל
כדעיה זו וגם ממ"ש ההג"ה בסיו' נ"ה ס"ב ע"ש ובס' שה"ם סיים והמחמיר
תעב"ט.

סימן לא (א) אחד דבוק בעצם הגולגולת והוא חזק, וקרום השני על המוח והוא
רך (רש"י דף מ"ה). (ב) דכל דבר הפוסל בנקובה ויש לו חלל לא פוסל

הרמב"ם נפ"ו
מה"ש ב"הר"ן שם
במסנה והרשב"א
בחדושי' ג"ס
אמרי כי רכ
לענין חוט השדרה
ומשמע שם דה"ה
כמות דהרי"ף
ה"הר"א ש"ס שם
הרמב"ן ונה"ג
ה"ה"א שם

במפורש (וב' טרפה (ג) אבר אם ניקב העריון לברו כשרה
הנ"ה ויש מטריפין ג"כ בניקב העליון לד"ו (כה"ל הביאו הנהות
אשירי ות"ה סי' קס"ו והנהות ש"ד סי' פ"ח) והכי נהוג אם לא
במקום הפסד מרובה (ד"ט) (ד) :

ב' ג' המוח עצמו שנרקב מעט ממנו אי נתמעך (ה) והקרום
קיים כשרה (ה) ואם נשפך במים או בדרונג (ו) טרפה (ז)
הוא נמצאו מים בתוך הקרום ונחסר מהמוח כשיעור המים
אם המוח מקיף המים סביב שלא היו מנוחים בל"ל אפי' לקרום
(ח) כשרה (ט) וא"ל טרפה (י) וזה"ל אם היו המים מונחים

זבה תורה

עד שינקב לחלל ואם אין לו חלל צריך נקב מפולש (ר"ן ותו" ריש פא"ט). (ג) לפי
שבו תלוי עיקר החיות (פר"ח).

ודע דיש מחלוקת בזה שר"ת אוסר בניקב העליון ומתיר בתחתון וראב"ן
והרבה מהגדולים כתבו עד שינקבו שניהם והרי"ף אוסר בתחתון דוקא
וכתבו אחריו שכ"נ ד" הרמב"ם דלא כהטור. והגא"ש כ" ב" ה"ג דרך התחתון
והעליון שוה לאיסור.

ודע דאם ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה לכ"ע טרפה אפי' לד" ראב"ן
ודעמיה כיון שהקרומים נפרדים זה מזה ול"ד לריאה ולקרקבן (פר"ח).
(ד) וכ"פ פר"ח נגד רש"ל וב"ח שמחמירים. (ה) כגון שנפל על ראשו ונתנדנד וגם
חסר קצת ממנו בכדי שאם היה כיוצא בו בחוט השדרה או חזין אותו ומניחין הריקן
למעלה מידו היה עומד ולא היה נכפף (ש"ך ורשד"ם) ושה"ם) דלא כב"ח שהחמיר
בחסר קצת ממנו (פר"ח) ובפר"ח נפל ט"ס וחסר תיבת לא ובה"ט לא דק
שהעתיק הלשון כמות שהוא מוטעה. (ה) שהוא מתקיים אלא שאינו מוליד) ש"ס
רשב"ץ) 3 (ו) מפני אש ואפי' במקצת ממנו (פר"ח ופר"ת וש"ך) לפי שדרכו
להתמסס הרבה (שם) וריק"ש ב" הרדב"ז כ" דלד" הרי"ף והרמב"ם דוקא שנשפך
כל המוח ופר"ח חלק עליו דאין לנו להקל טפי בלא ראייה ואין בדברי הרי"ף
ורמב"ם הכרע ע"ש. (ז) שכל שהגיע להפסד ורקבון זה עתיד הקרום לינקב
(רשב"א ורש"י) וכל זה במוח הסמוך לקרום אבל אם נתמסס באמצע באופן
שהמוח מקיף סביב כשרה כדל"ק (פר"ח) ופר"ת בס"ק ד" חולק דדוקא במים
הנמצאים במוח הוא דאמרי' הכי אבל בנתמסס לא דבש"ס לא חילק בזה והטריף
בכל גוונא ע"ש. (ח) כ" הפר"ח דתיבת אפי' אינה מדוקדקת שפי' דאין כאן לא
מבעיא, והפר"ת יושב לא מבעיא לגולגולת וכגון שנמצאו המים בין הקרום
לגולגולת אלא אפי' היו המים תחת הקרום לא תימא דהוי הקרום כמות המקיף
אלא כל שאין מוח מקיף מכל צדדיו הגם שלא נשאר שאינו מגולה אלא מועט ואינו
מגולה אלא לקרום טרפה ורמ"א שכ"ן וכן אם השלפוחית וכו' ביאור רחב הוא כיון
שלא נזכר בהדיא בדברי מר"ן אלא מדיוקא ע"ש ועמ"ש ס"ק י"ב ובס"ה תי'
דה"ק ל"מ אם המוח נחסר ולא היה מקיפה דטרפה אלא אפי' שלא נמצאת
זאת השלפוחית או המים בין קרום לקרום ומהמוח לא נחסר כלל ולא היו המים
גלויים רק לקרום אפי' הכי טרפה. (ט) דהדרא בריא (פו"). (יוד) שלא יוכל להרפא

בתוך שלפוחית (פי' כעין כיס) קטנה שאם היה המוח מקיפה
שלא היתה כגורה אפי' לקרום כשרה וא"ל טרפה (יא) הנ"ס
וכן אם השלפוחית מונחת בין הקרום והגולגולת טרפה (יב) (זגל"ס
פא"ט) היה ספק אם היה מכוסה במוח או לא טרפה (יג) על כן

זבח תודה

והולך ומתנונה עד שינקב הקרום (פו"). (יא) וכ' ריק"ש דמדכתב מר"ץ ונחסר
מהמוח וכו' משמע דאם היה שלם אפי' היו בו מים כשרה וכ"כ ט"ז וכ"כ פר"ת
והטעם דאפשר שנודר המים שם מחמת רוב הליחה ולכשיתרבה בו החום יתרפא
ותיבש הליחה ההיא ע"ש ופר"ח חולק ומטריף אפי' לא נחסר מהמוח ועי' סס"ק
י"ב מ"ש בשמו. (יב) ואפי' לד' מר"ץ דס"ל לעיל דבניקב קרום העליון לבדו
דכשרה, מודה הכא דטרפה משום שעתידין שני הקרומים לינקב וכ"ש כשנמצאים
בין קרום לקרום דגרע טפי (פר"ח) (מכאן סייעתא ליישוב הפר"ת תיבת אפי'
לעיל ס"ק ח') וכ' ריק"ש דדוקא כשנחסר מן המוח כדלע' בסמוך וט"ז חולק
וט"ל דדוקא מים בלי שלפוחית דמה שאנו אוס' במים במוח, הוא משום שהמוח
נתמסמס ונעשה מים וכאן אנו רואים שהמוח שלם וא"כ המים בא ממקום אחר
אבל מים בשלפוחית קטנה אפי' המוח שלם טרפה דמן המוח באו ע"כ. ולי עבדו
תמוה דמהיכא תיתי לחלק בין מים לשלפוחית כיון שלא נחסר המוח בשניהם והכי
דייק ל"רמ"א שכ' וכן אם וכו' דמשמע דבשניהם הדין שוה אלא שראיתי להפר"ת
שכ' להחמיר בזה הגם דלא נחסר מהמוח דאולי דמצערי לה ביותר ואין המים
הם מתבישים כשיתרבה יובש במוח ומתה ואין נ"ל דברי ריק"ש, ולד' ריק"ש
דבעי דוקא בנחסר צריך לו' דניקב קרום של מוח ועלו המים בין הקרום והגולגולת
זה דוחק עכ"ל. ולי עבדו צ"ע במה שתי' דניקב קרום של מוח וכו' דא"כ טרפה
הוי מטעם ניקב קרום תחתון של מוח ומאי מתרץ, תי' זה דחוי הוא לסברת ריק"ש
וצ"ע. והפר"ח חולק בכולם וס"ל דבין שהמים במוח בין בשלפוחית אפי' לא נחסר
מהמוח טרפה וליכא לדיוק ממאי דנקט מר"ץ ונחסר מהמוח כשנחסר מהמוח
כשיעור המים כל שהמוח מקיף המים סביב דכשרה אבל כשהמים מגולים לקרום
אף שמוח שלם טרפה ע"ש. (יג) ולא אמרי' נשחטה הותרה וכו' הואיל והיה כאן
ריעותא ברורה מחיים (ד"מ) אבל הריק"ש הכשיר מטעם ס"ס ופר"ח חולק עליו
בכאן ובסי' כ"ט ס"ק א' והסכים לד' רמ"א ובס' מ"י הסכים לד' ריק"ש ע"ש.
כתב הריב"ץ נ"ל דכשהיו ב' בהמות, א' כשרה וא" נמצאו מים במוח ואינו
ידע מאיזו לקח כשר לכ"ע משום ס"ס וכ"ש אם יש שם ספק אם המוח
מקיף את המים דהו"ג ספיקי דדינא עכ"ל וכ"כ ריק"ש בהגהותיו ובתשובותיו
ע"ש עכ"ל מ"י ז"ל ושם הביא קודם לזה שנשחטו הרבה כבשים ונתערב הבשר יחד
ונמצא בראש כבש א' מים דמיטרפא ביה והורו הלכה למעשה לפתוח חוטי
השדראות של כל הכבשים והחוט שימצא בו ריעותא מים וכיוצא, הוא החוט של
אותו הכבש הנמצא מים בראשו והוא עצמו הטרף דוקא ע"ש וכ"כ הב"ח סי'
ק"א ואנן שהט"ז שם חלק עליו וגם הפר"ח כ"ה להתיישב בקבלה זו, הרב גו"א וז"ש,
פסקו לקבלה זו בספריהם גם מ"י כ"ה שכ"מ בקונטרס ישן נושן ושכן עשה מעשה
מהר"א חבניה בהסכמת רבני סלוניק.

כהנ"ל נכנס רכיו
הנחל וכ"כ
המרדכי בשמו
ומה"ד דניטין גבי
טיטוס דף נ"ו
וכ"כ הרוק"ה תרומ'
הדגן סימן קפ"ז
מ"מרא דר' יצחק
בר נחמני נכנס
ריב"ל [*] וגם נקוף
יש פליג הלל

יש לומר כשפותחין הראש שיפחטהו בדרך שיוכל לראות אם המוח מקיף אם ימלאו שם מים או לאו ומ"מ ח"ל לבדוק אחר זה דסמכין ארובת ויוכל להשליך הראש או למכרו לעכו"ם בלא פתיחה (ד"ע) (יד):
ג ואם נמצא תולעת בקרום המוח (טו) והמוח קיים ואין בקרום התחתון רושם ולא קורט דם כשרה (טז) הוי"ש מי שאומר שאין אנו בקיאים בבדיקה ומריפה (יז) (והכי הוגו).
אבל אם נמצא חוץ לקדרה כגון בחוטם ויה כשרה דתרינן שרא הגיע למוח מעולם (יט):

ד "עצם שהמוח מונח בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדרה ויש על פיה כרפי הצואר (כ) כמו שני פורין (כא) וכר מה

זבח תודה

אם ליחה יוצאת מן הראש אל הקרן והיה עצם המוח שלם כשר דהליחה בא משורש הקרן (בה"ט ב" כ"ג ב" רש"ל). (יד) ומיהו היכא דאיכא ריעותא שהיתה משתגעת ומסבבת ראשה שרגילה לעשות כך כשיש מים במוח אם לא בדק הראש, הבהמה אסורה (ב"ח וט"ז ופר"ח). (טו) פי' בין קרום לקרום ואפי' נמצאים בין קרום לגולגולת, התחתון בעי בדיקה ואפי' נמצא העליון שלם דחקתו מבין הקרומים נקב קרום העליון ועלה ואם נמצא התולע במוח טרפה והכי דייקי דברי מר"ן שכ' והמוח קיים עיין פר"ח. (טז) כדאמרינן בפ" הנזקין גבי טיטוס שנכנס יתוש בחוטמו וניקר במוחו ולא נעשה טרפה בכך דדרך חוטמו נכנס ולא ניקב הקרום 4 (ב"י בשם הגא"ש והמרדכי וכ"פ הפר"ח) 5 ונ"ל דאפי' ניקב הקרום העליון כשרה לשיטת מר"ן לעיל ס"א. (יז) וכך הדעת מכרעת כי א"א לבדוק עור דמוח בנקב קטן כל שהוא להיותו דק זולת ריאה ע"י נפיתה (עין פר"ח). והפר"ח כ' דחיישינן שמא קודם שחיטה פירש התולעת וניקב קרום התחתון וכ"כ ש"ך וכ"ב ולי היה נראה לומר דאפי' נקבו הקרום ויצאו כשרה כל שאין ק"ד על הקרום כדאמרינן גבי ריאה סי' ל"ו וגבי קרקבן, אבל אין בי כח לחלוק על גדולי עולם עכ"ל. והפר"ח האריך ומסיק דעיקר כמו שתי' הדרישה דשאני מוח דקרומו דקים ביותר מקרקבן ודקין, משום הכי חיישינן בהו שניקבו מחיים טפי משאר אברים. ובס' תורת חסד ג"כ חלק על רב"י דשאני ריאה שפסק החום הטבעי ויצאו לחוץ ונקבוה לבקש מזונות כמ"ש בסי' ל"ו ב' כל בו אבל במוח שנכנסים דרך הנחירים לזיון ואין מקום אחר לזיון אלא מהמוח עצמו שאין שם אלא עצם המוח א"כ כל פנייתם הוא ליכנס תוך המוח אבל אם יש רושם מה, אזי נחוש שכבר הספיק לנקבו והיא טרפה וכדברי ר"ח והגא"ש ע"ש. (יח) אעפ"י שנמצא פני התולעת כלפי חוץ תלינן לקולא דהוי ס"ס שמא נתהפך ולא הגיע למוח מעולם ואת"ל הגיע למוח שמא לא ניקב הקרום (ב"י). (יט) אף לדברי הי"א שבסמוך (נ"ד) ובדיקה אינו צריך (פר"ח) וט"ז חולק ע"ש ואי חזינן רושם או ק"ד בקרום המוח, יש לאסור וכדלקמן סי' ל"ג ס"ט (פר"ח) וא"ל מאי שנא ממוח שנמצא בחלל בסי' נ"א דשם יש ג"כ ס"ס? דהכא שאני שאין הכרח שהתולעת עשה נקב ע"כ לא מחזקינן איסורא ממקום למקום כבסי' ל"ג ס"ט (ט"ז).

אכרייתא חולין דף
מ"ה וברבי
וכדמפ' רב סס
כרמב"ם כפ"ט
מה"ט מדין
הנגררת לקמן
כס' ל"ד וא"ל
שיטתו כו מטע
דקיל מהגררת
שהחיות תלוי בו
דמשה סס דף נ"ד
דאמרי דבי רב
ה'מימרה
דריביל סס יכפ"י
רס"י סס יכפ"י

שיש מהמוח: בתוך הקדרה עד הפולין והפולין בכלל (כג)
נידון כמוח (כג) ונקיבתו במשהו וכד) ומשם ואילך: נידון
בחוט השדרה (כה):

לב רין מכה בחוט השדרה וכו' סעיפים:
א חוט השדרה א שנפסק רוב היקף עור החופה את המוח
טרפה (א) אע"פ שכ"ל המוח קיים (ב) ואם לא נפסק רוב
העור אע"פ שנפסק כל המוח שבפנים בעור כשר:
ב נסדק העור לארכו (ג) כשר (ד) וכן אם נשברה השדרה
ולא נפסק החוט או שנתמעך המוח שבתוך החוט
ונתנדנד הואיל ועורו קיים ה"ז מותרת (ה):

ג ההומרך המוח ונשפך וכמים (ו) או יכדונג שנמס (ז) עד
שימצא החוט כשמעמידו בידו היה המעיט שחיון לידו
שוחה ולא היה יכול לעמוד טרפה וכן אע"פ שלא נתיכך
זבה תורה

אם נמצא תולעת באמצע המוח והמוח מקיף כשרה (שה"ס בשם תב"ש).
(כ) דהיינו בעורף (רי"ז) במקום הצואר והגולגולת (רש"י ור"ן) (כא)
גם בעורף יש שני פולין הללו (ב"י ופר"ח) (כב) פי' מוח שכנגד הפולין (רש"י
פר"ח): (כג) שלפנים בתוך הקדירה (רי"ז) (כד) כלומר נקיבת קרומו במשהו
פר"ח ושה"ס). (כה) ונקיבת קרומו ברובו כמ"ש סי' ל"ב (ב"י פר"ח).
סימן לב (א) שחוט השדרה יוצא מן המוח ונמשך על כל פני השדרה עד סוף
הזנב ועור א"ל מקיפו ובאותו עור תלויה הטרפות עיין לבוש. (ב) ודוקא
נפסק רוב העור במקום א"ל אבל אם ניקב נקבים סמוכים זה לזה כנפה אינו מצטרף
לרוב ול"ל לגררת (ב"ח הובא בש"ך וגו"א ע"ש) ופר"ח חלק עליו דמנא ליה
להקל טפי מבגררת ע"ש וכ"פ פר"ת רק משום דמצטרפי נקבים לרובא וגם מה
שביניהם מצטרף לרובא כשאין ביין נקב לנקב כמלוא נקב ע"ש וכ"פ בס"ש שה"ס.
ז"ל

ולדעתי הצעיר דיש סמך להב"ח מהפוסקים שכתבתי בריש ס"ק ד" ודו"ק. (ג)
אפי' כולו שלא נשתייר משהו שלם לא למעלה ולא למטה (ב"י). (ד) דקיל חוט
השדרה מגררת שהחיות תלוי בה (ב"י שכ"נ מכל הפו' וכן מדוקדק ל" הטור ות"ה
וכ"פ הש"ך וב"ח וד"מ ופרישה וט"ז ומ"י) והפר"ח חלק מטעם דמנא ליה
להקל טפי מגררת (ולשיטתיה אזיל עי' לעיל ס"ק ב') והפר"ת השיב עליו דכיון
דלא נזכר בדבריהם ז"ל אלא נפסק חוט השדרה, כל חוץ מזה כשרה, וממילא גם
נסדקה לארכה אין טרפות, וכיון שכן אפי' נסדקה כולה. (ה) ואפי' בשברה
המפרקת ורוב בשר עמה אם החוט קיים כשרה דהכל תלוי בחוט ואם נפסק החוט
ונשברה המפרקת אע"י שחזר ונקשר יפה טרפה (פר"ח).
מעשה שהיה עור החוט שחור כולו אבל הוא בריא וחזק והמוח שבפנים קיים
ולא היה שום ריעותא כשר ולא אמרי' האי שחור אדום הוא אלא

יורה דעה הלכות טרפות לב

סח

באר הגולה

הרי"ף סס תכע"א
דר' ירמיה סס
ולא נפסקה
והס"ס ולהחמיר
סס תכע"א
נחמנו דאמרי
כי רב סס מ"מרח דרב יהודה סס

מכפנים אלא שהוא עב וכבד ואם מעמידין אותו אינו יכול
לעמוד מפני כבדו טרפה (ח) :
ך * נחסר קצת מהכוח ונתרוקן (ט) כשר (י) :
ה יטרפות זה של חוט השדרה (יא) הוא עד פי פרשה

זבח תורה

שלקה דלא אשכחן שינוי מראה דפוסל בחוט השדרה (בה"י ופר"ח בקו"א) ואם
העור לקוי מחמת השינוי מראה ברוב היקף עור החופה את המוח טרפה (פר"ח). (ו)
מראשו לסופו ומסו" לראשו ואילו היה החוט נקוב היה יוצא (רש"י ד" מ"ה (ז)
רבותא אשמעינן אפי" אינו נשפך כמים ואילו היה החוט נקוב לא היה יוצא (רי"ף
וש"ך). (ח) שדבר זה אינו בא אלא מחמת חולי דנתמך ונתמסמס בכלל נפסק
החוט הן, דקים להו לרבנן שמתוך לקוי זה עתיד לינקב וליפסק. א"נ אין פיסוק
גדול מזה אע"ג דאמרי" מוח זה לא מעלה ולא מוריד ה"מ בהפרדה 6 אבל בהמרכה
לא (רש"י).

אם נמצא מים בחוט השדרה בכל ענין טרפה דלא שייך לומר מוח מקיפו
(בה"ט ב' כ"ג ב' דמש"א) ולפי מש"ל בסי" ל"א ס"ק י"ג קבלת הב"ח
נר" דאם נמצא מים בחוט השדרה יבדוק המוח דסברא הוא לומר מאין בא המים
לחוט אלא מהמוח בא, וכשנמצא כשר כדינו שוב אין לחוש מהמים שבחוט השדרה.
ואין לדמותו למוח עצמו דקרום המוח חמור דנקיבתו במשהו משא"כ בחוט השדרה
דפסיקתו ברובו. וכמ"ש נר" ג"כ ד" גו"א ז"ל ע"ש. (ט) תוך העור והעור קיים
(ש"ס). (י) אבל כשנחסר הרבה אז ודאי כשמעמידו היה הריקן שחוץ לידו
שוחה אבל בנתמסמס לא מפליג בין מעט להרבה לפי שדרכו להתמסמס הרבה
(ש"ך ופר"ח) ועמ"ש לעיל סי' ל"א סק"ו ב' ריק"ש. (יא) הנזכר בכל סי' זה
ומשום שהחוט הזה הוא קושר ומקיים כל חוליות שבשדרה ומעמיד בנק כל הגוף
ואם נתקלקל החוט הזה אין הגוף יכול להתקיים הלכך אין הטרפיות הנזכר
מטריפים בבהמה אלא עד פי פרשה שלישית וכו' שער שם קיום השדרה תלוי בחוט
ומשם ואילך תשש כח החוט ואין הבהמה מתה בפסיקת וקלקול החוט (שם) שמשם
ואילך אינה צריכה לקיום השדרה ע"י החוט ההוא מפני שהירכים מעמידים שדרתו
(לבוש ורש"י דף מ"ה).

דע כי חוט השדרה מושך כל השדרה עד סוף הזנב דרך ישר וכשמגיע כנגד
הירכים יוצאים מהחוט הישר שני פיצולים כלומר שני חוטים א" לדרך
ימין וא" לדרך שמאל תוך עצם א" ואמצעיתו יורד בישר דרך השדרה עד למטה
כנגד הזנב ולאחר שירד כשלוש אצבעות (ל" טור ולבוש) ורש"י ור"ן כתבו כשתי
אצבעות) מתפצל עוד שני פיצולים א" לימין וא" לשמאל וכן בהרבה מקומות עד
שיכלה. ואלו הג' פיצולים נקראים פרשות. והחוט הישר שבשדרה אשר בין פיצול
לפיצול נקרא בין הפרשות. והחוט בין שני הפיצולים הראשונים כלו' בהתחלתם
כשמושכים אילך ואילך נקרא פי פרשה וזהו דינם, כל החוט מן הפולק עד פי פרשה
ראשונה שהיא התחלת השני פיצולים הראשו' אם נפסק רוב עביו ודאי טרפה, ואם
נפסק החוט שבפי הפרשה שבין התחלת השני פיצולין הראשונים וכן אם נפסק חוט
של הפיצולים עצמן. וכן אם נפסק חוט הישר אשר בין הפרשות כל אלו ספק טרפה
כן הדין בפרשה שנייה עד פרשה שלישית עיין רי"ו ורש"י וטור.

שלישית ועד בכלל (יב) ואם נפסק אחד משני חומי פיצורים ראשונים ושניים טרפה ל אבר אם נפסקו חומי פיצול השרשי כשר (יג) ובעוף הוא טרפות החוט ט עד בין האנפיים (יד) התחלת המקום שהם מחוברים בו בנף הג"ה ויש מטריפי' בעוף עד מקום כלות שכיבת העלם המחובר לנוף (טו) וא"ז ומדרכי ואו"ה וטא"ו וטו"ו) והכי נהוג אם לא במקום הפסד מרובה :

ן : בהמה שהבו אותה על השדרה במקד והלך המקד על פני כל אורך השדרה כשרה ורא חישנין שמא נפסק החוט (טו) ואם יש במקד קשרים חוששין למקום הקשרים (טז) וכן אם לא הגיע המקד על פני כל אורך השדרה חוששין שראש המקל במקום שהוא כרה מכה בכח(יז) וכן אם הכה כרוחב השדרה חוששין שמא נפסק החוט (יח) :

ן ט בהמה (יט) שנוררת רגליה (כ) אין חוששין שמא נפסק החוט (כא) (אלא חמרי' שגרועי נקטה והוא כאב הרגלים (גמרא) וה"ה בעוף נמי דינא הכי (הנהגות מדרכי בחולין ואו"ה

זבה תורה

וז"ל הרמב"ם פ"ז מה"ש עד היכן חוט השדרה, תחלתו מבחוץ לפולק שבתחלת העורף עד סוף פרשה שנייה שלא ישאר אחריה אלא פרשה שלישית הסמוכה לתחלת האליה ושלש פרשות הן ואלו הן שלשה עצמות דבוקים זה לזה למטה מחוליות של שדרה עכ"ל, והיינו שהוא מפרש בין הפרשות ופי פרשה והפרשה עצמה הכל מיירי בחוט השדרה ההולך ביושר מן המוח עד סוף האליה, ובחוטים המתפצלים הנה והנה לא איירי כלל דהנהו לא מיקרו חוט השדרה ואין לנו אלא החוט ההולך תוך העצם ונמצא א"כ דהגם דנחתך כל בשר הירך דמסתמא נחתכו הפיצולים דלד' רש"י אסור אעפ"י כן כשרה דכראי הם הרי"ף והרמב"ם ורא"ש לסמוך עליהם בדבר זה שלא נזכר בש"ס כלל. עי' באורך בפר"ת. ושם פ"י הסוגיא לדעתם והקשה לפרש"י ז"ל. (יב) ולדעת הרמב"ם פי פרשה ג" בכלל ההיתר וכן הסכים רש"ל ושר"ר. ופר"ח פסק כד"הש"ע להחמיר בפי פרשה ג". (יג) דאינו אלא כבשר בעלמא (לבוש). (יד) ולא עד בכלל (פר"ח). (טו) כיון שהמקל הולכת על פני אורך כל השדרה אין כח באותה הכאה לפסוק החוט (ש"ך ופר"ח). (טז) שא"א שלא יהיו הקשרים מכים בכח. (יז) וה"ה אם הכה אותה ונפסק המקל בשעת הכאה לפי שבמקום שנפסק המקל עושה חבורה כמו בראש המקל (כ"ב וריק"ש וט"ז) וכן נכון לחוש (עיין שה"ם). (יח) בלבד אבל לא חישנין לריסוק איברים (ב"י שכ"מ מדברי הרמב"ם פ"ט ורי"ו) והפר"ח כ" דאדרבה מוכח בהדיא מדברי הרמב"ם דחישנין גם לריסוק איברים כדן נפלה ובעיא בדיקת החלל כנגד המקום שהכה בו ואפי" לא נפלה ואי נפלה מחמת ההכאה אף רש"י מודה דחישנין לריסוק איברים וכן הכריע הפר"ת ושאיך הכרח בדברי רש"י שלא לחוש לריסוק, אלא כוונתו דאע"ג דהלכה, אעפ"כ איכא למיחש לנפסק החוט ע"ש. (יט) הן דקה הן גסה וה"ה חיה עיין שה"ם. (כ) וה"ה ידיה (שם) ול"ד גוררת אלא אפי" שאינה יכולה לעמוד על

כענין סס ולא נפסעה והס"פ לחומרא [פי' חוט השדרה כשמניט עד הירכי' מתפלל פילא ח' ללד ימין ואל' ללד שמאל וכן בהכנה מקומות ל"ס כענין ונפסעה י"התכ"ס כפ"ט מה"ש ובר' ינאי דהוא רבו דרבו שר"ל וכפיגורסתו וכ"ל דעת הר"ף והרא"ש גמירא דרב יהודה וכו' סס ג"ל קמהיא חומרא דהוי כי רב חביבא סס

ע"ז כ"ה הרש"א
אמשה חולין דף
נ"ד בהר"א ש"ס
כ"ס הגאונים
[פ'] שחיטת
לו לפני מביא
הכלי' למקום
שחין יכול להחזיר
בכ"ה מה"ש
וחזן טוב טעם
לזה בנשוחתו
לחמיו לזיל ושאין
כמוה חיה יותר
מזו רמ"ה הקל"ה
המשה ש"ס דף
מ"ב י"ס בנמלה
דף מ"ג ויכ"ה
ס' נעיל ופסטה ס'

כלל נ"ח) ע"בד"א כשרא נודע שנפדה אבר אם נודע שנפדה
חוששין (כב) :

רג' דין אם ניטל הלחי ומכה בושט וכו' י"א סעיפים

א * ניטל לחי התחתון (א) כשרה ב והוא שיכור לחיות ע"י
המראה והלעטה (ב) הג"ה וכן עוף שניטל מרעומו (ג)
ויכול לחיות ע"י המראה והלעטה כשר (א"ה כלל נ"ד ורוקח) :

ב * ניטל לחי העליון בהרמב"ם טרפה ד וראוי לחוש דבריו (ד)
ג * ה' וישט או יתרכיץ הושט שניקב לחלו בכך שהו נבלה (ה) :
ד * שני עורות יש לושט (ו) ניקב אחד מהם (על ידי חולי)
כשרה (ז) ניקבו שניהם אסורה * ואפי' ערה בי קרום
ונסתם (ח) * אפי' ניקבו זה שלא כנגד זה אסורה (ט) והוא

מיימלא דרבה ס' דמ"ג י"גס ו' ס' נעיל ופסטה ס'

זבח תורה

רגליה אלא שמעשה שהיה כך היה ע"י שה"ם ב" המרדכי ורי"ו. (כא) דהוי מלתא
דלא שכיחא. (כב) שמא עם נפילתה נפסק החוט ולכך גוררת רגליה שפסיקת חוט
השדרה מצוי עם נפילתה (טור) וה"ה בהיכא דהכה אותה מראשה לזנבה לא תלינן
בשגרונא ובעיא בדיקה בכתחלה ומיהו בדמעבד אין להטריף אם לא בדק כל דלא
הצריכו בדיקה בש"ס בהדיא (עיין פר"ת).

מי שקבה אוזו מהשוק ואינו יכול לעמוד על רגליו מותר לשחטה מיד
דשגרונא שכיח (הגמ"ר דחולין ב" ה"ר טוביה) ופשוט הוא (פר"ח).
סימן לג' (א) מעל הבשר המוטל על הסימנים שהסימנים מעורים בבשר (רש"י
דף נ"ד ע"א) וז"ל ש"ך ופר"ח והיינו בענין דליכא עיקור סימנים
כדלעיל סי' כ"ד סט"ו וי"ו. (ב) המראה הוא שתוחבין לה בבית הבלעיה עד מקום
שאינה יכולה להחזיר. הלעטה במקום שיכולה להחזיר כמ"ש בא"ח סי' שכ"ג
(שם). (ג) שהוא במקום הלחי בבהמה ונ"ל דהיינו התחתון אבל העליון טרפה כמו
בבהמה דבסעיף ב" וכ"נ קצת מל" הלבוש ושוב מצאתי הדבר בהדיא בבה"ט ב"
דמש"א ע"ש.

כתב הרוקח אם נימוק הלשון עד המוטטלת והיא ערלת הגרון כשר אבל
עם המוטטלת טרפה והקשה פר"ח מנ"ל להוסיף על הטרפיות ע"ש
ובס' שה"ם כ" ישוב לזה ע"ש. (ד) שהלחי העליון נברא בבעלי חיים לכסות פי
הקנה שלא תכנס בו נשימת הרוח הקד פתאום לריאה ויקרר אותה וימות החי
פתאום אם יכנס לריאה (רמב"ם בתשו" ב"י) והרי הריאה מתקררת ולקיא בהא
ודמיא לבשרא או לביעתא מצד הלכותא (פר"ת וכ"פ הפר"ח ב" כמה פו"). (ה)
אע"ג דתרביץ הושט טרפה הוי, נקטיה אגב נקיבת הושט דנבילה הוי (פר"ח וש"ך
ופר"ת) ובס' לקט הקמח ב" פ"מ סי' קכ"ט כ" דצ"ל טרפה ובמ"ש נחא וא"צ
להגיה. (ו) זה ע"ג זה. (ז) שהאחד מגין על חבירו כי גם כל המעים קרומיהן כפולים
מפני השמירה שאם יהיה פגע באחד מהם יהיה הב' שומרו (י"ש דף ו ע"ג). (ח)

שניקבו שניהם מרוח א' דאפשר דמתרמו אהרדי פי' שמחכוני'
להזדמן יחד (יורד) הנ"ה וכל זה לא מיירי אלא בניכר שהנקב בא
מחמת חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ (יא) אפי' לא ניקב
רק הפנימי (יב) טרפה דחיישינן שמא ניקב גם החיצון ושט אין לו

זבח תורה

ואפי' עלתה בו סתימה עבה אינה מתקיימת (רש"י ד"ד נ"ג) שיפול הקרום וישאר
פתוח (רשב"ץ). (ט) זוהי ד' ריטב"א הובא בב"י ד' לקרבן דלקמן סי' מ"ט, דשאני
התם דמינח נייח וכדקאי קאי אבל ושט כיון דאוכלין ומשקין תדיר שם ומנשמת
וגם צועקת ואעפ"י שהקנה מוציא קול א"א שלא יהא הושט מתפשט עמו ומנשכות
העורות אילך ואילך ומזדמנים לפעמים שהנקבים מכוונים זה כנגד זה והוי כניקבו
זה כנגד זה (ש"ס רש"י). (יורד) ואף שהנקבים רחוקים שא"א דגמרא ופשטא אפי' ה'
אסור דלא נתנו דבריהן לשיעורין (ט"ז ב"ר רש"ל ופר"ח וב"ח) ומיהו כשהן משתי
רוחות א"א בשום פנים דמתרמו אהרדי וכשרה (ב"י ופר"ח ב"ר ריטב"א) אבל
הפר"ח כ"י דמאן דפוסק כהריטב"א פשיטא דיתיר נמי בניקב א"א למעלה וא"
למטה בשתי קצוות דלא כפר"ח דאמאי מחמירינן בשתי רוחות, משום דלא פלוג,
ה"נ כן. ודייק מהש"ס ומל"רמב"ם דלא מפליג דאין כשר אלא בניקב חד מנייהו
לבד אבל שנים לא ואפי' בשתי רוחות ואפי' ניקב א"א ברוח א"א למעלה וא"א ברוח א'
למטה טרפה שהנקבים מתרחבים ומתרמו אהרדי ע"ש, ובס"ה הכריע דבניקב
ברוח א"א אף שהם מרוחקים הרבה טרפה ושזו ד' הריטב"א, ובשתי רוחות כשרה
כפסק מר"ז ז"ל עש"ב. (יא) ומסתמא יש לחוש שניקב ע"י קוץ או מחט (עש"ך) (יב)
וכ"ש אם ניקב החיצון לחוד (ט"ז) ורבים תמזה על הכ"ש וצ"ע (בה"ט) ואני אומר
דל"רמ"א שכ"א אפי' דיש בלשון זה לא מבעיא, הוא שהכריחו להט"ז לכתוב הכ"ש
וכן הביין הב"ח אלא שהש"ך ופר"ח פי' דמ"ש רמ"א אפי' לא ניקב רק הפנימי קאי
אמ"ש בסמוך דניקב א"א מהם כשרה דמשמע איזה מהם שניקב בין פנימי בין חיצון
כשרה עלה קאמר רמ"א דדוקא ניקב ע"י חולי אבל אם יש לחוש שניקב ע"י קוץ
ומחט אפי' לא ניקב רק הפנימי לחוד טרפה אבל כשניקב רק החיצון משכחת לה
שפיר דכשר ע"י בדיקה מבפנים כדלק"ס ז"ל דלא כב"ח וכן מפורש בתוס' והרא"ש
וד"מ ולבוש וע"ל סי' מ"ט ס"ק ז". וא"ל לפ"ז דהרי בס"י זה ובס"ס ז"כ רמ"א
דכשניקב ע"י קוץ לא מהני לה בדיקה מבפנים, די"ל דדוקא כשניקב במקום שאינו
ידוע הוא דא"א בקיאות בבדיקה אף מבפנים ובהכי מיירי בס"ס כ"ג ובס"ס ח",
וכן בס"י ל"ד ס"ט דבמקום ידוע מהני בדיקה הושט מצד פנים דלא גרע מבה"כ
שניקב מצד פנים במחט דכשרה כדלק"ס סי' מ"ח והשתא אתי שפיר מ"ש הש"ע
ס"ז דלענין נקב נמי אין לושט בדיקה מבחוץ אלא מבפנים ובס"י נ"א כ"י דמחט
שנמצא בחלל הגוף חשיבן וכו' ובכאן כ"י דמהני אפי' נקב משהו אלא ודאי דכאן
מיירי שניקב במקום ידוע (עש"ך) ולק"ס"ח יתבאר דצואר מלוכלך מיחשב למר"ץ
מקום ידוע ולרמ"א מקום שאינו ידוע כיון שצריך לבדוק כנגד כל אורך ורוחב
מקום המלוכלך (שם) וד"ה הפר"ח דלד"ר מר"ץ לא בעינן מקום ידוע וע"ל ס"ח.
ואין להקשות אמאי רמ"א ס"ל דבניקב רק החיצון כשר ע"י בדיקה מבפנים אמאי
לא חייש לשמא נתרפא כבסעיף ט; די"ל דכיון שעור פנימי לבן, נקב משהו ניכר בו

יורה דעה הלכות טרפות לו

באר הגולה ע

כדיקה מנחין (כ"י ב' תו' והר"ש פל"ט) (ינ) :
ה יעורות אלו החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו שהחיצון
לבן והפנימי אדום טרפה (יד) כוכן אם שניהם אדומים (טו)
או לבנים (טז) טרפה הג"ה וכל שכן אם יש לו שני ושטים או שני
קנים דטרפה (יז) (תשו' הר"ש כלל כ' סי' ט') :

זבח תודה

(עש"ך ס"ק כ"א ועי' פרי"ח סק"י). (יג) שכיון שהוא אדום אין נקב משהו ניכר בו
וטרפה מספק כדלק" ס"ז. (יד) שלא בא זה אלא מחמת חולי ועתידים הם לינקב
(רשב"א בת"ה) ואפי' בכל שהוא (בה"ט ב" דמש"א וכ"ג) והפרי"ח וט"ז פסקו
להקל וכ"ד שה"ם וע"ל סט"ק ט"ו) ואם נתחלפו שניהם לשאר גוונים ירוק או גוון
אחר הרב פרי"ת העלה להטריף מספק עש"ב, ולי עבדו צ"ע דיוק ל" הש"ס דקאמר
חליף לימא נשתנה כדקתני גבי ריאה משמע דוקא בנתחלפו לשני גוונים אלו, הא
נשתנו לשאר גוונים לא ועיקר בט"ז סק"י דכ" ב" רש"ל דפיסול מראות לא תמצא
אלא בריאה ומנן לבו להוסיף בטרפות וכ"כ הא"ז וכו' עכ"ל. (טו) ודוקא בכלה
או ברובה (ש"ך) וא"ל דהא חר לקוי וחבירו מגין עליו דלא דמי לנקב קטן דחבירה
מגין עליו אבל כאן שכולו לקוי לא מתקיים ע"י השני (ט"ז ב" הטור) וא"ת מאי
שנא מריאה בסי' ל"ו דאמר"י אפי' נגלד הקרום כולו כשר, דשאני קרומים של
ושט דאכלה ושתת בהו ומתנדנדים תמיד אינה יכולה לעמוד במקום א" (ט"ז ב"
דרישה) וכ" עליו ואינו נוח לי דא"כ אפי' נתחלף בקצת נמי נימא דטרפה, ותי"
הוא ז"ל דשאני ההיא דריאה מהך דהכא שישנו לפנינו והוא לקוי אמר"י דגם השני
היה לקוי דהא שוכבים זה ע"ג זה ולקותא של זה דבוקה בזה תמיד ולפ"ז אם היה
ניטל עור א" מן הושט כולה היה מתכשר ע"י השני כמו בריאה אלא דלמעשה אין
לסמוך ע"ז להקל עכ"ל. והפרי"ח כ" דאין להקשות מריאה דאגלידא דסי' ל"ו ס"ב,
דאין מדמין בטרפות ובכאן בעי חיות טפי וצריך שיהיו שני העורות קיימים הא
לא"ה טרפה ע"ש.

ואם נתאדם הפנימי מעט אין לאסור כלל ואין לחוש לשמא הוא דרוס
ואעפ"י דחילוף הלבן לאודם לד" הר"ן משום חשש דרוסה נר" דלא
חשיבנן אלא בשיש ידים מוכיחות דהיינו שנכנס ארי בין השוורים כבסי' נ"ז וכן
הסכים רמ"י ושאר רבנים דלא כב"ח (ט"ז ופרי"ח) ואף הר"ן מייירי בהכי (שם) וע"ל
ס"ק י"ד. (יז) ודוקא ששניהם לבנים לגמרי אבל אם החיצון נתלבן מצד א" והצד
השני אדום יש להקל (שה"ם ב" תב"ש) ורש"ל כ" ב" כמה גדולים, בשניהם לבנים
דכשר לגמרי. ופרי"ת כ" דמכרעא ליה כרש"י ורמב"ם ורשב"א דדוקא אי חליפי
תרויהו שהחיצון לבן ופנימי אדום אבל בשניהם לבנים או אדומים כשרה מידי
דהוה אניקב דחבירו סותמו עש"ב וכ"ד הרב בעל תורת חיים דף קל"ד ע"ב וסיים
בה דהוגיקל בהפמ"ר לא הפסיד ע"ש. (יז) דכל יתר כנטול דמי והו"ל כאלו ניטלו
כדלק" סי' מ"א (רא"ש) ואם היו שני ושטים ומחוברים למעלה ולמטה אך באמצע
נחלק לשנים מעשה היה והטריף רמ"א. והט"ז והפרי"ח הכשירו מדף שתי מררות
דסי' מ"ב

ו' לו שט אין לו בדיקה (יח) מבחין אצל דרוסה שצריכה בדיקה (יט) מפני שכיון שהוא אדום אין אדם קאָרם ניכר בו כיצור יעשה אם עוף הוא (כ) בודק הקנה מבחין (כא) ושוחמו ואח"כ מהפך חושט ובודק בפנים (כב) ואם בהמה היא אין לה תקנה (כג) הג"ה ולרד"ק דאין לנו נקילין צנדיקה אף עוף אין לו תקנה (כד):

ז' ולענין נקב נמי אין לו שט בדיקה מבחין אלא מבפני' (כה):
ח' עוף הבא לפנינו וצוארו מלובדך בדם (כו) אין חוששין

שם ורבינו ירוחם כשם הגאונים כפי' רש"י שם

זבה תורה

יש מיני עופות שלפעמים בקנה שלו באמצע יוצא כעין קנה אחד אלא שאינו עשוי חוליות חוליות כדרך הקנה ועשוי כעין לול (מל"ו) ובלולים יעלו מלכים א" ס"ד"ו) והוא חלול וחוזר ומתחבר בקנה כשרה מטעם שכתבנו גבי ב" ושטים (פר"ח) ובס"ע"י כ" שזה נמצא בבר אווזות הזכרים ואורחה הוא אבל לא בנקבות וכן הורה בעל ט"ז ובס"ה"ט כ" ב" ל"ח וכ"ג וז"ל ראייתי באווז של מים שהקנה שלו מתפצל למעלה הרבה ואמרו לי השוחטים שכן הוא בכולם. (יח) פי' שאינו צריך בדיקה מבחוץ כלל דסגי בבדיקת הפנימי (עיי' פר"ח). (יט) כדלק" ס"י"נ"ז. (כ) שהכשרו בס"י אחד ואע"ג דלכתחלה צריך ב" הסימנים בבסי' כ"א הכא כיון שאין לו היתר אלא בס"י א" כדעבד דמי. (ש"ך). (כא) פי' קורע קצת תחלה בעור ומשם יוכל לבדוק בקנה במקום שרוצה לשחוט (פו). (כב) שעור הפנימי הוא לבן וזך וארס ניכר בו ואם ימצא בפנים ק"ד שהוא ס"י ארס שנדרסה וירד הארס דרך שני העורות טרפה וא"ל כשרה ולא חיששין שמא נדרס החיצון ועדיין לא ירד הארס וסופו שירד וינקוב. שעור הסימנים קשה הוא אצל דרוסה וכיון שלא ירד מיד שוב לא ירד אעפ"י שיש ארס בחיצון מה בכך (הר"ן והרשב"א בת"ה ובחדושי ויעין פר"ח שכ" שכן עיקר נגד תי' הרא"ש ז"ל. (כג) שא"א לשחטה ולהפכה אח"כ ולבדקה דשמא ארס שחט (רשב"א ותו").

ודע דהעיתור ורש"י ור"ן ב" הרא"ה ס"ל דגם בבהמה יש לו תקנה דבשלמא גבי נקב יש לחוש דלמא במקום נקב שחט אבל גבי דרוסה כיון דמקומו מאדים אפי' שחט בו יש היכר במשהו ואין להקשות דכיון דמתלכלך בדם השחיטה אין הארס ניכר, דל"ל דדם השחיטה יכול להעבירו ע"י הדחה ואז יהיה ניכר קורט הארס שאינו עובר ע"י הדחה (ב"י) וכל הפו' הסכימו לפסק מר"ן הש"ע. (כד) רבותא אשמעינן אפי' בבדיקת הדרוסה דימנכר טפי מנקב (פר"ח): (כה) דשמא נכנס טיפת דם בנקב ונקרש ואינו ניכר מבחוץ לפי שכולו אדום ואף שהנקב במקום ידוע (רש"י ורשב"א והר"ן ורי"ו ב" הגאון נגד החולקים שהזכיר הטור) ואפי' ניקב ע"י חולי דבחיצון אין ניכר בו שום חולי (ט"ז ס"ק ו').

ודע דהא דאמר ר"י לעיל ס"ב בהג"ה דאם ניקב הפנימי ע"י קוץ טרפה, לאו טרפה ודאי אלא מספק דלמא לא ניקב החיצון ונקב הפנימי אירע בקוץ ולא ניקב רק הפנימי ופנה והלך לו (פר"ח). (כו) שנקרע הצואר מבחוץ (רש"י) אבל אם נמצא לכלוך דם אחר שחיטה סביב הושט בפנים אין חשש ואפי'

מ"מירא דרבה שם
מ"מהי"א עובדא
דבר אווזא וכרב
יוסף ברבי דרבה
שם דף כ"ח [ס"י]
קורע קצת מהעור
במקום שרוצה
לשחוט {יכפ'
רש"י שם וכ"ס
הרמב"ם כפ"ג
מה"ש והרשב"א
בחדושי' שם והר"ן

יורה דעה הלכות טרפות לג עא באר הגולה

ע' חספות
מ' מרח
כ' ח' ח' ח' ח'
ש' ד' מ' ז' ח'
כ' ח' ח' ח'
ה' ח' ח' ח'

לספק דרוסה (פ"ל סי' ג"ז) * לבדוק כל החלל (כז) אבי
חוששי' לספק נקובה לבדוק מקום המוכרך (כח) הג"ה ויש
אוסרין כל עוף או בהמה לזוהר מלוכלך בדם דחשיק לנקיבת
הושט ואין לנו בקיאים (הג"ה פ"ט ז' ח"ז) וכן המהג (כט) :
ז נמצא קין (ל) בושט לארכו או לרחבו * ואינו תחוב בו כשרה
(לא) אם אין עליו ק"ד מבחוץ (טור והג"ה) (לב) * אבל
אם הוא תחוב בו אסורה (לג) אפי' אין שם ק"ד (לד) דחשיקין
שמה ניקב הושט והבריא ונתרפא ואינו ניכר (לה) :

זבח תודה

לדין (ט"ז). (כז) כ" פר"ת לא ידעתי למה כ" מר"ן דין דרוסה כאן כיון שאין בו
שום חידוש ובסי' נ"ז מקומו ושם נת' פרטיו והר"ם בשיטתו חולק דף כז ע"ד
ת' דהכא מיירי בדין הצואר, ובסי' נ"ז איירי כשבא מלוכלך בשאר מקומות
והוצרך להשמיענו שניהם שיש חידוש. וקושיית הפר"ת ודאי נחית לאשמעינן לענין
נקב דבעינן בדיקה, פשיטא, לפ"ד חדושה אשמעינן מדכתב דבעי בדיקה דמשמע
דאף האידנא בדיקין דלא כמ"ש רמ"א כאן ע"ש. (כח) מבפנים כנגד מקום
המלוכלך כדלעיל ס"ז (ש"ך) ועיקר לעיל ס"ק י"ג. (כט) וכ" ב"י ע"ז ונ"ל דהיינו
לדברי בה"ג, אבל לד"ר ש"י שיתבאר סי' נ"ז האידנא נמי בדיקין ועי' פר"ת שכ'
דחומרא יתירה היא זו ולזה כתבה רמ"א ב"י ע"א ע"ש. (ל) או מחט (בה"ט וכ"כ מפר"ח).
(לא) שדרך בהמות הרועות לאכול קוצים ונשאר כך מונח בושט שלא בלעו (רש"י
ש"ס) (לב) הש"ך הוכיח דרמ"א קאי אתחוב ושאיין מקום ההג"ה כאן ע"ש וכ"כ
פר"ת דרמ"א קאי אחלוקת לרחבו והפר"ח הוכיח להטריף בק"ד אף בנמצא דכיון
דאכלה ופעיא ביה אף שהמחט אינה תחובה כלל הוי הוכחה שיצאת לחוץ וחזרה
וה"ה בנמצא ק"ד בפנים יש לאסור דחשיקין שניקב עד לחוץ וחזר ויצא וכ"פ ט"ז
עש"ב, והפר"ת השיב עליו והעלה ובנמצא אף שיש ה"ד מבחוץ בבדיקה סגי ליה
ואי לא נמצא נקוב כשרה ועיקר סי' מ"ו ס"ק י"ו ועיקר בשה"מ ז"ל. (לג) וכל שנתחב
קצת בעור אפי' לא ניקב עור הפנימי משניהצדין מיקרי תחוב (ש"ך ופר"ח נגד
ת"ח) ופר"ת העלה דכל שהקוץ לרחבו אם כשינטל הקוץ יתנועע הושט ש"מ
דנסרך ונתחב קצת ובעי בדיקה וכל דינטל הקוץ ואין הושט מתנועע קצת ש"מ
דלא ניקב ואיכא תרי ספיקי דלמא לא ניקב כלל, ואת"ל ניקב, דלמא לא הבריח
מהקצה אל הקצה וסברא זו ממוצעת בין רמב"ם דלא הצריך תחיבה כלל ובין כל
הפ"ו דהצריכו תחיבה ע"ש. (לד) לא מבפנים ולא מבחוץ ול"ד לבה"כ וקרקבן בס"י
מ"ח דושט שאני דמתוך שאוכלין ומשקין עוברין ושוטפין שמא הם העבירו את
הדם רש"א בת"ה והר"ן נגד הת"ו שמדמין דין זה לקרקבן. (לה) ולפ"ז אין לו
תקנה בבדיקה (רי"ו ב"י) ולסברת הרי"ף ורשב"א ור"ן וטור דמפרשי הבריא
ל" נקב כפי' שני דרש"י, אין חוששין להעלאת קרום, ומסיק פר"ח דלענין דינא
העיקר כסברת הרי"ף ודעמיה דבכל הטרפיות מסתמא לא חשיקין להעלאת קרום.
דאי לא תימא הכי היכי סמכינן אנפיה דריאה דאפי' תימא דקרום עלה מינכר
בבדיקה ע"ש וגם הפר"ת הסכים להתיר ותמה על מר"ן יע"ש.

הנ"ה ויש מכשירין אם אין ק"ד מבחין (דו) דלא חיישין שם הכריא (הראב"ן והרא"ש והגא"ס ב' סה"ח) וגם נהנו להקל בעירנו באותן אווזות שמלטיטין לעשות מהם שום חס חקנה בעיר לבדוק אחר נקיבת הושט משום דשכיח יותר מסככות הריאה (דו) ונהנו להקל ביטב לי קיץ בושט אם אינו נקוב משני לדין וגם אין ק"ד מבחין (דו) ויש לדקדק בזה הרבה כי הוא איסור דאורייתא (והל) ויותר היה טוב שלא לבדוק כלל ולסמוך ארובא מלבדוק ולהקל במקום דאיכא ריעותא:

קמחא דסימנים
שנתלדלו כרובן
שם דמ"ד פי'
ר"ח בן וי"כ
הרי"ף והרא"ש

י ק נפרד הושט טהקנה ונתלדלו זה מזה ברוב
זכה תורה

עוד כ"ה הפר"ת דאפי' לסברת המחמירים אי ידעינן מאימת אתרע מלתא והוא מקרוב שיעור שאינו עולה קרום פשיטא דאית ליה בדיקה ע"ש וע"ל סס"י נ"ב. (לו) אע"ג דיש ק"ד מבפנים דק"ד מבפנים לא מעלה ולא מוריד ואע"ג דלעיל סוף סעיף ד" כ" דאם יש לחוש שניקב רק הפנימי ע"י קוץ טרפה דחישנין שמא ניקב גם החיצון שאני התם דאין קוץ שם קוץ אלא דיש לחוש שניקב ע"י קוץ ולפי' חישנין אולי אם היה הקוץ לפנינו היה ניקב לחוץ אבל הכא שנמצא קוץ תחוב בושט אם איתה דניקב גם החיצון היה ניכר הלכך לא חישנין שמא ניקב (ש"ך ופר"ח). (לז) שע"י לעיטת האבוס מצוי הוא לינקב (לבוש). (לח) כצ"ל וט"ס נפל בש"ע (ט"ז ו"ש"ך ופר"ח) (לט) כלומר דאין להקל דהעיקר כד"מר"ן דאפי' לא נמצא ק"ד אפי' מבפנים טרפה כשקוץ תחוב בו דרוב הפו" כמר"ן ס"ל. ומה שהביא רמ"א סברת המכשירין היינו להורות שעליה סמכו המקילים אבל דעתו דאין לסמוך ארובא וצריך בדיקה כדלק"ס סי' ט"ל גבי ריאה (ש"ך ופר"ח) וה"מ ביטב לה קוץ בושט אבל האווזות שמלטיטין אותן בגלגולי עיסה ושכיח הוא שנמצא תוך הושט כמין שחין ובעות אם לא נמצא שום ריעותא בעור החיצון יש להכשיר משום דהו"ל ניקב ע"י חולי דמכשירין היכא דליכא ריעותא בעור החיצון (כ"ב ת"ח וט"ז וכן עיקר דלא כב"ח שמחמיר (פר"ח) עוד כ"ה ה"ז דאף דשלטא הלקותא גם ברוב החיצון לא הוי ככולו ויפה כתב דהך לקותא לא גריעא טפי מנקב וכי היכי דבניקבו ב' העורות בעינן נקב מפולש, ה"נ לענין הך לקותא דחשבינן לה כנקב בעינן שיהא הלקותא שולט בכולו וכדלק"ס סי' מ"ב ס"ב ואף לד"מר"ן דחייש לשמא ניקב ונתרפא, היינו דוקא בקוץ וכ"ש לפי דעתי דאפי' בקוץ לא חישנין לנתרפא (פר"ח).

מעשה שנמצאת נמלה תחובה בחוזה בושט ויאכל חצי בשרו של עור הפנימי של ושת במקום שהיתה הנמלה והכשרתי כיון שלא נקבה מעבר לעבר ולא חישנין להעלות קרום ואף לד"מר"ן דמחמיר היינו דוקא בקוץ דמצוי לחזור לאחוריו (פר"ח) וכ' ע"ז בה"ט ב' לקט הקמח דצדדי החומרא נראים יותר משום שהייה ע"כ ואפשר דפר"ח מיירי בנמצאת הנמלה שלא במקום חיתוך השחיטה או אפשר דלהנצל מזה דייק הפר"ח לומר שהיתה הנמלה תחובה בחוזה בושט וא"כ על כרחין לא שהה בחתיכתו יותר מבחתיכת הסי' עמש"ל סי' כ"ג ס"ב בדין גמי ודו"ק. שגשחט כדק ואח"כ נמצא מאכל בתוך הסימנים ולא נודע מהיכן בא וגם לא נמצא נקב בושט, טרפה כי א"א לבוא שם מאכל אם לא שניקב

יורה דעה הלכות טרפות לג עב באר הגולה

ס"מ ימירא דרמא
וכי' ס"מ דף ל"ז
ש"מנה ס"מ

שיעור ארכן טרפה (מ) :

יא זפק (מא) שניקב רגו נקב ספולש במשהו טרפה ואיזהו
גנו זה שימתח עם הושט כשיאריך העוף צוארו (מב)
ש אבר שאר הזפק שניקב מותר (בג) הג"ה ניטל הזפק טרפה
(מד) אפי' נשתיר בו כדי שיוכל המאכל לטבור מן הושט אל הקרקבן
כך משמע מהר"ן פא"ט (י) ניקב המעי (מה) שבין הזפק לקרקבן
טרפה (בסוף ש"ד) (מו) :

זבח תודה

הושט ואין אנו בקיאים ולא תלינן דמהקנה בא דאין דרך הקנה לבלוע ואי ידעינן
דנשט מיעוט הושט תלינן בהכי כיון שלא ראינו שניקב הושט (רדב"ז קצ"ג מביאו
פר"ח ומ"י). (מ) פר"ת האריך ומסיק דכל שנדלדלו הסימנים שניהם יחד מהצואר
או רובן או אפי' סי' א' נקלף מחבירו עד רובו אסור ומספקא לי אי מצטרף התרביץ
לאורך הושט להיות רוב או לא ולחומרא. ובהיכא דנעקר מהלחי סי' ברוב כשר. וכולו
הוי עיקור ונבלה. ולא מיקרי דלדול וקיפול אלא סימן מסימן או שניהם מהצואר
וגם רובא, דאמינא דוקא אם לא נשאר דבוק באותו מקום שנדלדל ממנו אפי' כחוט
אבל כל עוד שעודנו מסרר לא הוי דלדול ולא עיקור וגם התרביץ כל עוד דהוי מחובר
עם הלחי אפי' במשהו כשרה ע"ש. (מא) הושט בעוף למטה מתרחב והולך עד
שנעשה ככיס שבו המאכל מתקבץ ומשם יורד לקרקבן ואותו הכיס נקרא זפק (טור
ולבוש). (מב) והוא מסוף הושט עד מקום שכלה שפועו (רשב"א) ומקום שכלה
השפוע בכלל זה (פר"ת) ונקרא גג מפני שהוא מיצר והולך כלפי הושט ומכסה
הזפק בכסוי שעל הקדרה שהוא כגג (רש"י ולבוש) והמרדכי ב" ב ריב"א יש פי' אחר
לחומרא ודברי יחיד הן ולא קי"ל כוותיה (ב"י) והרוצה להחמיר יחמיר לעצמו אבל
חלילה להטריף לאחרים (שה"ם ב" ב"ג וב"ח) וע"ל סי' ט"ל סק"א. (מג) וה"ה
שנחסר קצת מהזפק דהוי בכלל ניקב ודלא כר' דסובר אפי' ניטל כולו ועיי' בב"י
(פר"ת). (מד) כן הסכמת כל הפו' זולתי בעל העיטור שמתיר ועי' טעמו בר"ן. וב"י
ורש"ל ב" שטעמו דדמי לטחול דכשר בניטל וטרפה בניקב (מכ"י מהר"י זקן)
ורשב"ץ בס' י"ש דף ז' ע"ב ב' ניטל הזפק כשר ויראה לי, והוא אם נדבק הושט
עם התרביץ ובני מעים. ובג' אמרו דר' מתיר זפק ואפי' ניטל ובלישנא קמא אמרי'
דהלכה כר' ובלישנא בתרא סלקא בתיקו ויש שינוי גיר' בזה ויש גור' ניטל זפק
כשרה כמו שכתבתי וכו' ע"ש. (מה) כצ"ל (מו) דמעני זה אינו מן הזפק אלא שייך
לקרקבן ולפי' נקיבתו במשהו ול"ד לשאר הזפק דשאני התם שהמקום שם צר
ודחוק ואף אם ניקב שם אף המאכל יורד לחלל משא"כ במקום זה המעי שהוא
מרווח ואם ניקב יורד לחלל א"נ בכלל ניקבו הדקין הוא וכן מתבאר פא"ט דף נ"ח
ע"ב לחד פירושא (פר"ח) וע"ל סי' מ"ט ס"ק ב'.

אם נמצא קוץ או מחט במעי זה ולא נראה בו שום נקב מותר ואף לד'
הש"ע סי' מ"ו דמטריף במחט שנמצאת בדקין דשאני דקים שעורן
רך משא"כ במעי זה ומיהו בנמצא תחוב יש להטריף (עי' בה"י ופר"ח בקו"א)
ועי' דב"ש סי' רע"ח דהעלה ג"כ דדין מעי זה כדין הושט, וכ' ז"ש וכן אם
נמצא חלודה בתוכו טרפה כה"ג עכ"ל ולא הבנתי דבריו דחלודה שדינה כק"ד

לד רין סכת הגרגרת ובו עשרה סעיפים :

א * גרגרת שנפסק רוב = חללה (א) במקום הראוי * לשחיטה
או למעלה מזה (ב) ה"ז אסורה (ג) :

ב : אם ניקבה נקב שיש בו חסרון כאיטר (ד) אסורה ו ואם
ניטלה ממנה רצועה לארכה (ה) אי כד מעגלת לה הווא
כאיטר אסורה ויש מי שאומר שאין אנו בקיין בשיעור
האיטר היכך משערים אותו ברוב רוחב חלל הקנה (ו)
הג"ה ולפי מה שיה' בסמוך דשיעור איטר הוא פחות מרוב (ז)
א"כ מי שאינו בקי וזא להקל על כן נראה דלזה לומר רוחב רוב
חלל קנה של עוף דהוא פחות מכאיטר ומי שאינו בקי יעריך בכל
ענין (ד"ע) :

ג : ניקב סביב הקיפה נקבים דקים וח אצל זה כנקב הנפה
אם אין בהם חסרון מצטרפים לרוב חללה (ח) ואם יש
זבה תורה

אמשה סס הולין
דף מ"ב במהרי"א
עובדא דאחא
לקמיה דרב וכו'
סס דף מ"ד
[פי' לאפוקי
למט' כדלק' סעי'
ה'] גסס כמשה
וכרש"נ ד"ממר'
דרבה נר בר הנה
וכו' סס דף מ"ה
ההרשב"א בחידו'
סס (כס' נעה"ע)
ד"ממר' דרב יהוד'
וכו' וכרמפרס ר'
חלנו וכו' סס

היינו בניקב משני צדדין וגם הלשון דחוק וצ"ע וע"ל סי' מ"ח מש"ש משם הפר"ת.

סימן לד (א) פי' להיות שיש צד בגרגרת שהוא עב וצד שהוא לצד הצואר אינו אלא
קרום דק ואם נשער בכל הרוחב בהצטרפות כותלי הגרגרת כשתחזור
לשער החלל לבד ימצא חציו לפי שהוא מתנכה בעובי צד העב לזה
דקדק לומר רוב חללה (פר"ת) הלכך אם לא נפסק רוב חללה אעפ"י שהוא רוב
הקיפה אם תצרך עמו עובי העור כשרה (טור ולבוש וש"ך) וכן אם נפסק מלמעלה
למטה שיש רוב חללה אעפ"י שרוב עובי קיים טרפה (פר"ח) ומיהו בטבעת גדולה
רוב הקף הוי רוב חלל (רשד"ם). (ב) לאפוקי למטה ממקום שחיטה כדלק" ס"ח
דבמשהו טרפה (פר"ח ובה"ג) (ג) משום דכשבהמה פושטת צוארה מתקרע (מ"א
סי' תרמ"ח סק"ו) וא"ל מדלעיל סי' כ"ד סט"ו וט"ז בעיקור אפי" לא נשאר אלא
מיעוטו מחובר במקום אחד כשר. התם היינו טעמא שלא נעקר אלא ממקום
חיבורו בלחי אבל הכא שהקלקול בגוף הסי' ברוב מיטרפא (ש"ך). (ד) ושיעור אורך
ורוחב האיטר הוא כשיעור הקטע"ה שהיא רביע דרהם ממטבע מצרים עיין פר"ח
באורך ושו"ת הריט"ץ ובס' י"ש דף ח" ע"ב כ" כדבריו הפר"ח שהוא משקל ד'
שעורות כסף כשיעור ואם כן יהיה שיעור זה רביע מהמעה והיינו קירא"ש וכן
כתוב בספר מספיק גם קדמונינו ז"ל כתבו שהוא כשיעור העדשה. (ה) דאיכא חסרון
(רש"י) ואם היה משולש או מרובע צריך שיהיה בו יותר מכאיטר כדי שתוכל
לעשות בו עיגול כאיטר (כנה"ג סי' תרמ"ח ב" רדב"ז ח"ב סי' קפ"ד). (ו) וכ'
הפר"ח והמוחש לא יוכחש שבבהמה גסה בחצי רוחב חלל הקנה שלו כנכנסים אפי"
שנים ושלושה קט"ע ולפי" אין לסמוך על הרשב"א מאריה דהאי דינא וכבר הדר
ביה בת"ה הארוך והקצר. (ז) פי' דאיטר הוא בחסרון וחמיר ובאין חסרון הוא ברוב
דקיל א"כ שיעור איטר הוא פחות מרוב א"כ מי שאינו בקי יבא להקל וכו' וכל

י'הר"ט וי'ה"ט
י'ה"ט וי'ה"ט
מ'מ"ט וי'ה"ט
ד'ר' י'ה"ט

בהם חסרון (ט) מצטרפים לכאיסר ו' שאם יש כאיסר בנקבים עם השלם שביניהם אסורה והוא שהנקבים סמוכים כ"ב שאין בין נקב לנקב כמזוא נקב (יוד) אבל אם יש ביניהם יותר משיעור זה אין מה שביניהם מצטרף:

ד' * ובעוף אם ניקב כנפה חותך המקום המנוקב כנפה ומשימו על פי חלל הקנה אם יש בו כדי לחפות רוב הקנה אסורה (יא) ה"ה ואם נחסרה גרגרת של עוף י"א דמשערין כמו בנקבה כנפה (יב) (הרי"ף והרמב"ם) וי"א דמשערין הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו לפי ערך השיעור שהוא בבהמה כאיסר (רש"י והרא"ש) (יג):

זבח תורה

האחרונים תמחו על רמ"א בזה דברשב"א משמע דמיירי בבהמה ותי' לפי דרך הרשב"א עי' בט"ז וש"כ ופר"ח. (ח) דהיינו שאם המקום השלם שבין הנקבים והנקבים יחד הוו כנגד רוב חללה דהיינו שמקיפין הקנה ברובו טרפה (לבוש וש"ך ופר"ח ב' הר"ן) ושכ"ד מר"ן הב"י שכ' בב"י וזה שלא כד' סמ"ק והיינו כשאין בין נקב לנקב כמלוא נקב. ואמנם ד' רש"י ורשב"א ורא"ש וטור ור"י דבאין בהם חסרון אין השלם מצטרף ואף אם אין בין נקב לנקב כמלוא נקב וכ' הש"ך שזה ד' מר"ן בש"ע ואף שהפר"ח השיבו שאין נר' כן מהב"י, לע"ד יש לדחות דאפשר דחזר בו ממ"ש בב"י, וכ"פ פר"ח, ובנקבים שאין בהם חסרון אין חילוק בין בהמה לעוף דלעולם מצטרפים כל חד וחד לרוב היקף גרגרת דידה (פר"ח ב' רא"ש ור"י) ושכ"מ ברמב"ם ורש"י ורשב"א) אבל באורך הקנה לא מטרפי בכל גוונא מידי דהוה אנסדקה (פר"ח) כיון שאין חסרון. (ט) הלשון מגומגם וה"ק ואם יש בהם חסרון ואינם סביב הקיפה אלא לאורך (פר"ח), 2 ועיי' שה"ם דדחה דברי הפר"ח וכ' דאם יש חסרון מצטרפין לכאיסר בכל גוונא אתאמר בין בהקף בין באורך. (י) דסופן להתחסר (לבוש) ואין חילוק בין בהמה לעוף לענין זה, אלא שזה שיעורו בכאיסר וזה שיעורו במקפל (ש"ך ופר"ח וכדלק' ס"ד) והפר"ח העלה דלהרי"ף ורמב"ם ורוב הפו"א אין לנו לצרף השלם רק הנקבים בין נקבים דלית בהו חסרון בין דאית בהו חסרון בין בבהמה בין בעוף ודלא כמר"ן דפסק כרש"י דבנקבים שיש בהם חסרון מצטרף השלם עש"ב.

כתב פר"ח וז"ל בגמ' דף נ"ד דכאיסר מצומצם הוי כיתר מכאיסר וטרפה ותימה על הרמב"ם ורע"ז בפ"ג בפי' המשניות שכ' דכאיסר מצומצם כשרה ואין כן משמעות הש"ס ופו' וכ"כ פר"ח כאן ובסל' ל' ס"ק ב' דעד כאיסר שאמרנו עד ולא עד בכלל ע"ש ל' רש"י ז"ל. (יא) ומיירי בנקבים שיש בהן חסרון דבהמה הוי כאיסר ואם תשער כך בעוף לא תמצא בו כאיסר כי אין בכל קנה העוף כאיסר. וא"ת הכל לפי גדלו וקטנו ונשער לפי ערך זה בעוף, א"כ יהיה קטן מאד שיעור חסרונו ויהיה בזה חומרא גדולה הלכך שיעורו באם חופה, אבל בנקבים שאין בהם חסרון אין חילוק בין בהמה לעוף וכמ"ש לעיל משם הפר"ח ע"ש ודלא כמ"מ שהביא הרא"ה דף ל"ח שכ' דבין כך ובין כך משערים באם חופה עי' פר"ח. ובאורך הקנה בכלול כשל בהמה (פר"ח) (יב)

ה יי"א שאם נפחתה כמו דלת שלא ניטל הפחת אלא תלוי ועומד וזקוף שם כדלת על פי הארובה כיון שהדלת סותם הנקב צריך שיהא הפחת גדול כדי שיכנס ויצא בו איסור (יד) דהיינו יתר מכאיסר (טו) :

ו יי"א שאם ניקבה נקב מפולש משני צדדים אע"פ שאין בנקב אלא כדי שיכנס בו איסור לרחבו (טז) דהיינו כעובי איסור אסורה (יז) :

ז לנסדקה כולה לארכה אע"פ שלא חסר ממנה כלום אסורה (יח) ואם נשאר ממנה כל שהוא למעלה (יט) ולמטה במקום הראוי לשחיטה (כ) כשרה : מפני שכל מה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך היסוד הדר חלים (כא) :

זבח תודה

ומשערים בחפיית רוב פי הקנה. (יג) ואע"ג דאמר ר' לעיל ס"ק י"א דאם נשער הגדול לפי גדלו וכו' יהיה שיעור חסרונו קטן מאד ומשמע דכ"ע הכי ס"ל, שאני התם דהחסרון הוא במקום אחד ולכן משערינן לפי גודל וקוטן (ש"ך) וכ' הפר"ח והעיקר כדי הרמב"ם דנקבים וחסרון במקו' א' כי הדדי ביניהם ולדידן דמצרפק השלם והנקוב טעמא מאי משום דהשלם עתיד ליחסר ולניקב א"כ דינם שוה. בעוף גדול שיש בקנה שלו כאיסור משערינן כאיסור כמו בבהמה (רי"ו) וזה עיקר דלא כי"מ שהביא שם (ב"י וכ"כ רשד"ם) (יד) לרחבו דהיינו לרחבו של איסור שיושיבוהו שם על רחבו ויכנס לאפוקי דרך עביו (תו' דף מ"ה ע"א). (טו) ואף שנכנס האיסור בדוחק טרפה דהרי הוא יותר מעט ודלא כמ"מ ד"ף קנ"ב (פר"ח) ובשה"ם כ' דמל' רש"י ומר"ן משמע שיכנס מבלי דוחק, והפר"ח כ' איפכא ולא ידעתי מנ"ל הא, והמחמיר תע"ב ע"כ. ואע"ג דלעיל ס"ק י' בחסרון לגמרי סגי בכאיסור מצומצם דהוי כיתר מאיסור, הכא שאני כיון שהדלת סותם הנקב אין דינו בכאיסור (עין טור ז"ל) (טז) דהיינו רוחב הנקב (לבוש). (יז) שכיון שניקבה משני צדדין נטרף בשיעור קטן כזה (טור) ובעוף מיירי כמ"ש בב"י ובכ"מ שכ"נ מדברי הרי"ף ורמב"ם. וש"ך כ' דגם בבהמה נמי דינא הכי לדידהו שאם נפחתה משערינן כדי שיכנס איסור בעביו בשני הנקבים המפולשים ואינו נר' דכי היכי דבנקבים שיש בהם חסרון יש חילוק בין בהמה לעוף שחיותו מועט ה"ה בנפחתה נמי יש לחלק (פר"ח). (יח) וכ"כ הרמב"ם פ"ג מה"ש. (יט) הבי' ביאר דלמעלה אפי' במקום שאינו ראוי לשחיטה הוי שיעור להכשיר כמו במקום שחיטה לפי שאינו נפסל אלא בפסיקת הרוב וכ"כ הלבוש וכ"מ ל" הרמב"ם בפי' המשנה פ"ג וכ"כ פר"ת ושכ"ג מל' הטור וכן נ"ל דעת הש"ע כאן והפר"ח מחמיר דבעינן שיעור גם למעלה במקום הראוי לשחיטה דוקא ע"ש דצריך שיהא התיקון מעין הקלקול במקום הראוי לשחיטה ושכ"מ מל' הרמב"ם בחבור סוף פ"ג ע"ש.

ודע דהב"ח פסק דצריך שיעור חוליא ועיין ברע"ו. והפר"ח רחא דבריו. (כ) פי' לאפוקי למטה ממקום שחיטה דינו כריאה דנקיבתו במשהו (טור).

סס 'מימרא דרב
נחמן כפי פי'
רש"י סס והתוס'
סס וכ"כ הרשב"א
בנ"ה ור' ירוחם
ב'הרי"ף כפי פי'
הרא"ש וכ"נ דעת
הרמב"ם בפ"ג
מה"ש שסכמט'
בכ"ר יוחנן סס
דף מ"ה יכפירש"י
סס פ"י מתהדר

ח ניקבה למטה ממקום שחיטה (כב) במשהו טרפה (כג) :

מ ע מצא גרגרת שנפסקה או חסרה ואינו יודע אם נעשה מחיים (כד) (ולא יוכל לתלות שמחמת השחיטה נעשה שחט בשני מקומות) (צ"י ב' חדושי הרש"א) (כה) פוסקה במקום אחר ורואה אם הם שוים כשרה וא"ל אסורה (כו) ואין מדרמין אלא מחוויא לחוויא או * מבר חוויא לבר חוויא (כז) אבל לא מחוויא לבר חוויא ולא מבר חוויא לחוויא הג"ס ואלו אין בקיאים צדיקה (כח) ויש להטריף בכל ענין וכל דינים אלו דנקובה וחסרון הגרגרת (כט) הם דוקא כשירוע שהוא מחמת חולי (צ"י) (ד) אבל אם נעשה מחמת קץ או מחט לדין דאין אלו בקיאים צדיקה הושט טרפה בכל ענין דחיישינן שמא ניקב הושט דלא גרע מאלו היה האחר מלוכלך בדם כמו שנת' לעיל סי' לג :

י * הקנה בסופו משנכנס תחת החזה מתפצל ומשם יפרד

זבה תודה

(כא) פי' מתדבק וחוזר ומתרפא (רש"י) ול"ד לדלעיל ס"א דהתם שאני שהפסיקה לרחבה ברובה מתוך שהריאה מושכת למטה והצואר מושך למעלה ניתן והולך לגמרי ולא הדר חלים (רש"י מ"ה ע"א). (כב) בס"י ב' נתבאר איזה נקרא למטה ממקום שחיט בעוף ובבהמה. (כג) כדלק" בסעיף י". (כד) ודוקא ששהתה זמן מה אחר שחיטה שיוכל לתלות שנעשה דבר זה לאחר מיתה אבל אי תכף ומיד שחט ומצא הגרגרת פסוקה במציאות דלא מצי למתלי בשחיטה טרפה ואין מדרמין בה וכ"מ ל" רש"י (פר"ת). (כה) פי' ששחט במקום אחר שאפי' מותחין את הקנה לא מתרמי כנגד חתך העור (פר"ח) או שיש היכר שלא נעשה בסכין אלא בחתך עץ או קנה פוסקה וכו' (ב"י ב' רשב"א) אבל כל דיוכל לתלות שמחמת השחיט" הוא א"צ לדמות דתלינן בשחיט" ששחט בשני מקומות (פר"ת ב' הב"י) דהעמד בהמה בחזקת כשרות ואע"ג דלעיל סי' כ"ד סי"ט בנמצא טבעת על הסכין דפסולה לד" רמ"א, הכא מיירי שלא נחסר טבעת אלא שני חצאי טבעת דבוקים זה בזה עם עור שביניהן א"נ הכא מיירי שנחסר הגרגרת בעיקום א"נ שנחסר העור שבין הטבעות א"נ שבשמותחנים את הקנה מתרמי החסרון כנגד חתך העור ובקושי יש להתיר בכה"ג דמי יודע למתוח כראוי (ש"ך). (כו) מספק דאפשר דנפסקה סמוך לאחר שחיטה דאז עדיק היה בבהמה חיות ולא ידמה חתך זה לחתך שיהיה לאחר שתמות הבהמה לגמרי (פר"ת). (כז) רש"י פי' בר חוליא הוא קלישות הקנה מצדדמי ומתחתיו ורמב"ם פי' היא חוליא קטנה שבין ב' חוליות ויש לחוש לשני הפירושים וזו ד' מר"ן שסתם דבריו. וז"ל רשד"ם ז"ל וכשבא לדמות צריך לראות אם הפיסוק הראשון במקום עובי הקנה יעשה ג"כ במקום עובי הקנה, ואם במקום הדק יעשה במקום הדק, ואם בעור בין טבעת לטבעת שם יעשה החתך השני וידמה עכ"ל. (כח) ואם יש עוד קצת צד להתיר יש להקל ע"י בדיקה (פר"ח ב' אפי' ברברבי) (כט) וניטלה רצועה ונסדקה לארכה ונפחתה כדלת (ב"י). (ל) א"נ שתפס הקנה לבדו

סמאה דיתיב ר"י
ור"ל כו' סס
ע"מרא דאביי
ורבא סס דף כ'
[לפי רש"י הוא
מחזיו של טבעת
כלפי מטה ממקום
שמחלין להיות
דקיס והרמב"ם
פי' נשיחא החולי'
הקטנה שבין ב'
החוליות והיא רכ'
משחיה] * מימר'
דלמימר' וחילא
תרי לישנא וכ'
התוס' דלזלינן
לחומרא וכהס"פ

א"מסנ' חולין דמ"ב והיה לשרשה ראשים האחד נוטה ללב (רא) ואחד לכבד (לב) ואחד כריאה (רג) ושלתן נקיבתן במשהו (נד)

הנ"ס מיוס בקנה הלב שהוא שומן שיורד בין ערוגות הריאה ללב רגילים להיות בו נקבים קטנים דקים והיינו רבוייהו ולא מקרו נקבים וכשר (הנא"ש פ' א"ט ורוקח ונשטרים שער ל"א :

לה דיני מרפות הריאה ואונתיה וכו' י' ס"פ"ס

א * ריאה שניקבה טרפה (א) :

זבח תודה

כידו באופן שיודע בודאי שלא נגע בושט (ב"י פר"ח) (לא) והוא המזרק הגדול היוצא ממנו לריאה (פר"ח)

ודע דיש בו שני פירושים, הא" הוא דעת רב יצחק בגמ' דמפרש דהיינו שומן שבין ב" ערוגות הריאה ודבוק בשדרה ומחובר לחלל הלב, ואמיר ס"ל דהיינו קנה דנפיק מגרגרת ואזיל לליבא וכ" רשד"ם ועיקר כרב יצחק וכ"ד רשב"א

שכ" ואיזהו פורש ללב חלב שעל דפני הריאה

ע"שמביאו ב"י וז"ל הרמב"ם פ"ו קנה הלב הוא המזרק הגדול שיוצא ממנה לריאה הרי הוא חלב וכו' ע"כ. (לב) והוא המזרק הגדול שבכבד והוא נקרא סמפונא רבה דכבדא (פר"ח) ודלא כרש"י ז"ל שפסק דקנה הכבד דינו ככבד עב"י ואחריו. וז"ל הרשב"ץ דף ח' ע"ב וי"א דכבדא אינו במשהו וכ"ד הרשב"א ז"ל. (לג) ומתחלק בתוכה והן הן הסמפונות (רש"י דף מ"ה). (לד) וזה ד" רי"ף והרא"ש והר"ן וכ"ד הרמב"ם פ"ו אלא שהוסיף להחמיר דגם סמפוני הכבד בכללים בקני הכבד והרשב"א הקשה עליו מדין גיטלה הכבד ולא נשתייר ממנה אלא כזית וכו' מוכח דלא כוותיה וגם הריב"ש השיגו דמה שאמרו סמפונא דאינקיב וכו' היינו בריאה ומ"ש קני דכבד כריאה היינו קודם שיכנס בבשר הכבד וכבר השיגו הראב"ד וכו' ע"ש וכ" צפנת פענח דלד' הרמב"ם משכחת לה שניטל בשר הכבד ונשארו שריגי הקנים דומיא דריאה שנשפכה בקיתון וסמפונות קיימים ומ"מ הסכמת כל הפו' להתיר ע"ש.

ודע דנב' נקבים אלו אם יש דבר שסותמן דהיינו חלב טהור או בשר כשר וכן מבואר בהגא"ש מבואר הב"י והוא מוסכם. וכתבתי זה לפי שראיתי בס' צפנת פענח שכ" דאלו איך להם סתימה. ולא ידעתי מנח לו. והראיה שמדייק ממנה אינה ראייה דלא ממעטינן בגמ' אלא חלב שעל קרום הלב מפני שהוא קרטיץ קרטיץ. ולד' הרמב"ם חלב הלב עצמו וחלב הקרום אלו השנים לבד עיקר בפ"ו מה"ש וע"ל סי' מ". ורוק ועור יש להשיב דשאני חלב הלב וחלב הקרום דלא סתמי משום שהם עצמם קשים לא הדבר הנסתם בהם. אבל כאן הדבר הנסתם הוא הקשה לא הדבר הסותם הלכך איך דמיון הרב עולה יפה. וכ" פר"ח ונ"ל דכל ספק דאתיליד בא מהפצולין כשרה דהא נקיבת ג' הפצולין אינה אסורה אלא מספק דלחד לישנא אוסר בכבדא ומתיר בריאה ולחד לישנא בהיפך ומספיקא אסוינן תרוייהו והגם דמההיא דא"ר יוחנן ניקב הקנה למטה מן החזה נידון כריאה דנר' לכאורה דבהא ליכא ספיקא דרינא וטרפה הרי ב" הר"ן דאיכא למימר דר' יוחנן קודם שיתחיל להתפצל קאמר דלכ"ע במשהו וכו' ולזה כל ספיקא דאתיליד הו"ל ס"ס ושרי ע"כ.

יורה דעה הלכות טרפות דה עה באר הגולה

ב' חמשה אונ' אית לריאה (פי' כעין אונ'ס) תחתא טימינא
ותרי טשמאלא כשהבהמה תלוייה ברגליה ובני מעיה כרפי
הטבח שאז ימין הבהמה וימין הטבח אחד (ב) ג' ויש לה עוד
בצד ימין אונה אחת קטנה ונקראת עינוניתא דורדא (ג)
ואינה עומדת בסדר האונות אלא מרוחקת מהם לצד פנים
ד ואם חסרה א' מהימין או מהשמאל (ד) או שהיו שתיים טימין
ושרש טשמאל טרפה (ה) הג"ה לורות האונות כל ימין אינן
דומין לשל שמאל ואם נחלף לורתן טרפה וכן כשהאונה האמצעית
של ימין גדולה מהתחתונה טרפה (מהרי"ו) ואם האונה העליונה של
שמאל גדולה מאונה עליונה של ימין טרפה וכן אם * האונה של
ימין גדולה משל שמאל כל זה מקרי חליף וטרפה (מהר"א מפראג)
(ו) ה' והורדא אם חסרה או אם יש לה שתיים או שנמצאת בצד

ב' חמשה אונ' אית לריאה (פי' כעין אונ'ס) תחתא טימינא
ותרי טשמאלא כשהבהמה תלוייה ברגליה ובני מעיה כרפי
הטבח שאז ימין הבהמה וימין הטבח אחד (ב) ג' ויש לה עוד
בצד ימין אונה אחת קטנה ונקראת עינוניתא דורדא (ג)
ואינה עומדת בסדר האונות אלא מרוחקת מהם לצד פנים
ד ואם חסרה א' מהימין או מהשמאל (ד) או שהיו שתיים טימין
ושרש טשמאל טרפה (ה) הג"ה לורות האונות כל ימין אינן
דומין לשל שמאל ואם נחלף לורתן טרפה וכן כשהאונה האמצעית
של ימין גדולה מהתחתונה טרפה (מהרי"ו) ואם האונה העליונה של
שמאל גדולה מאונה עליונה של ימין טרפה וכן אם * האונה של
ימין גדולה משל שמאל כל זה מקרי חליף וטרפה (מהר"א מפראג)
(ו) ה' והורדא אם חסרה או אם יש לה שתיים או שנמצאת בצד

זבח תורה

סימן לה (א) מפני שהרוח יוצא דרך שם ואינה יכולה לחיות (פו') ודיני ניקבה
הריאה בסי' ל"ו וטעם שכ' מר"ן סעיף זה כאן לומר דטעם טרפות כל
האמור בסי' זה הוא מטעם נקובה (פר"ת) 1 וקרוב לזה תי' הדרישה, ושה"ם תי'
לפי שהנקב מטרף גם בשאר איברים לכן הביאו ז"ל תחלה יע"ש. (ב) והר"ז
בנמוקיו להרמב"ם פי' דר"ל שכשהטבח אווחה בגרגרת ונגד פניו דפנות הריאה
דהיינו אחורי הריאה שאז יהיה לימינו שלש ולשמאלו שתיים ועיקר לח"מ. (ג) והוא
כמו אינוניתא ל" אוזן וקרי לה ורדא ע"ש קלישותה ואדמימותה (רש"י) ורמב"ם
הייב טעמא לפי שהיא דומה לורד (שה"ם) ולענ"ד דגם טעם רמב"ם כבר נכלל
בדברי רש"י וזה כי רש"י מפרש בה שני פירושים, הא' הוא מה שאמר ע"ש
קלישותה ומפרש ורדא מלשון ורדידו ית טסי דדהבא תרגום וירקעו שהם טסין
ל'קין כדפירש רש"י בחומש וזה כיון באמרו ע"ש קלישותה. והפי' השני מל' ורד
וזה כיון באמרו ואדמימותה שאדומה היא כורד האדום ומ"ש עינוניתא
דורדא בעין ולא באלף, הענין אחד דאותיות אחה"ע מתחלפות (ולא רצה לשנות
קריאתה ממה שקורין לה טבחי 2) א"נ לפי שדרך לעיקר בה יותר מהריאה עצמה
שלא תהא נדבקת לכיס או למקום אחר בריאה או מינה ובה שעלולה היא לכך יותר
מהאונות מפני שהלב שוכב עליה (ומכביד עליה וגם נדחקת בכיסה 3) כנודע
מהמצאותות. ושמעתי מאחי הי"ו דע"ש קטנותה יותר משאר אונ' נקרא עינוניתא
דורדא ולא אונה דורדא כי הדבר הקטן דרך להגדיל שמו ולהוסיף בו אות כמ"ש
מ"י ושפתי חכמים על פסו' יצרנהו כאישון עינו. ולמטה מהאונות יש שתי אומות
גדולות א' לימין וא' לשמאל ופי' אונ' אוזן כי תרגום של אוזן אונ' ואומה נקרא
הגדולה מל' אם שהאונות יונקות ממנה והיא עיקר הריאה (אשירי) ואונות ואומה
הכל בשם ריאה וי"מ שנק' ריאה ע"ש שרואים ומעיינים בבדיקתה (פרישה). (ד)
ראיתי מי שכ' דאי הו' ד' מימין וא' משמאל דכשרה ואק' הדעת מקבל זה דאין
לך חליף גדול מזה וכל הצדדים משונים (פר"ת) וכ"פ הש"ך ופר"ח ז"ל. (ה) ע"ל
מ"ש רמ"א ס"ה. (ו) הרב פר"ת האריך לדחות דברי ההג"ה דלא הוזכר בגמ' חליף

1 דבור וקרוב ראיתיו בשני כחבי יד 2 דבור ולא רצה אין בכת"י.

3 דבור ומכביד אין בכת"י.

שמאר כשרה (ז) הג"ה ובמדינות אלו נהגו להעריך בין נמלאו ב' ורדות או חסרה או שניטה מקומה (ח) (מרדכי) והכי נהוג כי יש רבנות סוברים כן ואין לשנות המנהג. וכן א' שניטה תארה ולורה הרגילה זה (ט) טרפה (אגור) אם נמלאו זה שתי ורדות י"ש להן

זבח תורה

אלא אמנינא דכ"מר"ן לבד וכל השינויים שכ"רמ"א כשרים להלכה ולמעשה ע"ש וגם הפר"ח האריך בזה וסיים דמנהג בטעות הוא וראוי לבטלו וכ"כ הש"ך וט"ז וע"י ב' מהרש"ל ושאלו זה אלא השחתת ממונם של ישראל. עוד כתבו האחרונים ב' רש"ל דכשהאומות למעלה והאונות למטה דש להטריף וגם ע"ז כ' פר"ח ואנן מכשרינן אף בכה"ג ע"ל ס"ט משם יש ראייה לדברי הפר"ח ז"ל וכ"פ שה"ם וזו"ת. וכ' פר"ת ז"ל ס"ק ג' דבהיכא שנמצאו האוני גדולים ונעשו אוני שפיר קרינן בהו חליף וקאי אמאי דקאמר ה' אוני אית לריאה והני לאו אוני נינהו וכו' ע"ש. ולי עבדו צ"ע דיש לדחות דמאי דקאמר אוני אורחא דמלתא נקט ואה"נ כי נמצאו גדולים כאומי מה בכך ולעולם חליף אמנינא קאי, תדע לך דתלמודא קרי לעינוניתא דורדא ע"ש שדומה לורד ואפ"ה כששינתה תארה ושיעורה כשרה כמ"ש הב"י ופר"ח ומ"י, ה"נ אף שנשתנו להיות כאם מה בכך כי היכי דלא קפדינן אורדא אף שהתלמוד קורא לה ורדא ואף שהפר"ת פסק בורדא ששינתה תארה ושיעורה להטריף, לשיטתיה אזיל שפ"ן כן באונות גדולות כאומות להטריף, ולדידן דנהיגינן להכשיר בשינוי תואר הורדא ושיעור"ה כד"ה הב"י ודעמיה, ה"נ מכשרינן באונות גדולות כאומי וע"ל ס"ק ט' ועי' תו"ד דף מ"ז ע"א דמבואר שם לד' כמה רבנותא דאומה בכלל אונה היא ושם אונה עליה דו"ק ועי' בתשובות שם הארכתי וע"ל ס"ק כ"ו ולפענ"ד דהרב פר"ת סותר עצמו בס"ק י"ב ממ"ש בכאן. (ז) דכיון דיש בהמות שיש להם ורדא ויש שאין להם אלמא ורדא יתירה אינה מטרפת וא"כ מה לי חדא מה לי תרתי ואף אם אין עומדות זו אצל זו ולא שייך כאן כל יתר כנטול משום דהכי רביתיהו (ש"ך ופר"ח וכן הכריע הב"י והפר"ת) וה"ה אם נמצאו ג' ורדות או טובא דכשרה (זו"ת). (ח) שדרכה לעמוד למטה מן האונות ויש לה חריץ וכשנופחין הריאה החריץ מכוון נגד החיתוך שבין אונה לאומה וגבה כנגד הלב ופניה כלפי הכליות ואם נהפכה שהחריץ נגד הלב וגבה כנגד החתוך טרפה, אבל אם החריץ הפוך מעט כשרה (מהרי"ו ורש"ל כ' מה בכך שהחריץ הפוך אין זה אלא איבוד ממון ויש לבטל המנהג, ויפה כ' דאין לנו אלא פסק מר"ן להתיר בכל שנוי (פר"ת). (ט) שהיא משוכה וחדורה כאונה ולא עגולה דהו"ל אונה ולא ורדא והו"ל חסרה הורדא דטרפה לדידהו (פר"ח) ועיין פר"ת דנטה בדק זה לד' רמ"א מדקרי לה תלמודא עינוניתא דורדא וכל שאר טרפיות שכ' רמ"א אין לאסור ע"ש והסכמת הב"י והפר"ח ומ"י דאין שום שנוי פוסל בורדא לא במקומה ולא בתארה ולא בשיעורה ולא בחסרון כיסה ולא בשני כיסים וכמ"ש רמ"א ב' הב"י וע"ל ס"ק י"ד.

כתב בה"ס נ. שהורדא נדחקת בכיסה ואין יכול להוציאה טרפה (ד"א) ולענ"ד מה בכך דלמאי ניוחש אם מפני שאינה יכולה לרחף הנה לעולם לאו בת דיוחף היא כי הלב שוכב ומונח עליה ואח"כ ראייתי שכ"כ הראב"ד בס"ד ת"ד סי' קנ"א להדיא להתיר וסיים בה שם ובלבד שלא תהא נסרכת ע"ש. (י) ר"ל דשיעור

שורש א' כעובי אלבע וי' אע"פ שיש בו סדק ויא' ככה (א"י) כסס
 ראב"ה וי"כ מהרי"ו) אם אחד הפוך והשני אינו הפוך (יב) הולכין
 אחד היותר גדולה (יג) אם היא אינה הפוכה כשר (בדקיות יבנים)
 הורדא דרכה להיות כבס ואם לא נמצא לה כים (יד) או שיש לה
 שני כיסים (טו) או שיש לה כים ואינה מונחת בתוכו יאף כשנתיחין
 אותה בתוכו חוזר ויולא ממנה כשנפחין הריאה טרפה (כל בו והנהיגה
 מהרי"ו וקלף מפי השמועה הלכה למעשה כסס מהר"ם מייז"ל) וכל
 אלו הדינים אינם אלא במקומות שנוהגים להטריף בשתי ירדות או
 אין לה ורדא כלל אבל במקומות שמכשירין גם כל אלו החלקים הם
 כשר (זכ"י) אם חסר מקלף מהורדא יש לבדוק באיכות (טז) או באימה
 מלד שמאל (יז) אם נמצאת החתוכה החסירה י"א דכשר כי כן נמצא

זכה תורה

גובה השורש של שניהם קודם שמתחלקים צריך שיהיה כעובי אצבע (ט"ז ופר"ח)
 ואין חילוק בין בהמה גסה לדקה (ד"מ רש"ל ש"ך פר"ח). (יא) פי' בשורש (פר"ח).
 (יב) אַיִש להם שורש אחד קאי דאי כשאין להם שורש א' בלאו הכי טרפה משום ב'
 ורדות (פר"ח) (יג) פי' אינו כשר עד שתהא לה (החתיכה) ההפוכה קטנה משאינה
 הפוכה אבל אם שניהם שוים טרפה (ש"ך) ואם שינתה התואר דינה כהפוכה (שם).
 אם אין לה תואר ורד אף שיש לה כים לא מקרי ורדא (ב"ח וש"ך) ולד' הרא"ש כלל
 ב' סי' ל"א יש להתיר שהכיס גורם להיות לה שם ורדא אעפ"י שהיא
 בצורת אונה (פר"ח) (יד) כל טרפיות אלו שבכיס אין לחוש להם וכ"ד מהרש"ל
 ומ"ב סי' ס"א והוא מנהג בטעות וש"ד לבטלו במקום שנהגו בו איסור כיון שלא
 נזכר בדברי הראשון ומכאן תקיש לענינים כאלו (עיין פר"ח). (טו) ולא מקרי שני
 כיסים אלא כשהורדא נהנית משניהם כגון ששני כיסים זה ע"ג זה או זה בצד זה
 והורדא מונחת בשתייהן והוא שיש לכל כיס גיד בקצותיו ושפה ואם חסר א' מכל
 אלו כשר (בה"ט ב' כ"ג). (טז) אע"ג דלעיל ב' דאם חסר הורדא טרפה הכא מיירי
 כשמצרפין שני החתיכות ונראה לעין שיש תואר ורד, א"נ כשהנשאר יש בו תואר
 ורד (ש"ך פר"ח). ובהיכא דנחלקה הורדא לשנים ויש סרכא ביניהן באופן
 כשנפחין הריאה נעשית הורדא כאחת והסרכא עומד בתוכו כמו מחתוך לחתוך
 טרפה וה"ה אם הם שתי ורדות וסרכא ביניהן דטרפה ואע"ג דבכה"ג שנמצא סדק
 בריאה ויש סרכא ביניהן כמחתוך לחתוך דכשרה, שאני הכא דלא מצינו דין
 החתוכים אלא באונות ואמר' אי האיי אינקיב טרפה ואיהאיי אינקיב טרפה (מ"י
 וס' קול'ן' לוי במפתחות הכנה"ג סי' נ"א) ולענ"ד להשיב דמ"ש דלא מצינו כן כי
 אם גבי חתוכי דאוני אינה ראייה דיש לומר דאורחא דמלתא נקטו ותדע דמה
 שהתירו סרכא מחתוך לחתוך היא מטעם שאינה עתידה להתפרק אף כאן נמי נימא
 הכי ואח"כ מצאתי להרב ע"י ז"ל שכ' בטעם טרפות סרכא בין ב' ורדות משום
 שהלב שוכב על הורדא ודוחקתה ומתפרקת הסרכא שביניהם ויהיה נקב וכל העומד
 לינקב כנקוב דמי והרשב"ץ התיר בזה ע"ש וע"ל סי' ט"ל ס"ק כ"ז. (יז) ול"ד
 לנמצא בצד שמאל דהכא השורש עומד במקום הראוי אלא שחסר קצת בראש
 העינוניתא וכך הוא רגיל להמצא בצד שמאל דהיינו רביתיהו (ש"ך) דלא כס'

יורה דעה הלכות שרפות לה

לפעמים בגדיים וטלאים (כך מ"כ) וכן יש מכשירין אם יש לה תואר
ורד נשורש שלה כעובי אלבע אט"פ שאין לה תואר ורד נראשה
רק שלא תהא הפוכה ולא שינתה מקומה וזל אלו הדברים יש להקל
מאחר דרבים מכשירים בכל ענין (יח):

ג. ינתוספו האונות במנינם (יט) אם היתה האונה היתירה
בצד האונות ואו מלפני הריאה שהיא לעומת היר (כ)
מותרת (כא) ואם היתה על גבה שהוא לעומת הצלעות היו

זכה תורה

תורת חיים דף קל"ד ע"ב שב' דט"ס הוא וצ"ל מצד ימין וכך בא מעשה לפנינו פעמים
הרבה ולעולם מצד החתיכה החסירה מצד ימין ע"ש ונלע"ד דהיינו לסברת האשכנזי
דסברי דשינתה מקומה לצד שמאל דטרפה דלאו אורחה בהכי וכמ"ש התו' אבל
לסברת האחרו' דמכשירי בשינתה מקומה בכל ענין יש להכשיר ופשוט. (יח) כ'
רש"ל מביאו ש"ך ופר"ח דבמקום דאיכא ריעותא דלא מיטרפא בשבילה אי איכא
ריעו' אחריתי למאן דהו אפי' דלא כהלכתא מסייע ידי האוסרים והוי לקותא ע"כ
וכ' פר"ח ע"ז ואין לזה טעם ע"כ וכ"פ הגו"א ז' לועס"י ל"ז ס"ק ג. (יט) כגון שהיו
ד' מימין או שלוש בשמאל. (כ) כן היא סברת רמב"ם פ"ח וכו' ר"ן שכ"ג מדברי
הרי"ף וכ"פ רשב"א בת"ה וכו' דראב"ד בס' ת"ד סי' קכ"ב וקנ"א וכן בס' הרוקח
הביא ב' הרבה רבנים להתיר נגד המחמירים וכו' הפר"ח שבמקום שנתפשט ההיתר
אין לבטל מנהגם ואין חילוק בין צד ימין לצד שמאל (פר"ח ממשמעות דברי
הרשב"א).

אם נמצאת יתרת בערוגה שהיא למעלה מהאונות סמוך לשדרה לפניו מן הריאה
מ"כ דכשר ול"נ דטרפה שזהו בכלל טפי בכלל על גבה שאמר בתלמוד
ממה שנכלל בגואי (פר"ח ב' ט"ז) ובס' מ"י הביא שתי הסברות וטעם המכשירים
משום שאינו דופק בצלעות אלא בשומן היורד בין ב' הערוגות וטעם המטריפים
משום דדוקא מקמא מכשירים שאינה דופקת בשום מקום אמנם בערוגה טרפה דהא
יש מטריפים אפי' מקמא ודי לנו להכשיר כשהיא מקמא ממש אבל כל שאינה מקמא
טרפה והכי נקיטין עכ"ל ולענ"ד שד' רב"י כד' המכשירים ממ"ש ואם היתה ע"ג
שהיא לעומת הצלעות והוה מצי למימר ואם היתה ע"ג ותו לא. ומדכ' לעומת
הצלעות משמע דוקא כה"ג אבל כל שאינה לעומת הצלעות כשרה וטעמא רבה
איכא דמתחככת בצלעות אבל כל דלא חישינן שתתחכך לא מיטרפא ודוק ואע"ג
דאיכא למדחי דמאי דנקט מר"ן לעומת הצלעות הוא כלפי מאי דקאמר לעומת הלב
ואדייקת מסיפא דוק מרישא די"ל כיון דעיקר טעמא דמתחכך בצלעות דייקין
בדוקא. ושוב אחר זמן הגיע לידי ס' זו"ת הביא משם כנה"ג להכשיר משם הרי"י
פיגון מטעם דופק בצלעות ואעפ"י שאח"כ מביא שם סברת מהרש"ג ואחרו'
דחולקים אפשר דבמקום שאין מנהג ידוע להטריף המיקל בהפמ"ד משענתו בידו.
ושוב מצאתי להרב שה"ם שהביא סברת כמה רבנותא להכשיר ושכ"ד מר"ן והרי"ף
והרמב"ם והראב"ד בס' ת"ד סי' קנ"א ומהר"י אדרבי סי' ר"ף וב"ז סי' ש"מ
דמכשירים כל יתרת מקמא וסיים בה וכ"נ עיקר כסברת מר"ן ז"ל. (כא) הטעם
שלא יש נזק בהווייתה לפניו אדרבה תועלת לבהמה כי הנה היא תוסיף לרחף על
הלב (מצאתי בשחיטות מו"ז מה"ץ). (כב) והטעם לפי שהיא מונעת הרוח מליכנס
לשם ולא תוכל הריאה לרחף על הלב ויהיה היזק לבהמה ותמות (שם) ופר"ח

יורה דעה הלכות טרפות ל"ה

עז

באר הגולה

ה'תספ"ח
ד'ת"ת
י'תרכ"ט
ו'תרט"ט
ה'ת"ש

טרפה (כב) והוא שהיא כעלה של הדם (כג) אחר שנפחזה (כד)
חאבר אם היא פחותה מזה כשרה כג"ה ויש מחמירין לאסור כל
יתרם שאינה בדרי דאורי (אשירי ומדרכי וסמ"ק ומהרי"ו) וכן נוהגין
בקלם מקומות לאסור יתרם אפי' מקמא ואין מחלקין בין מקמא בין
מנבל אלא אם היא עומדת בדרי דאורי וכשנפחזים אותה נוטה לקמא
כשר ואם נוטה לנבל טרפה (כזה) (מהרי"ו) ובמדינות אלו המנהג
להכשיר יתרם מקמא ואין לשנות המנהג :

זבח תודה

בקו"א סי' ל"ז כ' משום דעתיד להתפרק כשחוכך בדפני הבהמה ע"ש. (כג) ושיעור
עלה הדם י"א שהוא כצפורן של אגודל וי"א כפרק אמצעי של גודל (מהרי"ל
ומהרי"ד) ורמ"א כ' בד"מ שנוהגין להטריף שאין אנו בקיאין בשיעור ט"ד וכ' עליו
כל"ח דף קנ"ו ובש"ע לא פי' כלום ואפשר שלא רצה לפרש שאין אנו בקיאים
כדמסיק בד"מ ונ"ל דחומרא יתירא היא וכי אין לנו הדסים לשער בהם ע"ש וז"ל
פר"ח שיעור ט"ד כצפורן של אגודל להחמיר אבל להקל צריך כצפורן של שני
גודלין ע"כ וכ"כ בז"ש ובר' פי' הדברים דכשיש יתרת בגב, שיעורה לאסור כצפורן
של גודל וכשאנו צריכים להשלים למנין האונות כשחסרו צריך שיהיה ביתרת
המשלים כשיעור שני גודלים וה"נ ראה שאין לה חתוכי צריך שיהיה ההפרש שיעור
שני גודלין והרב פר"ח לא נעלם מעיני כבודו מחלו' שיעור ט"ד שזכרנו כאן ב'
מהרי"ל ומהרי"ו ונקט כשני הפירושים להחמיר והסומך על ל"ח משענתו בידו בין
להקל בין להחמיר. (כד) שכן דרך הריאה בחיי הבהמה להיות נפוחה, וא"כ משערין
במה שהיה דרכה ואם כבר נחתכה הריאה וא"א לנפחה לראות אם היא כט"ד או לא
שהיה אטום במקום היתרון עם ליחה כשרה דאחזוקי איסורא שהיא כט"ד לא
מחזקינן (זו"ת ב' כנה"ג). ואם יש ביתרת בועה וע"י יש כט"ד בין שיש בה חוט
בשר מקיף בין אין בה חוט מקיף טרף דהא קי"ל לקמן שאם חסרה אונה א' ויש
אונה פחותה מט"ד וע"י בועה שבה נשלמת שיש להכשיר כ"ש שמשלמת להטריף
(מ"י) ובס' ימ"מ חולק וס"ל דאין הבועה יתרון לפי שסוף הבועה להיעקר ולהסתר
שם ולא יסאר אלא בשר הריאה וא"כ אינה משלמת השיעור לא להטריף ביתרון
ולא להכשיר בחסרון ע"ש. (כה) ודוקא בליטה יתירה כט"ד לצד חוץ אעפ"י שהיא
מושרשת בדרי דאוני אבל אם אין לה בליטה לצד חוץ כט"ד אלא שנתעקמה
והולכת למעלה כשרה כיון שמושרשת במקום הכשר דאוני. (כ"ו) ולבוש וש"ך
ופר"ח) ואם שרשה ועיקרה ע"ג אלא שפונה לצד פנים טרפה דבתר מקום עיקרה
אזלינן (מ"י) נר' מזה אעפ"י שאין בגב כט"ד טרפה כיון ששרשה בחוץ ול"נ דוקא
אם יש בחוץ כט"ד וכמשמעות הפו' שכתבתי דממ"נ אי אזלינן בתר השורש א"כ
צריך אתה לומר דכשהשורש בדרי דאוני ופונה ממנה לצד חוץ כטרפא דאסא תהיה
כשרה ולא כן כתבו הב"י והאחרו' ודו"ק. ומיהו מצאתי למורי נ"ע שכ' על דברי
ההג"ה וב"י וז"ל ונלע"ר שד' רב"י במה שהשמיט דברי המ"כ ולא כתב כאן אלא
אם היתה ע"ג שהיא לעומת הצלעות ה"ז טרפה משמע דכל ב"ר מן דין כשרה עכ"ל
ונלע"ד להביא עוד ראייה לזה מדברי הפר"ח בקו"א סי' ל"ז דכיון שאין השורש
ע"ג הריאה היתרת נכפפת מקמי הצלעות ונכנסת לפנים ע"ש ועוד ראייה ממש"ל
ס"ק ט"ל.

ד' טנמצאת אונה יתירה בסוף שיפולי האומה כשרה (ד"ה מקרי בדרי דלוני) (כ"י) (כו) :

ה' יאונה שר ימין הסמוכה לגרירת במצר החזה אצל הצואר ממש התחתונה (כו) שהיא עליונה (כח) הסמוכה לצואר אם ימצא ע"י גבה כטרפא דאסא (כט) כשרה מפני שכן דרכה ליפצל (ל) כדוקא ימנית אבל לא שמאלית (לא) לוי"ש מי שאומר דוקא למעלה מחציה (לב) אבל למטה מחצ"י טרפה הג"ה הא דמכשרין יתרת בדרי דלוני מ"מ בעינן שלא יהיו יותר חונות בשמאל מזמין כגון שיהיו ד' משמאל וג' בימין (מהרי"ל) (לג) אבל אם הם שווה בשוה בכל ד' או ד' חונות ועומדות כלם בדרי דלוני כשר (סס בהג"ה) ואם נראה בחונה א' כמין סדק מטערף להכשיר (רד) אבל לא להטריף דאין חוששין בסדקים להטריף (כך מ"כ) חונה שנתפלה ויש לה שורש א' כעובי חלבע אינה נחשבת אלא

הרמב"ן סמטה
לפני הרב ז"ל
וכדרייק ליט'
דהרמב"ם סס
וש"ס הרשב"א
בה"ה 'מרדכי
בסס ראב"ה
שסמט מאביו
כ"כ הא"ו
ל"מ מהר"ו

זבח תורה

ובאיזה אופן מקרי יתרת ע"ל בהג"ה ס"ה. (כו) כיון דאינה ע"ג ממש ואפי' לדברי האוסרים ביני ביני מכשר בהא משום דהאי קיימא בדרי דאוני היא דאומה נמי אונה מקריא כדכ' רש"י באונה הסרוכה לאומה שאצלה עב"י באורך וכ' הש"ך שכ"כ רש"ל ועי' פר"ת ז"ל דחולק במ"ש הב"י אף לד' רש"י ז"ל ובס' שה"ם השיב על דברי הפר"ת תשובות חזקות ע"ש. אם יש אונה כט"ד ברגל החמור אע"ג דכשר אינו משלים אם היה חסר אונה א' (זו"ת ב' הרמ"ז וכנה"ג) (כז) כשהבהמה תלויה ברגליה. (כח) כשאוחזין אותה בקנה. (כט) או אפי' יתרת (אחרו' ב' מהרי"ו). (ל) מפני דוחק החזה. (ומ"מ אינו משלים אם היה חסר אונה א' זו"ת ב' ימ"מ וכנה"ג וע"ל ס"ק מ"ג) (לא) בס' ע"י הביא ב' מהר"ט דאפי' בשמאל כשרה והרב ע"י חלק עליו שם ובס' גו"א כ' כי מהרש"ך אמר שגם מצד שמאל לצד פנים יש פיצול בכל הבהמות יעו"ש וצל"ע מה חידוש בזה. (לב) פי' לצד חוד של האונה נמצא שיעור החצי ברוחב האונה אבל כשנמצא היתרת מחציה לצד שורש האונה טרפה דאין דרכה ליפצל שם (מהרי"ז ופר"ח) ובס' ט"ז החמיר עוד דאף החצי שהכשרנו אינו כל חצי הרוחב אלא דוקא חצי ארכו דהיינו נגד הקנה אבל לא החצי השני שהוא לצד הריאה (פר"ח) (לג) הפר"ח והפר"ת חלקו על רמ"א בזה ומסקי דכל שיש בצד ימין שלש מה איכפת אם יהיו יותר בצד שמאל לא מקרי חליף אלא כשיש חסרון בצד שמאל או ימין וצד האחר משלימו עש"ב, ומ"ש בלקוטים דאין להכשיר רק עד עשר אונות בשני הצדדין דעת מהביל הוא (רש"ל וע"י ופר"ח וש"ך) ואפי' ימצא מאה אונות כסדרן כשרה (גו"א ב' רש"ך) (לד) כגון אם יש בצד שמאל אונה וג' סדקים אמרינן דסדק א' מצטרף להכשיר והאחרים אינם כלום אפי' לדברי רמ"א (פר"ח) (לה) פי' להטריף אבל להכשיר לא גרע מהכשר סדק דלק' ס"ח (פר"ח) (לו) כמין הר (ב"י ומהרי"ו) (לז) ולא למטה בסופו (ב"י ב' מ"כ פר"ח) ואם הוא רחב למטה ועגול למעלה כשר (ט"ז ב' מ"כ ופר"ח) ואפי' כשהוא חד למעלה או למטה דטרפה, דוקא כשיש בה כט"ד כדלעיל וכ"כ הלבוש. (לח) לאו

יורה דעה הלכות טרפות לה עח באר תולה

לאחזת (דה) (מהר"י מולין) ולא מקרי יתרת אלא אם יש לה לורת
 אונה אבל אם נמלא ע"ג הריאה מקום גבוה רחב (דל) למטה ועב
 למעלה שאינו חד בראשו (דל) נקרא גבשושית וכשרה ומהר"י ז"ל
 וכן אם נמלא אונה ע"ג הריאה וגומא תחתיה וכשנופחין הריאה
 כל האוה נופלת לחיך הגומא ושוב לשאר הריאה (מהר"י) (דח)
 אעפ"י שאינה נכנסת חיך הגומא אלא כשמניחין היד עליה נכנסת
 כשרה (דח) דאין זה יתרת אלא פיעול הריאה מאחר שיש לו גומא
 תחתיו לניח בו שאינו עתיד להתפרק כשאר יתרת וכשרה (ד"ט) ואין
 להכשיר פיעול כזה רק מנבא דהפיעול מניח על הגומא אבל מקמא
 הפיעול נופל למטה וסופו להתפרק וטרפה (כך מ"כ) (מ) י"א דאם
 נמלא יתרת (כ"א) נגד חריץ הורדא דינו כמו פיעול בגומא (מהר"י

זבה תורה

לאפוקי קצרה מהגומא דהגם דיתרת היא מ"מ אינו עתיד להתפרק וכשרה אלא
 לאפוקי כשהיא ארוכה יותר מהגומא דאז טרפה וכ"ד ש"ך בנקה"כ ועיקר ודלא
 כהט"ז, (פר"ח) ואפי' בכל שהוא שיוצאה מהגומא טרפה (מ"י ב' מנהג שלוניקי
 ושכ"כ ריק"ש) ובס' ימ"מ כ' דדוקא כט"ד אבל אם היוצא חוץ לגומא פחות מט"ד
 כשרה ע"ש.

אם ימצא סרכא בין הפיעול לגומא טרפה וטעמא הואיל ויש סוכרים שפיעול בגומא
 טרפה אפי' מגבא די לנו מקולא א' להכשיר לפ"ד המכשירין מפי מורי
 רש"ך (גו"א) ולי הצעיר נר' להכשיר דלמאי ניוחש לה הא אינה עתידה להתפרק
 ומה שטען הואיל ויש סוכרי' וכו' לא מצינו מי שסובר כן ואה"נ המתיר מתיר
 לגמרי והוי כסדרן ודו"ק. (לט) דטעמא מאי כשר בדאיכא שם גומא משום דיש לו
 מקום לנוח שם ואינו מתחכך בדפני הריאה ואינו עתיד להתפרק או לינקב וכן ג"כ
 כאן דהואיל כשמניחים היד עליו נחת יורד לגומא ה"ה כשיגע בדפני הבהמה יורד
 לגומא וא"צ להתחכך (ד"מ ש"ך פר"ח ע"י). (מ) ואפי' בפחות מט"ד (גו"א)
 ונכון. ול"ד ליתרת מקמא דכשר דהתם יתרת דאוה הוא ולא נתפצל מגוף הריאה
 והוא חזק אבל פיעול שנתפצל מגוף הריאה שיש גומא תחתיו וכששופכין הריאה
 הפיעול נופל למטה א"כ נראה שנתפצל מגוף הריאה ואינו חזק וסופו להתפרק
 וטרפה (ש"ך וט"ז ופר"ח) ובס' ע"י ביאר יותר שכשהבהמה הולכת אז נתלה
 הפיעול למטה נגד הארץ ומתפרק באשר שאינו חזק כיתרת ע"ש.

ודע שמהר"ר ליב כ' דדוקא פיעול מקמא דאומות אבל מקמא דאוונות כשר לפי
 שמונחת במצר החזה ואינה מתפרקת וחלק עליו ע"י והעלה דאין
 חילוק ושכן הסכים מהר"א ליפמו ואביו כה"ר יצחק ז"ל. מדבריהם נ"ל דאם יש
 סרכא בזה הפיעול אל שומז הלב כשרה מטעם פיעול כיון שהוא סרוך שוב אין
 לחוש לנפילה אמנם צריך בדיקת הסרכא לפי מנהגינו. (מא) תחת הורדא. (מב)
 וכשרה אפי' לדעת האוסרים יתרת מקמא מטעם הגנת החריץ דהוי כמו פיעול
 בגומא (מהר"י מולין) ובד"מ השיג עליו דאם יתרת טרפה ה"ה זה ולכר כ' כאן
 בהג"ה בדמקום שאוסרים יתרת מקמא אין להכשיר זה רק בשעת הדחק והפמ"ר

מולין בשם ר' מאיר שחטן (מב) ואין לסמוך בזה רק בשעת הדחק
שההפסד מרובה :

ן אצחת מהאונות שהיא פחותה מבעלה הדם אחר שנפחזה
הזה ליה חסרה וטרפה ומנ) :

ז נחסרה אחת מאונות הימין הורדא משלמת* (מד) וי"א
דאינה משלמת (רש"י ותו' והרא"ש) והכי נהוג (מה) :

החסרון שנלד שמאל וכן נמלאת אונה חסרה מזד שמאל והורדא מזד שמאל אם משלמת עיין

טעור בשם כהנ"ע
להרמב"ם בפ"ה
מה"ש ולטעמיה
אזיל וכמ"ס לעיל
בסעיף נ' שמכשיר
יתרת מזד פניס
[א"ס הורדא
שכימון משלמת
החסרון שנלד שמאל

זבח תורה

(עי' האחרון) וכ' פר"ח ולדידך דמכשרינן יתרת מקמא דלא צריכינן לטעמא דהגנת
חרץ עכ"ל וכ"כ בס' מח"ב ושל"ך וע"י ע"ש. (מג) ואם יש בועה באונה וע"י יש
שיעור ט"ד אם אין מקיף טרפה משום חסרה ואם יש חוט בשר מקיף כשרה
ויוכל למשמש בה עד שתהא כט"ד (מ"י וגו"א) ואפי' היתה בשפולי האונה או
האומה (עין זו"ת) וה"ה טיברי ובעל כנה"ג סובר דבטיברי לא בעינן חוט בשר
מקיף כדי להשלים והוא ז"ל חלק עליו דבעי חוט בשר מקיף גם בטיברי עי' בזו"ת.
ואם יש בה ליחה סרוחה טרפה דהוי תרתי ריעותי (מ"י ז"ל) עי"ל ס"ק י"ח ובס'
ימ"מ כ' בשם יש מי שאומר נגד זה דלעולם אין הבעה משלמת בין להכשיר בין
להטריף וכבר כתבנו לעיל מזה ס"ק כ"ד.

ואם נמצא יתרת כט"ד באונה עליונה של ימין שדרכה ליפצל בבסעיף ה' אינה
משלמת החסרון (וע"ל ס"ק כ"ו) ואם נמצאת יתרת כט"ד בגבא דשאר

אונות ד' הר"ש אלבאז דמשלמת בכל מקום דאיתה (פ') בין בגבא בין בקמא דלא
הטריף בש"ס אלא יתירתא והפר"ת כ' עליו ואינו שומע לו להחליט ההיתר ועכ"פ
ספיקא הוי עש"ב ועין בסמוך אחר זה. (מד) כ"כ הרמב"ם פ"ח והרבה גאונים וכן
דקדק פר"ת מהש"ס דלאשלומי לחיובא דאונות לא אשכחון תנאי מקום אלא דוקא
תנאי צדדין דבעינן דתהוי בצד ימין ע"ש ומזה נ"ל פשוט דאם נמצאו ב' ורדות
וחסר מאונות דימין שתיים דמשלימות דלא כגו"א ס"ק כ"ח. עוד נ"ל מל' הפר"ת
זה להעמיד דברי הר"ש אלבאז דבסמוך, ואחר זמן ראיתי לה' זו"ת שכ' להיפך ממה
שכתבנו יעו"ש ב' כנה"ג ונרתעתי עד שזיכני השי"ת ומצאתי להרב שה"ס ז"ל
שהשיג על הכנה"ג ופסק דנ"ל ברור בבירור להכשיר אף בשתיים לר' מר"ן דכ'
הטעם דמא דמשלמת הוא משום דהו"ל כקיימא בדרי דאונות וא"כ מה לי אחת או
שתיים עש"ב.

ודע דאם חסרה האומה מצד ימין הורדא משלמת (זו"ת ב' כנה"ג) (מה) ד"רמ"א
הוא משום דלא קיימא בדרי דאונות ממש ולפ"ז אף יתרת מקמא אינו משלים
(ש"ך) וכ' פר"ח ולדידך בכל גוונא כשר ע"ש.

ואם חסרה אונה מצד שמאל אין הורדא שבצד ימין משלמת שאין דרכה לעמוד
בשמאל (הר"ן ושכ"כ הרמב"ם פ"ח) וכן הסכמת הפו".

ובהיכא דנמצאת הורדא מצד שמאל וחסר מצד ימין ד' הב"ח להכשיר כיון שאין
דרכה לעמוד בשמאל חשבינן לה כאלו עומדת בימין ודלא כהב"י עכ"ל,
והפר"ח השיגו שאין כוונת דברי הר"ן כן וכ"כ הרמב"ם פ"ח שאם היו שתי אונות
בימין והורדא בצד שמאל טרפה ע"ש וגם הפר"ת השיגו להב"ח.

יורה דעה הלכות טרפות רח עט כאר הנולה

ח סריאה שאין לה חתוכה דאוני (מו) טריפה עואם סדק
כמראה הפרש ביניהם כשיעור ענה הדם (מו) בין
בעיקרן בין באמצען בין בסופן כשרה (מח) הג"ה יש מכשירין
עלשין הרשב"א כת"ה הקלר וכפ"י רש"י שם וכ"פ הכ"י דברי הרמב"ם שם הרמב"ם ות"ה

זבח תורה

ובהיכא דחסר מצד שמאל ונמצא הורד משמאל, ד"מ ר"י הב"י שאינה משלמת, והפ"ח כ" דמשלמת דומיא דורד בימין אלא שהפוסקים דברו בהווה וכ"מ בר"י וכן יש לפרש כוונת הר"ן וכן עיקר ודלא כהב"י עכ"ל. ופר"ת כ" כיון דמקומה בימין חוזרת היא ולא קיימא התם כדכתב הר"י והר"ן טעמא, ודלא כפר"ח דפשט דברי הר"ן כדברי הב"י. ובכאן בעירנו נהגו להשלים אוני דבצד שמאל כשנמצא הורד בצד שמאל כנראה מבדיקות שחיבר מו"ז מה"ר צאלח. אולי היו מפרשים דכיון דהרמב"ם מכשר לורדא כששינתה מקומה לצד שמאל מידי דהוה איתרת ולא מקרי חליף דחשיבא כדרי דאוני נגד רש"י דחשיב לה חליף א"כ נר" דמשלמת חסרון שבשמאל. וגם ראייה מההיא דביני ביני ואכשר רב הונא ולא ציץ מקום ההיא דביני ביני איה. ש"מ דהיכא דתיקום תיקום ומשלמת החסרון דבצדה (וע"ל ס"ד), זה נלע"ד להליץ בעד המנהג לפי שהם נהגו כן קודם שנגה עליהם אור הפר"ח צוק"ל והשתא דיצא לאור נסמך המנהג בלי ספק. ושוב מצאתי בס"י יבין שמועה דף י"ח ע"ב ב" א"ח כי בידונדא נהגו להקל בעינוגיתא שנמצא בצד שמאל להשלים מבין האונות בפני הרמב"ן עכ"ל וכן הכריע בס"ה שם.

ואם חסרה אונה ולא נמצא ור"א אלא אונה דקיימא מקמא משלמת לפי טעם מר"ן דמקרי קמא דרי דאוני (שם וע"ל ס"ק מ"ג). (מו) דהיינו שמשני הצדדין אין יכולים להכיר האונות (ע"י) (מו) הטעם דכיון דמפסלא כה"ג כיתרת ש"מ כל כי האוי שיעורא אונה הויה (מר"ן כ"מ פ"ח והר"ן). (מח) והטעם משום דהני אוני נינהו אלא דסרוכות בכסדרן (כ"מ פ"ח ב" הר"ן) ודוקא שהסדק במקום שהיה ראוי להיות אונה החסרה בין בעיקרן בין באמצען בין בסופן אבל שאר סדקים שאינן במקום שראויין להיות אונה אין מועילים (מהר"י ופר"ח) וכ"ג גו"א ולדין. דמכשירינן יתרת שתחת האומא לעיל בס"ד בכל מקום שימצא סדק כשר ע"ש ובס"י מ"י שאם נראה כעץ שרטוט כל שהוא וגם מלמטה כנגדו כל שהוא נראה כעץ שרטוט כשרה, דמוכחא מלתא דעתיד להיות חתוכי דאוני. ואפי"ן בריאתא שהיא חלקה כעץ מפרקין אותה בסכין חד במקום שמשער בדעתו ששם דרך להיות חתוכי דאוני ויבדוק בנפיקה, אם מבצבץ כל מקום שחתך, טרפה. אבל אם נמצא בתוך החתך מקום שאינו מבצבץ אפי"ן כל שהוא, כשרה דמוכחא מלתא דאית לה חתוכי דאוני. דאי לא, היה מבצבץ כל מקום החתך עכ"ל ודק זה האחרון כתוב ג"כ בטור ובחדושי הרשב"א דף מ"ז ע"ד ובפר"ת ס"ק י"ד ב" הרב אלברג לונז ז"ל וכן כתב בס"י זו"ת ב" כנה"ג ושכר נקיטין.

הבופלו אין לו חתוכי דאוני וכשרה דהכי אורחיהו (זו"ת).
ודע דמלשון הרמב"ם פ"ח משמע דהא דסדק כט"ד מועיל דוקא בשתי אונות צמודות אבל כשכולה כאופתא דהיינו שהיא חלקה כעץ לשתי ערוגות לא

בהיכר או סדק כל שהוא אע"פ שאינו כטרפא דאסא (רש"י) (מ"ט) ויש

זבח תורה

מכשרינן בסדק אלא דוקא שתהיה מחותכת שכ"כ בפ"ח דין ו' וז"ל נמצאו שתי
 אונות כאונה א" ואינן נראות כשתים דבוקות אם היה ביניהן כעלה הדס בין
 בעיקרן בין באמצען בין בסופן כדי שיזכר שהן שתיים דבוקות מותרת וא"ל הרי זו
 חסרה וטרפה. ובדין ז' כ" נמצאת כולה שתי ערוגות ואין לה חיתוך אזנים טרפה
 עכ"ל. וממה שחילק בשתי אונות אם יש כט"ד כשרה ולא חילק בדין נמצאת כולה
 שתי ערוגות, מוכח דבשתי ערוגות לא סגי בסדק כט"ד אלא בעינן חיתוך. ובפ"י
 פְּשָׁמְנָה ע" טרפיות כ" נמצאת הריאה בלי חיתוך אזנים, ה"ז בא לפרש דבנמצאת
 הריאה כולה בלא חיתוך אזנים טרפה. מוכח דבכולה בעינן חיתוך. והדר קתני
 במנין ע" טרפות חסר מקצת הריאה, וקאי ג"כ אנסמכו שתי אונות וכדל' בפ"ח
 בההיא שתי אונות ה"ז חסרה וטרפה. ואלו היה דין ב' אונות דבוקות ודין נמצאת
 שתי ערוגות ענין אחד, לא הו"ל לממני במנין הע" טרפיות אלא מנין אחד חסרה
 מקצת הריאה והות אתיא חלוקת שתי ערוגות במכל שכן, אלא ודאי דחלוקים
 בדיניהם ולזה כתבן רבי' הרמב"ם בשתי בבות. ונר" דרבי' למד דין שתי אונות
 דבוקות ממ"ש במתני' פא"ט הריאה שחסרה, ודין נמצאת כולה שתי ערוגות,
 מההיא דאמר דפרם האיי ריאה דדמי' לאופתא. דקשה דאם הענין אחד, אמאי תני
 לה בגמ' משמיה דרפרם, הא מתני' היא חסרה הריאה. ואע"ג דחסרה הריאה
 דמתני' היא כוללת כל מין חסרון הנז' בגמרא, הא ביאר הגמ' קודם למימרא
 דרפרם משמיה דרבא דאמר חסיר או יתיר או חליף טרפה, וא"כ ל"ל למגמרה משמא
 דרפרם, ליגמרה משמא דרבא, אלא ודאי דהא דרפרם הוא מטעם דקס"ד אמינא
 דוקא כאונה א" דחסרה ונראה חסרונה, הוא דמטרפינן, אבל בריאה דדמיא
 לאופתא דלא נראה החסרון להדיא, או שמא יאמר האומר האיי כיון דשתי ערוגות
 הן לא קרינן ביה חסיר. קמ"ל דלא, ולזה כיון דשני ענינים הן, שנאה בשם רפרם,
 ומזה למד הרמב"ם לחלקם לשני דינים בשתי בבות וחלוקים בדיניהם כדכתבינן.
 והקדים דין דשתי אונות דבוקות, דקילי באם סדק ביניהם דכשרה ואח"כ כ" דין
 דשתי ערוגות דבעינן דוקא חיתוך ולא סגי בסדק, ואלו הקדים דין דשתי ערוגות,
 ואח"כ דין דשתי אונות דבוקות דכשרים בסדק כט"ד, הוה שמעינן דתנאי סדק קאי
 גם אַשְׁתֵּי ערוגות, וכדי שלא נטעה הקדים דין דשתי אונות סמוכים וחילק ביניהם,
 ואח"כ כ" דין דשתי ערוגות בסתם, דתו ליכא למטעי דקאי חילוק דלעיל גם אדן
 דשתי ערוגות. וע"פ זה סרה תמיהת הכ"מ ז"ל. שבתי וראיתי בפר"ת שהביא בשם
 הר"ש ש' אלבאז שרמזו כן יע"ש. ודרך הפר"ת בתירוצו, אחר נשיקת רגליו קשה לי
 פירושו דהיסב הענין לענין דין סרכות. ופשיטא דהרמב"ם לא נחית להכי, שהרי
 סיים בה ה"ז חסרה וטרפה, הרי בפירוש דלא מטי בה מטעם נקובה אלא מטעם
 חסרה. וגם הפרק ח" בדין חסירה משתעי. ואחר שבייררנו דעת עליון דהרמב"ם עליו
 השלום, הבוא נבוא לדעת דעת שאר הפוסקים אי מסכימין לסברתו או לא, והנה
 רש"י ע"ה פירש בהאי דדמי לאופתא שאין בה היכר וסדק כלל גם הר"ן כן פירש
 גם הרשב"א ע"ה בתורת הבית דרך בדרכם אלא דמצריך שיהיה בסדק כט"ד וכן
 סתמיות שאר הפו' כמעט כולם וזוהי ד" מר"ן הש"ע שסתם וכ" ריאה שאין לה
 חתוכי ולא קא מפליג להו לתרי בבי כדמפליג להו רבי' הרמב"ם וגם בתוס'

הק"ר ס"ס זמנשה
ז"ל לפני הרב ז"ל

לסמוך עלייהו אם יש הפסד מרובה להטריף (ג) האונה המסתווה של ימין דרכה להיות עבה וארוכה מאונה האמלעית גם היא יותר גבוהה משל שמאל ואם היא דבוקה לאומה (גא) לגמרי רק שנראה היכר סימנים אלו במקום שראוי להיות האונה מקרי היכר וכשרה (מהרי"ו) וה"ה אם ניכר שם סימן אחר שניכר האונה קלת ואפי' היכר ע"י הסמפון הרגיל להיות באונה אם נמלא שם סמפון במקום הרגיל להיות אונה מקרי היכר (גב) (מ"כ בשם מהרי"ק) ובכל אלו הדברים בדקוין ומשערין אחר שנפחו הריאה משום דבחי' הנהמה הריאה נפוחה. י"א דבגדיים וטלאים אין להטריף אם לא נמלאו אונות אפילו בלא היכר וסדק כלל דהכי רבינו ויורדיו דבקטנות לית להו (גג) וכשמגדלים גדילים האונות בהדיהו (בדיקות ישנים מהר"ש):

ט יאם בצד אחד שר הריאה חסרה אונה א' אלא שבסוף האומה שבאותו צד היתה בליטה גדולה כמו אונה אע"פ שדרך האונות להיות סבוכות זו לזו וכאן האומה מפסקת ביניהם כשרה (גד) ה"ה יש נוהגים להטריף כזי האזי נווגא כי כל

זבה תורה

והרא"ש פרישו להאי סדק גבי שתי ערוגות ע"ש. (מט) ולישנא דגמ" משמע טפי כפי"ר ש"י וכן עיקר וכן המנהג להכשיר כרש"י (מ"כ ב"הר"ן ש"ן ע"ט וכו' פ"רשד"ס בסי' זה וסי' מ"ד והכי נקטינן (זו"ת). (ג) צריך למחוק תיבת להטריף וגם הלבוש מחקה. (גא) או לאונה שעליה (ט"ז וע"י נגד הגהת הר"ן). (גב) ודוקא בשתי אונות דבוקות דכיון ולא אסירא אלא מטעמא דחסרון א"כ כיון שיש שם סמפון לכל אונה ואונה כדרךן ובמקומן, מוכחא מלתא שהיא אונה בפני עצמה אלא דסריכא בכסדרן דכשרה. אבל כשכל הריאה דבוקה אק להכשיר ע"י סמפון וכה"ג דדמיא לאופתא רק בהיכר או סדק (ש"ך וקצת אחריו) וט"ז ב"דאין לחלק והדין שוה בכולם ע"ש ואנו אין לנו אלא פסק מר"ן דדוקא ע"י סדק כט"ד ולא סגי בסי' דסמפון או שאר הכירים (פר"ח וימ"מ), וע"ל ס"ק מ"ט. (גג) ודוקא בדידעין בודאי שהם בתוך ל" יום שהם רכים אבל מן הסתם אמרי' דהוא לאחר ל" ואסורים (ש"ך) ומדקאמר בקטנות לית להו, משמע שאם יש לו אונות בצד א" ובצד השני אין לו טרפה (פר"ח וט"ז) וכ" פר"ח ולענך דינא אק לסמוך על הני י"א עכ"ל והפ"ת ב"דאין לסמוך על סברא זו אלא כשימצאון כל הגדיים לפנינו במציאות זה אז סמכינן על סברא זו. אבל אם ימצאון קצת גדיים בחתוך אונות לא סמכינן להתיר דאמרי' אינך טרפה נינהו עכ"ל ובס" זו"ת הכריע כה"א ע"ש.

מעשה שבדקו ריאה ומצאוה כולה חלקה ובודק א" לקח סכין חד וחתך כסוי העליז שנתקדם עליה ופתח אותו בנחת וקלף אותו עד שהפרידו כולו מעליה ואז ראו אותה הריאה כשאר הריאות והכשירוה (ט"ז ופר"ח וימ"מ ב"רש"ל).

מה שלמטה מן הורדא מקרי שלא, כדרי דלוי וכן נוהגין במדינת
מה"ס פהרמב"ם כפ"י
מה"ס

י קאין כל הדברים הללו אמורים אלא בבהמה וחיה אבל
אמסקת הגמר'
הולין דף מ"ה

העוף אין לו חיתוך אונות בבהמה ואם ימצא אין לו מנין

ידוע (נו):

לך כמה דיני טרפות הריאה וכו' ט' סעיפים:

א הריאה יש לה שני קרומים אניקבו זה בלא זה או זה שלא

כנגד זה (א) כשרה (ב) עד שינקבו שניהם זה כנגד זה

זבח תודה

בהגהות מהרי"ו הביא ב" הרוקח שאם חסרה א" מן האונות וא" מן האונות
גדולה בצורתה ובמשך כשיעור ב" אונות אפי" בלא סדק כשרה ע"ב

וב" פר"ח ואין לסמוך ע"ז ע"ב. (בד) דאותה בליטה חשיבא אונה (ב"י)

דאומה נמי מקרי אונה (עיין תו" דף מ"ז ע"א וימ"מ וזו"ת) (נה) ואין
להקשות לדברי רמ"א הא לעיל בס"ד הסכים לד' הש"ע, ד"ל דלעיל ב" עיקר
הדין לפי דעתו וכאן ב" ע"פ המנהג ולעיל לא כ" שהמנהג להטריף משום
דלכשתמצא לומר שבמקום זה מכשירים אונה יתירה בסוף שפולי אומה, לא קשיא
דהך אונה יתרת מקמא חשבי לה אלא שאינה משלמת (פר"ח) ובס" שה"ס תירץ
דלעיל טעם מר"ן קאמר וליה לא ס"ל ע"ש ונכון.

מעשה שהיה בימין ב" אונות גדולות והג" ניכר בה סדק כדי להכשיר וגם בצד

שמאל היו ג" אונות מותרת דלא כדברי האוסר מטעם חליף עיין פר"ח

ז"ל. (נו) וכיון שכן אין להטריף אי חסיר אי יתיר או חליף בבהמה (זו"ת).

בס" קול ד' לוי טעיה מ"ה ב" דרבי" המאסף הכריע דנמצאת ריאה לעוף
ושורכא פוסלת בו כמו בבהמה אלא דלא שכיחא להצריכה בדיקה לכתחלה

ע"ש וזה מוסכם לד' מר"ן כי הכל מודים דיש ריאה לעוף אלא שאין לו חתוכים

ולאפוקי מחזקיה בש"ס דסבר דאין ריאה לעוף (עיין בפו") ובס" זו"ת ב" התשב"ץ

כ"י מחלק דאם נסרכא לצלעות כשרה לפי שהיא מהודקת שם דלא גרע מאוני

בהמה דלא כמהרא"י שהביא ימ"מ אבל אם נסרכא לצד פנים טרפה .

ודע שהרמב"ם כ" בפ"י דגם טרפות דכוליא וטחול שבבהמה לא מטרפי בעוף

ע"כ וית" לק" בסס"י מ"ג וסס"י מ"ד.

סימן לו (א) כגון זה למעלה וזה למטה (רש"י דף מ"ג) (ב) כ"כ הטור ב" הרשב"א

ז"ל וטעמא לפי שהעורות דבוקים זה בזה ואין הרוח נכנס ועובר בין זה

לזה ולפי" האחד מגין על חבירו וכמ"ש הרשב"א במ"ה 1 דף ל"א (פר"ח בסי" זה

וסי" ל"א סק"א) והפר"ח הקשה ע"ז מההיא דלקמן ס"ד שכ" והרוח מהלך בין שני

הקרומים וכו' אלמא הרוח נכנס ועובר בין שני הקרומים ומסיק דבניקבו שניהם

אפי" זה שלא כנגד זה טרפה דהרוח נכנס בזה ויוצא בזה וכ"כ הכ"מ ריש פ"ז ורי"ז

והרא"ה והר"ן עש"ב וגם הפר"ח כן פסק להטריף דסוף סוף דכד נקיב תתאה עייל

זיקא בנקב פורתא בין הקרומים ומפריד להו ואפי" לד' הרשב"א מודה בהיכא

דחזינן דאוושא הגם דבדיקנן וחזינן דאינקיבו זה שלא כנגד זה. דהא תלי טעמא

יורה דעה הלכות טרפות לו פא באר הגולה

הג"ה יום מטריפין בניקבו זה שלא כנגד זה (הר"ם ורי"ו וח"ה)
וכפי מהוג :

זבח תודה

שדבוקים ורוח לא יבא ביניהם דוק מינה דבהיכא דחזינן דאוושא סתרינן לחזקת דבוקים עש"ב. והרב בב"י כ" היפך זה ודבריו מוקשים אצלי עכ"ל. ולפי שראיתי אני הצעיר וקטן המנהג בכאן נשתרבו בדברי הב"י להתיר מימות הקדמונים, וזה במעשה שראיתי לפני מו"ז מהר"ץ רב וטבא דמתא בסרכא שהיתה עולה עם נפחת הריאה וחתך הסרכא וברק תחתיה מכל סביבותיה ולא יצא רוח והכשיר והיו באתו מעמד גדולים וחשובים וכולם הודו פה א" להכשיר מטעם רב"י ניקבו זה שלא כנגד זה כשרה (וע"ל סי' ט"ל ס"ק מ"ג מש"ש ב" זובח תודה) וז"ל הב"י ומ"ש רבי" ב" הרשב"א שאם ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשרה, בת"ה כ" דמסתבר דכשרה וכענין שאמרו בקרבן וכיסו שאם ניקבו זה שלא כנגד זה כשר. ובהגא"ש כ" לאסור משום דריאה שואבת כל מיני משקים ומשמעת קול גמרא ליה ופשטא ליה ע"כ. ואין דבריהם נראים בעיני דריאה אינה משמעת קול שהקנה הוא המשמיע קול ולא הריאה. ושאיתבה כל מיני משקה אינו ענין לאסור ומ"ש דגמרא ליה ופשטא ליה אנו רואים בחוש שאינו כן. ורי"ו כ" י"מ דבניקבו שניהם אפי' זה שלא כנגד זה טרפה שהרוח נכנס בזה ויוצא בזה ע"כ. וגם זה אינו טעם הגון שהרי ב" העורות דבוקים הם זה עם זה ורוח לא יבא ביניהם על הרוב ואפי' את"ל שיכנס הרוח בזה ויצא בזה כיון שאינם מכוונים זה כנגד זה לל"ב. הלכך כדברי הרשב"א עיקר עכ"ל. וגם מצאתי בשחיטות כ"י לחכם א" שפסק כר"י הב"י דאפי' יקרה דמפקא זיקא כשרה ע"כ וכן ראיתי בפסקי ספר הזכרון להתיר ולא זכר שום חולק גם הרשד"ם סי' זה ובשאלה מ"ד פסק כן ב" מנהג שלונקי ע"פ חתימת הרבנים (וכ" זו"ת שכ"כ כנה"ג ב" מהר"י סמוט ומהרש"ג ושו"פ 2) והאחריו שכתבו דמדברי הרשב"א שכ" בטעם ההיתר שהעורות דבוקים זה בזה ורוח לא יבא ביניהם, הוא מוקשה מההיא ריאה דאוושא דס"ד, הנה רבי"י הב"י גם הוה לא נעלם ממנו קושי זה ולכך דקדק בסיפא דלישניה ורוח לא יבא ביניהם על הרוב, דמשמע ודאי דלפעמים יבא רוח ביניהם ודקדק לומר כן כי היכי דלא תידוק מדברי הרשב"א

דבהיכא דרוח עובר ביניהם דטרפה ולער"ן סמך לפסק הש"ע מהא דפא"ט דף

מ"ג ע"א אמר רבא שני עורות יש לו לושט, ניקב זה בלא זה כשר, אבעיא להו ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו, אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא בושט כשר, בקרבן פסול. מתקיף לה רב אשי אדרבה, וישט דאכלה ביה ופעיא ביה רוח, גמרא ליה ופשטא ליה, זמנין דמהנדזין בהדי הדדי. קרבן דמינח נייה כדקאי קאי עכ"ל הגמ". והנה יש לדקדק אמאי מתקיף ליה רב אשי מדפעיא ואכלה ביה רוח וכו' הו"ל למתקף ליה מדעורות הקרבן דבוקים ורוח לא יבא ביניהם וכדמפרש רש"י מלתיא דמר זוטרא דמטריף בקרבן מטעם שהמאכל מתאסף שם ומחלחל ונכנס בנקב עד שיצא דרך נקב השני דשמעינן מינה דמודה מר זוטרא בקרבן דעורותיו דבוקים זה בזה דלכך כ" רש"י בטעם דבריו ומחלחל ויצא דרך נקב השני ואז הרעי נופל לגוף וטרפה כבסוף סי' מ"ז וא"כ הו"ל לאקשווי עליה ממאי דס"ל התם בקרבן דבוקים. הכא בושט לאו דבוקים, וא"כ אמאי פריך מושט זמנין דמהנדזין וכו' ליפרוך ליה בעדיפא דפשיטא מהקרבן שהוא נמצא במציאות דבוק

זבח תורה

לעת עתה ומטוניה לימטי עליה. משא"כ קושיית דאכלה ופעיא ביה זמנין דמהנדזין, שהוא לפעמים, אלא ש"מ דמאי דפריך רב אשי מושט, לא פריך אלא מטעם דמתכוונים הנקבים ביחד. ועוד נר" דמדמר זוטרא דלית הלכתא כוותיה דס"ל דהמאכל מחלחל ויוצא דרך נקב השני, ילפינן לרב אשי דהלכ" כוותי' דלא חישינן להך דמר זוטרא דליכא למיחש שיחלחל ויצא דרך נקב השני כיון שאין הנקבים מתכוונים זה כנגד זה. ופתח עינים זה פתח לנו הרשב"א ז"ל דמדמי ליה לקרקבן ולזה תמצא דמסיים רב אשי שם קרקבן דמינח ניח כדקאי קאי דמשמע דמדמינח ניח לבר, הוא דמכשרינן ולא מטעם שהוא דבוק דליכא לפלוגי בין קרקבן שעורותיו דבוקין, לושט שאין עורותיו דבוקין אלא מטעם דושט אכלא ופעיא ביה רווח ומתכוונים הנקבים להדדי משא"כ בקרקבן דמינח ניח. וא"כ ה"ה בריאה דמינח ניחא דלא מתכווני דלא כהגא"ש וכמו שהשיג עליהם הב"י. ומורי נ"ע השיב על דברי הפר"ח דל"ק מריאה דאוושא דההוא זיקא אמרי' דנעשה עכשיו מחמת חוזק נפיתיתנו שעבר הרוח מנקב תחתון והפריש שני העורות ונכנס ביני ביני וכו' ע"ש דהסכים לדברי מר"ן ושכ"כ צידה לדרך. ובס"ש פסק דאם ניקב 3 זה בלא זה כשר בתנאי אי לא מבצבצא ע"ש.

ודע דבית הכסות שניקבו שני העורות זה שלא כנגד זה כשרה דמינח ניח דומיא דקרקבן דל"ק סי' מ"ט (כ"כ הש"ך והפר"ח סי' מ"ח ס"ק. כ"ב ע"ש).

א"כ נמצא דל"ד מר"ן ג' איברים שוים כדיניהם ריאה, ובה"כ, וקרקבן. ויש לעיין כשניקבו שני עורות מאלו הג' זה שלא כנגד זה ורואים אנו שהם מרוחקים זה מזה אם באולי יכניס בנקבים איזה דבר דק כמחט וכיוצא בו עד שיהיו במציאות שיפגעו זה בזה באלכסון מה יהיה משפטו. והנלע"ד הוא דאם בלא תחיבת המחט מתכוונים פיות הנקבים אף שהם באלכסון, טרפה. אמנם אם אין פיות הנקבים מכוונים זה בצד זה אלא מרוחקים זה מזה בכדי שהנקב האחד יש תחתיו מהעור התחתון שלם כדקאי קאי, והנקב השני ג"כ יש ע"ג מהעור העליון שלם, דיש להכשיר, דאמרינן דהאיי השלם מגין על נקב שעליו והאיי ג"כ מגין על הנקב האחר והוא פשוט. ואח"כ מצאתי להרדב"י סי' נ"ח תוך התשובה וז"ל ויש טעם לומר דכיון שהוא באלכסון שהמחט תחוב בעיקום אעפ"י שהוא מפולש כשרה שהא" מגין על חבירו אעפ"י שכן נר" קצת מהמפרשים והוא גמי טעמא דמסתבר, מ"מ איני סומך עליו אלא לעשותו סניף וכו' עכ"ל. הרי מבואר דאפי' בפיות הנקבים מכוונים, היה נר" להלכה, להכשיר, אלא דלא סמך ע"ז למעשה. אך אם אין פיות הנקבים מכוונים, בהא ודאי דיודה בפה מלא להיתר. (וגר" שלמד הרדב"י זה מהא דאי' בגמ' שני עורות יש לו לושט ניקב זה וכו' ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו, אמר מר זוטרא וכו' בושט כשר בקרקבן פסול. מתקיף ליה רב אשי אדרבה ושת דאכלה ופעיא ביה זמנין דמהנדזי בהדי הדדי, קרקבן דמינח ניח כדקאי קאי וכ" רש"י טעמיה דמר זוטרא שהמאכל מתאסף שם ומחלחל ונכנס בנקב עד שיצא דרך נקב השני ואז הרעי נופל לגוף וטרפה. והנה מדמר זוטרא תילף

בדיקה (ד) הג"ה מיהו אם נמלא בועה (ה) על מקום שנקלף
 העור העליון יש להטריף כי הוי כקרום שעלה מחמת מכה (בדיקות
 שנים) (ו) י"א שאם נפחו הריאה ונקרע הקרום מחמת הנפיחה
 טרפה (ז):

זבח תורה

לרב אשי דפליג עליה דלא חייש רב אשי למה שמחלחל ויוצא דרך נקב השני דס"ל
 דכיון דמינח ניח לית למיחש, ומינה שמעינן דאף שהנקב מפולש בעיקום כיון
 דניח, זה מגין על זה, וזה מגין על זה גם ל"ה הפו" ראשונים ואחרונים מוכיח כן
 שכתבו בטעם ההיתר דמינח ניח ולא תלו בטעם שעורותיו דבוקים ודו"ק. 4 (ג)
 פו" שניטל קרום העליון והופשט כמו גלודה דמתני" דלקמן סי' נ"ט. (רש"י). (ד)
 בנפיחה (פר"ח) שהקרום התחתון הוא דק ויש לחוש שמא ניקב (לבוש) ואי לא
 מפקא זיקא כשרה (רא"ש ב"ה"ג) ואם לא נבדקה מאיזו סיבה שיהיה כשרה כיון
 דבש"ס לא הצריך בדיקה אלא שהגאונים משום ספיקא החמירו בה, לא החמירו
 אלא לכתחלה אבל בדיעבד לא (פר"ת) ונלע"ד ג"כ דמכשרינן לה מטעם ס"ס דהא
 ס"ל להרא"ה שלא להצריך בדיקה וכ"כ הרשב"א בחדושו דכשרה, לגמרי משמע.
 וא"כ אפי' לכשתמצא לומר דבה"ג מחמיר אף בדיעבד, מ"מ היכא דלא נבדקה יש
 להכשירה מטעם ס"ס ספק הלכה כהרשב"א והרא"ה, ספק הלכה כבה"ג, ואת"ל
 כבה"ג, דלמא לא הות מפקא זיקא דהכי קי"ל דמחלוקת הפו" חשיב ספק. וכ'
 הש"ך וע"י ופר"ח דדוקא נגלד כולו אבל ניקב א"צ בדיקה, ובס"ה פסק
 להחמיר לבדוק אף בניקב לבד ושכ"כ כנה"ג ואם לא בדק יש לסמוך אמקילין. (ה)
 אפי' ממים זכים (ש"ך ופר"ח). (ו) פו" קרום התחתון של הבועה וקרום שעלה
 מחמת מכה אינו קרום (שם) וק"ל דכי אמרי' נקלף, העליון ולא התחתון. א"כ
 אמאי קאמר דחשבינן לקרום התחתון של הבועה כקרום שעלה מחמת מכה דלאו
 קרום הוא ומה לנו ולקרום התחתון של הבועה כיון דקרום ריאה התחתון שלם
 כדמוכח מדקאמר נקלף העליון וכדקי"ל ניקב זה בלא זה כשרה. ואולי דסובר
 רמ"א דכיון דיש ריעותא דבועה חשיבנן דניקב גם הקרום התחתון וק"ל ולמה לא
 נבדוק בפושרין לא יהא מקום הבועה אלא כדין סרכא שמפרקינן אותה ורואה אי
 מבצבצא וכי היכי דבסרכא לא אמרי' בה קרום שעלה וכו' ה"ה בבועא. ונלע"ד
 דיוורה רמ"א לנהוגין לפרק בסרכא ולבדוק דה"ה הכא אלא דהוא ז"ל החליט
 להטריף כמנהגם להטריף הסרכא בהחלט וא"כ ס"ל דבתרי ריעותי לא מכשרינן
 כמ"ש בהג"ה סי' ל"ז ס"ב, ועי' מש"ש ובסי' ל"ה ס"ק י"ח ודו"ק. ואח"כ ראיתי
 בס"י זו"ת שכ" על דברי רמ"א ז"ל ומנהגינו להכשיר (כנה"ג ב" מהר"ש גאון)
 והכי נקיטינן עכ"ל. גם שה"ם הביא סברת מהרש"ג ומשם נר' דנטה לדעתו ע"ש
 ומדתם להכשיר ולא זכר תנאי בדיקה משמע דכשרה בלא בדיקה ובר' טעמו כיון
 דלא נגלד כל הריאה רק במקום הבועה הוי אותו מקום כניקב עור העליון לבד ולא
 צריך בדיקה כדלעיל ס"ק ד"ב ע"י וש"ך ופר"ח ז"ל וע"ל סק"ז באורן.
 עוד ראיתי בשה"ם אם ק"ד בעליון אפי' לא ניקב רק תחתון טרפה דוראי ניקב
 העליון. וכ' שם בהג"ה דאפי' לא ניקב אלא עליון ויש ק"ד טרפה דהתם
 הוא דוראי ניקב תחתון ע"ש ב" כנה"ג ז"ל.

זבח תורה

ודע דבשאר מיני בועות תחת קרומי הריאה ונר" קרום ריאה על הבועה. היכא דנקלף קרום העליון לבד א"צ לבדקה דהוי כניקב העליון לבד לדידן דמכשירי סרכא תלויה יוצאה מן הבועה וע"ל סי"ל ו"ס"ק ג' וסי"ט"ל ו"ס"ק ל"ח. (ז) דאמרינן נקב היה שם ועלה בו קרום דק וחלוש ולכך נקרע עכשיו ע"י נפיחה (לבוש), והב"ח בסי"ט"ל חלק ע"ז וכו' דמעשים בכל יום שנשבר מחמת חוזק הנפיחה ומכשירים לה וכו' ה"ט"ז שכן הוא מן הדין דאנו אומרים שהבהמה לא היתה נפוחה כך כיון שאין אנו יודעים היאך היתה נפוחה בחייה כדאי" בסי"ט"ל ס"ה, וש"ך כ" דרמ"א מיירי שנפוחה כדרכה א"נ שהיה יובש בריאה ונקרע סביב היובש, יבשה היא וטרפה וא"צ בדיקה לראות אם הוא יבש א"נ מיירי רמ"א כגון דאיכא שום ריעותא בריאה כגון מראה וכו' ג דצריכים לנפחה לראות אם תעלה בנפיחה ואם נשבר הקרום ואין כאן ריעותא (פי" כגון שחזר למראה מותר טרפה דאמרי" ממ"נ אי דינינן לה כמקודם נפיחה (פי" משום מראה אסור) טרפה היא ואי כלאחר נפיחה הא נשבר הקרום עכ"ל. ויראה דאזיל לשיטת הש"ע ורמ"א בסי"ל"ז ס"ב ורמ"א בסי"ט"ל ס"ח דס"ל דבתרי ריעותי לא מכשירנן וכדכתב הפר"ח בטעמו של דבר סי"ל"ז ס"ק ד" אע"ג דכל א" מהריעותי כשר בפני עצמו ולדידן דנהיגין כמאן דמכשיר סרכא תלויה יוצאה מן הבועה כדלק" סי"ל"ז וסי"ט"ל דלא חשבינן לסרכא תלויה סרכא אלא ריר והבועה מצד עצמה ג"כ אינה אוסרת וא"כ הכא כשנשבר הקרום שעל הריעותא מה בכך אם חזר למראה מותר כשרה הויא והקרום שנשבר לאו ריעותא היא וכסברת הב"ח דלעיל וע"ל ס"ק י"ח וס"ק ז' ב"ז וז"ת.

ועוד ראה לסברת הב"ח ממ"ש הראב"ד הביאו הפר"ח בסי"ל"ז ס"ק כ"ח דיבשה אינו עולה בנפיחה באותו מקום וא"כ הכא שעלה בנפיחה ונקרע מחמת הנפיחה לאו יובש הוא. ולענ"ד דאף לד" רמ"א מיירי דוקא בנגלדה וכו"נ מל" הפר"ת שכ" על דברי רמ"א אלו וז"ל נ"ל אם נפח בחוזק גדול תלינן בנפיחה וכשרה. ודוקא בהיכא דנגלדה דבעור עצמו ליכא ריעותא אלא מחמת דהוגלדה חששו לשמא אתרעא והחמירו הגאונים לבדקה אבל בבדיקת ריאה דאוושא דאתחזק ריעותא א"נ בבדיקת הסרכות דאתרעא עור הריאה לא ע"כ. ולזה הגיה רמ"א דין זה בדין נגלדה ודו"ק.

כתב בעל ימ"מ וכן אם יש סרכא אפי" תלויה על מקום שנקלף נ"ל דטרפה ובמקומות שעושים נפיחה לא מלאני לבי לשים אותה במים לראות אי מצבצבא או לא משום דחשבינן לה כקרום שעלה מחמת מכה וכו' וכן אם נגלד קרום העליון ונמצא תולעים בתחתון נ"ל דיש לחוש לתולעים וטרפה עכ"ל. וקשה לי למה לא מלאו לבו לחתוך הסרכא ולבדוק בנפיחה דא"כ בכל סרכא ניחוש דלמא קרום הוא שעלה על הנקב ואדרבה כ" הרמב"ם פ"ז וז"ל כלל גדול יהיה בידך שכל ריאה שנופחין אותה בפושרין ולא יבקב המים הרי היא שלימה מכל נקב עכ"ל ובאמרו מכל נקב הורה לנו דאין לחוש לא לניקב קרום העליון ולא לניקב התחתון וכמו שחזר וביאר בפ"א וז"ל מן הדין היה ע"ד זה וכו' וסיים בה שם וסרכא זו לא היתה במקום נקב או שמא ניקב העליון לבד וכו' ע"ש ומדלא אמר שמא ניקב א" מהקרומים בלבד אלא שמא ניקב הקרום העליון בלבד הודיענו בזה דאפי" לקרום העליון שמופץ יוצאה הסרכא אין לחוש לשמא ניקב ונתקדם עליו קרום. ואם נפשך לחוש שמא הסרכא במקום נקב סלקא, לית לך למיחש להכי לשום א" מהקרומים. ואי חיית, לשמא ניקב הקרום העליון בלבד הוא דחישת, ועמש"ל גבי

ס"פ ד' ממרחק דר'
יוסף דף מ"ז
ודיוקא דכריתא
מזכר דסופי
ליסוף ויפטר הכין
כספיה הינם זו
ס' (לסוף הרמב"ם
פ"ז מ"ה)

ג יניקבה ועלה בו קרום ונסתם טרפה (ח):

ד הריאה שנשמע בה הברה כשנופחין אותה אם ניכר המקום שממנו נשמע ההברה מושיבין עליו רוק או תבן וכיוצא בו אם יתגדגד בידוע שהיא נקובה וטרפה ואם לא ניכר המקום (מ) מושיבין אותה (י) במים פושרין (יא) ונופחין אותה אם בצבץ המים טרפה, וא"ל בידוע שקרום התחתון זבח תורה

בועא על מקום שנקלף וכו' רון מינה דכ"ש בנמצאו תולעים בקרום התחתון דלמאי ניוחש לה ואפי' לסברתו דחייש לשמא עלה קרום, בתולעים לכ"ע ליכא למיחש להכי ואדרבה בש"ס איפכא איתה דאפי' נקובה מתולעים ואין ידוע אי מחיים אי לאחר שחיטה כשרה וכדלק' ס"ה מכ"ש אם היא שלימה לפנינו ולחומר בדקינן לה הואיל ונפק מפומיה דהרב ימ"מ. ושוב ראיתי להרב מ"י שהעתיק דברי הימ"מ וכ' עליו והא דמי למ"ש מור"ם סי' ל"ז ס"ב ע"ש משמע שדעתו משום תרתי לדיעותא, ואם לחששא זאת כבר כתבתי לעיל דלדין דלא חשיבנן לסרכא ובעה וכד' כמה פוס' דס"ל הכי ה"ה נמי כאן. ועיין פרי"ח סי' ל"ג ס"ק י"ז וסי' כ"ה ס"ק ל"ב דבכל הטרפיות לא חשיבנן להעלאת קרום ע"ש. אחר זמן אינה השו"ת לידי ס' שה"ם וראיתי שהביא ב"מהר"ש גאון להכשיר בנגלד ונמצאו בה תולעים ע"ש ולע"ד דלד' מהרש"ג דלא חייש לבועה על מקום שנגלד ה"ה דלא חייש לסרכא תלויה על מקום שנקלף וכמו שהבועה מצד עצמה לא מעלה ולא מוריד ה"נ סרכא תלויה ודו"ק. (עוד כ' דבנגלד הקרום העליון ונטלן זאב והחזירין נקובים יש מטריפין ומהר"ש גאון מכשיר ע"ש)

נקרע הקרום בנפיחה במקום דאיכא ריעותא כגון מראה פסולה או אטום או סרכא וכיוצא קודם שתבדק הריאה טרפה כיון שא"א לעמוד על בדיקתה (זו"ת ב' כנה"ג) וע"ל סי' מ"ח ס"ח ולקמן סס"ק י"ז. (ח) ואפי' היתה הסתימה עבה אינה מתקיימת דכל קרום הבא מחמת מכה אינו מתקיים וסופו ליסתור וישאר הנקב כשהיה. ואע"ג דריאה שניקבה ודופן סותמתה וסתימת הכבד במרה ויריכים בחלחולת דכשרה דשאני התם דסתימה מעיקרא היא (רש"י) פי' שמיד יש לו דבר לסתום דהיינו הדופן ועליו אנו סומכין כיון שנסרכא אליו לא יבול. והוי כאלו לא ניקבה דרביתיה דריאה במקום ההוא אבל הכא דסלקא בה לאחר זמן ובין כך ובין כך נחלשה הבהמה. וכי תימא א"כ לא חשיבנן לניקבה כנגד הדופן באותו זמן מועט שעדיין לא נסרכא דדופן שאני שסמוך אליו ונסרך בקרוב. ולזה כי לא נסרך מטריפין דהעיקר הוא הדופן וכשנסרכא אליו דוקא עיין פרי"ח ופרי"ח ולבוש וש"ך. ודע דה"ה בכל הנקובים אין הקרום סותם (רש"י ור"ן ופרי"ח וש"ך) וכדלק' סי' מ"ו ס"א. (ט) שממנו יוצא הקול שפעמים שאין יכול להבחין לשמיעת האוזן מהיכן קול זה נשמע (רש"י דף מ"ו ע"ב). (י) פי' מכניסין כולה במים שכל מקום שיהא בה נקב יבצבצו המים (ר"ן) (יא) והם מים ששואבין בקיץ מן הנהר שהם חמין או אם שאבום מן המעיץ ועמדו מעט בבית עד שנתחממו קצת מחום האויר (טור ורא"ש ורשב"א). עוד כ' ופושרין הוא כמו שבני אדם שותין פושרין ונותנים באזניהם וכ' פרי"ח ויש בכלל פושרין כל שהם יכולים לשתות ע"י הדחק

מסקנת הגמרא
סס דף מ"ט
סס דף ק'

בכבוד ניקב והרוח מהלך בין שני הקרומות ומפני זה ישמע
בה קול הברה בשעת נפיחה וכשרה יב) הג"ה ואם שמוע פסע
א' במים חמין או קרים שוב אין לה בדיקה אפי' נפישרין (ב"ב ב'ה"ן):

ה ונמצאת נקובה במקום שיש לתלות שנעשה אחר שחיטה
כגון שהעביר הטבח ידו בכח או שתלשה בכח (יג) ואו

זבח תודה

ואין איסור רק חמין שנכבד בהן בשתייתן ע"כ והב"י ורמ"א בסי" קפ"ח הביאו ב"ה
הריטב"א פשוטין דיו שיהא כעין חמימות הרוק וזה כלל גדול עכ"ל וענין הכלי
ע"ל סט"ו (פר"ח רי"ו וב"י) וטעם שאין בודקין בחמין מפני שהם מכווצים לריאה
וסותמין הנקב ואין זו בדיקה יפה והקרים מקשין אותה כאבן ואם אין נקב בקרום
העליון ויש נקב בתחתון אז המים קרים מותרין הקרום העליון ומתקדקע בנפיחה
מחמת שהוא קלוש ויטריפה שלא כדק (כן פרש"י) והר"ן פי" שגם הקרים סותמין
הנקב ויש להחמיר כשני הפירושים, (פר"ח) והרמב"ם לא הזכיר כוונ' וריטוש וב"ה
סתם בודקין בפשוטין, משמע דאין פסול בזה והגם דבדק בחמימי וקירי אם חזר
ובדק בפושרי ש"ד בדיעבד עיין פר"ת באורך. (יב) וכ" פר"ח ב"ה האגודה דאנן לא
בקיאינן בבדיקה זו עכ"ל והש"ך כ' דבנגלד וכאן אנו בקיאים בבדיקה ולכך לא
הגיה רמ"א כלום והטעם דאלו היה שם נקב בנגלד היה מבצבץ הרבה לעין כל וג"כ
כאן כיון דמשמעת קול וכן משמע באחרון ע"ש.

כ"ה הש"ך דאם נגלד קרום העליון ואינו ניכר מקום ההברה נ"ל דטרפה דיש
לחוש שמא ניקבה ועלה קרום על הנקב ונסתם ומשם נשמע ההברה וקרום
שעלה מחמת מכה אינו קרום עכ"ל פי" דבריו שנקלף במקום א" ולא מבצבץ
בבדיקה ומזה נמשך שלא ניכר מקום ההברה אמרינן דבהכרח שקרום התחתון ניקב
והרוח מהלך בין שני הקרומים. וכיון שנגלד הקרום הוי ריעותא וחישינן שמא קרום
סתמיה כיון שאינו מבצבץ. ואני עבדו נ"ל לומר דלפי מ"ש לעיל ב" רבי' ב"י ס"ק
ב", גם כנודן זה כשר ובדיקת המים מוציאה כל ספק. וכ"ש לפי מ"ש לעיל משם
פר"ת דגלודה לא צריכה בדיקה מדין הש"ס אלא שהגאונים החמירו בה א"כ לאו
ריעותא היא וא"כ כי נשמע בגלודה הברה הוי דינה כדק הברה דשאר ריאות.
ודע דאי אושא ריאה ואית בה סרכא תלויה טרפה (פר"ת סי' ט"ל ס"ק י"י) ובר"י
לענ"ד דלהרמב"ם ז"ל אפשר למבדקה ודוק וצ"ע. (יג) ואפי" לא ידענא ודאי
דנקיב ואפי" הרבה נקבים, דמוקמינן לבהמה בחזקת היתר. ודוקא דדחק ידיה
והמקום דחוק ואיתה לחשש נקב ידיה וגם דהנקב הוי במציאות למהוי בידיה
דטבחא, אבל בר מן כל דין טרפה (פר"ת) והרב שה"ם פסק מדקדוק ל" רש"י
דלקמן וגם מוכח ל" הפר"ח דבמצר אפי" העביר ידו בנחת וברחב, בעינן דוקא
שהעביר ידו בכח ע"ש.

וז"ל הגמרא אינקבא היכא דממשמשא ידא דטבחא תלינן ופרש"י במצר החזה
שמתוך הדוחק נקרעה הריאה בצפרניו, וכמדומה לי דבכל מקום שזודע
שהוא יכול לתלות כגון נקב העשוי בסכין או תלשה מלמעלה בחזקה עכ"ל. משמע
דלאו דוקא במצר אלא ה"ה ברחב ודוקא שידענו בבירור שמישמש הטבח במקום

יורה דעה הלכות טרפות ל"ו

פד

באר הגולה

התוספות
ר"ט וחנוכה
ס"ט דף מ"ט

שקחה זאב (יד) והחזירה נקובה תלינן להקל ובשרה (טו) הואפי' יש שם נקבים הרבה שלא במקום שניו תלינן כדחו בזאב (טז) הג"ה ולא תלינן ביד הטבח אלא אם הנקב משך שדרכו להיות מכה הטבח (יז) אבל אם הוא עגול (מהר"י מולין) לא תלינן בטבח כי אין דרכו להיות עגול (יח) וכל נקב שהוא פתוח (הגהות מרדכי פ"ק דחולין) או שהושתר (יט) או אדום (כ) סביב הנקב ואפי' הוא רק אדום סביב הללעות נגד הנקב טרפה ולא תלינן בשום דבר דודאי מחיים נעשה (כא) טובן אם נמצאו עליה תולעים שנקובה ואין ידוע אם קודם שחטיטה או אחר שחטיטה כשרה (כב) ואם

זבה תודה

הנקב הא לא"ה מחמרינן. ול"ד לזאב שאנו מקילין שלא במקום שיניו כדלק', דשאני התם דחזינן נקבים עכ"פ מחמת השינים משא"כ כאן שיש שתי ספיקות דלמא לא משמש במקום הנקב ואת"ל משמש אימא לא נקב וכ"כ ב"ח וט"ז וע"ל סי' ל"ח סס"ק י"ב. (יד) או כלב וכיוצא בהן (רמב"ם פ"ו) (טו) ולא אמרי' דלמא במקום נקב נקב (ש"ס) (טז) דאמרי' נשך וחזר ונשך (ש"ך ב"ב ח). ואפי' לא נראה כמין שיני זאב או כלב כשר דשן שלהם ג"כ עגול (שה"ם ב"ב דמש"א) ואפי' נמצא בועא במקום הנקב תלינן בטבחא וזאב ואף אם הקיפו ולא דמי כשרה דבועות עשויות להשתנות ועי' סי' ל"ז ס"ד (פר"ח ב"ב ח' וט"ז ופוס') וכל היכא דאיכא למתלי בזאב וטבח א"צ להקיף ואפי' הקיפו ולא דמי מכשרינן דסמכינן אחזקה נשחטה וכו' ואמרי' אעפ"י ששניהם נעשו לאחר שחטיטה זמנין דלא דמו והגמ"ר וש"ך ורש"ל הביאוהו וכן הסכים מהר"ט ח"א סי' ל"ז. והפר"ח העלה דלכתחילה אין מקיפין ואי אקיף ולא דמו טרפה ע"ש והפר"ת השיב עליו והעלה דכל היכא דתלינן לא בעי להקיף הגם דמצינן למיקם עלה דמלתא ואי אתרמי והקיף ולא דמי כשרה וכ"ד הגמ"ר דלא אשכחן מאן דפליג עליה ע"ש. ואם לקחה גוי והחזירן נקובין לא תלינן בגוי דלמא ליה לעשות נקב ואם ידוע שהגוי עשה בו נקבים אע"ג דלא סמכינן אעדותו של גוי מ"מ תלינן הכל בגוי וכן אם לקחן הגוי ולא החזירן תלינן להקל וזה כוונת רי"ו (עש"ך ופר"ח) (יז) שניכר שע"י שנסתבך ביד הטבח נמשך ונקרע ודוקא דליכא ריעותא בריאה כגון סרכא או מראה פסולה או אטום דא"א לעמוד על בדיקתה (זו"ת ב"ב כנה"ג) ע"ל סס"ק ז". (יח) כשנקרע ע"י הטבח במשמוש ידו. (יט) ל"ה הגמ"ר כל נקב אשר הוא קודם שחטיטה הוא פתוח ואחר שחטיטה אם לא תהיה נפוחה לא ייראה שהוא פתוח ועומד כי ידבקו חלקיה זה לזה ואם ינפחו הריאה אז ייראה הנקב פתוח לפי שהקרום נמתח מכה הנפיחה ואופן זה כשר זולתי אם ייראה בו אודם או שחור ואמנם אם ישאר הנקב פתוח כשאינה נפוחה הא ודאי מורה שמחיים נעשה ואף שלא יהא בנקב זה אודם או שחור. (כ) או שהיה סביב הנקב לבן וקשה כעין שומן (ש"ך ועי' ב"ב מהר"ץ). (כא) שלא כאדמימות הריאה (ש"ך). (כב) ל"ה הכבוש וכן אם האדימו הצלעות שכנגד הנקב. (כג) ובסימנים אלו דודאי נעשו קודם שחטיטה לא מהני הקפה דהקפה לא מהני אלא כשיש ספק (ש"ך ב"ב פוס'). (כד) שאנו תולין לומר מתוך שהבהמה בחייה מנשמת הריאה מרחפת תמיד בלא הפסק ואין כח בתולעת לנקוב ובדאי לאחר

"מיר" דר"י ור"א אין מקום לתלות והדבר ספק אם ניקבה מחיים יעושין נקב. אחר ומקרבין אצלו אם הם דומים כשרה שכמו שזה נעשה

זבה תודה

שחיטה נקבה וכן משמע ל" הרמב"ם והפ"ו ודלא כדמשמע מל" הטור דספיקא הוי אלא דתלינן לקולא (ש"ך) ועוד טעם אחר שאנו אומרים שכשהרגישה שחום הטבעי אפס במות הבהמה, דחקה לצאת ונקבה לבקש חמימות (כ"ב) וכ"ר ש"ל ודוקא כשנמצא התולע תוך הנקב או על הנקב שמוכה שהנקב בא מהתולעת וצריך שיהא תולע בכל נקב ונקב. והב"ח הוסיף דבעינן שיהא התולע מקצתו בנקב ומקצתו חוץ לנקב. וכ"הש"ך עליהם ואין לכל הדברים אלו עיקר והכרח בש"ס ופוסק". ומהרמ"מ סי' קכ"ז חולק על הב"ח ורש"ל וס"ל דבין אם נמצאו תוך הנקבים או בחוץ על הריאה שיש להכשיר דיש הוכחה שהנקבים באו ע"י מורנא וא"צ לדקדק שימצאו כמנין כ"כ הרבה תולעים כמנין הנקבים, וכל זה כשאנו מוצאים תולעים דיש להקל אבל בלא נמצא תולע ונמצא נקבים בריאה, יש להטריף ואין לסמוך כלל על הבודקים שאומ"ם שהם בקיאים לידע איזה נקב בא מחמת תולע וכ"הפר"ח ולזה הסכים הש"ך ושכן ראה נוהגים ועיקר עכ"ל.

כ"הפר"ח וש"ך אי" ברוקח סי' שפ"ג ריאה שיש בה תולעים, מניחים הריאה בשמש אם מתחממים ויוצאים לחוץ כשרה וא"ל טרפה וכ"כ בשערים ב"רגמ"ה ובה"ג דף קכ"ט. ומה שלא הצריכו הפ"ו בדיקת השמש, משום דאינהו מיירו בנמצאו תולעים על הריאה. וא"כ חזינן דפירשו והרי נראה לעין דהני נקבי מורנא נינהו כיון דפירש מקצת וקי"ל לאחר שחיטה פירשו, אבל ברוקח מיירי בדלא פירשו כלל דאי לאו דיוצאים ע"י חום השמש טרפה דהא לא קאמר בש"ס אלא דלאחר שחיטה פירש, משמע דלא הוי כשר אלא כשפירש ולא כשנמצאים תוך הנקב ולא פירשו כלל, הלכך מהני בדיקת השמש לקולא ואם יוצאים לחוץ כשרה. וסיים הפר"ח ויש להחמיר עכ"ל. וקשה לי הא הש"ך לעיל ס"ק י"ו ופר"ח ס"ק י"ג הסכימו לד"רמ"מ דאפי" בנמצאו תוך הנקבים דכשר ומשמע דכשר בלי שום בדיקה, וכאן פסקו להחמיר ואדרבה קיל הוא כשנמצא תוך הנקב דאין לך עדות והוכחה גדולה מזה משנמצא בחוץ דאפשר דמעלמא אתו וכמו שביאר מזה רמ"מ עצמו שם בתשובה וצ"ע. ותדע שכן הוא שהרי הד"מ כ"ה על דברי הרוקח ומביאו הש"ך וז"ל אבל ד"הפר"ח נראה להכשיר בכל ענין מדסתמו ואפי" בדיקת השמש לא כעי וזה כד"הרמ"מ ז"ל.

ודע דה"ה בכרס ודקן וכן כל אבר שהנקב פוסל בו תלינן נמי לקולא דלאחר שחיטה נקבו לבד במוח דלעיל סי' ל"א (ש"ך ופר"ח ב"כמה גדולים דלא כב"ח וכ"ד מר"ן עיין סי' ל"א ס"ק י"ז).

ודע שהרב פר"ת בעוצם בינתו הזך והטהור לקח לו שיטה אחרת בזה והעלה בדין זה ו"דינים.

הא" דכל דלא נקבו המורני בעי בדיקה בשמש ואם לא יצאו טרפה ואני עבדו קשה לי דין זה שהוציאו מדקדוק ל" בה"ג ושם אין הכרח לזה מה גם דל"הש"ס מוכח בהדיא היפר זה בדף מ"ט דפליגי אמוראי ח"א קודם שחיטה פירש וח"א דלאחר שחיטה פירש, ש"מ דלכ"ע אי לא אינקיב כשרה, ואף שהפר"ת לא נעלם ממנו הקושי ותירץ לה, עכ"ז עדיין דחוק הוא.

יורה דעה הלכות טרפות לו פה באר הגולה

ס' ד"ץ כפי' הריף
והרמב"ם כפ"ז
מה"ס והרשב"א
כת"ב ובחידושי
מ"מרא דר"ג
וכדמוקי לה כנמ'
סס מ"ח וכפ"י
רש"י ורשב"א
והר"ן וכ"כ העור

אחר שחיטה כן נעשה הראשון ואם אינם דומים טרפה (כנ')
כואץ מדמין מריאה של בהמה דקה לריאה של בהמה גסה
ארא מדקה לרקה ומגסה לגסה (כד) הג"ה וי"א דאין מקיפין
מגסה זו לגסה אחרת ואפי' צהמה אחת אין מקיפין אלא מגסה
לגסה דהיינו מאומא לאומא (בה) או מדקה לדקה דהיינו מאומא לאומא
מיהו זמן הזה אין אנו בקיאים ואין לסמוך אהקפה כלל להכשיר
(כ"ז בשם הגאונים) (כו):

ן לניקב אחד מהסמפונות (פי' קנים החלולים שבתוך הריאה) (כז)
שבפנים לחבירו כנון במקום שמתפצלים זה מזה ואין

זבה תורה

הב' בנמצאת המורנא לחוץ אם מקצתה בפנים תלינן בה ואם כולה בפנים או
בחוץ לא תלינן וספק טרפה הויא

הג' תולע דלא מיניה גביל כגון דניכר דאתא דאתא מעלמא כגון חומט קטן וכדומה
טרפה ולא תלינן דלבתר שחיטה נקיב.

והד' אם הנקב עגול ומינכר דהתולע נקביה אף שהתולע כולו בחוץ ספק הוי.
וה' היכא דאיכא נקבים הרבה בריאה ושני תולעים יוצאים משני הנקבים מותר
דהוי חזקה הגם דשאר הנקבים אין תולעים בהם דתלינן כמו בזאב. ובהיכא
דלא הוי אלא אחת יוצא הוי ספק.

והו' דלא תלינן אלא בריאה אבל בשאר ניקבי דמטרפי לא תלינן ואפי' בקרקבן
וכרס עש"ב ועמ"ש בדקדוק ל' הרמב"ם. והנה גם הרמ"מ בתשו' הגו' גם
הוא דקדק בל' הרמב"ם והעלה מדקדוק הלשון מ"ש לעיל בשמו. ובמפתחות כנה"ג
שהובא בסוף ס' קול ן' לוי סי' ל"א כ' כד' רמ"מ אלא שהחמיר בנמצאו תוך
הנקבים וסיים ובמקום שנהגו להקל ינהגו להקל ע"ש.

אם ניקבה הריאה ויש תולעים ומהנקב יוצאה סרכא אם אין הסרכא תלויה והוא
שלא כסדרן לא תלינן בתולעים ואם בכסדרן אפי' למ"ד דצריכה בדיקה
תלינן בתולעים וא"צ בדיקה (קול ן' לוי סעיף ל"ב ועיין בס' ימ"מ).

ודע דבכל מקום דתלינן בתולעים אפי' נמצאו במקום המכשיר אם הושחר הנקב
או האדים טרפה (שם סי' ל"ג) וכן נר' מל' הלבוש והוא פשוט. (כה) דודאי
הראשון נעשה קודם שחיטה (ש"ס דף נ') (כו) בבדיקות ערבי שחברו הקדמונים
פי' מגסה לגסה, של שור, ומדקה לדקה יכלול ג"כ עגל לעגל ע"כ. א"כ נמצא
דמשור לעגל או אפכא אין מדמין, וכ' מורי ז"ל דהכי מסתבר שאין כל גווי
הריאות שוה. ומדמין מערוגת ימין לערוגת שמאל הכי אי' בש"ס דלא כרוקח עיין
פר"ח. (כז) אבל לא מאומא לאומא או אפכא ודמי לקנה דאין מקיפין מחוליא לבר
חוליא (פר"ח). (כח) וכ' הב"י ונ"ל דהיינו לד' בה"ג אבל לד' רש"י שית' סי' נ"ז
השתא נמי מקיפין עכ"ל וכן הסכים פר"ת ע"ש בטוב טעם. (כט) והוא מל'
סומפוניא וכל זני זמרא (מהר"ז בפי' להרמב"ם).

כשון הרמב"ם א' מסמפוני ריאה שניקב אפי' לחבירו טרפה. וכל האחרו'
נתחבטו בפי' תיבת אפי'. והדרישה תי' שהכוונה שניקבו שניהם זה לזה

בשר ביניהם טרפה שחבירו קשה ואינו מגין עליו אבל ניקב
לבשר הריאה הבשר מגין עליו וכשרה (וכח) :

ז הריאה שנשפכה בקיתון (כח) וקרום העליון שדה קיים
שלם בלא נקב (ל) אם הסמפונות עומדים במקומם ולא
נימוחו כשרה (לא) ואם נימוק אפי' סמפון אחד טרפה. כיצד
עושים נוקבים אותה ושופכין אותה בכלי שהוא שוועבאבר (לכ)
אם נראה בה חומים לבנים בידוע שנימוקו הסמפונות וטרפה
וא"ל בשר הריאה בלבד הוא שנימוק וכשרה (לג) והוא
שיהא מיחויו המים זך (לד) אבל אם הם עכורים או סרוחים
טרפה (לה) הג"ה ויש מכשירים אפי' בעכורים או סרוחים

ממירא דעולא
כו' וכדמוקי לה
רנא סס מ"ז
והרמב"ם ספ"ו
ממירא דרב אשי
סס ז'הרי"ף
והרמב"ם מהא
דפסל גמירא
סריה ועכירי סס
דף ל"ה וס"ל
דקאי גמי אריאה
אע"ג דריאה
דמליא מוגלא
כשרה כדלקמן

זבח תודה

וכל א"י יש לו צד חיצון טרפה וכ"ש אם ניקב א"י נגד חבירו וחבירו לא ניקב טרפה
שעור הסמפון קשה וכו' ומהרד"ע והט"ז כ"ה"ק ל"מ במקום שאין לו סתימה
כגון בסמפונות של צד חוץ שאין עליהם רק עור הריאה דפשיטא דטרפה אלא אפי'
ניקב לחבירו אבל ניקב לצד הבשר מגין ע"ש והריב"ש כ"ה בזה ג"כ הובא בב"י.
ופר"ת ת"י לפי שמצינו בדין מעים שניקב לחבירו, דחבירו מגין, הכא אפי' לחבירו
אינו מגין ע"ש, ואמת יהגה חכו דבג"דף מ"ח ע"ב הקשו אַמאי דאמר רב נחמן
סמפונא דריאה דאינטיב טרפה, ההוא לחבירו אתאמר. והקשו והאמר רב נחמן
האי הדרא דכנתא דאינטיב להדי חבריה מגין עליה וכו' וא"כ נמצא דרבינו נקט
אפי' לחבירו כי היכי דלא תיקשי מהדרא דכנתא והבליע בנועם לשונו הקושיא
והתירוץ של גמרא וכתירוץ הפר"ת ועיקר. סוף דבר כל הפוסקים הסכימו דר'
רמב"ם דבשר סותם, זולתי הב"ח דסובר בהיפך. וכבר השיגוהו האחרון בפרט
הפר"ת מדברי הרמב"ם באותו פרק דין י"ד וז"ל מחט שנמצאת בריאה וכו' והיא
ראיה שאין עליה תשובה.

ואם יש קוץ או מחט בין נקב לבשר טרפה דהא אין הקוץ מניח לבשר שיגין עליו
שהוא מפסיק וכן אם יש סמוך לנקב מוגלא דטרפה שאין מגין עליו (בה"ט
ב"כנה"ג) והנה מה שכ"ה הקוץ אין מניח לבשר שיגין עליו ע"ל סי' מ"ט ס"ק ג'
דנראה סותר לזה גם הרב שה"ם סי"ז זה סוף ס"ק מ"ה הביא משם כנה"ג עצמו
להכשיר.

ודע שאין לחוש לבדוק אחר הסמפונות אם ניקבו זולתי בסרכות הריאה כדלק'
ריש סי' ט"ל (זו"ת).

ודע דהסכמת כל הפוסקים להטריף בניקב סמפון לחבירו היפך ד"הרא"ה וש"ד
דמכשירין ועיין שה"ם. (ל) ובהיכא דניקב הסמפון לצד עור הריאה שאין
בינו ובין העור שום בשר כלל נ"ל דסותם דרוקא לחבירו קאמר בהש"ס דאינו
סותם (פר"ת) וזה שלא כדברי הט"ז דלעיל שכ"ה בתירוץ ל"ה הרמב"ם. (לא) דהיינו
שנימוח בשר הריאה בתוך הקרומות ונשפך מראשה לסופה ומסופה לראשה (רש"י
ור"ן). (לב) מהלשון נר" דבעי בדיקה לקרום ובתר דאשתכח קיים אז הוא

זורה דעה הלכות טרפות לו פו באר הגולה

מיסעבורים גריעי
דמראים כמראיתן
שכלו מחולי המס'
ועתידה הול' לניק'
וכל העומד לינקב
כנקוב דמי
מסונג' דגמרא
אהל דר' יוחנן
חסרון דנפנים לא
שמיא חסרון דף
מ"ה תו' בשם
ריב"א וא"ז וטור
בשם בעה"ע וכו'
רבינו קלונימוס
הזקן וכו' המרדכי והג"א [*פירוש מתחילת ברייתא נכרחת השרה קנת] ערמב"ם בפ"ק מה"ש מ"מירא

(לו) (הרא"ש והרשב"א והר"ן וטור) ומי שהוא צקי לצדוק
שלא נימוח הסמפונות יוכל לסמוך עליהם לצורך הפסד מרובה (לז) :
ח סחסר * מנוף הריאה ודא ניקבה בשרה (כח). עויש מי
שאוסר (כט) הג"ה והמנהג להסגיר אס החסרון כקף פשוטה
אבל אס החסרון כקף כפופה כזה אס יוכל להניח בגומא הריא
אלצע אגודל מקרי חסרון וטרפה (מ) וא"ל כשרה וכל זה כשנראה
החסרון מבחוץ לאחר הנפיתה אבל אס הוא מבחוץ כשאר ריאה אלא
שנחסר מנשרה מבפנים אפי' מחזיק החסרון עד כדי רביעית כשרה.
יתר מכלן טרפה וכא) (מהרי"ו וידיקות ישיג) :
מ הריאה שנמצא בה מקום אטום בר שהוא שאין הרוח
נכנס בו (טב) ואינו עורה בנפיתה (מג) מביאין סבין
הזקן וכו' המרדכי והג"א [*פירוש מתחילת ברייתא נכרחת השרה קנת] ערמב"ם בפ"ק מה"ש מ"מירא

זבח תורה

דמכשרינן לה אבל בלא"ה חישנין לניקב הקרום וטרפה (פר"ת) (לג) דכיון
שסמפוניה קיימים הדרא בריא וממאי דקאמר הרמב"ם ואם נמוח אפי' סמפון א"
טרפה מוכח דוקא נימוח אבל ניקב כשר דהדר חלים דהמים זכים וסופן להתרפאות
ועולה הבשר. ומאי דמטריף הרמב"ם בניקב סמפון לחבירו היינו בניקב ע"י דבר
אחר או ע"י ליחה דמאבדת הסמפון (פר"ת). (לד) והוא כלי קוניא הנז' בגמרא
והוא כולל מאוכמי חוורי ירוקי והטור כ" שצריך שיהא לבנה לפי שהלבן בהיר
וניכרים בו שורייקי חיוורי טפי (פר"ח) וראיתי למהר"י צאהרי שפי' כלי קוניא
שהוא כלי הציני בערבי. (לה) ולא חישנין שמא ניקבו הסמפונות ואין כאן בשר
שיסתום, דכיון שנתקלקלה הריאה כ"כ עד שנשפכה כקיתון, אם איתה שנתקלקלו
הסמפונות שבה ודאי היה נימוח וניכר בקערה ומדלא ניכר שום שורייקי ודאי לא
ניקב שום סמפון (רשב"א והר"ן וש"פ וכ"כ פר"ת לד" הרמב"ם). (לו) או כמו
מוגלא (הרי"ף) שהמוגלא דרכה להתרפאות כמו מים צלולים (רמ"י). (לז) ואעפ"י
שהסמפונות קיימים, דמים עכורים גריעי ממוגלא דמראים במראיתן שבאים מחולי
המפסיד ועתידיים הם לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי (ב"י לד" הרי"ף
והרמב"ם) (לח) דסתם מוגלא שהביא רי"ף אינה ראיא אדרבה סתם מוגלא ליחה
סרוחה היא או עכורה. (כ"כ הרא"ש ז"ל) ובזה הדעת נאספו רבים מהפ"י הרשב"א
וטור והר"ה והר"ן וסה"ת וסמ"ג והגמ"י והב"ב סי' קי"א וכן הכריע בס" זו"ת
מדק"ל הכי בבועי כפסק הרב לקמן סי' נ"ז ס"א. (לט) ובמקום שנהגו להקל
ינהגו כמנהגם אף דעיקר כד' רי"ף ורמב"ם (ב"י). (מ) דכיון דהעור קיים ליכא
למיחש והחסרון הוא מבפנים ולא שמיא חסרון ומדקאמר ולא ניקבה שמעינן
דצריך למבדקה, אי לא מפקא זיקא כשרה (עי' ב"י וש"ך).

ודע דחסרון זה בא באומה עם סרכא על גבה ומנקים הסרכא ונופחין וכיון שבא
שמה הרוח למראית עיני הבודק עושין לה בדיקה במים (זו"ת). (מא) זוהי ד'
הרמב"ם וכ"ה ש"ך דהמכשירים מכשירים לגמרי אפי' ניכר הגומא לאחר נפיתה
והמטריפים לא מטריפי אלא כשיש גומא לאחר נפיתה ע"ש והפר"ת חולק וסובר
בד' רמב"ם להטריף אפי' בחסרון כל שהו ואפי' עולה עור הריאה בנפיתה זולת

דרכינה סס דף
מ"ז צ"הרש"א
כת"ה קס"ג נגמ'

וקורעין (הקרוס לבד) יסמוך ממש למקום האטום (מד) קאם
נמצא בו ליחה (מה) מותרת שמחמת הליחה לא נכנס שם
הרוח ואם לא נמצא בו ליחה נותנין עדיה מעט רוק או תבן
או נוצה אם נתנדנד כשרה שהרי הרוח בא שם וא"ל טרפה (מו)
הג"ח ולא מקרי אטום אלא כשמראהו דומה לשאר ריאה אלא שאינו
עולה בנפיה אלא אם מראהו דומה למוגלל אינו אלא טיגרי וכשר
בלא בדיקה (הגמ"י וסמ"ג) (מז) ואף באטום יראה ליתן הריאה במים

שם

זבח תורה

אם היה חסרון שנקמטה מחמת יבשות לחלוחית הריאה ולא נחסר מממשות
הריאה עש"ב. והב"י סיים דלענך הלכה כיון דכל הפו" חלוקים בזה על הרמב"ם
והם התו"ב ב" ריב"א וטור ב" בעה"ע ורבי" קלומנימוס והמרדכי והגא"ש וא"י
וגראים הדברים שכ"ד שאר הפו" שהשמיטו דין זה ולא הזכירוהו אלמא דס"ל
להקל והכי נקטינן עכ"ל וכ"פ רש"ל. (מב) ומהרש"ל חולק ע"ז וכ"ה שהכל הבל
ורעיון רוח והאריך וסיים מה אתה בא לומר אם יש חסרון בכף כפופה דמיחזי כשתי
אונות מה בכך הוה יתרת בדרי דאוני וכ"ה הט"ז שכדאי מהרש"ל לסמוך עליו
בפרט במקום הפסד ושיטת ההלכה מוכח כדבריו וכן הסכים ש"ך ופר"ח וע"י. (מג)
הפר"ח וט"ז הוכיחו מהתלמוד היפך דבריו והעלו דאפי"ן יותר מרביעית כשרה
וכ"כ הרשב"א במ"ה דף ל"ב וסיים הפר"ח והכי נקיטנן וכ"ד הפר"ת לשיטת
הרשב"א והר"ן ז"ל. (מד) אך מראיתו כמראה הריאה (רש"י) שאין סיבה למכתו
(פר"ח) וע"ל ס"ק מ"ז ובהג"ה. (מה) כ"ה הרא"ש אם נפחוהו ע"י שום ספק שגולד
בה ע"כ. אבל אין להצריכה בדיקה משום ספק טרפות זה להיותו בלתי נרגש לעין,
דמחזקינן לה בחזקת כשרות כרוב בהמות (פר"ת). (מו) דברי הרשב"א. והטור כ"
קורעין המקום האטום וכ"כ הרמב"ם וכתבו ז"ל דקורעין ליה בנחת שלא ינקוב רק
הקרומים לא הבשר וכן ראוי לעשות. ופר"ח כ"ה שמוכח מדברי הטור ורמב"ם
שקורעין קצת מהאטום אי מבצבצא כשרה דאותו מקצת אטום שנשאר שלם מגלה
ע"ז שחתכנו שמסתמא הכל הוא בשוה ול"ה ש"ס מוכח הכי. אך למעשה יש
להחמיר ואין לחתוך רק הקרום שע"ג האטום ע"ש. וכן הכריע בס"ז דאין
לקרוע רק במקום האטום דאם קורעין סמוך ממש למקום האטום פשיטא דמבצבצא
לאידך גיסא כ"כ רש"י ורמב"ם והטור ע"ש. וקורעין באמצע האטום ויספיק לגלות
על סביביו (שם). (מז) או דם עכור או בשר נרקב (ב"י ב" רוקח (ש"ך ופר"ח)
שמחמת הליחה לא עלתה בנפיהו ובחיי הבהמה אפשר שהליחה יוצאת (ש"ך)
(וע"ל ס"ק נ" ב" הלבוש) דהוי לקותא (כ"ב רש"י) והרמב"ם כ"ה משום דה"ז
כנקובה (פר"ח) וז"ל רש"י דף מ"ג ע"א ואטום בריאה בכלל ניקבה וכו' ע"ש
והרשב"א כ"ה הטעם שהריאה בחיי הבהמה מרחפת על הלב לקרר חום הלב ואם יש
אטום אינו יכול להכניס הרוח ולהניף וכ"כ הרשב"א. (ובס"ה דייק מדברי
הרשב"א בת"ה דאטום כל שהו כעושה אינו מעכב ע"ש) ומהר"ם כ"ה דאטום לא
הוי כי אם בסומכיה דריאה אבל בקולשיה צד הסומכא מגביה עמו גם הקולשיה
ע"כ אבל תב"ש כ"ה אין מקום להיתר זה ע"ש (באר היטב לכה"ר משה ברוך) נר"
טעמו דהניחא חילוק זה לטעם הרשב"א לבד אבל לטעם רש"י ורמב"ם מה יושיענו

פושטין (מח) או ליתן מיס פושטין תוך הקנה ולנענע אוסה (הגא"ס)
או למשמש הרבה במקום האטום (רוקח) (מט) ולשפוך אה"כ מה
שנחנק הקנה ואם עולה אה"כ בנפחה כשרה (נ) ואפי' אם כבר

זבח תורה

זה ובתשובותי ח"ב סי' קמ"ח הראיתי פנים לסברת מהר"ם מדברי הראב"ד דלקמן
ס"ק מ"ז.

כתב בהגהות מהרי"ו שאם חוט ארום נמשך מעט במקום האטום אז ודאי אטום
הוא וא"צ בדיקה אחרת וטרפה אבל אם החוט לבן אז צריך לנקוב החוט
ולבדוק ע"כ. והפר"ח כ" ואני או" דליכא פסידא בדבר לבדוק בכל גוונא ואי
מבצבצא כשרה עכ"ל. (מח) כ" רש"ל דטינרי היינו קשה ויש בו ליחה קצת. דאי לא,
היינו אטום. ורמ"א בתשובותיו סי' ו' פליג עליה דאפי' אין בו שום לחלוחית
הואיל ומראהו דומה למראה מוגלא הוי טינרי וכן משמע מדברי רש"י ונתן רמ"א
טעם לדבר שהטינרי כיון שנתהוה מן המוגלא אף כי הוקשה כסלע לא חשינן ליה
אבל אטום גרידא שאין סיבה למכתו טרפה וכ"ד אחריו ודברים נכונים הם (פר"ח).
כ" הראב"ד בס' ת"ד סי' י"א דאין נקרא אטום אלא כשהוא מצד זה לצד זה
והכי נמי מסתברא מדאמרי' ריאה שיבשה מקצתה טרפה והוא שתהא נפרכת
בצפורן אבל אינה נפרכת לא, והלא אינה עולה בנפחה באותו מקום אלא ודאי
שהאטום אינו פוסל אלא כשהוא מצד לצד, והיבשות הנפרך פוסל אפי' במשהו,
ואם אינו נפרך אינו פוסל אלא מצד לצד כדן אוטם שאינו עולה בנפחה כלל
באותו מקום ע"כ והוא רב מובהק ראוי לסמוך עליו (פר"ח) והפר"ת כ" עליו
דאינה הוכחה להכשיר והשיב על ראיות הראב"ד ובתשובותי סי' קמ"ח ישבתי
קושיית הפר"ת. (מט) עד שתתחמם דשמה נתקררה אחר שחיטה (לבוש) (נ) אולי
תתרכך. (שם). (נא) שהליחה לא היתה כן בחייה אלא נתקבצה שם אחר שחיטה
(שם)

אם יש סרכא במקום האטום אין לה תקנה (רשד"ם והרד"ע בפי' להרמב"ם
וכ"כ פר"ח סי' ט"ל סס"ק כ" ובס"פ בס' ע"י ממ"נ אי מבצבץ א"כ יש נקב
בריאה. ואם אין מבצבץ א"כ אטום הוא וזה דין אמתי ע"ש. ובס' לח"מ כ" דנהגו
להפריד הסרכא מהמקום האטום ובדקין אותה אי מבצבצא טרפה. ואי לא מבצבצא
קורעין האטום אם נמצא שם ליחה טרפה דמחמת הליחה לא בצבצה והרי יש שם
סרכא והיא נקובה ואם אין שם ליחה אז בודקין אותה במים פעם אחרת אי מבצבצא
כשרה וא"ל טרפה כדן מקום אטום וראיתי להרב מורי שקרא תיגר על המנהג
עכ"ל. ועי' בס' ימ"מ שכ"ב יע"ש. ובס' זו"ת כ" להכשיר כד' המנהג שכ" לח"מ
דלא כרשד"ם ושכ"פ רמ"ו ומהר"ר עזריה יהושע ושהרב כנה"ג תמה על הרשד"ם
שכ" היפך מנהג העיר שאלוניקי. ונלע"ד דאם הסרכא באטום היא סרכא תלויה
שאינה דבוקה לשום מקום כשרה כדן סרכא תלויה יוצאה מבוועא סי' ל"ז אלא
שצריך

לבדוק האטום כדינו. ואם עלה האטום בנפחה אלא שמבצבץ במקום שהיתה
הסרכא תלינן דמחמת משמוש הוא כיון דסרכא תלויה כשרה בלא בדיקה כדלק"

נחתכה הריאה אם יוכל לבדוק ע"י שפופרת שיעלה מקום האטום
בנפיתו יש להכשיר (מהרי"ו) (ג):

י וריאה שקשה כעין במשמושה טרפה (נא) הג"ה וה"ה אם
קלה כעין טרפה (מהרי"ו) (גב):

יא וריאה שנתמסמסה דהיינו שנמצאת שלימה וכשתולין
אותה תחתך (נג) ותפול חתיכות חתיכות, טרפה (גד):

יב וריאה שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות של דקל אוסרין
אותה מספק (נה):

ימירה דפרס
שם וחיכה דאמרי
כפירש"י שם
שמימרה דרב אש
שם דף נ"ג
תלסון הרמב"ם
פ"ה מה"ש ה"ה
מה' דפרס
[*דלמא לא בא
פרס לאסור אלא
בשפית]

זבח תורה

סי"ט"ל ס"ח וריאה לזה בסי"ל ס"ח ס"ק י"ב. ואם אינה תלויה אלא סרוכה למקום
אחר שלא בסדרן, או שסרוכה למקום הרחב טרפה בהחלט ואין לה דרך בדיקה כיון
דליכא שם רוח כי היכי דנדע אי נקובה אי לא וכד"רשד"ם ודעמיה. ואם האטום
בריאה בגב האונות וסרכא יוצאת משם לדופן שכנגדה כשרה בלא בדיקה, דכבר
כתבנו לעיל בטעם טרפות האטום משם רש"י ורמב"ם שהוא מטעם נקובה, וכיון
דסרוכה לדופן, הדופן מגין כדלק" סי"ט"ל ס"ח ושוב זכיתי וראיתי שפסק כן הרב
זו"ת. עוד כ" שם דה"ה אם נמצאת סרכא באטום בין החתוכים דכשרה והוא
שמכסה הסרכא כל מקום האטום עכ"ל. ולדעתי שזה התנאי במחלוקת שנוי ע"ל
סי"ט"ל ריש ס"ק ס"ט. ואם הסרכא מכסה את האטום מגב האונות ומקמא אעפ"י
שרוב הסרכא מגבא אינו מציל את האטום שבקמא כיון דמשום נקב נגעו בו (שם
ס"ק י"ו) וכל זה לא נאמר אלא כשאין במקום האטום ליחה או מוגלא אבל כשיש
שם ליחה או מוגלא שנראית בחוץ כטינר אז חותכין למטה מאותו מקום ומוציאין
דרך שם המוגלא ואז יכול לבוא שם הרוח בנקל ולעשות הנפיתה כדת. ואולי נעלם
מעיני הלח"מ הך תקנה עש"ב.

ואם האטום באומות וסרכא יוצאה משם לדופן אם יש מכה בדופן כשרה מצד
הסרכא וא"צ בדיקה לסרכא האמנם צריך בדיקה לאטום. ואי קרע ליה
ומבצבץ כשרה הא לא"ה טרפה דכנקובה הוא ושם אין הדופן מגין. וזכיתי ומצאתי
כן לזו"ת ס"ק י"ט ב" כנה"ג כן וסיים והדיק דין אמת. (גב) ואף לכתחלה יחתוך
אותה אונה שבה האטום לנפחה ע"י שפופרת ולמשמש בה (שם) (וכן מפורש ברוקח
סי" שפ"ג) (גב) בפא"ט דף מ"ז אמר רפרם האי ריאה דדמיא לאופתא טרפה א"ד
בחזותא, וא"ד בגשתא, א"ד דנפחא, וא"ד דפחזא, וא"ד דשיעא דלית לה חתוכי
דאוני, פרש"י בגישתא, קשה מישושה כעץ. דפחזא, קשה והיינו נמי כגישתא.
דנפחא, לבנה והיינו נמי בחזותא ע"כ, ודברי רש"י, ה"ה ג' מיני טרפיות א' שהיא
קשה. ב' בגוון. ג' דלית לה חתוכי דאוני וכ"ד הרא"ש. ולהרי"ף ד" הויין דמפרש
נפחא כפשטה דהריאה נפוחה מצד עצמה וכ" הכ"מ דכולהו לישני דמפרשי
באופתא הוי ספיקא דדוקא שיעא דשמעינן לה מדברי רבא דטרפה ודאי היא
והאריך בזה הפר"ת ומסיים ולד" שאר פוס" דכולהו אסירי מספק ומקילינן בכל
ספיקי דאיתליד בהו ע"ש.

לשון רשד"ם סי"מ"ד ריאה שקשה כעץ אם היא כולה טרפה עכ"ל ובס"ז זו"ת כ"
דמשום אטום נגעו בה דכיון שקשה כעץ אין הרוח עולה שם וא"כ אם

יורה דעה הלכות מרפות לו פח באר הנולה

יג אריאה שיבשה אפי' מקצתה טרפה (נו) והוא שתהא
נפרכת בצפורן הג' ואם מטרטט צלפורן על בשר הריאה
וגרלה הסרטוט כחכה מקרי יבש וטרפה (מ"כ) (נו) :

זכה תורה

נפחוה ובא שמה הרוח כשרה עכ"ל מוכח דאם קשה כעץ אפי' במקצתה טרפה דלא
כהרשד"ם. ואולי כוונת הרשד"ם באמרו כולה היינו שלא נתפחה עוד אפי' בכל
שהו, אבל אם נפחוה ונתפחה עוד מעט כשרה דיכולה להניף וכמ"ש לק" בס"ק
נ"ה בשם פי' הערבי ודו"ק. (נד) כ" הט"ז הי"ל לפרש שיעור הקלות, שאין לך קל
יותר מריאה. ולדעתי אין מציאות לטרפות זה ע"ש והש"ך פי' ב" מח"ב קלה כעץ
שצף על פני המים, והחוש מכחיש זה שכל הריאות צפות על פני המים ויש לפרש
כעץ נרקב ע"ש ובע"י. וב" ע"ז פר"ח ואין זה כלום ובר" לפרש קלה בטבעה יותר
משאר ריאות ובס" ל"ח כ" דזהו פי' פחיזא הנז' בש"ס מל" פחז כמים ע"ש ועיין
פר"ת דהשיג על רמ"א ושאל לחוש לזה. (נה) מ"כ דרש"ל גריס תהתך בה"א. (נו)
ואפי' שלא יפול ממנה רק משהו טרפה דאין לך ריאה שניקבה גדולה מזו (זו"ת)
ואף אם לא תפול אם הגיע ללקותא שהרופא גורדו ומעמידו על בשר חי טרפה
כדלק" סי' מ"ח ס"ה וכן משמע בב"י סי' ל"ח (פר"ח) ואף שלא נר" בה שום לקות
במשמוש ולא בגוון ולא באוטם ואף שאינה נופלת כשמעמידך אותה אלא
באמצעות הנפחה טרפה (פר"ת).

מעשה בריאה שנפחו אותה ונפלו ממנה חתיכות ולא יצא הרוח והיה שם בקי
וצוה לנפוח בחוזק עד שנפל כל בשר הריאה וראו שהיה בפנים הריאה
קרום חדש על הסמפונות והכשירו (הגהות מהרי"ו) ויש לסמוך ע"ז וכדלק"י
בהג"ה ס"ס ט"ל (פר"ח). (נז) שזו תוספת משונה בגופה ושמה התוספת בגוף
כחסרון כמו שאמרנו במנין (הרמב"ם פ"ח) ופי' הל"מ כמ"ש במנין כל יתר
כחסר דמי עכ"ל.

ל' הראב"ד בס"ת ד"ד סי' י"א נפוחה ועומדת כאדם שבטנו צבה ע"כ ומהר"י
אלע"א אהרי בנמוקיו פי' וז"ל ריאה שנמצאת נפוחה ר"ל לפי שטבעה להיות
נפוחה בחיי הבהמה ובעת שתמות ירפו כנפיה ותצא הרוח דרך הסמפונות לקנה
ואם נמצאת נפוחה אחר שחיטה בידוע שיש אוטם בסמפונות ולא יכלה הרוח לצאת
וזו תוספת משונה בגופה עכ"ל. ובנמוקי מהר"ר זכריה הרופא מצאתי שאם אפי'
בכל שהוא נפוחה יותר מטבע שאר הריאות הרי זו ספק וטרפה עכ"ל מועת' מל"
ערבי וכן נראה ד' הפר"ת שכ" אפי' שכשנפחין אותה עייל בה זקא טרפה עכ"ל.
ובפי' ערבי מדייק לגיר' הרמב"ם במנין הע' טרפיות שכ" נמצאת הריאה נפוחה
ועומדת דמשמע כל שנפחוה ונתפחה מעט כשרה. ומורי ז"ל הביאו לפסק הלכה
ע"ש ולמעשה צריך לקבץ כל הבקאים בדבר ואח"כ ראיתי בזו"ת שכ" ב" כנה"ג
ב" מהר"ש גאון דטעם הטרפות משום שאינה יכולה להניף הלכך אם נופחין אותה
וממלא קצת נפוחה ממה שהיתה קודם כשרה שהרי יכולה להניף ללב ושכ"נ ד"
הר"י פיגון ומסיק שם דהכי נקיטנו. ע"ש וז"ל שער המים ב" כנה"ג ב" מהר"י פיגון
ואנן לא ידעינן מהו כעיקר חריות של דקל אבל המופת כשמוציאים ריאה שהיא
נפוחה אז יחזור הטבח לנפחה ואם בנפוחה זאת יסדק הריאה זהו הוראה שאינה

יד בצמקה (נח) יכולה (נמ) אם מחמת בני אדם שהפחידו
כגון ששחטו אחרת לפניו וכיוצא בזה טרפה ואם ביד
שמים כגון שפחדה מקור רעם או ראתה זיקים וכיוצא בזה (ס)
או מפחד שאר בריות כגון: מקור שאנת אריה (סא) וכיוצא
בזה כשרה (סב) :

המנהג
וברייתא
כ"הכח"ק להרא"ש
והרשב"א וס"פ
דלילו מקצתה
אפילו יבשה חס
חינה נפרכה
גלפון כשרה
המעובד הרבה
בר בר הנה
הכפ"י הרמב"ם
כפ"ח מה"ש אהא דמשיכילי שחימי

מן יביצד בודקין אותה (חס) הדבר ספק מאין כל לה) (דעת
(הר"ן) מושיבין את הריאה במים סעת לעת (סג) אם היה
זמן הקור מושיבין אותה במים פושרין (סד) הובכרי שאין
בפ"ח מה"ש אהא דמשיכילי שחימי

זבח תורה

יכולה הבהמה בחייה לנפוח הריאה ואינה מניפה ללב ע"כ ויעויין עוד בס"ה
סי"ל"ח סק"ז.

בס" בית הלל הקשה למר"ן שכ" כאן אוסרין אותה מספק, ובקשה כעץ כ" טרפה
דהיינו ודאי טרפה דהרי חריות של דקל קשה כעץ ע"ש. וכ" עליו פר"ח
בקו"א דלא קשיא דדמיון חריות של דקל אינו במישוש אלא בנפיחה ואע"ג דבש"ס
אי" ריאה דדמיא לאופתא טרפה ולד" רמב"ם ספיקא הוי, מ"מ לעיל בס"י סתם
מר"ן כדברי הטור וש"פ כפשט ל" הש"ס דהוי ודאי טרפה אבל בדין נפוחה חשש
לסברת רמב"ם וכיון דאיהו גופיה לא מטריף ליה אלא מספק אנן לא מחמרינן טפי
מניה ע"ש. (נח) הטעם משום חסרה (רמב"ם פ"ח) ויש לבעל דין לחלוק שאין
הטעם רק מפני שהיא כנקובה (כ"מ) וא"כ שיעורו כשיעור נקב כל שהוא
(רשב"ץ) ומיהו אפי" לטעם הרמב"ם ג"כ שיעורו בכל שהו כדלעיל ס"ק ט"ל
כמ"ש הפר"ת.

כ" כנה"ג ב" מהר"י פיגון המופת שנראה כשרה כבשר הטחול הנפוח כשאדם
מעביר צפרנו בחוזק מעט הוא נסדק הוי נפרכת בצפורן וטרפה ומביאו בזו"ת
וכ" עליו ואנן לא בקאינן בזה אלא כל שעולה הקרום בנפיחה יצאה מכלל יבשה
ע"ש. (נט) דהיינו שרישומי יהיה קיים ולא יסור כמנהג שאר ריאות בריאות
כשחוקקין בה בצפורן ואח"כ כאשר תסיר הצפורן תחזור לקדמותה (אחרו") ובס"
בה"ט למהר"ם ברוך כ" ב" ש"ח שאם חוזר לקדמותו מעצמו לאט לאט אע"ג דאינו
חוזר בהסרת הצפורן כי אם בהמשך קצת לא הו"ל יבש אבל אם חוזר במשמוש ידים
או נפיחה יתירה אפי" לאלתר הו"ל יבש ועיין בפר"ח סי" מ"א סק"ג דכ" דרמ"א כ'
כאן זה לחומרא משום דאין אנו בקיאים ולעולם דנפרך בצפורן. הוי יבש טובא טפי
משרטוט בצפורן אבל מעיקר דינא דגמרא לא מיטרפא כי אם בנפרך בצפורן כדאי'
בפא"ט ועמש"ל סי' מ"א סק"ז.

ודע שהראב"ד בס" ת"ד סי' י"א סיים וז"ל ואם אינו נפרך אינו פוסל אלא מצד
לצד כדין אוטם שאינו עולה בנפיחה כלל באותו מקום וע"ל סק"ק מ"ז. (ס)
דהיינו שקרבה להיות יבשה (ל" הרמב"ם פ"ח) מל" שדים צומקים ת"י דרך יבשין
(רש"י) אך לא יבשה עד שנפרכה בצפורן כבסעיף הקודם. (סא) או רובה (רש"ל

יורה דעה הלכות טרפות לו פט באר הגולה

וכו' הסכמת הנמ'
אהיה עובד
דריאה דאחא
לקמיה דרב אחי
וכו' 'הרא"ש שם
וש"ס משום
דסמפני הריאה

המים מתמצין מנבו ונוזלים כדי שלא יצוננו במהרה: (סה) ואם היה זמן החום מושיבין אותה במים צוננן בכלי שהמים מתמצין מנבו כדי שישארו קרים אם חזרה לברייתה: (סו) ה"ז בידי שמים או בידי הבריות ומותרת. ואם לא חזרה בידי אדם היא וטרפה הג"ס וגרסה דאין לנו לסמוך על דיקה זו כי אין לנו בקיאים בכל דבר שלריך דיקה (סז) ואם נראה שכל לה בידי שמים אין להכשיר בלא דיקה זו וזו יש לסמוך על דדיקתנו (סח):

מן וריאה שהרגיש בה במשכוש ה"ד שמחט בתוכה אם שרבה היא נופחין אותה אם עולה בנפיתה (סט) כשרה (ע) ובין אם היא דקה או עבה בין אם נכנס דרך חורה

זבה תורה

ש"ך פר"ח וט"ז ופר"ת) אבל חציה כשרה ואפי"י יבשה אונה א" כולה או שתיים כשרה כל שאינה נפרכת (פר"ת נגד רש"ל וט"ז ולא בעיא בדיקה (פר"ח ואחריו) דלא כב"ח) גם הב"י תמה על הגא"ש ב" ה"ג ע"ש ופר"ת כ" דהיה דבה"ג שצמקה אונה אחת דטרפה דהוי כחצר אונה היינו דלא ממשמשא זיקא בכל האונה ולא מהני לה בדיקה וזיקא כל האונה אבל חלק א" לא דסגי בחלק א" דמשמשא זיקא דקי"ל כט"ד משלים מקום אונה עש"ב. (סב) וע"י חולי מקרי בידי שמים (הרמב"ם בפ"י המשנה) והכי נקיטין דמסתבר טעמיה דלא כהרא"ש דחשיב לחולי כבידי אדם וע"י שה"ם (פר"ח). (סג) יש מחמירין בשאגת קול אריה לדונו כבידי אדם עיין פר"ח. (סד) וכשהוא בידי שמים בודאי, הרשב"א סובר דצריכה בדיקה והר"ן חולק עליו דאינה צריכה בדיקה וכן הוכיח הט"ז מהש"ס וכ"ד רש"ל והכי נקיטין (פר"ח) ומיהו אם עבר ובדקה ולא חזרה לברייתה לכ"ע טרפה דמוכחא מלתא דמקודם לכן הפחידה ג"כ בידי אדם וכ"כ ש"ך. (שם) וכשצמקה מפחד אדם או שפחדה בידי שמים ואח"כ שחטו אחרת לפניה ואחר יום או יומים שחטוה ונמצאת הריאה צמוקה דא"א שבזמן מועט יארע לה כך לכ"ע אין בדיקה מועלת לה (שם והרשב"א) והפר"ת העלה דלא מכשרינן ולא מטרפינן אלא בבדיקה בין ע"י אדם בין בידי שמים בין בידי בריות כל הדרא בריא כשרה וכל דלא הדרא טרפה ודלא כפר"ח. (סה) דהיינו כ"ד שעות (רמב"ם בפ"י המשנה) ואם השהה אותה יותר מעל"ע או עבד לה בדיקה אחרת כל דמהני לה למהדרה לבריאותה כשרה (פר"ת) (סו) וצריך שהמים יהיו פושרין כל מעל"ע (רשב"א בת"ה ובחדושי פר"ח) ואם היו חמין יותר מזה השיעור או ג"כ קרים יותר אינן מרכינן ואדרכה צומקין אותה (לבוש). (סז) וה"ה אם מניחין בכלי נחשת שאין המים מתקררין בו (רש"י ורע"ו) וז"ל הרמב"ם בפ"י המשנה ומה שהתנו שיהא הכלי לבו או אדום הוא שכלי חרס של אותו זמן היה הלבן מזיע והאדום אינו מזיע וידוע שהכלי שהוא מזיע מתקררין בו המים ועפ"י זה נמשך בחבורו שהם דברי מר"ן כאן עי' פר"ח. (סח) לאו דהירא כולה אלא כל דהדר בריא אפי' חציה כשרה ומסתפק אני אי הדר בריא מקצתה ע"י בדיקה אי מהני להכשיר כיון דלא הויה אלא גלוי מלתא דבידי שמים צמיק.

רחנים
מדיו מהט שנמלא
בניה הכוסות
לקמן סי' ת"ה

או דרך קופה (פי' דרך לז' הענ) (עא): ואם היא 'חתוכה
טרפה (עב) חיש עליה קורט דם כנגד המחט (ג) בחוץ טרפה
אפי' היא שרמה (עד) כג"ה וזמן הזה יש להטריף כל ריאה שנמלא
בה מחט ואין דנין בה דין שלימה (ב"י) בשם סמ"ק הגמ"י פ"ו ואו"ה
הארוך ומהר"י שער (ל') אם לא במקום הפסד מריבה אז יש להקל
ולבדוק ע"י נפחה (ש"ד סי' ל"ב בהנ"ה):

זבח תודה

ומכרעא לי מלתא להכשיר להלכה ולא למעשה (פר"ת) ולענ"ד נר' להחמיר דכיון
דלא הדרא לברייתא בחציה אפשר לומר דעדיין לא כלה להצמק אותו המיעוט
ולעולם אי הות משתהייא יתיר שמא הוה צמיק ג"כ אותו מעט שנשאר שם כ"כ
בהדר חציה דהשתא אתבריר דלא צמיק רובה ודו"ק וע"ל ס"ק נ"ט בסופו. וכל
שעולה בנפחה יצאה מכלל צמקה (זו"ת). הש"ך והפר"ח כ' דאין טעם
להג"ה זו דכיון דלא ידעינן אי בידי אדם או בידי שמים ועשה בדיקה זו וחזרה
לברייתא למאי נחוש לה ודלא כרש"ל ואחריו דכתבו דלא מהני בדיקה ולא נהירא.
(ע) צ"ע דלעיל פסק כד' הר"ן וכאן כד' הרשב"א עיין ט"ז ובפר"ח ב' נקה"כ תירץ
דמה שהגיה לעיל אם הדבר ספק וכו' היינו להורות דאפי' בספק לא מהני לדיון
בדיקה ובדאי שבא לה בידי אדם לא מהני בדיקה אפי' להמחבר אבל בודאי שבא לה
בידי שמים בזה סמך אמ"ש אח"כ ולא רצה להכשיר לגמרי בלא בדיקה כד' הר"ן
כיון שהרשב"א חולק עכ"ל. (ועמ"ש ס"ק ס"ו לעיל ב' הפר"ת).

ודע דכל היכא דהניחוח במים מעל"ע וחזרה לברייתא דכשרה הנה עכ"פ הריאה
אסורה בבישול לכ"ע הגם שהבהמה מותרת דקי"ל כבוש מעל"ע בצונן הרי
הוא כמבושל עיין ש"ע סי' ק"ה.

ולענין הכלי עיין סי' ס"ט שג"כ נאסר אלא שמוותר לשרות בו עוד (בה"ט למהר"ם
ברוך וכ"כ ע"י). (עא) פי' דלא מפקא זיקא (פר"ח) (עב) לפי
שהריאה קרובה לקנה וסמפוני ריאה רחבים ולא חישנין לשמא ניקב סמפונא
לחבריה במקום שאין שם בשר דאחזוקי איסורא לא מחזקינן (ר"ן ורשב"ץ וב"י)
ולפ"ז כי נמוקה הריאה ונמצא בה מחט אעפ"י שעולה בנפחה טרפה שהרי ניקב
הסמפון ואין בשר שישתום (כ"כ הפר"ח וימ"מ) וע"ל ס"ק כ"ח מש"ש הפר"ח
(דס"ל) בהיכא דניקב הסמפון לצד קרום דריאה.

ודע דגם לא חישנין לספיקא דקרום כיון דקדם לו ספק אי דרך סמפון על, הו"ל
כתרי ספיקי עי' פר"ת. (עג) לעולם היא כשרה מפני שהסמפונות והבשר
דקים ורכים ובקל דוחקת המחט ונכנסת דרך הסמפון תוך הבשר (הרא"ש לבוש).
מעשה שנמצא עצם ארוך וקשה בחידוד הערוגה מקום הדק ולא מפקא זיקא ולא
היה ק"ד והכשרנוה כד' מר"ן כאן (מ"י). (עד) בכל גוונא בין קופא לגו או
לבר דחישנין שמא נקבה הריאה לחוץ וחזרה לאחוריה (הרא"ש ב"י) ול"ד למחט
שנמצא בחתוכא דכבדא דלק' סי' מ"א ס"ד דהתם שאני ולד' התו' אפשר כיון
דהריאה רכה ועוד שמרחפת תמיד איכא למיחש לה דנקבה ויצאת לחוץ מאונה
לאונה ולד' רש"י דמטריף בחתוכא דריאה הוא משום דחישנין דלמא דרך ושט
נכנסה כדרך רוב הנכנסים איכא לחלק דשאני כבדא דאנו מקילין בו בקופא לגו

להיות שאין הטרפות מחמת הכבד רק מצד מיחוש הדקק משא"כ ריאה דטרפותה מצד עצמה חשינן ל' התו' דרוב נכנסים דרך ושט נכנסים והגם דקופא לגו חשינן ל' התו' דנפק דרך חוץ לריאה ממקום למקום (פר"ת) ואפי' לא אשתכח ק"ד ול"ד לבה"כ דשאני עור דריאה דלא מינכר ביה ק"ד ועוד דע"י דננוד הריאה והיא רכה כולה ואבד הק"ד (שם). (עה) למעוטי אם ק"ד מצד ימין והמחט לצד שמאל או בהיפך אבל באותו צד טרפה אפי' אינו מכוון כנגדו ממש אלא למעלה או למטה דאפשר דנקבה וירדה למטה ע"י נענוע הריאה (פר"ח) אבל בס' מ"י כ' דאם המחט באונה א' והק"ד הוא באונה אונה אפי' שאינו לנגד המחט טרפה אבל מאונה לאונה לא חשינן וכן אם המחט באונה והק"ד הוא באונה כל כי האי לא חשינן ע"כ. (עו) דשמא נקבה וחזרה לאחוריה דאל"כ ק"ד מהיכן בא (הרא"ש וטור). הלכך אפי' עולה בנפיחה פי' דלא מפקא זיקא טרפה (זו"ת) והוא פשוט.

וה"ה אם עלה סרכא נגד המחט דטרפה (כ"כ רשד"ם ומ"י) וכ"מ למו"ז והעיד שכן ראה לבדוק בקי והטריפה ע"ש ודבר זה מוסכם לכ"ע ובתשו' ח"א סי' קי"ז הארכתני. הלכך אפי' עולה בנפיחה פי' דלא מפקא זיקא טרפה (זו"ת) והוא פשוט. וכ' מ"י דה"ה אם נמצא בועא או א' מהמראות הכשרות נגד המחט מבחוץ דמוכחא מלתא דבעבור הנקב שהיה שם העלה בועא זו או מראה זה ע"ש וכ"כ בזו"ת ב' כנה"ג.

ודע שכ' הב"ח דאם אין ק"ד מבחוץ איך ניקב לחוץ כשרה דודאי אחר שחית' דחק ועבר וריאה מס' מ"ח ס"ח גבי בה"כ. וכל האחר' חלקו עליו דל"ד לבה"כ עי' ש"ך ופר"ח באורך דשאני ריאה שהמשקין משפשפין תמיד כל מה שבתוכה וק"ד שמבחוץ מתמעט אדמימותו ולא מינכר בקרומי ריאה וכל כמה דחזינו נקב מבחוץ טרפ' דלמא יש שם ק"ד ולא מינכר משא"כ בבה"כ (שם). אם נמצא במקום המחט חלודה ונפחיה ולא מפקא זיקא מ"כ שנהגו להקל וצ"ע לסמור ע"ז ועב"י סי' מ"ח (מורי נ"ע) ומדברי הפר"ת שם על ס"ט אפשר להכשיר ע"ש ודו"ק. ועמ"ש סי' מ"ח ס"ק מ"ג ב' זו"ת ז"ל.

ודע דלדידן דנופחין כל ריאה וברקה כהוגן ולא אשכח בה ריעותא אף שנמצא המחט אחר שנחתכה ולא מקודם נפיחה כשרה כיון דנפחיה ונמצאת שלימה אחזקי איסורא לא מחזקינן ונשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה. ולא תידוק מדברי מר"ן דדוקא שהרגיש בה קודם נפיחה דמחט בתוכה הוא דמהני לה נפיחה, הא לאו הכי לא דאיהו לא כ' כן אלא משום דקשיא ליה, מנא ידעינן שמחט בתוכה לבדקה בנפיחה ותירץ דמשכחת לה היכא דהרגיש במשמוש היד שמחט בתוכה שכ"כ מר"ן ז"ל בס' ב"י זו"ל וא"ת היאך יודע שיש בה מחט בעודה שלימה כבר כתב הכ"ב כגון שהרגיש בה במשמוש היד שהמחט בתוכה. וס' מצות קטן כ' כגון שבדקוה בנפיחה ואח"כ נמצאת בתוך הריאה עכ"ל הרי דמאי דכ' בש"ע הוא על פי מאי דקשיא ליה בב"י, ונקט לתירוץ דכל בו, משום דליכא מנהג גבייהו לנפוח כל ריאה כמנהגינן אלא לבדקה במשמוש ובעיון. ואה"נ אילו היה מנהגם לנפוח כל ריאה, היה כותב תירוץ דסמ"ק או לכתוב תי' הכל בו ותי' הסמ"ק. ושמעת מינה לתי' הסמ"ק דלדידן דנופחין כל ריאה היכא דנמצאת שלימה מכל מום אע"ג דלא נמצאת המחט רק אח"כ כשרה. וכן מדוקדק מל' מהר"י צ'אהרי בפ' להרמב"ם שכ' ואם נחתכה הריאה קודם נפיחה ונמצא בה מחט בזה דוקא טרפה. ועוד ריאה לזה מדברי ד"מ שכ' זו"ל מ"ש הסמ"ק דאין אנו בקיאין בנפיחת

הריאה הלכך לא דינינן עכשיו בשום ריאה דין שלימה אלא דין חתוכה ע"כ. כן הוא בהגמ"י פ"ו וכ"כ האו"ה דעכשיו אנו מטריפים כל מחט שנמצא בריאה ואפי' היתה שלימה לפנינו ונפחיה כמו שהוא מנהג ברוב קהלות הקדש לנפוח כל ריאה אע"ג דלית בה ריעותא, מ"מ אם נמצא אח"כ מחט טרפה דאין אנו בקיאים בזמן הזה בנפיהה ולא סמכינן אבדיקתנו במקום דאיכא ריעותא עכ"ל. הרי מבואר דלא החמיר אלא מטעם דלא סמכינן אבדיקתנו מטעם דלא אשתכחא רק בתר נפיהה ומינה דלד' מר"ן דחלק בב"י על הסמ"ק דהשתא ג"כ סמכינן אבדיקתנו א"כ השתא נמי סמכינן על נפיהה דקודם מציאת המחט וגם רמ"א מודה בזה דשפיר סמכינן לענין דינא על הנפיהה דקודם מציאת המחט, אלא דמחמיר בה מטעם דאין אנו בקיאים. ולדידיה בין שנמצאת המחט קודם נפיהה או אח"כ, לא סמכינן אנפיהה דידן. שוב יש להביא עוד ראייה ממ"ש המרדכי דף תש"ל ע"ד משם רבי' ברוך וז"ל הנה כבר פי' בילדותי דהם לא היו מצריכין לבדוק הריאה כמו שאנחנו עושים, אלא ריאה שנמצא בה ריעותא. וכן מוכח לקמן גבי מחטא דאשתכח בחתוכא דריאה, דלמא אי הוה ריאה קמן הוה נקיבא. ואי איתה שהיו בודקין כל ריאה בנפיהה מאי קאמר הרי נפחו הריאה עכ"ל. הרי לך בהדיא מפורש דכי נפחו לריאה מקמי הכי ונמצאת שלימה, סגי בהכי אף שנמצאת המחט אח"כ. וגדולה מזאת כ' הב"י שמדברי בעל התרומות נר' שאם הריאה שלימה לפנינו ואין אנו רואין בה שום נקב מבחוץ, כשרה בלא נפיהה. ואעפ"י שהב"י כ' עליו דהרי"ף ורמב"ם ורא"ש לא הכשירוה אלא בנפיהה מודה הכא דנעשית בה נפיהה מקמי הכי דכשרה והכי מוכח בהדיא מהשגת הראב"ד פ"ז דין י"ד ודוק. ומפי מגידי אמת שמעתי שהיה מעשה שנפחו ריאה ונמצאת שלימה וחתכו אותה לחתיכות וצלו ממנה. ויהי כי התחיל האוכל לאכול והנה מחט בתוכה וחייו לשאול הגיעו. והגיע הדבר אל מעלת מו"ז כמהר"ר צאלח וכמהר"ר בשארי ז"ל במעמד כמה בקיאים והסכימו בכנופאי להתיר מטעם זה. כל זה כתבתי בילדותי כמו כ"ה שנים ועתה ראיתי להרב פר"ת שכ' בהיפך מדברינו דדוקא שהרגיש בה מקודם נפיהה והנלע"ד כתבתי, ודוק. וראייה לזה מצאתי בס' צדה לדרך שכ' וז"ל מחט שנמצאת בריאה אם הנקב מבחוץ ואין הרוח יוצא ממנה כשרה כי יש לתלות כי דרך הקנה באה עכ"ל. ושוב זכיתי ומצאתי שכן פסק זו"ת ע"ל סי' מ"ח ס"ק מ"ג. גם בס' ש"ד כ' כן דף מ"ה ע"כ.

כ' כנה"ג מ"כ בכ"י של בודק אחד, אם נמצא מחט בדופן הצר וסרכא עליה לדופן כשרה עכ"ל. וטעות הוא דלא אמרינן ריאה שניקבה ודופן סותמתה דכשרה אלא בנקב הבא מחמת הריאה, אבל לא הבא מחמת מחט דהמחט הולך ובא תוך הריאה ועביר לנקוב בהרבה מקומות וחישינן ש"מא ניקבה במקום אחר ועלה בו קרום וכו' עכ"ל הובא בס' זו"ת. ועמ"ש לקמן סי' מ"ט סק"ג משם הרב ש"א דנראה להכשיר. ועוד מאי שנא ממחט שנמצא בריאה בלא סרכא דאי לא מפקא זיקא כשרה ואמאי, ניחוש דלמא נקבה במקומות הרבה ועלה קרום, אלא ודאי דלית להך חששא ואולי דהכנה"ג לשיטת רמ"א קאמר לה ובזמן הזה יש להטריף כל ריאה שנמצא בה מחט וכ"נ פשוט מדקדוק ל' זו"ת דכנה"ג בשיטת רמ"א קאי דוק.

כ' שה"ם ב' כנה"ג אות ס"ה וז"ל נמצאת מחט בריאה תחובה יוצאה מן הריאה לחוץ וכו' וסרכא יוצאה לדופן כשרה. ולפי קוצר דעתי דברי תימה דמאחר

ין שמחט שנמצא בסמפונא רבה דריאה כשרה (עה) הנ"ה ואפי' בחסוכה שלא נוכל לבדוק בנפיה יס להכשיר (ר"ן וש"ד ומהר"ו בשערס) :

לן דיני אבעבועות וסרכות הריאה וכו' סעיפים :

א אריאה שנמצא בה אבעבועות אפי' הם גדולים הרבה אם היו מלאים רוח או מים זכים או ליחה הנמשכת בדבש וכיוצא בו או ליחה יבשה וקשה אפי' כאבן ה"ז מותרת. בואם נמצאת בהם ליחה סרוחה או מים סרוחים או עכורים (א) ה"ז

ססס כנמרח דמ"ה
אמהא דשמאל ורכ
נחמן ורכ אמי ורכ
אסי חולין דף מ"ה
דהרי"ף והרמב"ם
כפ"ז מה"ש וטעמ'
ע"ן במ"ש כסי'

זבח תורה

שיוצאת לחוץ וניקבו עורות הריאה פשיטא דטרפה ושמא מיידי שמה שיצא המחט היה בדופן דקי"ל דופן סותם ודו"ק ועי' בכנה"ג סי' פ"ט הגהת ב"י אות מ"ו יעו"ש עכ"ל. ונ"ל דעכ"פ צריך שתהיה הסרכא מסבבת למחט וע"ל סי' ט"ל ס"ק ס"ט שזה שנוי במחלוקת הפו' אי בעינן שתהיה הסרכא מכסה כל הנקב ודו"ק. (עז) וא"ת פשיטא במכ"ש מדין נמצאת בריאה עצמה דלעיל, ו"ל הא קמ"ל דאפי' איתה לריאה שלימה קמן א"צ לבדקה (פר"ח).

קטן שמצא מחט תחוב לריאה דינה כדך בה"כ דלק' סוף סי' מ"ח (כנה"ג) ובס' זו"ת חלק להכשיר דשאני ריאה מכרס ולק' סי' מ"ח ס"ק מ"ג כתבתי מסקנתו למעשה בענין הריאה ע"ש.

סימן לז (א) ושיעורא דעכורים אם תשפוך מים אלו לכלי קוניא לבנים וזכים ותניח תוכן מטבע ולא תיראה הכתיבה זהו עכורים (מהר"י צ'אהרי) ובס' צפנת פענח כ' שקיבל שכל בועה שיש בה מים סרוחים או עכורים ובה ליחה סרוחה יש לאותה בועה עיגול סביב כעין תכלת או כגוון שחור כמראית העין ע"כ וע"ל סק"ה וכ' הב"י דכיון דהרי"ף והרמב"ם בשיטה א' קיימי להם שומעין אם לא במקום שנהגו להקל ע"כ. ובמקומנו נהגו להקל כדברי ההג"ה.

ודע שכ' הרמב"ם וכשמוציא הליחה ובודק אותה צריך לבדוק סמפון שתחתיה וכ' הר"ן למדה הרב מריאה שנשפכה כקיתון, ואינו מחזור, דהתם כיון שנימוק בשרה מבפנים ונתקלקל כ"כ חוששין אף לקלקול הסמפונות. אבל בצמחים לא אתרעאי ריאה כ"כ ע"כ. וכ"כ הרשב"א בת"ה ובחדושו דשאני נימוק דנמס בשרה בפנים. אבל אבעבועות הגדילות בין עור לבשר אין חוששין לנקיבת הסמפונות כל עיקר. וכ' הב"י שזה ד' הרי"ף והרא"ש והוא"ל והרמב"ם יחיד בדבר סומכין על המתירין ע"כ ועי' בס' צפנת פענח. (ב) וכ"ד הראב"ד והר"ה וסמ"ג וסמ"ק מביאם הפר"ת וסיים וכיון דרוב הפו' ופשטא דסוגיא מוכח כוותיהו הכי נקיטנן להלכה וכל מין בועי כשרים אפי' סרוחים ועכורים וכן העלו כל האחרו' ודלא כמר"ן עכ"ל. עוד כ' הפר"ת ואיכא לספוקי בבועה אדומה לד' בה"ג שכ' הני בועי דחזורין וכו' דמשמע דאתא לשלול מין בועי מלאים דם דהוו אדומים ולא חיורי דכה"ג אולי הוי לקותא דמפסיד לעיקר הריאה ועיין סי' ל"ח ס"ג עכ"ל. ולדע' הצעיר אפשר דמאי דנקט בה"ג חוזרן לאו לאפוקי אדומים קאמר, אלא אורחא דמלתא נקט, דדרך הבועות להיות כך מפני מוגלא או מים שבתוכן. ואפשר דר'

יורה דעה הלכות טרפות י"ז

באר הגולה

לשיל ספ"י ז"מ כ'
בס' הראש' ד' דוק'
ומהרי"ז ושארי
אחרונים
ד' מ"ז ופרש"י
דק"ס ליה לרבא
סממנת נקב שהיה
בריהא הוא והעלה
הנקב את הבועה

טרפה הנ"ה ורצים מכשירים אפי' בעבורים וסר וט' (הרא"ש והר"ן
והרשב"א ויעור ומהרי"י) (ב) וכן המנהג להכשיר בועות בכל ענין
אס' אינן סמוכות :

ב יאם סרכא תלויה יוצאה מן הבועה טרפה (ג) הנ"ה וה"ה
בועה העומדת במקום שאר ריעותא אע"ג דכשר בלאו הכי כגון
בנבשיות או במקום המשמיט קול או שהבועה בעלמה ממעמט
קול טרפה (מ"כ) :

ג יאם יש בה שתי אבעבועות סמוכות זו לזו אסורה (ד)

זבח תורה

בה"ג כד' הרמב"ם לפסול בליחה סרוחה או מים סרוחים ועבורים. ולזה נקט
דחורין כי כן דרך בועות המלאים מים זכים כדכתבו האחרו', כתבתי לשונם לקמן
ס"ק ה' ודוק. ועוד הא קי"ל בס"ל בסי' ל"ח דאדום מראה כשר הוא. וכן יש לדייק מל'
הב"י דלק' סי' ל"ח גבי האדימה הריאה ומכה בדופן כנגדה דקאמר וכל כה"ג
פשיטא דטרפה ולא מחמת המראה אלא משום דהו"ל בשר מעופש שהרופא גורדו
וכההיא ריאה דנפלה תילחי תילחי יע"ש. וכן יש לדקדק ל' רמ"א שכ' וכן המנהג
להכשיר בועות בכל ענין, דהאי בכל ענין למאי אתא, אלא לאתווי דאפי' מלאים
דם גם לא אשכחן שום פוסק דמחלק בכך. ועוד ית' לק' סי' ל"ח בעה"י. (ג) לקמן
סי' ט"ל ס"ח ית' הכל גם דברי ההג"ה. וכ' בזו"ת ומ"ש רמ"א וה"ה בועה העומדת
וכו' ואין אנו נוהגים כן שהרי הבועה בגוף הריאה חשבינן לה וכל שעומדת במקום
שאר ריעותא כריעותא חזא העומדת בגוף הריאה דמי עכ"ל וע"ל סי' ל"ה ס"ק
י"ח. (ד) רש"י פי' הטעם שאין סמיכותם אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה את
הבועות סביביו והו"ל קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום. וכ' הרשב"א
והר"ן שאינו מחזור דא"כ לשמועין באיזה שיעור הם קרובים וכ' הפר"ח ואין
זה קושיא דמסתמא כיון שלא פי' הש"ס בעינן שיהיו סמוכות ממש שלא יהא
ביניהם שום היכר בשר וכ"ד הרא"ש והרא"ה, ורמב"ם פ"ו פי' מפני שהדבר קרוב
שיש ביניהן נקב ואין להם דרך בדיקה. והרשב"א והר"ן מכח מה שהקשו על
פרש"י, פירשו שמא לדחוק אחת את חברתה ותבקע מדוחק חברתה וכל העומד
לינקב כנקוב דמי. ולפ"ז השיעור הוא בכדי שתוכל האחת לדחוק את חברתה ואף
אם יש ביניהן כשני חוטים ועוד, מפסיקים בין שתי הבועות כל שדוחקות זו את זו
טרפה וכן אם אינם שוכבות זו על זו אף שלא יש אלא כחוט מפסיק בין שתי הבועות
כשרה עכ"ל הפר"ח וע"ל ס"ק י"א. (ה) כך כ' הרא"ש ז"ל שאין חילוק בריאה אף
לענין תרי בועי דסמיכי בין מים זכים למוגלא עי' לשונו בב"י. וב"נ לד' רשב"א
ור"ן שהטעם הוא מפני שהאחת דוחקת חברתה א"כ אין לחלק בין מוגלא למים
זכים וכ"פ הב"י ופר"ח. ומנהגינו להכשיר במ"ז ע"פ רשב"ם וראב"ן שזכר הרא"ש
וכ' פר"ח דלטעם רש"י והרמב"ם אינו מוכרח לאסור במ"ז דלמא לא הוי לקותא
אלא א"כ מלאים מוגלא ע"כ וגם המרדכי כ' דיותר גר' להיתר מלאיסור. וכ"כ
מו"ז בבדיקות שלו וז"ל שתי בועות סמוכות זו לזו ויש בהם מ"ז צלולים ומתוקים
אעפ"י שאין ביניהן בשר ריאה כשרה עכ"ל וכן הביא רמ"א לק' בהג"ה וסיים ויש

האפי' מלאות מים זכים (ה) ואס'היא א' ונראית כשתים (ו)
 נוקבין אותה בא' מצדיה אם שופכות למקום א' (ז) אחת היא
 וכש'ה וא"צ שתיים הם ומרפה' וה"ם רשיש בהם כוגלא או
 מים ואבר אם הם צמחים קשים (ח) ה"ה מורסא שגריאס

הללו י"ס פוד
 פ"ח יהר"ה"ס
 כס' הר"מ ור'
 ירוסס וע' סק"ג
 וכר"ה פ' יחוס'סס

זבח תורה

לילך בזה אחר המנהג וכו' ואופן בדיקת המ"ז נת' לעי' סק"א. והפר"ח כ'
 בס"ק י"ג ב' האחריו סי' לידע איזהו מים זכים, כל שיש לה כיס בפני עצמה ונקלף
 מן הריאה ואין רוח יוצא מהן כשמנקבים הנועה וגם עור של בועה לבנה היא
 גם בפנים עכ"ל. (ו) דהיינו שנר' כמין סדק באמצעיתה ודומה לשנים (רש"י וכ"מ
 פ"ז) ומשמע דבתרתי בועי דסמיכי לית להו בדיקה אפי' שפכי להדרי וכ"כ בהגמ"ר
 ולפ"ז יראה דאף באחת ונראית כשתים ושפכי להדרי צריך בדיקה לראות אם בכיס
 א' הן מונחין שאם הן בשני כיסין טרפה דחישנין לנקיבת הריאה וכ"כ רש"י וש"ך
 (פר"ח) אבל בס' מ"י כ' דל"ד אחת אלא אפי' הן שתיים ממש ונראות שתיים אי שפכי
 אהדרי כשרה כ"נ מל' סמ"ק וכה"ג ודומיהם עכ"ל וכ"כ כנה"ג ב' הר"י סמוט וכן
 מנהג פשוט בשאלוניקי וכ"כ הרוקח סי' שפ"ג ב' הרב רבי גרשום וכ"כ סמ"ק סי'
 ר"ה (זו"ת).

עוד כ' מ"י וז"ל נ"ל דה"ה נמי כל הדברים שכ' מר"ן בסי' מ"ב בדין שתי מרות
 דשייכי נמי כאן שאם נפחו זו ועלתה גם חברתה או מילאו אחת מהן מים
 ונתמלאות גם חברתה או שהן כמו שתיים גמורות ובמקום דבוקן כמו רוחב אצבע היו
 כאחת אפי' לא שפכי או אם מתחלתן הם שתיים ובסוף הן מתערבות ונעשות אחת,
 כל זה נידון בא' וכשרה עכ"ל וכ"מ בס' בה"ט ב' כנה"ג ז"ל.

ודע דלפעמים נמצאים בועות הרבה קטנות סמוכות זו לזו כגרעינין של אשכול
 ענבים וזו בדיקתן, למשמש בהן אם יש בשר מפסיק בין כל א' וא' כשרה וא"ל
 נוקבין א' מהן אם נשפכו כולן דרך אותו נקב, אחת היא וכשרה. ואם נשאר א' מהן
 מלאה ואין חוט בשר מפסיק בינה לחברתה, שתיים הן (וטרפה) (זו"ת). (ז) דהיינו
 שיוצא כל המוגלא או המים מנקב זה (לבוש) (ח) שהוא טיברי הנז' בגמרא שאין
 בהן שום לחלוחית רק היא קשה לגמרי כאבן (ש"ך ב' רמ"א בתשו') דלא כרש"י
 שכ' דיש בהן לחלוחית קצת ע"ש. וכ' ב"ח דה"ה לצמחים מלאים רוח דכשר
 בסמיכי והסכים עמו הש"ך ופר"ח חולק מטעם הרשב"א והר"ן דלעיל. (ט) ואף
 אם יש מוגלא בתוכו כשר' דלא היא בועה אלא הדבר הבולט לחוץ. וה"ה לבועה
 בשפולי או בועה מעבר לעבר דכל שהקרום עולה ומכסה שאינה ניכרת כשרה וכן
 מבואר בהגהות מהרי"ו ואם היא גבוהה מבשר הריאה אוסרת משום סמיכי ונידונת
 כבועה ואפי' אין בו ט"ד ולא צורת אונה (ש"ך ופר"ח) ובזו"ת כ' דמ"ש רמ"א
 ואינה גבוהה מבשר הריאה, מטעם יתרת נגעו בה דאם היא גבוהה כעלה של הדס
 טרפה מדין יתרת אבל אנו נוהגים להתיר כל טינר אפי' הוא גבוה מבשר הריאה
 יותר מעלה הדס ואפי' מגבה ואפי' חד בראשה כיון שאינו מבשר הריאה. ומ"ש
 דהיינו שקרום הריאה מכסה אותה פי' לאפוקי אותם טינרים קשים כאבן דע"י
 שהמורסא שבתוכה שנתקשה כאבן נוקב קרום הריאה והם נרגשים ביד כקוצים
 ממש ע"ג הריאה והמורסא נראית מבחוץ שאז טרפה משום ריאה שניקבה ואעפ"י
 שהמורסא סותמה לאו כלום הוא מק"ו דסרכא. וכשהמורסא נראית מחוץ לקרום

יורה דעה הלכות טרפות לו

באר הגולה

היינו שקרום הריאה מכסה אותו ואינה גבוהה מכשר הריאה (מ)
 (מהרי"ו) אע"ג דסמיכי אהרדי בשרה (י) הג"ה ולא מקרי סמיכי
 אלא כשאין ביניהן כשי חוטי שיער לאחר שנפתח הריאה (יא) (תו'
 והר"א) והוא שהיה כמה שמפרש ביניהם מראה ריאה (יב) (מ"כ)
 יש מכשירין אפי' תרי נועי דסמיכי אם המים שבהם זכים ללולים
 ומתוקים (יג) (רש"ס וריב"ן ומרדכי) ויש לילך בזה אחר המנהג
 נכס ר' והודה
 וריב"ו שמואל
 והנ"ל כנס רבי
 יעבץ
 המרדכי
 זכ"ס
 זכ"ס

זבח תודה

הריאה מפני שהקרום דק מאד כגלדי ביצה, נוהגין לחתוך הריאה מאחורי הטיגר
 ולהוציא דרך שם המורסא מעט מעט עם מים כדי שיתמעך המורסא וצריך אימון
 גדול שלא ינתק גם הקרום שעל המורסא. ואחר שנתרוקן המורסא כולה אז מותחן
 קרום הריאה ואז נראה (בכ"י נראית ואני תיקנתי נראה כפי הלשון) אם הקרום
 נקוב או לאו וכך עושים מעשה בשלוניק עש"ב ודברים כנים ואמתיים הם ראויים
 אליו. ולע"ד ע"פ זה לומר דגם ד' רמ"א כז שכ' ואינה גבוה מבשר הריאה
 שהכוונה דאם היא גבוה חשינן לנקיבת הקרום כיון שכ"כ נתמלאת המורסא
 ונתפחה תחת הקרום חשינן שדחקה המורסא לקרום וניקב זה נ"ל לא מטעם יתרת
 שכ' הרב זו"ת ודוק. ובתשובותי ח"ב סי' קמ"ח העתקתי כל דברי זו"ת. ע"ש (י) דלאו
 מחמת נקב הן (לבוש) וזו לשיטת רש"י ואף לד' הרשב"א כיון שהן קשות לא מנקבי
 עב"י. (יא) וכ' בהגא"ש ויתכן לפרש"י אבל לפר"י מיידי שאין ביניהן כלל מן
 הריאה אלא הכל לקוי מפני הבעה וכ"כ רי"ו דלפי' רשב"א אם יש מעט בשר אפי'
 כחוט מפסיק, כשרה והוא שלא יהיו שוכבות זו ע"ג זו וכ"ד העיטור דסגי כחוט
 השערה עב"י וע"ל מ"ש בסס"ק ד' משם פר"ח דחולק ע"ז. וכ' הב"י דלענין הלכה
 לא סגי בהפסק שיער א' אם לא במקום שנהגו כדברי המכשירים בהפסק כל דהו
 עכ"ל. וז"ל מ"י אם היו שוכבות זו ע"ג זו, תרי חוטי. ואם לאו, די בחוט א' והכי
 נהיגין עכ"ל. וכ"נ לדקדק מל' רי"ו שהובא בב"י. ומנהגינו להתיר בהפסק כל
 דהו, גם אין מחלקין בין סמיכי לשוכבות וכמו שמוכח ל' מו"ז בבדיקותיו. וכ"מ
 בכ"י מהר"ר סעיד דרין ז"ל בגליון שחיטות של מהר"י צאהרי ז"ל וז"ל ומצאתי
 בפו' שמתירין השוכבות ואין אלו נקראות סמוכות זו לזו כל שיש בשר ריאה
 מפסיק ביניהן עכ"ל. שוב מצאתי להרב זו"ת שכ' דרוב הפו' ס"ל להכשיר בחוט
 אחד מפסיק ביניהן ושכ"כ כנה"ג ושכך נהגו בשלוניקי להכשיר במשהו מפסיק
 ביניהן ע"ש. ונלע"ד דמשמעות הגמ' משמע כן מדסתם ולא פירש כמה יהיה
 ההפרש ע"ל סק"ד דו"ק.

(יב) פי' דאי הוי מראה מוגלא אעפ"י שהוא ממראות הכשרות הו"ל

כסמיכי וטרפה (ש"ך ופר"ח). (יג) לאפוקי מרים או מלוחים דהוו כמו עכורים (ש"ך
 ופר"ח) ויקבל המים בכלי ולא ביד. ולא ינקוב בסכין אלא בקוץ שאם ינקוב בסכין
 מיד יהיו מלוחים (שם כ' הגהות מהרי"ו) (יד) והפר"ח מחמיר אף בשעת הדחק.

(ד"ע דקדק במהרי"ל שכ"כ בשפול) או פי ענין ההפסד ושעת הדחק (יד) ובוטע' בשפול' ריאה ובמים זכים דינס כמו בסמיכי (מו) (ד"ע). בוטע' על חריץ (מז) וקמט (יז) טרפה. דהוי כשני בוטעי דסמיכי. (מ"כ) שתי בוטעות זו כנגד זו בין שתי איניות כשרה. אבל

זבה תורה

(טו) פי' כשאין חוטש בשר מקיף (פר"ח) אעפ"י שהמים זכים לא מהני עד שיהא בשר מקיף (זו"ת) (יו) באונה עליונה של ימין במקום חריץ (ש"ך ופר"ח) (יז) פי' או קמט וכן הלשון בד"מ ולפ"ז יש להקל במ"ז. ובס' מח"ב כ' משום דיש לחוש לחיכוך הבוטעות בצלעות קטנות ובגרגרת וטוב להחמיר (ש"ך):

ודע כי זה כמו כ"ה שנים בשאלתי ממורי ז"ל לחוות דעתי בזה יען הוקשה לו דלא הוזכר טרפות זה בפו' הקדמונ'. וזאת היתה תשובתי. הנה רמ"א ע"ה כל דבריו בזה המה הולכים כפי שיטת הרשב"א והר"ן דס"ל לאסור בסמיכי מטעם שהאחת תדחוק חברתה ועתידה לינקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי וא"כ ה"ה לבועא זו שעומדת במקום חריץ כיון שעומדת כנגד הגרגרת אצלה ממש ומתחככת בה, יש לחוש שתדחק בגרגרת ותינקב וטרפה. אמנם כפי פי' רש"י ורמב"ם דס"ל בבוטעי דסמיכי שקרוב הדבר שהיה נקב ביניהם והוא העלה את הבוטעות סביביו וכו' א"כ לטעמא דידהו, בכאן ליכא למיחש בהכי למידי דלמאי ניחוש לה אי משום נקב שיש תחתיו ליכא למיחש אלא בתרי בוטעי דסמיכי דקרוב הדבר שיש נקב ביניהם אבל כאן שהחריץ טוב ויפה למאי ניחוש לה, ואי משום חשש חיכוך בגרגרת, הא לא חשו אפי' בבוטעי דסמיכי, ועוד דאפי' כשנמצאו בוטעות ע"ג הריאה באונות היה לנו לחוש שיתחככו בצלעות מפני דוחק הדופן וכ"ש אם היו גדולות הרבה. ולא אשכחן בש"ס ובפו' לשמא ידחקו בצלעות וינקבו דלאפוקי מזה ביארו בפוסקים שאפי' הן גדולות הרבה וכו' אלא ודאי דאין לחוש לזה כלל וא"כ כפי זה עלה בידינו להתיר בפשיטות בוטע ע"ג חריץ. ואפשר דגם הרשב"א והר"ן יודו לזה ושאני בוטעי דסמיכי דכיון דבוקים הם יחד סמוכים לעד יחדו יהיו תמים איכא למיחש שהאחת תדחוק חברתה ותנקבנה, אבל בכאן שהם פרודות א"כ הוי כהפרש ביניהם וכשרה וא"כ יצאה הלכה מחוורת להתיר לדעת הכל.

ומ"ש רמ"א או קמט וכו' יראה דזה לד' הרמב"ם ורש"י דס"ל בתרתי בוטעי דסמיכי דאין סמיכותם אלא בעבור הנקב שיש ביניהם. וא"כ גם בכאן שיש קמט ובוטע ע"ג א"כ הוועה מעיד עליה בנקב. ואמנם לפי דעת הרשב"א והר"ן שסוברים בתרתי בוטעי דסמיכי דלא מפני נקב נסמכו, רק הטעם שאחת דוחקת חברתה וכו' וכמו שחלקו על רמב"ם ורש"י בפירוש. א"כ בבוטע יחידית ע"ג קמט דליכא האי טעמא אין לחוש לה וכשרה לד' הרשב"א והר"ן. וגם בזה אפשר לי לומר דיוודו רש"י ורמב"ם בנ"ד דכשרה והטעם דשאני התם בבוטעי דסמיכי דס"ל דאין סמיכותם רק בעבור נקב שיש ביניהם אבל בכאן בבוטע ע"ג קמט מנא שמעינן דהוועה מעיד בנקב הא לא אמרו רק שתי בוטעי דסמיכי לא בוז שהיא יחידית. ואם בשביל הקמט הא מצד עצמו אין לחוש לה כלל וא"כ לפ"ז יש להתיר גם בזה. ופליאה דעת נשגבה ממני לא אוכל להבק היטב דינו של מורנו רמ"א בזה

בועה נגד טיגרי כהאי גוונא טרפה דהטיגרי קשה ומנקבת הכועה
שכנגדה (מ"כ) (יח) בועה וטיגרי סמוכים זה אלל זה כשר (יט) :

זבח תודה

כי לפי מ"ש הדבר פשוט להתיר וכו'. ואחר זמן הקרה הש"י לפני ס' עולת יצחק
ושם ראיתי שהביא דברי רמ"א ופי' הש"ך וכו' עליו וז"ל ומ"ש דיש לחוש לחיכוך
בצלעות קטנות, לא נהירא דהא צלעות מגבא ולא מקמא וכו'. ומצאתי בשחיתות
של מהר"ר תנחום מלוכלין מעשה בא לידו שהיתה באונה עליונה בועה והיתה
עומדת סמוך למקום חריץ והכשיר הגאון מהר"ם מלובלין מטעם דבועה במקום
חריץ לא הוזכר בש"ס ויש להקל. ומצורף לזה שהיה הפסד מרובה, וכו' עוד שם
ומ"מ אבל אם קרום מכסה את הבועה אף כשהיא עומדת על החריץ ממש לית בה
מיחוש כלל לחכך בגרגרת מפני שהבשר מכסה הבועה וגם צלעות קטנות מגבא אין
ממעכין דהא אם נמצא בועה ע"ג אונא אפי' של מוגלא אפי' גדולה שאין חוששין
לחיכוך בצלעות וצריך שיהא אותו בשר המכסה מראה ריאה דוקא עכ"ל. ומיהו מה
שהצריך שיכסה הבועה מראה בשר ריאה ליתא לפענ"ד, דא"כ לפי דבריו בועה
הנמצאת בגב האונות וכו' צריך דוקא שיכסה אותה בשר ריאה וחדוש כזה לא מצאנו
בשום פוסק וא"כ אין לחוש בין שיהיה בשר ריאה מכסה לבועה או לא. ומיהו
לענ"ד דצריך לעיין בקמט היטב אם מראיתו משונה משאר ריאה דאפשר דנעשה
כן ע"י נקב ועי"ז עלתה בועה עליו וקרום שעלה וכו' וצריך לקבץ כל הבקיאים
דבשר בבחינה וחקירה וע"ל בס"י ט"ל בהג"ה ומ"ש שם. ועתה שזכינו לאור ס'
הפר"ת ראיתי שחלק על רמ"א ורמז לכל מה שכתבנו וז"ל אין נר' לחוש לסברא זו
דלא קאמר בש"ס אלא תרי בועי דסמיכי וכל דלא הוזכר בש"ס בהדיא כשרה
וכדדייקינן שפיר לכל טעמי הטרפות דתרי בועי דסמיכי ליכא למיטרף בכה"ג
ודו"ק. וכן מ"ש בטיגרי נגד בועה מנקבא וטרפה, אין לחוש לאבד ממונם של
ישראל בסברות כל מין דין. ושוב ראיתי בס' זו"ת שכ' וז"ל בועה ע"ג חריץ וקמט,
בכנה"ג כ' הטעם משום שיש תחת הבועה סמפון שהרי אין שם בשר הריאה והו"ל
כבועה הניכרת מעל"ע במקום הסמפון שנהגו להטריף עכ"ל. ולפי מ"ש לקמן שאין
אנו נוהגים להטריף בבועה הניכרת מעל"ע, ה"ה הכא נמי כשרה שאין אנו חוששין
משום סמפון כשיש בועה עליו עכ"ל וע"ל סס"ק כ"ז. (יח) כבר כתבנו קודם לזה ב'
הרב פר"ת להכשיר והכי מסתבר דא"כ היה לנו לחוש לבועות נגד צלעות וכו' פ'
בזו"ת משם כנה"ג ב' כמה פו' ע"ש. (יט) כיון דהטיגרי קשה ועומדת במקומה אינה
דוחקת את הבועה (ש"ך בס' נקה"כ) והפר"ח כ' דאין זה כדאי להתיר ודינם כתרי
בועי דסמיכי ע"ש וכו' בה"ט דבס' כנה"ג מביא ב' כמה פו' להתיר וכן נוהגים ע"ש.
בועה ישנה טרפה. כיצד היא כשהבודק מכניס ידו לבדוק ומתמסמסת ביד
הבודק שהיא מעופשת טרפה (ימ"מ) ונר' הטעם דכיון דקי"ל דבין עור
לבשר הם גדלים א"כ כי נתמסמסה מוכרח שניקבו הקרומים המכסים עליה וגם
מו"ז העתיק לדין זה בבדיקותיו וע"ל סי' מ"ג ס"ב בהג"ה דיש ראייה לדין זה.
עוד כ' ימ"מ ובה"ט דיש עוד מין בועות בריאה שקולפין אותם בידים והריאה
נשארת שלימה במקום הבועה ולזה קורין שלפוחית נר' להטריף ואפי' נפיחה
לא מהניא מטעם דלמא היתה נקובה במקום הבועה והבריאה וקרום שעלה אינו

די אבעכוע שנמצא בשפולי הריאה נוהגין לאסור אם אין בשר
כל שהוא מקיף בכל צד (וכ' ודוקא בעל אצל טיכרי כשר בשפולי

יטור כסס כה"ג
וכ"כ התו' משמו
כדף מ"ז וסיימו

זבח תורה

קרום עכ"ל. ולי הצעיר יש לגמגם בדין זה דכיון שהיא שלימה לפנינו למה לך למתלי דלמא נקובה היתה. וראיה מהא דבשר בלוי דסס"י ט"ל בהג"ה וכי נפחינן לה ונמצאת שלימה ליכא למיחש למידי. ושמעתי שכך אירע מעשה לפני מו"ז והכשיר אחר נפיתה ועי' בפר"ח סי' ל"ג ס"ק י"ז וסי' נ"ה ס"ק ל"ב דבכל הטרפיות לא חשיבין להעלאת קרום דאל"כ היכי סמכינן אנפיתת הריאה היכא דאיכא ריעותא אלא ודאי דאין לחוש להעלאת קרום ושוב אינה לידי הש"י ס' זו"ת וראיתי לו בס"ק י"ט שהכריע להכשיר מטעמא דכתיבנא וחלק על הימ"מ. ע"ש

כתב ע"י פעם א' נזדמן לידי בועה שהיתה מליאה למעלה נימורים נקודות וקנחתי בידי ומצאתי הבועה שהיתה מליאה נקבים קטנים והטרפתי בלא בדיקה ע"כ.

אם נקלף העור העליון של הבועה אף בבועה יחידית טרפה שהעור העליון הוא עור הריאה ועור התחתון הוא עור הבועה והו"ל קרום שעלה מחמת מכה וכו' (פר"ח ב' הגהות מהרי"ו) וזה מיירי אפי' במים זכים (ט"ז).

בועא גדולה כאגוז שנמצאת באונה על גבה כנגד הצלעות וכולטת לחוץ ואין לה דיבוק בריאה אלא השורש שהיא דבוקה בה, פסק בס' ש"א סי' נ"ה להטריף וכ"פ פר"ח בקו"א ולא מטעם הש"א רק מטעם דדמיא ליתרת דמגבא דה"נ אפשר דעבידא דמתפרקא כיון שאין לה מקום חלל בגוף הריאה לחזור ליכנס לפניו כמו בבועא ע"ש. (כ' זוהי ד' בה"ג זכרוהו התו' בדף מ"ו ע"א וכתבו שטעם בה"ג משום דכל יתר כנטול דמי ותמהו עליו דמה ענין זה אצל זה ואי חשיב לה יתר בסוף הריאה ה"נ באמצע ואין לאסור מפני שנראה כשתי בועות דהא מכשרינן היכא דשפכי אהרדי. ושמא הטעם דכשעומד בסוף, סופו ליפסק ולינקב וטוב לזוהר שכל דבריהם דברי קבלה עכ"ל. גם הרשב"א בת"ה ובחדושו' זכרו וסיים ואעפ"י שאין דברי בה"ג מתקבלים אל הדעת ראוי לחוש לדבריו וכו' והפר"ת כ' דטעם בה"ג דמטריף בשפולי להיות דהריאה מרחפת תמיד וכח הנדנוד כולו מתקבץ בשפולי האונות או האומות. וכפ"ז אין לחוש למ"ש רמ"א להטריף בנמצאת למעלה במקום שהריאה חדה ע"ש. (כא) הפר"ת השיג ע"ז ממאי דיהבו התו' טעמא דאדרבה להיותם קשים עלולים לינקב יותר מאם היתה מוגלא ע"ש. (כב) דע שמנהגינו להכשיר בועא בשפולי בין באונות בין באומות וכן העידו בהגא"ש על קצת מקומות שאוכלים בועה בשפולי ובש"ג דף תרפ"ד ע"א הביא דברי ה"ג וסיים וי"א דכיון דטרפות זה לא הוזכר בתלמוד אין להוסיף על הטרפיות ור"י הלוי היה מהמכשירים עכ"ל גם המרדכי דף תש"ל ריש ע"ד כ' שר"י מזורמי"ש היה מתיר בועה בשפולי נגד ה"ג ועוד כ' שגם בגרמיזא מתירין ומהרי"ל ג"כ העיד בספרו שבמגנצ"א ואוסטריי"ך מתירים וגם הר"ן כ' ב' בעל העטור וז"ל זה המנהג של בה"ג בכל ארץ אשכנז ואין להוסיף על הטרפיות גם מו"ז כ' מנהג זה להתיר וכ"ש במקומינו כאן שאין הגוים אוכלים משחיטת ישראל דאין להחמיר וכ"כ מ"י וז"ל ולענ"ד נר' דיש להקל בבהמת ישראל מאחר דכמה פו' כתבו להקל ובפרט כי מר"ן גופיה לא כתב

יורה דעה הלכות טרפות לו

באר הגולה

ריאה (ד"ע ומהרי"ו) (בא) וּשְׁפוּרֵיהֶיּוּנוֹ תַּחְתִּיתִּית הָאוֹמָא אוֹ הָאוֹנָה
אֲבֵר רֵא הַחֲתוּכִים שֶׁבִּין אוֹנָה לָאוֹנָה (כב) וְהַג"ה וי"א דְּכָל מִקּוּ
שֵׁשׁ שֶׁסּ חֲדָיִד מִקְרִי שְׁפּוּלִי רִיאוֹה וְלֹכֵן יֵשׁ לְהַטְרִיף אִפִּי' לִמְעַלָּה
בְּמִקּוֹס שֶׁהִרְיָה דְּבוּקָה לְשֹׁדֶרֶה אִם הוּא נֶגֶד חֲסוֹךְ הָאוֹנוֹת שְׁעָדִין
הִרְיָה שֶׁסּ חֲדָיִד וְנִקְרָא שְׁפּוּלִי אֲבָל נֶגֶד הָאוֹמָה כֶּשֶׁר דֵּלָא הוּי שֶׁסּ
שְׁפּוּלִי דֶּשֶׁס הִרְיָה רַחֲבָה (בִּבְדִּיקוֹת) וְיֵשׁ לִיָּךְ בְּזֶה אַחֵר הַמִּנְהָג וְאִם
אֵין חוֹט בֶּשֶׁר מִקִּיף נִפְסָחִין אוֹתָהּ וּמִשְׁמָשִׁין לֵלֵד הַבּוֹעָה אִם ע"י
כֶּךְ חוֹט בֶּשֶׁר מִקִּיף כֶּשֶׁרֶה (ב"י) וְהוּא שִׁיחַ בְּהִיקָף מִבֶּשֶׁר מִרְאֵה
רִיאוֹה (כג) וְאִם לֹא הִיָּה בְּהִיקָף מִרְאֵה בֶּשֶׁר וְזֶלֶו אֲחִ"כ בּוֹדֵקִי'
וּמוֹמָחִים וּנְפֻחוֹת וּמִשְׁמָשׁוֹ בֶּה וְע"י בְּקִיאוֹתָם וְכַחַס יִפָּה שְׁנִפְחוּ
הַיֵּטֶב וּמִשְׁמָשׁוֹ בְּבִקְאוֹת עֲשׂוֹ שֶׁהִיָּה שֶׁסּ הִיקָף בֶּשֶׁר. כֶּשֶׁר (רִיב"ן
וְהַר"ם מַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה) (כד) :

זבח תורה

אִלָּא נִהְגוּ לֹאסֶרֶה, מִשְׁמַע וְלֹא מִדִּינָא וְלֹא כֹתֵב רַק כְּפִי הַמִּנְהָג וְלֹא כְּפִי הַדִּין עַכ"ל.
(כג) וּכ"פ הַפְּר"ח. וּפְר"ח פֶּסֶק לְהַקֵּל אִף שֶׁאֵין (לֹאנוֹת) הִיקָף מִרְאֵה רִיאוֹה וּשְׁכ"ד
רש"ל וט"ז ועיקר. (כד) הַפְּר"ח הִבִּיא מִשְׁם הַמַּהְרִי"ט חִי"ד ס' י"א שֶׁלֹּא לִמְשַׁמֵּשׁ
בְּנִפְיחָה מֵאֲחֵר דְּבִידִי שְׁמִים נִיטְלָה הַהִקְפָּה וּמִיָּהוּ אִם נִר' בֶּשֶׁר מִקִּיף קוֹדֵם נִפְיחָה
תִּלְיִנָּן לְקוּלָא דְּלֹאחֵר נִפְיחָה הִיָּה בֶּשֶׁר מִקִּיף וּפְר"ח פֶּסֶק דְּש"ד לִמְשַׁמֵּשׁ בְּאִיזָה אוֹפֵן
אִלָּא דְּצִרִיךְ שִׁיָּהָ מִרְאֵה הַבֶּשֶׁר הַמִּקִּיף מִרְאֵה רִיאוֹה דְּתִרִי קוּלִי לֹא עֲבִידִין לִמְשַׁמֵּשׁ
וְלִהְכַּשִּׁיר בְּאֵין מִרְאֵה רִיאוֹה עַש"ב.

תורת חכם

מַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה בִּשְׁתֵּי אוֹנוֹת כִּסְדֵּרִין
שֶׁנִּסְרָכוֹ שְׁתִּיָּהֵן מִגְבֵּן לְדוֹפֵן
וּנִתְפָּרְקוּ מִהַדוֹפֵן וּנִמְצָאוּת מִחֲטָא תַּחֲבוּבָה
בִּשְׁתֵּי הָאוֹנוֹת בֵּין שְׁנֵי הַחֲתוּכִים
וְהַטְרִיפוּהָ מִטַּעַם הַפְּר"ח ס' ט"ל.
ח"ב כ"א.

לְעִנִּין בְּדִיקַת הִרְיָה אִי שְׁפִיר לְבִדּוֹק
בְּנוֹצָה אוֹ בְּמִים פְּרֻשִׁים וְהַעֲלָה
דְּמִים פְּרֻשִׁין מִהֵנִי יוֹתֵר וְצִרִיךְ לְהַזְהִיר
עַל זֶה. ח"ב רי"ב.

אִם כָּל הִרְיָה דְּבוּקָה לְדוֹפֵן בְּלִי שׁוּם
פִּילוּשׁ כֶּשֶׁרֶה. וְע"ש כִּי הִרְבָּה
הָאִירִיךְ בְּכַמָּה דִּינִים מִחוּדָשִׁים לְעִנִּין
הַדִּיבּוֹק וְהִיכֵן הַמוֹתֵר וְהָאִסּוּר. ח"ב
דרי"ב.

קֶצֶב שֶׁאֵינוֹ נּוֹפֵחַ הִרְיָה לְפָנֵי הַשּׁוֹחֵט
אוֹ לְפָנֵי הַמוֹמָחָה אַחֵר הִרִי זֶה
מִכְשִׁיל אֶת הָרֹכִים וְאֶעֱפ"י שֶׁבִּדְקָה
לְמִרְאֵה עֵינָיו וְלֹא מִצָּא בָּהּ רִיעוּתָא אֵין
לְסוֹמֵךְ עָלָיו דְּמִנָּא יָדַע שְׁכַמָּה דִּינִים
מִחוּלָּקִים יֵשׁ וְאִי לֹא צִיִּית רָאוּי לְקַנְסוֹ
וְלֹאסֹר הִבְהַמָּה. ח"ג רע"ד.

אִם נִסְרָכוֹ הָאוֹנוֹת בְּרֹאשׁם לְגִרְגֵּרֶת
שְׁבִינִיָּהֵם אֵין לְהַכַּשִּׁיר כִּי אִם
בְּפִירוֹק וּנְפִיחָה. ח"ג ג'.

אִם בִּשְׁעַת חֲתִיכַת הַסֵּרְכָא נִסְדָּקָה
הִרְיָה בְּמִקּוֹם הַסֵּרְכָא, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא
הַסְפִּיקוּ לְבִדְקָה טְרַפָּה וְהַמִּיקָל בְּזֶה
מֵאֲכִיל טְרַפּוֹת לְיִשְׂרָאֵל וְחִלְלָה לְהַקֵּל.
ח"ג רמ"ר ס"ט.

טמירדי ושכן
טסה מעשה ר'

ה ט בועה בריאה ונכרת בעבר אחר אע"ג דלא שפכי אהרדי
כשרה (כה) הג"ה והוא דלא קיימי במקום סמפונות אבל

אי קיימי במקום סמפונות דהיינו ב' אלצעות מן השפולי דקה ור'
בנסה (כו) נהגו להטריף (מהרי"ל) (כז) ואין לשנות ואפי' מים זכיס
בזוטה (מהרי"ק) (כח) ודוקא דשפכי להרדי אבל אי לא שפכי להרדי
כשר אפי' בעכורים וסרוחים. בועה שהיא תחת הורדא במקום הדק

זבח תורה

סרכא שהיתה תלויה בשפולי אומה ולמטה היתה סרכא עבה וככפתור תלוי בה
והיה נר' לעין שהיא מליאה מוגלא. זה היה מעשה. והתשובה היתה שאין
זה בועה בשפולי אלא שיש לחוש שמא סרכא היא ומחמת נקב באה וסרכא חלולה
היא ולחות הריאה יוצאה דרך נקב לתוך הסרכא ולכן נ"ל שצריכה הריאה בדיקה
לראות אם עולה הסרכא בנפיחה אז ודאי סרכא חלולה היא והריאה נקובה וא"ל
לדול בעלמא היא וכל זה בסרכא דקה אבל בסרכא שהיא עבה אמר' כל הסרכא
נתמלאת מוגלא ונקבי הריאה נסתמים ולהכי אינה עולה בנפיחה (הרי"ב ב' תקון
הזבח) ונראין דבריו וכ"ד ש"ך בנקה"כ ודלא כט"ז שכ' בסס"י ט"ל שיש לו דין
בועה בשפולי עכ"ל פר"ח. ואני הצעיר ראיתי בילדותי מעשה כנדון זה ממש דומה
בדומה והכפתור שבקצה הסרכא היתה מליאה מוגלא או מים ושאלו את פי מורנו
כמהר"ר יחיא הכהן נע"ג ודנו בה דין בועה בשפולי כד' הט"ז במעמד כמה בקיאים
והכשירו לדין דקי"ל בועה בשפולי ריאה כשרה. (כה) כלומר ומתחזי כתרי בועי
דסמיכי אעפ"כ כשרה (פר"ח). (כו) כלומר ברחוק ד' אצבעות משפולי ריאה ובהא
הוי חדוש טפי היכא דלא שפכי מבשפכי (פר"ח) וחז' לשיעורים אלו לא איכפת לן
אם יש שם סמפונות (ל"ח פא"ט סעיף ט"ח) נגד מח"ב דחושש לסמפון הנמצא
חוץ לשיעורים אלו ועיין שה"ם. (כז) בדקיימי במקום סמפונות והקשה פר"ח ב'
ש"ך דלעיל בס' ל"ו ס"ו גבי ריאה שנשפכה כקיתון כ' רמ"א דכשר ע"י בדיקה
ותי' דשאני הכא דאיכא בועה ודרך הבעות להעלות רקבון בפנים ואפשר שנרקבו
הסמפונות עד שנשתנה מראה הליחה שבתוך הבועה וא"ל לראות בכלי שום חוטים
לבנים הלכך טרפה בכל ענין. וא"ל דהתם (פי' בשאר בועה דעלמא) נמי נחוש
לבועה, דאחזוקי איסורא לא מחזקינן עכ"ל. והפר"ת האריך והעלה דאפי' לד'
החולק' על הרמב"ם דא"צ לבדוק הסמפון שתחת הבועה הכא מודים דבועה
דקיימא משני צדדין דבעיא בדיקה. והתימה ממר"ן דכ' סתם להכשיר בבועה
הניכרת מעבר אחר ואפי' בדיקה לא הצריך אפי' קיימא במקום סמפון ומה גם
שהוא עצמו כ' בב"י כד' רמב"ם דהצריך בדיקה.

ואופן בדיקת הסמפון ע"ז הדרך דסותם פי הסמפון מצד אחד ונופח מצד אחר
ובודק כבדיקה ריאה דאוושא. ובבועה דמצד אחד במקום סמפון קי"ל כרמב"ם
דבעי בדיקה וכל דלא בדק טרפה עש"ב. ובנמוקי מהר"ז הרופא על הרמב"ם
כ' דבדיקת הסמפון כר. אחר שיסיר המים או הליחה מתוך הבועה ישפוך מים דרך
קנה הריאה וינפח אי מבצץ המים במקום שהיתה הליחה ודאי ניקב הסמפון
וטרפה וא"ל כשרה ע"כ ונ"ל דבכל אופן דמצוי לבדוק או כד' הפר"ת או כאופן
זה דהר"ז ש"ד. ומנהיגנו אף בבועה הניכרת מעל"ע להכשיר בלי בדיקת הסמפון

יורה דעה הלכות טרפות לו

באר הגולה

שמואל' מ'מירא
דלמימר ס' מ'ו
וכפיר'ס'י הר"ן
וחוס' ורש"ל ועו'
פוסקים [כגון]
שלא היה במקום
דחוק כמלך המלכה
ח"כ שלא תלשה
מלמעל' בעוק' כ"י
כס' ל"ז נש' רש"י
לאורחות חיים
ממעשה שהיה
מ'מיר' דרב חולין

יש שסמפון טרפה הנכרת מעבר לעבר (כט) טיגרי הנכרת מעל"ע
דינה כבועות (בדיקום ישנים) (ט) ע"ל סי' מ"ב איזהו מקרי שופכות
להרדי :

ן י אבעבוע שנמצא בו נקב היכא *דלא ממשמשא ידא
דטבחא (לא) ואינו ידוע אם נקב טחיים או לאחר מיתה
טרפה (לב) :

ז י בועה או סרכא שנמצאו בקנה הרב או בכל מקום חוץ
טהריאה כשרה (לג) (וע"ל סס"י מ"ז) :

רח דיני טראות הריאה וכו' ה' סעיפים

א א ריאה שנמצא בה (אפי') כל שהוא (א) שחור כדיו

זבח תורה

וכד' מר"ן שסתם בש"ע. (כח) וכ"פ פר"ח דלא כאחרים שמקילין בזה ע"ש ופר"ת
כ' דלא דק הרב ולענין דינא שרי בבדיקה אפי' במליאה מוגלא ואצ"ל מים זכים
ע"ש וכ"ד רש"ל הביאו ש"ך וגו'א. וראיתי בס' זו"ת שכ' על דברי רמ"א וז"ל לא
נהגו כן במקומינו אלא בין קיימי במקום הסמפונות בין לא קיימי במקום
סמפונות בכל גוונא כשרה. שהרי דין זה בנוי ע"פ סברת רמב"ם דבכל בועא צריך
לבדוק הסמפון שתחתיה שמא נימוח. ולפי שאין אנו בקיאים בבדיקת הסמפונות
פסק הרמ"א דאי קיימא במקום סמפונות טרפה. והרב"י פסק דאין לחוש לסברה
רמב"ם דיחיד הוא הלכך בכל גוונא כשר עכ"ל. וע"ל סס"ק כ"ז. ועי' בתשובות
ח"ב סי' רי"ו שכן מצאתי למהר"ש עטאר ב' דודו ב' פרח שושן ז"ל. (כט) פי'
דבורדא אף במקום הדק יש סמפון ולכך אף בחוט בשר מקיף טרפה כל שניכרת
מעל"ע (ט"ז ופר"ח) ולפ"ז צריך להגיה ברמ"א דיש שם בדל"ת וכו' הגיה שה"ס
וגו'א כ' ב' ש"ך ורש"ל שהכריע דגם בורדא אין להטריף רק כשאין חוט בשר
מקיף ע"ש. עוד כ' מפי מהרש"ך קבלתי ששיעור שנים וד' אצבעות משערינן גם
בורדא יע"ש ופליג על הט"ז ופר"ח דוק. ובס' זו"ת כ' על דברי רמ"א וז"ל גם את
זה הוא מטעם הנז"ל שצריך לברוק הסמפון ולא קי"ל כוותיה בזה עכ"ל.
ולפי' ד"ה הזו"ת דלעיל גם בנ"ד כשרה ולא חישינן לסמפון. (ל)

ורש"ל וס' מח"ב ושי"ך ועי' פסקו להקל בטיגרי דלא מצינו חששא דסמפונות רק
בנשפכה ושכן נוהגין. וכ' הפר"ח ולהם שומעין ע"ש והפר"ת כ' דבעי בדיקת סמפון
שתחתיו ובדיעבד כשרה ע"ש. (לא) כגון שלא היה במהום דחוק כמצר החזה או
שלא תלשה מלמעלה בכח (ב"י כס"י ל"ה ולבוש (רש"י) אבל במקום דממשמשא
ידא דטבחא תלינן ביה אעפ"י שיש ריעותא דבועה (פר"ח) וכ"כ בס' ת"ד סי' ק"ץ)
אבל אי איכא ריעותא אחרייתי כהאי דטיפת דם בנקב טרפה ולא תלינן בידא
דטבחא (פר"ת) ודע דמהרש"ך ח"ג סי' ל"ב סובר דבועה נקובה אפי' בחתוכי ריאה
טרפה דאין לחלות דהטבח העביר ידו שם בכח ע"ש וכל האחרו' חלקו עליו דעדיף
טפי למתלי בבועא יותר מהריאה משום דקרומי בועא דקים ביותר ובקל מנקבי
ומצר החזה שתולין בו בין מלפני הריאה בין מבחוץ בגב בין בחתוכים ודלא כיש
טועים דסברי דדוקא בגב הריאה (משפטים ישרים סי' ט). (לב) ואין לה דמיון משום

דאין מקיפין בבועי כמו בריאה לעיל בס' ל"ו ס"ה. משום דבועות עשויות להשתנות כל שעה (פו').

בס' מ"י מוכח דאם נראית הבעה נקובה בידים שפתוחה כמין פתח או שקרועה קרע דסכין דיש להכשיר ע"ש וע"ל סי' ל"ו מש"ש על דין ה'. (כצ"ל) (לג) הפר"ח האריך להוכיח מכמה פ' שאם נסרכה הריאה למקום שהנקב פוסל בו בכל גוונא טרפה ע"ש והרשד"ם פ' כד' מר"ן מטעם דשאני ריאה דקרום שלה דק משא"כ בשאר איברים שעורן עב וכיון שאין הנקב פוסל אלא כשהוא מפולש לא חשיבין לסרכא והפר"ת בסס"י מ"ו כ' העושה בפסק מר"ן אין בידנו להכריחו להטריף ובעל נפש יחוש ע"ש ובס' חו"י סי' ע"ו הכריע כמר"ן עש"ב.

סימן לח (א) ל' הרמב"ם פ"ז דין ט"ו יש שם מראות שאם נשתנה מראה האבר לאותו המראה הרע הרי הוא כנקוב שאותו הבשר שנשתנו מראיו למראה זה כמת הוא נחשב וכאלו אותו הבשר שנהפך עינו אינו מצוי וכן הוא או' ומחית בשר חי בשאת וביום הראות בו בשר חי מכלל ששאר הבשר שנשתנה אינו חי עכ"ל לפיכך ריאה וכו'. (א) כיון דלקותא זו חשיבא כנקב פסלינן ליה בכל שהו כדין נקב (רמב"ם שם ועיין פר"ח ס"ק י"ג) ור"ת והראב"ד סבורים דאין נפסלת במראה כ"ש אלא דוקא ברובה וראיה דכי האי טרפותא מפרשי לה בש"ס ריאה שהאדימה במקצתה כשרה. ואע"ג דלא קיימא הא מלתא, מגמר גמרינן מינה, ועוד אמרו ריאה שיבשה מקצתה וכו' ש"מ דבשאר מילי כולה או רובה בעינן עי' בס' תורת חכם

מחט שנמצאת בריאה חציה בחיתוך אונה עליונה וחציה בחיתוך אונה שתחתיה ועלתה סרכא וסבבה מקום המחט והעלה להטריף משום הפר"ת. ובספרו ז"ת חלק על הפר"ת מכמה טעמי והעלה להתר ע"ש היפך ממ"ש כאן. ח"א ק"ג.

אונא שהיתה נקובה במחט והיתה המחט עוברת לחוץ ואוכלת בבשר הדופן ובעצם הדופן מרוב ימים וסרכא היתה מקפת בריאה סביב המחט וממנה לדופן והעלה להתר. ח"א ק"ד.

אומא שנסרכה לטרפש ולדופן הרחב שיש בו מכה ורובא בטרפש ונבדקה מצד הטרפש ולא בצבצה כשרה ושכנגד המכה בדופן א"צ בדיקה. ח"א צ"ט.

דיני הטיגרי וענין המורסא שבתוכה וכיצד בודקים אותה ומה דינה אם

אם יש סרכא באומה ונתפרקה ולא מפקא זיקא ולאחר שנחתכה הריאה נמצא מחט כנגד הסרכא וכן בה"כ שנמצא בו מחט וסרכא כנגדו נשא ונתן הרבה מאד והעלה להטריף, ובחייך אחי שתעיין שם על זו ותראה כמה חידושי דינים אחרים ופלפול גדול ע"ז וכמה לימודים. ח"ג ר"ו.

ריאה שהיתה האונא סרוכה מגבא אל הדופן וגם היתה הסרכא מתפשטת באונא לפניו ודבוקה אל שומן הלב והיתוו רוב הסרכא בגב האונא שהיתה רוב הסרכא שם עבה וחזקה כשרה ואינה צריכה בדיקה. אמנם אם נמצאת מחט בריאה אא"כ צ"ע תחת הסרכא טרפה. ח"ג קע"ה. **ריאה** שהיתה האונא סרוכה מגבא אל הדופן.

אם נמצאו האונות גדולות כאומות כשרה. ח' ר"ט.

- (ב) או שהוא (דומה) לַמְרָאָה הַבָּשָׂר (ג) או שהוא יָרוּק (ד)
 (אֲשָׁרֵינוּ בִּלְעָזָה) (זל"א קורין געל) בין שהוא כמראה חלמון ביצה
 (ה) בין שהוא כמראה כרכום (ו) בין שהוא כמרא' כשותא
 (ז) טרפה י וכן אם היא כמראה הבקעת שהיא לבנה בבקעת

דמ"ז במימ' דרב
 כהנא ס' ג' מימ' דרב
 דרב סמא בריה

זבח תודה

ת"ד סי' י"א וכל הפו' דחו דבריהם עיין ב"י וכ"מ שם. (ב) קורט של דיו יבש
 (רשב"ץ) ולמעלה שזה לקות הוא וסופו לירקב ולניקב (שם) ואין מראה שחור
 לקותא עד שיכנס לפחות בשני הקרומים דכיון דבניקבה בעינן ב' הקרומים א"כ
 ה' בלקתה דלא מסתבר דלהוי חמור טפי מניקבה (פר"ח ס"ק י"ג דלא כט"ז) ומורי
 נ"ע העתיק כל מראה פסול אינו פוסל עד שיכנס לשני הקרומים עכ"ל משמע
 דל"ד שחור וכן נראה בדין. (ג) הרז"ה והרשב"א סבורים דאי במשמוש דומה
 לבשר אעפ"י שמראיתה טובה, טרפה (וכן מדייק הר"ז רופא מל' הרמב"ם מדלא כ'
 כעין מראה בשר ע"ש) ולזה הסכים הב"ח (פר"ח) והרשב"ץ כ' שאין דברי הרז"ה
 נכונים ושאין להטריף רק אם מראיתה דומה לבשר אבל אם מראיתה דומה לכבד
 כשרה כדלק' דקי"ל לרבנן שזה לקות וזה אינו לקות (עיין שם דף כ"ב) אבל אם
 במישוש דומה לבשר כשרה (שם) וזוהי ד' רש"י ור"ן דלא הזכירו רק מראה והסכים
 מר"ן כאן עמהם וכ' פר"ח ובשעת הדחק יש לסמוך על פסק מר"ן להקל ע"ש. וכ'
 בס' בה"ט למחר"ם ברוך וז"ל יש בשר שנוטה לאדום ויש שנוטה לירוק גע"ל הכל
 לפי שומן הבהמה וכחישותה או לפי שנותיה אע"ג דאדום הוא ממראות הכשרות
 הואיל דאמר' בש"ס סתם כבשרא טרפה צריך לחוש כל מראה בשר עכ"ל וכ"נ ד'
 הר"ז רופא בפ' להרמב"ם. (ד) וירוק כזהב או שעוה או ככנף טווס או כהרקת פני
 אדם חולה הכל הוא מין ירוק וטרפה (כ"כ האחרון) ואפשר להקל כהרקת פני אדם
 חולה שהרי ב' הרמב"ם בפ' המשנה שהירוק בתכלית כפני אדם החולה כשרה (פר"ח)
 ופר"ת כ' דכל מין ירוק טרפה חוץ מכרתי שנוטה לגוון התכלית ועוד דהרמב"ם בס'
 היד לא הזכיר מ"ש בפ' המשנה ע"ש והר"ז רופא בפ' להרמב"ם כ' וז"ל מועתק
 מל' ערבי ולא הוצרך רבי' להזכיר בחיבור הירוק בתכלית כדמות פני אדם חולה
 שהיא כשרה, יען שהוא נכלל בסוג חציר כי ידוע שבתחלת צמיחתו הוא ירוק
 בתכלית וכשיגדל יהפך למראה אחר אכ"צ'ר בערבי עכ"ל. (ה) בין חי בין מבושל
 (ש"ך ופר"ח). (ו) כ' הרמב"ם שהוא חריע הנק' עצפר וכ' ש"ך ב' ד"מ דה"ה
 לדברים הנצבעים ממנו (פר"ח). (ז) והוא עשב הצומח בין החטים (רמב"ם בפ'י

תורת חכם

מבחרן מוכחא מלתא דבעבור הנקב
 שהיה שם עלתה בועה זו או מראה זו.
 וזה בין באונא בין באומה. ואם סרכא זו
 שהיתה באונא כנגד המחט דבוקה
 וסמוכה אל הדופן הצר שכנגדה מלתא
 דפשיטא דכשרה היא. אמנם אם אין

היא גבוהה מבשר הריאה או אם היא
 שוה לבשר הריאה. ח"ב קמ"ט.

אונה שנמצא בה מחט מכפנים
 ומבחרן ק"ד או סרכא כנגד
 המחט טרפה וה"ה אם נמצא בועה או
 אחת מהמראות הכשרות נגד המחט

יורה דעה הלכות טרפות לח צו באר הגולה

דרכא ספ"ממירא
דרפרס ספ"לליסי
דלאופתא וליסי
כחזותא כפי' רש"י
ספ"הרמב"ם
וזייתיו לעיל ס'
ל"ו ספ"י י"ב וע"ס
הרמ"ם ספ"ג

(ח). אסורה ה' ויש מי שאומר דהיינו שהיא כעין חריות של דקק
(ט). הג"ה וי"א דאף אם היא כלובן בילה טרפה (מהר"ו) (י) והכי נהוג :
ב' וכל אלו המראות אינן פוסלות עד שנופחים אותה וממרים
בה בידו (יא) אם נשתנית למראה המותר (יב) מותרת.
עמדה בעינה אסורה :

זבח תודה

המשנה) ונק' בערבי אלדאדי (ר"ז רופא ומהר"י אלצ'אהרי) והוא ידוע אצל
הסוחרים ויש בו סגולה לשתותו מי שהשקהו סם המות שותה מימיו ויוצא הכל
(שם) ובערוך פי' שיער של קשואים קטנים ובשם הגאון פי' שהוא כמין חוטים
ירקרוקים שפרים ומסתבכים בקוצים ועוד פי' צמח כדמות זהב נמשך כחוטים
למעלה מהקוצים, ור"י ור"מ כתבו שהוא שומשמן ולענין דינא נקיטנן ככולהו
פירושי להחמיר (פר"ח). (ח) הוא חד מפירושי דמא לאופתא שזכרנו בסי' ל"ו לפי'
רש"י. והרמב"ם כ' בפ"ז נמצאת כעין חריות של דקל אוסרין אותה מספק שזה
קרוב למראה האסור וכן הכ"מ וב"י דהו"ל כרתי דמכשרינן בגמרא וצ"ל דכעין
חריות אינו כ"כ וירדי כמו הכרתי אלא הוא נוטה קצת לאמלריו ע"כ וכ' הפר"ת
ולפ"ז יש לחוש ולאסור כל מין לובן כד' רש"י ולכל מין וירד"י שהוא נוטה קצת
לאמאיריל"ו עכ"ל ועיין לקמן בסמוך. (ט) כ"כ הרמב"ם בפ"ז והיינו שדרתו של
לולב לפי שהוא ירוק מעט וכוהה (מהר"י צ'אהרי) וכדלעיל משם הב"י וכ"מ.
ולסברא זו לבנה כבקעת מותר היפך פי' רש"י. וז"ל הר"ז רופא בפי' להרמב"ם ודע
שמראה לבן מותר הוא ולפי שהוא מראה הריאה בטבעה לא חש רבי' להזכירו
ואמנם אנחנו נר' לריאה אדומה לצבע הדם ההולך בה, ומראיתה הטבעי לבן, ולזה
לא נזכר עכ"ל מועתק. ומפרש זה רב גדול ובקי בטבע ובחקירה כנראה מפירושי
וכדאי לסמוך עליו בהפמ"ד ופירושו מוכרח בדברי הרמב"ם שלא כללו בכלל
מראות האסורות. שוב מצאתי להב"י ולהפר"ח בסי' מ"ד הביאו משם בעל העיטור
דלובן בריאה כשר הוא ואף שהפר"ת ז"ל חלק עליו הא מיהת עבדינן ליה סניף
לסברת הרמב"ם. (י) אחר שנתבשרה דאי בעודה חיה אינה רק זהרורית וצלולה
(ש"ך ג' מהר"ל) וב' פר"ח ולדידי מסתברא דמירי בעודה חיה ופי' לובן ביצה
לבנונית קרום דביצה ע"ש וב' פר"ת על דברי רמ"א וז"ל סברא יחידאה היא זו
דלא ככל הפו' ולא חשינן לה אלא למאי דכתיבנא דפירוש נפחא וחזותא דאיכא
שני מיני לובן דאסירי ולא בקאינן בגווייהו לזה מטרפינן כל מין לובן עכ"ל
ועיין מש"ל ס"ק דקודם זה ד' הרמב"ם להכשיר כל מין לובן.

אם סרכא ע"ג מראות הפסולות אם הוא במקום הצר או בחיתוכים ומכסה הסרכא
כל הנקב כשרה ואם ע"ג האומות טרפה (ס' קול נ' לוי סעיף מ"ד וכן הכריע
בס' זו"ת מטעם דלא גרע מנקב בפועל ע"ש ולפי מש"ל סי' ט"ל סס"ק ס"ט משם
הפר"ת נר' דא"צ לכסות כל המראה ע"ש ודו"ק.

גם בעוף פוסל המראות כמו בבהמה (הסכמת אחריו). (יא) דשמא שום ליחה
היה על הריאה שמשנה מראיתה וכשימירס בידו עליה תעבור ותשאר הריאה
בגוונה הטבעי (ב"י כ"מ) ול"ח סוף דף קכ"ג כ' הטעם משום דלפעמים אין הרוח

ג' ו' יש מי שאומר שאין מראות הללו פוסדות אלא כשהשנוי בעור מחמתו ולא מחמת מונ'א שבתוכו (יג) הג"ה וכן אם כל השנוי מראה מכ שיער שחור (יד) או דם נלמד המונח בריאה כשר (מ"כ ז' ר"י מילין) :

הגאונים וכו' הרמב"ם בפ"ו מה"ש וז"ל פ' הר"ן כסס הרא"ה ח"מירא דרבא ס

ד' ה' אם אינה שחורה כדיו לא כמראית הכחול (טו) שקורין כל'

זבח תורה

נכנס בכל חלקי הריאה וכשממרט ביד עי"ז נכנס שם הרוח ועולה וכן הסכים פר"ח. (יב) משמע אף שלא יחזור(להיות) למראה ריאה ממש אלא למראה המותר, מותר. וט"ז ורש"ל פסקו להחמיר עד שיחזור למראה ריאה וכ' הפר"ח ואינו מחזור וכ"כ ז"ל וכ"פ הפר"ת דלא כרש"ל וט"ז ודייק לה מדקאמר עמדה בעינה אסורה דהוא לשון מותר ע"ש וכ' בס' תב"ש ומסתבר טעמא כמקילים ואפי' אם אח"כ כשנחה מנפיחתה חוזרת למראה האסור וכל זמן שהיא נפוחה היתה מראה ריאה כשרה דכל מידי דמשערין בה כשהיא נפוחה משערין כמו שהיתה נפוחה בחייה ואם היה בה מראה המותר ונפוחה וחזרה למראה אסור טרפה מה"ט עכ"ד(בה"ט למהר"ם ברוך).

אם אירע שנפוחה אחר שמידטו בה וחזרה למראה מותר אמנם מבצבצא כשרה דאימא מחמת משמוש ניקבה (מ"כ הגה"ה ב"י) ופשוט הוא לפי הטעם שכתבנו בריש ס"ק י"א משם הב"י והכ"מ וגם לפי טעם ל"ח אפשר דיסכים לזה דהא מ"מ יש שם רוח אף שאינו בחוזק כ"כ וגם כי ברובן הרוח בא שם בחוזק ובשלוניק נוהגים באיזה מקום שיעשה בצבוצ' חוץ למקום הספק תולין לומר שנעשה הנקב במשמוש היד וכשרה (הרמ"י וכ"כ כנה"ג) וכן המנהג (זו"ת) ומטעם זה היכא שנסרכה הריאה למקום הצריך בדיקה וחתכו הסרכא ובדקוהו ולא בצבוצ' ואח"כ חזר לחתוך שארית הסרכא ונתן שם רוק ולא בצבוצ' אך המקום הראשון שכבר נבדק בצבוצ' כשרה דמחמת משמוש הוא וכן מעשים בכל יום,מיהו דוקא כשנפוחה מתחלה כל צרכה דאל"כ אמרי' מאי דלא בצבוצ' מעיקרא משום דלא נפוחה כל צרכה ואח"כ ראיתי להרב זו"ת שכ' כן בס' ל"י ס"ב ע"ש. (יג) וה"ה כשהמראה הוא מסיבת הבועא או בבועה עצמה וזו ד' הרא"ה והר"ן נכונים בטעמם וכ"ד האחרו' עיין פר"ח וגם הרשב"א מודה בהכי במשמרת הבית (פר"ת) (יד) כגון שבלעה הבהמה שיער וכנס בריאה דרך הסמפון (ד"מ).

כתב מ"י ואם לא נתהפך מראיתה ע"י מירוס יפתח הקרום ויראה אם אותו המראה הנר' על העור הוא בבשר דוקא והעור נקי מכל מראה, כשרה. ואם באולי יראה המראה בעור אחר הפתיחה, יראה אם יש במקום המראה מוגלא בבשר כמין רוק כשרה וגם יפתח בסכין אותו מקום לראות שמא הוא טינריאו הנמצא לפטמים בלוע בבשר הריאה ולפעמים ימצא כמו דברים גבוהים ונצמחים ונבלעים בעיגול בתוך בשר הריאה ונראה עיגולו לבן וקשה בתוך בשר הריאה ואינו יורד למטה הרבה בריאה והוא כשר ודלא כימ"מ שכ' לאסור דהא מדברי מר"ן בש"ע

יזורה דעה הלכות טרפות לה צח באר הגולה

שם ומדרכי נתן
מסקנת הגמ' שם
מ'מראה דר' כה"ס
שם מדר' נתן
הרא"ש שם
מסקנת הגמ' שם
דף מ'מ'מראה
דרכא הוות'
חזו"ת שם וכפירוש
רש"י ז"ל שם

אשכנז כליו ידומה לרקיע) או = ירוקה = פפרתי (מז) או
שהיא = כמראה הכבד (או כמראה הטחול) (ז') או שהיא
לאדומה = (אפילו) בתכלית האודם כשרה נאפי' היא כולה
כך (יז) הנה"ל וי"ל חס יש מכה בדופן (יח) נגד הריאה האדומה
טרפה (יט) ולריך לבדוק אחר זה (הכ"ל שם הכ"מ) והכי נהוג
אכן אם ייטבה הרבה גוונים מאילו המראות הכשרות כשרה (כ):
ה' יש בה קלפות כמין נתק והיא שרימה פשרה (כא):

זבה תורה

מוכח להדיא דכיון שיש מוגלא אף שהשנוי בעור כשר והכי נהוג עכ"ל. וב' בס'
מ"י ח"ב דף ל"ח ע"ב וז"ל שמעתי מבורק שראה לרבו עושה מעשה כשהיה מוצא
מראה פסולה בריאה היה קולף עור המראה ונותן אותו העור על מקום אחר מבשר
הריאה ואם היה משתנה היה מכשיר עכ"ל. וקרוי לזה כ' הר' זו"ת וז"ל ואני ראיתי
בודק מומחה שהכשיר מראה א' שחורה בתר דגריד הקרום וגרד אותו שחור בצפרנו
ומצא למטה דם שחור ועיין באותו מקום דאיגלד ולא היה שחור ולא אדום אלא
כמראה ריאה והכשירה והכי מסתברא כיון שהקרום היה קיים כמראה הריאה
עכ"ל. (טו) כחל בערבי שהוא שחור ולא שחור ממש (ת"ד סי' ק"ץ). (טז) דהיינו
חציר כדמתרגם חציר כרתי. (יז) ואפי' אינה מתלבנת כלל בנפיחה (אחרו'). (יח) או
בטרפש (קול'ן) לוי סעיף מ"ד) ומדברי מ"י נר' דדוקא בדופן דהיינו בעצם הצלעות
אבל בבשר שבין הצלעות לא חישנין אף שהאדימה הריאה ע"ש. (יט) בכל שהו
דלקותא הוא וסופה לינקב ואפי' תתלבן לאחר נפיחה חוששין לנקב (ב"ח) ובש"ך
וט"ז כ' דאם לאחר נפיחה תחזור למראה כשר, בודאי כשרה אף לד' רמ"א (וכ"כ
בס' קול'ן לוי סע' מ"ד). ובהרות שחורות לא מיקרי מכה בדופן להטריף (שם)
ומר"ן בס' הבי"י כ' במסקנתו וז"ל ונר' דאפי' נמצאת מכה בדופן והאדימה הריאה
כנגדה כשרה כיון שלא הוזכר זה בתלמוד לד' רש"י ורי"ף ור"ן ובה"ג ורמב"ם
והרשב"א והר"ז והרמב"ן ומ"מ שמעתי מפי בקי שפעם א' ראה מכה בדופן ובדק
בריאה כנגדה ומצאה אדומה ומשמש בה ונחתכה וכל כה"ג פשיטא דטרפה ולא
מחמת המראה אלא משום דהו"ל בשר מעופש שהרופא גורדו וכי היא ריאה
דנפלה תלחי תלחי עכ"ל וגם הש"ך הביא ב' רש"ל להכשיר. (כ) ולא אמר' כיון
שנהפכה לכמה גוונים נתקלקלה ועתידה לינקב (עב"י ופר"ת) וכ' פר"ת וראיתי
להרא"ה שב' אוכמי וחזותא אגלדי וכפ"ז הגם דהו מראות האסורות כיון דהו
בגילדי ולא בעור הריאה עצמה כשרה וכ"ע יודו לזה בתנאי דבתר דקולף הגלדי
ישאר עור הריאה במראית מותר, ובהיכא דנמצא עור א' משני עורות הריאה לקוי
וחבירו לא, נר' דכשר, מידי דהוה ניקב זה בלא זה, או דאגלדיא ע"כ. עוד כ'
ובהיכא דעור אחד כדיותא ועור א' ככוחלא אק' להקל ע"כ, ולענ"ד להכשיר דהא
מראה כשר לא חשיב לקותא כלל וכיון שלא נכנס הלכותא גם לקרום השני אין
לחוש וכמש"ל ס"ק ב'. עוד כ' ואצ"ל אם בשר הריאה מבפנים אדום אפי' אין שני
העורות שחורים אלא אדום טרפה אבל חד וחד, לא. הגם דמבפנים האדימה וכל
המיקל באיזה פרט ממ"ש צריך ראייה ברורה ע"כ וגם בזה נלע"ד להכשיר דהא

א"רש"י בחולין ריש
דף י"ב מהא
דאמור רבנן זיל
בתר רובא וכו' פ
הרשב"א כת"ה

לט דיני בדיקות הריאה וכו' כ"ה סעיפים:

א א אין (צריך) לבדוק אחר שום טרפות מן השתם חוץ מן
הריאה שצריך לבדוק בבהמה וחיה אם יש בה סרכא (א)
וכל הפורץ גדר לאכול בלא בדיקה ישכנו נחש (ב) הנ"ה ונהנו
ג"כ לנפוח כל ריאה אפי' לית בה ריעותא (ג) (ש"ד ובדיקות) ובקלמ
מקומות מקילין שלא לנפוח (ד) רק אט היתה בה סרכא עוברת
ע"י משמים (ה) וכן עיקר:

זבח תורה

מר"ן הב"י לא חש לר' רבי' אפרים וגם כל הפו' חלקו עליו וגם מ"ש דכיון דהאדימה
הריאה מבפנים לענ"ד מה בכך שכן טבעה וכ"כ פר"ח ס"ק י"ג שאין פיסול מראה
אלא בקרום לא בבשר ע"ש. (כא) פי' שאין אנו רואים בה שום נקב לא שצריכה
בדיקה וכ"כ הרשב"ם (פר"ח) ופר"ת כ' דצריך לבדוקה ודייק ל' מר"ן שכ' והיא
שלימה ע"ש ובזו"ת פסק כרשב"ם ושכן מנהג שלוניקוי. ואם יש סרכא ע"ג צריך
לקלוף גם אותו גלדי שתשאר הריאה שלימה תחתיו לעשות נפיחה כדת ע"כ.
אם יש בין קליפה לקליפה סרכא לא הוי כלום דהני קליפות לאו מגוף הריאה הוו
(רשב"ם פר"ח).

סימן טל (א) ז"ל הטור, והרשב"א כ' בת"ה כל טרפות שמנו חכמים בבהמה חיה
ועוף א"צ לבדוק אחריהם דחזקתן דכשרים הם שהולכין בהם אחר
הרוב ורוב בעלי חיים הם בריאים וכשרים אלא שחז"ל הצריכו לבדוק ריאת בהמה
וחיה כשהם לפנינו אם ימצא בה סרכא או לאו לפי שעלולה היא להמצא בה
סרכות לכך נוהגים בכל מקומות ישראל לבדוק בבהמה וחיה אם יש סרכא בריאה
(שם והרמב"ם) ובדיקה זו מדרבנן (טור ור"ן ורשב"ץ) ובדיקה זו יש לה שורש
בתלמוד ובמדרשים זכרם הרשב"ץ באורך בס' יבין שמועה פ"ג דף ט"ו וט"ז)
וכשנמצא שום ריעותא בריאה בדיקתה (הויא) מדאורייתא (רשב"ץ דף ט"ז ע"א
בסופו משם הרמב"ם) וזו"ת ב' מהר"א יצחקי ומיהו מאן דבעי להחמיר ולבדוק
הכל אין בכך כלום וכך האוסר על עצמו ס"ס דמיקרי מקדש עצמו במותר לו ואין זה
מוסיף על דברי חכמים וכל זה לעצמו אבל לא להורות היפך דברי הראשונים
(פר"ת) וע"ל סי' ל"ז ס"ק ס"ב וסי' ל"ג ס"ס מ"ב). (ב) ודע בדמקומינו זה ארץ
התימן הועללו הבית הכסות להנקב במחטים לרוב מציאותם כאן. וע"כ תיקן
והנהיג מו"ז מהר"ר צאלח בהסכמת ראש הגולה מהר"ר אהרן בן כה"ר שלם הכהן
עראקי נ"ע וחכמי דורו לבדוק הבה"כ היטב לראות אם יש נקב או מחט ודמי
לריאה שהצריכו חז"ל לבדוקה מפני שעלולה וכו' ועיין בס' דב"ש סי' ר"ס סמך לזה
וגם מדברי רמ"א סי' ל"ג ס"ט ודוק וא"כ אין לפרוץ גדר לאכול בלא בדיקת
הבה"כ. (ג) שמא יש בה נקב. וכ' מו"ז וז"ל אם יצטרך לבדוק בפושרין או רוק אל
יסמוך בנפיחת בעל הבהמה לפי שהוא חס על ממונו שכבר ראיתי מי שבדק
בפושרין וסמך על נפיחת בעל הבהמה ולא היה נופח כראוי ולא בקבק המים עד
שנפח אדם אחר ובקבק המים עכ"ל וכן כ' בע"י וז"ל ואשרי להם כשאין בעל השור
מנפח את הריאה ע"ש דמוכח אפי' בלא מאורע שקרה בריאה ינפח אחר ע"ש. (ד)

יורה דעה הלכות טרפות ל"ט באר הגולה

צט

בל'הרמב"ם פ"א
מה"ש וכ"כ רש"י
שם מה"ש דרב
שם הו"א שם דף ט'
וכ"כ הרא"ש
ובע"ה ע' והר"ן
והרשב"א כה"ה
ג'הרמב"ם שם

ב = מי שקרע בטן הבהמה וקודם שתבדק הריאה בא כלב
או עכ"ם ונסמה והלך לו ה"ז מותרת (ו) ואין אומרים
שבא נקובה או סרוכה היתה (ז) הנ"ה ויש מחמירין חס נאצרה
הריאה (ח) (כה"ג ורלב"ן יר"י הלוי) ואין להסיר רק במקום הפסד
גדול או בגדיים וטלאים ומיות שאין סרכות מליות כהם (טור כ' כה"ס) :
ג = בא עכ"ם או ישרא' והוציא הריאה קודם שתבדק והרי
היא קיימת נופחין אותה (ט) :

זבח תודה

שהרי לא נולד דבר שגורם לחשש (לבוש). (ה) וה"ה שאר ריעותא וכמ"ש הרמב"ם
פי"א ומעולם לא נפחנו ריאה בספרד ובמערב אא"כ נולד לנו דבר שחוששין לו
עכ"ל. ומקומינו זה מקום שנהגו לנפוח אפי' אין בה שום חשש וכ' הלבוש דהיכא
דנהגו כן אין להקל להם, והאוכל בלא נפחה במקום שנהגו פורץ גדר וכ' מו"ז ז"ל.
אם אירע שנמצאת הריאה מליאה ליחה צריך לבדוק אחר הנקבים דמחמת הנקב
באה הליחה וזהו תחלת הסרכא (פר"ח ושכ"ב אחריו).

יזהר שלא יפתח הטרפש יותר מדאי אלא כדי כניסת ידו אולי יש שם סרכא
וחותכה ושמעתי כי ה"ר יוסף ק' פל"ט ז"ל לא היה חותך הטרפש בסכין
לעולם אלא בצפורן מפני חששא זו (שם).

ודע שאין ראוי לפתוח הטרפש ולהוציא הריאה כי אם הבודק דוקא או אחר
שימשמש בה בכל חלקיה ועודה בפנים ואח"כ יוציאה הטבח ואע"ג דעד א'
נאמן באיסורין שאני הכא דמלתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד ולא אדעתיה
וגם מו"ז היה מקפיד על הקצבים שלא להוציא ריאה עד שהיה בודק לראות אם
יש איזה סרכא וצריך ליזהר בזה ולא להוציאה עד שיהיה שם בודק בקי למשמש בה
במקומה בכל חלקיה ולא יוציאה הקצב עצמו משני טעמים. הא' שמא באולי ינתק
הסרכא המטרפת ושוב לא ירגיש בה הבודק ונמצא גורם לאכול טרפות. והב' דכי
מצי בודק להרגיש בה. לפעמים נר' לעין שנקרעה ביד הטבח במקום הסרכא ועי"ז
אין יכול עוד הבודק למיקם אבדיקתה ומטריפה וגורם בזה להפסיד ממון ישראל
אשר ע"כ ראוי לקנסו ולהעבירו עד שיקבל עליו שלא לעשות (עוד) כן ואע"ג
דמדינא אין לחייב הקצב ממון מ"מ מתרין טעמי דכתיבנא ראוי להענישו (וע"ל סי'
א' סס"ק כ"ב). (ו) ואם השליך או איבד הריאה במזיד לכ"ע דינו כמו ביטל במזיד
איסור דבריהם שנתבאר בסי' צ"ט (שם) וכ"כ הרשב"ץ דף ט"ו. והפ"ת השיג
עליהם דאין לקנסו בדבר שאינו אלא מנהג או תקנה כדמוכח ל' הרמב"ם דלק'
ס"ק ז' ואין עליו רק עון פריצת גדר וכו' ומיהו אם יראה לרב העיר לאסור הבשר
הוראת שעה ולמגדר מלתא הרשות בידו. ואם אירע מאורע שעליו צריכה בדיקה
ולא הספיקו לבדוק טרפה (שם וכ"כ הריק"ש ב' רשב"א סי' כ"ב וכ"ג). (ז) שאין
מחזיקין איסור אלא ה"ז בחזקת היתר עד שיודע במה נטרפה וכשם שאין חוששין
(לקרוב) למוח ולשדרה ולכיוצא בהם כך לא ניחוש לריאה שאבדה ואין בזה מנהג
שדבר שאינו מצוי אין בו מנהג (ל' הרמב"ם פי"א מה"ש) ולשון הפר"ח משום דרוב
בהמות בחזקת היתר ואע"ג דהאידינא ברוב המקומות הטרפות שכיחי טפי

ימימרא דרבא ד י אונה הסרוכה לאונה או לאומה (יוד) בין סרוכה. מעט

זבח תודה

מהכשרות, היינו משום שאנו מחמירין כמה חומרות שאינם מעיקר דין התלמוד וכו' ע"ש. (ח) דכיון דהצריכו חכמים בדיקה אסרו אף בדיעבד כשלא נבדקה דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתם דכל א' ישליך הריאה בלא בדיקה ואין זה כלום שלא נחשדו ישראל על כך וכו' (פר"ח): (ט) וצריך להניח כל הריאה בפושרין (ט"ו) ואעפ"י שאין אנו יודעים אם היו שם צמחים או לאו מפני פשוט המנהג (ל' הרמב"ם שם) כלומר שנהגו לבדוק הריאה אם יש בה סרכא עכשיו שהוציאה בלא בדיקה יבדקנה בנפיהה מאחר שהיא לפנינו (כ"מ שם) ואם לא נפחוה טרפה כן מוכח מדברי הריב"ל וכ"כ הרא"ם ח"ב סי' ק' אבל מדברי ל"ח מוכח דלהרמב"ם אם לא נפחוה בדיעבד כשרה (כנה"ג) והר' זו"ת כ' דלענין מעשה אם חתיכות הריאה לפנינו יש לבדוק אם הם נקיות מסרכא ומאטום ומראה פסולה, כשרה, אבל אם היה בהן א' מטריפויות הללו, כיון שהיה צריך בדיקה וא"א לעמוד על בדיקתה טרפה כדלק' סי' מ"ח ס"ג וסי' נ' ס"א ואי ליתא לריאה לפנינו כשרה מידי דבא כלב או גוי וכו'.

נהגו בקצת מקומות שאחר הפשט הבהמה תופס הגוי הקנה ומושך אותו בכח למעלה וכן לצדדין, והטעם לפי שאין ברור שסרכא ניתקת ע"י תנועה זו ומספיקא לא מחזקינן ריעותא. ומיהו אם ברור אצלנו שמחמת תנועה זו ניתקת הסרכא ראוי לחוש (פר"ח ב' הרדב"ז כ"י) ובס"י חלק על תשובה זו ועמש"ל בס"ק מ"ד).

השוחט בהמה לגוי שרוצה למכור הבשר לישראל לא יניחנה בידו בין שחיטה לבדיקה דשמא הגוי יכניס ידו דרך בית ביה"ש וינתק הסרכא. ובמקום דרגילים בכך יש לאסור, ומעשה היה בטבחים ישראל והעברנום. אבל מן הסתם יראה דבדיעבד מותר שיש כאן ס"ס, ספק הכניס ספק לא הכניס. ואת"ל הכניס, שמא לא היה בה סרכא, (רשב"א ב"י) ופסקו רמ"א לקמן סעיף י"ז. (יוד) בפא"ט דף מ"ה ע"ב אמר רבא הני תרתי אוני דסריכין להדי לית להו בדיקותא ולא אמרן אלא שלא כסדרן אבל כסדרן היינו רביתיהו ע"כ ופרש"י שלא כסדרן כגון שתיים החיצונות נדבקו בסרכא ממעל לאמצעית או מתחתיה, היינו רביתיהו וזו מגינה על זו והדרא בריא שמתוך ששוכבות זו ע"ז איך מתפרקות והקרום הולך וחזק אבל כשהן שלא כסדרן זו הולכת לכאן וזו הולכת לכאן והקרום מתפרק ונסתר ע"כ. והנה בזה הענין, רבו הפירושים והחילוקים תמצאם באורר בתו' ובר"ן וברא"ש ובב"י והרשב"ץ והוא מאי דפסקיה מר"ן לדינא ומצד המנהג כאן בש"ע דלא משכחת שיהיה כשרה כי אם דוקא מחתוך לחתוך שאצלו לבד. ולפי שראיתי אני הצעיר המנהג משתלשל ובא מימות ראשונים דראשונים תופסים בפשיטות ד' הרמב"ם היפך פסקיה דמר"ן ומתירים מגב לגב וכדומה ואין אוסרים רק מראשונה לשלישית וכן ביאר מהר"י צ'אהרי דברי הרמב"ם להסמיק ולסעד המנהג. גם אני העבד באתי אחריו למלאת דבריו וראיתי להאריך ולבאר כי רבי הרמב"ם לא יחידו הוא בסברתו כי גם להקת הרבה מהפ' מסכימים לסברתו.

והנה מל' רש"י ז"ל שכתבנו מוכח פשט דשנו להכשיר מגב לגב או מחתוך לגב או מחור לחור או משפולי לשפולי שכך כתב שלא כסדרן כגון שתים החיצונות נדבקו בסרכא ממעל לאמצעית וכו' משמע כשנסרכו זה אצל זה באופן שזכרנו שיהיה כשרה והכי מוכח בפ' מל' הרמב"ם פ"ח שכ' אוזן שנמצאת דבוקה

בחברתה הסמוכה לה מותרת ואם נסמכו שלא על הסדר כגון שנסמכה ראשונה לשלישית טרפה עכ"ל. וכ' מר"ן הכ"מ וז"ל ומפשט דברי רבי נר' דלא מקרי שלא כסדרן אלא כשנסרכה ראשונה לשליש' אבל כשנסרכה לסמוכה לה בכל ענין היא כשרה וכן פי' דבריו רי"ו והגמ"י. אבל מדברי הכל בו נר' שהוא מפרש דברי רבי דאף מאונה לאונה שאעלה טרפה כל שאינה מחתוך לחתוך. וכיוצא בזה כ' המרדכי שהיא ד' רבינו וכ"נ שסובר הטור וכו' ע"כ. ובס' לח"מ כ"שד' רבינו כד' רש"י דדוקא מראשונה לשלישית וכ"כ הרשב"ץ שזו ד' רש"י ורמב"ם. גם בתו' דף מ"ז ע"א כתבו וז"ל ובתו' של רבי יהודה מצאתי להתיר ב' ריב"א דאי לא הוה אומא בכלל אוני לא תמצא שלא כסדרן בשמאל וכו'. גם הר"ן כ' על דברי רש"י וז"ל ואם בדוקא כתב הרב ז"ל, לא משכחת תרתי אוני שלא כסדרן אלא בימין אבל הרב ברגלוני כ' וכו' ע"כ משמע דמפרש דברי רש"י כפשטן דוקא מראשונה לשלישית. וראיתי להרב הגדול פר"ז ז"ל שדקדק מל' רש"י שכ' שמתוך ששוככות זו ע"ז אק מתפרקות דמשמע דוקא מחתוך לחתוך שהם שוככות הלא"ה כגון מגב לגב לא מקרו שוככות יע"ש, ולי עבדו קשה דארדייקת מסיפא דלישנא דרש"י, דוק מרישא דלישניה שכ' שלא כסדרן כגון שתים החיצונות נדבקו בסרכא ממעל לאמצעית וא"כ האי דכ' רש"י אח"כ בכסדרן כשרה שמתוך ששוככות זו ע"ז היינו לומר דסמוכות להדדי זו אצל זו וכל דסמיכי להדדי באיזה אופן מקרו שוככות. ועוד שהרי רש"י בסוף דבריו שם כ' בפירוש שהרי אמצעית מפסקתן משמע דוקא ביש אמצעית ביניהן וכן ראיתי להדרישה שדקדק כן בדברי רש"י.

עוד כ' הפר"ת דהר"ן לא מסיימא ליה מלתא דרש"י אם בדוקא קאמר מראשו' לשלישית וכו' ואני עבדו בעניינ' ל' לומר דכוונת הר"ן היא על זה הדרך ואם בדוקא היא באוני דסריכי מראשונה לשלישית כלומר דדוקא אוני דסריכי, ולא אונה ואומא לא משכחת לשלא כסדרן אלא בימינא וע"ז אמר כמסתפק וטעמא דאע"ג דר' ת' והגאונים מפרשי דכי נסרכה אונה ואומא אפי' מחתוך לחתוך לא מקרו כסדרן מטעם דבא אמר הני תרי אוני דסריכי להדדי משמע אוני לבד דאומא לאו אונה היא אלא ריאה קרו לה דאילו אומא בכלל אונה לא הו"ל לתלמודא לומר ה' אוני אית לה לריאה תלתא מימינא ותרי משמאלא ואי אומות בכלל אוני הול"ל 'אוני וכו' והנה רש"י זכר סברא זאת ודחאה דלא שנא אומא ול"ש אונה ורבא דנקט אוני לרבותא דלא תימא כיון דהם במצר החזה אינן מתפרקות עש"ב דף מ"ה ע"ב ולזה כיון דרש"י ס"ל דבין נסרכה אונה לאונה או לאומא אמאי כגון שתים החיצונות שנסרכו ממעל לאמצעית דמשמע דמיירי באונות דוקא הא איהו ס"ל דלא שנא, לזה אמר הר"ן ואם הוא בדוקא לא משכחת תרתי אוני אלא בימינא. בזה הוא שתפס הר"ן לשון ספק ומיהו מצינן למימר דליכא לספוקי בהא לד' רש"י דאפי' בשמאל משכחת לה שנסרכה אומא לאונה עליונה ממעל לאונה אמצעית אלא דנקט לה רש"י כדנקט להו רבא הני תרתי אוני דסריכי וכו' ולרבותא נקט לה דאפי' תרי אוני דסריכי מראשונה לשלישית שעומדת במצר החזה אפי' הכי אסרינן להו ולזה דקדק רש"י לומר כגון שנסרכה וכו' ולא אמר שנסמכה והאי כגון מאי עבידתיה אלא ודאי דודאי לאו בדוקא נקט הכי אלא לדוגמא נקטה.

זבח תורה

ועוד נסתייע הפר"ת מסוף ל'הר"ץ שכ' אבל מגב לגב וכו' ראוי לאסור כפי מ"ש למעלה טעמו של דבר לפי שיטת רש"י עכ"ל, גם מזה אין הכרח, שכוונת הר"ן רלפי אותו הטעם שכ' רש"י ז"ל שזו הולכת לכאן וזו הולכת לכאן מיפרקי יש לאסור מגב לגב אבל לעולם אין כוונת רש"י לאסור מגב לגב ולעולם מצית לומר לדעתו דכל שסמוכות להדדי לא מיפרקי.

גם הרא"ש בפסקיו הבין בדברי רש"י כפשטו וכ' עליו ולא נהירא ואלו היה בדברי רש"י מקום להסכים דעתו לד' הפו' היה טורח הרא"ש לכוין כוונת רש"י עם הפו' ולא לכתוב עליו ולא נהירא ואעפ"י שרבי' הב"י כ' שהרא"ש בתשו' בסתפק בדברי רש"י הא הדר ביה הרא"ש בפסקיו וכדק"ל דכל מקום דפליג הרא"ש מתשובותיו לפסקיו אזלינן בתר מה שכ' בפסקיו וכמ"ש ב"י עצמו ח"מ סי' ע"ב ובהלק"ט ח"ב סי' ק"ט.

והנה הרא"ש דקדק בפסקיו לכתוב משמע מדברי רש"י, שרצה בזה לומר שכך משמע פשטא דלישנא כמ"ש השכ"ג בכללים ועפ"י כ' הטור וז"ל כ' רש"י שאם נסמכה אפי' מגב לגב כשרה וכו' וכ' הב"י ורבי' תפס בפשיטות בדברי רש"י כמ"ש הרא"ש בפסקיו ולא כיון רבי' יפה וכו' וכפי מ"ש דפסקי הרא"ש עיקר שפיר כיון רבי' הטור וכמ"ש ג"כ הר"י תלמיד הרא"ש דודאי הכי גמרו לה מרבם הרא"ש. ודרך זו נעל"ה לפרש ל' הרמב"ם פ"ח וז"ל אוזן שנמצאת דבוקה לחברתה הסמוכה לה מותרת ואם נסמכו שלא על הסדר כגון מראשונה לשלישית טרפה עכ"ל דיש לדקדק דהול"ל אוזן שנמצאת דבוקה לחברתה הסמוכה לה מותרת וא"ל טרפה. א"נ הכי הול"ל ואם נסמכו שלא על הסדר טרפה ולא לפרושי מראשונה לשליש' והוה שמעינן דדוקא מחתוך לחתוך אבל לא מגב לגב וכדומה אלא דהרמב"ם נקט לה כדנקט רבא הני תרתי אוני דסריכן כסדרן כשרה וכדי שלא תפרש לומר דוקא תרתי אוני דסריכן דאפשר להבין דוקא מחתוך לחתוך אבל מגב לגב וכדומה לאו, לזה האריך וכ' ואם נסמכו שלא על הסדר כגון מראשונה לשלישית לומר דוקא מראשונה לשלישית אבל בשתיים סמוכות ל"ש מחתוך לחתוך ל"ש מגב לגב וכדומה כשרה ומל' אחרון דשלא כסדרן נילף ללשון ראשון בכסדרן וכדי שלא תאמר דדוקא אונה

תורת חכם

אטום לא מיקרי אטום אלא כשהוא מב' צדדים אבל אם עולה בנפיחה מצד אחד ומצד השני אינו עולה לא מיקרי אטום ועוד לא מיקרי אטום אלא בסומכיה אבל בקולשיה לא מיקרי אטום וכ"ז לד' הראב"ד וכ' הפר"ח דראוי לסמוך עליו. ח"ב קמ"ח.

אומא שנסרכה אל הדופן שכנגדה וחתכה ואח"כ נמצאת מכה בדופן וכשנפחו הריאה היתה מפקא זיקא מנקב דק והעלה דבסמוכה תלינן שנעשה הנקב כשהפרידו אותה מהדופן אבל אם היא סרוכה לא תלינן. ח"ב רס"ו.

סרכא מהנקב לדופן פשיטא דטרפה דלעולם נקב שאינו נסרך רק פתוח לרווחה לא עלה על שום דעת אדם להתיר. ח"א צ"ד.

אם נימוקה הריאה ונמצא בה מחט טרפה. דודאי ניקב הסמפון ואין בשר הריאה עדיין לסתום הנקב אעפ"י שעולה בנפיחה. ח"א צ"ד.

יש לו לבדוק לעיין ביסוד ועיקר שורש הסרכא שעיקר שורש הסרכא הוא עב וחזק ושאר ההתפשטות הוא כמו קרום דק וחלוש וכל היכא דחזינא עב וחזק שדינא ביה רובא ואידך אינו אלא התפשטות ותלינן להקל. ח"א ש' צ"ע.

לאונה אבל אונה לאומה לא, לזה דקדק ואמר כגון וכו' לומר דמפני דעסיק לדבר בדיני אונות וכדנקט להו רבא לא הוה שמעינן מינה לדין אונה באומה לזה דקדק ואמר כגון, לומר דלדוגמא הוא ואה"נ אפי' אונה לאומה וכמ"ש ג"כ בדעת רש"י. שוב עיינתי ברמב"ם פי"א וראיתי שכל מה שפירשתי בדברי הרמב"ם נכון ויציב. והפרי"ת ב' דכוונת הרמב"ם לומר ואם נסרכו שלא על הסדר כגון מראשונה לשלישית לומר שאם נסרכו אפי' מחתוך לחתוך מראשונה לשלישית ורבנותא אשמעינן דאפי' מחתוך לחתוך וכו' ע"ש. לי עבדו קשה להבין כן, חדא דאלו הוא כן, הוה שמעינן לה מוקדאמר אוון שנמצאת דבוקה לחברתה הסמוכה לה דמשמע דוקא בכה"ג דנסרכה לחברתה הסמוכה לה ותו לא צריך לפרושי. שנית דהיכי תסלוק אדעתין לומר דבחתוך שלא כסדר סמיכותן מקרי כסדרן עד שהוצרך לפרש כגון מראשונה לשלישית אלא ודאי דפשטא דלישנא דוקא מראשו' לשלי' הא כל דלאו הכי כסדרן מקרי. ומאי דכ' עוד הפרי"ת ז"ל והתו' והרשב"א והר"ן פי' דטעם הסרכות הוא משום דעתידה להתפרק וכ' הר"ן ולפי' היה אפשר להתיר סרכא בכסדרן אפי' מחתוך לגב וכדומה אלא שהראשונים כתבו שצריכה בדיקה, ומוקדאמר הרב היה אפשר להתיר משמע דלא קי"ל הכי וכו' ונר' דמשום דמסיק בה לאסור מגב לגב וכדומה בד' רש"י וכו' לזה כתב היה אפשר להתיר וכו' ע"כ.

אחר נשיקת רגליו לא כ' הר"ן זה אלא לומר דאפי' לחולקים על רש"י בטעם הסרכות דס"ל דאין סרכא בלא נקב ושאר פו' ס"ל דיש סרכא בלא נקב ולדעתייהו איסור הסרכא לא מפני נקב אוסרין אותה אלא מפני שעתידיה להתפרק א"כ בזו מגב לגב שאינה עתידה להתפרק היה ראוי להתיר אותה גם לד' שאר הפוס' וא"כ כשכתב ר"ן דברים אלו, לאו משום דמסיק בה לאיסור בדברי רש"י ודוק בדברי הר"ן שם ותמצא שהוא כן.

והנה אעפ"י שהפרי"ת רצה להסכים דברי רש"י ורמב"ם לד' הפו' עכ"ז לא מכרעא ליה מלחא רק כמסתפק בדבר ולזה תמצא שכ' ולו יהיה דהרמב"ם ורש"י יעמדו יחד להכשיר מגב לגב וכדומה כיון דרוב הפו' הסכימו להטריף, הכי הלכתא וכו' ומש"כ דאין הכרע להכחיש דברי הכ"ב במ"ש משם הרמב"ם דאפשר דהיתה להם גירסא אחרת בדברי הרמב"ם וכו' ע"כ הרי דלצד הדוחק אשר קרה לו להטב דברי הרמב"ם לאיסור כ' דאפשר דגיר' אחרת היה לו בדב' הרמב"ם משמע דמודה בפשט ל' הרמב"ם להתיר מגב לגב ומשום דרצה ז"ל להסכים דעתו לד' שאר הפו' מה שאין פשט דבריו מורים כן תלה הדבר בגי' אחרת. ואפשר לי לומר דט"ס הוא וצ"ל בכל בו הרמב"ן במקום הרמב"ם שכן מצאנו לו סברא זאת בפו'. וכה"ג אשכחן טובא בפוסקים לכתוב המדפיס הרמב"ם במקום הרמב"ן והרבה כזה תמצא בב"י שמגיה בטור בכמה מקומות הרמב"ן במקום הרמב"ם.

עוד טען הפרי"ת ז"ל על מנהג מדינת פאס שנהגו להתיר ואמרו שהוא עפ"י הרמב"ם ורש"י וכ' עליהם שאין ברירתם ברירה שהתורה אמרה אחרי רבים וכו' עכ"ל, ואמר כי הנה הראשו' כתבו בטעם מנהגות המקומות שעושים נפיחה היפך הוראת הגאונים ורוב מנהגי ישראל, הוא מטעם שאין הגויים אוכלים באותם המקומות משחיטת ישראל ואם ינהגו כד' המחמירים יהיה איבוד והפסד גדול בממונם של ישראל כמפורש בב' בטעם מנהג שלוניקי וגם מהר"ר יחיא אלצ'אהרי כן כ' שהוצרכו בארץ התימן לסמוך כדברי המקילים מהאי טעמא. וכבר נשאל

ס"ט מ"ו [א] לפי' בין סרוכה כולה שלא כסדרן טרף' (יא) 'כסדרן כשרה
רש"י מפני שאין סירכה גלל נקב וכו' ויולא מעט

מעט דרך הנקב ונעשה קרום אע"פ שסוחס הנקב קרום שעלה מהמת מכה בריאה חיצו קרום דסופו
ליסתר אבל כשהוא סרוך' כסדרן אחרתה סוחמזה ומנינה על הנקב והקרום הולך וחוזק והתו' פי'
דהסירכה רגילה לבא בריאה גלל נקב מתוך שהיה שאכת כל משקה והא דטריפה שלא כסדרן היינו
משום שסופה להתפרק והשוכה כנקובה כיון שסופה לניקב וכחכ' הכי' שכ"נ דעת הרמב"ם ס"ט

זבה תורה

הרשב"א בסו' רנ"ג על כיוצא בזה והשיב דבמקום הפמ"ר ושעת דוחק סמכינן על
היחיד במקום רבים וכמ"ש פ"ק דנדה מעשה ועשה ר' כרבי אליעזר, לאחר שנזכר
אמר כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדוחק ואקשינן מאי לאחר שנזכר, אלימא
לאחר שנזכר דאין הלכה כר"א אלא כרבנן, בשעת הדוחק היכי עביד כוותיה אלא
דלא איתאמר הלכתא לא כמר ולא כמר. ומאי לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליה
אלא רבים פליגי עליה אמר כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדוחק ואמר' התם
דף ט' מאי שעת הדוחק איכא דאמרי שעת בצורת הואי עי' מס' נדה פ"ק דף ו' ע"א
וברש"י שם ובתו'. וא"ד אפי' עובדא וחשו רבנן לפסידא דטהרות ומי שסומך על
המיקל בשל תורה עובר וכו' אבל אם היה רב א' במקומם ולימדם כן הולכים אחר
דבריו זהו חלוקת בני ארץ ישראל ובבל בתרבא דאִתְרָא דאלו אוסרין ואלו מתירין
ואוכלין. ואוכל בחשאי אפי' בבבל אם דעתו לחזור ולהימנות עם אנשי מקומו
ואעפ"י שהוא חלב דאוריתא לרברי בני בבל. והנה במקומו של ר"א כורתים עצים
לעשות פחמין לעשות איזמל ולא מיחו בידם חכמים לפי שהם עושים כדברי רבם.
ובפ' כל הבשר אמרי' לוי איקלע לבי יוסף רישבא איתאיא לי רישא דטווסא בחלבא
ולא אכל ולא אמר להו ולא מיד. כי אתא קמיה דרב אמר אמאי לא תשמיניהו א"ל
אתריה דר' יהודה בן בתירא הוה ואמינא דלמא דרש להו כר' יוסי הגלילי דאמר
יצא בשר עוף שאין לו חלב אם. וכן רבים. וכן (אולי צ"ל ומן) הדרך הזה כל שנהגו
לעשות כל מעשיהם ע"פ אחד מגדולי הפו' כגון במקום שנהגו כהרמב"ם וכו' והרי
עשו כל אלו הגדולים כרבם וכו' ומסיים ואם יש ת"ח ראוי להוראה ורואה דברי
המיקל בזה, אפשר שיעשו כקולו מפני שהוא מסכים בהוראתו עם המיקל והם רבים
כנגד יחיד עכ"ל הרי לך מבואר דבמקום שנהגו ע"פ הוראת גדול, במקום דוחק
והפמ"ר יכולים לסמוך עליו, דשוויה עלייהו לרב. ואף אם לא נהגו ורואה חכם
העיר הראוי להוראה לסמוך על המיקל, תו לא הוה המיקל יחיד בסברתו כיון דהאי

המורה האחרון נעשה סניף לסברתו הוה רבים.

א"כ אפי' יונח שהרמב"ם יחיד בסברתו אפשר דרבנן קמאי מתוך משא ומתן
הסכימו לסברתו וקבעו מעשה לדורות וא"כ הוה רבים ושפיר מתקיים קרא
אחרי רבים.

ומדברי רשב"א בתשו' זאת מוכח דלא אמרי' אחרי רבים אלא שלא במקום דוחק
והפסד אבל במקום הפמ"ר ודוחק ליתיה להאי כללא כדמוכח מעובדא
דריב' דסמך אר"א במקום רבנן.

והנה כ' מהר"ם נ' חביב רבו של הפר"ח בכללים שבסוף ספר גט פשוט כלל ה'
וכלל ו' דמאי דאמרה תורה אחרי רבים היינו בסנהדרין שנחלקו בדין א'

(יב) ואין נקרא כסדרו אלא בשנים זו אצל זו מחיתוך שר זו

זבת תורה

גומרין הדין על פי הרוב אבל אותו דין אינו נשאר הלכה קבועה לדורות דיכול הדור האחרון לקבוע ההלכה כדברי היחיד שהרי אמרה תורה ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וכ"כ הרמב"ם רפ"ב מה' ממרים וז"ל ב"ד גדול שדרשו בא' מן המדות וכו' ע"ש וכ"ש דיכול הדור האחרון לסמוך על היחיד באיסורא דאורייתא והאריך הרב להביא ראיות תלמודיות ומסיק בסוף דבריו בדורות האחרו' אנו יתמי דיתמי אין לנו להקל באיסורי תורה במחלוקת פו' לסמוך על מיעוט פוסקים להקל אפי' בשעת הדוחק והפמ"ר, ואם במקצת עמירות נהגו להקל ע"פ המתירים אין מוחק בידם כמ"ש מור"ם י"ד סי' ס"ט גבי חלב הכרס דבני רינוס נוהגים היתר, גם בי"ד סי' ר"א גבי טבילה בנהרות בימות הגשמים וכו' ע"ש ובאיסורא דרבנן גם אנו יתמי סומכים בשעת הדוחק כיחיד נגד רבים וכ"ש במיעוט נגד רבים וה"ה בקטן אצל גדול עש"ב והפמ"ר סי' ט"ל ס"ק כ"ז הביא מעשה דר"א שהביא הרשב"א וסיים בה ואמרין התם דאפי' רבנן מודו בשנת בצורת משום דאיכא הפמ"ר ופ"י שעת הדוחק. ומכאן סמכו האחרו' לסמוך על מיעוט פו' להקל בהפמ"ר כמ"ש הרשב"א סי' רנ"ג אבל בהפסד מועט אין להקל כלל(עכ"ל). והפמ"ר ז"ל מטוניה מטינא עליה שכ' ב' האחרו' שהעלו שאינו נקרא רוב אלא רוב הבא מתוך משא ומתן וכו' ע"כ והם דברי הרלב"ח בתשובה. וסתם אמרו בין להקל בין להחמיר ולפחות היכא דנהגו להקל ע"פ מיעוט פו' מניחין להם במנהגם ולא למחאות בידם (י) (יא) ז"ל הב"י פרש"י שטעם איסור הסרכא לפי שאין סרכא בלא נקב שמתוך שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשקה נעשה עב בתוכה ויוצא מעט מעט דרך הנקב ונקפה ונעשה קרום אעפ"י שהוא סותם הנקב ואינו מוציא רוח הא אמרן קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום שסופו ליסתר ואמר שכך מצא בתשובות הגאונים. וכ' התו' דלפרש"י משום הכי בכסדרן כשרה דאע"פ דודאי ניקבה הריאה וקרום העולה מחמת מכה בריאה אינו קרום היינו כשאינו סרוך בכסדרן, אבל כשהיא סרוכה בכסדרן חברתה סותמת ומגינה על הנקב והקרום הולך וחזק. והתו' פי' דרגילה הסרכא לבא בכל מקום בריאה בלא נקב מתוך שהיא שואבת כל מיני משקין והא דטרפה שלא כסדרו היינו משום שסופה להתפרק וחשובה כנקובה כיון שסופה לינקב נר' שכ"ד הרמב"ם פי"א מה"ש עכ"ל וכ"כ הרשב"י. והראב"ד סובר דבכסדרן לא מחמת נקב הוא רק נעשה מפני דוחק רביצתה אבל בשלא כסדרן ודאי מחמת נקב הוא ואעפ"י שעולה בנפיחה קרום הוא שעלה על הנקב והובא ג"כ בב"י. (יב) ז"ל הב"י יש מצריכין בדיקה בכסדרן וכ' סמ"ג דפולגתא תלי באי ש'סרכא בלא נקב לדברי האומר' אין סרכא בלא נקב בעי בדיקה ומשמע מדבריו דאפי' לדברי האומרים דלא בעי בדיקה אם יש נקב בפועל טרפה והעיסור כ' מסתברא לן דאע"ג דמפקא זיקא כשרה דסתימה מעליא היא כחלב טהור שסותם וכו' וסיים הב"י ומיהו אם אירע שנפחזה ומפקא זיקא נ"ל דטרפה וכמ"ש ב' סמ"ג עכ"ל והפמ"ר הסכים לסברת רב"י ז"ל.

ויש לדקדק מל' רש"י שכ' דאין סרכא בלא נקב משמע דודאי יש שם נקב אלא משום דהוי מקום רביתה הקרום הולך וחזק א"כ ודאי שר' רש"י להכשיר בהיכא דנמצא נקב כיון דתלי טעמא שהקרום הולך וחזק וכ' שם שכ"ד הגאונים

לחתוך שר זו (יג) וואפי' היא בארכסון ואפי' יש בה פרוש
אבר מגבה שר זו לגבה שר זו או אפי' מחתוך לגב או משפוי
לשפוי או משפוי לחתוך או אפי' מחודה שר זו לחודה שר
זו שאצלה או אפי' מחודה של זו לחתוך שר זו שאצלה נקרא

כל ש"פ סס"כס
הגאונים וכה"פ

זבח תורה

וא"כ בהפמ"ר כדאי הם רש"י והגאונים והעיטור לסמוך עליהם וכן מתבאר
בהדיא מדב' התו' שכתבנו בס"ק י"א בפ"י דברי רש"י ז"ל. שוב מצאתי להפ"ח ב'
הריב"ל ח"ב סי' פ"ג שמסכים כן וז"ל לעניננו ושאיני היכא דנאחזת מחתוך לחתוך
דכשרה משום שהסרכא מקרב החתוך לחתוך וסותם וכו' ע"ש הבאתי לשונו לקמן
ס"ק כ"ד ועיין בהריט"ץ סי' נ"ט דמבואר שם דאפי' ניקב ממש מחתוך לחתוך
כשרה משום דהוי מקום רבייתה ע"ש.

וצ"ע על רבי' הסמ"ג, ורבינו ב"י שנמשך אחריו איך החליט הדבר לאסור לדעת
הסוברים דאין סרכא בלא נקב דלפי הנלע"ד דלדעת הגי רבוותא שרינן לה
זולתי לד' הראב"ד וטעמו ז"ל, וע"ל ס"ק ל"ו ואולי סובר הסמ"ג ורב"י כשהנקב
בפועל ואין הסרכא מכסה כל הנקב דוקא. דאם מכסה הסרכא כל הנקב פשיטא
דכשרה וע"ל ס"ק ס"ט. והרואה יראה דאפי' לד' המחמירים לבדוק בכסדרן
וכדכתיבנא משם הב"י ריש ס"ק י"ב והיא ד' רגמ"ה ואחרים הביאום התו' וכתבתי
לשונו בס"ק פ"ח ד"ה ושמעתי וכו' דמוכח בפ"י דאף שיש נקב בכסדרן והסרכא
מכסה כל הנקב דכשרה ולדעתי הקטן דבכי הא גם רב"י יורה לזה ולא אסר אלא
כשהנקב לא נסתם בסרכא ובזה עלו דברי מר"ן הב"י כהוגן לד' כ"ע והכי דייקי
דברי רש"י שכ' שהקרום הולך וחזק בשנתקדם קרום על הנקב הא לאו הכי אלא
שפתוח לרווחה לא ודוק. הכלל העולה דאם ניקבה בחתוך ונתכסה הנקב בסרכא
כשר מטעם הגנה. ואם לא נסתם בסרכא רק נשאר פתוח בפועל טרפה וכן ביאר
שה"ם דברי רש"י דף מ"ב שיטה י"ד ובהכי מיירי רב"י. ואם נסתם קצת הנקב
בסרכא וקצתו נשאר פתוח באנו למחלוקת האחרו' והפ"ת גבי נסרכו האונות
לדופן עיין לק' ס"ק ס"ט מה שסיימנו בו ודו"ק.

ריאה שהיה לה למעלה מחתוכי דאוני במקום השלם אונה א' והיה החתוך שלא
במקום חתוכה אלא למעלה במקום השלם ובאותו החתוך והסדק שהיה לה
יצאה סרכא מחודר לגב אעפ"י שיצאה מן הכלל ויש חתוך במקום השלם אין להקל
ומעשה היה ואסורה (הרי"ב ב' הריט"ץ סי' ס"א).

ריאה דלית לה חתוכא דאוני אלא למטה מעט כט"ד שהיא כשרה אם נמצאת
סרכא באותו השטח השלם ממקום למקום מגב לגב טרפה דכיון דהוי מקום
הרגיל להיות לה חתוכי דאוני אע"ג דזו אין לה דינינן לה כאילו אית לה ואי בריר
לן שהיא מגב זו לגב זו טרפה (שם) ואי מוכחא מלתא דברייתה כך ולא סריכן
בכסדרן מסתברא להתיר למאן דס"ל להתיר סרכא מינה ובה אלא שאני מן
המטריפין סרכא מינה ובה ע"ל ס"ק כ"ד ולפי מש"ל משם הרמב"ם וסיעתו דאין
איסור אלא מראשונה לשלישית יש להתיר בכל אלו. 2

שלא בסדרן: הג"ה וי"א דאפי' כסדרן לריך בדיקה שאין נקב בריאה (יד) ומאחר שאין אנו בקיאים בבדיקה כל מקום דאיכא ריעותא יש להטריף כל סרכא (הגמ"י וכל זו) וי"א להכשיר (טו) אם היא מעיקר האונות עד חליין (טז) (מהרי"ו) אפי' מפולש (יז) וכן מוכיח להכשיר כי האי כסדרן (יח) וכן אם יש כמין קרום (יט) בין אונה לאונה או בין אומא לאונה כסדרן יולא מעיקרי (כ) עד לחלופיהו (כא) אין להטריף דרך הוא להמלא כך ואין זה סרכא ואין דרך קרום

זבח תורה

שוב עיינתי בהריט"ץ וראיתי דמאי דפסק בה לאיסור הוא משום דס"ל כש"ע לאסור מחדוד לחדוד ומחדוד לגב וכו' ע"ש. ואם היתרת פחותה מט"ד מגבא או מקמא או גבשושית ויצאה ממנה הסרכא אל גב אותה אונה שבה היתרת או הגבשושית אם אין הבשר שתחת הסרכא מקמיט כשרה דהוי כמינה ובה ואם הסרכא יוצאה ממנה אל גב האונה השנית הסמוכה אצלה נמי כשרה לד" הרמב"ם ודעמיה ודו"ק. (יג) היינו אותו המקום הרחב קצת הנראה מבפנים ושוה מבחוץ במקום שכיבת האונות זו אצל זו כאלו נחתכו זו מזו. וחידוד, הוא החידוד הדק ונראה מבחוץ. וכפ"ז יובן ההפרש שיש בין חדוד לשפולי, ואמאי אצטריך למתני תרוייהו, שיש מקום לבעל דין לחלק קצת בין זה לזה מטעם קלות או קושי פירוק החבור (דב"ש סי' ק"ו) וז"ל שה"ם שפולי הוא תחתית האונות בהיות הבהמה בחייה ראשי האונות הוא לצד מטה. נה" שפולי

ויתיצבו בתחתית ההר תרגום בשפולי טורא

ומחדוד לחדוד הוא שפת האונות שבין חתוך לחתוך עכ"ל. (יד) וטעמם מדיקאמר בגמרא אמר רבא תרתי אונות דסריכין להודי לית להו בדיקותא ה"מ שלא כסדרן אבל כסדרן היינו רביתיהו וכיון שלא אמר טרפה וכשרה ש"מ שלא כסדרן לית להו בדיקותא הא כסדרן אית להו בדיקותא אבל בלא בדיקה אסירא (פו'). (טו) אפי' בלא בדיקה (פר"ח) (טז) דדרך להמצא כך והיינו רביתיהו כדמסיק רמ"א טעמא וב"ה במהרי"ו אבל למעלה מחציין דהיינו שהקרום הולך על כל צד האונות דהיינו עד ראשם אם יש חלון טרפה וא"ל כשרה (ב"ח וט"ז) (יז) דהיינו שיש חלון ואפי' באלכסון (ט"ז וש"ך). (יח) כלי בדיקה ואין חילוק בין אונה לאומא דלא כרש"ל וט"ז (ש"ך ופר"ח). (יט) הן קרום דק או עב (ב"י וש"ך ופר"ח דלא כב"ח). (כ) פי' שאינו מפולש אבל אם יש בו חלון דינו כסרכא כ"כ ז"ל (פר"ח) (כא) אורחא דמלתא נקט שכן הוא דרך קרום להמצא אבל אה"נ אפי' יותר מאמצעיתו דאל"כ אין חילוק בין קרום לסרכא (ש"ך) וא"ל דבקרום מכשרינן אפי' מחדוד לחדוד משא"כ בסרכא וכמ"ש בסמוך לקמן ס"ק כ"ב ב' הב"י דמלשון ההג"ה משמע דלא

תורת חכם

בועא בשיפולי במקום סמפונות וכן הסמפון כשרה. ח"ב ר"ו.
בועא בורדא במקום הדק במקום

ז"ל לימלא חלה בין חונה לחונה (כב) או בין חונה לחומה אבל לא בשאר מקומות (ב"י) ואם נמלא בשאר מקום (כג) אינו חלה סרסא. וכל מקום שהסרסא כשרה אף אם יש סרסא תלויה גם באותן סרסות והוא נקרא סרסא כפולה כשר (ב"י) (כד):

זבח תורה

מכשיר בקרום אלא בכסדרן ממש דהיינו מחתוך לחתוך (פר"ח) (כב) ונ"מ לדידן דמכשרינן כסדרן בלא בדיקה אם ימצא קרום משפולי לשפולי או מחדוד לחודוד כשרה דאין זו סרסא (כ"ב הרב"י) וממ"ש הרשב"א בת"ה הביאו ב"י שלמד מדברי הרמב"ן דכל שלא כסדרן אפי' היו סמוכות בסרסא חזקה מראשה ועד סופה טרפה ע"כ מוכח דאין חלוק בין קרום לסרסא וכן יש לדקדק מתשו' הרשב"א סי' ב' ומדברי הר"ן. ותימה על מר"ן שנמשך אחר הר"ן וא"כ היכי מכשרינן בקרום בין עב בין דק ומה בינו לסרובה כולה בלי פלוש דמטרפינן שלא כסדרן ולד' מר"ן צריך לדחוק דסרובה כולה דקאמר לאו דוקא ומיירי בדאיכא חלון ומ"מ העיקר להחמיר לד' הרשב"א ור"ן וזולתי במקומות שנהגו בו היתר ודוקא בבהמת ישראל (פר"ח) (כג) כגון בין ריאה לורדא (ב"י). (כד) כ' הרב"י שאם יוצא סרסא תלויה מהדיבוק שבין אונה לאומא ונסרבה ראשה השני באותה אונה או אומא עצמה כשרה ולא אמרינן דדלמא סרסא זו באה מהאומא וראשה השני נסרך לאונה כלומר מחתוך לגב וכה"ג דהו"ל ס"ס, ספק מחמת הריאה ספק מחמת הדבוק ואת"ל מחמת ריאה שמא בא ראשה האחר ממקום שנסרבה אליו ראשה השני ע"כ. ומיהו דוקא כשאין בשר הריאה שתחת הסרסא מקמיט כדלק' ס"ט (ש"ך), אבל הריק"ש כ' לדל' המטריפים מגב לגב או מחתוך לגב אף זו טרפה היא וכ"כ רשד"ם ולפ"ז אף בסרסא מינה ובה טרפה וכן נ"ל עיקר והאריך הפר"ח ושכ"ד הרשב"א והרא"ש והרמב"ם והטור שלא התירו אלא כשאינה נאחזת לשום מקום ושמהריב"ל רצה להכשיר וחלקו עליו כל חכמי סלוניקי והטריפו וכ"ד רש"ל וט"י. והריב"ל ח"ב סי' פ"ג כ' שהמנהג להטריף וכ' עוד שם דאף אם בחתוך עצמו נאחזת בשני ראשיה שיש להטריף לסברא זו ושאינה היכא דנאחזת מחתוך לחתוך דכשרה משום שהסרסא מקרב החתוך לחתוך וסותם משא"כ הכא והכי נקיטין עכ"ל פר"ח. ובס' מ"י חולק להכשיר כשהסרסא שבחתוך ושבגב שוין בשיעורן וכ"ש אם הסרסא שבחתוך גדולה יותר משל גב ואם שבגב גדולה יותר משל חתוך טרפה דמוכחא מלתא דעיקר הסרסא בא מן הגב וסופה להתפרק עכ"ל והד"מ וב"ח ולבוש וש"ך הסכימו לד' מר"ן ז"ל ולא חילקו.

ואם ראשה השני של סרסא זו סרובה לדופן שכנגד האונות אף אם נוטה לאומא יותר כיון שהאונה והאומא מדובקות יפה וסרבה זו יוצאה מבין הדבוק כלפי הדופן כשרה דהוי רבייתה כל שאינה יוצאה מהאומא עצמה וכמ"ש בב"י ב' הרב דוראן והדופן מגין שפיר בכה"ג כיון שהסרסא כנגדו ממש ול"ד כלל לסרסא היוצא מחתוך אונה לדופן דטרפה דשאני התם שאין הדופן יכול להגין בנקב שבחתוך משא"כ הכא (פר"ח).

סרסא מגב לגב וסרסא יוצאה מזאת הסרסא ונסרכת לדופן טרפה ולא מהני נפיחה (מ' :) ולפי מ"ש לעיל משם רמב"ם ורש"י דמגב לגב כשרה דהוי כסדרן ה"נ מכשרינן ל' עתם בדין זה במגב לגב באונות או שהרוב באונה.

יחסינת הרשב"א
הרב"י ותוספות
והרא"ש אמימר
דרכא סד דף מ"ו
הרמב"ם סד
וש"ס כעשה
וכ"כ העור

ה ואם נסתפק אם היא בגב או בחתוך (כה) וכשנפחין אותה הרבה נראה שהיא בחתוך וכשאיין נפחין אותה כ"כ נראית הסרכא שהיא בחוץ (כו) כשרה:

ן העינוניתא דורדא לכל מקום שתסרך טרפה (כז) "אפי' לבנים שיה ואפי' יכולה נדבקת בו (כח) כהוא הדין לכל

זבח תורה

עוד כ' מ"י סרכא יוצאה מסרכא כסדרן ונסרכה לדופן טרפה ובמקום שנוהגין נפיחה יש להכשיר שאפשר שיצא מהדופן ובמקום שלא נהגו נפיחה טרפה עכ"ל וע"ל בסמוך מ"ש משם הפר"ח ד"ה ואם ראשה וכו'. (כה) כגון שנסרכה בשפת האונה כסדרן אלא שיש להסתפק אם הוא מחתוך לחתוך או מגב (ט"ז). (כו) ועתה הספק הוא בחייה אין הריאה נפוחה כ"כ וא"כ בחייה אפשר דהיתה הסרכא בחוץ, ה"ז כשרה דאזלינן בתר רוב בהמות דכשרות הן ורובא דאורייתא (רשב"א סי' קע"ד) והפר"ח חולק מטעם דכל מקום שנמצא שם ענין הטורף ולא ידענו ענינו אין תולין בו להקל דהו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא. והראיה ספק דרוסה ע"ש ובריש סי' כ"ט. ולפי מש"ל ס"ק י' ב' הרמב"ם ורש"י מכשרינן בנ"ד בכל ענין. (כז) וטעמא כ' שם דכולהו לגבי דידה לאו היינו מקום רבייתה שאפי' כיס שמונחת בו פעמים הרבה יוצאה ממנו (הר"ן והרשב"א ב' הגאונים ושכן נהגו וכ"כ העיטור) ואפי' חסרה אונה מימין והורדא משלמת אין לה דין אונה ונטרפת לכל מקום שתסרך (פר"ח דלא כיש מי שכ' להכשיר).

ואם היו שני ורדות ונסרכו זו לזו או שנחלקה הורדא ויש סרכא ביניהם ומחברתן כמו מחתוך לחתוך הרב מ"י וס' קולן לוי סי' נ' הטריפו גם בס' ע"י פסק כן ונתן טעם משום שהלב שוכב על הכיס של הורדא ודוחקתה ומחמת דחקה מתפרקת הסרכא שביניהם ויהיה נקב וכל העומד לינקב כנקוב דמי ע"כ ובס' זו"ת כ' ב' כנה"ג שהיה נ"ל להכשיר אלא שמצא להרשב"ג שהטריף והרשב"ץ בדף כ"א ע"א כ' וז"ל ואם נמצאו שני ורדות ונסרכו זו לזו י"א דטרפה שלא הכשירו אלא תרתי אוני וה"ר יצחק הקטן קרובינו הורה להתיר שכיון שהסכימו להתיר ב' ורדות הרי הן כשתי אונות להתיר בכסדרן ויצאו דברינו בהיתר וכסדר עכ"ל וע"ל סי' ל"ה ס"ק ט"ז מש"ש. (כח) ומנהגינו כאן להכשיר כשדבוקה לכיס שלה בלא שום פלוש כמ"ש מו"ז וכ"כ הבי"ב ב' הכ"ב וב' העיטור ב' איבא דמכשרי לה וכ"כ רשב"ץ דף כ' סוף ע"ד ז"ל ואם דבוקה בלא פלוש בין לכיס שלה בין בריאה עצמה מותרת וכן נעשה מעשה על פי הראב"ד ז"ל.

עוד כ' הבי"י שבמנהג אנשי קנדיאה שאם נדבקה לכיסה או נסרכה כשרה עכ"ל וכ"כ בש"ג דף תרפ"ד ב' ריא"ז וכן כתב ב"י בשם העיטור דאיבא מאן דמכשרי וכן כ' ד"מ ב' מהרי"ז ומיהו בנסרכה מנהגינו הקדום להכשיר על ידי פירוק ונפיחה וכמו שאנו עתידים לכתוב לקמן בס"ד ס"ק פ"ה מנהג הנפיחה.

נסרפה לכיס והסרכא היתה מלאה דם זה היה מעשה לפני הט"ז והטריף דדם זה בא מן הריאה שניקבה ויצא דם מסמפונות שלה ואע"ג דלא מבצבץ טרפה כי אין הבדיקה מועיל במקום שיש ספיקא דאיסור ע"ש בס"ל ל"ז. וצ"ע דאפשר דדם זה בא לה ממקום אחר דרך בית השחיטה ואשר נלע"ד דאם מקנח הדם

באורחות חיים
 יסודות כהרמב"ם
 ס' והרשב"א
 כת"ה פה עיטור
 ורבינו ירוחם
 נפ"י רבינו ירוחם
 מוליגא בל' חשכנו
 גרמניה [פירוש
 דרך רבנו שפי'
 בטרפס חשוכה
 הרמב"ן ס' קס"ב]

יתרת דבר היבא דמריכא טרפה (כט) הג"ה מיהו אם הורדא
 נדבקה למטה בשורש שלה עם הכיס שלה יש להכשיר דהיינו
 רבייתיהו (צ"י כשם מוריס) (ל):

ז' לאם נסרכה האונה או האומא לגרגרת או לחזה (לא) או
 לשמנונית הלב או לכיסו או לטרפס הלב או לטרפס
 העינוניתא שהוא סוף טרפס הלב, או לרחם או ללא"ל מעד"א
 שקורין מוליג"א או לסמפון היורד בין שתי הערוגות או דקנה
 הלב או לשמנונית הסמפונות או "לכבד (לב) טרפה ואפי'
 היא דבוקה לאחד ממקומות הללו בלי פרוש: הג"ה ויש
 מקילין (רנ) אם האונות העליונות הסמוכות לגרגרת דביקים ממש

גב תורה

מהסרכא ומתנקה הסרכא מהדם אז חותך הסרכא ובודק בפושרים אם לא בצבצה
 כשרה דכלל גדול אשמעינן רמב"ם פי"א דכל שפירקו הסרכא ובדקוה בפושרין
 ולא בעבע המים הרי היא שלמה מכל נקב ולמעשה נ"ל דצ"ע. והפ"ח סי' ל"ג
 ס"ק י"ז כ' דבכל הטרפיות לא חשינן להעלאת קרום דא"כ היכי סמכינן אנפיה
 יעו"ש ושכ"כ הר"ן דף תרפ"ח דאפי' תימא דקרום עלה בו מינכר בבדיקה אמנם
 אם חתך הסרכא ודם מבצבץ ויוצא פשיטא דטרפה דדם זה מהיכן בא אם לא דרך
 נקב שבריאה ולא מהניא לה נפיה דהדם סותם הנקב כל שהוא וגם לכובד תנועתו
 אינו מבצבץ בנפיה ומטעם זה אפי' פושרין לא מהני. וכמה פעמים חתכתי איזו
 סרכא ובצבץ ויצא דם בחתיכת הסרכא ונפחנו ולא בצבץ ודחקתי בגוף הריאה
 כלפי הסרכא ובצבץ דם או הפושרים וכ"פ בע"י דכל שיוצא דם מהסרכא לא מהני
 בדיקה עוד שם. (כט) פי' שנמצאת מקמא וכמ"ש בב"י ב' אורחות חיים אבל יתרת
 בדרי דאוני דין אונה יש לה וכסדרן כשרה וכ"כ בש"ך (פר"ח).
 ואם היתרת פחותה מט"ד מגבא או מקמא או גבשושית ויצאה ממנה הסרכא אל
 גב אותה אונה. שבה היתרת או הגבשושית אם אין הבשר שתחת הסרכא
 מקמיט כשרה דהוי כמינה ובה, ואם הסרכא יוצאה ממנה אל גב האונה השנית
 הסמוכה אצלה נמי כשרה לד' הרמב"ם ודעמיה ודו"ק. 1. (ל) מדלא חילק מר"ן כן
 ואדרבה רקדק לומר לכל מקום שתסרך משמע שדעתו להטריף בכל ענין וכ"כ
 הפ"ת מטעם דלא פסקה בקיצור מיהו מנהגינו להכשיר כרמ"א ז"ל. ותיבת
 למטה לא ידענא מאי היא ואולי כוונתו שהיא נדבקה מלמטה בשורש עם כל הכיס
 (שה"ם).

ודע דלפעמים נמצא בגדיים וטלאים שלפעמים העינוניתא ע"ג גידים ויש בה
 קרום למטה כלפי האומא אין לאותו קרום דין סרכא דהכי אית להו אבל אם
 יהיה אותו קרום לצד הראש יש לו דין סרכא ולפעמים היא מחוברת באותם גידים
 ואינה בכיס ונר' שצריך שיהיה מקום חיבורה שהוא אצל האונה שהיא מחוברת
 באותם גידים ושיהא אותו חיבור מקום גידולה ואינה דבוקה שאם היתה דבוקה
 טרפה וזה תלוי במראית העין אם היא דבוקה או מקום דיבוקה (ב"י ב' רמב"ן

בגרגרת ואין ביניהם חלון כלל שיוכל להכניס אלצנע ביניהם (ד' מרדכי פ"ט כ"ט ראז"ה ובה"ג ומהר"ו) וכן אם היו האונות או האונות דבוקים לגמרי מראשן ועד סופן לשומן היורד בין האונות (ס"ט) (ד"ה) וכן אם היתה כל הריאה דבוקה בשדרה (ד"ו) כי אומרינו

זבח תורה

ובב"י יש ט"ס וע"ל כמו שכתבתי (פר"ח). (לא) ומנהגינו כאן להכשיר על פי רמב"ם ז"ל וע"ל ס"ק ע"ה. (לב) דרך נקב שהיה בטרפש (ב"י ב' תשובת רמב"ן) (לג) הפר"ח כ' דכל אלו הקולות אין לסמוך עלייהו כל דלא נמצא בש"ס או בדברי הגאונים וכ"כ פר"ח זולתי בדין נסמכה לשדרה וכ"כ הב"י שכ"נ מדברי הרא"ש ושכ"כ הר"ד בן יחיא.

ומנהגינו כאן להכשיר כד' ההג"ה וע"ל בס"ק ל"ה. 2 (לד) והב"י במסקנתו כ' וז"ל ומ"מ מ"ש ראב"ה ששיעור הדיבוק כל שאינו יכול להכניס אצבע קטנה ביניהם לא משמע הכי מל' הפו' ולפ"ז צריך שלא יוכל להכניס אפי' מחט כהוא מעשה דראב"ה עכ"ל, ומנהגינו לשער בכניסת אצבע קטנהוכמ"ש רמ"א אעפ"י שיש פלוש קצת כל שאינו יכול להכניס אצבע כשר. ואעפ"י שבמעשה ראב"ה כ' ולא היה יכול להכניס אפי' מחט אינו סותר זה, דמעשה שהיה כך היה אבל אה"נ אפי' יותר מזה אפי' שהיה יכול להכניס מחט (ביניהם) כשר עי' ש"ך וכ"נ דעת מהר"ו ופר"ח בפ"י דברי רמ"א דנקט אצבע דוקא. (לה) וגם בדין זה דינו שוה לדלעיל כל שאינו יכול להכניס אצבע ביניהם כדמוכח בהדיא בב"י במעשה דראב"ה ודלא כדמשמע מדברי ההג"ה שזכר תנאי זה דוקא באונות עליונות (פר"ח) ולדידי הצעיר נר' דגם רמ"א יודה בזה ורמזו במ"ש וכן אם היו האונות וכו' דלשון וכן מורה שדומה לראשון לגמרי כמ"ש מהר"ט חא"ה סי' מ"ד וכנה"ג בכללים נפרדים אות מ"ד.

ודע דלד' אלו הגדולים ה"ה סוף האומה הסמוכה לטרפש אם נדבקה שם בדיבוק לטרפש בלא סרכה מותרת (כ"כ רי"ו וכ"כ ב' חכמי לונל) וע"ל ס"ק ל"ז ד"ה מזה למד מורי וכו' וכ' עוד הב"י ב' העיטור והכל בו ב' תשו' הגאונים שדפני הריאה והם הצד החיצון שבין שתי הערוגות (רשב"ץ) הסרוכים בקנה הלב או דבוק מעיקר הלב ובא לו עד למטה כשרה ואם מפצלת קימיעא ודאי סרכות הן וטרפה.

עוד כ' הב"י, וז"ל הרוקח ושתי ערוגות וביניהם סמפון ושמנונית שהוא דבוק בשדרה ונמצא סרכא באותו סמפון טרפה, אבל אם דבוק בלא אור אימור הכי נבראת וכשרה עכ"ל וכ"כ רי"ו ושכ"כ הרב אלברצלוני וכ' הב"י דאעפ"י שהפ' הנזכרים מארייהו דאלין קולי אינם ממתירי הדבק, עכ"ז מתירים באלו ולא מטעם דבק כי מתירי הדבק ס"ל אפי' יש פלוש, אבל אלו הפו' שזכר רמ"א, דוקא בלא פלוש התיירו ומ"מ צריך ליתן טעם לשבח בדבר. ונר' דנהי דלא שאני לן בין סרכא לדבק דבין כך ובין כך טרפה מיהו היינו דוקא במקום דלאו רבייתה דריאה כלל ומ"ה אעפ"י שדבוקה בלא פלוש סופה להתפרק אבל כשדבוקה במקום רבייתה קצת קי"ל לגאונים דכיון דאין בה פלוש אין סופה להתפרק ושריא,

יורה דעה הלכות שרפות ל"ט

באר הגולה

סדרך רבייתו בכך ואין זו סרכא (מהרי"ו) ואין להתיר כל זה בלא
שאלת חכם ומומחה נארה הוראות ואין ללמוד ממקומות אלו לשאול
מקומות שנסרכה שם הריאה כי בשאר מקומות אין חילוק בין דבוק
כולו או לאו :

ח סרכא היוצאת מהריאה והיא תלויה שאינה דבוקה
הנאה מחמת נקב

מחמת המסקה היוצא דרך הנקב הוא נעשה ע"י הוזה ונסרך אל המקום אשר ישנו בו אבל סרכא
תלויה אינה אלא התפשטות ליתות הריאה ואינה בלא ממקום הנקב ולדעת החס"ם לא הייטבין דלמא
סרכא היתה למקום אחר ונחפרק דאם איתא באותה שעה היתה ניקבה

זבח תודה

ילדברי האומרים אין סרכא בלא נקב כיון דאינה עשויה להתפרק הקרום הולך
וחזק וכ"כ העיטור והאריך ואעפ"י שהב"י במסקנתו כ' דאין להכשיר בכל אלו רק
בנסמכה לשדרה דוקא, מנהיגנו להכשיר בכל אלו כד' הגאונים שזכרנו. (לו)
הפר"ח השיג על רמ"א בזה ומסיק שא"צ שיהיה כל הריאה דבוק בשדרה אלא אפי'
שאינ דבוק בשדרה רק גג האומא מהשלמת האונין ולמעלה סגי בהכי להתיר כד'
הגאונים והרשב"א והריב"ש סי' פ"ה ופי' גג האומא אחורי האומא היושב על
השדרה (ב"י ב' הר"י ח' חביב) וכ' הב"י דנקטינן כהרשב"א ודוקא כשגג האומא
מהשלמת האונין ולמעלה דבוק בשדרה, חדא דמראין הדברים שכך הוא ברייתא.
ועוד דהמקום צר והוא כאונה לדופן הא לאו הכי לא מכשרינן (פר"ח ב' ריב"ל ח"ג
סי' צ"ד) ומשמע מל' הפו' שא"צ שכל האבר יהא דבוק מראשו ועד סופו אלא כל
שממקום שמתחיל לידבק שוב לא נפצל ונעשה חלון כשרה וכן משמע ל' העיטור
וראבי"ה ב' ה"ג. אך מל' הרשב"א משמע שצריך שיהיה כל האבר דבוק אעפ"י
שאפשר לפרש לשונו כפשט שאר לשון הפו' מ"מ אין פשט לשונו מוכיח כן, ולענין
מעשה יש לחוש לדברי הרשב"א ושלא להתיר אא"כ כל האבר כולו דבוק לארכו.
אבל אם דבוק קצת רחבו של צד פנים וקצת רחבו של חוץ אינו דבוק אפי' הרשב"א
מודה דכשרה שכיון שכל ארכו דבוק אעפ"י שאין כל רחבו דבוק תו לא מפריק אלא
אם קצת רחבו של צד חוץ דבוק ושל צד פנים נפרד נ"ל דלכ"ע לאו היינו רבייתו
עכ"ל ב"י.

מזה למד מורי נע"ג לומר דה"ה אומא שנסמכה צ' לטרפש דנהיגין להתיר כד'
חכמי לונז'ל ע"ה אם נדבק צד חוץ דריאה לטרפש וצד פנים לא נדבק כשרה
והש"ך כ' מדכתב רמ"א מראשון ועד סופן משמע דס"ל כמסקנת הב"י אבל יש
מכשירים בדבוק לגרירת או לשומן סמפון אפי' יש הפרש שנתפצל כל שאין חלון
דהיינו שסתום משני צדין והפרש בנתים דוקא והוזכרה סברא זו בב"י ובס' מח"ב
וכן נוהגים קצת בודקים מומחים עכ"ל. וכן המנהג להכשיר אפי' אין דבוק כל
ארכו.

כתב הפו' שנסאל על ריאה שנמצא בה מחט, חציו בחתוך אונה עליונה וחציו
בחתוך אונה שתחתיה ועלתה הסרכא וסבבה סביב מקום המחט. והשיב דלד'
הרשב"א ודעמיה דטעמא דסרכא הוא משום דעתידיה להתפרק, כל ידיעין דודאי
ניקבה טרפה וכו'. ונר' דגם לד' רש"י לא סמכינן דקרום סותם לנקב אלא בסרוכה
דלא ידיעין בבירור דאיכא נקב אלא שאנו אומרים מן הסתם אין סרכא בלא נקב
אבל ודאי נקב לא סמכינן ואת"ל דיסבור רש"י דלא שנא עכ"ז לא אשכחן דמכשיר

בסרכא דלא עלתה ע"פ הנקב ועוד דאפי' תימא דמכשיר בלא עלתה הסרכא ע"פ הנקב עצמו עכ"ז כהאי גוונא טבע החי להתרחק מהרגשת הכאב וזו מושכת לכאן וזו מושכת לכאן ומתנתקים הסרכות. ועוד דסתימה דמחט לא מקריא סתימה להיותה קשה.

ועוד טבע הברזל להיות אוכל הבשר כמ"ש רש"י גבי חסרון דמפנים וכו' עכ"ל. ודרך משא ומתן אמרתי להשתעשע באמרותיו הטהורות, מ"ש דגם לד' רש"י לא סמכינן דקרום סותם לנקב וכו' אבל ודאי נקב לא סמכינן עכ"ל. הנה ה'רואה יראה דרש"י כ' אע"ג דודאי ניקבה הריאה הביא לשונו הב"י והעתקנוהו לעיל ס"ק י"א ומשם נר' ברור דטעמא דסרכא סתמא לנקב, הוא משום דמקום רבייתה הוי ושוכבות זו על זו ולא מיפרקי והוי סתימה דמקום רבייתה, וכיוצא בזה אשכחן בריאה שניקבה במקום חתוכי דאוני דמטעם דמקום רבייתה הוי, הויא סרכא סתימה לנקב ומאי שנא סתימה דדופן מסתימה דחתוכי. תדע דבגמרא הושוו דינם להדדי דבתרתי אוני דסמיכן להדדי בכסדרן, קרי לה בגמ' מקום רבייתה ע"ש דף מ"ו סוף ע"ב. ובריאה שניקבה במקום חתוכי דאוני קרי לה בגמ' מקום רבייתה בדף מ"ח ע"א מימרא דרב נחמן ע"ש א"כ הכא בריאה שניקבה במקום חתוכי דאוני כי סריכא מכשרינן לה אף בניקבה

מטעם דהוי מקום רבייתה. ושוב ראיתי בתשובות הריט"ץ סי' נ"ט דמסיק כן מראיות שכתבנו ע"ש. ומכאן זה כ' הפר"ת ואת"ל דיסבור רש"י דל"ש, מפני שהקושי והסתירה מבוארת ולזה הוצרך לומר דלא אשכחן דמכשיר בסרכא שלא עלתה ע"פ הנקב. ועוד דאפי' תימא דמכשיר וכו' שפתיו ברור מללו. ולדעתי אני עבדו דהן אמת דלעולם לא אשכחן מי שיסבור להכשיר בלי סתימת הנקב ותדע שכן הוא שהרי בפא"ט דף מ"ח ע"א איתה, מרה שניקבה וכבד סותמתה כשרה אילו אינקיב כבד להדה מאי, טרפה, וכו' ע"כ וסיים בה הרמב"ם פ"ו שאם לא נסתם הנקב אעפ"י שהוא סמוך לכבד טרפה עכ"ל, הרי מבואר דאם לא נסתם הנקב טרפה אעפ"י שהוא סמוך לריאה או לכבד דבעינן שתהא הסתימה בדיבוק אל מקום רבייתה הן בסרכא הן בבשר שכנגדו.

ובמצוינו למדין מזה דצריך הנקב להיות סתום האמנם כשהנקב פתוח לרווחה אעפ"י שהוא סמוך לאבר שאצלו לא מהני דבעינן שיהא סבך או סרוך לאבר שאצלו.

וא"כ לפ"ז בנ"ד שאונה עליונה ניקבה ונדבקה בסרכא סביבות הנקב אל חברתה וכמו כן אונה שתחתיה נדבקה אל העליונה הנה שתייהן נסתמו ומה בכך שהמחט זקוף באמצע וגם אין לחלק בין ניקבה האחת או שתייהן. ואם כוונת הרב ע"ה באמרו דלא אשכחן מאן דמכשיר בלא עלתה ע"פ הנקב שהכוונה שתהיה הסרכא על הנקב ממש באין דבר מפסיק משא"כ הכא דהמחט מפסיק בין פי הנקב לסרכא, אני בענייניו נלע"ד לומר דמה בכך כיון דסוף סוף הנקב סתום מכל צדדיו, יציאת המחט לחוץ לא הוי הפסק. דומה לזה אשכחן בסי' מ"ט בדין הקרקבן שניקב ושומן שעליו סותמו דכשר וכו' הש"ך והפר"ח דל"ש ע"י חולי או ע"י מחט וכן מבואר בתו' ומרדכי ששם נזכר המעשה בפירוש שהוא ע"י מחט וכ"פ ש"א נגד אותו דיון שסבר דאם הנקב ע"י מחט אינו סתום משום דהמחט מפסיק ועוד ראיא מאונה שניקבה במחט ונסרך לדופן דמכשרינן לעיל בסי' ל"ו סס"ק כ"ז ב' כנה"ג ושה"ם, א"כ ה"ה כאן. וטענת דטבע החי להתרחק מהרגשת הכאב צ"ע דהא קרקבן שניקב במחט ושומן סותמו ואונה לדופן לא אשכחן דחשו חז"ל לזה ואין לנו לדון אלא כפי מה שבא לפנינו וכמ"ש הפר"ח ז"ל סי' ל"ג ס"ק י"ז וכמ"ש

יורה דעה הלכות טרפות ל"א

באר הגולה

ששם במקום כשרה "ואינה צריכה בדיקה (לז) הג"ה. "הרשב"א והר"ן
וסרכא תלויה היולדת מן הכועס טרפה (לח) (ב"י בשם ראב"ד

זבח תורה

לקמן ג"כ סק"מ. ואם מפני ששתיהן נקובות מי האומר שזו מושכת אילך וכו'
דכיון דשוכבות שתי האונות זו ע"ג זו ויחדו יהיו תמים צמודות כשבת אחים גם
יחד ואין שום ריוח ביניהם להתרחק להלן מכנגד חברתה תו לא מפרקי, וטענת
הרב דסתימה דמחט אינה סתימה להיותה קשה, כבר כתבנו דאין המחט הוא הסותם
אלא הסרכא רק שהמחט עומד וזקוף באמצע ועל סביבו הסרכא מקפת ועל ראשו
בשר האונה עומד כנגדו לסתום וטענת דבר קשה לא שייך הכא. והנה בענין דבר
קשה אם יסתום אשכחן פלוגתא דרבוותא כי הרמ"א סעי' ז' ב' ה' הג"ה ומרדכי
ואחרים דבגדו האונות לגרירת כשר אף שהוא קשה וכן באונות שנסרכו לצלעות
אשכחן כמה גדולים דסברי דמהני סתימתן אף שהן קשים (עי' לעיל סק"ע) ועב"ז
לא שייכא פלוגתא דרבוותא בכאן כיון דלא המחט הוא הסותם.

ומה שטען דטבע הברזל אוכל הבשר לי עבדו קשה דא"כ הו"ל לחז"ל לחוש
למחט שנמצא תוך הריאה לחשש נקיבה לחוץ מטעם שאוכל הבשר, ותו הא
חזינן דלא אכלה ואין לדון על שם הסוף וכ"כ הוא ז"ל גבי תרי בועי דסמיכי על
טעם רשב"א ור"ן (ע"ל סק"מ) ואי אכלה היינו לבשר שטבעו להתמסמס לא
הסרכא שהיא קרום חזק ואין דרכה להתמסמס כבשר ואדרבה הולכת וחזק
ומסובכת בגוף החתוכים באופן דהנקבים סתומים בסרכא לא יהיה אלא נקב
בעלמא שניקבו שתי האונות להדדי ונסמכו בסרכא ש"ד דבשר אונה זו מגין על זו
וזו מגנת על זו, כל זה נלע"ד להלכה. ולמעשה אין בי כח לחלוק, זולתי אם יסכימו
מורים אהיה סניף לסברתם.

אם נסרך מגג ערוגה זו לגג ערוגה זו טרפה (מרדכי ב' מנהג קנדיא"ה) ודבר
פשוט הוא (ב"י וכ"כ רשד"ם) ור"ל למעלה בשתי אונות עליונות שאין שומן
הערוגה מפסיק שם ולדידן בדקינן לה בהגבהה כדין מינה ובה (זו"ת) ואנן לא
נהיגינן בהגבהה אלא מפרקין ובודקין. ואם סרכא למטה מחתוך ערוגה זו לקנה
שבין הערוגות או מחתוך ערוגה זו לחתוך ערוגה זו כשרה דהוי רבתייהו לפי ששם
שתי הערוגות במצר השדרה ואינן מתפרקות ודמי לכסדרין דסעיף ד' (ט"ז ס"ק
י"ד). (לז) ואפי' לדברי האומרים אין סרכא בלא נקב שריא לפי שסרכא הבאה
מחמת נקב היא נסרכת למקום הסמוך לה לפי שדרך הנקב יוצא המשקה ונעשה
חוט עב וחזק ונסרך אל מקום אשר יפגע בו אבל סרכא תלויה אינה אלא הפשטת
לחות הריאה ולא בא ממקום הנקב (רא"ש ורי"ו) ולא חישינן דלמא סרכא היתה
למקום אחר ונתפרקה דאם איתה דנתפרקה באותה שעה היתה נקובה (ב"י) ודע
דהרמב"ם בעי לבדקה וכ"נ דעת רמ"א לק' סעיף י"א וכ"ד פר"ת אבל הרשב"א
והר"ן כתבו להכשיר בלא בדיקה ושכן מנהג פשוט וכ"ה מנהגינו פשוט.

כל מקום שהתרנו סרכא תלויה אם ראינו בדופן סרכא ואמר הבודק ברי לי שלא
היה שם סרכא דבוקה בריאה נאמן. ואם נסתפק וראינו שהסרכא היא בריאה
כנגד אותה סרכא שבדופן יש לחוש ויש להתירה בנפיחה (זו"ת ב' רשב"ץ והרמ"ו).
(לח) כ"כ הראב"ד הביאו מר"ן סי' ל"ז ואפי' באונות לא אמרינן דדופן מגין משום
דלא סביך ולא סריך והריב"ל ח"ג סי' ק"ו כ' דנהוג עלמא דלא כהראב"ד וטעם

(ורוקח) מטיגרי כשרה (מהרי"ו) (ל"ט) :

פ"ל כי לדעת

התוס' ומ"כ בשם

בעל התפנית

ומהרי"ו דכיון שז' ראשית למקום א' אינה עשויה להתפרק ולדעת רש"י כיון שגדנקה באונה

עלמה הא ודאי אינה סירכא אלא התפשטות ליהות

מ פ"סרפא שהיא ממקום למקום באונה או באומא עצמה

מביאו פר"ח והריק"ש והרשד"ם ובס' בני חיי ושגם בשלוניק נוהגים להקל גם

זבח תורה

הדבר משום דלא חשבינן לסרכא תלויה סרכא אלא ריר בעלמא והבועא מצד עצמה אינה אוסרת ולפ"ז אפי' דהויא סרכא תלויה בבועא כנגד מקום הרחב אין לאסור מביאו פר"ח והריק"ש והרשד"ם ובס' בני חיי ושגם בשלוניק נוהגים להקל גם במקומינו מנהג פשוט להתיר.

ואם הסרכא אינה תלויה והיא יוצאת מן הבועא אם היא באונה דעת פר"ח להטריף דרופן אינו מגין רק על גוף הריאה לא על בועא הבולטת ומנהגינו כמנהג שלוניקי להכשיר כמו שנו' מתשו' מהר"ר שמואל גאון סי' ס"ב וכ"כ פשוט ממ"ש לקמן סס"ק ט"ל משם הריט"ץ ובס"ק ס"ו ב' ב"י ומהרי"ט וכ"כ לפי מ"ש כאן בסמוך משם הריב"ל וכ"ה ממש לפי סברת הראב"ד שכ' בסרכא תלויה יוצאה מבועא דהאי לא סריך ולא סביר משמע דאי סריך וסביר כשרה. ושוב מצאתי להריט"ץ סי' נ"ט שדקדק כן מל' הראב"ד ז"ל ושוב מצאתי לזו"ת שכתב להכשיר בתרי בועי סמיכי בין החתוכים או בגב האונות וסרכא ע"ג שתייהן דלא גרע מנקב בפועל אבל אם סרכא בא' מהן וא' מהן לא, טרפה דאמר' דהנקב הוא בבועה המגולה כ"כ כנה"ג ודלא כהרמ"ו דכ' דמנהג שלוניק להכשיר אפי' בסרוכה א' מהן עכ"ל זו"ת וע"ש סי' ל"ז סק"ד ועמש"ל ס"ק ס"ט משם הפר"ת ד"ה אבל הפר"ת וכו' ודוק כי לדעתי שזה תלוי בפלוגתא דשם.

עוד כ' זו"ת דתרי בועי סמיכי באין הפסק כלל נגד המקום הרחב ויש מכה בדופן דטרפה שהרי הסרכא דוקא תלינן במכה אבל תרתי בועי דמשום נקב נגעו בה מה יושיענו המכה דלא כבעל כנה"ג דמכשיר בזה.

ואם באומה היתה הסרכא יוצאה מהבועא ונאחזת בדופן שכנגדה במקום שעושיין נפיתה משתדלים להעלות בשר על הבועא ואז אם עלה בשר על הבועא משימין אותו המקום במים. ואם אין בצבוצ' כשרה עכ"ל פר"ח ב' ריב"ל סי' ק"ו וסברא זו נכונה בטעמה שצריך שיעלה בשר ע"ג הבועא שאז איכא הוכחה שנכנס הרוח לשם שע"י כן נוכל לבדוק, אי מפקא זיקא אי לא וכ"כ מהר"ר שמואל גאון סי' ס"ב ופשוט דכל שלא עלה בשר דהיינו קרום ריאה על הבועא אין בדיקה מועיל לה כיון שאין רוח נכנס לשם ומי שיחלוק ע"ז טועה הוא מדרך השכל ומתיר הטרפה בידים וכבר היה ויכוח גדול בענין זה בין גדולי הדור כמו כ"ח שנה ויותר והסכימו כמהר"ח הכהן נ"ע ואחיו מהר"י יצ"ו ומורי נ"ע להטריף והכי נקיטינן ובקונדריס מיוחד הארכתי בזה להשיב על החולקים ובכאן א"צ עוד להאריך כי לדעתי ולדעת כל משכיל פשיטא הוא ולא יחלוק בזה אלא איזה עקש ופתלתול. (לט) דהטנרי אין שם לקות עליה (ט"ז סי' ל"ז) וה"ה סרכא תלויה ביתרת פחותה מט"ד נ"ל דכשרה לכ"ע מטעם זה ובתשו' הלק"ט סי' רצ"ד חולק ודבריו צ"ע.

ודע דאף לד' רמ"א אם הבועא במ"ז כשרה (ש"ך סי' ל"ז) ופר"ח חולק ע"ש. ודע דאם עור הבועה משתנה למראה ריאה אף לד' רמ"א כשר דהו"ל חסרון מבפנים (ש"ך וכ"פ ע"י ופר"ח).

דינה כדן סרכא תגויה (מ) ה"ה ודוקא שאין הסרכא קלרה מבשר

זבח תודה

כתב הט"ז דבועא היוצאת מן הסרכא דבין אונה לאונה למטה מחציין ויש שם חלון אע"ג דאנו מכשירין בבסי' ט"ל ס"ד, מ"מ כיון שיש פו' שמטריפין מקרי תרתי לריעותא וטרפה, וכן אם בועא יוצא מסרכא שבין אונה לאונה למטה מחציין אפי' בלא חלון כיון דאיכא מאן דמטריף אע"ג דלא קי"ל כוותיהו מ"מ מקרי תרתי לריעותא ע"ש מבואו פר"ח סי' זה ולענ"ד להקל ממ"ש הפר"ח הבאתי לשונו לעיל סי' ל"ה ס"ק י"ח ודוק שם.

סרכא היוצאת מבועה גדולה כאגוז שבין חתוך לחתוך טרפה כי א"א לשכב זו על זו כמו ששוכבות כשיש סרכא לבד או נקב וכ"כ הרוקח (ריק"ש) וכן הסכים הפר"ח, ואני הצעיר ראיתי בתשו" הריט"ץ סי' נ"ט שפסק להכשיר דמדמי לחתוכים כמו לדופן שכנגד האונות דמגין ה"נ כן מטעם הגנה וכ"ש דמה שאסר הרוקח היינו כשאנו סרוך למקום אחר וכסברת הראב"ד אבל כשסרוך למקום אחר כגון דופן או חתוך כשר כיון דסרוך אל מקום אחר ועיין בס"ג גו"א סי' ל"ז דכ"ש שמעשה היה במנטוב"ה וסרכא היתה יוצאה מיבלת מחתוך לחתוך והכשירה ובפר"ח סס"ק מ" משמע בהדיא דלא מטריף סרכא מבועה במקום רבייתה אלא היכא דאיכא נקב בהדיא ולד" הריט"ץ דלעיל פשיטא אפי' כשיש נקב כיון דסמוכה בסרכא אגוני מגין כדן דופן צר ופשוט וע"ל ס"ק י"ב ב" העיטור ורש"י ז"ל וע"ל ס"ק ל"ח. (מ) כ"כ הבי"ב ב" כ"ב ב" מנהג נרבוני"ה ושכ"מ ב" בעל המכתם וכ"ש הבי"ב ונראה דהיינו למאן דס"ל יש סרכא בלא נקב אלא דחשיבנן לשמא תתפרק ובהא ליכא למיחש אבל לדברי האומרים אין סרכא בלא נקב כיון שנסרכה אינה הפשטת לחות וכו' ואפשר שאפי' למאן דס"ל אין סרכא בלא נקב כשרה שאילו היתה סרכא חזקה היתה נדבקת באונה אחרת וכו' ע"כ והפר"ח והפר"ת חולקים יע"ש ומנהגינו להכשיר וכ"כ מ"י ושכן נהגו במקומו וכן הכריע הש"ך ושכ"ד מהרי"ז וכ"כ הרשב"ץ דף כ" ע"ד כפסק מר"ן.

ואם בראשה האחד בועה נראה דלדעת הראב"ד טרפה שהבועה מעידה עליה בנקב, ולדברי החולקים על הראב"ד יש להתיר והריט"ץ סי' נ"ט כ" דאף לד" הראב"ד אין לאסור כי אם סרכא תלויה יוצאה מבועה או סרוכה למקום שהיא טרפה כגון לגב או לחדוד וכיוצא יע"ש. ובס" פרי הארץ חי' ד סי' א" השיגו ופסק להטריף מטעם דלא מכשירנן מינה ובה אלא משום דאינה עתידה להתפרק. אבל בנדון דידן שיוצא מתוך בועה עתידה להתפרק וע"ש

דהא קי"ל דבועות בין עור לבשר הן גדלים כמ"ש הרשב"א בחדושו דף מ"ה ע"ג וא"כ הוי כאלו נסרכה ממש מגוף הריאה. ואין לומר משום דעתידה בועה להתגדל ועי"ז תהיה הסרכא קצרה מבשר הריאה ותתפרק, דאין לנו לחוש לזה אלא לדון בה כפי מה שבאה לפנינו וכמ"ש הפר"ח סי' ל"ג ס"ק י"ז וע"ש לק" סי' מ" בפר"ח מענינים אלו ועיין בפר"ת סי' ל"ז סק"ז במה שהקשה על הרשב"א ור"ן שכ' בטעם תרי בועי דסמיכי שהאחת דוחקת חברתה דהרי עד עתה לא דחקה ואין לדון ע"ש הסוף דלית בה ודאה יעש"ב, ובסי' ט"ל ס"ק ט"ז מענין סרכא בת יומה וכתבתיו לקמן ס"ק מ"ח. וא"ל ממ"ש הפר"ח סוף סק"מ בסרכא בבועות במקום רבייתה שמתגדלים וכו' משום דהתם משתעי כשיש נקב להדיא דחשיבנן שתתפרק הסרכא ויתגלה הנקב.

הריאה כשנופחין הריאה (מא) אבל אם קלרה עד שמכח הסרכא הכשר שמתחיה מקמיט ואינו עולה בנפיחה היטב כשאר הריאה טרפה (מב) (מהר"א מפראג) כל סרכא תלויה שעולה ג"כ עם נפיתת הריאה (מג) או שיש מכה בדופן כנגדה טרפה (מד) (בדיקות ישנים):

זבח תורה

אם נדבקו שתי אונות או אומא ואונה ע"י בועה נידון כמינה ובה ונופחין הריאה אם היא בתוך החתוך כשרה וא"ל טרפה (זו"ת סי' ל"ז סק"ו) ולדידן דק"ל להכשיר מגב לגב כשרה. (מא) או אפי' היתה שוה בשוה (הלק"ט סוף ח"ב) ומדקדוק ל' רמ"א אין נר' כן ודוק וכן גו"א וכן אם נכפל א' משפולי ריאה שסרכא יוצאת משפת הריאה ואוחזת ע"ג הריאה ומחמת הסרכא נכפלה הריאה טרפה שהרי הוא כמו בשר המקמיט מכח הסרכא. (מר"ש כהן) ועיין זו"ת ס"ק כ"ג וכן"ד שגם הוא סובר כן בשם כנה"ג. ובס' שה"ם הביא דברים אלו וסיים בה ובא"י מכשירים ע"ש ב' כנה"ג וכתב עוד זו"ת ב' כנה"ג וז"ל כשמסתפקים אם הוא מתחלת ברייתו או לא, פותחים הכפל ובודקין אותו במים אם בצבץ כל אותו מקום שפתחו ודאי לא היה סרכא כפולה וכשרה אבל אם לא בצבץ כולו הוי מינה ובה וטרפה עכ"ל ונראה שלמדו כן ממ"ש סי' ל"ה ב' מ"י והרשב"א והטור ס"ק מ"ז.

אם יש סדק בריאה וכשנופחין הריאה נדבק הסדק היטב מכשירין כמן מחתוך לחתוך (זו"ת סק"י ב' הרבה מהאחריו). עוד כ" בס"ק י"א משם כנה"ג דאם יש סרכא מפיצול לפיצול באונה עליונה שדרך ליפצל אם כשנופחין הריאה נר' כמחתוך לחתוך כשרה והסכים על ידו בודק מומחה וכ" זו"ת דלד' המצריכים הגבהה בסרכא מינה ובה גם כן צריך הגבהה זולתי אי ליכא פלוש בעיקר הסרכא ע"ש. (מב) משום שסופה להנתק וכשתנתק יהא נקב (ש"ך ופר"ח ולבוש) (מג) טרפה דודאי ניקבה הריאה ולכן נכנס הרוח אל תוך הסרכא ועולה (ש"ך ופר"ח) וע"ל סי' ל"ז סק"א שם כתבנו מעשה שהיתה סרכא עולה עם נפיתת הריאה וחתכו הסרכא וברקוה בפושרין ולא יצא רוח והכשירו ע"ש טעמא דמלתא. ובס' זו"ת ס"ק מ"א וסעיף י"ב כ" ומנהגי" להכשיר כל סרכא שעולה בנפיחה עכ"ל נר' שטעמו דאפי' רש"י וסיעתו שסוברים דאין סרכא בלא נקב הא איהו גופיה כתב בבנסרכה שלא כסדרן דטרפה היינו מפני שעתידה להתפרק כיון שזו מושכת לכאן וזו מושכת לכאן. א"כ כן שיעולה עם נפיתת הריאה כיון שהיא תלויה ואינה דבוקה למקום אחר אין סופה להתפרק והויה סתימה מעליא ודמי לסרכא בכסדרן דאעפ"י שודאי יש שם נקב כיון ששוככות זו על זו אין סופן להתפרק. ה"נ כן ודו"ק.

ואפשר עוד דטעמו להתיר משום ס"ס, ספק יש שם נקב או לא, ואת"ל נקב, דלמא לא ניקב רק קרום העליון לבד וממנו נכנס הרוח אל תוך הסרכא והוא קרוב למ"ש סי' ל"ז סק"א.

אם היה בסרכא כמין מראה ריאה בתוכה אין לה דין סרכא אלא הרי היא כחלק מהריאה ויש לה ג"כ דין משלמת ויש לה ג"כ דין יתרת כפי המקום שישנה שם (פר"ת)

יורה דעה הלכות טרפות ל"ט

באר הגולה

הריאה צ"עור כסס

י. צכל טקום שאסרו סרוכת הריאה אין הפרש בין שתהא
הסרכא דקה: כחוט השערה בין שתהא עבה וחזקה
ורחבה כגודל (מה) ולא כאותם שמטעכים ביד ואם נתמעכה
תולין להקל וכל הנוהג כן כאילו מאכיל טרפות לישראל :

זבח תודה

סרכא שמתנתקת ע"י נפיחה טרפה (ר"מ אלשקר סי" ב") וכ" בש"ך דלמאן
דמיקל במיעוץ ה"ה בהכי (פר"ח). (מר) דודאי ניתקה משם (ש"ך ב'
בדיקות ישנים מבדאו פר"ח) וצל"ע מה זה טעם להטריף הלא זה אנו מבקשים כדי
להכשיר ואולי דגם הם ז"ל קשה להם דין זה וטעם זה דלזה סיימו ועיינו בסע" כ"ב
ע"כ בווזנתם מבוארת לדחות דברי רמ"א דבנמצאת מכה בדופן מכשירינן כמבואר
שם סעי' כ"ב ודוק וכ"ז ז"ת להכשיר. שוב מצאתי לזו"ת שכ" ע"ז בסט"ק מ"א
ומנהיגנו להכשיר עכ"ל. (מה) ל" הרשב"א בת"ה, וכו' מר"ן זה לאפוקי
מסברת הכ"ב שפי' שבני נרבונ"ה מתירים הדבק אפי" שלא דרך רביצתה וקורין
ע"ז אומר לדבק טוב הוא וכ"כ העיטור ורי"ו ב" ספר האשכול וכל הפו" חלקו
עליהם וסברת המתירים והאוסרים הובאו ב"י באורך ע"ש וע"ל סט"ק ל"ה.
כתב הרא"ש בפא"ט ורי"ו והטור שמר יעקב גאון הורה לאחוז בקנה ולנענע
יפה ג" או"ד" פעמים, אם תנתק הסרכא מאליה מותרת, לפי שפעמים מתוך
שומן הלב ושומן הבהמה נסרך לאונות ולאומות ולורדא וכו' ושכן הסכימו
הגאונים בישיבה והורו כן לכל ישראל, גם הכ"ב והמרדכי ורשב"ץ הביאו להא
דמר יעקב גאון, והב"י זכר כל דברי הפו" בזה והחילוקים ובתוך דבריו כ" שם דנר"
מדברי הר"ד ך" יחיא דדוקא בסרוכה לשומן הלב היו מנענעין וכו' ומדברי הטור
שלא הזכיר גבי הוראת מר יעקב גאון שומן הלב משמע דה"ה לסרוכ" למקומות
אחרים וכ" עוד שם הב"י דנר" מדברי הטור שהרשב"א שאסר המעוך חולק על מר
יעקב. ויש לדחות דכיון דשמיע לן מהגאונ" שכל דברי" דברי קבלה הו"ל כאלו כ"
בגמרא, ושם הביא הרב"י הרבה פו" דנר" מדבריהם דלא פליג הרשב"א על הגאונ"
ומסיק שם הרב"י ב" הר"ד ך" יחיא שנ"ל דאונות הסרוכות לחזה, לקנה, לשומן
הלב, ולטרפש, המנהג הנאות לנענע אותה ובדיקה וכו' הרי דלא הכשיר רק
בבדיקה ודוקא בסרכא דקה, ולאלו המקומות דוקא, אבל בסרוכה לדופן לא.
ומצאתי בתו" ואין אנו רגילין לנענע כי אין אנו בקיאים עכ"ל. ולענין הלכה דברים
הללו נראים. כי בלי ספק אין אנו בקיאים לנענע עכ"ל ב"י והפר"ח העתיק דברי
מר יעקב גאון וכ" אין היתר לנענע רק בנסרך לשומן הלב. ובבדיקה. ואם נשאר
בשומן הלב כשרה דלא הוי אלא ריר ואין להקל כי אם בבהמת ישראל ואנן בכל

גוונא נהיגינן להחמיר וכמ"ש בב"י כי אין אנו בקיאים לנענע עכ"ל.
ודע דבלשון הרא"ש ב" מר יעקב כ" אבל לפרק ביד לא התרתי ע"כ. ואני הצעיר
לא ראיתי בכאן דנהיגי בנענוע, אך את זה מצאתי להר"ר זכריה הרופא אחד
מיחד מרבני אתרא קדמון בנימוקיו להרמב"ם שכ" סברא זו באופן אחר קרוב
לדברי מר יעקב וז"ל ועתה שמע המעשה הנז" בתלמוד, פעם אחת שמעו חכמים
על רב יוסף שהוא מתיר סרכא דליכא ובקשו חכמים לנדותו. שלחו ליה אתיוהי לרב

הרשב"א ז"ל כל בו
כ"ס הר"ר יצחק
הלכן ידעת הרב
כ"י ש"ס כ"ס
כל בו כי הבהמה
שלא הושקתה
מיס סמוך לשחיטה
כולה מליאה
סירכות דקות
ה"ס כ"ס ה"ר
סמך מוסיף

יא ק"י"ט מי שכתב (מו) שמכניס אצבעו תחת הסרכא ומגביה קצת אם נפסקה מחמת הגבהה בר שהוא (מו) סרכא בת יומא היא וכשרה (מח) וואין להקד בכך אלא בבחמת ישראל (מט) ואין סומכין על קולא זו אלא בבודק בשר וירא את ה' מרבים :

יב י"טוב יהשקות הבהמה סמוך לשחיטה (נ) :
יג י"יש מי שאמר שהבדק יכניס ידו בבחמה בזרזות בלא רביון ידים (נא) ואם נתפרקה שום סרכא כשמכניס הבדק ידו מציא הריאה לחוץ ובדקה אם היא סרכא ימצא

זבח תודה

יוסף. א"ל ח"ו. לא סרכא דליבא אני מתיר. והאומרים משמי אינם יודעים מה אני עושה. אלא פעמים שתהיה הבהמה שמינה ביותר וידבקו האונות בחלב הלב וכשמנענעו הטבח בידו מיד שהוא מתפרק אמרו לו א"כ אתה עושה, אחינו אתה, לך לשלום. למדנו מזה שאם נמצאו האונות דבוקות בחלב הלב נפרדים לאט לאט בנחת. אם יפרדו בנחת מותר ואם אינם נפרדים בנחת טרפה עכ"ל. מדבריו משמע דנהיגין כן. ואעפ"י שלא נמצא כהיום בגמרות הנמצאים, אולי היה להם נוסחא זאת בגמרות שלהם וע"ל ס"ק מ"ח ב" הפר"ת. ולדעתי הצעיר דיוכל לסמוך ע"ז בהפמ"ר וא"צ בדיקה כיון דרבים וגדולים בסברא זאת ובפרט הגאונים רק שיזהר לעשות באופן שכ" הרב הזה ובהשכלת דעת וחקירת חכם וע"ל ס"ק נ"ב. (מו) כ"כ הכל בו ב" ר"י הלבן ז"ל בתחלת בדיקתי הטרפתי כמה בהמות שמצאתי בהם סרכות דקות. וטעיתי וטועה כל מי שמטריף סרכא בת יומא כי נמצא בה"ג ובתו"ק קדמונינו כי סרכא בת יומא לאו סרכא היא. ובמה נדע אם היא בת יומא מכניס אצבעו וכו". (מז) משמע דלא יגביה האבר דאם יגביה האבר אמרי' מפני כובר האבר נתנתקה הסרכא וטרפה (בנ"ח). (מח) ואעפ"י שאם היתה הבהמה חיה היתה מתעבה עכ"ז כיון דהשתא בת יומא, לא מטרפא. ונר" דסברא זו אזלא כהרשב"א והר"ן ותו" דסברי דאין טרפות הסרכא מחמת נקב רק מחמת פירוק וכיון שהיא בת יומא לא התחילה לקלוט בעור הריאה לומר כיון דעתידה להתפרק וכו". אבל לע"ד דאין סרכא בלא נקב וכ"ד רוב הפוסקים אין הפרש בין בת יומא לאינה בת יומא וטרפה, זולת אם הסרכא לשומן כד" מר יעקב גאון. ונר" דהאי בדיקה דהגבהת הסרכא, קלה יותר מנענוע הריאה. וכל חוץ ממקום זה טרפה עיין פר"ת, ונ"ל להקל בריאה שנמצאת מליאה סרכות ובמעט נענוע כל דהו מפסק כמה מנייהו דמוכחא מלתא דאינם אלא רירין דמן הסתם לא מנקבא ריאה כמה ניקבי ובאומדנא כהאי מטינן להקל כהרשב"א והר"ן עש"ב. (מט) לגמרי (פר"ח נגד רדב"ז סי' שכ"ח) והאריך הפר"ח בזה ותכ"ד דכל מקום שמקילין בהפמ"ר דוקא בבחמת ישראל לגמרי ע"ש ועיין זו"ת דפסק דאם מפסיד שכר השוחט מקרי ממון ישראל עש"ב. (נ) שאם יש סרכא חלושה, נשמטת ונכרתת (ר"ף ורמב"ם בפ"י המשנה ביצה דף מ"י) דלא כפירש"י שפי' שתהא נוחה הבהמה ליפשט עורה, ש"ך ב" אביו (פר"ח) וכ" פר"ת ואולי שצריך להשקותה יותר מהגליל לחיותה דהיינו שיניח סמוך לפיה המים זמן ארוך ובזה היא שותה וחוזרת ושותה ומפני זה נפסקים

מדת הרב נ"י
בתשובת הראש
כלל כיסוי ורמינו

ראשה בריאה או בדופן (נג) וא"ל רירא הוא וכשרה ואין
ההקד בכך אלא בבהמת ישראל (נג) ואין סומכין על קורא
זו אלא בבודק כשר וירא את ה' פורבים: הג"ה יש מחירין
למשמש בסרכות ולמעך בהם (נג) ואומרים שסרכא חסימטך אדם
זה כל היום לא תנתק ולכן כל מקום שיטמטך תולין להקל ואומרים
שאין סרכא אלא רירא בעלמא (מהר"ו וכלבו) (נג) ואע"פ שהיא
קולא גדולה כבר נהנו כל בני מדינות אלו ואין למחות בידם מאחר
שיש להם על מה שיסמוכו ומ"מ לריך להיות הבודק ירא אלהים
שיועד ליזהר למעך בנחת שלא ינתק בנח (נג) ויש מקומות שאין
נוהגין למעך ולמשמש בסרכות הורדא אס נסרכה למקיס אחר וכל
מקום שחסרך טרפה (נג) (כך שמע יכ"ג מל' הר"ד י' יחי') ויש
מקומות שנהנו להקל גם בזה. ולי נראה כסדרא הראשונה שלא למעך
בירדא ובכל הסרכות שהם שלא כסדרן מאחר שסרכא שלא כסדרן
טרפה מוזכר בגמרא ואין חולק עליה ואין לסמך אדברי מקילין
בענין המיעוץ והמשמטין. אבל המנהג בעירנו למשמש ולמעך בכל
הסרכות ואין חילוק בין סרכא לסרכא (נג) ונכון לחוש למה שכתבתי
אס לא בהפסד מריבה. עוד נהנו בעירנו להמריך כל סרכות גדיים
וטלאים (מלא כתוב) ועגלים הרכים (נג) ולא למעך בהם כלל כי
יש בזה קבלה להמריך כי הסרכא עדיין רכה ומתנתקת ע"י מיעוץ:
יד בבודק שהוציא ידו ואמר טרפה ואח"כ הכניס אחר ידו
ורא מצא טרפות הראשון נאמן (ס):

זבח תודה

הסרכות כשתתמלא הריאה משאיבת המשקין וימתח עורה נכרתים הסרכות ע"ש.
(גא) ט"ז ורש"ל ופר"ח כתבו דוקא בנחת ונלע"ד דגם מר"ן יודה לזה ואמרו
בזריזות היינו שלא תהיה ברפיון ולעולם צריך שלא יהיה בכח וחוזק וראיה מהא
דב" מר"ן לקמן סעיף כ"ד ועמש"ש סק"ז וקרוב לזה כ" שו"ם ז"ל. (נג) ואם
הכניס הבודק ידו בנחת א"צ בדיקה כלל לראות אם ימצא ראשה בריאה וכ"ש כי
ליתא קמן דע"כ לא קאמר מר"ן דצריך בדיקה אלא כשהכניס ידו בזריזות ולד" ט"ז
ורש"ל גם בנחת צריך בדיקה (מ"י) וע"ל סס"ק ל"ז ועמש"ל בסמוך. (נג) ומנהג
ירושלים תוב"ב להקל אף בממון גוי (שם). (נד) הפר"ת כ" דאין לסמוך על ההג"ה
לכל הכתוב מטעם כי לא כל הכוחות שוות שיש כח גדול ודומה בעיניו כדבר קטן
וכו' ע"ש. (נה) ולאחר שנתמעך נוהגים לבדוק ברוק או פושרין לראות אם אינו
מבצבץ וכ"כ כל האחרון (ש"ך ופר"ח). (נו) ולכ"ע אותם דממעכין ע"י סמרטור
וכ"ש ע"י חול ועפר בודאי שמאכילין טרפות לישראל (ד"מ ש"ך ט"ז פר"ח) (נז)
דכולהו לגבי ידיה שלא כסדרן נינהו (ש"ך). (נח) כ" ט"ז דאפי' הכי אין למעך
בסרכא דבוקה היוצאת מבועא או מטנרי (פר"ח). (נט) ודוקא בעגלים הרכים שהוא
תוך שנתו והוא יונק אבל גדיים וטלאים אעפ"י שאינו יונק כל שהוא נקרא בשם
גדי וטלה בל' בני אדם (ש"ך וב"ח) ולא דק במ"ש אַעגְלִים רכים דבעינן תרתי,

יורחם
הריב"ש
הרשב"א
למחבר

מן מטבח שהכנים ידו ואמר טרפה ואח"כ נתברר שלא
נפתח הטרפש וגמצא שהטבח לא נגע בריאה ופתחו
הטרפש ובדקוה ולא נמצא בה טרפות מכשירין אותה (סא):
מן האמב הבדק שרא בסדרן היתה ואחר מכחישו ואומר
בסדרן היתה מעמידין בהמה בחזקת היתר (סב):
ין מהקונה ריאה ואמר שמצא בה סרכה במקום שהיא טרפה
ורמזכר אומר שהיתה במקום שהיא כשרה כיון שבאו
שניהם בבת אחת לב"ד אין כאן עדות (סג) וה"ו בבהמה
שאבדה ריאה קורב שנבדקה: הג"ה וכן במקומות שחזקים
אלל עי"ס והמיו הכמות אלל עי"ס בין שחזקה לבדוקה אין

זבח תורה

וליתה דאי הוי בתוך שנתו אעפ"י שאינו יונק או לאחר שנתו ויונק מקרי עגל רך
(פר"ח) (ס) ול"מ אם באו ראשון ראשון אלא אפי' באו כאחת ואפי' קדם המכשיר
לבא לב"ד אעפ"י כן טרפה (פר"ח) שאולי הבדוק השני הכנים ידו בחזקה והעביר
הסרכא או העבירה הראשון בהוצאת ידו ועד אחד נאמן באיסורין בדבר המסור
בידו (רא"ש ורי"ו וט"ז) ואף למאן דמיקל במיעוץ טרפה דלמא העבירה בחוזק
(ד"מ ורש"ל ט"ז ופר"ח) ואם הדבר יכול להתברר שטעה במה שאמר טרפה, לית לן
בה כדלק" בסעי' שאח"ז (פר"ת) וכ"ז דכל זה דוקא במקום שאין עושין נפילה
אבל במקום שעושין נפילה יבדוק במקום שאמר הראשון שמצא טרפה. (סא) אפי'
להאי דאמר טרפה, ולא אמרי' דשווייה אנפשיה, חתיכה דאיסורא כיון דבטעות היה
דאיהו סבר דלית לה ריאה, וטרפה מדין חסרה, והא אשתכחת (פר"ת) ומיירי שהטבח
אמר בפ' שבריאיה מצא טרפות אבל אם אמר סתם טרפה יכול לומר שמצא איזה
נקב בחצר הכבד מה שלא אמר השני, ואפי' אמר השני אני חפשתי בחצר הכבד ולא
ראיתי שום נקב אינו כלום דאפשר מצא נקב קטן מה שלא ראה השני (ט"ז) ואפי'
אם אמר הבדוק הראשון עתה טעיתי סבור הייתי שנפתח הטרפש והריאה כולה
דבוקה לאו כל כמיניה כיון שהוחזק לבדוק אין סברה שטעה במה שאין דרך שום
בדק לטעות. וכיון דמתחלה אמר טרפה בסתם לאו כל כמיניה לחזור וכן משמע
בתשו' הריב"ש (בה"ט למהר"ם ברוך). (סב) דאמרינן נשחטה הותרה (רשב"ץ)
ומיירי שבאו שניהם בבת אחת לב"ד כדלק" בסעיף שאח"ז (ש"ך פר"ח פר"ת) אבל
אם קדם האומר שלא כסדרן ונתקבלה עדותו ונפסק הדין להטריף הרי נעשה דינו
כדין שנים וכשבא אח"כ השני אין דבריו של אחד במקום שנים אבל אם לא הספיקו
לפסוק הדין ע"פ עדות הראשון ובא השני ואמר כסדרן כשרה ובהכי מיירי מר"ן
(פר"ת) ויש מבשרים אפי' בזה אחר זה כבסי' קכ"ז ס"ג (פר"ח) (סג)
שאלו בא הקונה תחלה לב"ד והיו אוסרים על פיו תו לא היו מאמינים לשני להתיר
כיון שהראשון היה נאמן וכל מקום שהאמינה תורה עד א"ה הו"ל שנים ואין עד
יכול להכחישו כיון שאסרו כבר על פיו. ורמ"א מודה בזה. ואע"ג דלעיל ס"ב
החמיר בנאבדה הריאה, שאני התם דלא עבוד כתקון רבנן, דריאה עלולה לסרכות
ושמא היה בה סרכא. אבל הכא שאחד אומר כשרה היתה וא"א אומר טרפה היתה

זירה דעה הכנות מרפות למ

באר הגולה

דרכ יוסף בר
מניומי וכו' הולין
דמ"ה יטור בשם
הרמב"ם שאביו
מן האוסרין והוא
מן המתירין
כפ' י"א מה"ס
וכ"נ דעת הרשב"א

חוששין שחל העכו"ם הכנים ידו וניתק הסרכות בדדיקת ריאה
דרכן וספיקא להקל (רשנ"א סי' רל"ח) מיהו אם עבדים עכו"ם
רגילים לעשות כך יש לחוש אפי' בדיעבד (סד) ולכתחלה יש לזיהר
בכל ענין:

יח וריאה שניקבה במקום חתוך האונות (סה) בגב האונה
כנגד הדופן (סו) ודופן סותמתה בסרכא (סו) בבשר שבין
הצלעות זאו בבשר ובעצם (סח) כשרה (סט) אבל אם היא

זבח תודה

א"כ הו"ל חד לגבי חד ואוקמה לבהמה בחזקת היתר (ש"ך וט"ז) והפר"ח החמיר
בשני הסעיפים ע"ש.

ולקונה וראי אסור לכ"ע, דשוייה אנפשיה חתיכה דאיסורא וה"ה בסעיף
הקודם. ואם הקונה לא הוציא המעות עדיין אין מוציאין ממנו (בה"ט
ב"ל"ח).

הקשה הפר"ת למה הוצרך מר"ן לכתוב שני הדינים כיון דטעמא חד אית להו,
ועוד למה בחר לכתוב בדין הראשון טעם חזקת היתר, ובדין השני כיון

שבאו שניהם בבת אחת, ותירץ בדדק א" חידש דהגם דאיכא למימר דלא מכחשי
אהרדי ואפשר דהות סרכא בחתוך סמוך לחוד, לחד מהנך עדים מתחזיא ליה בחוד
וטרפה, ולחד מתחזיא בחתוך וכיון שכן אזלינן בתר היותר בקי בשניהם, לז"א
סמכין אחזקת בהמה אפי' בכה"ג להכשיר, ודין שני השמיענו דאלים העד
להכחיש העד כשבאו כאחד הגם שהוא המוכר עצמו דאית ליה הנאה דהגם דסובר
הרשב"ץ דכה"ג דעד מכחיש עד הו"ל ריעותא אצטריך ההיא דרב הונא עד שיוודע
לך וכו' ע"כ. (סד) ואע"ג דבנאבדה הריאה מכשרינן שאני הכא דכיון שהניחו אצל
חגוי חזי כמזיד (פר"ח ש"ך) ועמ"ש לעיל סק"ט. (סה) שהוא סמוך לצואר במצר
חחלל (רש"י) (סו) ואפי' היו תחת הסרכות אבעבועות דלא עדיפי מנקב (ב"י שכ"ד
כל הפר"ח דלא כמדרכי ב"ר"ח וכו' פ' מוהרי"ט י"ד סי' ו' וע"ל ס"ק ל"ח). (סז) כ"
מר"ן זה לאפוקי מד"רש"י ורב"י האיי דס"ל דבעינן דוקא סביך והחילוק שבין
סביך לסריך כ"הב"ר ב"הר"ד י' יחיא שהסיבוך הוא בחוטנים קצרים שבאמצעותן
תדבק הריאה לדופן ל"נאחו בסבך. וסירור הוא שהחוטנים דקים מאד או ארוכים
טפח או טפחיים גם כי עבים. (סח) פ"י דוקא אם היה המיעוט כנגד העצם כדלק"
סי' כ"ח (פר"ח) ופר"ת כ"דאפי' רוב בעצם לבד כשרה וכו' פ' מוהרי"ט י"ד סי' ו'.

ועב"י ס"ק ס"ט מש"ש משם פר"ת. (סט) מפני ששם כנגד האונות הדופן צד והן
נרחקות והיו תחבושת חזק שיגין על הריאה (ב"י ופר"י) וכ"הרב פנים חדשות
וימ"מ ב"רש"י ח"ב סי' קכ"א דצריך שיהא הדופן שוכב על הנקב וסותמו מכל
צדדיו עש"ג וכן כ' מ"י ז"ל וכן מצאתי בתו' דף מ"ח ע"ב ב"ר גמ"ה ור"י טוב
עלם והגאונים דאפי' במקום רבתייהו בדקינן להו בנפיחה עם הצלעות או גורדין
הבשר עם הסרכא ונופחין, אם עולה בנפיחה כשרה דכיון שהסרכא קיימת וסותמת
כל הנקב לא יתפרק עוד וכ"כ עוד בדף מ"ז ע"א שיטה ל"גם בס" התרומות כתב
כן בסו"ט"גם בס" הרוקח סי' שפ"ב בש"הגאונים הנזכ" והנה אם נחלקו
הרבנים הנזכרים על ד"האומרים להתיר בכסדרן לא נחלקו אלא דבעי לבדוק

ל"א

סרוכה לעצם לבדו טרפה (ע) הוכן הדין בכל השלם שבנדר
האונות למעלה (עא) עד הערוגה כשרה (עב) טפני שהמקום
צר ונדרקת לדופן והוא סותמו (עג) ונקרא דופן עד החוט
זבח תורה

בנפיחה ולעולם דלכל רבוותא בעינן, שנראה בעין שתהיה הסרכא סותמת כל הנקב
וכ"נ מוכח ל" מר"ן כאן דקאמר ודופן סותמתה בסרכא ולא קאמר ונאחו לדופן
בסרכא משמע דדוקא אם הסרכא סותמת כל הנקב לא כן אם נסתם קצת מהנקב
וקצתו פתוח דטרפה כיון דלא נסתם כולו וכן מוכח בפי" דעת פר"ח סי" זה סק"ו
וכ"נ ד" ספר קול"ן לוי סעיף מ"ד הובא לעיל סק"י וכ"ב בזו"ת כאן סק"ו וסק"ק
י"ד וכ"ה ומ"ז, אבל הפר"ת כ" דעיקר הסתימה היא הדופן והסרכא היא להסמיך
לריאה לבל תתרחק ממקום דבוקה קצת, וא"כ לא בעינן שתמלא הסרכא לכל מקום
פי הנקב אלא אפי" חלק כל שהוא מהנקב הוציא סרכא והשאר בלא סרכא כשרה
עש"ב ובקשתי לו חבר ולא מצאתי. ואחר זמן מצאתי להר"י אלצ'אהרי על מ"ש
הרמב"ם ואם היה נקב האונות דבוק בבשר ובעצם מותרת, כ" וז"ל, דהיינו מקצת
סתימה וה"ה לסרכא לפי שהיא מתחלתה נקב ונעשית סרכא עכ"ל, נר"מ מלשונו זה
דסובר כהרב פר"ת ז"ל וגם מורי זלה"ה הסכים לד" הפר"ת מדהביא סברתו בסתם
וכן שמעתי מפיו ז"ל ונ"ל עוד להתיר מטעם ס"ס, ספק אם הלכה כפר"ת או
כהחולקים עליו, ואת"ל דהלכה כהחולקים, דלמא הלכה כרב שר שלום גאון דס"ל
דלא בעי אפי" סריך כמו שפי" דבריו הסמ"ג ז"ל עיין לקמן ס"ק ע"ג באורך.
מעשה באונה שהיתה נקובה במחט והיתה המחט עוברת לחוץ ואוכלת בבשר
הדופן ובעצם הדופן מרוב ימים וסרכא היתה מקפת בה סביב המחט וממנה
לדופן, והבשרנו בהסכמת הר"ר יוסף הכהן עראקי יצ"ו דמה לי ניקבה ע"י עצמה
או ע"י מחט כיון שהנקב היה סתום מכל צדדיו בסרכא וכיון שלא היה הנקב עובר
לחוץ לבשר ולעצם הדופן כשרה והכי מוכח בגמרא דף מ"ח ע"א מתקיף לה רב
עוקבא בר חמא אלו איניקב דופן להדה מאי, טרפה וכו" משמע דדוקא כי ניקב
הדופן לעבר האחר הא לא"ה כשרה ועיין ברשב"ץ דף כ" ובתשובותי סי" ק"ד
הארכתי בראיית וכ"כ שה"ם ב" כנה"ג הבאתי לשונו סי" ל"ו סס"ק ע"ד וע"ל
סי" מ"ו ס"ק ט"ו וסי" ד" וסי" מ"ט סק"ג וסי" ל"ו סס"ק כ"ו וסי" מ"ב סק"ג. (ע)
כו"ד רמב"ם פ"ז ופי"א וכ"ד רש"י והר"ז ומקצת גאונים. אמנם ר"ג והראב"ד
ור"ת והרא"ה והרוקח סי" שפ"ב ס"ל דאפי" לעצם לבדו כשר וכ"נ הכרעת הר"ן
וכ" הרשב"א בת"ה הטעם שגם הצלעות
מחופים עור ובשר ולא אמרו סביך בבשרא אלא למעט שלא נסתבכה כלל דכל
שהיא מסתבכת, על הבשר היא מסתבכת, וכן מנהגינו, גם בזו"ת כ" שכן מנהגם
ועי' בתשו" הרדב"ז החדשות סי" שכ"ח שכ" דאפי" לד" הרמב"ם ורש"י דאסרי
בסרוך בצלעות לבד היינו דוקא כשנסרכא לקרום העצם לבד כדרך הבהמות
הכחושות. אבל כשיש בשר על הצלעות אפי" הרמב"ם ורש"י יודו דמקרי סביך
בבשרא. וכן יש לדייק מל" רש"י שכ" אבל בצלעות עצמן אין זו סרכא קיימת ודוק
מלת עצמן. וכן הרמב"ם כ" אבל אם נסרכא לבשר ולעצם שבצלעות מדלא קאמר
לבשר ולעצם וכו'.

יורה דעה הלכות טרפות למ

באר הגולה

שמנקרים בן החזה (עד) ומשם ואיך נקרא חזה ואם נסרך ^ס שם טרפה ואם נסרכה ע"נ חוט שבחזה דינו כאלו נסרכה בחזה וטרפה (עה) הנ"ה ולדין אין נפקותא בחילוקים אלו גם ככל החילוקי' שתבארו לקמן עד סוף הסימן כי כבר נהגו באלו הארלו' להטריף הכל ואין לשנות כי מנהג קדמונים הוא בלשכנו ולרפת שאנו מבני צליהם ולכן אין להכשיר שום סרכא בריאה אם לא שתי' אונות

זבח תודה

ודע דאף לד' הרמב"ם אם נסרכה האונה לעצם לבד ויש מכה בדופן תלינן במכה שבדופן דומיא דאומא דלקמן סי' כ"ב דכשרה (ב"י ומהר"ד י' יחיא) ועיקר (פר"ח). (עא) פי' אותו המקום שלמעלה מן חתוך האונות. (עב) ורואין כאלו הוא חוט מתוח על חתוכי דאוני עד הגובה שכנגד השדרה (ב"י ב" רי"ו ב' הר"א י' אסמאעל) וכ"ד הרבה פר' והכי נקיטין (ב"י). (עג) ודוקא שיש שם סרכא דהוי סתימה מעליא אבל נקב בלא סרכא ע"ג, טרפה (לבוש) וכ"כ ב"י וז"ל ולא שאני לן בין סרכא לנקב בפועל עכ"ל כוונתו דלא תימא דוקא כשנסרכה לדופן ואין שם נקב אבל כשיש שם סרכא ויש נקב לא, קמ"ל, דלא שאני וכו' וכתב זה כלפי סברת מהר"ד י' יחיא ז"ל שמחלק. והתו' כתבו ב' רב שר שלום גאון דאפי' לא סריך כשרה כיון שהדופן מהודק על הנקב וכן פי' הפר"ח דברי רב שר שלום ושכ"ד הרא"ש וסמ"ג עשין ס"ג ביאר בפירוש דברי שר שלום דלא בעי אפי' סריך וכ"ה הפר"ח אבל נקב הפתוח לרוחה לא עלה ע"ד שום אדם להכשיר אבל מיהת בעינן שיחא מהודק בדופן וחלק על מהרי"ט י"ד סי' ו' שפי' דברי רב שר שלום דסריך בעי ומורי נ"ע תמה דמנא ידעינן אם הדופן מהודק או לא, כיון שאחר שחיטה אין הריאה נפוחה ותי' דאפשר לומר דנפוח הריאה בגוף הבהמה נפוחה בינונית. א"נ שכיון למ"ש בסעיף כ"ב ב' הרשב"א בדין השפולי עכ"ל והפר"ח כ" דמל" רב שר שלום מוכח דבעי סריך ושכן מפרשים דבריו הרא"ש והטור ומסיק שוב ראיתי לרמב"ם פ"ז וז"ל ואם ניקבה במקום חתוך האונות וכו' כשרה בד"א כשסתם מקום הנקב שבאונות בשר אבל אם נסמך הנקב לעצם אינו מגיץ עכ"ל משמע מדבריו דכל שהנקב כנגד הבשר הגם דליכא סרכא כשרה דהבשר שכנגדה בדופן הוא הסותם עכ"ל. ולי עברו נר' דאין מכאן ראייה דלא בעי רמב"ם אפי' סריך ואדרבה מדבריו רמב"ם כאן משמע דבעי סביך שאם כדבריו פר"ח כ" היה לו לומר בד"א כשהיה מקום הנקב כנגד הבשר והוה שמעינן דאין הקפידה רק שיחא הנקב נגד הבשר גם הי"ל לרמב"ם לומר אבל אם היה מקום הנקב סמוך לעצם ואדרבה לשון נסמך מורה דבעי סביך וכן דקדק הפר"ח עצמו בסמוך אחר זה מל" הגמרא, גם כתב על מ"ש מר"ן ורופן סותמתה בסרכא שהיא ד" רש"י ורמב"ם וכבר הארכנו לקמן ס"ק פ"ח ודומה לזה כ" רמב"ם פ"ו בדין מרה וז"ל ואם ניקבה כנגד הכבד והכבד סותמו כשרה שאם לא נסתם הנקב אעפ"י שהוא סמוך לכבד טרפה עכ"ל הרי דלא מכשר אלא בסתימה והיינו בסרכא ממש. והא דנקט אבל אם נסמך לעצם וכו' משום דהעצם אין עליו רק קרום נקט לשון סמיכה.

ודע דלד' הפר"ח בהיכא דיש ספיקא אחרינא לצרופיה לסברת רב שר שלום מכשרינן. וכן באם נסתפק בנקב אי מחיים אי לאחר שחיטה מכשרינן מטעם ס"ס ספק מחיים או לא ואת"ל מחיים דלמא הלכה כרב שר שלום דאפי' סריך לא בעי ודו"ק.

אשכנזים י"ב
ומלשון העיטור
שהביא העור
בהר"ש ש"ס ל"ט

הסרוכות כסדרן למטה מחליין ללד עיקרן וה"ה אונה בלומא כסדרן
כה"ג וכבר נתבאר שנהגו להקל בסרכא המתהקפת ע"י מיעוץ
ומשמוש : (עו)

יט • ודוקא כנגד האונות הוא רמבשרינן (עו) אבל שרא
כנגד האונות (עח) טרפה (עט) :

כ • יהא רמבשרינן דוקא כשהנקב כנגד הדופן (פ) אבל אם
ניקבה מבפנים (פא) לאו אפי' בשפולי ריאה וסרכא
יוצאת משם לדופן טרפה (פב) ואם סרכא יוצאת משפולי

זבה תורה

אם יש מכה בדופן צר עם עוקץ ונסרך למכה ולעוקץ צריך נפיחה שהעוקץ שיש
במכה אינו מניח הריאה לידבק שהעוקץ נוקב הריאה תמיד, אבל אם נסרך
ע"ג העוקץ כשרה (זו"ת) וע"ל ס"ק פ"ו. (עד) וסתם מצר החזה אינו מחזיק אלא
ד" צלעות בלבד אם לא שיתברר לעין שעדיין הוא כנגד האונה ולא כנגד האומא
(פר"ת ב" מב"ט ח"ב סי' י"א) ושתי צלעות קטנות שנידונות כחזה לענין מתנות
כהונה, לענין סרכא מקור דופן וסותם (פר"ח ב" פו' דלא כיש אוסרים) וכן הכריע
בזו"ת. ונ"מ כשיתוספו האונות במנינם שאין להכשיר רק מה שנסרך כנגד השש
צלעות הנזכרות. ומה שנסרך חוץ לשש צלעות הוי דופן רחב אעפ"י שנסרך ע"ג
האונה (זו"ת) וע"ל ס"ק ע"ט.

אם הבהמה שמינה והשמונית עולה מן החזה עד הדופן ונסרך שם כשרה (פר"ח
ב" ב"י).

מי שקנה צד א" של כבש וראה בקן צלעותיו בצד הרחב סרכות תלויות כשרה
דהעמד טבח בחזקת כשרותו ושברק כראוי ואלו סרכות תלויות הן ולא היו
דבוקות בריאה (פר"ח ב" ריב"ל ח"ב סי' ע"ח). (עה) והרמב"ם בפי"א הכשיר
בנסרך לחזה ע"ש וכ" פר"ח ב" מהרל"ח סי' ו' דאף במקומות שעושים מעשיהם
ע"פ הרמב"ם בזה יש להם קבלה שלא לעשות כדבריו ע"ש ומנהגינו פשוט
כהרמב"ם ז"ל.

תרתי אוני דסריכין מגבן לדופן וראשי הסרכות דבוקים זה בזה ואין ניכר שם
ראשי הסרכות טרפה דאמר"י סרכא היא שעלתה מגב האונה לגב האונה
ואח"כ נדבקה לדופן וטרפה (א"ח ב" הרמב"ן (וריק"ש) ומה שהיו נוהגים
בקושטנדינ"ה להתיר טעות הוא (קולן) לוי סעיף מ"ב) ודוקא ששתיהן שוות
בראשן ובעיקרן, שיש לחוש שסרכא א" הן אבל אם אנו רואין שהסרכא העולה
מכאן עבה וסרכא העולה מחברתה דקה ואין להן יחס זו עם זו הדבר ידוע שהן שתי
סרכות שעלו מגבן לדופן וכשרה (פר"ח ב" מהרי"ט וקולן) לוי סעיף מ"ב) ובזו"ת
הביא סמך למנהג קושטנדינ"ה מתשו" רשב"א שהעתיק מר"ן לעיל ס"ה שהיא
היפך סברת רמב"ן. ומר"ן ג"כ הכי ס"ל דהשמיט סבר" רמב"ן מהש"ע גם הרשד"ם
בסי' מ"ד כ" סברת הרשב"א והשמיט סברת רמב"ן והכי קי"ל וכן המנהג
בשלוניק, דכל שהוא נאחז לדופן אפי' בחוט דק אמר'לדמשם יצאה הסרכא וכשרה
ע"כ. וה"ה סרכא מינה ובה ע"ג האונות או מחתוך לגב ומאמצע הסרכא יוצא
חוט אחד לדופן כשרה דאמרין דהסרכא בא מן הדופן לריאה ומשם יפרד והיה לשני

יורה דעה הלכות טרפות ל"ט

באר הגולה

אונה ומתפשטת ע"ג האונה ונסרכת לדופן אם רוב הסרכא
 היא בגב האונה כשרה (פג) וא"ל טרפה (פד):
 כא אם הסרכא עולה מן האונה לדופן שבצד האומא
 טרפה (פה) ואם סרכא עולה מהאונה לדופן שכנגד

זבח תודה

ראשים (שם ס"ק ט"ז וסק"מ). והפר"ת כ" על דברי הרמב"ן דמה בכך אם ראשי
 הסרכות בגב שתי אונות כיון דסרכות לדופן ש"ד וראיה מסעיף כ"ה אם האומא
 והאונה נסרכו וכו' אם רוב הסרכא מהאונה וכו' הרי דהגם דהאומא והאונא
 סרכות מגב זו לגב זו אנו מכשירין כל ידיעין דמהאונה יצאה הסרכא ומכ"ש אם
 הסרכא יוצאה משתי האונות דליכא למיחש למידי. ולמעשה לא סמכה דעתו, וכל
 דהו דמסתפקינן מטינן להקל עש"ב וע"ל מ"ש ס"ק י" משם רמב"ם ורש"י
 להכשיר סרכא מגב לגב, א"כ הכא נמי מכשירין אפי' היא סרכא אחת ודו"ק. (עו)
 ואנו אין נוהגין למעך (פר"ח) ופר"ת כתב על דברי רמ"א אלו דשתי סרכות
 האסורים מן הדין אין לסמוך על בדיקה זו. (עז) דשם הוי רביתייהו וז"ל הב"י הנה
 נת" שיעור מקום רביתייהו דאוני ברוחב (פי' מן השדרה לחזה), אבל לאורך
 הבהמה (פי' מן הצואר לזנב) לא נתבאר. ונר" דכל שכנגד האונות הוי רביתייהו
 ושלא כנגד האונות לא הוי רביתייהו עכ"ל ומביאו פר"ח ז"ל. (עח) כגון מן
 האומות ולמטה (לבוש ב"י) (עט) ששם החלל הוא רחב ודרך הסרכא הוא להתפרק
 ואין הדופן סותם כיון שהוא רחוק מן הריאה (שם) וכדמפרש לק" סעי' כ" וסעיף
 כ"א (ב"י) אבל אם נסרכה לדופן הצר באלכסון כשרה כי היכי דמכשירין בכסדרן
 (ב"י ואחריו) וכן המנהג (זו"ת) אבל אם האונה נסרכה באלכסון לדופן הרחב לא
 דלא כהרשב"א שהביא כנה"ג בב"י אות רט"ו דמכשיר ואף שכ"כ העמוד שהביא
 הטור מ"מ אביו הרא"ש חולק עליו וכן פסק הש"ע (שם) ס"ק מ"ט ובס"ק נ"ג כ"
 דמהר"ש גאון כד' העמוד ע"ש וע"ל ס"ק פ"ה. (פ) שאז שוכב על הדופן והדופן
 סותמו (פו'). (פא) דהיינו לצד חלל הגוף (הרשב"ץ ב" הרמב"ן או אפי' מבין חתוך
 לדופן (שם וב"י ב" רא"ש והר"י ברצלוני) ועיין פר"ת. (פב) דחשינן שמא הסרכא
 מבפנים היא באה ובפנים היא ניקבה ואין הדופן סותם שם (ב"י ב" הרשב"א וכמה
 פו') וכ" שם דהכי נקיטין ולא כדברי הכ"ב שכ" להכשיר ובתשו' הרשב"א סי'
 קי"ב כ" הטעם דחתוך השפולים אינם עומדים במצר אלא פונים כנגד החלל ואין
 כאן סתימת דופן ע"ש ואם יש מכה בדופן כשרה בלא בדיקה (זו"ת ב" מהרי"ט סי'
 י"א) וכ"כ הרשב"ץ ושכר נ"ל ברור עש"ב. (פג) כיון דרוב הסרכא בגב אמרי'
 דהנקב הוא בגב והדופן סותמו (לבוש ב"י מ"י) ואפי' היתה מתפשטת הסרכא מן
 השפולי לפנים ונסרכה לשומן הלב כשרה כיון דהרוב בגב והשאר שיש לשומן
 הלב אינו
 ח"א חי"ד סי' ב" ג" ד" וכ"כ פרי הארץ ב" מ"כ. ואם אינו יכול לשער בפנים
 יחתוך בזריזות ראש הסרכא הדבוקה לדופן ויוציא הריאה וישער (מ"י).
 ודע שמהריט"ץ בתשו' סי' ל"ז והרב פרי הארץ חולקים על פסק מר"ן כאן
 וכתבו דלד' הרשב"א אפי' שיהיה הרוב בגב טרפה דשמא הנקב הוא בשפולי ולשם
 אין הדופן סותם ושדעת הב"י צ"ע והר"י מ"י השיב עליו דאין מזה תפיסה על רב"י

יורה דעה הלכות מרשות למ קיג באר הגולה

האונה ודופן שכנגד האומא סאזלינן בתר רובא (פו) : ס"י מדברי
 כב ע"א האומא סרוכה לדופן אם יש מכה בדופן כשרה (פו) כשה"ע שהכח
 ואינה צריכה בדיקה ואם אין מכה בדופן מרפה ולא העור והר"ן
 קי"ל כוותיה. ומיהו דוקא שנה"ל לעין שהם סרכא א"א אבל אם נר"ה שתי סרכות
 זבת תורה וכל כו' נ"ס
 הרי"ף ע"מירח

דודאי הרשב"א בכל הדינים אינו הולך ברובא וחולק על בעה"ע באותם ג' דינים כמזכר בב"י בס"י זה אבל רב"י שפוסק כהעטור וחולק על הרשב"א א"כ יש להתיר בפשיטות עש"ב. וב"פ פר"ת ס"ק ל"א ומסיקא דדינא דלא כהרשב"א דלא קי"ל כוותיה. ומיהו דוקא שנה"ל לעין שהם סרכא א"א אבל אם נר"ה שתי סרכות אין להתיר.

ורע דבכל מקום דאזלינן בתר רובא אם אירע שפירקו המועט הנמצא במקום המטריף ונמצא שם נקב טרפה דהא איגלאי מלתא דמשם יצאה הסרכא דמאי דאזלינן בתר רובא להכשיר היינו דמן הסתם תלינן דיצאה הסרכא ממקום ההיתר אבל השתא דנמצא נקב במקום המועט לא נשאר לנו לתלות הסרכא שיצאה ממקום ההיתר וטרפה לכ"ע ודו"ק וע"ל ס"ק י"ב. (פד) ובמקום שעושין נפיחה יבדוק מה שכנגד השפולי אבל מה שכנגד הדופן א"צ בדיקה אעפ"י שהוא מיעוט (מו"ז בבדיקותיו וזו"ת) וכל מקום דידעינן בודאי שהנקב הוא במקום שכנגדו והוא המקום הצר אז לא בעינן רוב (פר"ת ס"ל ג').

תרי אוני דסריכן מחתוך לחתוך וסרכא יוצאת מביניהם אל שומן הלב מורי הרב ז"ל מטריף, ובדקים אחרים ומהר"י פיגון ומהר"ש גאון מכשירים אם הרוב מחתוך לחתוך ואם הרוב חוץ לחתוך טרפה (ס"ק קול"ן לוי סס"ו ב') ונר"ה דה"ה אם נסרכה מחתוך לחתוך וסרכא יוצאת משם לדופן בכל גוונא אזלינן בתר רובא וע"ל ס"ק פ"א) וכשרוב הסרכא בשומן צריך נפיחה מה שחוץ לחתוך (זו"ת ס"ק י"ג ב' כנה"ג ואחרים) (פה) דכיון דהקצה האחד הוא במקום הרחב לאו במקום רבייתה הוא (טור ב') הרי"ש נגד בעה"ע דמכשיר וע"ל ס"ק י"ט. (פו) ואם יש מכה בדופן שכנגד האומא וסרוכה האונה אליו כשרה (מ"י ב' הרימ"ט סי' י"א). (פז) ואפי"ה העלתה צמחים הן סביב הסרכא הן סביב תחת הסרכא עיין רש"י ובה"ג והרמב"ם פ"ז ופי"א) וב"פ זו"ת ב' הר"א יצחקי ושכ"כ הרמ"ו ב' הריב"ל ומיהו בתרתי בועי דסריכן הרי הן כנקב בפועל ולא תלינן במכה. ואם אטום או מראה פסולה תחת הסרכא תלינן הסרכא שבאה מהמכה ובדקינן לאטום או למראה פסולה כדינה (שם) וצריך שתהא המכה כנגד הסרכא הא לא"ה לא תלינן (מו"ז מהר"ץ) וכמבואר לקמן סעיף ב"ה) ובס"י זו"ת ב' מהר"ר שלמה יצחקי נסתפק וספיקא דאורייתא לחומרא ע"ש אבל הפר"ח ומ"י כתבו דאין חילוק בין אם הסרכא יוצאה מגב האומא או משפולי או מבפנים אל הדופן דהא לא הוי טעמא משום הגנה אלא משום דתלינן ריעותא בדופן ולא בריאה וכ"כ רב"ז בתשו"י כ"י (פר"ח ומ"י ב' הראנ"ח ושכן יש לדקדק מתוך ל' רבי' האי גאון והכ"ב ע"ש וע"ל ס"ק פ"ב. ואין חילוק בין שהיתה הריאה סמוכה או סרוכה (הרשב"א בת"ה והב"י ב' הר"ן ורי"ו) וכמו שמוביח ל' מר"ן כאן שכ"א האומא סרוכה משמע אפי"ה סרוכה לבד, וז"ל הרמב"ם פ"ז האום של ריאה שנמצאת סמוכה לדופן וכו" כיעד עושין בה, מפרקינן אותה מהדופן ונזהרין בה שלא תינקב, אם נמצאת נקובה ונמצא

יורה דעה הלכות טרפות לט

מהניא לה בדיקת (פח) ודוקא בסרוכה לדופן מכשדין ער
ידי מכה מאכל אם סרוכה לשאר מקומות כגון חזה ונרגרת

זבח תורה

מכה בדופן במקום הנקב, תולין במכה ואומר 'אחר שחיטה ניקבה כשנפרקה מן המכה וכו' עכ"ל. וכ"ה הכ"מ שם ובבד"ה דדוקא בנקב דק שאפשר שנעשה כשנפרקה מן המכה, אבל בנקב גדול קצת, לא, ואם יש שבר בצלע אפי"ו נקב דק אין תולין כשנפרקה נעשה, דיותר מצוי ליעשות מחמת צלע הנשבר כדאמר"ל בנשבר גף העוף ובהני גווני מודה רמב"ם עכ"ל וע"ל סס"ק צ"ו ב"י נמ"מ.

גם יש לחלק דדוקא בסמוכה לדופן אבל סירוף שהוא ארוך לא, לפי שעשוי ליחתך מרחוק בלי שיעשה נקב (לח"מ) והבן זה כי הוא חילוק אמתי ועיין בתשובתי סי' רע"ו בח"ב וכ"מ בכ"י מהר"י בשירי ב"י רס"ג בלשון ערבי. (פח).

המנהג הקדום בכאן מימות קדמונים דקדמונים תלמודיים איש מפי איש כאשר קיבל מו"ר מה"ר צאלח מפי רבותיו זובחי הזבח וכן המנהג בכל ארצות התימן כאשר שמענו והגידו לנו מגידי אמת בענין הנפיחה,

חלוקה ראשונה כשנדבקה הריאה לצד הרחב בצלעות כנגד האומות או מבפנים ולדופן או מבפנים ללב או לשומן היוור בין שתי הערוגות או מבפנים של ריאה לורדא או הורדא לכיסה או לטרפס הכבד או לטרפס הלב, שמפרקין הסרכא מעל הריאה ומדקדקין שלא ישאר מהסרכא כלום ובודקין בפושרין אי לא מבצבצא כשרה ודבר זה מתורתו של הרמב"ם למדנו שכ"כ בפ"ז מה"ש דין ה' וז"ל האם של ריאה שנמצאת סמוכה לדופן בין שהעלת צמחים בין שלא העלת חוששין לה שמה ניקבה וכיצד עושין בה, מפרקין אותה מהדופן ונזהרין בה שלא תינקב אם נמצאת נקובה ונמצא מכה בדופן במקום הנקב תולין במכה ואומרים אחר שחיטה ניקבה כשנפרקה מן המכה ואם אין מכה בדופן בידוע שנקב זה בריאה היה קודם שחיטה וטרפה עכ"ל ובדין ו' ובדין ז' כ"י רבי"ו דין מקום אטום ודין ריאה דאושא ובדין ח' כ"י, זה עיקר גדול יהיה בידך, שכל ריאה שנופחין אותה בפושרין ולא יבקב המים הרי היא שלימה מכל מום עכ"ל ודבריו אלה מקורם נובע מהגמרא דאיתה התם דף מ"ח אמר רב יוסף בר מניומי א"ר נחמן ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה, העלתה צמחים חוששין לה. מר יהודה משמיה דאבימי אמר אחד זה ואחד זה חוששין לה היכי עבדינן, אמר רבא, רבין בר שבא אטברה לי, מיייתנן סכינא דחליש פומה ומפרקין לה, אי איכא ריעותא בדופן, תלינן בתר דופן, ואי לא, מחמת ריאה היא וטרפה ואע"ג דלא מפקא זיקא רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי. אמר ליה מר זוטרא בריה דרב הונא בריה דרב פפי לרבינא, הא דרב נחמיה בריה דרב יוסף, אתון אהא מתניתון לה, אנן אדרבא מתנינן לה דאמר רבא הני תרתי אוני דסריכין להדי לית להו בדיקותא לאכשורי, רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי, מתקיף לה רב אשי האני מאי, בשלמא הכא, תלינן בדופן וכשרה. אבל התם אי האי אינקיב, טרפה, ואי האי אינקיב, טרפה. עכ"ל הגמרא

וקודם שנבא לבאר דברי רבי"ו ע"פ הגמ" צריך אתה לדעת דרש"י והראב"ד ומפרשים אחרים סוברים דאין סרכא בלא נקב כמ"ש רש"י בגמ" דף מ"ה,

והראב"ד בהשגות פ ז. והתו" ורמב"ם סוברים דיש סרכא בלא נקב אלא דרגילה הסרכא לבוא בכל מקום בריאה בלא נקב מתוך שהיא שואבת כל מיני משקה. והא טרפה שלא כסדרן היינו משום שסופה להתפרק וחשובה כנקובה כיון שסופה לינקב ע"כ.

ומעתה הוא נבוא לבאר דברי הגמ"ל ד"ר רש"י והראב"ד דמפרשים דמיתנין סכינא דחליש פומה ומפרקינן לה ורואין אי איכא ריעותא בדופן בודקים בקש או בנוצה, 1 כדאי" בגמ"ל לענין מקום אטום והיינו דקאמר ר"ן חוששין והיינו לבדקה באופן זה. ואי לא מפקא זיקא תלינן דהסרכא באה מחמת הדופן וכשרה, ואי ליכא מכה בדופן, אע"ג דלא מפקא זיקא כלל טרפה שאני אומר שהדיבוק מחמת נקב היה, וקרום עלה עליו וסתמיה, ורב נחמיה קאי ג"כ בשיטת רבין בר שבא אלא דמחמיר יותר ממנו לעשות הנפיחה בפשוטין דהא עדיפא מנפיחה בקש ובנוצה. אי מבצבצי מיא אע"ג דאיכא מכה. טרפה דייקא נמי דקאמר. רב נחמיה בדיק לה בפשוטין, משמע דרבין בר שבא לאו בפשוטין בדיק לה אלא בקש או נוצה זו היא שיטת רש"י וראב"ד.

ורבלינו רוח אחרת אתו בפירוש הסוגיא וזה לפי סברתו שסובר דיש סרכא בלא נקב. וזה דרב נחמו סבר ריאה הסמוכה לדופן אין חוששין לה דתלינן בדופן אע"ג דליכא מכה. העלתה צמחים חוששין לה לומר דהבועות מוכחי דסרכא באה מהנקב. ובא אבימי ואמר אחד זה וא" זה חוששין לה, ומר קאמר חוששין ולא אמר טרפה, משמע דלאו טרפה בהחלט אלא דמיחש מיהא חישינן לה, וישנה בבדיקה, ושאל הגמ"ל הא מיהת דקאמריתו חוששין, היכי עבדינן, ובא רבא ואמר רבין בר שבא אסברה לי מיתנין סכינא וכו" אי איכא ריעותא בדופן אע"ג שהיא נקובה תלינן בתר דופן, ואי לא, מחמת ריאה היא וטרפה כלומר ואי ליכא מכה בדופן טרפה דתלינן בריאה ואע"ג דלא מפקא זיקא דודאי יש שם נקב וקרום עלה וסתמיה ורב נחמיה בדיק לה בפשוטין כלומר אפי" בהיכא דליכא ריעותא בדופן בדיק לה בפשוטין ופסק רבין" כרב נחמיה לקולא שהרי חתם דבריו, זה עיקר גדול יהיה בידך ולדברי רבין בר שבא אינו כן אלא כיון דלית ריעותא בדופן אע"ג דלא מפקא זיקא טרפה. ועוד אפשר לומר דפסק רבין" כן דקשיא ליה לישנא דגמ"ל דקאמר אי איכא ריעותא בדופן תלינן בדופן ואי לא, מחמת ריאה היא וטרפה. ומדרישא מיירי בהיכא דנמצא נקב בריאה וריעותא בדופן, ש"מ דסיפא נמי מיירי בנמצא נקב בריאה דומיא

דרישא, אלא דהתם ברישא שנמצא מכה בדופן תלינן הנקב כשנפרקה הריאה מן המכה וא"כ קשיא אמאי קאמר בתר הכי ואע"ג דלא מפקא זיקא וזה סותר למשמעות הקודם וצדקו באמת דברי הלח"מ ז"ל שרב"ל לא היה גורס בגמ"ל ואע"ג דלא מפקא זיקא וגם ר"ן הוכיח בפא"ט דרב נחמיה לקולא אתא מדלא קאמר, רב נחמיה מצריך בדיקותא. עוד הביא שם הר"ן שיש גרסאות שכתוב בהן ואע"ג דלא מפקא זיקא ורב נחמיה בריה דרב יוסף מכשר לה בבדיקה ע"ש. ול"נ דפלוגתות הפו' אי אמרי" אין סרכא בלא נקב או יש סרכא בלא נקב תלוי בחילוף הגרסאות. ועוד נבאר לקמן מהיכן שורש מחלוקת הפוסקים בזה. ור"ן אחר שהזכיר הרבה דעות בזה כ' וז"ל ופלוגתא דרבא ורב נחמיה פסק ר"ת ז"ל כרב נחמיה דמדקעביד בה מעשה ובדיק לה, מעשה רב. ועוד דשקלינן וטרינן בה ואמרינן אתון אהא מתניתו לה, אנן אהא מתנינן לה, ומדשקלינן וטרינן בה אהא אתאמר, משמע

זבח תודה

דהכי הלכתא וכן השיב ז"ל לחכמי מרשיליא וכו' יע"ש גם הרז"ה בס" המאור האריך בזה ומסכים הולך כד"ר ר' ורבינו.

הרי לך ביאור דברי הגמ' כדברי רבי' וגם מוכח כן מהשגת הראב"ד דשמעת מהשגתו דרבי' מפרש דרב נחמיה אֶלִיפָא מכה בדופן קאי ולדעת הראב"ד שכו' בהשגות זה טעות גדול וכו' על מי סמך רבי' בפסק דין זה ומוכרח אתה לומר דמפרש רב נחמיה לקולא אתא, וקרוב לזה פי' הרב"ב ב"הר"ד דין' יחיא ז"ל.

הרי לך מבואר מהגמרא דמנהגינו בנפיקה בזה הוא על פי הדין וכמ"ש רבי' ע"ה, ובפי"א ביאר רבי' דבר זה ביותר וז"ל מן הדין היה ע"ד זה שאם נמצאת הריאה תלויה בסרכות כמו חוטין אם היו מן האום של ריאה ולדופן או שהיה ללב או לטרפש הכבד שחותכין את הסרכא ומוציאין אותה ונופחין אותה בפורשין אם נמצאת נקובה טרפה ואם לא נתבעבע המים הרי היא שלימה מכל נקב ומותרת וסרכא זו לא היתה במקום נקב או שמא ניקב קרום העליון בלבד, ומעולם לא ראינו מי שהורה כך ולא שמענו מקום שעושים בו כך ואעפ"י שאלו הן הדברים הנראים מתוך דברי חכמי הגמרא המנהג הפשוט בישראל כך הוא וכו' הרי לך ברור ובכון ויפה מנהגינו על פי הדין. ואעפ"י שרבי' הרמב"ם כ"ו ומעולם לא ראינו מי שהורה כך וכו', ראו אבותינו הקדמונים לסמוך על הדין ועל האמת מטעם שאין הגוים אוכלים משחיטת ישראל במקומות אלו ואם יחמירו שלא לעשות נפיקה ע"פ המנהג יהיה הפסד גדול בממונם של ישראל ודי להם להתנהג כפי הדין וכמ"ש הב"י בטעם מנהג שלוניק"י שעושים נפיקה.

אלא דהא נחא לעשות נפיקה כשיש סרכא בריאה למקום שאין הנקב פוסל בו כגון לדופן וללב ולטרפש וכו' כמ"ש לעיל אבל לעשות נפיקה לאוני דסריכן שלא כסדרן או שנסרכו אונות דשמאל לאונות דימין או להיפך או מערוגה לערוגה לא שמענו ואדרבה אשכחן להרמב"ם שכו' דטרפה ככה"ג וגם מקומות שעושים נפיקה כמנהג שלוניק"י אשכחן לפוסקים שכתבו דבשלא כסדרן לית תקנתא וגם דברי הגמרא לכאורה מוכח כן דאיתה התם א"ל מר זוטרא וכו' לרבינא הא דרב נחמיה אתון אהא מתניתו לה אנן אדרבא מתנינן לה דאמר רבא הני תרי אוני דסריכן להדי לית להו בדיקותא לאכשורי, רב נחמיה בדיק לה בפשורי, מתקיף לה רב אשי האי מאי, בשלמא הכא תלינן בדופן אבל התם אי האי אינקיב טרפה, ואי האי אינקיב טרפה, עכ"ל הגמ', מוכח מזה לכאורה דטרפה הוא ולא מהני לה בדיקה מטעם האמור דמתקיף לה רב אשי וכמו שתפסו מכאן בפשיטות כמה מהפוס' ז"ל. וא"כ צריך לחקור ולדעת מאין סמכו להם להקל והנה כבר הקדמנו דאפי"ל לה" האומרים יש סרכא בלא נקב מטרפין בשלא כסדרן מטעם שסופה להתפרק וחשובה כנקובה וקצת פו' כתבו דהרמב"ם בשיטה זו קאי, מדאסר בסרכא שלא כסדרן ואמאי הא קיימא ליה דיש סרכא בלא נקב, אלא משום דסבר דעתידה להתפרק, וקשה לי הצעיר ע"ז אמאי לא חייש רבי' באומא הסרוכה לדופן בלא מכה ובסרוכה ללב ולטרפש וכו' לשמא תתפרק וא"כ למה כ" מן הדין היה ע"ד זה שאם נמצאת הריאה וכו' ומה מועיל בדיקה כיון דמאי דאסרינן לה לאו משום נקב אלא משום דעתידה להתפרק אלא ודאי דלא חש לטעם שמא תתפרק ולהכי בדקינן לה וכל דלא אשתכח בה נקב מכשרינן לה.

ונראה שגם מר"ן לא חייש לענין דינא לטעם הרשב"א שמא תתפרק וראיה ממ"ש סעיף כ' לקמן אם סרכא יוצאת בשפולי אונה אעפ"י שמתפשטת מהשפולי ע"ג האונה ונסרכת לדופן יש לחוש לה ע"כ וכ"ה הב"י ולפי מ"ש רבי'

בס"י זה ב" בעה"ע דבאותן ג' דינים אזלינן בתר רובא נר" דבהא נמי אזלינן בתר רובא עכ"ל וכ" הפר"ת סק"ל והריט"ץ בתשו' סי' ל"ז דלרבינו הרשב"א דחייש לשמא תתפרק לא אזלינן בתר רובא שאין הדופן מציל אלא על מקום אחר הסמוך לו אם נסרך וטעם העיטור הוא משום נקב אלא דלא כטעם הרשב"א ופ' מד"ן כד" העיטור וגם הרב פר"ת כ" בסס"ק ל"א ומסקנא דמלתא דלא כהרשב"א דלא קי"ל כוותיה

עוד ראייה מדין אומא ואונה שנסרכו יחד דאזלינן בתר רובא כ" הרב"י עלה שהרשב"א חולק וטעמו דיש לחוש שמא תתפרק משם יעו"ש ואפ"ה בש"ע פסק כהעיטור ולא חש לד" הרשב"א דחייש לפירוק.

וא"כ זכינו לדין להכשיר שלא כסדרן בנפיקה דמאי שנא ריאה שנסמכה לדופן או לשאר מקומות מתרי אוני דסריכן שלא כסדרן, כשם שאתה אומר אפשר לזה בבדיקה ואי אתה חושש לשמא תתפרק, כן תרי אוני דסריכי שלא כסדרן אפשר להו בבדיקה וליכא למיחש על העתיד. וכן מצאתי להרשב"ץ דף ח"י סוף ע"ב וז"ל ובתו" אמרו שטעם איסור הסרכות משום דעתידה להתפרק וכשהם כסדרן לא יתפרקו אבל עדיין קשה מה שבדקו בפושרין או בתרי אוני שלא כסדרן או באומא לדופן ומה הועילה בדיקה זו דהא אמרת שאין בה נקב כלל ומשום דעתידה להתפרק אסרתה לך ואין תוציאנה בדיקה זו מחששא זו. ועוד בריאה הסרוכה לדופן ואיכא מכה בדופן אפי" תלינן בדופן אמאי שריא, דלמא כשתתפרק תינקב הריאה דהא שלא במקום רביתה הוא, והרמב"ם דעתו כבעלי התוס' ומפרש דכשלא כסדרן לית לחו בדיקותא דשמא נפרקה קצת וניקבה הריאה בקצת מקום חיבורה ואפי" לא מפקא זיקא, שמא תתפרק ותינקב הריאה, ובאומא לדופן הוה בדיק לה רב נחמיה, בפושרין ואם עולה בנפיקה ודאי לא נתפרקה כלל ואם תתפרק שמא בדופן תתפרק ואי בנו כח לאסרה מעתה. ומר זוטרא דהוה מתני להא דרב נחמיה בתרתי אוני דסמיכי היה סבור שכיון שלא נתפרקה הריאה ובודאי שלימה היא אין לאסרה על העתיד שמא תתפרק. ורב אשי אתקיף ליה דכיון דאי מיפרקא א"א בלא נקיבה, מעתה יש לנו לאסרה אעפ"י שעדיין לא נתפרקה משא"כ באומא לדופן שכיון שלא נתפרקה, וכשתתפרק שמא מהדופן תתפרק אין לנו לאסרה מעתה וכו' ועוד יושב שם לד" רש"י.

ועם שהרב בכל בית הפסק נאמן הוא ומי יבא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו מ"מ קשה לי על תירוצו ולקמן נדבר בו. אכן להיות שראיתי אני עבדו, המנהג פשוט להתיר כמ"ש לעיל אמרתי למצוא סעד וסמן למנהגם של ישראל תורה היא כי לא קטלי קני באגמא גינהו ובפרט דורות ראשונים שעברו אמרתי אני אל לבי כי הרמב"ם ע"ה לא ס"ל טעמא משום דעתידה להתפרק ולדעתו שוים דין סרכא שלא כסדרן ודין ריאה הסרוכה לדופן כדכתבינן לעיל, ותדע שכן הוא שהרי גם הפר"ת בדף ס"ח ע"ב ד"ה ומעתה בהכרח לומר דאסר שלא כסדרן מטעם דעתידה להתפרק כד" הרשב"א ודרך זה הוא דחוק אצלי ביותר ובוחר אני לפרש שהוא מטעם חסיר ולזה כ" רבי" דין זה פ"ח בדין חסירה.

עוד כ" שם בדף ס"ח ע"ב ועוד לא ראיתי טרפות כה"ג שמטריף כיון שעתיד להתפרק דהא סוף סוף עדיין לא נתפרקו והלא אשכחן דמכשירים הטרפות אם יוכל לחית ע"י רפואה דלא אמרי' טרפה אלא אם נטרפת ודאי, אבל כל דמשכחת לה דאינה נטרפת כשרה והאי נמי משכחת לה דמפסיקא סרכא מהאמצע וחיתה והא דמי לעמד לה קוץ בושט דעל הרוב שכיח דע"י הלעטה נקיב ואעפ"י

כן אמרי' השתא מיהא עדיין לא נקיב והא שכיח להטריף יותר מפסיקת הסרכא דאפשר דלא יפסק וכו' ותיריך לפי דרכו ע"ה ע"ש דכתב דס"ל לרמב"ם דאין סדכא בלא נקב כרש"י, הרי לך דקשיא ליה לפרש בדברי הרמב"ם טעמא משום דעתידה להתפרק. גם בסי' ל"ז סק"ז הקשה הפר"ת על טעם רשב"א ור"ן דס"ל בטעם טרפות תרי בועי דסמיכי שהאחת דוחקת חברתה דהקשה דהרי עד עתה לא דחקה ואין לדון ע"ש הסוף דלית ליה ודא (וע"ל מ"ש סס"ק מ") גם הפר"ח סי' מ"א סק"ה על מ"ש רמ"א נימוקה הכבד וכו' דסופו לירקב הכל כ" עליו ואין זה מחזור דבלקותא או חולי אין לנו לדון אלא כפי מה שבא לפנינו ולא מטרפינן ע"ש שסופו להתפשט וכו' ע"ש וכ"כ ג"כ בסי' ל"ג ס"ק י"ז ובכמה מילי אשכחן לגאונים ופוס' דמטרפי להו ע"ש סופם בסי' ל"ז בועא בשפולי וכו' ואשכחן לאחרי' דאקשו עלה ומכשרי ובסי' מ" ס"ו שאם נמצא בעובי הלב ק"ד אסור ע"פ קבלת ראבי"ה משום סופו, כתבו עליו האחרו' דאין לחוש שלא מצינו בחולי ולקות ע"ש סופו זולתי בזיהרא משום דמיקלא קליא ואזיל בבסי' נ"ז. וכן גבי קורט של חלתית בסס"י נ"א ונפלה לאור בסי' נ"ג וגבי לקות כליות בלובן בסי' מ"ד ונתמסמס הבשר בסי' מ"ח.

ותירוצו של הרשב"ץ וקצת מפרשים דמתרצי בריאה הסמוכה לדופן דאם תתפרק שמא מצד הדופן תתפרק, דצ"ע דמכיון דחושש לטעם האוסרים שמא תתפרק א"כ היה לו לאסור אומא לדופן מטעם זה ולא להתירה מספק דאם תתפרק שמא מצד הדופן תתפרק דספיקא לחומרא. ולפי הסברא קשה לומר כן והמוחש לא יוכחש דאדרבה הריאה בטבעה קלה היא ולצד קלותה בטבע אין הסרכא מסתרכת בה כמו בדופן שמסתרכת בו בחוזק לצד עביותו וגסותו, וא"כ על כרחיך אי חישינן לשמא תתפרק אמרי' בודאי מצד סירוך הקל תתפרק, ועוד סברא הוא דלא אמרי' כשתתפרק, מצד הדופן תתפרק, כיון שהדופן עומד במקומו לא ימוט ואינו נד אילך ואילך, משא"כ הריאה שמרחפת תמיד אילך ואילך הדעת והמציאות מסכמת דבקלות תנועתה מצוי שתתפרק ממנה הסרכא, א"כ להאי טעמא דחישינן שמא תתפרק, כי תתפרק, מצד הריאה תתפרק ותינקב ועדיף חששת פירוק מהריאה יותר מחששת פירוק דדופן, וא"כ כי נסרכה ריאה לדופן אמאי מכשרינן לה בבדיקה ניוחש דלמא כי תתפרק, מצד הריאה תתפרק, אלא ודאי דלא אסרינן לה ע"ש העתיד רק באשר הוא שם. וא"כ על כרחיך צריכים אנו ליושב דעת

רמב"ם מה טעמו דאסר בשלא כסדרן סתם ולא הסיל בהם תנאי להכשיר בבדיקת פושרין כדרך שכ' בריאה הסמוכה לדופן בפ"ז והוה ליה להשוותם בדינם ונר' דלא קשיא דפ"ז דין ה' כ" האום של ריאה שנסמכה לדופן וכו' וכיצד עושין לה מפרקין אותה וכו' ומשמע דדוקא אומה שנסרכה לדופן הוא דעבדינן לה הכשר בפושרין, אבל כל בר מן דין כגון שנסרכו האונות ללב או לטרפש וכו' לא, דהיכא דאתאמר אתאמר, וכדדייק לישניה רב נחמן וְאִמְרֵי בְּגַמ" דאמרי ריאה הסמוכה לדופן וכו' ולכי תידוק שפיר תִּשְׁפַּח דלאו דיוקא הוא דלדוגמא נקטה ואה"ב ה"ה בשאר סרכות בין שלא כסדרן בין ללב בין לטרפש הכבד או ורדא לכיסה ותדע שכן הוא שהרי במלתיה דרב נחמן לא פורש רק ריאה הסמוכה לדופן ואפ"ה כ' רבי' בפ"א דין ו' מן הדין היה ע"ד זה שאם נמצאת הריאה תלויה בסרכות כמו חוטין אם היו מן האום של ריאה ולדופן או שהיו ללב או לטרפש הכבד שחוטכין וכו' וא"כ אי דייקת כרמעיורא יתקשי ליה לרבי' מנא ליה להכשיר בבדיקת פושרין בנסרכה ללב ולטרפש והרי בגמ' לא קאמר אלא ריאה הסמוכה לדופן אלא ודאי

דס"ל לרבי' דמאי דנקטו בגמ' ריאה הסמוכה לדופן לאו דוקא וה"ה לאינך. וא"כ ה"ה אינך דהזכיר רבי' בפ"א מן הדין היה ע"ד זה שאם נמצאת וכו' לדוגמא ג"כ נקטינהו להני תרי שהוסיף להזכירם בפ"א דין ו' שהם לב וטרפש וה"ה בסריכין שלא כסדרן שאם תאמר דמדשנה ההיא דאום של ריאה בפ"ז וחזר ושנאה בפ"א דין ו' ולא זכר בכלל דין הכשר הפושרין רק בשני אלו לב וטרפש ש"מ דדוקא אלו הנזכרים דליתיה להאי דיוקא דהרי עוד שנה בפ"א דין ט' דין נסרכה לכיס הלב או לורדא או ורדא שנרכה לכיסה וא"כ אמאי לא שנה דין נסרכה לכיס הלב או לורדא או ורדא לכיסה שהרי ריאה שנסרכה לדופן או ללב או לטרפש דשויים הם בדינם דכולם איך הנקב כ"ש פוסל בהם אלא ש"מ דלאו דוקא הנך דהזכיר בדין ו' שהם ריאה לדופן או ללב או לטרפש אלא ה"ה לאחריו. וריאה לזה שהרי כשכתב דין סרכות האסורות בפ"א וז"ל בדין ז' ואעפ"י שאלו הן הדברים הנראין מדברי חכמי הגמרא, המנהג הפשוט בישראל כך הוא וכו' וכ"כ בדין ח' ואם נמצא חוט יוצא מן האום של ריאה לאיזה מקום שימשך ואפי"ה היה כחוט השערה אוסרין אותה ובדין ט' כ"כ וכן אם היה מן הריאה חוט משוך ללב או לטרפש הכבד או לכיס הלב או לורדא בין שהיה החוט מן האום של ריאה בין שהיה מן האוזן ואפי"ה היה כחוט השערה אוסרין אותה וכן ורדא שנמצאת דבוקה בכיסה או חוט יוצא ממנה לכיסה אוסרין אותה וחוט היוצא מאוזן לאוזן שלא על הסדר אוסרין אותה

עכ"ל הנה מדכלל כל דיני סרכות האסורות בבבא אחת מוכח דדין א' להם ואע"ג דבחוט היוצא מן האום וכו' כתבו בבבא לבדה הטעם הוא משום דהאי דינא שנוי בגמ' מימרא דרב נחמן וכדמוקי להו אבימי. ושאר דינים שבבבא ט' הם הנלמדים מסוג דין זה דרב נחמן ולזה כתב דין המפורש בגמ' בבבא לבדה ברישא. ועוד ריאה לזה דלא אסרין רבי' בהחלט רק מדין המנהג דלכך דקדק לכתוב בכל פרט ופרט מהם, אוסרין אותה, לומר דמצד המנהג הוא דאוסרין דאי מ"ז הדין אפשר להכשירם בבדיקה ולזה לא נקט בהו אסורה או טרפה כדנקט בכולהו טרפיות. ואע"ג דבדין סרכא מהאונה לדופן ובדין סרכא מחתוך לחתוך כ"כ שם בדין ז' מתירין אותה ולא כ"כ מותרת, הטעם דאיהו ס"ל בפ"ז כד"ר רש"י דבעי סביך דלכך דקדק בפ"ז דין ד' בדין ניקבה במקום חתוך האונות לכתוב, בד"א כשסתם מקום הנקב שבאונות, בשר, אבל אם נסמך הנקב לעצם אינו מגין עכ"ל ובדין נסרכו מחתוך לחתוך כ"כ בפ"ח דין ה' אוזן שנמצאת דבוקה בחברתה וכו' הרי דבפ"ז דקדק לומר נסמך ובפ"ח דקדק לומר דבוקה, מוכח דס"ל דבעי סביך מדלא כ"כ נסרך, סרוכה, ולזה כ"כ בפ"א מתירין אותה כלומר מצד המנהג שסומכים כד"ה הגאונים להתיר בסרוך לבד א"נ אידי דנקט באינך אוסרין, נקט בהאיך מתירין.

היוצא מכל זה דלד"ר רבי' מכשרינן כל סרכות דריאה ע"י בדיקה הן בסרוכה לדופן ולשאר מקומות שאין הנקב פוסל בהן הן בסרכות שלא כסדרן הכל מתכשרי ע"י בדיקה דלא חיישי רבי' לשמא יתפרקו.

ואחרי שכתבתי כל זה זכיתי ומצאתי להרב בעל זו"ת שכ"ב בס"ק נ' על מ"ש מר"ן וכן הדין בכל השלם שכנגד האונות למעלה עד הערוגה וכו' כ"כ ע"ז הרב זו"ת וז"ל וכל מקום שכתב רבי' טרפה אנו מכשירין בנפיהה, גם מ"ש עד הערוגה כשרה לאו דוקא אלא עד ולא עד בכלל שהוא ז"ל כ"כ לעיל ס"ז אם נסרכה האונה לסמפון היורד בין הערוגות טרפה אלא עד הערוגה דקאמר היינו שגג האונות נמי נכנס בכלל גב האונות להכשירו בלא בדיקה עד הערוגה אבל הערוגה

עצמה שנסרכה בריאה לדידיה ז"ל טרפה בהחלט ולדידן אם עולה בנפיה כשרה עכ"ל הרי לך בבירור מנהג עיר ואם בישראל שלוניק"י כמנהגינו להכשיר אפי" שני ראשי הסרכות בריאה עצמה ושמתתי וששתי באלהי אשר הנחני בדרך אמת. וצריך לדעת מה ישיב רבי" לאתקפתא דרב אשי דקאמר אי האי אינקיב טרפה וכו" וצריך לומר דאע"ג דאתקיף לה רב אשי לא מפני זה נדחה מאמר מר זוטרא דקאמר אנן מתנינן להא דרב נחמיה אדרבא דאמר הני תרתי אוני דסריכן, דכלל זה מסור מהגאונים דלא דחינן מימרא בקושיא או אתקפתא אלא בתיובתא הביאו נמוקי יוסף בבבא בתרא פ" חזקת הבתים דף קפ"ז ע"ב ב" רבי" חננאל ב" הגאונים וכ"כ מהרי"ט בתשו" ח"מ סי' כ"ג וכ"ה ושכ"כ הריטב"א ומביאו מהר"ח בנבנשתי בכללי הגמרא. וא"כ לא דחינן מימרא דמר זוטרא מכח האתקפתא ושפיר מצינן למפסק כוותיה לד" הגאונים ודעמיהו וכ"ש הכא דדייק תלמודא 4 מתקיף לה רב אשי ולא קאמר מתקיף ליה דהוה אפשר לשמוע דאתקיף ליה למר זוטרא ומדלא השיב היה אפשר לומר דשתיק ליה מכח הקושיא אך כאן קאמר מתקיף לה ומשמע שאינו מקשה לשום אדם רק לעצמו שהיה תמיה בעצמו וידע שהוא אמת, אלא מתמיה לדעת טעם הדבר כמ"ש מהר"י חאגיז בס" כריתות סי' קס"ה דף קמ"ז וכ"כ מר"ן הכ"מ פ"ג מה"ש בד"ה הגרים בתחלה וכו", ואפשר לי לומר עוד בזה דרך אחרת וזה כי אפשר דרב אשי סובר דאין סרכא בלא נקב דלזה אתקיף, הכא תלינן בדופן כלומר דספיקא הוי מהיכן יצאה סרכא זו אי מדופן אי מריאה דלעולם סרכא מנקב נפקא אלא דבי איסריכא ריאה לדופן אפשר דתלינן בדופן דמניה נפקא ואסריכא לריאה ולית לן להטריפה לגמרי דאפשר דלא הויא אלא ריר בעלמא ולהכי אפשר לבדקה בפושרין כדרב נחמיה, אבל בשלא כסדרן א"א לומר כן דממ"נ ראש הא" מהסרכא מנקב יצא הלכך לא אפשר בבדיקה דאפשר דקרום סתמיה כיון דס"ל אין סרכא בלא נקב. והנה מדרב אשי תילף לדמר זוטרא, דמר זוטרא ס"ל יש סרכא בלא נקב ואפשר דתרי רישי דסרכא לאו מנקב אתו ומכאן נפלה מחלו" בין הפו" אי סרכא בלא נקב או אין סרכא בלא נקב ולזה דקדק רב אשי לומר אי האי אינקיב וכו" משמע דמטעם נקב נגע בקושיא זו, ומשום דס"ל אין סרכא בלא נקב דאי לטעם האומרים דחישנין על העתיד לשמא תתפרק, הכי הול"ל אי האי מינקיב במ"ם כי היכי דלישתמע לעתיד ואע"ג דהתו" כתבו ושמא אינקיב כמו מינקיב וכו" דוחק לומר כן וגם התו" לא נעלם מהם חלילה לזה תפשו לדחוק הלשון בלשון ספק וע"פ מ"ש ניהא ומדוקדק הוא,

ואע"ג דאפשר שזמ"א פז" דפליגי על כלל זה דהגאונים הא מיהא ראו הראשונים לסמוך אכלל זה בפרט דהגאונים ס"ל הכי וגם הפו" שזכרתי במקום הפמ"ר סמכינן עליהו, ועוד אפשר לומר דהראשונים דייקו בטעמו דס"ל דיש סרכא בלא נקב ואנן שיטתין כמאן דס"ל דיש סרכא בלא נקב וכן מוכח הדין דאבימי דרב נחמיה וכ"ש דרב נחמיה עבד בה עובדא ומעשה רב לא חשו להך אתקפתא,

והפר"ת ברף ס"ח ע"ב על ההיא דכתב מר"ן אם נסרכה ממקום למקום באונה או באומה עצמה דכשרה דטעם שכ" הרא"ש שאם היתה סרכא זו מחמת נקב היתה נסרכת לאונה אחרת וכ" עליו שם ואחר המחילה הלא החילוק

מעיקרא שכ" הרא"ש כבר כתבו עליו דהוי דברי נביאות וכו' ועוד לכשתידוק, הרא"ש לא יודה לזה דאיהו תלה הדבר דכל סרכא דאתיא מנקב קולטת במקום אחר והא ודאי כיון דנקלטה במקום אחר אפי' באונה עצמה ידוע הדבר דממקום נקב באה ואדרבה יש מקום לומר דהא עדיפא דקלטה במקום דפגעה ראשון ולא הספיקה עד שתעבור לפניה, אלא בהא מלתא דן אנכי להקל אי בדקו הקרומות באופן המועיל או ע"י נפיקה דהיינו שיפרידו הקרומים ביד מלמעלה למקום הסרכא ונופחין בין שני הקרומים אם מצאו שאין הסרכא בשני ראשיה סרוכה אלא בעור העליון אז סמכין להקל דהא קא חזינן דלא סריך אלא העליון ולא עדיף מנקב דמכשרינן כל דניקב זה בלא זה וסרכא מחמת נקב אנו חוששין לה ולא דוקא מגב האונה לגבה אלא אפי' מאונה לאונה אחרת כשרה כל דבדקו ואין הסרכא בשני הקרומות. והא דמחליט לומר לית להו בדיקותא צריך לומר דכיון דשני העורות דבוקים יחד וסרכא זו אודא לה ונסרכה באונה אחרת היתכן שלא תסרך בעור הסמוך לה יחד וא"כ מן הסתם כל שסרכא אפי' לא ינקב אלא עור אחד הסרכא קולטת שכנגדה הסמוך לה. או אפשר דרבא דמחליט לומר לית להו בדיקותא בדידיעין דהסרכא משני העורות דאל"כ פשיטא דלא עדיף מניקב דשרי ודוקא לד' הגאונים וסיעתייהו אבל לד' הרשב"א והר"ן דחיישי למתפרקי הגם דלא סביך אלא בעור אחד טרפה, דלכשיתפרקו מנתקי גם העור הפנימי להיותו דבוק עם חבירו. ולדרכינו מדויק יותר דברי רבא דקאמר לית להו בדיקותא סתם עכ"ל.

הרי לך מבואר מכאן דאפי' לד' רבא מכשרינן בשלא כסדרן בבדיקה אלא דמנהגינן בבדיקה כך הוא, מפרקים הסרכא משני ראשיה הסרוכים בשני קצוות הריאה ונזהרים בה שלא תינקב ומדקדקים שלא ישאר שום רושם מהסרכא בגוף הריאה ונותנים עליו מעט רוק או משימים אותה בפושרין אי מבצבצא טרפה ואי לא מבצבצא כשרה.

ודבר זה מתורתו של רבי' הרמב"ם למדונוהו שכ' בפ"ז האום של ריאה שנמצאת סמוכה לדופן וכו' חוששין לה שמא ניקבה וכיצד עושין לה מפרקין אותה מן הדופן ונזהרין בה שלא תינקב אם נמצאת נקובה ונמצא מכה במקום הדופן תולין במכה ואומרים אחר שחיטה ניקבה כשנפרקה מן המכה ואם אין מכה בדופן בידוע שנקב זה בריאה היה קודם שחיטה וטרפה עכ"ל.

הרי לך דכשלא יש מכה בדופן ונמצאת נקובה תלינן בריאה ולא בדופן וטרפה מוכח דמאי דבדיקין לה כשלא יש מכה הוא מטעם דתלינן דסרכא מריאה נפקא שכך כ' ואם אין מכה בדופן בידוע שנקב זה בריאה היה קודם שחיטה וטרפה ואפ"ה הבדיקה מבררת מהיכא נפקא סרכא אי מהדופן או מהריאה א"נ אם סרכא היא או ריר בעלמא וכשלא בעבע המים אמרינן דהיא שלימה מכל נקב ומזרת וסרכא זו לא היתה במקום נקב וכמו שכ' רבי' בדין ח' וז"ל זה עיקר גדול יהיה בידך שכל ריאה שנופחין אותה בפושרין ולא יבקק המים הרי היא שלימה מכל נקב עכ"ל ומדקאמר רבי' הרי היא שלימה מכל נקב שמעינן דאין לחוש כלל לשום נקב לא בקרום התחתון ולא בקרום העליון דאל"כ ל"ל למימר מכל נקב לימא שלימה מנקב ותו לא. וכן מוכח עוד מסוף לשונו בפ"א שכ' או שמא ניקב קרום העליון בלבד ולפי דרכינו למדנו דכל שבדק כדרך שכתבנו משם המנהג די בזה וא"צ לברוק בין שני הקרומות כדרך שכ' הפר"ת ז"ל.

זבח תודה

וא"כ מה לי כשראשה האחד בדופן מה לי כששני קצוות הסרכא בריאה עצמה, ישנה בבדיקה, וכשאתה אומר כן מוכרח מהדעת ומהסברא דצריך לנקר הסרכא היטב מגוף הריאה כי היכא דלתבריר אי איכא נקב או לאו שאם אינו מנקרה היטב אמרינן דהאי דלא מפקא זיקא הוא מפני שקרום הסרכא הנשאר סתים ליה לנקב.

וא"ת נחוש דלמא חלק מהסרכא סתים ליה לנקב ודחיק במקום נקב ולא שליט בה סכינא לנקותו, דליתא, דכיון דמפרקינן לה לסרכא היטב ומנקרין לה עד שיהא קרום הריאה נראה להדיא לעין מנוקה ומשופה תו ליכא למיחש למידי. ועוד שאם אתה חושש לומר דלמא נשאר חלק מהסרכא וסתים ליה לנקב א"כ כי נסמכה לדופן וליכא מכה, אמאי מכשרינן לה בבדיקה נחוש דלמא קרום הסרכא דחיק במקום נקב וסתמיה, אלא ודאי דלא חישינן דלא קאמר רביי" דתלינן בדופן היכא דאיכא מכה אלא לומר דנקב זה נעשה כשנתפרקה מן המכה ולעולם דתלינן סרכא בריאה דמינה נפקא ולהכי לא כ" טעמא בדכתבו הרמב"ן והרא"ש וש"פ שכתחיתה המכה קלטה הריאה אצלה וכמ"ש הרב לח"מ פ"ו בר"י רביי".

ומאי דלא חש רביי" רמב"ם לבאר בהדיא דבר זה דצריך לנקר הסרכא משום דמלתא דפשיטא הוא מהסברא דבעינן למעבר בדיקה הגונה ככל הצריך לבררה מחשש נקב ורמזה רביי" באמרו ונוהרין בה שלא תינקב להכשירה דבלשון זה הודיענו דצריך לפרקה היטב מגוף הריאה דאי לא תימא הכי אמאי קאמר ונוהרין בה שלא תינקב פשיטא דכשחותכה מהאמצע או אם סמוכה וגורדה עם עצם הדופן פשיטא שלא תינקב אלא ודאי כדכתיבנא. וגם זה רמזו בל" הגמרא דקאמר מיתנין סכינא דחליש פומה, למה לי דחליש פומה אלא מפני שצריך לפרקה היטב מגוף הריאה אמר דחליש פומה כי היכי דלא לינקבה. ואשכחית תנא דמסייע למנהיגו הוא הר"ש אלבאז ז"ל שמביא הפר"ת ואעפ"י שהפר"ת הקשה עליו, במה שכתבנו תשובה מוצאת להעמיד דברי הר"ש אלבאז ז"ל. וגם מו"ז ז"ל כ" בבדיקותיו וז"ל מועתק מל" ערבי ויזהר שלא ישאר שום דבר מהסרכא בגוף הריאה שאל"כ מה תועיל הבדיקה עכ"ל, וכ"כ הרב ע"י וז"ל לענינינו ולא די זה שממעכים בכח אלא שמניחים סרכות ודלדולין מהסרכות ע"ג הריאה ואז א"א להעלות אף בנפיחה באשר שהדלדולין והסרכות הם מונחים עוד שהמה סותמים הנקבים ע"כ צריך להסיר לגמרי אף הדלדולין והסרכות מע"ג הריאה כ"כ מ"ק וירמי"ש מה ששמע מהגאונים הגדולים ה"ה כמהר"ר נתן נטע שפירא ומהר"ם מלובלין ומהר"ש אידל"ש ושאר גאונים שגזרו על השוחטים להסיר אף הדלדולין מהסרכות מע"ג הריאה שיבדקו בנפיחה מטעם הנ"ל וכו' עש"ב וכ"פ בס"ז ו"ת בסי' ל"ו ס"ק י"ב ובסי' ל"ח סק"ח

ושמעתי מי שרצה להקל שלא לנקר הסרכא ומביא ראיה מהתו" דף מ"ח ע"א וחלילה לנו להקל הס כי לא להזכיר. מה גם שלא דקדק דברי התו" באיזה נושא הם מדברים. וזהו לך ל" התו" שם ובהל' טרפות של רביי" גרשום כ" דריאה הסמוכה לדופן אף במקום רבתייהו דאוני וסרוכה וסבוכה בבשר שבין הצלעות או בצלעות עצמן בדקי להו כנפיחה עם הצלעות או גורדין הבשר עם הסרכא ומנפחין לה אם עולה בנפיחה כשרה דכיון דהסרכא קיימת וסותמת כל הנקב לא יתפרק עוד כיון דבמקום רבתייהו קיימא. ובקונדריס פ"י דסביך בבשר היינו דוקא בבשר שבין הצלעות אבל בצלעות עצמן לא עכ"ל. מבואר מזה דרגמ"ה מחמיר לבדוק כשנסרכה במקום רבתייהו לראות אם נסתם הנקב בסרכא דאז

יורה דעה הלכות טרפות למ קח באר הגולה

ושמנונית הלב וטרפש וכיצא בהן אע"פ שיש בהן מכה
טרפה. (פט) ולא מהני לה בדיקה (צ):
כג ימכה זו שאמרו היינו שיש בדופן כעץ נגע אבל אם יש
בהרות שחורות בלבד אינן סימן מכה ממש (צא) ואם נשבר
הצלע אע"פ שחזר ונקשר קרינן ביה שפיר מכה (צב):

זבח תורה

מכשרינן לה כיון דבמקום רבתייהו קיימא, הסרכא הולכת ומתחזקת וזוה בעי
דלחתוך מחוץ לסרכא כדי לראות אם סתמה כל הסרכא לנקב או לא, וזו חומרא
הוא דעביד רגמ"ה, דלשאר פו" כי נסרכה במקום חיתוך אוני לא בעיא בדיקה. ואם
כן המורה היאך מביא ראייה ממקום רביתה שכתבו התוס' למקום שאינו רביתה
דבמקום שאינו רביתה בעינן למחזי בבדיקה בפירוק כהוגן שלא תהא הסרכא
סותמת לנקב ואין לטעות בלשון התו" מדכתבו אף במקום רבתייהו דמשמע דגם
בשלא במקום רבתייהו דינא הכי חלילה לומר כן, אלא משום דהפוסקים ס"ל
דבמקום רבתייהו לא צריך למבדק, כלפיזה כתבו התו" דאף במקום רבתייהו בעי
בדיקה והוא פשוט כמעט לא ניתן ליכתב, הוצרכתי לבאר להוציא מהלכ שלא
תטעה בפי' דברי התו" ואמינא ולא מסתפינא דמי שאינו חושש לנקות הסרכא
מאכל טרפות לישראל. ושוב מצאתי בבדיקות לשון ערבי לחכמי תימן משנת
השמ"ו וז"ל מועתק, על מ"ש רבי" מן הדין היה על דרך זה וכו' כתב וז"ל חכמי
התלמוד היו מתירין הנפיתה לפי שהיו חותכין הסרך מעיקרו ומחטטין אחריו ואם
יהיה שם נקב, יבקבקו המים ואם לא בקבק זה יורה שהיא שלימה מכל נקב ובאו
אנשים אחר חכמי התלמוד והיו חותכין הסרכא מהאמצע ונופחין אותה בפורשין
וידוע שאם חתך הסרכא מאמצעה לא ייראה הנקב ולא יבקבקו המים שאפשר
שיהיה הנקב נסתם בסרכא וכשראו חכמי הדורות כך עמדו ונהגו בזה המנהג שכ'
רבי" ז"ל עכ"ל. א) (פט) לפי שהם רכים וקלים להסתרך לריאה כמו שהריאה נוחה
להסתתר אליהם ושאני דופן שהוא קשה להסתרך
(הקצר) והראב"ד והר"ז סבורים דדופן ומקומות אלו שוין הן ואם יש מכה תולין
להקל וכ' הרשב"א בת"ה הקצר וכוה הורו רוב המורים ע"כ וכן מנהגינן להקל. (צ)
כבר ביארנו לעיל באורך שהמנהג להכשיר בבדיקת פושרין בכל דבר שאין מועיל
בו בדיקת פושרין לד' מר"ן והפ"ו והוא ע"פ הדין. (צא) דאפשר שבאו מחמת
ההנאות שהכו בהמה על גבה שכן דרך מקום המכה להשחיר (הרא"ש והרשב"ץ)
ובס" בה"ט למהר"ם ברוך כ" שבס" ש"ח השיג ע"ז וע"ל ס"ק כ"ה עכ"ל ונר'
מהציון שצ"ץ ג"כ לשם דבהרות שחורות הו' סימן מכה ע"ש. (צב) וכ"פ פר"ח
ושכ"ד הרא"ש והריב"ש וכ"פ הרשב"ץ בראיות נגד הרשב"א שמחמיר. ואפי'
רושם המכה נראים מבחוץ לצד העור כשרה (זו"ת ב" ז"ש ב" הרדב"י) עוד כ'
הרשב"ץ דאם יש מוגלא בבשר שבין הצלעות דתלינן בדופן ויש מקומות בספרד
ששוברין העצם במקום הסרכא ומקיפין אותו מקום עם הצלעות הסמוכות לאותו
עצם בשוה לאותו מקום, ואם רואים שינוי בין הצלעות במראה המוח שבתוך העצם

תשובת
הרמ"ם
וכמו שפי' הכי

כך קאם כל הריאה דבוקה לדופן אם אין מכה בדופן טרפה
ולא מהני לה בדיקה אפי' אם דבוקה כולה בלא שום
פלוש (צג) ויש מי שכתב שהמתירה בר נדוי הוא והכלים
אסורים:

זבח תורה

דנין אותו כמכה וצריך לזה אומנות יתירה ואין מוסריק זה אלא לאדם זרע עם יראת
חטא עכ"ל ובהג"ה שם כ" דאין להקל כי אם בנשבר העצם.
יש מקצת שוחטים שרצו להכשיר כשהסרכא ע"ג צלע והצלע יש בו שבר אעפ"י
שהסרכא יוצאה רובה חוץ לשבר, שאומרים כשנשבר הצלע, כולו נשבר וחזר
ונקשר יפה ואינו ניכר והכה על קדקדם הרב מהרי"ט בסי' ט" ע"ש ועיין בזו"ת
ס"ק ע"ב (פרח ומ"י) וע"ל ס"ק צ"ו.

יראה שחסרה בגב האומא כמו סדק והעור והבשר קיים וכנגדו בדופן נראה
שהצלע היה נשבר ונתרפא הוי ריעותא וטרפה (בה"ט ב" תשו" ב"ח סי'
ק"ל). ועיינתי במקור הדין בשו"ת הב"ח ז"ל וראיתי דמביא ראייה לזה מסי' ט"ל
ס"ט בהג"ה סרכא תלויה ויש כנגדה מכה בדופן וכו' ע"כ עמ"ש על דברי ההג"ה
שם ס"ק מ"ד ב" ש"ך ופר"ח וכו' לסברת זו"ת.

ומה שהביא עוד ראייה להטריף דהוי ריעותא בתר ריעותא והו לסברת קצת
האחרו' שמחמירים אבל לד" רוב האחרו' שחלקו עליהם בלא חיישי לתרי
ריעותי א"כ הדבר פשוט להכשיר עמ"ש סי' ל"ה ס"ק י"ח.

ומה שהביא עוד ראייה מסי' ל"ח ס"ד בהג"ה בהאדימה הריאה ומכה כנגדה
בדופן וכו' אנן לא קי"ל הכי רק כפסק מר"ן הב"י סי' ל"ח עמ"ש שם ע"ז
ס"ק י"ט.

גם מה שהביא ראייה מבועה של חריץ וקמט בסי' ל"ז ס"ג בהג"ה חומרא
בעלמא היא עמ"ש שם ס"ק י"ז.

הכלל כיון שהעור והבשר קיים ליכא למיחש למידי. (צג) הטור כ" יש מתירין
ע"י שמפרידין אותה בנחת מן הדופן ואם עולה בנפיחה כשרה ויש אוסריק
עכ"ל וכ" הב"י, ז"ל הרוקח אם כל הריאה דבוקה לדופן בלא סרכא הוי סתימה
מעליא עכ"ל ומשמע מפשט דבריו שאינה צריכה בדיקה עכ"ל וסיים הב"י ודברי
האוסרים עיקר ובס" יבין שמועה דף כ" ע"ב כ" וז"ל וראיתי בגליוני הצרפתיים
ז"ל שאם כל הריאה דבוקה יחד שלא יכול הטבח להכניס ידו לבדקה כשרה והסי'
אומר לדבק טוב הוא, ע"ב

ועוד ראיתי בבדיקות אחר שרבי' שלמה היה מתיר ובעיר
נרבוני' נהגו כדבריו ובעיר פרוצביני' א"נהגו איסור ויש לילך בזה אחר המנהג עכ"ל
וכ"כ רדב"ז סי' כ"ז שמי שמתיר מתיר בלא נפיחה דהוי דרך גדילתה ורביצתה
וכ"ה מנהג פא"ס וכן עשה מעשה הרב ר' דוד-תלמיד הר"י בי רב לפי שאין הגויס
אוכלים משחיטת ישראל ויפה נהגו להקל יע"ש שכ' שרוב הפוס' מסכימים להתיר
ושכן הוא המנהג ברוב המלכיות וכו'. עוד כ" והוי יודע שלא בכל דבוקה אני
מסכים להתיר זולתי אם דבוקה מבחוץ ומבפנים אבל אם דבוקה מבחוץ סביב
על פני כולה ולא מבפנים אין להתירה בלא בדיקה ע"ש בתשו" החדשות דרדב"ז

יורה דעה הלכות טרפות ל"ט קיט באר הגולה

ס"ט י"ט
כ"ה ע"כ"פ הר"ד
י' יהי"ט "כ"ה"ע
וכתנו ר' ירוחם

כה יאם האומא והאונה נמרכו בסרכא אחת לדופן אם רוב הסרכא מהאונה כשרה (צד) ואם רובה מהאומא טרפה אם אין מכה בדופן. וכן אונה הסרוכה בסרכא אחת לחזה ולדופן אזלינן בתר רובא (צח) וכן אומא הסרוכה בסרכא אחת לדופן שיש בו מכה והסרכא במכה וחוצה לה אם רובה במכה כשרה שוא"ל טרפה (צו) וכן אם נסרכה האומא בסרכא אחת לטרפש ולמכה שבדופן אם רובה

זבח תורה

סי' כ"ו. ולי הצעיר נר" דמוכח מדברי הרשב"ץ והרוקח דלעיל דאם נדבקה כולה האונות והאומות אעפ"י שלא נדבקו רק מבחוץ ולא מבפנים דמכשרינן בלא בדיקה וכן ראיתי מעשים נעשו ע"פ מה שקבלנו המנהג מפה קדוש מו"ז זלה"ה ובתשובותי ח"ב סי' רי"ב הארכתי לבאר זה בראיות ע"ש. וכל זה דוקא שדבוקה לגמרי מבחוץ ומבפנים אבל אם דבוקה מבחוץ סביב סביב ע"פ כולה ולא מבפנים אק להתירה בלא בדיקה ועי' תשו"ה הרב"ז החדשות סי' כ"ו.

ומקומינו ג"כ מקום שנהגו להתיר מימות הקדמונים וכ"כ מו"ז מהר"ץ בבדיקותיו. וסברא זו שכ"מר"ץ בשם יש מי שכ"הוא סברת הרשב"ץ בתשובותיו הביאה ב"י קודם פסקת ריאה שניקבה במקום חיתוך אונות וכו', ואולי לא כ"ה אלא לעיר שלא נהגו בה היתר, דבעיר שכבר נהגו בה היתר, הא מסיק הרב גופיה בפסקיו בס"יבין שמועה שכתבנו דיש לילך בזה אחר המנהג.

ז"ל הרמב"ם בהקדמת ס"היד לפיכך אין כופין אנשי מדינה זו לנהוג כמנהג מדינה אחרת ואין אומרים לב"ד זה לגזור גזירה שגזר ב"ד אחר במדינתו ע"ש. ודע שענין זה שכתבנו ב"הרדב"ז סי' כ"ו הוא בענין ריאה הדבוקה כולה לגמרי בשני צדדיה מבית ומחוץ שקורין לה פולמנאדה שכ"שם הרב שמתיר אותה רוב הפו"מטעם דהוי דרך גדילתה ורביצתה ומתחלת ברייתה כך היא וזוהי שהתיר ר' שמעון ז"ל אמנם אם אינה דבוקה כולה רק מצד א"ש של גב הריאה נר"משם בבירור ראין להתירה בלא בדיקה ועל כזה חרה אפו של הרשב"ץ ובכאן בעירנו נהגו להקל אם צד א"כולו נדבק האונות והאומות יחד מראשן ועד סופן לדופן באין פלוש כלל ובתשובותי הארכתי למצוא סמך למנהג וזוהי דעת הרוקח דתלי טעמא דהוי סתימה מעליא וכן ראיתי בעיני מעשים לפני זקני מהר"ץ ז"ל. ע"ל סי' מ"ט ס"ד) וכ"כ רע"ו בחולין).

(צד) כ"כ בעל העטור והרא"ש הסכים לדבריו. וכ"פ הרשב"ץ וכ"ד הראב"ד בס"ת"ד סי' י"ב וכ"שכן בדין כי הסרכות ספיקות הן שמא אינן נקב ואם היא נקב שמא מן האונה יצא הליחה ונעשית סרכא ואפי"ה היתה הסרכא מחצה על מחצה היה לנו להכשיר מפני שהם תרי ספיקי אלא שמחמירים להצריך רוב באונה עכ"ל וגם הפו"מ הכריע כד"העטור ועיין פו"ח ועיין ב"י דמסיק דנחטינו להחמיר אם היו מחצה על מחצה והריק"ש פסק להקל משום דבספק טרפות אזלינן להקל וכ"ד ימ"מ והפוס"ח השיג על ריק"ש ע"ש. ובעינן רוב הנראה לעינים ולא

יורה דעה הלכות טרפות למ

במכה שבדופן כשרה וא"ל טרפה הג"ה ריאה שנמלל עליה כמו חלב כסוי והוא צמר בלוי קולפין אותו מעליה ואם הריאה תחתיו שלם ויפס (צז) כשר. מיהו לריך לצדוק הריאה בנפיתה (ב"י ב' רוקח) :

זבה תורה

ברוב מצומצם (זו"ת). (צה) ולדידן דמכשירין בנסרכה לחזה לבדו אין אנו צריכים לזה. (צו) ואין לומר דחצי הסרכא באה מן המכה וחציה מן הריאה דכיון דאיכא רוב ודאי מהמכה אתת וסרכא אחת היא אלא שנתפשטה חוץ למכה (ב"י ב' תשו" הרא"ש).

ואם המכה באמצע הסרכא אעפ"י שהיא מתפשטת חוצה לו מכל הצדדין ומה שבצדדין יש רוב, כשרה משום דזיל הכא ליכא רובא וזיל הכא ליכא רובא (המבי"ט ח"ב סי' ק"ה) וכ" מהרי"ט בנו וכבר הורה זקן. ופר"ח חולק ובס"מ"י נטה לסברת המבי"ט ע"ש.

מ"כ בקובץ אחד מכ"י מהר"ר שמואל ך" עטר וז"ל מנהגינו בזה בכולהו אזלינן בתר רובא חוץ ממכה בדופן דבכל ענין שתמצא האומה סרוכה לדופן ויש מכה במקום הסרכא כשרה בין אם היה הרוב במכה או חוצה לה בכל ענין כשרה. והטעם שא"א שישבר העצם ולא יכאיבו כל סביביו וכשהמכה קולטת הריאה ונסרכת תסתר ג"כ אל סביבותיה הנכאבים מכאיבה וא"כ שפיר אמרי" שכל הסרכא היא מחמת המכה וכשרה עכ"ל ודברי סברא וטעם הם מדרך החקירה והנסיון. ואם גם המעיין יסכים דעתו לזה, אפשר דיוכל לסמוך ע"ז להכשיר בהפמ"ר ודו"ק. וע"ל סס"ק צ"ב. 3 (פר"ח ב' דאותם שוחטין לא השמיעו לפני מהרי"ט טעם זה אולי היה הרב ז"ל מודה ליה אי שמעיה.

כתב בצדה לדרך מאמר ב", יש לו לבקי לעיין כי תלוי בעיקר הסרכא דלפעמים יתפשט מריר הבהמה ומגיע ממקום למקום בה או מקום שמכשירין הסרכא והכל הולך אחר עיקר ושורש הסרכא שהיה ממקום ששם יסוד הסרכא הוא עב וחזק וההתפשטות הוא כמו קרום דק וחלוש הביאו משאת משה י"ד סי' א' והוסיף דכל היכא דחזיניה עב וחזק שדינא ביה רובא ואידך אינו אלא התפשטות ותלינן להקל ע"ש.

ודע דלאו דוקא אלו הג" שהזכיר בעל העטור דאזלינן בהו בתר רובא אלא אף בענין אחר כל שהוא דומה לדון זה שהרוב נגד מקום ההיתר מותר וכמו שלמד ג"כ הרב"י שאם סרכא מהאונה לדופן הצר וכו" שבסעיף כ"א וגם למד להתיר ג"כ בסרכא היוצאת בשפולי אונה וכו" שבסעיף כ" (מ"י ח"א סס"י א" וכו"כ בח"ב ושוב מצאתי כן למהר"ד ך" יחיא ושכ"כ הר"ן הלכה למעשה ב" הר"ר יוסף חיון וכ"מ בס" קול ך" לוי סס"י ב" וכ"כ הרשב"ץ דף י"ט ע"ד וכ"פ זו"ת.

וכל הני דשרינן לד' העטור ברובא היינו בלא בדיקה אפי" במקומות שעושיין נפיתה (משאת משה חי"ד סי' א" ב" כנה"ג).

אם הדבר ספק אם הרוב באונה או באומה נוהגים להשליך עפר ע"ג מקום הסרכא ומדיח אח"כ אותו מקום במים ובמקום שהיתה הסרכא, נאחז העפר,

ב דיני טרפות הלב וכו' ו' טעמים :

מכש' לחלין דמ"כ
וכדמפר' שס
במפר' דף פ"ה
במפר' דרב

א הלב יש לו נ' חללים (א) * ניקב לא' טהם טהפה (ב) ב ואפי'

זבח תודה

ועי' יכולים לידע היכן הרוב נוטה ומנהג זה לא דבר רק הוא וכבר הביאו מהר"ש יצחקי במנהגותיו ב" מנהג קדמוני מאבותינו הקדושים. וכן נמי כשעשתה הריאה בצבוצ' סמוך למקום חתך הסרסא והדבר ספק אם הוא תוך מקום הסרסא או חוץ למקום הסרסא וכשרה דתלינן במשמוש היד, בודקין לה ע"י עפר כ"כ במנהגים הנ"ל וכן אנו עושים מעשים בכל יום (זו"ת).

אם הריאה דבוקה בדופן מצד ימין ויש מכה בגוף שנשברו הצלעות והמכה מתפשטת בי"א צלעות מצד ימין וגם היא דבוקה בצד שמאל ויש מכה בצלע א" שהיא דבוקה בצד שמאל או להיפך וכן אם היא דבוקה מצד ימין בשש צלעות ויש מכה בכלן ובצד שמאל יש ג"כ דבוקה בשש צלעות ויש מכה בכלם טרפה מטעם נשתברו רוב צלעותיה (ימ"מ).

נשבר צלע אחד ויוצא ממנה עוקץ א" לחוץ (נ"ל לפנים כך מצאתי בשני כת"י) וסרסא יוצאת מהאומא ונסרכת הרבה ע"ג העוקץ וכשנתפסקה יש נקב בריאה במקום הסרסא טרפה (שם) ומיהו בגב האונות כשר כדלעיל ס" י"ח וע"ל ס"ק פ"ו מ"ש ב" הכ"מ ובר"ה. (צז) בלי שום טרפות שהבשר בלוי אינו מעלה ואינו מוריד והו"ל כמאן דליתיה (ט"ז) ואעפ"י שיש תחתיו קמטים עיין פר"ח.

סימן מ (א) א" גדול באמצע וא" קטן ממנו בימינו וא" קטן בשמאלו (טור ורשב"ם ורשב"ץ דף ז' ע"ד) ואם יש חלל באמצע הוא קטן מאד (רשב"ץ שם) והרמב"ם בפי' המשנה ובפ"ו סובר שהם שנים א" גדול לצד שמאל ב"ח ואחד קטן לימין וכ"כ רשב"ץ ב" י"א והכי איתא בפירוש בזוהר בר"מ פ"ב בהר דף קט ע"א תריך בתי דליבא וכו' ובכנה"ג כ" דבהתחלה הם ג", רק אח"כ נכנס החלל הקטן של ימין תוך חלל האמצעי והוא הגדול מביאו פר"ת ע"ש ועיין בסמוך אח"ז. (ב) שהחי כואב והולך למות (רשב"ץ) וז"ל הרמב"ם פ"ו ניקב לבית חללו בין לחלל גדול שבשמאל בין לחלל קטן שבימין טרפה עכ"ל הראה לדעת דלא מיטריף אלא בהני תרתי ולד" הטור ג" דוקא ולד" רש"י דין שזה לכולהו החללים קטנים ומסיק הפר"ת ומסתברא לכלל חלל טרפה דהכי משמע פשטא דסוגיא ע"ש. ובתשו" הרמ"ע סי' צ"ב השיב, באמת אמרו ב" חללים יש ללב א" מלא דם וא" מלא רוח. וג' חללים שכ" הטור, הוא כי אחר שהקנה נכנס לחזה מתפצל לג' קנים" חד מנייהו לליבא והקנה נכנס ללב יורד באמצע ומתקרב לא" מב" הצדדים והיינו הימיני שהוא מלא רוח וכו' ויש בין החלל ואויר הקנה הפסק של ריר סחוס המבריל בין מעבר הקנה ובין החלל האמצעי שהוא א" מב" חללי הלב. על כן יצדק שהם ג' עם היותו מאמר בלתי מדוקדק אלא לדין זה שנקיבת שלשתן במשהו עכ"ל, ולעב"ד דגם רע"ו רמזו שכתב וז"ל שני חללים יש ללב, הגדול לצד ימין הבהמה וחלל קטן לצד שמאל. אם ניקב הלב במשהו והגיע הנקב לאחד משני אלו החללים טרפה, וכן אם ניקב הסחוס של לב העשוי כמין ביב והוא קרוי קנה הלב

יורה דעה הלכות טרפות מ

באר הגולה

נחמן ע"ס יב"י
ממשעות דברי
הר"ן והסמ"ק
[אקירוס שומן
הלל עשוי ככובע
והלל מנחל בו]
דבמנהג ס' ד"ד
הטור וכ"כ
הרשב"א בת"ה
יטור כס' כה"ג
יכרשב"א בת"ה
הקצ"ר דלא מחלק
בין קופא לבני

א"כ חלב טרפש הלב סותמו (ג) יאכל אם *שומן הלב
עצמו סותמו בשר (ד) הג"ה וי"א דלא מהני סתימת שומן הלב
עצמו וכדליתא בסמוך ס"י זה (כך משמע במדרכי פא"ט והגא"ט)
ויש לחוש לדבריהם:

ב' דניקב ודא הניע: לחללו האם מחמת חורי כשרה (ה) ואם
בקיץ או במחט טרפה (ו):

ג' ונמצא מחט בלב אע"פ שאינו ניכר בחיץ טרפה (ז)
וזה"ה אם נמצא בטרפשא דליבא (ח) הג"ה מיהו חס' לא
נמלא רק בסמפון הגדול שכלב וקופא לבר (ט) דהיינו לגד חלל הלב
אם ראש המחט כגרינין של חמרה כשרה (ד"ע כפי' בה"ג) דתליין

זבח תודה

טרפה עכ"ל. (ג) לא הויא סתימה וטרפה וטעמא לפי שחלב הטרפשא עגול ככובע
וכיון שהוא עגול ככובע לא מיהדק יפה ואינו סותם (לבוש מדברי רש"י) והרמב"ם
פ"ו נתן טעם לפי שהוא קשה ע"ש. (ד) כ"כ ב"י ממשמעות ל" הר"ן וסמ"ק וכ'
פר"ח דהכי משמע בגמ' דלא ממעטינן אלא חלב העשוי ככובע דהיינו חלב הקרום
שהלב נחבא בתוכו לפי שאינו מחובר ללב אלא שוכב עליו ככובע על הראש עצמו
אבל שומן הלב עצמו שמחובר בו משמע ודאי שסותם וכן יש לדקדק מדברי תו'
וחידושי הרשב"א ומפרשים אחרים. וגם ההיא דלקמן ס"ו מיירי בטרפשא דליבא
וכמ"ש ב"ח וט"ז אבל הרמב"ם בפ"ז סובר דגם חלב הלב עצמו אינו סותם וכ"כ
או"ה כלל נ"ב, וא"כ יש להחמיר ע"כ. והפר"ת הכריע כד" הש"ע ובהפסד מועט
חוששין ולא בהפמ"ר דעל כל כי האיי התורה חסה וכו' וגם ס"ו מיירי בטרפשא
דליבא כדמוכח מדברי המדרכי עצמו. (ה) ואם ספק אם מחמת חולי או קוץ ע"ל
סי"מ מ"ט ס"ד. (גו"א).

ניקב הלב מצד לצד אף שהוא מפולש ולא ניקב לחללו כשר (פר"ח ושו"ך ב'
ב"ח והר"ן). (ו) אפי' לא ניקב אלא מבחוץ שלא הגיע לחלל דמהיכו תבוא המחט
ללב מבחוץ אם לא תנקוב כבר או הושט או הריאה או במקום אחר שהנקב פוסל בו
כמו שיתבאר לקמן סי' נ" (טור ב' רשב"א) ואם נקבה קוץ לפגינו בדפני הבהמה
ונתחב בלב ועודנו לפגינו עובר מהדופן אל הלב שאין לחוש בכגון זה לנקיבת שאר
איברים הפנימיים כשר (רשב"א ואחריו ב" רש"ל ב" המדרכי ז"ל וכדלקמן סי'
נ"א. (ז) מספק דשמא נקבה דרך כניסתה (לבוש). (ח) מספק וכדלק" סי' מ"א ס"ט
(פר"ח). (ט) דהיינו הראש העב שלה. (י) ולא חישינן דלמא נפקא מהתם ונקבא
דוכתא אחריתי דאחזוקי אסורא לא מחזקינן (ב"י) והפר"ח כ" וז"ל זלענין דינא אם
נמצאת בלב בכל גוונא יש להחמיר, אבל אם משתכחא בסמפון גדול של לב יש
להכשיר בכל גוונא אף בחודה לצד חלל הבהמה דכיון דנמצאת בסמפון אמרינן כאן
נמצאת וכאן היתה. ואין לנו לחוש לחששות אחרות ע"כ.

ה" שלום יצחק הלוי

וכן ראיתי המנהג בצנע"א נוהגין להכשיר כשחלב הלב הדבוק בו סותם. משמע
דלקוי קיל מנקוב.

או לבר חיייתיו
לפיל כסי' ל"ד
פחוס' סס כדף
מ"ב וכ"כ הראש
סס והרמב"ם
כס"ז מה"ש ר' הג"ה
והמרדכי מה"ז
מפסה לפני
ראב"ה

דנכנס דרך הגרגרת לסמפון שנלב ומאחר שראשה למטה אין סופו
לנקוב והנהמה תפלוט איתו ע"י כיחה וניעה (י):

ד חקנה הלב שהוא קנה שומן שיוורד בין שתי ערוגות
הריאה (יא) וכן המזרק (פ') כעין קנה) הגדול שיוצא ממנו
דריאה שניקב לחלרו במשהו טרפה (וע"ל סס"י ל"ד):

ה שניטל הלב בין ביד בין מחמת חולי טרפה (יב):

ו ייש מי שאומר שאם שומן הלב (יג) דבוק בלב ואדוק מאד
מפרידין אותו בסכין ואם נמצא שם או בעובי הלב קורט

זבח תורה

כתב בס" ב"ח קבלתי שמעשה היה שנמצא עצם בתוך הלב והכשירוהו חכמי
הדור לפי שכך נמצא בלב הצבי שמתקשה הדם ונעשה עצם ואפשר שיהא
נמצא לפעמים כך בבהמה ע"כ. ואם קיבל בצבי, אין ללמוד ממנה לשאר מינים
וכמ"ש הפו" גבי מרה בסי" מ"ב ס"ח ולפי" בעל ט"ז מגמגם בדרך זה. ובס" שער
השמים כ" וז"ל וכל מיני בע"ח אין להם עצם בלבותם מלבד מין הסוס ובמין אחד
מן השוורים שיש בהם עצם בלב לרוב גודל גופם וצריך חוזה הלב כמו שאר איברים
שיצריכום עצמות לחזק עכ"ל. ולכן כיוו שב" שכך היא התולדה בידי שמים ולא
מחמת קישוי הדם מעתה בהמה שנמצא בלב שלה עצם אין בנו כח להתירה
עד שנרע שהיא ממין השוורים שהזכיר ספר שער השמים. ומיהו עצם שכל צדדיו
גסים יש להכשיר (פר"ח) וכן הסכים תב"ש להכשיר בעצם שאין בו חדות כלל אפי'
בלעה אותו הבהמה. ואם הוא ספק אם מהדם שנקרש נתהווה או עצם ממש יטילנו
לפושטין מעת לעת או יותר ואם נימוח ממנו קצת כשר. מגמ" נדה דף כ"ב (בה"ט
למהר"ם ברוך).

מעשה בלב תרנגול שהיה עליו כסוי מלא מים והלב כולו בתוכו וקלפתי אותו
ובדקתי ולא היה בו שום נקב והכשרתי ולמדתי כן מדין ריאה בסוף סי'
הקודם (ריק"ש מביאו פר"ח) ועיין בסי" ב" סק"א). (יא) ל" רע"ו הוא
סחוס הלב העשוי כמין ביב ע"ש. (יב) נמצאו שני לבבות טרפה (בה"ט ב'
דמש"א וכ"ד פר"ח).

מעשה בריבה אחת שפתחה בטן התרנגולת וחתול עומד אצלה ואמרה הריבה
שלא מצאה לב בתרנגולת ואמרה בעלת התרנגולת שמא הושלך הלב
לארץ ואכלו החתול והכשירו מסעם שא"א לשום נברא בעולם לחיות אפי' שעה
א" בלא לב בה"ט ב" חכם צבי סי' ע"ד). (יג) דהיינו טרפש הלב שנקרא ג"כ שומן
הלב (פר"ח וט"ז ב" ב"ח) כדלעיל ס"א. (יד) דודאי היה שם נקב ושמא היה נקוב
לחללו ונסתם (לבוש) והפר"ח הקשה על דין זה מהא דלעיל ס"ב ניקב ולא הגיע
לחלל ולא עדיף ק"ד מנקב ואעפ"י שהלב כולו לקוי מ"מ לא הגיע לפנים ע"ש
ושכ"כ רש"ל וכן הסכים הפר"ת ז"ל ע"ש. (טו) בש"ך הקשה דבכל לב יש דם
בחללו ותיירץ דר"ל עד חללו ופר"ח השיגו ופי' דק"ד הנזכר כאן ר"ל רושם
דם ומינכר אפי' בחלל ע"ש. ובהא מודינא דודאי טרפה דיש כאן הוכחה ששלט
החולי בכולו עד החלל (פר"ח).

אמשה חולץ מ"ז
במשה ד' ל"ד
לכר זירא יצרכ
לחא בר חכמה
וכרב פסח דמלך
לחרייהו ה שור
וכ"כ הרשב"א
במ"ה ויארן
הרמ"ש נבי
ריאה שיכסה נפש
כה"ג ופ"ט יעיר

דם אסור (יד) ואצ"ל אם נמצא בחלדו (טו) הג"ה נלרר הדם
בשני הנשר הכי הוא כק"ד וטרפה (או"ה). ע"ל סס"י ל"ז מדין
לכ שנסרך למקום אחר וסס"י מ"ו :

מא דיני טרפות הכבד וכו' י' סעיפים :

א אניטל הכבד טרפה (א) כאלא א"כ נשתתיר כזית במקום
מרה וכזית במקום חיותו שהוא תלוי בו (ב) ויהיו כשני
זיתים הללו כל אחד שם: במקומו אבל אם היה מתלקט (ג)
או כרצועה (ד) או מרודד (ה) טרפה (ו) :

ב שיעור זה דכשני זיתים אפי' בשור הגדול, הובעוה הכל
לפי גדלו וקטנו (ז) :

ג ייבש הכבד עד וישנפרך בצפורן טרפה (ח) והוא שיבש
כולו ולא נשתתיר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותו
הג"ה ואם יבשו אלו השני זיתים לבד נמי טרפה (ט) גימיקה הכבד

זבח תודה

סימן מא (א) אפי' נשארה המרה דבוקה בגידי הכבד והסמפונות טרפה (תו"
פא"ט) ודלא כהרשב"א בת"ה דף מ"ג שכ" דאין איסור נטילת הכבד
אלא מחמת חסרון המרה וליתה (פר"ח). (ב) פרש"י במקום שהכבד חיה משם
דהיינו מקום תלייתה כשהיא מעורה ודבוקה תחת הכליות, ל"א, מקום תלייתה
בטרפש ע"כ. וז"ל הרמב"ם בפ"י המשנה מקום חיותה הוא העורק הגדול הצומח
מן הכבד שממנו יפרדו הוורידין בכל מקום עכ"ל. ויש להחמיר כשני הפירושים
(פר"ח ואסור והתר וכן פסק בשו"ם להחמיר ולהצריך ג" זיתים א" במקום מרה
ושנים א" בכליות וא" בטרפש ע"כ. והפר"ת פסק דכל שנשאר כזית בין במקום
תלייתה בכליות בין במקום תלייתה בטרפש מקרי שפיר מקום תלייתה דכל מקום
דתליא ביה מקרי מקום חיותה ע"ש, ל" הרמב"ם ז"ל פ"ח דין כ"א דאם ניטל ממנה
מקום שהיא תלויה בו ומקום המרה ואעפ"י שהשאר קיים כמו שהוא טרפה. וכ"
הל"מ ע"ז שאפי' לא ניטל אלא כזית במקום מרה לבד שהיא אסורה לדעת רבינו
ע"ש. (ג) פ"י כחצי זית כאן וכחצי זית כאן. (רש"י). (ד) פ"י ארוך כרצועה (שם).
(ה) ר"ל מרוקע וגרע מכרצועה (שם). (ו) ואפי' היה כזית חד שלם מקובץ וחד
מרודד או כרצועה או מתלקט טרפה. (פר"ת והאר"ך וכ"כ מר"ן כ"מ פ"ח. (ז)
ובצפרים קטנים בכל דהו סגי. וגדיים וטלאים דינם בכשני זיתים כבהמה גדולה
(עיין פר"ת) (ח) דכל יבש כנטול דמי (רא"ש וב"י) ולעיל סי' ל"ז סי"ג כ" רמ"א
דאם משרטט בצפורן על בשר הריאה ונר" השרטוט בתוכה מקרי יבש וטרפה ובכאן
לא הגיה כלום וסמך אדלעיל ופשיטא דמשום חומרא נקט לה משום דלא בקאינן
בשיעור הפרכת הצפורן דפשיטא דנפרך בצפורן הוי יבש טפי טובא אבל מעיקר
דינא דגמ" לא מטרפא כי אם בנפרך בצפורן ממש (פר"ח). (ט) אעפ"י שהשאר לא
נתייבש דהוי כאלו נעקרה כולה ממקומה דטרפה (לבוש) וכ"ד הרמב"ם פ"ח וכ"ד

והרשב"א כת"ה
הכריחא סמ"ח
טור והרשב"א
כת"ה יצ"ח סס
כנחמא דף מ"ו
ונפשה במהרה
עובדא דמחש
וכו' וכרזי אפי' שס

דהיינו שדס יוגל מצטר הכבד שנימוק ויהי לרס טרפה (רוקח)
אע"פ שגשתיירו השני זיתים דסופו לירקב הכל (ד"ע) (וי) י"א כבד
שקשה כאבן טרפה (רוקח) (יא) והוא שלא גשתיירו זה שני זיתים
הנזכרים שלא נחקשו:

ד ה התליע הכבד ט אפי' במקום מרה ובמקום חיותו
כשרה (יב):

הי נעקר הכבד במקומות הרבה ומעורה בטרפשיין (יג) כאן
מיעט וכאן מעט כשרה:

ו כ מחט שנמצא בכבד בין שבא רפנינו שרם בין שבא רפנינו
חתוך אם צד העב שרו (יד) לצד חלה הבהמה אפי' כולו טמון
בבשר הכבד טרפה (טו) ואם צד הדק שרו כלפי חוץ כשרה
(יז) שאנו תורין רומר דרך סמפון בא שם (יז) הנ"ה ודוקא שר
העב פניה ללר הסמפון אבל אם פניה ללרדין ככל ענין טרפה (יח)

זבח תודה

פר"ח וב"פ ש"ך נגד מהרש"ל דמיקל להלכה ביבשו ב" זתים אלו והשאר קיים
ע"ש. (ז) והב"י והפר"ח חולקים וס"ל דאם גשתיירו הב" זתים קיימים כשרה דאין
לנו לדון אלא כפי מה שבא רפנינו ולא מטרפנין ע"ש סופו וכ"פ בתשו" מ"ב סי'
כ"א ובס" ת"ח ול"מ דף ס"ח וכ"ד ט"ז וש"ך והכי נקיטינן עכ"ל פר"ח. (יא)
הרוקח למד דין זה מדין ריאה שקשה כי היכי דלמד בה"ג דין יבשה הכבד מדין
ריאה שיבשה והרב"י חלק עליו ונראה דבריו דשאני יבשר כגנטול דמי ובכלל נישל
הכבד דמתני' הוא אבל קשה כאבן דאתאמר גבי ריאה מנין לנו להטריף גבי כבד
ואין לך בטרפות אלא מה שמנו חכמים דלא כב"ח וכ"פ בס"א א"ר הביאו ש"ך דיש
להקל בהפמ"ד או לעת הצורך (פר"ח וב"פ פר"ת).

כבד שהוא עב או לבן כעמר גופנא כשרה עב"י. (יב) דהדרא בריא (רשב"א)
ואפי' התליעו הסמפונות (ב"י) או ניקבו (טור והרא"ש) נגד הרמב"ם
(וע"ל סי' ל"ד ס"ק ל"ד) ואפי' נישל כל הכבד ולא גשתיירו אלא כשני זתים
מתולעים כשרה וכ"ד הרשב"א דלא כהרא"ה, ומיהו אם אין כאן כשני זתים
שלימים לבד מחסרון נקב התולעים טרפה (פר"ח). (יג) ל"ה הגמ" דף מ"ו נדלדלה
הכבד ומעורה בטרפשיין מהו א"ל דלדול זה אינו יודע מהו, אי למ"ד במקום מרה
הא איכא, אי למ"ד במקום שהיא חיה הא איכא, ופרש"י נדלדלה נעקרה במקומות
הרבה ומעורה בטרפשיין כאן מעט וכאן מעט וכולה קיימת, הא איכא הרי כולה
קיימת עכ"ל. ל"ה הרמב"ם פ"ח ומעורה בטרפש שלה. (יד) דהיינו מקום הנקוב.
(טו) שאנו חוששיין שמא נכנס דרך הושט להדקיין ונקבה ויצאה מהדקיין לחלל
הבהמה ומשם נכנס לכבד שאלו נכנס דרך הסמפון לא היה יכול לנקוב בצד העב
שלו (לבוש רש"י) (טז) אפי' אינו טמון כולו בבשר הכבד אלא חודה יוצא לתוך
חלל הבהמה וראשו העב נחבא בתוך הכבד (שם). (יז) ונקב את הסמפון ויצא לכבד
וממנו לחוץ (שם) (יח) דודאי נכנסה דרך הושט שאלו דרך סמפון נכנס לא היה

יורה דעה הלכות טרפות מא

באר הגולה

לבד"א במחט גסה (יט) אבל בדקה אין חילוק וטרפה (כ)
ושיעור גסה כשיעור גרעין של תמרה (כא) :
ז' מחט שנמצא בסמפון גדול שבכבד והוא סמפון הקנה
שנכנס בתוכו וכן אם נמצא בסמפון הגדול של ריאה
כשרה (כב) :

זבח תודה

אפשר לו להתעקם לגמרי וליתחב בעובי הכבד (ב"י). (יט) שאז אין דרך ראש העב
כזה לנקוב (לבוש). (כ) ואם המחט אינה נקובה אלא ראשה עגול אפי" שראשה
כשיעור גרעין של זית כשרה שהרי אינה יכולה לנקוב (פר"ח). (כא)
אם נמצא בכבד גרעין תמרה כשרה ואם היא גרעין של זית טרפה (שם).
מעשה כליל שבת מצאו בחתיכת כבד לאחר שצלאוהו ובשלוהו מחט תחובה
בחתיכה אחת מאמצעית הכבד והמחט הוא מאותם מחטים שמשתמשים
בהם הנשים הרבה שראשן עגול והיה שם הפסד גדול בדבר. בתשו" צ"צ סי' ק"ז
התיר מכח ס"ס ספק קודם שחיטה או לאחר שחיטה, ואת"ל קודם שחיטה, שגם
דרך קנה נכנסה ולא נקבה שום אבר שנקיבתו במשהו ולעולם יש לתלות להקל
ולומר כיון דלא נמצאת המחט בכבד מיד אחר שחיטה אלא אחר שחלקוה להרבה
חתיכות והביאה החתיכה לבית והדיחה וצלאוה ובשלוה ומשמשו בה הרבה אמרי"
כאן נמצאת המחט וכאן היתה שנפלה לחתיכת הכבד בבית ולא תלינן שהיתה בכבד
מחיים ואפי" אם לא היו רגילים המחטים כאלו בצעיפי הנשים אפ"ה יש לנו לומר
כאן נמצאת וכאן היתה עי" בפס"ח שהאריך וסיים דאין בנו כח להתיר למעשה
ע"ש ובס" מנ"י נר" מסכים לסברת צ"צ ע"ש ובס" ז"ש הכריע להקל בהפמ"ר
כסברת צ"צ ג"כ ע"ש. (כב) ודאי דרך סמפון באה ואפי" בדיקה אינה צריכה
(לבוש) בין במחט גסה ובין במחט דקה ואפי" קופא לבר וכ"כ הרשב"א וכן מתבאר
מדברי רמב"ם פ"ו וכ"כ רי"ו ופשוט הוא (פר"ח ב"י) ואפי" איתה לריאה
קמן אינה צריכה בדיקה (ר"ן ב"י) משמע אפי" חתוכה הכבד והריאה (ט"ז
ב"רש"ל).

ודע דלאו דוקא מונחת בסמפון אלא אפי" חודה תחוב למטה בבשר הכבד כשרה
(פר"ת) וכ" עוד אבל אם נמצאת תחובה בבשר הכבד וחודה למעלה לצד

תורת חכם

מעיקרא ולא מצאו כלום ולא הרגישו
בשעת מליחה והדחה כיון שהודחה
ונמלחה ולא הרגישו במחט ולאחר
בישול הרגישו יש להתיר מכח ס"ס.
ח"ג רל"ה.

חלב דאייתרא אע"ג דמיכל לא אכלינן
ליה מסתם סתים לן אמנם חלב
דבני רינוס יש להחמיר שלא להורות
ססותם. ח"ג קע"ג.
מחט שנמצאת בטרפס הכבד לאחר
הבישול ובדקו כל חלל הבהמה

יורה דעה הלכות מרפות מא קכג באר הגולה

ח יניקב טרפש הכבד נקב סמפורש מצד הכבד (כג) טרפה (כד) ע"אכל אם נסרכה בסרכה בצרע כשרה (כה)

לבר יטור נש
כה"ס' המרדכי
כס' הגאונים
ע"ס וכ' כה"ד

הג"ה ואם נסרך טרפש הכבד לבית הכסות יש לבדוק צרכם דודאי
יש סס קון או מחט שנקבה וע"ז בזה סרכא זו (כו) (כן מלאתי
צדיקות ישנים) וראיתי מעשה זהכי נהוג:

זבח תודה

הקנה טרפה דאי דרך סמפון עייל לא הוה נקיב קופא ודוקא בהיכא דקופא ודאי לא
נקיב ע"ש. (כג) והוא החלק מהטרפש שהוא מכוסה בכבד (עש"ך) וא"כ ניקב
הטרפש חוץ ממקום שהכבד מונחת עליו כשר וכ"כ מהר"י אלדרב"י בס" דברי
ריבות ע"ש דלא כב"ח שהחמיר בכל הטרפש.

נמצאו שני טרפשים כשרה ולא אמרי" כל יתר כנטול דמי כיון שאין פיסולו
מחמת עצמו (פר"ח)

אם ניקב הטרפש במקום דממשמשא ידא דטבחא כשר ואם נמצא סביביו חוטים
לבנים כמו חלב, אז נקב ישן הוא וטרפה (ש"ך ופר"ח ב" מהרי"ל). וכל ספק
דאיתיה בהאיי דינא תולין להקל (פר"ת). (כד) שסוף הכבד לינטל (טור ומרדכי ב"
בה"ג והגאונים) וא"כ כיון שאין פיסול נקיבת הטרפש מצד עצמו אלא משום שסוף
הכבד לינטל כל שנסתם הנקב בקרום שעלה עליו ואפי" חלב טמא סותמו כשר
(כ"כ האחרון) ובס" ע"י הלכה למעשה. 1

כ" הטעם ב" מהר"ץ שהכבד כלה חמימות ותתיכש הריאה ולפ"ז כיון שעלה בה
קרום או איזה סתימה יהיה מה שיהיה הן מבח מכה או שחין או חלב טמא
ואפי" יהיה החלב טמא נכנס ויצא בנקב כמו חוט בנקב מחט כשר וכן אירע כזה
מעשה לפני גאוני עולם והכשירו ע"ש. וכל ספיקי דאיתנהו בהאיי דינא
אזלינן לקולא (פר"ח)

דכשניקב הטרפש מצד הכבד מהני ליה אם נסרך לצלע ושאר מיני סתימה כמ"ש
בס"ק כ"ד קודם זה ובלאו הכי אין כאן בית מיחוש דלא אשכחן סרכא אלא בריאה
וכדלעיל בסס"י ל"ז ע"ש. (כו) הרב חוט השני סי" ס"ט ביאר ל" רמ"א וז"ל כלומר
אם באה סרכא זו מחמת קוץ או מחט, ודאי ימצא שם ואם לא ימצא 2 מכשרינן
ותלינן הסרכא בהפשטת לחות והאריך והיא בס" תשובותי ח"ב סי" ק"ב ע"ש
ופירושו זה כ" המנ"י כלל פ"ט שאינו פשוטו ושמשמעות דברי רמ"א שאם לא בדק
או שלא הספיק לבדוק כגון שכבר עירו הפרש טרפה כמ"ש בש"ע סי" מ"ח וסי" ב'
ס"א בהגה"ה, ובס" צ"צ כ" דכל שנמצא מחט תחוב בכרס וכנגד אותו מקום נמצא
סרכא בכרס תלינן לחומרא דודאי הסרכא באה מחמת המחט שנקבה הכרס מעבר
לעבר (והא דאמרו דאין לחוש לסרכת האיברים שנהיבתן במשהו היינו דוקא
חיכא דליכא אלא סרכא לחוד ואין מחט תחובה כנגדה אבל כשהמחט תחוב כ"ע
מודו דתלינן להחמיר דהאי סרכא באה מחמת המחט (לקט הקמח מס" צ"צ) אבל
בנמצא קוץ או מחט מונח כך בכרס ואינו תחוב בו אעפ"י שבה"כ נסרך לאיזה מקום

יורה דעה הלכות טרפות מא

באר הגולה

מ *נמצא מחט בטרפוש ספק טרפה* (כו):

י *נמצאו שני כבדים בבהמה או בעוף טרפה דכל יתר

כנמול דמי (כח) והל' כנימול הכבד (כט):

זבח תודה

אין להטריף ע"כ ויפה כתב (פר"ח) נר" מדבריו דבנמצא מחט תחוב וסרכא כנגדו הוי כניקב מעל"ע וק"ד כנגדו דהסרכא הוי כק"ד אבל בנמצא על הפרש לבד אף שיש סרכא יש לבדוק הכרס ואם לא נמצא נקב כלל כשרה, ולא אמרי' דשמא היה שם נקב ונסתם בסרכא דאין לנו לחוש בריעותות אלא כפי מה שבאו לפנינו ובתשו" סי' קי"ו הארכתי בזה וגם בח"ב בסי' ק"ב וע"ל סי' מ"ח ס"ק ב". ועיין במ"י כלל פ"ט ס"ק ל"ב דפסק היפך צ"צ והעלה דאף אם נמצא מחט בפרש ונמצא ק"ד או סרכא בטרפוש אל בה"כ טרפה יע"ש.

הרי לך ג" דיעות, והדעת

הא", היא דעת חוט השני שאם נסרך הטרפוש לבה"כ יש לבדוק בפרש אם נמצא מחט שם טרפה דסרכא הוי כק"ד ואם כבר עירו הפרש כשרה ותלינן הסרכא בהפשטת ליחה. והדעת

הב", היא דעת מנ"י מסכים בחדא דהיינו באם נמצא בפרש טרפה ופליג בחדא דאם כבר עירו הפרש ולא נמצא עוד, ג"כ טרפה כיון שלא הספיקו לבדוק, והדעת

הג", היא דעת צ"צ דדוקא נמצא המחט תחוב בכרס וק"ד או סרכא כנגדו אבל בנמצא על הפרש כשרה דאחזוקי איסורא לומר שסרכא זו מחמת מחט זו, לא מחזקינן דאימור מחט זו כאן נמצאת וכאן היתה כיון שלא נמצאת תחובה לפנינו והסכים עמו הפר"ח גם בשה"ם הביא סברת צ"צ ב"ה פר"ח ולא חלק נראה שמסכים עמו. ובענין סרכא דיינה כק"ד כל האחרונים הסכימו לזה אין שום אחד מהם ז"ל חולק. (כו) וכל ספק טרפה לאיסור (טור ב"ה ג') ואפי' היתה המחט טמונה כולה בטרפוש דחשינין שמא ניקב א" מהאיברים הפנימיים בכניסתה לשם ואין חילוק בין קופא לגיו או לבר כמ"ש הב"ח (ש"ך ופר"ח) וב"ט א"צ לבדוק בחצר הכבד אם יש בונקב או לאו דסמכינן ארובא זולת סרכות ריאה דשכיחי ע"ש.

(כח) פי' כאלו ניטלו שניהם לגמרי (ב"י ושו"ך וכדפירש"י והרמב"ם פ"ו והרא"ש). (כט) ואפי' זה היתר דבוק שלא במקום מרה וחיותא טרפה (עב"י ופר"ח) וב"כ הטור ב"ה הרא"ש והט"ז ורש"ל סי' נ"ה ס"ד הסכימו דכשהיתרת עומדת שלא במקום מרה וחיותא יש להכשיר ביתרת כמו רגל למטה מארכובה וזוהי דעת

הרמב"ן והרשב"א אבל ביתרת כבד שהיא תלויה ואינה תלויה להכבד האחרת לרש"י טרפה, ולרמב"ן כשרה, ולד"ה הרשב"א אפי' דבוקים במקום חיותא כשרה בכל גוונא ובת"ה הקצר כ" שלא מלאו לבו להתיר למעשה והפר"ח דחה דברי הט"ז דפוסק כהרמב"ן ובס"ז הסכים לד"ה הט"ז בהפמ"ר ע"ש וכ"נ הסכמת מנ"י כלל פ"ט ס"ק ל"ד ושכ"כ ש"ך (ועיין בפר"ח סי' זה ובסי' נ"ה ס"ק י"ב ובפר"ח לך" סי' נ"ג ס"ק ט"י).

דין נבראת חסרה בידי שמים יתבאר בסי' נ"ו.

אבן שנמצא בכבד של בהמה טמון בבשר הכבד כשרה לפי ששם מתהווה ממותר המאכל היורד אל הכבד להתהוות הדם (פר"ח ב"ה הריק"ש).

פ טור בשם כה"ג
[*ויס"ס וכל ספק
טריפה לאיסור]
צ"ה"ג
כה"ג אהא דרכ
הוא צבד כ"ה

יורה דעה הלכות טרפות קנד באר הגולה

מב דיני טרפות המרה וכו' ט' סעיפים :
א "מרה שניקבה טרפה (א) בואם ניקבה כנגד הכבד (ב)
והכבד סותמו (ג) כשרה (ד) הג"ה נסרכה המרה למקום
אחר כשרה (מרכזי פל"ט ולו"ה) וע"ל סס"י מ"ו (ה) :

זבח תורה

כבד של אוזא לעוטה והיה בצד התחתון המונח על הושט ועל הקרקבן כמין כיס של בשר ומחופה בעור הכבד והיתה גבוה וקשה קצת מבשר הכבד וקדע הכיס ומצא בתוכה שכולת שועל שלימים והם מרוקבים וגם חול כעין הנמצא בקרקבן טרפה דא"א לבוא מהקנה דרך הכבד כי הקנה של עוף מחובר בריאה שמונחת בין הצלעות והכבד מונחת למעלה על הושט והקרקבן וא"א בשום ענין לבוא לצד התחתון של כבד אם לא בנקיבת איברים שנקיבתן במשהו דשכולת שועל הוא כקוץ עיין באורך ש"א סי' נ"ח והפ"ח בקו"א החזיק בידו בראיות ע"ש.

סימן מב (א) ואם אפשר לתלות ביד הטבח או בסכין תולין וכשרה (ב"י ושו"ך ופר"ח ב' הרשב"א. (ב) במקום דיבוקה אליה (רש"י פא"ט) ומל' תשובות שבסוף המימוני מוכח דהכבד סותם אף שלא במקום דיבוקה דלא מיעט התלמוד אלא כשניקבה המרה לצד חוץ ע"ש ולקמן סק"ו ודו"ק וע"ל סי' מ"ח סק"ב מ"ש ב' הט"ז לענין המקום הדק שבטחול שם יש ראייה להגמ"י. (ג) בדיוק הכבד למקום הנקב (פר"ת). (ד) ואם לא נסתם הנקב אעפ"י שהוא סמוך לכבד טרפה (פר"ח ב' רמב"ם פ"י) וכשניקבה המרה וניקבה הכבד ג"כ כנגדה טרפה (אחריו ב' הש"ס דף מ"ח). (ה) דאין סרכא פוסלת אלא בריאה דבשאר איברים אינה אלא הפשטת לחות ולא סרכא וע"ל סס"י ל"ז (ש"ך וט"ז ופר"ח).

מרה שהיתה בולטת מבין הצלעות לחוץ בין עור לבשר ונמצאת המרה שלימה ונפחו אותה ולא מפקא זיקא כשרה חדא דאין סרכא אלא בריאה, ותו דליכא למיחש שמא ניקב ע"י קוץ והגיע לחלל הגוף כבסי' מ"ט ס"ד ועוד שאלו נעשה ע"י קוץ הוה מיעקב (צ"צ סי' ט') ודבריו נכונים כיון שהעור היה שלם אבל אם היה נקוב מצד חוץ טפי איכא למתלי בקוץ מע"י חולי ואם הנקב הוא באיברים הפנימיים טפי איכא למתלי בחולי מבקוץ ולעולם כשהעור נקוב מבחוץ לכ"ע צריך שיהיה ניכר שאין הנקב מחמת קוץ (פר"ח). (ו) ל' הרמב"ם פ"י בין שניטל בחולי בין ביד בין שנברא חסר בין בעוף בין בבהמה ואפ"י נמצא בשלל העוף ביצים

תורת חכם

בסרכא דיבוק חזק, וכתב דדבר פשוט הוא להטריף ונשא ונתן על זה ע"ש.
ח"ב צ"ג.

קצב שנוהגים לחלוב תכף אחר השחיטה בעודה מפרכסת צריך כלי ולשתותו תכף קודם בדיקת הריאה יש להזהירם שלא יזידון עוד וצריך

מחט שנמצא במוח עצמו טרפה דודאי ניקב הקרום התחתון דומיא דתולעת הנמצא במוח עצמו חת הקרום התחתון דטרפה. ח"ב רע"ב.

מעשה בבה"כ שנמצא בו מחט תחוב ועבר המחט לחוץ לתוך הכבד בצד הדק של הכבד ונדבק הבה"כ לכבד

דף מ"ג להרמ"ם
 שם על המשנה
 וי"כ הרמב"ם
 כפ"ו מה"ש והתו'
 והרשב"א והר"ן
 י"טור בשם כה"ג
 השם נשם הרמב"ן

ב' גניטלה ביד או חסרה טרפה (ו):
 ג' דאם חסרה חסרה קורע הכבד שתי וערב (ו) וטועמו בלשנו
 אם ישעום טעם מר כשרה (ז) הואם לא טעם טעם מר
 יצרנו בנחלים וישעום אם יש בו טעם מר כשרה וא"ל טרפה
 הג"ה וקף עכשיו נכלל לסמוך על טעמות הכבד נפסקי מהדא"י
 סי' ל' (ח):

זבח תודה

גמורות שאין אנו יודעים מתי החטרון. ועוד דבדואי טרפה אין מועיל י"ב חדש
 או הטלת ביצים כמ"ש רשב"א סי' צ"ח (דב"ש סי' ק"ף) וע"ל סי' ג"ז ס"ק ב"ה גבי
 ודאי דרוסה.

ספק חסרה כשרה כגון דאיכא למתלי שהשליך הבני מעים ומספקא אם המרה היה
 עמהם דרוב בהמות כשרות הם (ענין ריק"ש ופר"ח).

נדע דהרבה גאונים מכשירים באין לו מרה ר"ת והגמ"י ב' סמ"ק ורש"י והרי"ף וכ"כ
 הרוקח וכ"כ המרדכי ב' הרי"ף ובפר"ת מביא עוד שכ"ד האגודה וש"ד ומהרי"ל
 ורש"ל וכ' מר"ן הב"י שדברי האוסרים עיקר ומו"ז כ' אחר דברי מר"ן דבתשו'
 דשייבי להמ"א שבמימוני כתוב דלרש"י ור"י כשרה, וכל גדולי הדור שבצרפת
 מכשירים וכן נמצא בתשו' ר"י ב' ר' יהודה הלוי וכד' אשכחנא תרתי מרירתא איכא
 מרבנן דדייקי ואמרי טרפה ואית מרבתינו שמקילים ואנן לקולא עבדינן ובדלא
 משתכח כלל כשרה דלאו אבר הוא למימר כל יתר כנטול דמי שמרה זו אינה מעלה
 ולא מוריד אלא בזמן שניקבה לחוץ שלא כנגד הלב וזו תשובת ראבי"ה. ור"ת כ'
 בספרו שר"י הלוי השיב על בהמה שנמצאו בה שתי מרות שמותרת לכל ישראל
 ואפי' בפני הבית ליקרב ע"ג המזבח ע"כ, ומדברי מו"ז יראה דבהפמ"ר יש לסמוך
 ע"ז להקל. ועיין רדב"ז החדשות סי' קמ"ד קושיות ותירוצים. (ו) במקום המרה
 (כ"מ לראשונים ככ"י) וכן מוכיחים דברי הריק"ש בס"ק ח' והפוס'. (ז) שאחז"ל
 כבד כועס ומרה זורקת בו טיפה (ב"י ב' מרדכי) ואעפ"י שאסור לטעום דבר איסור
 כדלק' בס"י ק"ח הכא דסגי בלחיכה בעלמא שרי (פר"ח ועש"ך). (ח) משום דרבו
 המכשירים בחסרה המרה וכדאי הם לסמוך עליהם לכל הפחות בכה"ג (פר"ח וט"ז
 ב' ד"מ).

טעמו מקומה ונמצא מר ושוב טעמוהו ולא נמצא המריירות תלינן שנתקלח מה
 שבלע הכבד מהמרה וכשרה (פר"ח ב' ריק"ש) ובס' ז"ש כ' דה"ה אם יש
 טעם מריירות בבני מעים או בקרקבן ע"כ, ואיני יודע מנין לו זה כי מה שסמכו
 לטעום בכבד היינו מטעם שכבד כועס ומרה זורקת בו טפה, אבל בכאן מאיזה טעם
 יש להכשיר, והוא תמוה, ואפשר שיצא לו זה ממ"ש לק' ס"ק י"ז דיש מינים דיש
 להם מרה בבטן ויש במעים וא"כ הוי המרה שם כאלו בכבד וטועמים במקום שהיא
 דבוקה בו וא"כ על כרחין לומר דהרב ז"ש לא מיירי רק במין הידוע בכך ע"ל סעיף
 ח' ולעיל סי' מ' סק"י.

אם ניטל הכבד מאותו המין צריך לשייר כזית במקום שראוי להיות המרה במינים
 אחרים, והטעם נ"ל מדאמר כזית במקום מרה ולא אמר אצל המרה (בה"ט). עוד

יורה דעה הלכות טרפות מב כקה באר העלה

ד' ונמצאו שתי מרות טרפה דכנטולה דמי (ט) וואם היא אחת ונראית כשתים נוקבין אותה ואם שופכות זו לזו אחת היא ובשרה (י) וא"ל שתיים הם וטרפה (יא) :

ה האם נקבוח ולא היו שופכות זו לזו לאחר כך נפחו זו ועלתה גם חברתה בנפיחה זו או שהמילו מים בא' מהן וע"י כך נתמלאה גם חברתה מים כשרה (יב) :

ו אע"פ שהן שתי מרות נמורית רק שבמקום דבוקן בכבד כמו רוחב אצבע היו כאחת כשרה אפי' אי לא שפכי אהרדי (יג) ויה"ה אם מתחלקן הן שתיים ובסוה הן מתערבות ונעשות אחת כשרה :

ז יהיו שתי מרות בכבד אחת הגה ואחת הגה וסמפון אחד שופך מרה לשתייהן וכשאדם זוקף האחת חוזרת ליחה

זבח תורה

כתב ז"ש וז"ל כתב כנה"ג מעשה בא לפני בתרנגולת שלא נמצא בה מרה ונאבד הכבד והתרתי התרנגולת עכ"ל ויש שם ט"ס וצ"ל כמו שהגהתי ועיין בפר"ת דמחמיר. (ט) ואפי' אינן סמוכות זו לזו אלא זו בצד א' מן הכבד וזו בצד אחר (מבי"ט ח"ב קנ"ט וכדלעיל בסי' מ"א (פר"ח), וה"מ היכא דליכא טעם מר בכבד אבל אי איכא טעם מר בכבד כשרה במכ"ש חסרה לגמרי, (שם) ולי עבדו צ"ע דהתם כי חסרה ואשכח טעם מר בכבד אמרינן דהיתה מרה אלא שנבלעה בכבד, אבל הכא מאי איכא למימר אפי' נמצא טעם מר בכבד סוף שתי מרות יש לה וצ"ע. ושובראיתי להפר"ת שהשיגו מטעם אחר ע"ש, גם הבה"ט כ' עליו ובש"י סי' נ"ב חולק עליו ע"ש ואפשר דכיוז דחשיב למרה הנוספת כאלו ניטלה האחת והווי כניטלו שניהם א"כ הוי כאלו אין לה מרה והדרינן למטעם בכבד. (י) למד זה מדין תרי בועי דסמיכי לעיל סי' ל"ז ומדין תרי סניא דיבי סי' מ"ז וכ' הפר"ח ב' רדב"ז סי' קכ"א דלאו דוקא אלא אורחא דמלתא נקט. וה"ה אם נפרדות זו מזו ומקום חיבורן א' וכשמגביה הצד הא' שופך אל השני דרך חיבורן וכ"פ פר"ת. (יא) אם נמצאת בועא כמין כיס קטן יוצאה סמוך למרה תלויה בסמפון סמוך לה ברוחב אצבע ולא הווי שפכי אהרדי וקרעו הבועא ויצאו מים זכים וטעמום ולא הווי מרים כשרה שאינה אלא בועה ואין טרפות בועא רק בריאה (פר"ח ב' ריק"ש) ולד' המכשירים בשתי מרות אפי' היה טעם המים מרים. (יב) ומה שלא נשפכה מתחלה היה מחמת עובי הליחה (ב"י). (יג) ולמד כן מדין הדקין דבסי' מ"ז ואע"ג דשם בעינן רוחב אצבע למטה ורוחב אצבע למעלה התם שאני שצריך המאכל לצאת ע"כ צריך להתערב למטה ולמעלה (פר"ח ב' ש"ך) וכ' פר"ת ב' כנה"ג הטעם דכל שסמפון אחד שופך למקום אחד לפיהן של שתי מרות הרי הן כמרה אחת גדולה ע"ש. נר' מזה דבשני סמפונות אף שחוזרות ומתערבות טרפה דמוכחא מלאת דשתי מרות הן וכן מוכח לק' דברי מר"ן ס"ז ודו"ק. (יד) דלכתחלה יש לפרש דלא מקרי שפכי אהרדי אלא

רמקום שהסמפון מחלק מרה ושופך לשתייהן אבל כשהן שוכבות בדרך שהן עומדות בחיי הבהמה אין שופכות זו רזו יש להבשיר לבהמת ישראל (יד) הג"ה מרה הניכרת מעבר לעבר של כבד אי שפכי להדדי חדא היא וכשרה (כך פי') דברי המרדכי שהביא חו"ה סי' ל') ואי לא שפכי להדדי טרפה (טו) :

ח איש מיני עופות שאין להם מרה כמו תורים ובני יונה ואין לאסרם כיון שכר המין כך (טז) יוהצבי אין לו מרה בכבד אבל יש לו מטה סמוך רזנבו (יז) הג"ה מי שזא לפניו עוף שאינו מכיר מינו ולא נמלא לו מרה אין אומרים ודאי כל מינו אין להם מרה אלא אומרים מִסְתַּמָּא יש לו מרה עד שיודע שמין זה אין לו מרה (רש"א סי' ק"ח) :

ט גרעין שנמצא במרה אם היה כמו גרעינה שר תמרה שאין ראשה חד מותרת (יח) ואם ראשה חד כגרעינה שר זית אסור שהרי נקבה אותה כשנכנסה (יט) וזה שרא יראה הנקב מפני שהוגד פי המכח' (כ) הג"ה וכ"ש אם נמלא

ומ"מ אפשר להקל וכו' לדעת המחבר "הרא"ש שם על המשנה נכנס בה"ג והג"א שם ופ' יכל בוסמית' דרב אבי ד' מ"ט [דאמרינן דרך הקל' נכנסת לסמפון הכבד יחשם למרה אע"פ שאינה יכולה ללאת דרך הסמפון כשרולים להוליה אמרי' שפ"י הנענוע שנענע הנהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה שם

זבח תודה

היכא ששופכות בדרך שהן עומדות בחיי הבהמה (ב"י רשב"א). (טו) ואע"ג דבסי' ל"ז גבי ריאה אמרי' אפכא היינו משום סמפונות משא"כ בכבד דאע"ג דניטלו הסמפונות כשרה (ש"ך ופר"ח ב' ד"מ).

מרה שנתרוקנה והכיס תלוי במקומו כשרה שתולין דרך הסמפון נשפך המרה ולא דרך נקב (ב"י ב' אהל מועד) ובעי למנפחה ואם לא ימצא נקב טפי איכא למתלי שנשפך דרך הסמפון מלומר שהעלה הנקב קרום ואינו ניכר (פר"ח). (טז) וכן האיילים אין להם מרה (ש"ך ב' כמה גדולים ופר"ח ב' תו' דף קי"ט). (יז) ובס' שער השמים כ' וקצת בעלי חיים שאין להם מרה כלל וזה שיש להם במעים כגון יונה ומין שליו וצפור דרור, ויש שיש להם מרה בבטן וקצת מהן שיש להן מרה באוזן וצבי ואייל אומרים עליהם שהמרה היא באליה שלהן (פר"ח ועיין רד"ק הושע סי' ז'). (יח) דאמרינן דרך הקנה נכנסה לסמפון הכבד ומשם למרה אעפ"י שאינה יכולה לצאת דרך הסמפון כשרוצים להוציאה אמרי' ע"י הנענוע שנענעה הבהמה בהליכתה ימים רבים נכנסה שם (עב"י ורש"י). (יט) כיון דשני ראשיה חדין והיא נכנסה למקום דחוק ביותר חוששין שמא נקבה עור המרה כשנכנסה (ב"י ב' הרשב"א). (כ) מחט שנמצאת במרה שהיא פחותה מגרעין של זית, כל שנופחין המרה והיא שלימה כשרה לכולהו רבנותא זולת הר"ן (פר"ח ואין חילוק בין קופא לגיו או לבר אלא בכל גוונא כשרה דומיא דדקין בסי' מ"ו ס"ק י"ז ובבהמת גוי יש לחוש לסברת הר"ן שאסור במחט (שם). (כא) כ' פר"ח דכ"ש זה פריכא הוא ולד' רוב הפו' כשרה זולת לד' הר"ן כדלעיל, והפר"ת כ' דג' שיטות בדבר, לרש"י ודעמיה ל"ש בין גרעין של זית למחט וכל דאשתכח גרעין זית במרה או מחט כשרה

יורה דעה הלכות טרפות מב קנו באר הגולה

מחט או קון במרה דטרפה (או"ה) (כא):

מג דינ טרפות במחול וכו' ו' סעיפים:

א אימור המחול כשרה (א):

ב המחול ראשו הא' עב והשני דק כבריית הלשון. באם ניקב בראש העב נקב מפולש טרפה (ב) ואם ניקב נקב שאינו מפולש באם נשאר תחתיו כעובי גינר זהב מותר (ג) פחות זבת תורה

ודוקא דאיכא מרה קמן דקיימא בבדיקה אבל אי הויא במציאות דלא קיימא בבדיקה דמיא לאשתכחת מחטא בחתוכא דריאה דטרפה. וד' ב' היא דעת הר"ן דלא מפליג בין גרעין זיתא למחטא. וד' ג' היא דעת התו' דמחלקי בין גרעין זית למחט. ורמב"ם סתם דבריו ויכולין להתפרש כד' הר"ן ויכולין להתפרש כד' התו'. ומר"ן משמע יותר דפ' כתו'. נמצאת אומר דבהיכא דלא מצינן למבדק המרה טרפה לכ"ע בין דזיתא בין דמחטא, ובהיכא דקיימא מרה בבדיקה לרש"י כשרה בין דזיתא בין דמחטא ולהר"ן טרפה בין דזית בין דמחט שעור המרה רך, לתו' והרא"ש בזית טרפה שאינן יכולין לבוא בריוח דרך הסמפונות חשינן שמא ניקב הושט (ועיין שה"ם) במחטא כשרה שיכולה לבוא בריוח ולדינא מטריפין בקשייתא דרובא מטריפין ומכשירים במחטא עש"ב. ניקבה ואפשר לתלות בסכין או ביד הטבח כשרה (הרשב"א בת"ה הקצר) ופשוט עסי' ג' ס"א.

סימן מג (א) שאין זה האבר הכרחי בב"ח שלא נברא אלא לנקות הכבד מעכירותו ואין חיות הב"ח תלוי בו ולזה יש בינו ובין הכבד עורק וג"ל שמפני זה אם נמצא בו מחט דינו כדין הכבד עיין רשב"ץ דף י"ג ע"ב. (ב) שהוא גרוע מנטול מפני שהנקב מכאיבה ושוב אינה חיה (לבוש) וי"א הטעם מפני הכרס שלא ירקב וינקב הכרס (דבר משה משם כנה"ג) וכ"ש נחתך (ב"י ב' ר"ן וש"פ) ובעל העטור מכשיר בנחתך ע"ש וברשב"ץ דף י"ג ועיין פר"ח. ופר"ח סובר דספיקא הוי וכל דאיכא ספיקא אחרנא שרי. ואף אותו חלק שברוחב צד העב שהוא דק ג"כ נקרא צד העב ואם ניקב שם טרפה (ט"ז ופר"ח ושל"ה דף נ"ה). (ג) דהדר בריא ושוב אין לחוש שירקב הכרס (דבר משה ב' כנה"ג) ודוקא שנשאר ר"ז מבשר הטחול עצמו (ט"ז) ל' רש"י ואי אשתתיר בעובי דפנו ולא יצא המחט לחוץ ויש הגנה כנגדו כעובי דינר כשרה ע"כ ולא מיירי במחט שנמצא בחלל הגוף אלא לדוגמא נקטה ומשכחת לה כשתחבו לפנינו ופגע בטחול לבד עיין פר"ח וכ"כ ט"ז ושם הביא משם הב"ח שכ' דמכח ל' רש"י זה חילק דאם נמצא המחט בעובי הטחול הפנימי הדבוק לכרס תלינן דדרך הושט נכנס לכרס ואוכלין ומשקין דחקה ונכנס לטחול ולפיכך אם נשתתיר כדינר זהב בעובי הטחול לצד חוץ כשרה דלא גרע ממרה שניקבה וכבד סותמתה דכשרה וה"נ הטחול הדבוק לכרס הטחול סותם לנקב אבל בקולשיה לא, ודינו כמחט שנמצא בחלל הבהמה וט"ז השיגו מסי' מ"ח ס"ב ועמ"ש שם וב"פ גו"א.

ודע דתחתיו דקאמר לאו תחתיו של טחול קאמר דהיינו במקום הסמוך לכרס אלא ר"ל תחתיו של נקב יהיה במקום שיהיה הן למעלה הן למטה דהכל תלוי

אמשנה חולין
ד' כ"ד במסקנת
הגמרא אליבא
דר' עירא שם
דף נ"ה ג'
הרמב"ם נפ"ז
מה"ש [ובתורת

הפסח
דוקא כעובי דינר
זהב {הג"א וכ"כ

מכאן הרי הוא כמפולש וטרפה (ד) אבל אם ניקב הדק כשר' (ה) הג"ה ואפי' נחתך במקום הדק כשרה (טור) נהרעה הטחול או נימקה או לקחה בשניו כשר (ו) דינה כניקבה (ז) זעירים) וכן כל מקום שהבשר רע ונרקב דינו כניקב. ואם מים בטחול אפי' עכורים וסרוחים אם הבשר סביבו שלם כשר (ג"י בשם מרדכי):

ג. ייש מי שכתב שכר מה שדבוק לברם קרוי עב ולא יותר (ח)

זבח תודה

במפולש וכ"כ ט"ז סק"ז וכן עלתה הסכמת כמה רבנים (דב"מ י"ד סי' ה') וכן יש לדקדק מל' רש"י שכתבנו וכ"כ תב"ש דא"צ עובי ד"ז כי אם תחת הנקב ולא בצידו ואפי' אם נחתך הדק וסמוך לחתך זה ניקב העב ואין בין נקב זה למקום החתך כי אם משהו כל שיש תחתיו כעובי דינר כשר. ואם ניקב בשני צדדיו דהיינו הצד הדבוק לברם וצד שכנגדו זה כנגד זה ובאמצע נשאר בשר הטחול כעובי דינר כשר ואפי' אם ניקב העב זה שלא כנגד זה כגון שבצד זה ניקב ונשאר כעובי דינר וניקב בצד שכנגדו ונשאר כעובי דינר ואלו היה זה כנגד זה היה מפולש שכל אחד ניקב עד חציו כשר רק שיהיה גם בין נקב לנקב רוחב עובי דינר דאל"כ יהיו כנוגעים להדדי והו"ל כמפולש עכ"ל בה"ט למהר"ם ברוך וכ"כ פר"ת. (ד) ואפי' היה הקרום שעל הטחול שלם שלא ניקב אפי' טרפה מטעם דקרום שעל הטחול אסור וקו"ל טמא אינו סותם לפי שיש לו שם אחר דהיינו קרום שעל הטחול בס"ד ס"י (ט"ז ופר"ח) ואף אם היה בו כעובי ד"ז שלם שלא ניקב בצירוף הקרום שעליו טרפה וכ"כ גר"א וט"ז בהדיא וכ' בס' מג"י כלל פ"ט סק"ב שהש"ך בנקה"כ חולק עליו גם בתשו' מהר"י הלוי כ' בפשיטות דקרום הטחול סתימה מעליא היא ולא דמי לחלב טמא שאינו סותם היינו מטעם דלא מיהדק והוי תותב משא"כ קרום הטחול שדבוק מאד עכ"ל. (ועיין לק' סי' מ"ו ססק"ד).

אם באיזה גליל נמצאים עגלים שיש להם נקב מפולש בטחול בראש העב וסביב הנקב מבפנים מקיף עור הטחול וניכר שנבראת כן ובכל פעם נמצא הנקב במקום אחר ואומרים קצת אנשים שכך דרכם של רוב עגלים שם כשרה דאין שייך בו שם נקב אלא שם חסרון וחסרון כשר בטחול (ט"ז) וס' צ"צ סי' ע"א מביאו פר"ח והפר"ח חולק וס"ל להטריף ושכ"כ הש"ך וכ"פ הפר"ת ובס' עה"ג סי' ק"ך פסק להכשיר כהט"ז (לקט הקמח) וכ"פ בס' מג"י כלל פ"ט. (ה) אפי' במפולש (הרמב"ם פ"ז). (ו) פי' שהבשר לקוי מחמת השנוי משום דחשבינן ליה כאלו נתמסמס דאין אנו בקיאים במה שהרופאים גורדים כדלק' סי' נ' אבל שנוי מראה לחוד כשרה דדוקא כשנפלה לאור כבסי' נ"ב (פר"ח ש"ך וט"ז) וד' מר"ן דוקא עד שהרופא גורדו כמ"ש סי' מ"ח ס"ה וסס"י נ' וס"י ל"ו ס"ט. (ז) וכל זה מיירי בראשו העב והיינו דוקא כשמתחיל להכותא מבחוץ והולך לפנים אז בעינן שישתייר כדינר זהב שלם אבל אם הטחול בחוץ שלם ולקוי מבפנים אפי' במים עכורים ואפי' כולו לקוי בלא שיור ד"ז כשר עיין פר"ח וכ"פ פר"ת 1 ובס' מג"י פסק דאין להקל רק בהפמ"ר ע"ש. (ח) אתא למעוטי אותו צד עב שאינו דבוק לברם (פר"ח וכ"פ ז"ש) ועיין מג"י כלל פ"ט סק' ג ב' ל' ח' שהורו להחמיר וסיים הפר"ח דהמיקל בהפמ"ר לא הפסיד

יורה דעה הלכות טרפות מג קצו באר הגולה

ר' יוחנן ור' יוחנן
בש' הרשב"א כתב
הקד' וסיים שם
דלא נשתיר קאמ'
הרמב"ם כפ"ו
מה"ש י"ש"י
והרמב"ם וכו'
מדברי הרמב"ם
מדלא חילק בזה
לדעת הרמב"ן
שפי' כל יתר כנסול
דמי היינו ג' חילוי
ניטל ממקומו
המחוי לו מקומו
עמו וכשמחוי' כל'
העב' ישאר השני
עליו וכתב עליו
מכריז' ואת שתי

ד' העובי דינר זהב זה לא ידענו שיעורו ' ומ"מ נראה שהוא פחות מחצי עביו (מ):

ה' ונמצאו שני מחוירי כשרה וואפי' דבוקים זה לזה בצד העב (יורה דעה ויש מחמירים אם נמלא כעין שחל' בלד העב) (הנהות ש"ד ומר"ם מילין') (יא) וטיב להחמיר אם לא במקום הפסד מרובה (יב):
ו' ויטחול העוף עגור כענבה ואינו דומה לשר בהמה לפיכך אין הנקב פוסד בו (יג):

מד' דיני טרפות בכליות וכו' ' סעיפים:

א' איימרו הכליות כשרה בלפיכך אם נבראת בכוריא א' (א)
או בג' כליות כשרה (ב) וכן אם ניקבה בפוליא (ג) או נחתכה (ד) אפי' עד מקום חריץ (ה) כשרה (ו):

נקוב בסומכ' ורש"י וכו' הרשב"א שם לחם למעשה להחמיר בכל חורה הרמב"ם שם וכתב עליו הרשב"א שכבר הורה זקן והכריז על ה' אמצעי חליץ דף ג' דה"ה ויברך"ש שם הכליות וכו' נכירות ל"ט

זבה תודה

ע"ש (ט) של אותו טחול במקום שהוא עב (פר"ח) ומביא הרשב"א לזה ראייה מהגמרא שאמרו אי אשתייר בעובי דינר זהב וכל שויר הוא פחות מחציו ע"ש וכל שנשתיר בו כחצי עביו פחות מעט של טחול של עגלים קטנים סגי בהכי להכשיר אפי' לגסה שבגסות דהא הוי ד"ז (פר"ח בקו"א) וכו' פ"פ שה"ם. (י) והטעם דמאי דקי' ל כל יתר כנסול דמי היינו כאלו שניהם ניטלו ממקומם וניטל הטחול כשר (פו') (יא) דס' ל' להרמב"ן דפי' כל יתר כנסול היינו כאלו הוא ניטל ממקומו המחובר לו ומקומו עמו וכשמחובר בצד העב ישאר השני נקוב בעביו (עב"י) וע"ל סי' מ' א' ס"ק כ"ט. (יב) נמצאו לה שני טחולים וא' נקוב בעביו אם ניכר איזה מהן עיקר ואינו נקוב כשר ואם אינו ניכר טרפה מספק (צ"צ סי' צ"ח) וז"ל ס' קול שחל סי' ר' בהמה שנמצאו בה שני טחולים אם שניהם עומדות בשוה בדרא א' ואין ניכר איזהו היתירה ואחד ניקב בסומכיה טרפה דדלמא אותו טחול העיקרי ניקב אבל אם ניכר איזהו היתירה והיא ניקבה כשרה. ומסתברא אפי' כששניהם עומדות בשוה אלא שאחת גדולה וא' קטנה אזלינן בתר גדולה שהיא העיקר והקטנה היא היתרת ואם ניקבה קטנה כשר וראיה מהג"ה דסי' ל"ה ע"כ, ואם ניכר שהנקב מתחלת ברייתו כשר בכל ענין וכמש"ל סק"ד (מנ"י כלל פ"ט) והפר"ח מטריף בכל גוונא ע"ש ועיין דב"ש סי' ש"מ. (יג) לפי שהוא קטן וא"א לחלק בין דק לעב ועוד כיון שניטל כשר אם ניקב שיהא טרפה אינו אלא חידוש ואין לך בו אלא חידושו ואינו בכלל טרפות שמנו חז"ל בבהמה כנגדם בעוף וכו' כ' הר"ן (רשב"ץ) וכו' פ"פ פר"ת נגד פר"ח דמחמיר ועיין שה"ם.

סימן מד' (א) וה' ניטלה כוליא א' ונקט אם נבראת משום בעלת ג' (פר"ת). (ב) דכל יתר כנסול דמי ותניא נמי ואת שתי הכליות ולא בעלת כוליא א' ולא בעלת ג' ומדפסל רחמנא לגבוה מכלל דלהדיט שרי (רי"ף ורא"ש) ואפי' היו דבוקים בחרץ שבכוליא כשרה לב' ע' דהא בניקבה קי"ל דכשר אפי' הגיע

ג'י' הרמב"ם
כספ"ה מה"ס
וכנ"י הרי"ף רבו
וכ"כ הרשב"א
והרא"ש וס"ס
דטור וכ"כ
הרשב"א כס"ה
ההג"א כסס
כ"ה"ג ואורה כלל
נ"ג וכל כו

ב' נלקחה הכוליא והוא שיעשה בשרה כבשר המת שהבאיש
אחר ימים שאם תאחוז במקצתו יתמסמס ויפול (ז) והגיע
חוליו זה עד הלובן (ח) שבתוך הכוליא ב' פה (ט) מכת מרד דינו
כלקחה הכוליא (הג"א ט) (י) וכן אם נמצאו בכוליא ליחה אע"פ
שאינה סרוחה או שנמצא בה מים סרוחים או עכורים ה"ז
טרפה והוא דשיגיעו עד הלובן (יא) אבל אם נמצאו בה מים
זכים כשרה אפי' הגיעו ללובן שבה (יב) ואפי' נמלאו המים זכים
בשלפוחית קטנה ככוליא כשרה (מרדכי פא"ט) הואם נמצא בה דם

זבח תודה

הנקב למקום חריץ (פר"ח ב' ב"ח) (ג) ואפי' מעבר לעבר (פר"ת) ופשוט. (ד) או
חסרה (טור ואחריו' דלא כרש"ל). (ה) ועד בכלל (ט"ז ב"ח ופר"ח) והיינו חלב לובן
שתחת המתנים שנכנס לתוך הכליות שהגידין מעורים שם והיא באמצעות הכוליא
ונקרא חריץ (רש"י ור"ן). (ו) דנקב בכליות עד החריץ אינו מזיק דהדרא בריא
(פר"ח) ואפי' מעבר אל עבר (פר"ת) וכ'

או"ה דדוקא כי ניקבה ע"י מחט אבל ע"י חולי לא גרע מנתמסמס וכ' הב"ח
דמשמעות הפו' דסתמו נר" ש אין חילוק ולמעשה צריך להתישב וכ' פר"ח ולפי
מ"ש ההג"ה בס"י ב' דאין אנו בקיאים בנתמסמסה יש להחמיר עכ"ל. וד' מר"ן
דסתם נר" דאין חילוק וכדברי הב"ח וע"ל בש"ע ס"ב ודו"ק.

ודע דהא דמחלק או"ה להכשיר בניקבה דוקא ע"י מחט מייירי כשיש הוכחה
שנתחבה המחט מבחוץ אל הכוליא אבל אי מוכח דהמחט באה"ל מצד חלל
הבהמה פשיטא דטרפה מדין נמצאת מחט בחלל הבהמה כבסי" נ"א ופשוט. (ז) כ"כ
רמב"ם והטור אבל ל" הפו' כל שהרופא גורדו להעמידו על בשר החי משמע דלא
בעינן שיפול בלקיחת מקצתו ולדידן דלא בקיאינן בנתמסמסה לא הוי הך מלתא
סימן לומר דכל דלא נפל מקצתו לא מקרי נתמסמס וכ' המרדכי דאין אנו בקיאים
בבשר שהרופא גורדו לכן כל שנשתנה מראית הבשר ראוי להחמיר וכו' עיין
בפר"ת ואנו אין לנו כי אם פסק הרמב"ם ומר"ן בפרט בהפמ"ר אלא שצריך לקבץ
כל הבקיאים בדבר. (ח) ועד בכלל כדלעיל (פר"ח). (ט) דיותר מזיק לה כאב
הלקותא בנתמסמסה מכאב ניקב או נחתך (ב"י ב' פו'). (י) וה"ה אם נבקעה
לשנים ובעינן שתהא מכת החרב בכח כדרך שמכין בחרב והיינו לקחה הכוליא אבל
נחתך בנחת כשרה (ש"ך) והפר"ח כ' דאין זה עיקר דלינא ואפשר ד" ההג"ה דמכת
חרב היינו שנבקעה לשנים אבל לא נחלק לשנים אפי' הגיע החתוך למקום חריץ
כשרה ואעפ"י שרש"י ותו' פירשו דהא דפריך התם יפלת כליותי מי קא חיי שר"ל
לקותא דמוגלא או מים זכים מ"מ יש לחוש למאן דמפרש דסתם פילוח הוא ביקוע
לשנים (עיין פר"ח) ופר"ת פי' דדוקא דהיה מכת חרב וסביב המכה היתה מוגלא
כטבע מכת חרב וכל דליכא מוגלא ולקות סביבות המכה כשרה אפי' נתבקעה
לשנים ע"ש. (יא) וגם בלובן יש מכה זאת (ש"ך וט"ז וכ"כ פר"ח) דלא כדמשמע
בהרמב"ם ז"ל ובשערים דאפי' לא היתה המכה בלובן רק בכוליא לכד דטרפה
(עב"י). (יב) דלא עדיפי מים זכים מנקב ממש דמכשרינן ושכן ד" הגא"ש (ט"ז).

זֹרֶה דְּעָה הַלְכוֹת טְרֵפוֹת מִדֵּי קַח בָּאֵר הַגּוֹלָה

דִּינָה כְּמִים (יג) וְאִם נִמְצָאת מֵלֵא מִים שִׁמְרָאיהֶם רַע אֵבֶל

לֹא הִיוּ עֵבִים וְעֹכֻרִים אֵלֹא מֵרָאָה כִּרְכּוּמִי כִּמְרָאָה הִדְבֵּשׁ
כִּשְׂרָה יוֹשֵׁי מִי שְׁאוּסֵר (וְהִי נֶהוּג) :

ג הֵאֱמַר לֹא הִיָּה הַלְקוֹת אֵלֹא בְּלוֹבֵן אֶע"פ שֶׁכֹּל שְׂאֵר הַכּוֹלִיא
בְּרִיאָה טְרֵפָה (יֵד)

ד הֵאֱמַר אֲבִנִי בְּכּוֹלִיא כִּשְׂר' (טו)

ה כּוֹלִיא שֶׁהִקְטִינָה טְרֵפָה. וְכִמְתָּה תִקְטָן וְתִטְרַף. בְּבִהֶמָה דְּקָה
עַד פְּפוֹל וְפוֹל בְּכָל טְרֵפָה (טז) וְכִנְסָה עַד כַּעֲנִיבָה בִּינוֹנִית (יז)

זִבְה תוֹרָה

יב"י
הג"ח
הרשב"ח
מחשבות הגמרא
וכדן
הכנר
במקום
וכו' נמקס
שהיה מיה"ה הרוקח
וא"ח כשם מעשה
וכו' מסקנת
הגמרא שם דף
ל"ה

(יג) דֹאֵק הַדָּם לְקוֹתָא הוּאִיל וְהִיא כּוֹלָה דָּם (ט"ז ש"ך ב" או"ה) 1 וְאִם הַלּוֹבֵן עֲצוּמוֹ
נִהְפֵךְ לָדָם הָאֵל וְדֹאֵי לְקוֹתָא דֹאֵק מֵרֵאשִׁיתוֹ נוֹטָה לְאִדְמִימוֹת (שע"ה ושכ"מ לה'
תב"ש) וְאִפִּי' בּוֹעָה שֵׁשׁ בֵּה דָם אִם נִכְנָסָה לְלוֹבֵן וְנִחְסַר מֵהַלּוֹבֵן כִּנְגִדּוֹ אֵין לְהַקֵּל
וְלֹמַר דְּהָדָם מִבְּשַׁר הַכּוֹלִיא נִשְׁתַּרְבֵּב (שם ב" תב"ש). (יֵד) שֶׁבְּלוֹבֵן תְּלוּי עֵיקָר
חִיּוֹתָה (ב"י) וְהֵרָאב"ד בִּס' ת"ד בִּסִּי' י"ב כ" וְלִקְוֹתָא דְּכּוֹלִיא הָא פְּרִישׁוֹ לֵה וְהוּא
דְּמִטִּי לְקוֹתָא לְמִקּוּם חֲרִיץ וְאִם לֹא הִיָּה בְּשֵׂאֵר הַכּוֹלִיא אֵינָה טְרֵפָה דֵּהָא קֵאמֵר וְהוּא
דְּמִטִּי וְלֹא שְׂהוּא גּוֹרֵם לְבָדּוֹ אֵלֹא אוֹ כּוֹלּוֹ אוֹ רוּבּוֹ עַכ"ל וְהִפְר"ח הִשְׁיִגּוֹ דֹאֵף בַּחֲרִיץ
לְבָדּוֹ טְרֵפָה, וְגַם הִפְר"ח הִשְׁיִגּוֹ וְסִיִּים דְּכָל דֹּאֵיכָא סְפִיקָא אַחֲרִינָא שְׂרִי דְהו"ל ס"ס
עכ"ל. וְאִמְנָם בִּס' מנ"י כָּלל פ"ט ס"ק ט"ז הַכְרִיעַ כְּדִבְרֵי הֵרָאב"ד וּמִסִּיק וְאִלּוּ רָאָה
ב"י דְּבִרֵי הֵרָאב"ד לֹא הִיָּה חוֹלֵק עָלָיו בִּפְרֵט שְׁלֵא הוֹזְכָר בְּפו" רֵאשׁוֹנִים
לְאִיסוּר עֲש"ב.

סִפֵּק אִם הִגִּיעַ לְלוֹבֵן טְרֵפָה (פּר"ח) נִר' מִדְּבִרֵי פּר"ח שֶׁכ" זֶה כֵּאֵן דְּסִפֵּק זֶה
מִיֵּירִי בְּלוֹבֵן לְבָדּוֹ וְא"כ לִד' הִפְר"ח כִּשְׂרָה אֵלֹא דְקִשָּׁה דֵּהוּא כְּתַב לְלוֹבֵן
בְּלִמ"ד וְלֹא בְּלוֹבֵן וְע"ע.

אִם רָאוּ בֵּה לִיחָה וְקוֹרֵם שֶׁנִּבְדָּקָה אִם הִגִּיעַ לְחֲרִיץ אוֹ לֹא נִאֲבָדָה טְרֵפָה (מ"י ב'
רש"ך ח"א ס"י ע"ו וְרִשְׁד"ם ס"י ל"ח) וְאֵין לְהַכְשִׁירָה מִכַּח ס"ס דֵּהָא לֵיכָא
אֵלֹא סִפֵּק א" וְכ"כ רִיק"ש וּפּר"ח וְכ"כ מנ"י כָּלל פ"ט ס"ק י"ג). (טו) כִּי מִשֵּׁם
יּוֹרְדִים לְגִיד הָעֵרֹוה (רוֹקַח וּב"י) וְאִפִּי' נִמְצָאוּ בְּמִקּוּם חֲרִיץ (ט"ז וּש"ך וּפּר"ח.)
וְיֵשׁ מִפְּרִשִׁים דֵּהָא"ח סוֹבֵר דְּרוֹקָא שְׁלֵא נִמְצָאוּ בְּמִקּוּם חֲרִיץ וְכ" תב"ש דל"פ
הִרוֹקַח וְא"ח, דִּהְרוֹקַח מִיֵּירִי בִּאֲבָנִים שְׁבָאִים עִם הַמִּים בְּשִׁתִּיָּה וְנִקְבְּצִים
שֵׁם בְּכָלִיּוֹת וְהוֹלְכִים לְגִיד, וְהָא"ח מִיֵּירִי בִּאֲבָנִים שִׁמְתִּיהוּ בְּכָלִיּוֹת מִחֲמַת
מוֹגֵלָא וּמִתְקַשָּׁה שֵׁם וְהִיָּה לֵאבָן וְהָרֵב שֶׁה"ם כ" דִּכְיוֹן דְּמִר"ן סֵתָם מוֹרָה דְּכָל
גּוֹוֹנָא כִּשְׂרָה. (יז) יוֹתֵר מִכָּאֵן כִּשְׂרָה וְלֹאֲפוֹקִי מִבֵּה"ג דְּסוֹבֵר דְּכָפּוֹל וְכַעֲנִיבָה כִּשְׂר'
בְּפָחוֹת מִכָּאֵן טְרֵפָה עֵינֵן הִר"ן וְכ"מ פ"ח מֵה"ש. (יז) כַּעֲנִיבָה מִמֶּשׁ כַּפְשִׁיָּה
דְּמִדְקָאֵמֶר כָּפּוֹל סֵתָם מִשְׁמַע דְּכָפּוֹל קִטְנָה קֵאמֵר וְהִשְׁתָּא נִיחָא דְעֵינֵב בִּינוֹנִית גְּדוֹל
מְפּוֹל קֵטָן (פּר"ח וּש"ך) ע"ש. (יח) יוֹתֵר מִכָּן כִּשְׂרָה (פו"י) וְכֵה"ג מִכְשִׁיר כָּפּוֹל
וְכַעֲנִיבָה וְכ"כ רֵאב"ז וְרִשְׁל"ו וְא"י (ש"ך) וְכ"כ מֵהִר"ז רּוֹפֵא בְּפִי' לְרִמְב"ם
בְּלִשּׁוֹן עֲרָבִי. וּפּר"ח פִּסֵּק לְהַחמִיר כִּד' מִר"ן.

יורה דעה הלכות טרפות מד

באר הגולה

ה"ה"ה שס

והשני"א נח"ה

ו"פ ו"מ מדברי

ר"י ל"ה ה"ז שס

כ"ל כו לפי דעת

הראשון י"הנ"ה

וענבה בכלל טרפה (יח) ודוקא שהקטינה מחמת חולי אבל אם היתה קטנה בתולדתה כשרה (יט) להיכי ידעין אי הוי מחמת

חולי או לא. אי חזינן שהקרום שלה פוזץ בידוע שמתחמת חולי הוא ואם אינו כוון אלא שעשוי כמדת כוליא מוכחא מלתא.

שמתחלת ברייתה היתה כך וכשרה:

ן משימי שכת' שכשאמרו ניטלו הכליה כשרה היינו כשניטלו

ביד או כשנברא כך אבל אם ניטלו ע"י חולי כיון שהקטינו

רפחות מכשיעור כבר נאסרה ואיך תחזור להפשרה כשגמול

לכחות ולהמק (כ) ולפ"ז צריך לבדוק אם הכיס שלהם מלא

חלב ניכר שזה תחלת ברייתה וכשרה ואם נמצא שם חלב

ומקום ריק ניכר שהיו לה כליות אלא שנימוחו וטרפה:

ן נ אם היו ג' כוליות או יותר והקטינו היתרות ונשארו שתיים

פחלפתן שלא הקטינו כשרה: (כא)

זבח תודה

כוליא שהיתה קטנה ולא הספיק לשערה אם היתה יותר מכפול או מכעניבה עד שנאברה מותרת מטעם ס"ס. ספק שהיא יותר מכפול וספק שמא מתחלת

ברייתה היתה קטנה ולא ע"י חולי מיהו אם הכוליא האחרת היתה סרוחה או שום

ריעותא אעפ"י שאינה מטרפא ביה טרפה 2 דאין כאן אלא ספק א" שמא היתה

גדולה מכפול אבל ספק שמא מתחלת ברייתה היתה קטנה כך, זה אין לומר כיון

דראינו הכוליא האחרת סרוחה מחמת חולי אנן סהדי שגם זו הכוליא הקטנה

קטנותה מחמת חולי (בה"ט ב"כ"ג). (יט) דייק לה מדקאמר הקטינה משמע מחמת

חולי ומל"רמב"ם יראה דאפי' נבראת קטנה טרפה וכיון שלא בא הדבר מפורש

בדבריו יש להתיר בפשיטות כדעת שאר פו' (פר"ח) ונר' דגריס הפר"ח ברמב"ם

והקטנה כג"ה הרפוס אבל לגיר' כ"י שכתוב והקטינה יראה שמותר. (כ) שאין דרך

לינטל כולה בבת אחת מחמת חולי אלא שהולכים וכווצים ומקטינים עד שלא נשאר

מהם כלום וא"כ כבר הקטינו קודם שניטלו (ב"י כ"ב) והפר"ח השיב דאע"ג

שהקטינה מחמת חולי טרפה ה"מ בהיותה בקטנותה אבל אם ניטלה לגמרי נתבטל

הכאב שהיה מכאיבה יותר והדר בריא וגם הרשב"א חילק כן וגם רש"ל הסכים כן

והש"כ והט"ז הסכימו לד' יש מי שכתב (פר"ח) והסכמת פר"ת להתיר אלא דשם

בסיומא דמלתיה נטה להחמיר.

אם כוליא א" גדולה מאד מותרת שמתחלת ברייתה היא כך והיינו ברייתה (בה"ט

בשם ש"י). (כא) ואפי' עומדות בשורה אחת דכל אחת יש שם יתירה עליה

וכל שנשארו שתיים כהלכתן אמרי' שהם הכליות שלה ואפי' יש הוכחה שלקתה

הכוליא שאינה יתירה בכל גוונא כשרה (ט"ז ופר"ח בפי' דברי מר"ן) ופר"ח פ'

כד" ראב"ן דאף שלקו היתרות טרפה ע"ש ופר"ת פ' דכל דקיימי בדרא דכליות

טרפה הגם דהלקות

יורה דעה הלכות טרפות מד קכט באר הגולה

ח • יש מי שכתב דלובן בכוליא לקותא הוא (כב) וכר שנוי
מראה פוסל (בה) : (כג)

מ • כוליא שהאדימה כולה או מקצתה כשרה : (כד)
י • אין טרפות בכורי' של עוף : (כה).

ספור כס
כס"ע ע"ה
כס"ע כס"א
כס"ג כס"ד
כס"ה כס"ו
כס"ז כס"ח
כס"ט כס"י
כס"יא כס"ב
כס"ג כס"ד
כס"ה כס"ו
כס"ז כס"ח
כס"ט כס"י
כס"יא כס"ב
כס"ג כס"ד
כס"ה כס"ו
כס"ז כס"ח
כס"ט כס"י
כס"יא כס"ב

זבח תודה

הוא בג" ואי הות במקום אחר ספיקא הוי ואי איכא ספק אחר שרי. ע"ש ובס"ק
קול שחל סי" כ" דקדק והעלה דלא פליגי הגא"ש שהביא הש"ע עם ראב"ן,
דהגא"ש מיירו בניכר היותרת והיא הקטינה, וראב"ן מיירי כשאין היותרת ניכר
וסיים וזה ברור ע"ש. (כב) ואע"ג דאין הלכותא פוסל עד שיגיע ללובן ובמה יוכר
דלקוי הוא הלא כבר הוא לבן, י"ל כיון דליכא למיקם עלה דמלתא הו"ל ספק
דאורייתא ולחומרא (ש"ך ופר"ח ב"ר ש"ל). (כג) ואע"ג דכל האיברים חוץ מריאה אין
שנוי מראה פוסל, שאני כוליא כיון דלקותא פוסל בה ושנוי מראה הוי לקותא
כדאי" בגמ" דף מ"ז שחור אדום הוא אלא שלקה (ש"ך ופר"ח) ודוקא אי מטי עד
הלובן (שה"ס).

ודע דדעת הב"י להטריף כל מין ירוק וד" הטור דירוקה ככרתי כשרה אבל ירוק
הנק" גע"ל טרפה. ובס"ת ור"א כתבו אפכא דירוקה ככרתי טרפה וירוקה
גע"ל שקורין גם כן אמאריילי' כשרה וכ"נ מהפ"ת דמפרש דברי הטור
שמכשיר ירוק דהיינו אמאריילי' (בל" ערב אצפר) ועיין פר"ח הביא שני
הפירושים ודעתו להחמיר כה"ב וכבר אירע מעשה כירוק אצפר והתרנו בהסכ'
החברים יצ"ו לפי מנהגינו לסמוך בהפמ"ר על מיעוט פו' ועיין פר"ת.

לובן הכוליא יש עליו קרום דק מלמעלה ולפעמים ימצא אותו קרום שחור
ותחת אותו קרום נמצא הלובן לבן כשאר הכליות נחלקו חכמי הדורות וד"
הפר"ח להכשיר דהקרום אינו נק' חריץ וכ"ד רש"ל וב"ח להכשיר בשנוי מראה כל
שלא הגיע לחריץ וכן נהגו בירושלם תוב"ב וכ"פ בס"מ"י ופר"ח כ" דאם נמצאת
כל הכוליא שלימה בלא שנוי מראה כשרה דלא אשכחן שום טרפות באותו מקום
שעל הלובן אבל אם נמצאת הכוליא בשנוי מראה כמראה לקות העור הנזכר אין
להכשיר דחיישין דלמא נגע בלובן ולא מינכר כיון דמהכוליא יצא הלכות לאותו
העור הדבוק על הלובן ע"כ. (כד) כיון שהיא נוטה למראית עצמה (ב"י) והפר"ת
מחמיר ולפחות ספיקא הוי ע"ש, וכ"ה שה"ס דאפי" לדעת המתיר היינו דוקא
שהלובן לא נשתנה אבל אם הלובן האדים לקותא הוא וטרפה כדלעיל ס"ק י"ג.
(כה) לפי שכוליות העוף הם סגורים בעצם ואינן מגיעין שם בני מעים (ב"י אגור)
ועיקר טרפות הכליות בבהמה הוא משום קלקול בני מעים שקרובים הם להתקלקל
ע"י קלקול הכליות (לבוש) ומט"ז תרנגולת שנמצאת בליתא נפותה כביצת
התרנגולת ושחורה כדיו מותרת (שם ב"א"ח וכ"כ ט"ז) ופר"ח כ" שהטעם דכוליא
של עוף ליכא לובן בתוכה ולפי"א איך טעם להטריף וטעם האגור אינו נכון דמאן שם
ליה שטרפות הכליות הוא מחמת המעים ולא מחמת עצמן ע"ש.

כתב הלבוש ובניקב יש מכשירין ויש אוסרין כמו בטחול ע"כ וצ"ע דלא נמצא כן
בשום פוסק ועוד דאיך תסלוק אדעתין להחמיר בו יותר מבבהמה והלא

מה דין אם ניטלה השליא וכו' ב' סעיפים.

א * בהמה או עוף שניטל האם שהגלד מונח בה (א) כשרה: הנה"ה וכל שכן ניקב דכשר ויש מחמירים לאסור בניקב או נימוק (ב) (תו' ורומק) ויש להחמיר אם לא במקום הפסד מרובה: ב גיטרה שדפוחית שמי רגלים נקוים לתוכה ככשרה ויש: אוסרי' והכי נהוג להטריף אפי' בניקב' (ג)

מז' דין טרפות בבני טעים וכו' ו' סעיפים

א * גיקבו הדקין טרפה (א). ואפילו ליחה שבהן סותמת

ממשנה חולין דף
נ"ד ובגמרא
ז"ה במור נכס
ראב"ן וכן הסכים
הרא"ש ג"ס נכס
ר"ח וכו'
כשטרים והגמ"י
ס"ח מה"ש נכס
החוס' וכ"כ הרוקח
מסקנת הגמרא
חולין ד"ג דלין
הלכה כרשב"י

זבח תודה

קי"ל הנקב אין פוסל בכוליא דבהמה, ק"ו בכוליא דעוף דהקילו בו חכמים יותר מכוליא דבהמה וצ"ע. תעין בש"ך שכ" דאולי יש ט"ס בדבריו וע"ל ס"א ומש"ש.

סימן מה (א) ובעוף מקום שהבצים מונחים בו (פרישה). (ב) ז"ל הפר"ת וכ"ש נחסר וכ"ש ניקב או נימוק ודוקא גבי טחול דנתחדשה בו ההלכה להחמיר בניקב ונחתך מניטל ע"כ וכ"ד ב"י והאחרון.

נימוק הולד במעי הבהמה כשרה במכ"ש דנימוק האם כשרה דלא כב"ח (פר"ת). נמצאו לה שתי האם תלוי בחילוק הפירושים בהיה דכל יתר כנטול דמי (בה"ט ב" כנה"ג). תרגולת שנמצא בשלייתה בצים סרוחים וקרושים כשרה (פר"ח ושכ"כ א"ש).

מחט שנמצא תחוב בשלל של בצים טרפה כיון דהוא בחלל הגוף (ט"ז ב" או"ה (ג) וראב"ן ב" דניטל או ניקב כשר שלא מצינו טרפות זה בש"ס ולזה הסכים הרא"ש (טור) וכ"נ ד"הש"ע. ופר"ת מחמיר.

סימן מז' (א) אפי' היה נקב שנראה שנברא כן משעה יצירתה אפי' טרפה (לבוש) והרשב"א סי' שס"ח ופר"ח סי' מ"ג סק"ב וצ"צ סי' ע"א (שה"ם) וע"ל סס"ק י"ו) וה"ה אם נתמסמסו אפי' כל שהו ומכ"ש הרבה כמו שרגיל לימצא בעופות שהליחה שבדקין הוא נימוק ונראה בעור הדקין ריעותא טרפה (בה"י בה"ט). (ב) והוא הגלד העשוי כצמר מבפנים וגורדין אותו בחוזק מהם (ב"י רי"ו וש"ך ופר"ח).

בגמרא דף נ" מפרש רב כהנא שירקא דמעיא דנפק אגב דוחקא ופי' חו"י דף ע"ז ע"א קרום דבק כמו גרב לח או יבש ע"ש ונקט אפי' לרבותא, לומר

דאעפ"י דליחה דרכה בהכי בתמידות אעפ"כ לא סתים ואצ"ל קרום שעלה וכו' (פר"ת) ומורי נ"ע כ" דנקט אפי' לאפוקי מדרשב"ג בברייתא דמתיר בליחה סותמת ע"כ עוד כ" ותיבת כצמר קשיא לי ובערוז ערך שרק בפי' מייחוי קרבניו כ" ב" רב האי גאון שומן רך כמו מוח וקרוב להיות רעי ע"כ ובגמ" דף נ" קרי ליה מילת עכ"ל ובהיכא דחשינן לנקיבת הדקין צריך לגרוד הליחה בסכין כי היכי דבידע אם ליחה היא הסותמת או עדיין לא ניקב מעל"ע ואע"ג דהמעי נחלש ע"י

זוה יסס מ"ט (ב) אינ' סתימה ואפי' היא רבוקה בהן הרבה עד שאינה יכול
להוציאה אלא ע"י הדחק נ (ג) ואם חלב טהור סותם כשרה

זבח תודה

גרידה בסבין לא סגי בלאו הכי עיין פר"ת. (ג) ואף אם עלה קרום ונסתם אינו
סתימה והסכמת רוב המפרש" דבכל הנקובים אין הקרום סותם, והא דקאמר בש"ס
בריאה ובושט לרבנותא נקטיה, דיש לריאה ולושט שני קרומים ואם ניקב זה בלא
זה כשר, והייתי סבור קרום שסתמו מתעיל קמ"ל דלא, וה"ה בכל הנקובים ע"כ וכך
העלה הרשב"א במ"ה דף ל"ה ודלא כהרא"ה, וכבר כ"רש"י בפא"ט דף מ"ג דלא
דמי לריאה שניקבה ודופן סותמתה ולסתימה דיריכים בחלחלת דלקמן, דההיא
סתימה מעיקרא היא עכ"ל פר"ח. וז"ל מש"ה שם להשיב על דברי הרא"ה ז"ל על
מ"ש דקרום שעלה דוקא בריאה ובושט דברידיה, אתאמר, הא בדוכתא אחרינא הוי
קרום והביא ראייה מתרתי אוני דסמיכי וכו' והשיב עליו מש"ה ז"ל ואלו באמת
דברים בטלים לא אמרם אדם מעולם ואינו נמנע מלומר ולהתיר איסורי תורה בלא
טעם ואפי' כנגד כל חכמי ישראל. ותחלה אומר אם הדבר כן שכל הנקובים שעלה
עליהם קרום חזרו להכשירן ואין בכולם שאינו חזר לכשרותו אלא שנים אלו
בלבד, למה אמרו גבי כרות שפכה נסתם כשר וזהו פיסול החזר להכשירו פשיטא
דמאי שנא מכל נקובים דעלמא ומאי זהו, אדרבה גבי ושט וריאה הו"ל למימר וזהו
פיסול שאינו חזר להכשירו שזהו חדוש שבכל מקום כשר וכאן פסול אלא ודאי
פשוט דבכל הנקובים אין הקרום סותם, עוד האריך בכמה ראיות ושכ"כ רמב"ן
ע"ש. ולי הצעיר יש להביא עוד ראייה מדאיתא בגמ' דף מ"ט ע"א ההיא קשייתא
דאשתכח במרה א"ר אשי וכו' אבל דזיתא מבזע בזע דצריך לעיין למה הטרפה
בהחלט הו"ל למימר אי איכא נקב טרפה ואי לא כשרה אלא ש"מ דאין לה דרך
בדיקה דאפי' ליכא נקב חשינן דלמא קרום סתמיה ואם כדברי הרא"ה ז"ל
דאיסור קרום דוקא בריאה ובושט לא הו"ל למטרפה בהחלט אלא ש"מ דהגמ'
סובר דבכל הנקובים קרום שעלה אינו כלום ומכאן יצא לו לרמב"ם ומביאו מר"ן
סי" מ"ב שכ"כ וזה שלא יראה הנקב מפני שהוגלד פי המכה ודו"ק, עוד ראייה מהא
דכ" מר"ן סי" רכ"ד בח"מ מחט שנמצא בעובי בה"כ ונקבה אותו נקב מפולש וכו'
לפי"א אם הוגלד פי המכה בידוע שזו נטרפה ג' ימים וכו' ואמאי הו"ל לאכשורה
כיון שהוגלד פי המכה אלא ש"מ דקרום שעלה אינו קרום והיא ראייה שאין עליה
תשובה. גם הר"ן פא"ט דף תרפ"ב ע"א ודף תרפ"ה ע"ב האריך, ומסיק דבכל
הנקובים אין הקרום סותם וכ"כ הרשב"ץ וכ"ד רש"י והב"י בסי' ל"ו ובכמה
מקומות בפשיטות וכ"ד הרוקח ולבוש וש"ך וב"ח וט"ו ופר"ח ופר"ת וע"י וימ"מ
ורשד"ם ורשב"א בחי' ובת"ה הארוך והקצר וכ"פ בשה"ם ז"ל ובקשתי חבר
להרא"ה ולא מצאתי. (ד) שאדוק ודבוק בו מאד והוי סתימה. מדברי התו"ם דף מ"ט
ומדברי שאר מפרשים מתבאר שאפי' מחט תחוב בנקב וחלב טהור סותם כשר ולא
דוקא חלב אלא ה"ה לבשר שסותם כמ"ש רמב"ם פ"ו (פר"ח) וכ"פ ש"א סי' ס"ב
ועיין בתשובתי סי' ק"ד וע"ל סי' מ"ט סק"ג. ודבר שצריך שיעור לנקיבתו כמו
בטחול אין מועיל סתימת חלב או בשר דשמה אינו סותם כ"כ כעובי ד"ז ולזה
הסכימו אחרונים (ש"ך) וע"ל סי' מ"ג סק"ד משם ט"ו. (ה) שאינו אדוק ודבוק
יפה שאינו חבור אלא תותב (רש"י דף מ"ט).

שכל חלב טהור סותם (ד) טמא אינו סותם (ה) : חוץ מקרום
שעל הלב (ו) וחלב שעל נבי הכרכשתא (פירוש מני הדבוק
וכרכ ימימרה דרכ נחמן עס יכתתי ליעני

זבח תורה

מעני הסמוך לקיבה שהוא מתחלת בני מעים שניקב אעפ"י שבסי" ס"ב סט"ו כ" שהחלב שעליו אסור באורך אמה מ"מ לענין נקב שמכנין אמקצת גאונים שפירשו שהוא בסוף המעים לדידן לפחות מסתם סתים (ש"א סי" ס"ב) וכ" פר"ח עליו בקו"א ויפה כתב ומסתברא נמי דחלב דסוף המעים נמי אע"ג דמיכל לא אכלינן ליה מסתם קסתים, ומיהו אי איכא עוד נקב במעי הסמוך לקיבה והחלב סותם טרפה דמ"נ חר מנייהו לא קסתים עכ"ל והרב מהר"ד אפונהיים השיגו בתשו" הנדפסת בסוף ס" שכנה"ג חלק א"ח באורך וכ" ולדידן דקי"ל כסברת הרמב"ם ורוב הפו" דחלב דבריש מעיא היוצא מן הקיבה אסור מן התורה ודאי אינו סותם ומה שהוסיף הפר"ח דגם חלב דסוף המעים נמי סתים ליתה דהרי מבואר ריש סי" מ"ו בש"ע דחלב דכרכשתא אעפ"י שהוא טהור אינו סותם יעו"ש.

ודע שחלבנים דאינם אסורים מן התורה רק מדרבנן סתמי ע"ש תוך תשו" הר"ד אפונהיים הסכמת כל האחרו". ודבר שיש בו מחלוקת אם מדאורייתא או דרבנן כחלב דבני ריינוס לנוהגים בו היתר סתים ולמאן דס"ל דאסור מן התורה אף מסתם לא סתים ואין ראיה מתרבא דאיתרא דהתם לאו מהתורה אסיר משום הכי סתים אף דנהיגין ביה איסור ע"ש שהארין ועיין בפר"ח סי" ס"ד גבי ההיא דבני ריינוס דסתים להו דוקא (כל זה מתשו" מהר"ד אפונהיים) ולענ"ד להשיב דמ"ש בהא ניהא לאוקומה אליבא דמאן דפוסק בדאיתרא להחמיר מטעם מנהג לא מן הדין, שנמצא איסורו רק מדרבנן ועיין בר"ך דף תרפ"ו ובב"י סי" ס"ד. אבל למאן דפוסק בלישנא קמא לחומרא דמדינא אסיר מן התורה וכדכ" סמ"ג סי" קל"ח והרשב"א סי" רנ"ג שהבאתי לעיל סי" ט"ל בסוף סק"י ורמ"א סי" ס"ד א"כ אף חלב ריינוס סתים ג"כ לן אע"ג דאנן קי"ל דאסיר מן התורה דומיא דאיתרא דאע"ג דאסיר מן התורה למאן דסברי כך אפ"ה סתים להו וסייעתא לזה מצאתי לי הגה"ה בהרא"ש דף קנ"ח ע"ג ששאל לראבי"ה ע"ז וכ" ואיני זוכר שהורה לי בדבר זה כלל ע"כ טוב להחמיר עכ"ל הרי דחומרא בעלמא הוא לומר דחלב דבני ריינוס לא סתים לן והנלע"ד כתבתי וצ"ע ועכ"פ ספיקא הוי ואי איכא ספיקא אחרינא אפשר להתיר. (ו) הוא טרפשא דליבא ול" הרמב"ם בפ"ך הו"א חוץ מחלב הלב והקרום שעל הלב כולו והמחיצה שבאמצע הבטן המבדלת בין אברי המאכל לאברי הנשימה והיא שקורעין אותה ואח"כ תיראה הריאה והיא הנקראת טרפש הכבד והמקום הלבן שבאמצעה וחלב המעי האחרון שבאיברים אלו אין מגינין לפי שהם קשים ונקב שנסתם בא" מהן אינו כסתום ע"כ ולד" רש"י וש"פ הטעם שאינו סותם לפי שחלב זה אינו מהודק שפיר כמו שאר חלב טהור (פר"ח) וע"ל ריש סי"

תורת חכם

להשהותו עד אחר בדיקת הריאה. ח"ג
רע"ו.

וחלוחלת והדרא דכנתא חוץ משומן
שעליהם שצריך מליחה. ח"ג ר"מ.

אין מחזיקין דם בבני מעים ומותר
לבשלם בלא מליחה לכתחלה. ואלו

לחיתא ס' ר' נטיל
 דר' וירא ס'
 ופסטה 'התוס'
 ס' נש' ר' י'
 וסייס ס' למיהדק
 ספיר 'משנה ס'
 ד' ל' וכלוקימתא
 דרכ שמואל בר
 ילק ס' מימרה
 דרכ נחמן ס' דף
 מ"ח "עור פהרין

כפי הטענת) שאע"פ שהם טהורים אינן כוחמין וחלב חיה
 שכנגדו אסור בבמהמה אינו סותם הוהעוף כר שומן שלו סותם: (ו)
 הנה"ה ולינו סותם חלב בלוחו אכר שהשומן דבוק בו בתולדתו
 (ז) אבל אם סותם נקב של אכר אחר לא מקרי סתמה ומהפס (ב"י
 ב' תו' והר"א"ס והרשב"א): (ח)

ב: יצאו הדקין לחוץ (ט) והוחזרו מאליהן כשרה, ואם החזירין
 אם נתהפכו (יור) אע"פ שלא ניקבו טרפה שאי אפשר
 שיחזרו כמות שהיו אחר שנתהפכו

ואינה חיה (יא) וה"ה אם לא יצאו ונמצאו מהופכין טרפה: (יב)
 הנה"ה וכן אם נמלאו המעים בין עור לבשר ונמלא תפור סם.
 יש לחוש שילאו ונתהפכו אבל אם לא נמלא סם תפירה ולא ניכר סם
 שנקרע ולא היה ניכר בה שום ריעותא (יג) כשרה (א"ה כלל כ"ה): (יד)

זבח תורה

מ"ו ובתשו" הארכתני בבניאור ל" הרמב"ם סי' קי"ו ע"ש וע"ל סי' מ"ח סוף
 סק"ב. (ו) דבעוף לא מצינו בשכנגדו טמא (ש"ך). (ז) לאו דוקא בתולדתו בגוף האבר
 אלא כל בתולדתו סמוך הוא לו כהא דניקבה הריאה ודופן סותמתה ומרה שניקבה
 וכבר סותמתה וכדומה לזה (פר"ת). (ח) וד" הרמב"ם בפ"ו נר" שפ"י באבר אחר
 סותם וכ" ה"י ש"ד רש"י ור"ן ול" ריק"ש מדוקדק שכ" וי"א דאינו סותם וכו'
 ועיין בט"ז סק"ג. (ט) פי" מורי נ"ע דהיינו שנקרעה הכרס החיצונה ממקום שכרס
 הפנימי כלה ולמטה ומשם יצאו הדקין ועיין סי' מ"ח ס"ג ע"כ. (י) הפך עליונו
 לתחתיתו או עגולה זו למעלה מכמות שהיה זו למעלה וזו למטה (רש"י דף נ"ו
 ע"ב). (יא) ודוקא דידעינן דנתהפכו אבל מן הסתם לא, וכל דנתהפכו לית להו
 תקנתא, וכל דלא נתהפכו והחזירין לא טרפינן מן הסתם, והיכא דאירע בתרגולת
 דיצאו בני מעיה דרך הטבעת והחזירין טרפה שא"א שיחזרו כסדרן דרך נקב צר כזה
 ואם חזרו מאליהן תלינן דכסדרן חזרו וכשרה וכל שיצאו המעים בעו בדיקה דלמא
 ניקבו עיין פר"ת מדקדוק ל" רמב"ם פ"ו וכן הביא משם פו' הרב שה"ס. 2 (יב)
 ובהגהות ש"ד סי' פ"ח הביא ב" ראבי"ה שאם לא יצאו לחוץ כשר בין נתהפכו ע"י
 עצמם בין ע"י אחר וכ"ד מהרש"ל (ש"ך) ופר"ח כ" דאין לנו אלא פסק מר"ן
 ושכ"פ ב"ח. (יג) מחיים שהלכה בטוב סמוך לשחיטה דליכא למיחש לריסוק אברים
 (פר"ח וש"ך ב" אר"ה).

תרגול מסורס שלא ניכר בו שום קרע או תפירה ובני מעיו היו קצתן דבוקים
 בבשר וסמוכים לעור טרפה מהא דכ" רמ"א וכיון שיש כאן ריעותא
 טרפה ידידים מוכיחות שנקרע וסירוטו ג"כ מוכיח עליו ג"כ שלא היו לו ביצו
 (ל"ח) ופר"ח כ" ואין דבריו נראין דכיון שאין כאן שום תפירה ולא ניכר בה קרע
 היכן הם ידידים מוכיחות שנקרע והסירוט אינו ריעותא כלל. ומ"ש רמ"א ולא היה
 ניכר שום ריעותא היינו מחיים כדלעיל הלכך נר" עיקר להכשיר בדין זה עש"ב.

יורה דעה הלכות טרפות מז

באר הגולה

ג' הדרא דכנתא (פ' המעיס דקיס סטונזי' סביז לשומן שלהם) שניקב א' לחברו כשרה שחברו מגין עליו הואצ"ל אם ניקב לכנתא שהכנתא חלב מהור הוא וסותם: (טו)

ד' מחט שנמצאת בדקין טרפה דחישין שמה ניקב: (טז)
ה חלוחלת והוא המעי האחרון שהוא שוה בלי עקום והרעי יוצא ממנו אם ניקב במשהו טרפה כמו שאר מעים (יז) בד"א שניקב לחלל הבטן (יח) אבל אם ניקב במקו' שהוא דבוק בין הירכים כשר ואפי' ניטל כל מקום הדבוק לירכים כשר

זבח תודה

ופר"ת פסק דספק טרפה הוי ע"ש. (יד) ובהמה ועוף שוין בדין זה (ב"י). (טו) ודוקא דשומן הכנתא לא נחסר ממנו כלום סביב הנקב אבל אם ניטל מחלב הטהור כל דהו ונשאר כל דהו אויר כנגד הנקב טרפה מהא דאמר בש"ס דף מ"ח ואי אינקיב דופן להדיה ויבדוק המעי ע"י נפיחה ואי נפיק זיקא ש"מ דלא סתים ליה החלב דמן הסתם החלב הדוקי מיהדק לדקין ועכ"פ ספיקא הוי ואסור (פר"ת) ולענ"ד דמ"ש הרב דאם ניטל מחלב הטהור כל דהו טרפה, יש להשיב ע"ז ממ"ש לעיל סק"ד וסי"ט ל"ס"ק ל"ו וסי"מ מ"ט סק"ג ובפר"ח שם. ומה שהביא הפר"ת ראייה מהגמ" וראי אינקיב דופן להדיה, יש לדחות דפשט הגמרא זו מוכח דכי קאמר ואי אינקיב דופן היינו שניקב לעבר השני הא כל שנשאר מהדופן כל שהו שלא ניקב שפיר סותם וכן פי' הגמ" הרשב"ץ דף כ" ע"ב בפשיטות ע"ש ועיין סי' ל"ו ס"ס"ק ס"ט ומהו מ"ש ה" הפר"ת דאי נפיק זיקא וכו' הדין דין אמת. (טז) הואיל והולכין בהיקף וקרומן רך, שמא אוכלין ומשקין דחקה ונקבה הדקין וננקב משהו אין להן בדיקה (ר"ן ולבוש) והפר"ח כ" דבנמצא מחט בדקין ובמרה כשרה ואין לחוש לסברת הר"ן זולתי בבהמת גוי ואין להטריף זולתי אם נמצאת תחובה בדקין או במרה דכיון שעורן רך חשינן ומיהו אם ימצא ק"ד מבחוץ אף בנמצא יש להטריף (פר"ח ב" או"ה ב" הגאון" ושכן הסכימו האחרו". וע"ל סי' ל"ג ס"ק ל"ב ול"ג) וסרכא הוי כק"ד ועי" סי' מ"א ס"ק כ"ז וסי' ל"ו ס"ק ע"ד.

נקב שנמצא בדקין סמוך לקיבה והולך בשיפוע ומתחיל מצד חללו והולך ושופע בעביו כלפי מטה ויוצא לחוץ והשיפוע כמו אצבע ונראה מענינו שנברא כן אעפ"כ טרפה כי זה מנגיחת בהמה אחרת שכן דרכן ולפיקך עובר מכח הנגיחה הנקב למעלה בשיפוע ומאותן הנגיחות יולדו בבהמות כמה ענינים בכרס ובקיבה ובדקין (הרשב"א סי' שפ"ג מביאו ב"י ופר"ח) 3 (יז) ואפי" החלב שלו הדבוק בו אעפ"י שהוא טהור אינו סותם כדלעיל ס"א (ט"ז). (יח) לאו דוקא ואפי" שלא לצד חלל הבטן כל שאינו דבוק ביריכים מקרי שלא במקום הדבק (פר"ח) וסברת הר"ן להקל בלמעלה ממקום הדבק שאם ניקב שם במשהו כשר עד דאיכא רובא עיין פר"ח וסברת האוסרים במשהו נר" עיקר שיש לו דין שלא במקום הדבק וכ"ד ב"י דלא כש"ך שמיקל (שם) ופר"ת העמיד סברת המכשירים עש"ב. (יט) זוהי סברת הרמב"ם פ"ו, ורש"י ז"ל פ"י אצבע, והרא"ש הביא שתי הסברות ולא הכריע, וראיתי למהר"י צ"אהרי שכ" על ל" הרמב"ם וז"ל בגמרא אמר עד שישאר מלא

(יט) והוא שישאר ממנו כמלאו ד' אצבעות בשור הגדול ובדקה (פ) לפי שיעור זה הגדול לפי גדרו והקטן לפי קטנו (כ) ואם באותם ד' אצבעו' ניקב (כא) - יש אוסרו' במשהו לויש מכשירים עד שינטר רוב רחבו : (כב)

ו א אם סרכא יוצאת מהדקין או מא' משאר אברים שנקיבתן במשהו ונסרכה לדופן או למקום אחר כשר (כג) דלא אשכחן * בועא וסרכא אלא בריאה: הנה"ה ומ"מ יש לדקק שלפעמים ימלאו בועות הרבה ועי"ז נסתמו המעים ואז הוא טרפה ויש לבדוק ע"י קש או נולה אם נסתמו (ג"ז עס) (כד)

מז דין אם נמצאו בני מעים יתרים ובו ה' מעיפים

א א בהמה שנמצאו בה שתי מעים טרפה ב כגון שיש לה

העור שלם תחתיו כשר בין מים זכים בין מים סרוחים אבל אם הכשר רע הוי כנקב אבל בריאה נהנין להכשיר ולא כדקין במידן] * מהא דהעיד נתן בר שילא ריש טבחיא וכו' מולין נ"ח בל' הרמב"ם בפ"ז מה"ש מפלוגתא דרב אחי ורב אחי עס ולחומרה וכדעת הר"ף

זבח תורה

בטרא בשור, יש מי שפירש בטרא אצבע בגודל והרב סובר בטרא ל" טפח, ונראה שהראשון עיקר לפי שאינם מצריכים אלא כדי תפיסה ורוחב אצבע די לחיותא למיקם ביה ועוד אותו מקום שבין הירכים על הרוב כולו טפח או יתר מעט וכמה ינטל וכמה ישאר ש"מ ל" בטרא אצבע אחר בכל מקום עכ"ל. (יט) שהירכים סותמין אותו (לבוש) ולשון הגמ' שהירכים מעמידין אותו ופרש"י סותמות אותה שאדוקה בהן. (כ) שיעור אצבע לגדי, ושתי אצבעות לשה. כשר לכ"ע דלרש"י מהני אפי' בשור, ולרמב"ם וסיעתו מהני בשה וגדי מיהא. ובתורא מחמרינן ובעי ד' אצבעות (כך פי' פר"ת באורך). (כא) וגדי ושה כל אחד כי דיניה דלעיל סק"כ. (כב) והפר"ת העלה דאם נפחת מהשיעור לאורך אפי' כל שהוא טרפה, ולרוחב, כל דלא נשתייר רובה טרפה דלא כמ"ד ברובא ודלא כמ"ד במשהו שהם ב" סברות שזכר מר"ן עש"ב.

כרכשתא שנמצאת נקובה מבפנים והיה במקום הנקב כמין חטוטרת יוצא לחוץ והיה הנקב נכנס לתוך אותו עובי אבל לא היה מפולש כלל ונר' כי העור שהיה לצד חוץ הוא עיקר העור של הכרכשתא שהיה גוונו כגוון של העור ונקלף כל השומן שעליו ולא היה שם רושם לנקב כלל אלא העור שלם והכשירו הלכה למעשה (רדב"ז בתשו' כ"י פר"ח) ועיין בתשובותי סי' ק"ב (כג) וה"ה נסרך ממעי למעי דאי אינקיב האיי טרפה ואי אינקיב האיי טרפה אעפ"כ כשרה (פר"ח מ' א"ח שהביא ב"י). (כד) וצריך לפתוח הבועא לראות אם הבשר תחתיו שלם דאז כשרה אפי' יש בו מים סרוחים אבל אם הבשר רע הוי כנתמסמס (ד"מ מבאיו ש"ך ושכ"כ רש"ל עי' בסוף סי' נ"ו). וכ"כ שה"ם דאפי' לא נסתמו יש לבדוק מבפנים נגד אותם בועות אם אין שם אפי' שנוי מראה כדלק"י סי' מ"ח ס"ה וססי' נ"ו.

דרב נחמן ב"ר
בס"י י"ה וכו'
הרמב"ם בפ"י
מה"ש וכו' מדברי
הרשב"א כת"ה
וכ"כ ר' ירוחם
וכ"ל מדברי
הרא"ש ל"ס
בס"ה הרב ר'
יונה מהר"ד בס"ס
מהרי"ן הכי
[*והנה מהרש"ל
שכלל מקום
שאלמו החכמים
ניקב טרפה
צריך לפתוח
הכועא ואם נשאר
העור שלם תחתיו
כשר בין מים זכים
בין מים סרוחים
אבל אם הכשר רע
הוי כנקב אבל
בריאה נהנין
להכשיר ולא
כדקין במידן]
מה"ש מפלוגתא
דרב אחי ורב אחי
עס ולחומרה
וכדעת הר"ף

יורה דעה הלכות מרפות מז

באר הגולה

רבו יכן פי'
הראש נפסקו
סס לפי גירסת
ה"ג (ועוד והסב"ח
ור"י נט"ו אות י'
ואו"ה כלל כ"ה
בסס הא"ן
דסס בברייתא
וכפי' רס"י סס
וכ' עוד ש"ח
סלל ע"ף דרכו
כן וכ"מ ל'
הרמב"ם לעיל

מעי יתר מתחלתו ועד סופו עד שנמצאו שני מעים זה בצד זה
מתחלה ועד סוף כמעי העוף או שהיה המעי יוצא כענף מן
הבד (א) והרי הוא מובדל בין בבהמ' בין בעוף (ב) אבל אם
חזר ונתערב עם המעי ונעשה אחד משני ראשו (ג) והרי
שניהם מובדלים באמצע ה"ז מותרת ואין כאן יתר (ד) וי"א
שכשיוצא מן הדקין מעי קטן כענף היוצא מן הבד אם בראש
הקיבה מקום שהדקין יוצאים משם יש שלם כרוחב אצבע קודם
שיתחיל זה המעי לפרך וגם למטה לאחר שנתחבר עכ' שאר
הדקין יש כרוחב אצבע שלם כשרה. ואם לאו שאין כאצבע
שלם למעלה ולמטה טרפה (ו) ע"ק (כ"י ב' הרשב"א והר"ן): (ה)

ב בד"א (ו) בבהמה אבל בעוף כיוצא בזה כשר (ז) ואפי'

זבה תורה

מעשה באוון שהיה מכה בבטנה ופתחו בטנה וראו הדקין שלמים והכשירו מאחר
דאין לעוף כרס אעפ"י שעור הבטן מנוקב ועיין ט"ז סי' מ"ט וכנה"ג קס"ה
ע"ב (בה"ט) וע"ל סי' מ"ח ס"ק י"א.

סימן מז (א) פי' פארות האילן הגסים יקראו בדים והקטנים היוצאים מהם
ענפים ואברי האדם או הבהמה נקראו בדים לפי שהם כבדים לאילן
(רד"ק) (ב) אעפ"י שהן נשפכין כא" (ר"ן). (ג) כלומר שמתפצל וחוזר ומתערב
אעפ"י שהוא נבדל באמצע ואפי' כמה ה"ז מותרת ואין כאן יתר (הרמב"ם והר"ן
ב"י) ובכל דהו שהוא מחובר למעלה ולמטה כשר ומאי דקתני וכלין עד כאצבע,
ר"ל שיהיו שניהם מעורבות והם אצבע א" והיינו שלא תשפוך כל אחד לעצמו,
ואלו כיון ששתיהן שופכות למקום א" הרי הם למטה במקום יציאת הרעי כאלו היו
אצבע א" (מר"ן בב"י וכ"מ) (ד) והדין עצמו שיש בבני מעים ישנו בשני בית
הכוסות או בשתי קיבות שאם הדרי ערבי כשרה (ש"ך ופר"ח ב" הרוקח). (ה) רמ"א
ציין להכרעה זו להר"ן, וש"ך תמה עליו דאדרבה ד" הר"ן כהרמב"ם כמ"ש בב"י
וכ' ד' ב"י כרמב"ם וכ' הפר"ח אין דבריו עיקר להקל אלא נקיטנן כחומרי דכולהו
פירושי, וגם יש לחוש לד" רש"י אעפ"י שלא הזכירו מר"ן ולפי' צריך ג' תנאים
להכשיר, (א) קודם שמתחילים ליפצל שיהיה ברוחב המעי כרוחב אצבע, (ב) שאין
באורך הענף היוצא יותר מכאצבע, (ג) שחוזר ומתערב למטה סמוך לבית הרעי כרוחב
אצבע, ואם חסר אחד מאלו טרפה וכ"פ הרשב"א בת"ה עכ"ל. ופר"ת כ" דכל שיש
מצד א' כשיעור אצבע באורך שהם שוים כאחד ומצד האחר ג' כ" הם כאחד כשיעור
כל שהוא כשרה משום ס"ס, ספק הלכתא כמ"ד אע"ג דלא הדרי וערבי, ואת"ל וכו'
ספק כמ"ד דלא מצריך שיעור אצבע ע"כ. (ו) דבעינן שיתערב ויהיה מחובר בראשו
ובסופו כרוחב אצבע (הרא"ש טורוב"י) ותשלום דברי הי"א הם. (ז) אפי' אין
חוזרים ומתערבים, כן הוא בטור וסיוס דברי הי"א הם, דאי בחוזרים ומתערבים
זוהי ד" הרמב"ם שסתם מר"ן בס"א ולמה ליה למר"ן לחזור ולשנותו כאן. והתימה
על הכהן הגדול שכ" דסעיף שני מיירי בחזרו ונתערבו ושכ"מ דעת הלבוש, ובטור

כמה ענפים יולאים ממנו כשר (רי"ו): (ח)

ג ה מעי היוצא מבית הכסות (פי' סוף הכרס עשוי ככזוב וקרי בית הכסות והמסמ מחובר בו והמכלל נכנס מנה"כ להמסס והיא האלטומכא. ולפי שמכלל המכלל נקרא מסמ מענין כמסוס נוסס) להמסס כשרה (מ) והיוצא מבית הכסות לכרס טרפה: ד ו אי אית לה תרי סניא דיבי טרפ' (יוד) ואי שפכי להדידי כשרה: (יא)

ה ה הדרא דכנתא שיוצא מאמצעיתה יתרת שתלוי בדקין כמו מעי קטן כאורך אצבע (יב) כשרה: (יג) הנה"ה וכל

זבח תודה

וב"י מבואר להיפך כמ"ש וכן פי' הט"ז ול"ח אות רצ"ט ושוב ראיתי למה"ר ברוך ב" תב"ש שהשיג על הש"ך וכן פי' פר"ח בפי' שני. וז"ל רשד"ם ובעוף כשר כפרש"י, ולדעת רמב"ם כל שנמצא יותר מן הרגיל אסור כמו בבהמה ע"כ. ודברי באר הגולה (שכתב נ"ל ש' צאלח) שכ"מ ל" רמב"ם דלעיל צ"ע, דפשיטא שאינו כן דרבי" לא מפליג בין בהמה לעוף כבירש ס"א.

ודע דהא דמטריפין מעי היוצא כענף מן הבד היינו דוקא שיוצא מן הקיבה או מהקרבן (בעוף מיירי והיינו לר" רמב"ם דסתם מר"ן בס"א) וניכר שהוא מעי יתר שדומה לשני מעים יוצאים אבל יוצא מן הדקין כשר כיון דמן הקיבה אינו יוצא רק מעי אחד א"כ דק היוצא מן הדקין לא חשיב ועמ"ש בשמו ס"ק י"ג. (ח) הפר"ח כתב אפשר דבכל גוונא מכשיר רמ"א ואזיל לטעמיה שכ" בסמוך דעיקר כ"א ולדידהו לא הוזכר בש"ס טרפות מעי שאין לו אלא פה אחד ואין להוסיף ע"כ וכבר כתבנו לעיל סק"ז שכן הוא פשוט לר"א הי"א ורמ"א.

תרנגולת שיש לה ב' נקבים מאחוריה שבהם היא מוציאה רעי אם בדקה וראו שהמעי שבו יוצא הרעי היה אחד לבד, אלא שפי אותו המעי היה מתפשט לשני מקומות ובכל מקום היה נקב א" בגוף העוף אבל המעי היה אחד כשר לפי שאין לו יתרון (הר"ש הלוי סי' כ"ה) וברור הוא (פר"ח). (ט) דחיוי ברייתא הכי אית להו (לבוש ב"י מש"ס) (י) לא שנא אם היתה השנית אצל הראשונה במקום הנהוג או היתה בהדרא דכנתא שאצלה (עיין מבי"ט ח"ב סי' קנ"ט) ועיין סוף סי' זה וע"ל סי' מ"ב סק"ט. (יא) ופרש"י סניא דיבי הוא מחובר לדקין בכרס וסתום בראשו ולשון סניא דיבי לפי שהוא מקום מאוס וכחוש שאפי' הזאבים שונאים אותו ואין אוכלין אותו (ש"ך ועיין ט"ז). (יב) או יותר (ש"ך ופר"ח) (יג) דדק היוצא מן הדקין אינו חשוב יתר אלא דלדול בעלמא וכה"ג אמרינן לקמן סי' נ"ה ס"ד (ש"ך) וכל האחרו' תמהו על מר"ן דבס"א פסק שאפי' כענף היוצא מן הבד טרפה וכאן הכשיר והעלו להטריף, והש"ך תי' דלעיל מיירי ששני מעים יוצאים כאחד אבל הכא הרי אינו יוצא רק מעי אחד רק שאח"כ רחוק מן הקיבה יוצא מעי קטן מאותו מעי ושכך היה מעשה בימי ראב"ן והכשירו בהסכמת כמה רבנים, וכתב הש"ך שזהו דעת הרא"ש והטור ומר"ן ואו"ה כלל נ"ה וכן פסק המבי"ט בתשו' וסיים הש"ך בדמקום שאין הפמ"ר יש לאסור בדקה יוצא מן הדקין

ימהוא עובדא
סס וכרס הונא
מר בר חייה
ימהוא עובדא
סס וכרס חושעיה
ימעובדא דרכינא
סס [*סירוב
ששונאין אותו
הזאבין ולא יכלו
למיכל מניה]
יטור כשס
חשובת הרא"ש
כשס ראב"ן והוא

ג"כ במרדכי ופ"ט
האגודה
משנה חולין
מ"ב כ"ט מ"ט
ו' וכלי שאל קמח
לחומר הר"ף
וכ"מ
הרמב"ם כפ"ו
[*פירוש שהקובה
עשויה כקשת
ומכחזן קריו קשת
ומכפנים לפגול
קריו יתר] ג"ס
כמשה ר"י
הרמב"ם כפ"ו
מה"ש דין י"ח

זה דהיחר סהוס בראשו ואין הרעי יולא ממנו חבל אס הוא פתוח
בראשו טרפה דהרעי נופל לגוף (כך משמע ממרדכי סוף פ"ט)
ועוד דהויא נקיבה הדקין :

מח דין טרפות בקיבה ובכרס וכו' י"ב סעיפים :

א * קיבה (הוא כים שנמעי הבהמה שהמאלל נכנס לכרס ובסוף
הכרס שקורין פאל"ץ עשוי ככובע וקריו בית הכוסות
והמאלל נכנס מבית הכוסות להמסס ומהמסס לקיבה ומהקיבה לדקין)
שניקבה טרפה : ואם החלב שעל היתר סותם הנקב כשרה
אבר * שערה הקשת אינו סותם : (א)

ב : כרס שניקב טרף : ואין לו דבר שיסתום אותו שהרי
החלב שעליו אסור : (ב) הגם"ה חולעים שנמלאו בכרס כשר

זבח תודה

וכ' פ' פר"ח וסיים דכל זה איירי שיש בו רעי אבל אם אין בו רעי אעפ"י שהוא חלול
אינו יתר אלא : הוא וריד נמשך מן הכבד ולפעמים יסתבר במעים ונחתך סמוך
לכבד ונראה כמעי יתר וכמ"ש הב"י ב" כל בו עכ"ל וז"ל הכ"ב מביאו ב"י מעשה
בעיר בדר"ש ונמצא יתר במעי היוצא מן הקיבה לאחר שנמשך מעי היוצא מן
הקיבה זרת או זרתים והתירוה ע"פ חכמיה ואמרו שכל הבהמות יש שם וריד אחד
מחובר בכבד ראשו אחד והוא מחובר לדקין וכל מעי היוצא מן הקיבה לאחר
שנמשך מן הקיבה זרת או זרתים והוא הוריד הוא חלול וככנס לתוך המעי היוצא
הקיבה ופעמים שנשאר כל הוריד בכבד כשחותכין הכבד מן הגוף ונמצא המעי היוצא
מן הקיבה חלק שלא ניכר בו כלל אלא נשאר כאלו לא היה מחובר שם כלל ופעמים
שאין מצמצמים לחתכו שישאר כל הוריד עם הכבד אלא שנשאר ראש הוריד במעי
שהוא מחובר ופעמים שנשאר שם באורך ברוחב ג" אצבעות או יותר ונר" שהוא
יתר ואינו כן וזה הוריד פעמים שמקום חיבורו במעי ברוחב אצבע או יותר ונראה
ופעמים שהוא דק עד מאד וכל זה העידו שהתירו ג"כ חכמי לונ"ל עכ"ל.
כתב המבי"ט בח"ב סי' קנ"ט על הדרא דכנתא שנמצא באמצעה יתרת כעין
סניא דיבי כיון שהיה צורתו כצורת סניא ודיבי מלא אלא פרש כמוהו אעפ"י
שאינה במקומה טרפה ואין זה סותר למ"ש הרא"ש שכו' מר"ן כאן ס"ה שהוא
מייירי שהיה מעי ריקן עש"ב וע"ל סק"י.

סימן מח (א) פרש"י הקיבה עשויה כקשת וחלב שעליה מבחוץ נקרא דאקשתא
(וזהו חימצא). וחלב שמבפנים לעיגול נקרא דאיתרא כלומר חלב
שבמקום היתר של קשת (וזהו בר חימצא) עכ"ל וז"ל הרמב"ם ויש שם חלב על
הקיבה עקום כמו קשת והוא אסור וחוט משוך כמו יתר והוא מותר עכ"ל. ולשון
יתר מגזרת כוננו חצם על יתר (תלים יא) ובגמ' דאקשתא כ"ע לא פליגי דאסור כי
פליגי בדאיתרא וכו', עוד שם בגמ' אינהו מיכל אכלי ליה, אגן מסתם לא סתים.
ופי' ז"ל דבני א"י אוכלין דאיתרא לכך מחזקינן ליה כחלב טהור שסותם ואעפ"י
שבני בבל נהגו בו איסור אף אנו נגררים במנהגותיהם שלא מן הדין. מסתם לא
סתים בתמיה ע"כ. (ב) ל" הרמב"ם בפ"ו. ודע שרמב"ם קאי בשיטת רבי" אפרים
שחלב הדבוק לכרס שתחת הפריסה אסור מן התורה אבל לבני רינו"ס שנוהגין בו

היתר לאכלו וכמ"ש רמ"א סי' ס"ד ס"ט כ"ש שאם ניקב הכרס וחלב זה סותר דמהני (פר"ח) ונ"ל דהא דסותרם היינו לבני רינו"ס דוקא שהם נוהגין בו היתר אבל לדידן דנוהגין לנקרו היטב כמ"ש ב"י סי' ס"ד מוכח דאנן נהיגין ביה איסור כדעת רמב"ם לא סתים לן ואעפ"י שתרכא דאייתרא ס"ל לבני בבל דאסור היינו מדרבנן ולכך סתים אף לבני בבל דמה שנהגו בו איסור היינו מדרך חומרא שלא מן הדין ולכך סתים אף להו' 1 וא"כ חלב שתחת הפריסה דאסור מן התורה לדידן, לא סתים לן וכ"כ הט"ז בסי' ס"ד ב' רש"ל ע"ש. ושוב מצאתי כן בפירוש למהר"ד אפונהיים בתשו' וכן מצאתי להפר"ח דאף דסתים לבני רינו"ס לדידן לא סתים כיון דקי"ל כרמב"ם ע"ש בסי' ס"ד ס"ק י"ד וכבר כתבתי לעיל סי' מ"ז סק"ה הנלע"ד להל' דחלב דבני רינו"ס אפי' לדידן דנהיגין ביה לאיסור סתים ע"ש ועכ"פ ספיקא הוי, ואי איכא ספיקא אחרינא אפשר להקל. וכ' הט"ז שאם ניקב הכרס במקום שדבוק לטחול והיינו צד העב שבטחול והטחול סותרו לא מהני כיון שהקרום שעל הטחול אסור משום חלב ואפי' במקום הדק של טחול יש עכ"פ איסור חלב ואינו סותרם כלל עכ"ל וכ"כ ג"כ בסי' ס"ד סק"י וסיים שם ודלא כיש מי שמתיר עכ"ל. וקשה לי אני עבדו במ"ש בסיום דבריו ואף במקום הדק יש עכ"פ איסור חלב דמה חלב יש שם והלא מה שהחמירו הפוס' בקרום שבצד הדק אינו אלא משום הרחקה אבל עכ"פ אין עליו שם חלב וכמ"ש מר"ן הבי"י סי' ס"ד ר"נ"ב ע"ב ב" המרדכי וסמ"ג שאין איסור דק מד"ס ע"ש וכ"פ בש"ע סי' ס"ד ס"י ע"ש והנה מהרש"ל הביאו הט"ז סי' ס"ד ופר"ח שם כתבו גבי חלב הכרס דאנן דקי"ל כרבי' אפרים שאסור מן התורה אינו סותר ע"ש, משמע בפשיטות דכל שאינו אסור רק מדרבנן סתים וכ"פ בכנה"ג שהביא שם מהר"ד אפונהיים וגם משאלת א"י לראבי"ה מוכח בפשיטות כן וזה נר' שהוא דעת ג' הרועים הפר"ח וגו' א"ו"ש שהעתיקו בספריהם סי' זה לשון זה דהט"ז והשמיטו סוף לשונו שכ' ואף במקום הדק וכו' זה מורה בפ"י כדברינו דס"ל דסותרם וכדעת היש מי שמתיר שזכר הט"ז, שוב ראיתי בס"י בה"ט למהר"ר יהודה ובה"ט שחיבר מהר"ר ברוך העתיקו הך דהט"ז ומסיימי בה שאסור משום החלב במקום הדבוק לכרס עכ"ל והשמיטו סוף לשונו הרי זה מורה בפירוש יותר כמ"ש מדמסיימי במקום הדבוק לכרס משמע דוקא כל מקום הדבוק (וע"ל סי' מ"ב סק"ב ב' הגמ"י שם יש ראיה

תורת חכם

מבחוץ אפי' מצד אחד טרפה מטעם מחט שנמצא בחלל הבהמה. ואם נמצא מחט תחוב מבפנים לארכו של כרס אף שעבר מעבר לעבר כיון שלא ניקב לחוץ כשרה. מיהו אם נמצא ק"ד מבחוץ נגד המחט טרפה דודאי ניקב הכרס ע"י הכרס וחזר לאחריו ונתחב לאורך הכרס. ח"ב כ'.

מעשה בכרס שניקב בעביו מבחוץ מעבר לעבר ע"י חולי ולא היה שם מחט ותחת הנקב באורך נשאר שלם מבפנים והכשרנו כי אין לאסור רק בניקב מעבר לעבר לצד פנים ולצד חוץ. וגם לא חיישינן לשמא עבר הנקב לפנים והבריא דלא חיישינן כי אם ביש מחט. ואם נמצא מחט על דופן הכרס

1 כ"כ במהדורא קמא. לן דקי"ל להתיר כבני א"י אלא דאנו מחמירים בו חומרא שלא מן הדין ולכך סתים לן.

לזה). וכל זה דוקא היכא דראינו בכרס מקום פנוי מחלב או שנתעכל החלב במקום הנקב שאז מועיל סתימת מקום הדק שבטחול לסתמו כיון שאין חלב הטמא של כרס מפסיק בין הנקב לטחול וע"ל ס"ק כ"א, ואל תתמה א"כ כשניקב הכרס ופגע אותו עת בחלב טמא כבר נטרף ואיך יחזור להתירו, דלא נאמר זה אלא באבר שאינו סמוך לו אבל באבר הסמוך לנקב ורביתיה להיות סמוך שפיר סתים אע"ג דביני ביני נשאר פתוח עד שעלתה בו קרום סרכא שפיר חוזר להכשירו כהניא דאמרינן וריאה שניקבה ודופן סותמתה ותרתי אוני דסמיכי בכסדרן ומרה בכבד דפשיטא דלא קרם עליהן קרום דסרכא רק אחר נקיבה שהרי כ" הרמב"ם בדין המרה ואם ניקבה כנגד הכבד והכבד סותמתה כשרה שאם לא נסתם הנקב אעפ"י שהוא סמוך לכבד טרפה הרי דכשנקבה המרה ולא נסתמה עדיין טרפה. ואם נסתמה כשרה. הרי דבהיכא דהוי רביתיה לא אמרינן כיון שנטרף אינו חוזר להכשירו וכן מצאתי להפ"ח סי' מ"ד ס"ק י"ג שחילק כן ושכ"כ הרשב"א בחי' ועמ"ש בשמו בסי' מ"ד סוף סק"כ ובפר"ת סי' מ"ד סק"ז.

ובהיכא דחזינן שעדיין קרום שעל חלב הכרס עצמה קיים מפסיק בין נקב הכרס עצמה לטחול ג"כ אין לחוש ולא תקשי לך ממ"ש הב"י בסי' ס"ד ומביאו הפ"ח שם ס"ק י"ג וז"ל ונר" מדברי המרדכי לדבריו הכל צריך להסיר הקרום מתחת המכסה ולא נחלקו אלא בחלב שתחת אותו הקרום עכ"ל, שהמעין במרדכי שם ימצא מפורש דמה שנהגו כן בקרום להסיר, היינו מדרך החומרא דלא נמנו בתלמוד משום תרבה אלא תלתא קרמי דטחלי ודכפלי ודכולייתא ע"ש, גם אין להקשות ממ"ש רמ"א סי' מ"ו דאין סותם רק אבר. שדבוק בו בתולדתו ולא ראבר אחר, דכבר כתבנו שם דדעת הרמב"ם ורש"י דסותם אף באבר אחר וע"ש ולפי" הפ"ת לעיל סי' מ"ו סק"ז אף רמ"א יודה לזה. וכבר אירע כמה פעמים מעשים כאלו והכשירו רבני מתא ואפשר שגם הרמב"ם יסכים לזה שלשוננו ז"ל הוא הכתוב כאן בש"ע והנה מדכתב הטעם שהרי חלב שעליו אסור מוכח דאי ליכא חלב עליו כגון במקום שהוא פנוי מחלב או שנתאכל החלב מחולי או כדרך בהמות כחושות דתו ליכא חלב שפיר מצינן למימר דטחול סותמו. ונר" עוד לומר דהכי דייק קצת תיבת לו שכ" הרמב"ם דקאי אכרס לומר דמצד הכרס עצמה דוקא אין דבר שיסתום אותו, אלמא דסתימה שהיא באבר אחר חוץ ממנו מסתם סתים אלא דלפי מה שכתבנו יקשה דא"כ אפי" במקום העב הדבוק לכרס, דשם קרום הטחול אסור וחייבין עליו בבסי' ס"ד, אם ניקב הכרס שם ניחזי אנן אם נתאכל קרום הטחול דשוב אין סותם לנקב רק בשר הטחול עצמו דליכא למיחש עוד מהקרום שמפסיק בין נקב הכרס לטחול דכבר נתאכל, ודרך משא ומתן להלכה אני אומר דא"כ אם ראינו שקרום של הצד העב נתאכל וגם חלב הכרס, דאז אין סותם לנקב הכרס רק בשר הטחול עצמו דנר" להכשיר ואולי לזה נתכוון הרב ב"ח בסי' מ"ג הביאו הט"ז שם שכ" דאם ניקב הכרס במחט כנגד הטחול במקום העב דסותמו הטחול יע"ש הבאתי דבריו לעיל סי' מ"ג סק"ג דאפשר דטעמו כמו שכתבתי דכיון שהמחט עבר ונקב גם קרום הטחול אח"כ בבשר הטחול ונסתבך ונסתם בו שפיר הוי סתימה דהשתא לאו חלב הכרס ולא קרום הטחול סתים ליה אלא בשר הטחול כיון שהגיע המחט עד שם ולזה נקט ב"ח דין זה בדין ניקב הכרס במחט דמשום דמלתא דפסיקא נקט ודמי לקרבן שניקב במחט ושומן שמבחוץ סותמו דשפיר ולא אמרינן כיון דדחק ויצא לחוץ לבשר הקרבן אין השומן שעל המחט סותם. ואעפ"י שהט"ז השיגו מטעם סי' מ"ח ס"ב קשה לומר שנעלם מעיני הב"ח האי דסי' מ"ח בפרט

באר הגולה

יורה דעה הלכות טרפות מח קלה

דמן הפרש הן גדלים או שהבהמה אכלה חוטם (ג) (ש"ר סי' מ"י) :
 ג' ה' בשר החופה את רוב הכרס (ד) והוא המקום מן הבטן
 שאם יקרע יצא הכרס (ה) אם נקרע בשר זה (ה) טרפה אע"פ
 שלא הגיע קרע זה לכרס עד שנראית אלא כיון שנקרע רוב
 עובי הבשר הזה או נישל (ו) טרפה (ז) וכמה שיעור הקרע הזה
 בארכו אורך טפח (ח) ואם היתה בחמה קטנה ונקרע רוב
 ואורך (ט) הבשר החופה זאת הכרס אע"פ שאין באורך (יור)
 הקרע טפח טרף הואיל ונקרע רובה: (יא)

ת"י הרמב"ם
 נפ"ט מה"ש
 דין ה' ו' מהמסנה
 שם מ"ב וכדמפר'
 לה ר' יוסי בר
 הניגל לחומרא ד'
 ל"ב וכו' הרשב"א
 נח"ה והרא"ש
 וס"פ והמרדכי
 ירכני יורה

כמסל' שם וכדמפר' לה שם ר' בנימין בר יפת וכו' וה"ף והרמב"ם שם וס"פ יכתב הכ"י ויל' דה"ה לרוב
 רמבו דהא סתמא חקן

זבח תודה

לרב גדול כמוהו אלא ודאי דנתכוון בכוונתינו הנלע"ד כתבתי ואם כה ייראה בעיני
 רבותי אהיה סניף לסברתם.

ובית הכוסות שניקב ונסתם בטרפש לא הוי סתימה או מטעם שכ" הרמב"ם בפ"ו
 שהם קשים הבאתי לשונו סי' מ"ו סק"ו או מטעם דלא הוי הטרפש סמוך
 לו ממש ואעפ"י שאנו רואים אחר הפשט הבהמה שהוא סמוך לו, דמי יורע אם היה
 סמוך לטרפש בחי הבהמה, דבחייה כל אבר יש בו חיות ונושא את עצמו אבל אחר
 מיתה כל אבריה כבדים ומתפרקים ומדלדלים. ועוד דמאי דחזינון ליה השתא דחוק,
 לא מעצמו ומבריותיו כך הוא אלא מפני רוב המאכל שאז מתרחב הבית הכוסות
 ונתפח וכשיתעכל המאכל חוזר ומתקמט וא"כ לאו היינו רביתה ולזה תמצא שרש"י
 ומר"ן הב"י סי' ט"ל דף כ"ט ע"א דקדקו לכתוב כיון דהריאה והדופן גדילים
 כאחד וסמוכים תמיד שהמקום צר וכו' הרי דבמה שדקדקו לכתוב תמיד, הורו כל
 מה שכתבת, ובתשו" הארכת בזה סי' קי"ו, וכן המנהג קדום. ושם ביארתי ג"כ
 דאם נמצאת מחט בבה"כ וכנגדה מבחוץ נסרך הבה"כ לטרפש דהסרכא הוי כק"ד
 ב" כמה פוסקים ולעיל סי' מ"א ס"ק כ"ה זכרתי ב" הפר"ח וכך עלתה הסכמת
 רבני זמנינו. (ג) ואפי' נמצאו על הכרס ואפי' ניקב הכרס אמרינן לאחר שחיתה
 פירשו (ש"ך סי' ל"ו ופר"ח שם וסי' ל"א) וע"ל סי' ל"ו ס"ק כ"ב ובס"ה שם
 הביא ב" כמה גדולים דלא תלינן אלא בריאה דוקא וסיים ובהפמ"ר ודוחק, המיקל
 גם בכרס וכדומה, יש לו על מה לסמוך ע"ש. (ד) הפנימית ובשר זה נקרא כרס
 החיצונה וכו' הטור י"א כשהטבח פורע ופותח מהירכים עד החזה ושמהצד מזה
 ומזה הנתון תחת הצלעות הוא כרס החיצונה ואינו נאסר בנקב משהו וי"א דכל
 הכרס הוא כרס הפנימית ליאסר בנקב משהו וכן עיקר עכ"ל וכתוב שם הג"ה בטור
 ז"ל אמר המגיה שמעתי מפי מגידי אמת שבארצות המערב ביומי אדר שהעשבים
 גדולים והשור לוחך את ירק השדה ברובי ממלא כריסו הרבה וכדי שלא ימות קורעין
 אותו ע"ג בית צלעותיו וקורעין הכרס ומוציאין ממנה פרש הרבה ובה ניצול מן
 המיתה וכן עושים לגמלים בזמן הזה והחוש והנסיון לא יכזיבנו אדם וצדקו דברי
 הפירוש הראשון עכ"ל. והרשב"ץ דף י"ב ע"ג הביא ג"כ ענין זה וכו' עליו אבל
 האחרו' לא הסכימו לזה אלא כל הכרס כולו נקיבתו במשהו ע"ש וע"ע בדף י"א

ח' רמב"ם שם
מ"מ דר' גניבא
וכו' ודרב יוסף
שם

ד' ה' אם נקדר הבשר הזה בעינול (יב) או באורך אם היה יתר מכסלע אם הוא כדי שיכנס בו ג' גרעיני תמרה (יג) זו בצד זו בדוחק אם יש בה אוכל הנשאר סביבותיה כשאוכלין אותה או בריוח כשאין בה שום אוכל כלל ה"ז טרף שאם ימתח קרע זה (יד) יעמוד ער טפח:

זבח תודה

ע"ב וסיים ואין לנו אלא דברי חז"ל גם הרב גו"א הביא בשם הב"ח דאין לנו אלא דברי חז"ל ובתשו' סי' ק"ז הארכתני וסיימתני שם ויבטל המעיד ואלף כיוצא בו ואל תבטל בקודה אחת ממה שהסכימו בו חכמי ישראל ע"ה וכמו שהאריך הרשב"א בזה סי' צ"ח והרב ג"ה סי' קמ"ח ועיין ל' הרמב"ם פ"י שהעתקנו סוף סי' ס' וכו' פ"רמ"א סי' נ"ז סי' ופר"ח שם באורך ועיין רמב"ם פ"י דין ד' וכל שכן זה דוראי טרפה. (ה) והוא הקרום עב העובר על כל החלל וישנו מן החזה עד הירכיים והכרס מיעוטו נחבא בצלעות החזה ורובו תחת אותו קרום (רש"י וטור) ואם ממקום שהכרס כלה ולמטה נקרע אותו הקרום כשרה (רש"י ור"ן ור"מ אלשקר סי' מ"ו). (ה) בלא חסרון (פר"ח). (ו) ממקומו שיש בו חסרון רוב עובי מה שהוא חופה לכרס (ש"ך). (ז) אעפ"י שאינו מפולש זוהי ד' מר"ן ב' רמב"ם וכו' פ"ר ת' אבל הרשב"א ורי"ו ומהר"ם אלשקר בסי' מ"ו ב' כל המחברים חלוקים עליו דלא מטרפא אלא בנקרע או ניטל מפולש עד שנראית כרס הפנימי וכו' פר"ח ע"ז ואי איכא הפמ"ר יש להקל ועיין לבוש דרעתו ג"כ נוטה להקל. (ח) וה"ה בנקרע רוב רחבו (ב"י וש"ך ופר"ח) והיכא דליכא טפח אף שהוא מפולש מותר אף לדעת הרמב"ם וכמ"ש ב"י וכו' דלא כט"ז (פר"ח). (ט) או רוב רוחב (שם) (י) או רוחב. (יא) דלעולם בנקרע שיעור טפח טרפה וזוהי ששנינו בגדולה טפח. ובנקרע רובה אעפ"י שאין בו שיעור טפח טרפה זוהי ששנינו ובקטנה רובה (עיין פו").

ודע דכל שיעורי הקרעים הנזכרים דוקא ע"י חולי אבל ע"י קוץ במפולש אפי" כפחות מטפח טרפה שמא ניקבו המעים וכמ"ש רשב"א סי' רע"ז (פר"ח) ואם נמצא נקב בבשר החופה את רוב הכרס והעור קיים וידוע שזה הגיע מנגיחת הבהמות אף לד' רמב"ם כשרה דהדרא בריא (שם ב' ב"ח).

כתב ט"ז סי' מ"ט דדין בשר החופה את רוב הכרס לא שייך בעוף שהרי אין לו כרס והביא ראייה ממ"ש ד"ג. מעשה היה באווזא שהיה לה מכה בבטנה כמין שני בצים גדולים ופתחו בטנה וראו שהדקין שלמים והכשירוה אעפ"י שנקרע העור ע"כ, ומיירי שהדבר ניכר שהוא מחמת חולי דאי מחמת קוץ יש לחוש שמא ניקב אחד מהאיברים הפנימיים וכמ"ש סי' נ" (פר"ח) וע"ל סי' מ"ז ס"ק כ"ד. (יב) כמין אדובה עגולה (רש"י). (יג) פ"י בין שהרצועה עגולה שנכנסים הג' תמרים ברוחב העיגול בין שהרצועה ארוכה ונכנסים הג' תמרים לאורך אותה הרצועה (פר"ח). (יד) פרש"י ור"ן שאם תמתח אי הוה מושכו לכאן ולכאן שיכנס העוגל לאורך או לרוחב תמצא בו טפח באותה קדירה ע"כ וכו' לח"מ פ"ט פירוש כשתמשוך קרע זה וישקו שני שפתי הקרע יהיה טפח וזה נ"ל ד' רבי"ו שכ"ש שאם ימתח קרע זה יעמוד על טפח משמע שהקרע עצמו נמתח עכ"ל ונמצא לפי ד' רש"י ור"ן אורך החוט המקיף כל הקדירה הוא שני טפחים ורוחב הסלע הוי שני

ממירא דרב
יהודה וכו' ע"ז
מ"ג ופ"י רבינו
אפרים הרא"ש
והרשב"א פת"י
כ"י לדעתו ופ"י
הרשב"א פת"י
כמנהג דמ"ג
ובפר"ק ר"י ע"ז
ל"ח פ"י ר"ת
ע"ז פת"י דף ל"ו
וכן בספר הרשב"א
והר"ן והמ"ד
ע"ז ר"א פ"י ע"ז

ה' אם נתמסמם בשרזה עד שהרופא גורדו. (זו) חשוב כנימלי:
הגה"ה ואין לנו בקיאות בענין זה. גורדו ולכן כל מקום
שנשתנה מרא' הנקב דינו כנימל (מדר"י וכו' ב' הגמ"י):

ו' מחמת שנמצאת בחלל הקיבה או הכרס דינו כמחמת שנמצא'
בבית הכסות: (זו)

ז' המסס ובית הכסות דבוקים זה בזה (יז) ואם ניקבו במקום
חבורן (יח) אפי' הנקב מפולש מזה לזה (יט) בשר' (כ) ואם
הנקב בשאר צדדים שאינם דבוקים יחד (כא) לאם הנקב
מפולש מעבר אל עבר טרפה ואם לאו כשרה בין בהמסס (כב)

שלישי טפח דכל שיש ברחבו טפח יש בהקיפו ג"ט. ולד' תו' והרא"ש פי' מתיחה
היינו מתיחת החוט המקיף הקדירה לא מתיחת הקרע לפ"ז אין באורך הקדירה
אלא טפח ונמצא לפ"ז שהסלע הוא שליש הטפח, וכ' הפר"ח, ומר"ן בסי' ל' פסק
כד' התו' והרא"ש ובסי' זה לא הביא אלא פי' הרא"ש, ואולי שרעתו לפסוק
לחומר ולדידי חזי לי פשטא דסוגיא כפרש"י ור"ן וכ"נ דעת הרמב"ם דלא כפר"ח
שכתב דד' רמב"ם כהרא"ש ותו'. ובקטנה אם נקדר ממנה שיעור שאם ימתח
העיגול יהיה רוב הגם שאין בו שיעור טפח טרפה דדין טפח בגדולה ודין רוב
בקטנה שוים (פר"ח) וכתב עוד דאנן לא בקיאין בשיעור אקשייתא דאין הגרעינין
שוין בשיעורן ולכן כל דאיכא שיעור סלע ואפי' מצומצם קצת טרפה שאין אנו
בקיאים בשיעור המועט של מצומצם כמה הוי. לזה כל שנכנס לכלל שיעור כסלע
טרפה ע"ש. (טו) היינו כל שהבשר רע שאלו בא רופא לרפאתו היה גורדו עד
שמגיע לבשר חי (ב"י). (טז) שית' לקמן בסי' זה. (יז) דהיינו סוף הכרס שהוא
עשוי כמו כוס וקרוי בית הכסות ויש בו סביב שפתו שני עורות כפולים ודופן זה
בזה והמסס מחובר בו וסביב סביב לחיבורן כשאתה מבידלן יש דופן לזה ודופן לזה
ובאמצע הן שופכין זה לתוך זה והמאכל נכנס מבה"כ למסס ומהמסס לקיבה
ומהקיבה לדקין (רש"י). (יח) בשתי דפנותיהן (רש"י). (יט) דהיינו שהנקב הולך
מחללו של זה לחללו של זה (שם) ומאי דנקט אפי' פי' לא מיבעיא כשאינו מפולש
דהיינו שלא ניקב אפי' מצד אחד אלא אפי' ניקב מצד א' לגמרי וגם ניקב מזה לזה
כשרה (פר"ח) דפי' תיבת אפי' דל"מ כשניקב צד א' וחבירו מגין עליו דכבה"ג לא
מיקרי מפולש אלא אפי' ניקבה מפולש דהיינו שניקבו שניהם יחד זה לתוך זה כשר
ועי' פר"ח. (כ) דבלא"ה שפכי להדרי כדלעיל (שם) ולא דוקא שהנקב הולך
מחללו של זה לחללו של זה אלא אפי' ניקב המסס לחודיה או בה"כ לחודיה
במקום חיבורן כשרה משום שדופן המסס מגין על נקבי בה"כ ודופן בה"כ מגין על
נקבי המסס וכ"נ מדברי רמב"ם שם בפ"ו ואם ניקב אחד מהן לתוך חלל חבירו
מותרת (פר"ח). (כא) או אפי' ניקבו שני העורות במקום ששוכבין ע"ג המסס
ומדובק שם בשומן אינו סותם דחלב טמא הוא כדאי' בסי' ס"ד (פר"ח ב')

בין בבה"ב: (כג) הנה"ה ויש אוסרים בהמסס אפילו בלא נקב מפולס (טור ב' רש"י ואלו"ה ות"ה) (כד) והכי נהוג אס לא במקום הפסד מרובה שאז יש לסמוך אמכשירין: (כה)

ח. אם נמצא בא' מהם (כו) תחובה מחט או קוץ ורא ניקב מעבר אל עבר יהופכין אותו ובדקין אותו מבחוץ (כז) אם ימצא עליו ק"ד (כח) בידוע שניקב כולו וטרפה ואם ראו כשרה (כט) אפי' לא נשאר רק מעט מעור החיטין שלא ניקב (ל)

הבנת והטור
הברייתא. טס ד'
נ' חק ל"א ג"י
לרשמו מדברי
הרשב"א והר"ן
מפניכא דרבי טס
ד' נ"א

זבח תודה

רשב"א ור"ן 2 וה"ה ניקבו שם זה לתוך זה טרפה כיון דחלב טמא ביניהם ולא מיהדק הו"ל כניקב לחוץ (בה"ט ב' תב"ש). (כב) שדפנו דק מאד (רש"י ור"ן ותו"ע) ולדבוחא נקט בה"כ דאע"ג דניקב עור שלם כשרה וכ"ש בהמסס שאין לו אלא עור א' ולא ניקב אלא חצי העור (רדב"ז ח"א סי' קי"ג). (כג) אפי' לא נשאר רק מעט מעור החיצון שלא ניקב (ת"ה סי' קס"ה) וכדכתב רמ"א לק"ס ופר"ח שם וגם בסי"מ מ"ס סק"ב דכן עיקר להכשיר בכל גוונא ע"ש ופר"ת חולק וס"ל דכל דלא נשאר רק כל שהו דאי מדחיק כל דהו מינקיב טרפה דקרוב הדבר דניקב ע"ש. (כד) הסעם כיון שהוא דק מאד קרוב הדבר שניקב לחוץ וחזרה המחט לאחוריה ולסברא זו אף בדיקה לא מהני דשמא הבריא כ"כ שאינו ניכר ולפ"ז כל שניכר שהנקב מחמת חולי כשרה (פר"ח ושכן הסכמת אחריו) וה"מ כי איכא ק"ד מבפנים דא"ל תלינן דלאחר שחיטה נתחב בהמסס (ש"ך ופר"ח) ועיין הרדב"ז סי' קי"ג. (כה) וכ"פ הש"ך. ופר"ח כתב ואנו מתירין לגמרי כפסק הש"ע. (כו) דהיינו אכל הגזכר בסו"ה זה קיבה ודקין וקרקבן והדר הכנה וכרס ומסוס ובה"כ וכן מבואר בתשו"ר רשב"א סי' רס"ו (כז) אע"ג דלדעת רמב"ם ורא"ש לא בעי בדיקה במצד אחד וכ"ג ר"ב בה"ג והר"ף, לכתחלה בודקין לה אי איתה קמן דמה בכך לחוש לד' הרשב"א והר"ן לכתחלה (פר"ת). (כח) דהיינו כנגד פי המחט ממש ולא סביבו (ב"י). (כט) ואין להקשות מהא דלעיל סי' ל"ג ישב לה קוץ בושט חוששין לשמא הבריא, דשאני ושט מתוך שהוא מתנועע חשישין שנכנס המחט קצת לפנים ועלה קרום משא"כ הכא ואם איתה שיצא לחוץ, כך היה ראוי להמצא גם עתה, וגם קרום לא יוכל לעלות שהמחט מעכבו ומדלא נמצא כי אם מצד אחד אמרי' כך היה

ה"ש שלום יצחק הלוי

לא אסרו אלא בחלב שעל המסס ובה"כ שלא במקום חברין שהרי משנה ערוכה בפא"ט ניקבו לחוץ דוקא וחלב שבין הדבקים אינו אסור אלא מצד המנהג ומסתם סתים אע"ג דלא אכלינן ליה ג"ל) ומה שמציין כאן בסי"ס ס"ד זהו דברי הרמב"ם בפ"ז מהל" מאכלות אסורות ושם בהגמ"י פ"י שהוא מונח עליה כשמלה פרוסה ע"כ משא"כ כאן. ויש חולקין וע"כ ב"ח כאן ובס"ת תב"ש ובב"י סי' ס"ד ולמעשה צ"ע אם יש דוחק והפמ"ר.

והוא שלא מלחו ולא הדיחו וסופילו ראש העב שכו לצד חוץ (רא) הג"ה ויש מקילין להמיר אם לא ניקב מעל"ע והודה ונמלה או שנאבד (בב) ולא בדק מבחוץ אם היה עליו קורט דם (כך משמע בהנהגת סמ"ק) (* ויש לסמוך עליהו במקום הפסד מרובה (ג) עואם עבר המחט מעבר אל עבר (ד) ועורנו הג"י דנא כחב הרשכ"א דהלכה לה הנדיקה ומטרפינן לה מספק אלא היכא שהיתה המחט מחובה בו ונקובה מנ' הצדדים וקודם שגדקו אחר הק"ד הודה או הומלה או שהיתה המחט מחובה בכרס וקודם שנבדקה אם ניקבה מנ' הצדדים או לאו ניעלה ממנו ולא ידעין מקום הנקב לבדוק אם ילא המחט מפל"ע אבל במקום שנדק שלא ילא חויה ח"ל לבדוק אחר הק"ד וכן נלע"ד מדברי הר"ן שם ומדברי הטור והארכתי כזה בחשונה ע"פ משעה שהיה פה באחשטורס והסכים לזה הרב הגאון מהר"ר מענדל ר"מ ואב"ד דק"ק פראנקפורט י"ו וזאת חתמים וכן מצאתי אה"כ במהרש"ל שם בחולין] ע"י הטור מכריחא הג"ל

זבח תורה

מתחלה עיין פר"ח. (ל) ע"ל ס"ק כ"ג. (לא) וחודה לצד חלל בה"כ דכה"ג גבי כבד טרפה וכדלעיל סי' מ"א משום דאמרינן דדרך ושט נכנס לדקקין, הכא כיון דאיכא אוכלין ומשקין אמרי" אוכלין ומשקין דחקהו (פר"ח). (לב) וידוע שלא ניקב לחוץ אבל אם אין ידוע אם ניקב לחוץ או לא לכ"ע טרפה (פר"ח נגד ת"ח כלל צ"ד ורש"ל דמכשירים בהא. וש"ך פסק כרש"ל ושכ"ד הרא"ש ע"ש. (לג) וגם הרב ש"ך ופר"ח ופרי"ת העלו דאף לד' הרשב"א אין להחמיר רק בספק ניקב משני צדדין, ואצ"ל ניקב ודאי משני צדדין אבל ודאי לא ניקב רק מצד א' והודה או נמלה או לקחו המחט משם, בחזקת היתר הוא כל כמה דאין שם ק"ד בבירור כנגד המחט ע"ש וכן העלה הרב באה"ג ז"ל. (לד) ואפי' המחט יוצא הרבה עיין פר"ח סי' מ"ט (לד) דע דבניקבה מצד אחד צריך שיהיה הק"ד מבחוץ כנגד פי המחט אבל אם הק"ד סביב המחט או אפי' מבחוץ ואינו מכוון כנגד פי המחט כשרה. ובניקב משני צדדין אפי' לא ימצא הק"ד אלא מבפנים תוך הנקב ולא מבחוץ, טרפה ודקאמר בש"ס נמצא עליה ק"ד בניקב משני צדדין, תיבת עליה, אמחט קאי, ור"ל אפי' סביבה בתוך הנקב עיין פר"ח ופר"ת ושה"ם ופשוט.

חורת חכם

קורץ אפי' בכל שהו טרפה חיישינן שמא ניקבה הכרס הפנימית או המעים ואינו ניכר. אבל אם נקרעה הכרס הפנימית כמו שעושין שקורעין אותה ומציאין הפרש וחוזרין ומדבקין אותה, חס וחלילה להכשיר כי הכרס כולה נקיבתה במשהו ואעפ"י שהיא חויה אפשר בדרך נס חויה. ח"א ק"ז.

כרס שנמצא מחט תחוב בו ואין הנקב נראה מבפנים שנבדק ונכפל הכרס שם טרפה ולא דמי לבה"כ דשם שני העורות דבוקים מתחלת ברייתן וה"ה אם נמצא שם נקב ע"י חולי טרפה. ח"ג י"א.

בהמה שנקרעה הכרס החיצונה אם ע"י חולי כבר מבואר שיעור הקרע שנטרפת בו. ואם ע"י מחט או

פסס בשם הר"ר
פרץ והרשב"א
כתשובה והנהגות
סמ"ק צטור וכ"כ
הרשב"א כתשובה
ק"ר ירוחם

יורה דעה הלכות טרפות מח (לד)

תחוב בו בודקין אותו אם נמצא: קורט דם סביב המחט וכ"ש עליו (מרדכי) בידוע שקודם שחיטה ניקב כולו וטרפה וא"ל (רה) אחר שחיטה דחק ועבר ובשר פ"אם לא מכחו ולא הדיחו דכיון שהמחט עורנו שם אלו עבר מחיים היה הדם סביבו צאבל כשאין המחט לפנינו אסור כשניקב כולו אפי' אין בו ק"ד^(לח) הג"ה כל מקום שצריך בדיקה אם לא בדקוהו כגון שנאבד או לקחו המחט משם טרפה דהוי כאלו הדיחו ומלחו ודו) (רשב"א סי' תש"מ) י"א בדומן הזה דאין אנו בקיאים בבדיקות יש להטריף אם נקבה המחט משני לדין אפילו לא נמצא קורט דם ולא חלודה דאין אנו סומכין בזה על בדיקתנו מאחר דניקב משני לדין (א"י ואו"ה) והכי נהוג. מחט או קין הנמגלים בהמסס ובים הכוסות בחללו ולא נתחב בהן כלל כשר בכל ענין וא"ל שם בדיקה (הגמ"י) ודו) ויש מקילין דאפי' בנקב המחט מלד אחד א"ל לבדוק מבחוץ אם יש עליו קורט דם (רמב"ם והר"ם) ויש לסמוך עליהו אם הוא הפמ"ר וא"ל לבדוק כגון שנמלח או הידח או נאבד:

ט ק אם נמצא עליה חלודה דינה כנמצא עליה ק"ר: הגה"ה סקן

זבח תודה

ודע דקורט דם הנז' כאן היינו שיש בו ממשות ונצרך בעובי הבשר אבל אדמימות הקרום לבד אינו מזיק, דמלת קורט הוא חתיכה כל דהו כעין שאמרו קורט של לבונה ול" רמב"ם ונמצאת טיפת דם במקום הנקב וכו' ועיין ש"ע סס"י מ" ז"ל נצרך הדם בעובי בשר בה"כ הרי הוא כק"ד עיין חוט השני סי' פ"ט ובתשובותיו סי' ק"ב באורך. (לה) דליכא קורט דם לא במחט ולא סביב הנקב וקורט דם זה איך לו שיעור כל דהו דהוי, טרפה (פר"ת). (לה) דשמא ביציאת המחט הלך לו ג"כ הק"ד ונפסדה (לבוש). (לו) הפר"ת העלה חלוקי דינים בזה, וקצת מהם כבר נכתבו בדין השייך להם, (א) אם לא ניקב אלא מצד אחד מצד הסמוך לפרש ואפי' כל המחט מלוכלכת בדם כשרה דמחיים נעשה, גלכתחלה בעי בדיקה בעור מהצד האחר ואי איכא ק"ד בעור מהצד האחר הו"ל ניקב משני הצדדין וטרפה ואם לא בדקו כשרה כדלעיל, (ב) בהיכא דנמצאת תחובה בצד אחד מצד חלל הבהמה לרש"י טרפה ואפי' אינה תחובה אלא נמצאת בחלל, ולרמב"ם דינה שוה לנמצאת תחובה מצד הפרש היינו ע"י בדיקת האיברים הפנימיים וכמ"ש הכ"מ והסכמת אחריו להטריף, (ג) אם אין קורט דם במחט ויש ק"ד סביב הנקב טרפה, (ד) בהיכא דניקבו מעבר לעבר ולא נמצא ק"ד לא במחט ולא סביב הנקב כשרה ואי ליכא מחט קמן למברקה וכדומה טרפה ודאי וספיקא דאתיליד בה נמי טרפה, (ה) היכא דאינניקבי משני צדדין ע"י הוץ מדברי בה"ג משמע להחמיר דהוי כשאר נקובים ולא בעי ק"ד. וד' התו' והרשב"א והר"ן דדינה שוה למחט ובעי ק"ד ומכרעא לי מלתא להכשיר כדעתם ז"ל.

ודע דהאיי דקי"ל כל מקום שצריך בדיקה אם לא הספיקו לבדוק טרפה היינו דוקא היכא דנז' בש"ס דבעי בדיקה אבל אי לא בעי בדיקה מדין הש"ס אלא

יורה דעה הלכות טרפות מח קלח באר הגולד

י'הו'הר"ן והמר' וס' פ' דל' מגואי פ"ל ודל' הפנימי נקוב חל' ש'עלהכו קרסלי מברלי חל' חייס' ש'מ' ניקב ח' מהאכריס ש'נקיבת' נמשה וח' ח' לעמוד על ספיק' כ'דדיקה ח'הרש"ח' כ'חשוב' סעיף ע"ד *וכח מהרש"ל העעס דאוסר ככה"ג בקורקנ' משום ש'כשר מ'בחון ראו' להתרפאות [מ'בחון]

אם נמלא חלודה מ'בחון נגד המחט אם ניקב מלד אחד טרפה כאלו נמלא שם ק"ד (כ"י): (לח)

י' זה שאמרנו מצד אחד כשרה היינו מבפנים כרפי הרעיו דאי צד ש'בחון כלפי חל' הגוף אפילו לא ניקב כלל ארא שנמצא מחט בחל' הגוף ש'טרפה: (סל)

י' א' מחט שנמצאת בקרקבן וזכורה ובלעת בעובי בשרו ונשא כחצי אצבע מ'צד הכיס גם מצד חוץ שרא היתה המחט אוכלת ולא היה ניכר שום נקב לא לצד פנים ולא לצד חוץ תודיק'דהקד. (ט) הנה"ה דהמחט כל מבפנים והיו כ'ניקב מלד ח' (מא) ואם ח'ן עליו ק"ד מ'בחון כשר (רש"ח) ויש מחמירין ואוסרין אפילו כ'י ח'וי גוונא (הגהות ש"ד ב' מהר"ם וח"ה) (מב) * ויש לחוש לדבריהם אם לא כהפמ"ר:

שעורו יותר רך מנעור הפנימי שהוא קלה קשה ומאחר שאינו ניכר מ'כנים כולאי כל מ'בחון

זבח תודה

שהגאונים ז"ל החמירו לבדקה אם לא בדקוה מאיזו סיבה יש להכשיר ע"ל סי' ל"ו סק"ד. (לז) אחר נקב, ואף אם נמצא ק"ד מ'בחון כשרה (פר"ח ופר"ת). בית הבסות שניקבו שני העורות שלא כנגד זה כשרה דמינח ניחוי דומיא דקרקבן דלקמן ריש סי' מ"ט וכ"כ בש"ך שם וע"ל סי' ל"ו סוף סק"ב. ודע דלפעמים ימצא מקום כפול בכרס ואותו אינו בכלל דין בה"כ וכל שניקב א' מהן מעל"ע טרפה (רדב"ז סי' רכ"ז ח"ב באורך).

אם נמצא מחט בדופן בה"כ על ארכו של מחט אפ"י מצד אחד ומבפנים טרפה (ש"ד ורש"ל וט"ז) וכ"כ פר"ח ואין זה עיקר לדינא ומיהו אם הוא תחוב מצד א' מ'בחון לאורך דופן בה"כ יש להטריף עכ"ל ובתשובותי כתבתי 1 דבניקב מבפנים לארכו אף משני צדדין כשר כיון שלא ניקב לחוץ והכי מוכחי דברי הפר"ח ומיהו אי איכא ק"ד מ'בחון נגד המחט טרפה ע"ש וע"ל סי' מ"א ס"ק כ"ו וכן יש לדייק מ"ש רמ"א כאן מחט או קוץ וכו' ולא נתחב בהם כלל וכו'. (לח) ורש"ל כתב דבניקב מצד א' חלודה לא מעלה ולא מוריד וגם כ"כ בשם הר"מ מ"ץ דבחלודה באמצע המחט כשר והב"ח מ'טריף בכל ענין (ש"ך) והפר"ח כ"כ דבראין דברי הב"ח שלא לחלק מ'מחט (בר" דט"ס הוא וצ"ל מקורט) לחלודה ואף בחלודה באמצע המחט יש להטריף ע"כ והפר"ח כ' דבניקבה משני צדדין בין שהחלודה באמצע המחט בין בחודה של מחט בין סביבות הנקב בכל גוונא טרפה אבל בניקב מצד א' אין לחוש לחלודה כמו שמוכיח דברי רי"ז מאריה דהאין דינא ע"ש. 2 וכן יש לדייק קצת מדברי מר"ן בש"ע שהסמיק דין זה לדסמיק לו דמירי מעל"ע ודוק וכ"כ שהבין רמ"א כן.

ה"ש שלום יצחק הלוי

1 ז"ל שם ואם נמצא המחט תחוב מבפנים בארכו של כרס אף שעבר מעל"ע כיון שלא ניקב לחוץ כשרה (שו"ת ח"ב סי' כ").

א"הרשב"א נחטוב יב א קטן שמצא מחט תחוב בכרס יש להחמיר ולאסור על פיו אם הוא חריף לידע ולכוין בדברים אלו. (מג) ס"ר ר"ד

זבח תורה

(לט) מספק דחשינן שמא נקבה א" מהאיברים הפנימיים שנקיבתן במשהו וא"א לעמוד על ספיקן בבדיקה (תו" והר"ן ומרדכי) ואי איכא ספיקא אחרנא הוי ס"ס וכשר (פר"ת).

ודע דמשמע מל" הרמב"ם דמצד א" היינו מצד חוץ דהיינו צד הפונה לחלל הבהמה שהרי במשני צדין כ" ואם ניקבה נקב מפולש לתוך חלל בה"כ וכו' ונר" שלזה נתכוון הראב"ד בהשגות ואפשר דטעם הרמב"ם משום דס"ל דמחט הנמצא בחלל הגוף כשר ע"י בדיקת החלל לראות אם ניקב אחד מהאיברים שנקיבתן במשהו כמ"ש בפ"א וסמך רבי" שלא זכר כאן בדיקה על מ"ש פי"א (עב"י וכו' מ) וע"ל ס"ק ל"ו מ"ש בשם הפר"ת בחידוש שני. (מ) לפי שדרך הושט לבלוע ודרך שם נכנס עם האוכלין אלא שנסתם הנקב שע"כ א" מהנקבים נסתם וא"כ תולין במה שדרכו ועוד העמידנו על חזקתו דעוף זה בחזקת כשרות לגבי נקבים אלו עומד (ב"י רשב"א). (מא) כ" רש"ל דלדעת רשב"א לעיל בס"ח דצריך לבדוק ה"מ בכרס ומסס ובה"כ אבל קרקבן דעורו עב אף הרשב"א מודה דמוקמינן ליה בחזקת כשרות. והפר"ח והש"ך כתבו דצריך לבדוק, וכל שהורח או נמלח טרפה מספק ע"ש. ולפי" צריך לבדוק אם היה עליו ק"ד מבחוץ ולפי ד" רמ"א דלעיל ומ"ש שם ס"ק ל"ג יש להקל. (מב) וכתב רש"ל הטעם דאוסר בכה"ג בקרקבן משום שהבשר שמבחוץ ראוי להתרפאות יותר שעורו רך מעור הפנימי שהוא קשה קצת ומאחר שאינו ניכר מבפנים בודאי בא מבחוץ (באה"ג) וכל שיש שום היכר מבפנים כגון שיש ק"ד מבפנים ולא מבחוץ כשר (ש"ך פר"ח) וד"ה הפר"ת להכשיר בבדיקה כד" רמב"ם ואז מותרת מדין ס"ס, ספק דרך ושט נכנסה ואת"ל דרך קנה, ספק נקבה אבר דמפסיל וכו' ע"ש. (מג) דכל שנמצא המחט, רגלים יש לדבר וכעין גילוי מלתא בעלמא הוא ואפי" להוציא ממון האמינוהו בגלוי מלתא כדתנן ספ"ב דכתובות נאמן הקטן לומר זכור אני בפלונית שיצאת בהינומא וכו' (רשב"א סי" ר"ד) וה"ה כשנמצא המחט בריאה (כנה"ג סי" ל"ו בהגהת הטור אות ס"א) והרב זו"ת חלק עליו להכשיר ע"ש ומסיק ולכן לענין מעשה היכא דבא המחט לפנינו בלי חלודה ואין ריעותא בריאה פשיטא דכשרה ואם חלודה במחט ויש ריעותא בריאה טרפה ואמרינן דאשתמיט מעיני הבדוק ואי ליתה לריאה קמן אחזוקי איסורא לא מחזקינן כיון שיצאה הריאה בחזקת היתר אפי" היתה המחט חלודה דאלו היתה תחובה מחיים לא היה נעלם מעיני הבדוק ע"ש.

גוי שהיה עושה מלאכה אצל הישראל בהפשטת הבהמות ובא ואמר לישראל מסמר זה מצאתי בכרס הבהמה והראה לו במקום שלא היתה הבהמה נטרפת אפ"ה טרפה דאין לסמוך על דברי הגוי להתיר אלא לאסור (מהרמ"ם סי" ס"ו) והט"ז השיג עליו דהפה שאסר הוא הפה שהתיר והפר"ח העמיד דברי מהרמ"ם והפר"ת הכריע דאם הביא הגוי המסמר ואמר שמצאו במקום פלוני במקום שאינו מטריף כשרה כד" הט"ז אבל אם אומר בדיבור ראשון שמצאו תחוב בכרס ואח"כ בשאלה השנית אמר שמצאו במקום שאינו מטריף יש להטריף כד" מהרמ"ם כיון שבדיבור ראשון לא פירש שהוא במקום המותר הרי הוא בחזקת איסור ובאמצעות רגלים מוכיחות, ותו לא מהימן בדבורו ע"ש.

ממירח

דרכ נהמן חולין
מ"ג כ"ס יכרב
אסי וכמר זוטרא
משמיה דרב ספא

לחוס' סס מ"ט
והרא"ש וסמ"ג
סור מהחוספ"ר
לס דף מ"ח וכו'
ה"ה ר"ן סס' הג"ח
סס

ממ דיני טרפות בקרקבן וכו' ה' סעיפים.

א הקרקבן ייש לו שני עורות (א) * ניקב זה בלא זה כשר עד
שינקבו שניהם זה כנגד זה = אבל אם ניקבו זה שלא כנגד
זה כשרה: (ב)

ב : ניקב ושומן שעדיו סותמו כשר: (ג) הגה"ה וכו' - אם ילא
ניקבו כל שני העורות אפי' שלא נשאר רק מעט משור החילון
שלא ניקב שכשר (תה"ד סס"י קס"ה): (ד)

ג דאם נמצא מחט תחוב בו מבפנים ידיו כדן מחט שנמצא
בהמסס ובה"כ: (ה) הגה"ה אם המחט נמלא צפוני הכשר
ולא כיכר צפנים ולא מבחוץ (ע"ל סי' מ"ח): (ו)

ד ה זה שהבשרנו בניקב עור החיצון יבדו דוקא בניקב מעצמו
מחמת חולי דאי פחתת קוץ או מחט טרפה דחישין שמא
ניקב אחר מהאברים הפנימיים שנקיבתן במשהו ואם לא היה
מכ"א אם הנקב מחמת קוץ או אם הוא מחט חולי תולך להקל: (ז)

זבת תורה

סימן מט (א) עור הכיס בפנים ועור הבשר (ט"ז ופר"ח). (ב) דכיון דמינח ניח
בדקאי קאי לא מתרמו אהדדי וכניקב זה בלא זה דמי (פר"ח) וע"ל ריש
סי' ל"ו ומש"ש.

כתב פר"ת מ"כ בש"ד ואותו בשר שלמעלה מן הקרקבן ספק אם הוא מן הקרקבן
וטרפה אם ניקב או מן הזפק וכשרה אם ניקב וכו' ורמ"א מביאו סוף סי'
ל"ג ולפ"ז אי איכא ספיקא אחרינא שרינן לה מטעם ס"ט ודו"ק. (ג) ואפי' שומן
דק מהני (פר"ח) וע"ל סי' מ"ח סק"כ וסיים וכן עיקר להכשיר בכל גוונא ע"כ
פי' בין ע"י חולי בין ע"י מחט ועיין בש"א סי' ס"ב וכן מוכיחים דברי רמ"א
ומר"ן הש"ע דהרי דין זה שכ"מ ר"ך הוא מהתו' והמרדכי ששם מקור דין זה, ושם
כתב המעשה ע"י מחט ע"ש, שו"ב מצאתי בש"ך שפי' אפי' המחט תחוב בנקב וחלב
טהור סותם כשרה ע"כ ועיין ש"א שם שדחה דעת הדיין שהיה דן להחמיר ונר"
דו" הדיין היא כדעת כנה"ג שכתב' בסי' ל"ו סוף ס"ק כ"ז גם בס"מ מנ"י סוף כלל
צ"ו כ" שד" כל הפו"ן כן דלא כבאר עשק סי' ס"א שמחמיר מסברת עצמו דדוקא
כשהנקב בלי מחט ואלו ראה דברי התו' והפוסקים, לא היה קשה בעיניו עש"ב. (ד)
ע"ל סי' מ"ח ס"ק כ"ג (ה) ואף לענין ניקב כולו אם נמצא עליה ק"ד טרפה ואם
לא נמצא עליה ק"ד בידוע דלאחר שחיטה וכשרה שרינו שוה לדין בה"כ וכו' כ
רדב"ז סי' נ"ח (פר"ח ופר"ת נגד ט"ז דמחמיר בניקב מב' צודין (ו) סעיף י"א. (ז)
משום דהו"ל ס"ס ספק ע"י חולי, ואת"ל ע"י קוץ, דלמא לא ניקב אבר פנימי
(פר"ח ופר"ת והוא מהב"י) והקשה ט"ז מהך דפסק רמ"א סי' ל"ג ס"ד שאם ספק
אם ניקב עור הפנימי של ושת בקוץ טרפה, ואמאי, הא איכא ס"ס, ופר"ח תירץ

ה ואם תולעים יוצאים מהקרקבן כשר' דלאחר שחיט' פריש: (ח)
 ג דינים כלליים בנקיבה האברים וכו' ג' סעיפים.

א כל אלו הנקבים אם יש במה לתלות כגון * במבחה או בזאב
 שנמטן תולין בהם (א) ואם אין דבר לתלות בו וספק אם ג' יקב
 מחיים אם לאו: נוקבין נקב אצלו ומדמין זה לזה ואפי' אין
 דומין ד אם משמשו בידים בנקב הספק (ב) ימשמשו גם בנקב
 שעושים לדמותו בו אם דומין לאחר משמשו כשר' (ג) הואין
 מדמין אלא בפ'רם ובדקין (ד) אבר לא ברב וטחול וקרקבן (ה)
 הג"ה וע"ל סי' ל"ו כילד נוהגין (ו) כל מקום שאין יכולים לתלות
 שנעשה לאחר שחיטה אע"פ שהוא טרפות שיש לו בדיק' אם לא
 בדקוהו או שאין יכולין לבדוקהו: הוא כספק טרפה ואוסרין אותה
 ולא אמרינן נשחטה הותרה אלא בדבר שנוכל לומר שנעשה הריעותא
 לאחר שחיטה ולא ילאתה מחזקת מחיים: (ז)

ב וכל אבר שאמרנו שאם ניקב במשהו טרפ' כך אם ניטל
 כולו טרפה בין שניטל בחורי או ביד בין שנברא חסר

זבה תורה

דשאני ושט דאכלה ופעיא ביה מסתמא כיון שניקב הפנימי ע"י קוץ גם נקב החיצון
 ולא מקרי טפא וכו' ע"ש ועיין פר"ת שגם הוא תי" קושיית הט"ז וכתב פר"ח
 מסתברא דהא דתלינן הכא להקל הוא כשהנקב באיברי' הפנימיים לחודייהו אבל
 אם היה נקוב מצד חוץ טפי איכא למתלי בקוץ מע"י חולי וכמ"ש סי' מ"ב סק"ה
 וע"ל סי' נ' סק"ז ע"כ.

קרקבן שנמצא מחט תחובה בו ולא נמצא עליה ק"ד אעפ"י שיוצא לחוץ הרבה
 דליכא לאסתפוקי שיצא אחר. שחיטה כשרה (פר"ח נגד רדב"ז סי'
 קמ"ב דמטריף).

מחט שנמצא בקרקבן ועובר מעבר אל עבר כשיעור חצי אצבע ולא ניכר אלא
 אחר הבישול ובשעת מליחה שטיפה והדחה לא ניכר ולא הרגישו בו כשרה
 דתלינן שאח"כ נפל המחט לתוך הקרקבן שכיון שהוא ארוך כ"כ שהיה עובר מעבר
 לעבר כחצי אצבע אלו היה שם קודם בישול א"א שלא ירגישו בו (פר"ח נגד רדב"ז
 סי' נ"ח) וע"ל סי' מ"א סוף סק"כ, ועיין מ"ש הפר"ח בקו"א משם בה"י, ומסיק
 הרב שם וקרקבן שנמצא מחט תחוב בו אחר שנתבשל אין להתיר רק בהפמ"ר
 כיון שאינו נקוב לחוץ לפנינו אבל אם ניקב לחוץ מעט טרפה. ואם נמצא המחט
 מונח על הקרקבן ואינו תחוב תלינן שנפל שם אח"כ ואפי"י יש חלודה במחט אין
 בכך כלום דחלודה מעלמא אתיא וכן עיקר ע"ש. (ח) ע"ל סי' ל"ז ס"ו.

סימן ג (א) ע"ל סי' נ"ז ס"ק י"ז שם כתבתי דתלינן בזאב אפי"י אשתכחן כמה
 נקבים דאמרי" כמה פעמים הרבה נטל והניח גם אם אירע שהקיפו ולא
 דמי, אזלינן בתר חזקה דכשרות (פר"ת). (ב) ומן הסתם אנו תולין דמשמשו בנקב
 ראשון (פר"ת). (ג) אבל אם ברור לנו שלא משמשו בספק לא ימשמשו בשני (שם
 וכ"כ ב"י).

מסקנת הגמרא
 כרב אלה בר נחן
 חולין ד' מ"ט
 כדפשט רב הונא
 ס' ד' ט' ז' מ"מ
 דרב שימי בר חייה
 ש' ג' ד' כרב משרשי
 כריה דרבא י"ט
 כש' הר' יונה ושלום
 הסכי' אביו הרא"ש
 וכ"כ הרשב"א כס'
 התוספות וכ"פ ר'
 ירוח יל' הרמב"ם
 נפ"ו מה"ש וכ"כ
 התוס' והרא"ש
 והר"ן אמשנה
 דרש ס"ג דחולין
 [לעיל כס' מ"ג]

י'סר כש' הרשב"א
 ה'רמב"ם כפ"ה
 מה"ש ודייק זה
 מדמנו החסירה
 והנשלים כשתס
 כשמו ח' טרפות
 שנאמרו למש' מסני
 ש"מ שאין דינס
 שיה חו"ה ס'
 קע"ז ואז"ה דהכי
 קי"ל ומביאס ד"מ
 ופ"ל ס' ז"ד ס"ק
 ח' ס' ה'רשב"א
 כת"ה והג"א כסס
 ר"ת וס"פ

(ח) וכן אם נברא בשני אברים מאותו אבר מרפה שכל היתר
 כנמול' חשוב (ט) (חזן מטחול שניטל כשר * וניקב כסומכיה טרפה
 וכי שאמרנו בו אם נברא חסר מרפה כל שכן אם נישר ביד
 וכי שאמרנו בו אם נישר מרפ' ה"ה לנברא חסר ח ויש מכשירי'
 בזה (יורד) ובהפס' מרובה יש לסמו' אמכשירין ד"ע:
 ג כל אבר שנקיבתו או חסרונו או נטירתו פוסל * אם נתמסמם
 פסול. הג"ה ואין שאין אלו נקיטין כל שנשתנה מראית הנשר
 לריעותא הוי כניקב שס (הגמ"י ומרדכי): (יא)

זבה תורה

נקב שקודם שחיטה, פתוח, ושל אחר שחיטה, אינו פתוח (ב"י ב" רוקח). (ד)
 וה"ה לכל איברים שנקב שלהן דק (פרישה). (ה) ובעל העטור כ" דגם באלו
 נמי מדמין דהכל בכלל בני מעים עיין טור וב"י) וכ' הפר"ת שכ"ד רש"י והוא ז"ל
 הכריע שבקרבן כוותיה דרש"י והעטור מכרעינן דבכלל בני מעים הוי דהפרש
 עובר דרך שם. אבל טחול ולב לא הויא מלתא פסיקתא דאין מקיפין אלא ספיקא
 הוי וכל שיש ספק אחר מקילינן ע"ש. (ו) אם אין יכולים לתלות שנעשה אחר
 שחיטה דאזלינן לחומרא (לבוש). (ז) עיין ש"ר שהאריך ומביא דעת מהר"ם
 מלובלין סי' ס"ו דחולק על רמ"א וכ' דלא ירד לסוף דעתו ומסיק דכל היכא דאיכא
 למתלי להיתר ולאיסור בהפמ"ר תלינן לקולא, ושלא במקום הפמ"ר תלינן לחומרא
 אפי"י היכא דלא אתיליד ריעותא אלא לאחר שחיטה, וכן אפי"י היכא דאתיליד
 ריעותא מחיים יש לתלות לקולא בהפמ"ר היכא דלא שכיח האיסור טפי מההיתר,
 ומ"מ יש להחמיר בזה כדעת רמ"א בהג"ה והיכא דהיתר שכיח טפי תלינן אפי'
 מחיים לקולא ע"כ ועיין פר"ח סי' כ"ט סק"א (בה"ט). (ח) וה"ה אם נברא נקוב
 וכמ"ש סי' מ"ג סוף סק"ג (פר"ח).

אווזא שהיה העור שלה שלם מבחוץ על פני כולה והיה נר" גומא עמוקה כרוחב
 ב' אצבעות באמצע הבטן ע"פ ארכה והיה ניכר שיש שם חסרון מבפנים
 תחת העור ונפשט העור ונמצא שאותו עצם אמצעי הכולט באמצע כמו קרש דק
 שהבשר מב' צדדיו היה נסדק ונחלק על פני כל ארכו באמצעו ממש ובאותו הפסק
 שהיה ביניהם היה נר" מבחוץ הלב והכבר כאשר הם שוכבים בחלל הגוף והיה
 נראה שנעשה כך מתולדתו, בס"צ צ"צ סי' ע"ו העלה להכשיר ואף אם העור היה
 נקוב מבחוץ הו"ל כספק ניקב ע"י חולי או קוץ דתלינן להקל וכדלעיל בסי' מ"ט
 ואין זה מחזור דכל שניקב מבחוץ מסתמא נעשה ע"י קוץ ולא ע"י חולי אבל
 כשהעור מבחוץ שלם טפי איכא למתלי שנעשה ע"י חולי או תולדה, וא"כ יש
 להכשיר מס"ס, ספק ע"י חולי, ואת"ל ע"י קוץ, שמא לא ניקב א" מהאיברים
 הפנימיים (פר"ח). (ט) והו"ל כניטלו שניהם עיין סוף סי' מ"א (פר"ח). (י)
 הרמב"ם פ"ח ודייק שם מדמנו החסירה והנטולה בשתים כשמו ח' טרפיות, ש"מ
 שאין דינם שוה והב"י והפר"ח והפר"ת פסקו כסברא קמיתא להחמיר מדפסקו כל

נא יין מחט או קיץ שנמצא בבהמה וכו' ד' סעיפים.

א *קיץ או מחט שנקב לחלל הבהמה או העוף חישנין שמה ניקב אחד מהמקומות הנקייבתן במשהו וטרפ' (א) *ולפי כל האברים ששנינו בהן שאם ניקב מצד אחד כשר כרב ועובי בית הכסות וקרקבן אם הנקב מצד חוץ דוקא כשניקב מחמת חולי אבל אם הוא מחמת מחט או קיץ טרפה. הגה"ה ולא הוא ספק אם נעשה ע"י חולי או קיץ ומחט כשר (אם מועד) וע"ל סי' מ"ט (וב) יכ"ט שיש להכשיר בכהאי גוונא בניקב העור והנשר עד החלל (ג): *ומיהו אם נקב הקיץ לפנינו ונשחט' הבהמה ונמצא הקיץ תחוב לפנינו מדופן הבהמה לא האברים נראין הדבר'י שלא נקב במקום אחר (ד) לפי' אם פגע ברב וכיוצא בו ולא נקב לבית חללו כשרה:

*תימור' דרכ מחמ
חולין דף כ"ג כ"ג
הרשב"א בחשונה
גטור כ"ט הרשב"א
הרשב"א שם על
סי' רע"ה יאהא דר'
מחמ ה"ה ר"ה
אההוא מחמ
דלישחט' בחיתוכ'
ככבדא שם מ"ה

ב *הא דמטרפינן דוקא בקיץ או מחט שהם דקין (וא"ל לנדוק אחר נקב משהו) אבל בקנה וכיוצא בו (ד) כשר עז ידי בדיקת האברים שנקייבתן במשהו: (ה)
ג *האם הקיץ או המחט לא נקבו לחלל אפילו כוורו טמון בבשר כגון פניך שהיא עבה כשרה ואפי' צד העב שר מחט כלפי פנים: (ו)

זבח תודה

הפ"י להטריף בשני כבדים ממילא סברי כהרשב"א דלא כהרמב"ם, וסיים הפ"י וכל ספק דהוי ביה אזלינן לקולא דהוי ס"ס וע"ל סי' נ"ד סק"ט ובש"ך שם סק"ט ובסי' מ"א סק"ט ו.

תרנגולת שיש בעצם גלגולתה חטוטרות נתב' דינו בסי' ל" סוף ס"ק י"ב. (יא) דוקא נשתנה הבשר ממראיתו אבל כשאין רואין שנוי בשר אין לחוש (בה"ט ב"רש"ל וע"ל סי' מ"ח ס"ק ט"ו וע"ל סי' נ"א סק"ח).

סימן נא (א) עס"י מ"ח ס"ח ודעת בה"ג ורמב"ם פ"א דכשרה ע"י בדיקה וכתב הב"ח דדעתם דדוקא שהקוץ נקב לחלל סמוך לשחיטה דלא עלה עליו קרום, והפ"ח השיגו דאף דלא נודע, יש לו בדיקה ולא חישנין לקרום וכו' וסיים שהעיקר כפסק מר"ן. וז"ל פר"ת ובכה"ג מכרע מלתא דלא סמכינן אבדיקה כיון דלא ידוע דרך בא בו הקוץ והמחט ע"כ וע"ל סי' נ"ז ס"ק מ"ח. (ב) ס"ד ומש"ש סק"ז. (ג) ומ"מ צריך בדיקה נגד הנקב (ש"ך ופר"ח ופר"ת). (ד) ואפי' לא ראינו תחלה ליהיבן נקב אלא כל שראינו שנכנס המחט מבחוץ עד הלב ותחובה עתה בלב תלינן דלא נקב רק נגדו ולא במקום אחר וכשרה וכן עיקר, (פר"ח ושכ"כ ד"מ דלא כב"י) עוד כ' דכל שיש היכר מבחוץ בדופן הצלעות שידוע שבא המחט מחוץ לצד פנים ותקוע עדיין מקצתו בדופן מודה הרשב"א דכשרה דמי מכוונא לחזור וליכנס בדופן למקום שנכנסה בו מתחלה מבחוץ לחלל הגוף וכ"כ ב"ח ורש"ל והש"ך והכי

יורה דעה הלכות טרפות נא קמא באר הגולה

ד והענינה דבר שנוקב בני מעיה כגון מורט של חלית (כלשון ישמעאל חלית) (ז) וכיצא בו טרפה (ח) ואם הוא דבר שספק אם נוקב טרפה מספק:

זבח תורה

נקיטנין עכ"ל. ואין חילוק בין קופא לבר או לגיו ובין קטינתא לאלימתא 1 (ש"ך ב" מרדכי) והפר"ת החמיר בקלישתא עש"ב. (ד) דבר שהוא עב. (ה) ואם היה הקנה מרוצץ ואית ביה קסמין דקין חישנין דלמא נקבו הקסמין אחד מאיברים שנקיבתן במשהו (פר"ת). (ו) לפי שדרך הבהמות להתחכך בכתלים ואפי" נכנס דרך קופא, דוחק ועובר בעומק הירך (הרא"ש) ודקדק ב"ח דדוקא בבהמה אמר' הכי אבל עוף אין דרכו להתחכך וט"ז כ' שגם בעוף אין לאסור שגם העוף נכנס לפעמים בכותל למקום צר לסיבה שרוצים לתפסו או לשאר סיבות והפר"ח דחה ד' הט"ז דהוי מלתא דלא שכיחא ע"ש. והפר"ת הכריע דאית לן למתלי בעוף כמו בבהמה דגם הוא זמנין טובא חזיתיה מתחכך ומתעפר בארץ ע"ש. ונר" דעתו שם להחמיר כל דצר החר יוצא ממנו כל דהו לחוץ מעובי הדופן לצד החלל ע"ש ונלע"ד דזה תלוי למראית העין של המורה ואז יוכל לשפוט להתיר או לאסור.

אורזות פטומות שבצד הפנימי במקום הפשטת העור מהבשר נמצאו שני חללים קטנים סמוכים זה לזה ובתוכם היו מונחים כמו נוצות מקופלות וקרום היה מכסה אותם וקצתן היו בלויים ורקובים והשאר תבניתן וארכן היו כשאר נוצות האורזות כשרים (פר"ח ב' א"ש וב"ח וכן עיקר דלא כש"י) דמתוך רבוי שמנה לא היה כח בטבעה להוציא גידול הנוצות לחוץ וגדלו בפנים (ט"ז). (ז) שודאי נוקב (רמב"ם) ואף אם שחטוה תכף ומיד אחר שאכלה קורט של חלית טרפה דכיון שסופו לינקב כנקוב דמי (פר"ח) ודעת הפר"ת סי" ס" סק"ב להכשיר אי עבדי לה סמי דלא נקיב הגם דהשתא לא עבדו לה מידי דרפואה אם שחטוה קודם שתיקוב ע"ש. אבל השורש והעלין אינן נוקבין (מבי"ט סי" קנ"ז) ואי הוו קרטין עם העלין יחד, ולא חזו דאכלה אלא עלין ואיכא ספיקא אי אכלה קרטין בהדי עלין הוי ספק דאורייתא ולחומרא. אבל אי הוו מוחזקים העלין בלא קרטין אין מקום לספק (פר"ת) והבלדור שמלעיטים לתרנגולים חלית הוא ולא קורט אבל אי מלעיטין לה קורט אה"נ טרפה עיין פר"ח ופר"ת) וכל עשב שאומרים הרופאים שהוא ודאי נוקב לא סמכינן עליהו לאסור ולכתחלה חשינן לבדוק (פר"ת שם) (ח) ולד" הרמב"ם מתכשרא בבדיקה אבל לדעת רש"י לא (ב"י) והפר"ת הכריע דאף לד' רש"י קיימא בבדיקה על הספק דלא אסר רש"י אלא במחט וקוץ ודאי טבעו לנקוב אבל עשבים וסממנים דאית בהו ספיקא שפיר מצי למבדקה ואצ"ל בהיכא דתכף דאכלתו שחטוה דודאי כשרה. ובהיכא דבדקו ונמצא דנשתנה הבשר לריעותא הוי ספק טרפה לד" ההג"ה בסוף סי" ב" דלא בקיאין בנתמסמס וכגון דא צריך לאודועי דלאו כל שנוי מראה מטריף אלא דוקא שנוי מראה שוירה כמין לקות אבל בהרות בהרות לבנות או אדומות והעור חזק ובריא לא מטרפינן בהכי ולזה אותם

יורה דעה הלכות מרפות נב

א"מנה חולין דף
ל"ו כ"מסוכח
דחננוח דריכל
וגריחת סס
ג"ס ר"מיתח
ד" יוחנו וכו'
סס ה"פ"ג סס
והרש"א' כ"ע"י סס
ונפשה יסור ת"ס
כסס הרש"א סס
כגמח דף כ"ו
וכחוקיה וכדחפסר
סס כגמח

נב דין עוף שנפל לאור ושנוי מראה באיברים וכו' סעיפים.
א אעוף שנפל לאור ונחמרו (א) בני מעיו בונשנתו הרב וקרקבן
וכבד שדרכן להיות אדומים והוריקו פפגתי (ב) גאו המעים
שדרכן להיות ירוקי' האדימו טרפ' ד אפי' במשהו מדה שנסתנו
הואפילו לא הניעו וחדל כיון שנסתנו מחמת טבנת אש סופן
לינקב (ג) והכבד אין השנוי אוסר בו (ד) ואא"כ נשתנה כנגד
המעים ודהיינו בראש הדק שלו וכלפי פנים (ה) האו אס הוריק
כנגד המרה (ו) או כנגד כל מקום חיותה (ז) טאבל הריאה אין
חוששין לה (ח) מפני שצלקעות' בנינות עליה : (ט) הגה"ה וטחול

זבח תודה

בהרות שנמצאו בבני מעים של בהמה שאכלה מין עשב שקורין בל" ישמעאל
כלא"ך לא מטרפא בהכי ואין למורה אלא כפי שכלו וביתנו וצריך המורה שיהיה
משכיל בעניני הטבע מעט וכו' עש"ב ועיין תשו' המבי"ט סי' קנ"ו מחלוקתו עם
מר"ן ז"ל וע"ל סי' ל"ג ס"ק ל"ה.

סימן נב (א) לשון שרפה מל' חמרמרו מעי וי"ג בדל"ת וכן גורסים וחומדת את
בני מעיו מל' לחם חמודות עיין רמב"ם פ"ז דסנהדרין ובחולין פא"ט
וכן גיר' רבי' האיי זכרו הרד"ק בשורש חמד וכתב ספר המספיק שהעיקר ברי"ש.
(ב) שכל שהאש מוריק, ככרתי הוא מוריק והיינו גזון וירד"י אבל כביעתא שקורין
אמאירילי' כשרה וכ"כ הר"ן ב" הרא"ה הביאו הב"י וכ"נ דעתו כאן אבל הרשב"א
כ" כבד דוקא ירוק ככרתי אבל ירוק כביצה כשר דשבח הוא ומחמת שמנו, אבל
ירקות דלב וקרקבן בין כביצה בין ככרתי וכ"ד הרמב"ם בפ"י המשניות ואעפ"י
שסתם לאסור בכבד, מייירי הרמב"ם בעוף כחוש וכן עיקר להחמיר ואין להקל כלל
כסברת הרא"ה (פר"ח ושכ"כ ב"ח ורש"ל וכ"פ פר"ת ועיין ש"ך דכ" דדעת
הרשב"א דאפי' בעוף כחוש שרי ירוק כביצה דרבייתיה הוא. (ג) אבל אם האדומים
הוסיפו באדמומית או הירוקים הוסיפו בירקות כשרה (ב"י פר"ח ב" הר"ן)
שבמעט חום מוסיפין המראה שלהם ואין זה מכוה (לבוש). (ד) פי' שאין איסורה
מחמת עצמה דהא אפי' ניטלה כשרה אלא מחמת המעים הסמוכים לה (לבוש). (ה)
ולא שכנגד הצלעות שכיון שלקתה כנגד המעים אפי' בכל שהו ודאי לקו גם
המעים אפי' הם לפנינו ואין רואין בהם שום ריעותא אפ"ה טרפה דכל שהוריקה
כנגד מעים בידוע ששלט האור בהם אלא שאין ירקות ניכר בהם כמו בכבד (לבוש)
ודלא כתו' שכתבו שאם הם לפנינו סגי בבדיקה (פר"ח) אבל ראשה הא" למעלה
שלא כנגד המעים והוא הראש הגם שבה מקום שהיא תלויה בו וכן הצד החיצון
שהוא כלפי הצלעות הוא שלא כנגד המעים הדק ואפי' נמצאת באותו צד ירוקה
בראשה הדק כשרה (שם ב" רשב"א). (ו) אפי' במשהו דהוי כאלו ניקבה המרה (לבוש).
(ז) דהיינו שהוריק סמוך למקום חיותה בכדי שאם ינטל מקום הירקות לא ישאר
כזית במקום חיותה טרפה דחום המכוה יורד כנגדו והרי הוא כנטול (שם ור"ן).
(ח) אפי' נפלה בפנינו ואפי' רואין שהוריק תולין בדבר אחר (שם). (ט) וא"א

דרכ 'מימרא
שמואל א"ר חייא
סס דף נ"ו
וכדעת הרא"ש
כמ"ס הסור
במימרא דרב
נחמן בר יצחק
סס לטור נכס
הרשב"א ור'
ירושם

שהוריקה בסומכיה אפילו רק משהו טרפה שסופה לינקב (ב"י לר'
הרשב"א): (יור)

ב י הא דשנוי פוסר באברים אלו דוקא כשעמדו בשנוי אחר
ששלקן (יא) אבל אם שלקן וחזרו למראיתן כשר: (יב)

ג יא לא נשתנו אברים אלו ואירע ששלקן ונשתנו טרפה
(יג) כיון שנפלה קאור: (יד)

ד לאין ירקות פוסל בכבד של עוף פיייתי שיש בטינו מדברי
שכל המדבריים כבדן ירוק פפנתי: (טו)

זבח תודה

להחמיר שרוב ריוח הצלעות מגין עליה שצלעות העוף אינן שוכבין על רחבן
אלא על חודן וכולן רחבן לפנים והריאה נחבאת ביניהן (רש"י).

ודע דרש"י ור"ן מטריפין בריאה שהוריקה ככרתי דהא חזינן שלא הגינו הצלעות
ובהפמ"ר יש להקל כסברת רמב"ם ורא"ש (פר"ח). (י) וסברת הרבה מהאחר'
להכשיר בדין זה דכבר נת' סוף סי' מ"ג דאין נקב פוסל בטחול העוף ועיין פר"ח
ופר"ת. (יא) מעט וממרסין בהם (רמב"ם פ"ז) וכ" ה"ב"ח דס"ל דמבושל הרבה
כסתם שליקה שבש"ס אין השנוי ראייה לאסור ולא החזרה ראייה להתיר. והפר"ח
כ" שאין להקל שהתוס' פר' כל שעה כתבו דשלוק טפי ממבושל והפר"ת כתב דלא
כתב רמב"ם שהשלק הוא בשיל ולא בשיל אלא לחומרא דהיינו שנמצאו
משונים ואנו באים להכשירם ע"י שלק אם לא חזרו למראיתן בשלק מעט טרפה
אעפ"י שאם תשלקם הרבה יחזרו למראיתן אבל כשנבוא להתיר כשלא ישתנו ע"י
שלק כגון שראינוה שנפלה לאור ואין ריעותא במראיתן כמ"ש בס"ג ואירע ששלקן
אוסרין הגם שנשתנו אחר שנשלקו הרבה ע"ש. ומורי נ"ע כ" דהש"ע והפ"ו
דסתמו משמע דאין חילוק בין מעט להרבה והיינו דלא כרמב"ם ז"ל. (יב) דאמרינן
קוטרא הוא דעייל בהו מעיקרא ועכשו הלך לו מחמת המים הרותחין (לבוש). ואע"ג
דלא חזרו לגמרי לגוון הראשון כשרים דאם איתה שהוא מחמת האש, ע"י
השליקה היה מוסיף בשינוי המראה דרב"ז בחדשות סי' רל"א מדקדוק ל" הגמרא
דרש"י ע"ש.

כבד שהיה ירוק ככרתי ושלקוהו וחזר למראיתו מבחוץ ולא מבפנים כשר כיון
שלא נפל לאור בפנינו איגלאי מלתא דמחמת חולי הוריק ולפי' חזר עורו
למראה כבד ומבפנים עמד בשינויו שאלו היה מחמת האש, עיקר האש ושלטותיה
הוא מבחוץ (פר"ח).

מצאה האשה ירקות בכבד ולא ידעה אם היא נוטה לאורם, גם לא ידעה אם
הוריק במקום הפוסל, גם לא שלקתו ונאבד הכבד כשרה מדין ס"ס, ועוד
דבחזקת היתר עומדת כל שלא נודע הטרפות (ריק"ש) ופר"ח מטריף. (יג) ומ"מ
מותר לאכלם צלויים ולא חשינן שאם (היה) שלקן שמא היו משתנים דאחזוקי
איסורא לא מחזקינן לפי פי' רוב המפרשים. (ט"ז וש"ך ופר"ח). (יד) אבל אם לא
נפלה לאור לפנינו כיון דמקודם לא היו האיברים משונים וע"י השלק נשתנו תלינן
להקל שמחמת השלק נשתנו אבל לק"ס"ו דמטריף כשאינו ידוע לנו שנפלה הוא

באר הגולה

יורה דעה הלכות טרפות נב

ה'ר"ן סס בפירושו
כ"ה ה'ר"ף כ"ה
שהעילסרה בדבר
ג'כפי ג' הגאונים
וה'ר"ף. במימרה
דרבנא סס דף כ"ו
וכן הסכים
הרמב"ם בפ"ו
והרשב"א בת"ה
וכל כו' ור' ירוחם
סטור כ"ה אביו
הר"ש לעת י"א
והרמב"ם בפ"ו
וכן הסכים הרמב"ן
ור' ירוחם
ומהרש"ל

ה' נפלה לאור ואין ידוע אם נחמרו בני מעיה צריכ' בדיקה
ואי ליתא קמן למבדקה אסור: (יו)
ו' נמצא שנוי באחד מאברים אלו אע"פ שאין ידוע לנו שנפל'
לאור טרפה: (יז) הגה"ה ויש מכשירי' כל זמן דלא ידעין
שנפלה לאור, אלא תלין השנוי בדבר אחר (ר"ן ומרדכי ב' נ'אזי"ה
ורש"י ומהר"א' בשער ל"ב) (יח) ויש לסמוך עליהו: (יט)
ז' אין טרפות שנוי אברים אלו פוסק אלא בעוף אבל בבהמה
אין שנוי אברים אלו פוסק אפי' ידענו שנפלה לאור: (כ)
הג"ה ויש חוסרים גם בבהמה בידוע שנפלה לאור ונשתנה מעי'
והכי נהוג (רוב המורים): (כא)

זבח תודה

כשנמצא שינוי באיברים שלא ע"י שלק (ש"ך ופר"ח לתרץ קושית ל"ח ז"ל). (טו)
וכל שיש במינו מדברי ירוק, אפשר שימצא גם ביתי ירוק כענין שהתירו יתרת
בריאה מפני שיש לעזים מדבריות כן (רשב"א ב"י כ"מ) וכ"ה הפרישה דוקא בלא
נפלה לאור והב"ח מכשיר בכל ענין וכ"ה, (ש"ך) וכ"ה פר"ח שכ"ד רשב"א, והפר"ח
האריך ומסיק דאין להקל כשנפלה לאור וכ"פ פר"ח.
ודע דדוקא בכבד אבל לא בלב וקרקבן (ט"ז ב"ת"ה) דאפי' בלב וקרקבן דחיוי
ברייאת דומין הן (פר"ח). (יו) דכל מידי דבעי בדיקה ולא הספיקו לבדוק
טרפה מספק דלא כרש"ל שמתיר מביאו ש"ך ס"ק י"ח (פר"ח) 1 כיון דאיכא
ריעותא לפנינו וליכא למתלי ביה משא"כ בס"ד דאיכא למתלי בתולדה כיון
שבמינו מדבריות שכולן כן א"נ דהתם כיון דאין ריעותא רק בכבד מוכח דהוא מן
המדבריות שכבדן ירוק דאל"כ הו"ל לאשתכוחי שום ריעותא גם בשאר איברים ולא
דמי לההיא דלק' 2 דאינה לפנינו (שם ס"ק י"א לתרץ קושית ט"ז) אפי' ספק נפלה
לאור כגון שהיו שתים ונפלה אחת לאור ושחטו אחת מהן ואין ידוע איזו מהן
צריכה בדיקה, אבל אי ליתנהו למעים קמן למבדקה כשרה משום ס"ס (פר"ח). (יז)
מספק והיא ד"הרמב"ם וכל דאיכא ספק אחרינא מכשרינן (פר"ח). (יח) וב"ד
רא"ש ורמב"ן והרא"ה מביאם פר"ח ז"ל דהכא טפי איכא למתלי בהתיירא
שהירקות מצוי תמיד בכבד מחמת חולי ועוד דהנפילה מלתא דלא שכיחא כי מיד
שתפול לאור, תפרח ותצא, ואם נשרפו כנפיה שלא תוכל לפרוח תשרף במקומה
(פר"ח). (יט) בהפמ"ר (ש"ך ופר"ח). (כ) לפי שעורה קשה וגם עובי הצלעות
מגינות עליה וגם בני מעים קשים ליחמר כי בטרם יחמרו מנפילת האש ישרף
עורה ובשרה (ל"ה הרא"ש פר"ח) ואפי' רואין בהם שינוי מראה תולין בדבר
אחר שפעמים ישתנו מחמת כיחוש ושומן או ד"א שלא מחמת מכה (לבוש). (כא)
וכ"פ פר"ח.

יורה דעה הלכות טרפות נג קמג באר הגויה

נג דין שבר או מכה בבהמה יבעוף ובו ה' סעיפים.

א א נשטמו ידי הבהמה בעיקרן (א) או שנשתברו או נחתכו לגמרי או שיש לה ג' ידיים בשרה (ב) ג אבר העצם (הנשבר) עצמו (עס מטע למטלה מהשפירה) (ג) אסור כשנשבר אם אין עור ובשר חופין את רובו: (ד) הנ"ל ויש מעריפין גם בהמה אם נשטם (ט"ד והג"מ) או נשבר סמוך לגוף (הנא"ס פ' המקשה) ורואין שנלד הדם מעבר לזלעות שרואין שפצרה המכה תוך הגוף (כן משמע בל"ה כלל ב') (ה) והכי נהוג (ו) אבל אין לחוש ליה כל זמן שאין רואין שנגר הדם וא"ל בדיקה (ולמד מעוף דשעיף ב') :

ב וכן בעוף אם נחתכו או נשברו אנפיו כשרה האפי' נשברו סמוך לחבורו לגוף (ז) והוא ששבר העצם החיצון לא יחא בו עוקץ שאם היה בו עוקץ (ח) תבדק הריאה: (ט) הנ"ל

זבח תורה

סימן נג (א) והם רגלים הראשונים (לבוש). (ב) ואע"ג דשמוטת גף בעוף חוששין שמא ניקבה הריאה כדלק" ס"ג, עוף שאני, דריאה של עוף נחבאת בצלעות וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע וכשנשטם גפה מתנתקת הריאה עם הגף (רש"י ור"ן) א"נ דבהמה מתוך עובי הכתף ורחבו ליכא למיחש לנקיבת הריאה (ב"י מרדכי) ואפי' נצרר הדם מעבר לצלעות (פר"ח). (ג) ע"ל סי' נ"ה ס"ה וי"ג. (ד) שכיון שאין עור ובשר חופין את רובו א"א לו לחזור ולהתרפאות והוי כנחתך לגמרי ואסור משום אמ"ה (לבוש). (ה) מפני שאז יש לחוש שמא ניקבה הריאה (שם) והקשה בלבוש מאי שנא מנשתברו מיעוט צלעותיה דכשרה ולא חששין לנקיבת הריאה? ותירץ משום שהיד מחוברת למעלה במצר החזה ושם יש לחוש יותר לריאה שהיא שוכבת שם ונוגעת בצלעות בדוחק ולפ"ז צ"ל הא דמכשרינן כשנשתברו צלעותיה היינו צלעות שלמטה במקום שהחלל רחב אלא דלא איתני הכי בבדייתא וצ"ע ע"כ. וט"ז תירץ דבצלעות לא מחזקינן ריעותא שנכנס השבר למקום אחר משא"כ כאן שאנו רואין שנכנס חוץ לגבולו שהוא מעבר לצלעות על כן חוששין שנכנס גם לריאה ע"כ. (ו) וכתב פר"ח דיש לחוש בבהמת גוי אבל בלא"ה יש להורות כפסק המחבר. (ז) ממש (פר"ת ב' רשב"א) ואפי' נצרר הדם בצלעות והוא שיהא מקום חבורו בגוף שהוא כבוכנא באסיתא קיים דאל"כ הו"ל נשטם (ב"י פר"ח). (ח) ונתחב העוקץ בצלעות (פר"ת ב' רשב"א) ושכ"ד הרא"ש והגאונים. ולא מהני שהיית י"ב חדש להוציאה מידי ספק דאבתי יש לחוש שמא תוך י"ב חדש האחרונים העוקץ שהוא סמוך לגוף ינקוב הריאה ואף בילדה יכולים אנו לומר אחר שנתעברה נתחב הקוץ ונקב הריאה ולכן לא קצבו שיעור י"ב חדש כי אם לדרוסה ונפולה (הלק"ט ח"א סי' רצ"ג) ופר"ח הבאתי דבריו לקמן סי' נ"ז ס"ק ב"ח) ואם נקשר השבר יחדו ידובקו תו ליכא למיחש דהויא הוכחה שלא יצא עצם הגף חוץ ממקום השפירה דאלו יצא לחוץ, לא היה

אכאוקומחל דרכ
הוא בדף נ"ח
למטה דכירות
דף מ' בפין
לקמן סי' נ"ה
כספי' ה' כמה
שנייתו
נמטה בס דף
נ"ו יסור וכ"כ
הרשב"א ור"ן
ור' ירוחם וכ"כ
שהוא דעז
הרמב"ם בפ"ח
מה"ש הנתפסה
שכתב הרשב"א
להר"ם בפסח

בא- הגולה

וכר' יוחנן שם נ"ו
י' מהר"ק כשרש
ל"ה ח"שכלי
הלקט

יורה דעה הלכות שרפות נג

ויש אוסרין אם נשבר סמוך לגוף ואומרים דדינו כשמוט (הנמ"י)
והמנהג הפשוט: שהולשער כרוחב אנדול אפילו בלמנוס כשר (יורה) אם
לא שרואה שגלרר הדם מעבר לללעות אבל אין חוששין לזה ומכשירים
מסתמא (מהר"ק ו"ה ס"י ק"ך) ואין חילוק אם עוקץ בשכירה או
לאו מאחר שחוק מן הנוף אבל אם אין רוחב גידול בין מקום
השכירה לגוף אז הוא טרפה בכל ענין ולא מהני בדיקה הריאה דאין
אנו בקיאים בבדיקה (ש"ד וארוך ואגור) בכל מקום דליכא ריעותא
והכי נהוג: (יא)

ג ונ"מטו אנפיו אפי' א' מהן מעיקרו (יב) חוששין שמא ניקבה
הריאה (יג) וצריך לנפחה לבדקה אם היא שרימה כשרה
ואם לאו טרפה:

ד ונמצא הגף שבור (יד) ואינו יודע אם קורם שחיטה נשבר
או אח"כ טרפה (טו) הנק"ה ויש מכזרין מלח ס"ס ספק
שלא נשבר אחר שחיטה ואת"ל קורם שחיטה זמא לא ניקבה הריאה

זבח תורה

מתרפא ומתקשר יפה בכוח זה כנגד זה וכיון שנתגלה דמעיקרא לא יצא לחוץ
ממילא נתברר דלא הגיע לנקוב הריאה ודלא כש"ך ע"ש ראיות באורן (בלק"ט
ועיין פר"ח. ט) ואם לא נתחב העוקץ ולא ניכר ק"ד בצלעות כשר בלא בדיקה כל
עיקר ואצ"ל אם נפל הספק אם מחיים אם לאחר שחיטה ולא נתחב העוקץ (פר"ת)
ואופן הבדיקה יתח העוף מלפניו ומניח הריאה דבוקה בצלעות כתולדתה
ומביא שפופרת ומכניס בקנה ונופח ונותן על הריאה רוק אם עולה בנפיתה כשרה
וא"ל טרפה (ב"י מרדכי). (י) והפר"ת הביא ב" רשב"א דאין המחמיר מחמיר אלא
בסמוך ממש אבל רחוק קצת אפי' כל דהו לא חשיב סמוך ע"ש ועיין מ"ר ח"א סי'
ה' וז'. (יא) עיין מה שכתב מר"ן לקמן סי' נ"ז סעיף י"ח וה"ה כאן. 1 (יב) פי'
דאיעכול ניביה דהיינו היתרות האוחזות הכף ולזה כ" מר"ן מעיקרו אבל כל דלא
איעכול ניביה אין דרך להנקב הריאה בהיות היתרות האוחזות הגף אחזות היטב
במקומן ויש לסמוך ע"ז בריעבד (ריק"ש ב" תו" דף נ"ז ושכ"כ הטור ב" בעל
התרומות) והאי נשמט היינו עצם אחד המחובר לגוף וראשו נוגע בריאה דלא כמ"ד
פרק המחובר לגוף (עיין פר"ח). (יג) לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום הבשר
רך ורך בין צלע לצלע וכששומטת גפה מתנתקת הריאה עם הגף (רש"י דף נ"ז).
(יד) כ" הריק"ש ט"ס הוא וצ"ל שמוט כי שבור הוא הכשירו בדין שני וגם בספק זה
יש להקל בשמוט משום ס"ס ואם אנו רואין דלא איעכול ניביה מתירין לכתחלה
דחזקה ודאי לא ניקבה ע"ש וגם בש"ך ב" או"ה הביאו ד"מ מביא להקל בספק
שמוט ע"ש ס"ק י"ג וכ"כ בס"ק ט"ו ב" מ"ב ורמ"א חולק לקמן בסוף ההג"ה
ומיהו מסיק ב" הד"מ דבהפמ"ר יש להקל בס"ס אף בשמוט והש"ך והט"ז והפר"ח
תירצו דמיירי הש"ע ביש בו עוקץ וליתה לריאה קמן למבדקה ע"ש וכ" הפר"ת
דד' רמ"א שכ' ויש מכשירין וכו' היינו אפי' דאית ליה עוקץ ואפי' הוא סמוך לגוף

הערות כל הכתוב בס"ק י"א בנדפס מחקו המחבר ז"ל ותיקן כלפנינו.

(או"ה) ויש לסמוך ע"ז להכשיר בנשבר דהא יש מכשירי' בלאו הכי (ב"ז) אבל כשנמלא שמוט ולא ידעין אי קודם שחיטה או לאחר שחיטה יש להחמיר ולאסור (י"ז) וע"ל ס"י ק"י :

ה העוף שהיה לו טבה עקוקה תחת הכנף כנגד הריאה וישנו נוצה על המכה ונפחו דרך הנרגרת בקש דק ולא יצא

זבח תודה

כשרה כיון שיש ספק אי מחיים וכו' ואיכא כמה רבנותא דמכשירי זולת בהיכא דהעוקץ תחוב בגוף דרינו כקוץ וכמחט דטרפה זולת אם בדקו הריאה ונמצאת שלימה ולא מחמירין לומר דאין אנו בקיאין ע"ש. (טו) ואע"ג דאיכא ס"ס טרפה משום דספק מחיים מינכר ע"י בקי וספק הבא מחמת חסרון חכמה לא מקרי ספק (פר"ח) וע"ל ס"ק י"ד. (יו) ר"ל בנשבר סמוך לגוף ואין עוקץ דאי ביש עוקץ ליכא מאן דמכשיר (ש"ך) וע"ל ס"ק י"ד דעת הפר"ת. (יז) ומאי דלא סמכין אהאי ס"ס להתיר בשמוט הוא משום ס"ס דספק שמא לא ניקבה הריאה תלוי בחסרון בקיאות שלנו בבדיקה (פר"ח) וכגון דאיתה קמן ולא ידעין למבדקה אבל אי בדקין לה ונמצאת שלימה כשרה (פר"ת) וע"ל סוף ס"ק י"ד דעת הריק"ש להכשיר וכו' פ"רמ"א לק" סוף סי' ק. ודע דאף לד"רמ"א דמסיק כאן להחמיר אם יש מקום לתלות בו השבירה או השמוטה פשיטא דמכשירין (פר"ח ב" האחרון).

בשתברו צלעות העוף סמוך לשדרה במקום רביצת הריאה אם היו בהם עוקצים טרפה (ריק"ש ב" רב"ז) ואפשר דה"ל לנשתברו העצמות שכנגד בני מעים שא"א לבדקן מנקב דק וע"ל סי' מ"ו אלא שהר"ן ב" רשב"א כתב היפך והובא בארוך וכן נ"ל דבמקום רביצת הריאה בעוף שאני שהיא דחוקה שם וכשנשתברו הצלעות מפני הרוח נהכו העוקצים בעת השבירה ומ"מ אם יש ריעותא בדקין כנגד השבר חישינן וצריכה בדיקה שמא נתמסמסו, ועיין סי' נ' דין ג' וסי' מ"ח דין ה' עכ"ל הריק"ש וע"ל סוף סי' נ"ד סוף סק"ה דהרבה פוסקים מכשירין בין בעוף בין בבהמה ע"ש.

אם נשבר הגף סמוך לחבורו לגוף לפנינו וְשֶׁבֶר הגף לגמרי כי היכי דלא לינקב הריאה ובהכי כשרה לכ"ע אבל בשמוטה ליכא תקנתא וטרפה זולת בשהיית

י"ב חדש או בלילה (פר"ח).

הני אווזות שהשוחט מעקם אגפיהם על גבם להשים אותן תחת רגלי האווז וקושרים הרגלים דמצוי הוא שישבֵר הגף ע"י כך מחיים תולין בו לאיסור דמחיים נעשה כיון דליכא מידי לתלות בו להיתר כגון שהשליכו בכח ע"ג קרקע קשה או ע"ג האבן ואע"ג דבעלמא היכא דאיכא נמי למתלי להיתר כיון דאיכא נמי למתלי לאיסור תלינן לחומרא מ"מ היכא דאיכא ס"ס תלינן לקולא (פר"ח ב' ב"ח).

תרנגולת שנמצא הגף שבור מחמת שהשוחט מעקם האגפים בשעה שאוחזו לשחוט תלינן להיתר מכח ס"ס ספק אם נשבר בתחלת שחיטה או בגמר שחיטה, ואת"ל בתחלת שחיטה שמא לא ניקבה הריאה, (שם ושכ"כ אי"ה וט"י). (יח) מדלא הגיה רמ"א ע"ז ש"מ דאף בזמן הזה יש לסמוך אַבְדִּיקְתִּינִי (ט"ז וש"ך ופר"ח) ואם נאבדה הריאה נ"ל להחמיר כיון דאיכא מכה הויא ריעותא (פר"ח).

מכאן וי"א מכאן. (א) וכל אחת תקועה בחוליא שלה ופמט' מהן יש עוד צלעות קטנות שאין בהן מוח (ב) ולאחר שכלו כל הצלעות יש חוליות שאין צלעות תקועות בהן. נשברורובן שר כ"ב הגדולות מחצין ולמעלה כרפי השדרה (ג) גבין שש מצד זה ושש מצד זה (ד) או י"א מצד זה וא' מצד השני טרפה (ה)

הרוח ימלא מקום המכה מיב וינפח בקשר דרך הגרגרת אם יבצצו המים טרפה (יח):

גד דין טרפות בצלעותיה וכו' ה' סעיפים.

א הבהמה יש לה כ"ב צלעות גדולות שיש בהן מוח. י"א מכאן וי"א מכאן. (א) וכל אחת תקועה בחוליא שלה ופמט' מהן יש עוד צלעות קטנות שאין בהן מוח (ב) ולאחר שכלו כל הצלעות יש חוליות שאין צלעות תקועות בהן. נשברורובן שר כ"ב הגדולות מחצין ולמעלה כרפי השדרה (ג) גבין שש מצד זה ושש מצד זה (ד) או י"א מצד זה וא' מצד השני טרפה (ה)

זבח תורה

סימן נד (א) והם אותם שלצד הצואר לבד מאותן ב' צלעות קטנות הנחתכות עם החזה שנק' חזה ולא צלעות (ש"ך ופר"ח ופר"ת). (ב) והם שלוש (ש"ך) וחוליות הם י"ח גדולות וקטנות (ת"ה סי"ק קע"ז). (ג) לפי ששם חיותא ולא מחצין ולמטה לצד החזה (רש"י) ואם נשתברו שלא ביושר והיינו דמצד א" ברוחב הצלע הוי מחצין ולמעלה ומצד השני הוי מחצין ולמטה אם לא היה חלק של צד מעלה רוב הצלע כשרה, ולמעשה נטריף ברוחב חצי צלע אם לא היה לצד מעלה כדיון החוליא דהוי בחציה ואין להחמיר להטריף במצומצם (פר"ת). (ד) ואפי' החסרים מדולגים (פר"ת). (ה) לפי ששם חיותא (רש"י) אבל חצין כשר ולכתחלה בעי בדיקה לריאה מידי דנשבר, וואי איכא עוקץ חמור מעוקץ הגף ודמי למחט הנמצא בחלל הבהמה. ובהיכא דנשתפקו אי נשתברו הצלעות מחיים או לאחר שחיטה נמי טרפה, וחוכך אני להחמיר אפי' נאבדה הריאה וליתה קמן למבדקה, ואם בדקו הריאה ונמצאת שלימה יש להכשיר אפי' בעוף, (פר"ת) והב"י ב' ר"ן ורשב"א מכשיר בין שנשבר כלפי פנים או כלפי חוץ ולא חישבין לריאה וכ"פ הט"ז וש"ך בין בעוף בין בבהמה וטעמא כתב הט"ז דשאני נשבר הגף לשבירת הצלע דבגף כיון שהעוף מנרנד אותו הנה והנה אפשר שעל ידי כך נכנס לפנים מה שאין כן בצלע שהוא מונח במקום אחד ולא מחזקין ביה ריעותא ע"כ, וע"ל סי' נ"ג ס"ק י"ז).

מעשה בבן יונה שחתכו אותו לשנים מצד החזה למלחו מבפנים ולאחר כן נמצאו הצלעות שבורים והכשרתיו כיון שהיה בשר הצלעות בריא ולא היה שום שינוי ותלינן שאירע זה בשעה שחתכוהו בכח ולאן אדעתיהו (שם). (ה) ובה"ג מטריף בנעקרה צלע א" אעפ"י שכל החוליא קיימת וכל הפוס' חלקו עליו להקל

אכר"י דכר' יזהנ"ס ה"מירא דרכה בר בר הגה וכו' ס' מירא ד"פ וכדמפרש בגמרא ס' זעור נ"ס הרשב"א וכו' רבינו ירוהם ה"מירא דר"י אחר שמיאל וכדמפרש בגמרא ש' מ"מנה ש' דף ל"ד

וואם נעקרו מהחוליא והחוליא קיימת הוי כאילו נשתברו: (ה) ב' הנשתברו צלעות הקטנות שאין בהם מוח כשרה (ו).

ג' ינעקר מהצלעות וגדולות צלע וחצי חוי יא עמה (ז) טרפה (ח)

הנ"ה ידוקא נעקרה חבל אם חירע כן חסרה כשר (ט) וה"ה אם יתירה חוליא א' אפי' עס שחי ללעות כגון שנמלאו י"ב ללעות גדולות שיש בהן מוח כשרה (יוד) (תה"ד סי' קע"ז) וכן אם נמלאו כלל אחד ט"ו ללעות וכלל א' כחוקו (רשב"א ש"י):

ד' הנעקרה חוליא א' כולה אפי' מאותן שאין בהן צלעו' טרפה

הג"ה ואפי' הו' למטה במקו' שאין פסיק' חו' השדרה פוסל שס' (טור):

ה' מאם נשברה השדרה ולא נפסק חוט השדרה כשרה (יא):

זבח תורה

אפי' בהפסד מועט. (ו) וה"ה נעקרו (ש"ך פר"ח) ואפי' נשתברו צלעות גדולות ואין בהם רוב והצלעות קטנות נשתברו אפי' כולן ומשלימות לרוב אפי' כשר (ש"ך ופר"ח) דליכא למטרף אלא רוב הגדולות (פר"ח). (ז) והצלע שבנגדה מחוברת יפה בחצי חוליא קיימת (רש"י דף נ"ב) (ח) קשר השדרה נקרא חוליא ויש בו בית קבול שנכנס הצלע בתוכו כבוכנא בתוך אסיתא שהיא המכתשת והיד שלה נקרא בוכנא וכיון שנשבר אותו בית קיבול של הצלע הרי היא טרפה אעפ"י שגופו של קשר השדרה קיים (ב"י ב"ר ר"ן ועיניו רש"י). (ט) פני' צלע עם חצי חוליא או חוליא כולה חסרה מתחלת ברייתה כשר כמ"ש רמב"ם דאבר שנאמר בו ניטל טרפה, חסר כשר, ונתבאר לעיל סי' נ" ס"ב. וד"מ תמה על הב"י שהביא דברי תה"ד כאן בסתם ולעיל סי' נ" פסק בהרשב"א, מזה משמע דהא דכ"רמ"א כאן חסרה כשר היינו לדידן וכמ"ש בד"מ סי' נ" ב" או"ה דקי"ל בהרמב"ם וכו' רש"ל אבל שלא בהפמ"ר יש להחמיר כדלעיל סי' נ" בהג"ה (ש"ך). (י) והפר"ח פסק להחמיר ביתר צלע עם חוליא או אפי' חוליא אחת לבדה או חסרה בידי שמים ואפי' בהפמ"ר דכל יתר כנטול דמי והו"ל כניטלה חוליא א" אבל בצלעות יתירות כשר דהו"ל כאילו ניטל צלע א" בלא אסיתא ולפ"ז אם נמצאו צלעות יתירות יתר על רובן טרפה ע"ש וכו' פר"ח.

עוד כ"אם היתה הצלע תקועה בעצם יוצא מחוליא שלפניה כשר דהו"ל כחוליא גדולה שחלק ממנה נתפצל. ואם היו צלעות יתירות שש מכאן ושש מכאן כפולות אמרי' כנטול שבנגדן והרי נשתברו רוב צלעות וטרפה ע"ש. והש"ך פסק כדברי רמ"א להכשיר ביתר חוליא א' או בנמצאו צלעות יתירות יתר על רובן עש"ב. (יא) שנה דין זה כאן דלא תימא נשברה השדרה הו"ל כנעקרה חוליא א' וטרפה קמל"ן דנעקרה חוליא לחוד ונשברה שדרה לחוד וכשרה כל דלא נעקרה לגמרי דהדרא בריא פר"ח.

יורה דעה הלכות טרפות נה

באר הגולה

נה דין טרפות ברנל ובפרקיו וכו' י"ג סעיפים

א א' פרקים יש ברנל. התחתון והוא מה שחותכין עם הפרסות כשמפשיטין הבהמה ונקראת ארכובה הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרס שני (א) והוא הנק' שוק וצומת הגידין בתחתיתו סמוך לארכובה הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרק ג' והוא מחובר לנוף ונקר' קולית בפרק התחתון בכל מקום שיחתך בה כשרה (ב) עצם המחובר לנוף הנק' קולית בכל מקום שיחתך טרפה (ג) בעצם האמצעי אם נחתך (ד) שלא במקום צ"ה כשרה (ה) ואם נחתך במקום צ"ה טרפה (ו) ולא נאסרה מפני שהיא חתוכת הרנל ממקום זה ואלא מפני שנחתכו הגידין לפיכך אם נשבר העצם במק' צ"ה ויצא לחוץ ואין עור וכשר חופין את רובו ובדק בצ"ה ונמצאו קיימים כשרה הויש אוסרים בנחתך עצם האמצעי בכל מקום אפי' שלא במקום צ"ה וגדעתם אם נשבר העצם במהום צ"ה ויצא לחוץ ואין עור וכשר חופין את רובו אע"פ שבדק בצ"ה ונמצאו קיימי' טרפה וכן אם נחתך בתוך הפרק שבין ארכובה הנמכרת עם הראש לשוק בסוף הערקום בין הערקום ובין השוק טרפה לדעת זה (ז) (ז' ב' מהר"י נ' חנינ) ואם נחתך בתוך הפרק ולרפ"ה וכה"ס הרשב"א והר"ר יונה וש"פ וכלשנא קמא דרב יהודה אמר רב יהודה"ס שם וכ"ס רש"י

מנ"ה הטור ממיתרא
דאמוראי אמתאי
דבהמה שנחתכו
רגליה וכו' שם
פ"ז כ"ס במשנה
וכדמפ' רב
יהודה אמר רב
וכו' שם דכלשנא
בתר' דמתני רב
פסא משמיה
דרב וכו' טור
כ"ס הרי"ף
והרמב"ם כ"פ"ח
מה"ס דלש"ס
דשנחתכו למעלה
מלוחות הגידין
כשר' אין מדמין
בסריפות זו לזו
שהרי חותכה
מכאן ומתה
חותכה מכאן
וחיה השם כ"ס
רש"י ואפי'
הרשב"ם כ"ס ס'
התרומה ושכן
מנהג אשכנז
רש"י

זבה תורה

סימן נה (א) והוא האמצעי. (ב) מפני שיכולה לחיות וה"מ שנחתך בידי אדם אבל אם באה לפנינו חתוכה ולא נעשה בידי אדם אין לאכלה כי אם ע"י צלי דחישנין שמה ע"י נשיכת נחש נחתך ויש בו סכנת ארס הנחש וע"י הצלייה תבדק כמ"ש סי' ס" (לבוש ב"י). (ג) שאינה יכולה לחיות. (ד) למעלה. (ה) אפי' נחתך לגמרי. (ו) ולדעת זו הוי טרפות דצ"ה טרפה החחרת להכשירה שאם נחתכה במקום צ"ה ולא חתר יותר הוי טרפה ואם רוצה אח"כ לחתוך קודם שחיטה למעלה מהם חוזרת להכשירה אע"פ שאין הדעת כן, קי"ל דהכי הוא חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן וחיה (ב"י ולבוש ועיין רמב"ם מאריה דהאמי דינא פ"ח וכו' ד הרי"ף וריב"ן ורמב"ן וכו' פ' רשב"ץ דף י"ד ע"א). ו (ז) אבל בערקום כשרה (עב"י וד"מ ב"הר"י נ' חביב) וכל האחריו השיגו עליו והעלו לפי ד"היש אוסרים דבערקום גופיה טרפה דחישנין לפסיקת הגידים ואפי' לא יצאו חוץ ולפ"ז אפי' נתרפא שבר אל שבר יחדו ידובקו טרפה ע"ש, (ש"ך) והפ"ר"ת כ" דספיקא הוי

ה" בירום יצחק הלוי

כיוצא בזה מצאנו בפ"ה מ"ט דתרומות סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה וטחנן וכו' אעפ"י שנאסר מתחלה חזר והותר בטחינה וע"י רע"י שם.

ימסקנת הנמרה
שם נ"ד [פירוש
ראש הקולות
התחובה בחור
עלם האליה
שקורין הנק"ל
רש"י] "עור כסס
אביו הראש וכ"ו
מדברי הרמב"ם
כפ"י מה"ש

במקום שמחובר עצם הקולית עם השוק טרפה (ח) הנה"ה ונהנו
בכל אשכנו ולרפת כסדרה האחרונה (הרא"ש וטור ורי"ו) ואין
לשנות ולכן בכל מקום שנחתך מן הערקוס ולמעלה טרפה אע"פ
של"ה קיימין :

ב' : עצם הקולית (ט) שניתך ממקומו במקום חבורו בנוף והיינו
בוקא דאטמא דשף מדוכתיה (יוד) טרפה בין בבהמה
ה בין בעוף והוא דאיעבור ניביה (פי' שנקבו) והם היתר שבועצם
הבה שיוצאו על העצם הזכר ואוחזות אותו (יא) אבל נפסקו
שרא מחמת עכול כשרה (יב) הנה"ה וכן אם לא נתעכלו רק
מיעוטן ורובן קיים (יג) כשר מדינא (יד) (רשב"ל כמשוכותיו וצמחיו)
אך י"ל דאין אלו בקיאים באיעכול ניביה לכן יש לאסור כל שמוטת
ידך שמה איעכול ניביה (טו) וכן אם נשבר סמוך לגוף (טז) אע"פ
שחור ונקשר היטב טרפה שמה איעכול ניביה (יז) ומשערין ד' אלבעות
בגסה ושמים בדקה ובעוף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו (הכל
בזו"ה) וטוב להחמיר במקום שאין הפסד מרובה (יח) אם לא נשמט

זבח תודה

ולחומרא ואי איכא ספיקא אחרינא שרי ע"ש והפר"ח העלה דבערקוס עצמו טרפה
לדעת זו מצד שבירת העצם עצמו אם אין עור ובשר חופין רובו אבל לא מחמת
פסיקת הגידין כי לשם, אינו מקום צה"ג ואין לחוש לפסיקתן והיינו בבהמה אבל
אם נחתך בין פרק התחתון ולערקוס יש להכשיר ובעוף אם נחתך בין הפרקים
דהיינו בין פרק התחתון לפרק האמצעי יש להטריף בין עור ובשר חופין את רובו או
לא מפני חשש פסיקת צה"ג ודחה דברי א"ש שהכשיר בעוף ע"ש וע"ל סי' נ"ז
ס"ג. (ח) לכ"ע משום דבין קולית לשוק דינו כלמעלה ממנו (שם ופר"ת).

אם לא הרגיש השוחט כששחט אם קודם שחיטה יצא העצם לחוץ, אין להתיר
לד" האוסר מס"ס (הרמ"ע סי' צ"ז) וכנה"ג הורה להתיר מס"ס בסגנון
אחר, ספק אם קודם שחיטה יצא, ואת"ל קודם, שמה הלכתא כהר"ף עש"ב
(שה"ם). (ט) בראשו במקום שהוא מחובר לגוף אפי" לא נחתך לגמרי אלא שניתך
וכו" (ל' הלבוש) (י) פי" ראש הקולית התחובה בחור העצם של אליה שקורין
הנק"א (רש"י דף נ"ד) ואפי" ניתך במקצתו (גו"א ב" חדושי מהר"ם קזים). (יא)
היא דעת הרמב"ם ודלא כפרש"י, דלרש"י פי" ניביה הוא גיד שבראשו ע"כ,
ולדידיה הגם דלא איעכול היתירות, ואזלינן לחומרא בשני הפירושים שאין הכרע
בשניהם, (פר"ת) וה"מ שנקבו רוב הגידים דשוב א"א להתרפאות שם וימות
(לבוש) וכדלק" בהג"ה. (יב) ל' הלבוש אבל לא נרקבו אעפ"י שנפסקו כשרה בין
בבהמה בין בעוף. (יג) אע"ג דשף בוקא דאטמא מדוכתיה (ב"י ואחריו). (יד) והכי
מסתברא (פר"ח). (טו) ומ"מ בעינן שנפסקו ניביה דאי לא איפסוק ודאי לא איעכול
וכ"כ רש"ל ודלא כדמשמע מל" רמ"א אפי" בלא נפסקו ולא נהירא (פר"ח). (טז)
ולא יצא לחוץ מיירי אבל אם יצא לחוץ טרפה בכל עצם הקולית לכ"ע (ט"ז ופר"ח)
(יז) ואפי" שבר אל שבר יחדו ידובקו לא מהני הכא שהרי אין הטרפות מצד שבירת

יורה דעה הלכות טרפות נה

באר הגולה

טעור
הרשניא
שט
כיה וסכן
מסע וי' הפע'
כחיה דמימרא
דרכ יחודה אמר
רנ דשמועת. ירך
טריפה דנ"ז
היינו
דאטמא
מדוכתא
לנו
כעריפות
נחבאר

היך ואיעכול ניביה כשרה (מרדכי) (יט):

ג. ראש עצם הקולית (כ) המחובר לשוק שניתק ממקומו בשר אפי' אם איעבור ניביה הגה"ה וי"ל דוקא כשעור וזכר חופין את רובו (תשו הר"ש כלל ז' סי' י') (כא):

ד. יאם יש לה' רגלים טרפה בכל יתר כנמשל דמי וכאלו חסר רגל א' הוא והוא שיהיה זה היתר מראש עצם התחתון (כב):

ורמעה הגה"ה ודוקא שזה היתר יש לה תולד רגל ועומד במקום הרגלים (כג) אבל בלאו הכי אינו מקרי יתרת ולא הוי רק לדלול וכשר וכו' (כ"ז) ב' מרדכי ובשערי' סי' פ"ט) ואם נכרתה חסרה

זבח תורה

העצם אלא מטעם דשמא איעכול ניביה (ש"ך ופר"ח). (יח) פיי קאי להיכא דרואה שלא נפסקו וכן בנשבר סמוך לגוף אבל אם נפסקו ואינו בקי בנתעכלו פשיטא שיש לאסור אף בהפמ"ר (פר"ח ושכ"כ הש"ך). (יט) הפר"ח כ" שהם דברי המרדכי אבל ד' הרשב"א סי' רס"ז ופסקו מר"ן ס"ז דאי איעכול ניביה הגם שלא נשטט טרפה ע"כ. ופר"ת השיב דפלוגתייהו דמרדכי ורשב"א תליא בפיי' ניביה, דהמרדכי סובר בפיי' ניביה כד' רש"י שהוא גיד קטן, ורשב"א ס"ל כד' רמב"ם דניביה הם יתירות דעצם והגיד הקטן כמאן דליתיה ע"ש.

ניטלה הירך טרפה אע"ג דלא איעכול ניביה דלא הדרא בריא (פר"ח ב' ר"ן וכ"כ ריק"ש) ודוקא ניטל כולו לחלוטין אבל אם נשאר חלק מהבשר דבוק כשרה משום דאי מבדרי עליה סממנים הדר בריא (פר"ת).
נשמטה הירך מתחלת ברייתה כשרה לכ"ע דלא שייך למימר במתחלת ברייתה איעכול אלא איפסוק (פר"ח).

אם מצאה שמוטה לאחר שחיטה כשרה דודאי בשעה מועטת לא איעכול ניביה ואפי' נפסקו ובלבד שידע שלא היתה שמוטה בשעה שהובאה לשחוט (פר"ח ב' הגהות סמ"ק והגמ"י ומביאו הב"י והש"ך ב' אגודה ומרדכי).
ואם ספק אם היתה שמוטה קודם לכן או לא, כשרה שם וכ"כ הש"ך ב' ההג"ה שבסוף ספר או"ה כלל ג' דין ה' מטעם ס"ס, ספק לאחר שחיטה, ואת"ל קודם שחיטה דלמא לא איעכול ניביה ואע"ג דספק הבא מחמת חסרון ידיעה לא הוי ספק, כיון דלא בקיאין בבדיקה מקרי ספק, (פר"ח) ולמאן דס"ל דבקיאתן היינו אם הושחר פני המכה (שם סי' ק"ו ק"י כלל י"ז) וש"ך מחמיר ע"ש. (כ)
הראש התחתון. (כא) והפר"ח והש"ך השיגו ע"ז וס"ל דוקא בשבור אמרינן כן אבל בשמוט אפי' אין עור ובשר חופין רובו ע"ש ועיין פר"ת. (כב) שנקראת ארכובה. (כג) ומגיע לארץ והולך עליו (לבוש) וכ"ה הש"ך וכן בערקום והיינו לפי שיטתו בראש הסימן סק"א וכמ"ש הוא ז"ל אבל לפי מ"ש לעיל בס"ק ז' ב' הבי' גם בכאן בעינן שיהא מחוץ לערקום ששם צה"ג אבל מראש הערקום ולמטה שאין שם צה"ג כשרה וכ"נ ד' הט"ז. (כד) וכן אם הרגל היתר הזה אינו דבוק ברגל אחר אלא יוצא מן הגוף אצל הרגלים אפי' מגיע לארץ כשרה דהוי כאלו נחתך באותו מקום שהוא

רגל אחת טרפה (גמרא פרק אלו טרפות) (כה) :

כמה
כס"ח מ"ח כמשה
סס דע"ו וכדמס'
רכ סס כתרתי
לשני דכי אחא
רב דימי וכו'
להומא
סס
סס
ימסיה
קמיה
דאחא

ה כל מקום שאם יחתך שם הרגל היא טרפה אפי' לא נחתך
ארא : נשבר ויצא לחוץ (כו) אם אין עור ובשר חופין רוב
+ עביוורוב הקיפוטרפה (כז) ואם עור ובשר חופין רוב עביו ורוב
הקיפו כשרה (כח) ואם נפל קצת מהעצם אם יש בעור ובשר
לחפות השבר אף אם לא נפל העצם כשרה, אבל אם אין בו
כדי לחפותו אלו לא נפל אי"פ שיש בו כדי לחפותו עתה טרפה

זכה תודה

מחובר שם ושם אין חתך פוסל בה ואם נמצא בתרנגולת למעלה במקום צה"ג יתרת
כמו אצבע ואפי' יש בו עצם וצפורן, יש מתירין משום דאין יתרת כנטול דמי אלא
כשהיתרת היוצא כעומד כגון יתרת רגל ממש ולא דבר אחר ויש אוסרין (עיין לבוש
וריק"ש וב"י ופר"ח) ומחלוקת זו בין רש"י ובין הרמב"ן והרשב"א. (כה) כ" פר"ח
זה מוסכם אליבא דכ"ע וכן מבואר בדברי רמב"ם פ"ח והב"י שגג בזה וכבר הושג
עכ"ל וז"ל הב"י ואם נבראת חסירת רגל כבר נתבאר בס"מ מ"א וס"י נ"ד
להרמב"ם כשרה, ולהרשב"א דינה כאלו ניטל, וביאר דבריו בת"ה שאם נבראת
חסירת עצם העליון או האמצעי טרפה אבל נבראת חסירת רגל הנמכר עם הראש
כשרה שאפי' נחתך שם כשרה עכ"ל. וצריך לעיין מה תפיסה על רבי"ב ב"י שהרי
סמך אביאור ת"ה ואם משום דייחס ההכשר להרמב"ם וברמב"ם כ" בפ"ח להיפך
דטרפה אין משם תפיסה דרבי"ב ב"י נרגש וכ" וביאר דבריו בת"ה. וגם מצאתי בלחם
חמודות פא"ט אות רצ"ה שאין להוכיח מהגמ' כלום וסיים דלא כד"מ שכ" דבהדיא
איתה פא"ט דחסר רגל טרפה עכ"ל. ובפר"ת כ" להעמיד דברי מר"ן הב"י דמיירי
בנמצאת חסירת רגל במקום צה"ג דאם נחתך שם טרפה ואם נבראת כך כשרה
דדייק רמב"ם דבמתני' קתני ניטל צומת הגידים, דוקא ניטל, נחסר לא וכו' ע"ש.
(כו) וגילוינו לחוץ מקרי יציאתו דאי יצא לחוץ ממש הרי נתקלף הבשר מעל העצם
דאסור מספק כדלק' סעיף י' ולפי מ"ש לק' ס"ק י"ח דאין הדבר תלוי ביציאת רוב
העצם א"כ בכל גזונא כשר אם רוב בשר קיים וחופה רוב העצם (פר"ח) תיבת כל
מקום וכו' קשה לד' מר"ן דפוסק כד' הרמב"ם דבפרק האמצעי למעלה מצ"האם
נשבר כשר והטור שכ" כל מקום (וכו') היינו לפי שזכר סברת רש"י דמחמיר ומר"ן
נמשך אחר ל' הטור וכלל בזה ד' רש"י דבס"א. (כז) שהעצם בקצת מקומות אינו
שוה בעיגול אלא רחב מצד אחד והולך ומיצר לצד שני ואם הבשר החופה בצד
הרחב אז חופה רוב עביו ואינו חופה רוב הקיפו ואם הבשר הוא בצד שמיצר אז
חופה יותר לרוב הקיפו ממה שחופה לרוב עביו ופסול עד שיחפה לרוב עביו (ב"י
בפי' דברי תו' והרא"ש ועיין לבוש) ואין אנו חוששין אם יצא העצם דרך הנקב
ועביו נקרא עובי העצם והקיפו חוט המקיפו (שם ב' רי"ז) וכך בדיקתו ימתח האבר
כמו שהיה ויקרב שבר זה לזה ויראה אם עור ובשר חופין רובו (שם ב' רוקח) מביאו
ט"ז. (כח) ואפי' האבר עצמו (ש"ך פר"ח) (כט) שדומה לאבר מן החי (ט"ז ופר"ח)
ואפי' חזר ונקשר היטב מאחר שנאסר פעם אחת שוב אין לו היתר (פר"ח סוף סי'
ס"ב ב' או"ה) דלא כד"מ וט"ז שם דמקילין, ואם יש בו ספק אזלינן לקולא ושרי

דרבנא כריה דרב
 יוסף וכו' וכפי'
 הרמ"ם שם
 וכ"כ הרשב"א
 בת"ה והרמב"ם
 בפרק ח' מה"ש
 ימאה דרב שם ד'
 ע"ז שם בגמרא
 ופירוש הרשב"א
 וש"ס גזירה משום
 אכר מן החי וכחבו
 דג"מ דאם יש
 ספקא אזלינן
 לקולא שה"א מה'
 דרכינא חולין דף

נזאם נשבר העצם במקום שאינו נטרף אם נחתך. אם אין
 עור ובשר חופין את רובו הבהמה מותרת ויהאבר אסור
 מדרבנן (כט) וצריך לחתוך גם מעט מהמותר כשחותך האבר
 האסור (ר): הנה"ה ולריך לחתכו קודם שימלחנו עם הבהמה או
 העוף (מרדכי) (רא) ויש מחמירין ואוסרין אף אם עור ובשר
 חופין את רובו אם השבירה יאלה פעם אחת מחיים דרך נקב קטן
 (לפי פרש"י) (רב) ומה נחפשט המנהג באלו המדינות להטריף כל
 שבירה בעלם במקום שאם נחתך טרפה ואף אם עור ובשר מקיפין
 אותו מכל לדיו ואין שם נקב כלל מ"מ המנהג להטריף כי חילוקים
 רבים הם בדין חפוי בשר (דג) ואין רבים בקיאים ואין לשנות אם
 לא במקום הפסד מרובה לפי ראות עיני המורה שיש להקל להורות
 כהלכה (ד"ע) ודוק! אם לא חזר ונקשר אבל אם חזר ונקשר טהגין
 להכשיר (דד) וכמו שיבאר :

זבח תודה

לינתו לגוי אפי' לבתחלה ואין בו משום ולפני עור (שם וש"ך). (ל) ר"ל מקום החתך
 במקום שהוא מחובר עתה מכח שא"א לצמצם אבל לא למעלה ממקום החתך במקום
 שהעצם והבשר נפרד מן האבר המדולדל (ש"ך ופר"ח) ועיין פרישה י"ד סי' רצ"ט
 סוף פסק"ד. (לא) ואם לא חתכו ונתבשל או נצלה או נמלח עם אותו בשר, הט"ז
 מתיר במקום הפמ"ר או לכבוד שבת מטעם שאמרו בגמ' שאין בו אלא מצות פרישה
 ולא אמרו סתמא דאסור מדרבנן והאריך ע"ש והפר"ח פסק דצריך ס" לטבולו
 ושכ"ד האחרונים. והיכא דאיכא ספק אי יצא לחוץ או לא 2 ואין ריעותא בעור
 ובשר בין אם נקשר יפה או לא אזלינן לקולא ומותר התבשיל אפי' ליכא ששים
 (עש"ך ופר"ח ושכ"ד ב"ח).

עצם שאין בו טרפות מחמת שבירתו אעפ"י שחזר ונקשר יפה שאשי"י אין זה
 מוציאנו מידי ספק שלא יצא לחוץ שכיון שאין הבהמה נטרפת ביציאתו אפשר
 שיוצא לחוץ וחו"ז ומתקשר יפה ולפ"ז שבירה של עצם שאינו מטריף לא שאני לן
 אם השברים יחדו ידובקו או לא אלא אם העור יפה ושלם מבחוץ הכל שרי ואם יש
 חשש אולי יצא לחוץ משום חומרא ישליך האבר (פר"ח) ועמ"ש סעיף י"ב ס"ק
 נ"ה ב"ש ש"ך.

נשבר העצם בחלל הגוף בפנים אעפ"י שיצא מן הבשר לגמרי כשרה דכיון שאין
 האויר שולט בו הדר בריא (הראב"ד בס"ת ד"ד סי' כ"ב וכ"כ ב"י ופר"ח
 וריק"ש) ומיהו ככה"ג בעצם צה"ג אם נשבר לפנים יש מי שמצריך בדיקה אם הם
 קיימים (ב"י וכ"פ פר"ח).

אם נשבר עצם הקולית ונכנס לפנים אם יש לחוש לאיברים הפנימיים עיין סי'
 נ"ד סוף ס"א. (לב) קאי אנשברה במקום שנחתך טרפה (ט"ז). (לג) קשה דהא
 לכ"ע א"צ כאן חיפוי בשר, אלא כיון שהעור שלם בידוע שלא יצא העצם לחוץ
 וכמ"ש ב"י ב' ריב"ש (עיין ט"ז). (לד) אפי' לא נקשר שאשי"י כיון שאין ניכר

ל"ט פ"ה רש"י
כחשיבה שאלה
סימנר"ו צלילי
כח"ל דר' יוחנן
שם ק"ס כנח"ל
הידושי הרש"א
ור"ן ש"ט גבי
נשכרו אנפי העו'
ורבינו ירוחם ר"ס
כ"ס הרש"א
ש"ס כ"ס י"ח
וכ"כ התוספת
כ"ס ר"ח ור"א
דגרסי דמכ"י
ר"ח ס' ע"י
המסכת הגמרא
ס'

ו' נשבר עצם הקולית וניטר ממנו קורט (דה) מראשו העידון
המחובר בשררה (כו) ונתעכלו טיעוט ניביו אם עור ובשר
חופין את רובו כשרה (כו) :

ז' זהא דמכשרינן בעור ובשר חופין את רובו דוקא כשרוב
החפוי מן הבשר ואז המיעוט של עור מצטרף עמו אבל
אם החצי מן העור (לח) וחצי מן הבשר לא (מג) (וה"מ בבב"א)
קאבל בעוף כיון שעורו רך מצטרף עם הבשר ובמחצה בשר
ומחצה עור כשר (מא) :

ח' ריש מי שכתב שיי' מקום שיעור לבדו מציל אפי' בבב"א
והוא במקום הסמוך ממש לארכוב' (מב) הפי שאין שם
קעורם בשר אלא עור לבד דבוק עם העצם (מג) ובשאר מקומות
שדרך להיות שם בשר אם לא היה שם בשר אלא עור כגב
והיו רירין בין העור והעצם ש"א שמציל (מג) :

ט' תגידין שסופן להקשות אינן מצילין (וכל הנידון מקרי סופן
להקשות) (ב"א) (מה) :

זבח תודה

ריעותא בבשר ובעור (ש"ך) דאל"כ מה ענינו לכאן הלא מבואר הוא לקמן אלא
לאשמעינן אפי' לא נקשר שא"ש (שם). (לה) עצם. (לו) ולא נשמט ממקום חבורו
(לבוש ב"י). (לז) שאעפ"י שנתעכלו מיעוט ניביו אין בכך כלום שע"י השאר שלא
נתעכלו הדר בריא (שם ב"ר שב"א) ואם לא הגיע החסרון לחלל העצם כשרה אפי'
אין עור ובשר חופין את רובו (גו"א) (לח) שהעור חופה מחציתו (רשב"א בת"ה).
(לט) וב"ש רוב עור ומיעוט בשר. (מ) וחיה (רשב"א בת"ה ורשב"ץ) (מא) אבל עור
לבדו אינו מציל אפי' בעוף. ומי שהורה שהעור כבשר לא נתכוונו דבריו (רשב"א
בת"ה הקצר) ואפי' רוב עור ועמו מיעוט בשר לא. ודוקא ביצא לחוץ אבל אם העור
שלם ומקיפו מכל צדדיו ואין שם נקב כלל יש להכשיר אעפ"י שאין רוב בשר קיים
ואפי' בבב"א (פר"ח ושכ"ד רש"י וריב"ש ורמב"ם בפ"י המשנה ובחבור דלא
כהרשב"א. (מב) הנמכרת עם הראש. (מג) וכיון שהעור מדובק בתולדתו לעצם
מציל הוא במקומו (רשב"א). (מד) שאז ע"י הרירין מדבק בו העור ומעלה ארוכה
(עב"י). (מה) ופי' הוא לדברי מר"ן (פר"ת) ופר"ח חלק עליו ועל רמ"א והוכיח
מדברי רמב"ם דדוקא גידין הקשים או שסופן להקשות אבל הרכין שכיזא בהן
נאכל בשור הגדול בשלקא מקרי בשר ומצילין עש"ב. והרשב"ץ דף י"ב כתב ונראה
ודאי שגידין שנתקשו הרי הן כבשר עכ"ל, בר"ה שהוא מפרש הכי, גידין אעפ"י
שסופן להתקשות אינן מצילין זולתי אם כבר הן קשים עתה דבתר השתא זולתן
ושמעין מנה דגידין הרכין אינן מצילים ולע"ד תמוה הוא אם לא שנאמר דט"ס

יורה דעה הלכות טרפות נה

באר הגולה

י' כעיות שס ולא
נפשו ולחומרה
[פירושו שהנב
בלא חסרון]
בז' העור מהא
דנתמססה
הריאה ר' מ"ה
לכעיה שסונפסה
דעור כסס הנלוים
וכ"כ ש"פ כסס
ר"ת וכסס סה"ת
וסמ"ג וסמ"ק
המהרי"ק בשורש
ל"ח דקדק מלשון
הפוסקים יטור
וכ"כ המרדכי כ"ט

י' אלא היה הבשר החופה את רובו במקום א' אלא מתקמ
מעט כאן ומעט כאן סביבות העצם או שהוא במקום א'
אלא שהוא מרודד (מו) או נמקף מעל העצם (מו) או שניטל
שלישיתו התחתון (מח) או ניקב (מט) או נסדק אינן מצדיק
בוכן אם נתמססם בשר החופה ונעשה כעין בשר שהרופא
נורדו אינו מציג (נ) הנס"ה ולאו חין אלו נקחים צנצר שהרופא
נורדו ולכן כל מקום שנשתנה מראית הצנצר חינו מליל (הגמ"י) (נא) :
יא נקדר הבשר בסכין מעל השבר כעין טבעת בעיגול ורוכ
הקיפו מכוסה כשרה (נב) והוא שיהא הבשר דבוק בעצם
סביב הקדירה (נג) :

יב י' נשבר העצם במקום שעושה אותה טרפה וחזר ונקשר
ואין ידוע אם יצא רובו אם לאו כשרה (נד) והוא שחזר
למקומו הראשון ונתחבר שבר אל שבר יחדיו ידובקו (נה)

זבח תורה

נפל בדברי הרשב"ץ. (מו) פי' דק וחלוש (רש"י) וז"ל הט"ז מרודד גרע ממתלקט
הואיל והוא דק, ונקלף גרע טפי ממרודד שהוא עכ"פ דבוק בעצם, וניטל שליש גרע
מנקלף, ששם לא ניטל כלום, וניקב או נסדק גרע טפי, כיון שהעור שמגיין עליו
ניקב במפולש או נסדק במפולש באורך עכ"ל. (מו) ולהרמב"ם בנקלף מן העצם
כשרה ויש להחמיר כפרש"י (פר"ח). (מח) של עובי הבשר סמוך לעצם והרי שני
שלישים עליונים עומדים באויר ואין נוגע בעצם (ב"י רש"י) ולאו דוקא שלישייתו
ול"ה הרמב"ם פ"ה או שנתאכל הבשר מלמטה מעל העצם הנשבר עד שנמצא הבשר
החופה אינו נוגע בעצם עכ"ל (פר"ח). (מט) נקב קטן בלא חסרון (ב"י רש"י) ול"
רמב"ם או שהיה הבשר שעליו נקבים נקבים (שם).

ודע שרבינו חננאל הביאו הרשב"א בחדושו פי' הני בעיות ניקב, נסדק, ניטל
שליש התחתון דמיירי בעצם עצמו וכ" פר"ח ואנו אין לנו אלא פרש"י
דמיירי בבשר החופה שכ"ד רמב"ם ושאר מפרשים עכ"ל. (נ) וטרפה מספק
(רשב"ץ). (נא) ועמ"ש סי' מ"ג סק"ה וסי' מ"ח ס"ק ט"ו וסי' נ"א סק"ה. (נב)
הרמב"ם ב'פ' הנזכר כלל נקדר כמין טבעת עם שאר הספקות ויש לחוש לדבריו
(פר"ח) (נג) דהיינו שיש בו צמחי בשר שזה סי' שמעלה ארוכה (פר"ח) כ" רי"ו יש
מי שהורה דלא סגי בזה הרוב קיים, אם לא יהיה שם עור ובשר אבל בשר לחוד לא
ואינו עיקר אלא אם יש רוב בשר כשר בלי העור וכן הסכימו גדולי המורים (שם).
(נד) אעפ"י שעכשיו אין עור ובשר חופין את רובו דכיון שנקשר, הדבר ידוע שהיה
עור ובשר חא"ר ותלינן שאח"כ נפל מהעור והבשר ומשום הכי אין חא"ר עכשיו
(פר"ח) נגד הת"ח הביאו הש"ך דבעי דוקא עור ובשר חופין את רובו. (נה) וכ"ש
באבר המדולדל שאם חזר ונקשר כשר דלא כאו"ה (ש"ך) והפר"ח כ' דלא מהני חזר
ונקשר אלא במקום שעושה אותה טרפה כפשוט הש"ע.

ודע דסברת מהרא"י בת"ה סי' קס"ד להקל אפי' לא חזר למקומו הראשון ואפי'

באר הגולה

ס"ה וס"פ י"ס
וכ"כ הרשב"א
כת"ה וס"פ
[ואין להחזיר
מטעם נשקפה
בחזקת היתר
עומדת עד
שיועד לך נמה
נערפה אלא
היכא דאיכא
למחלי בדבר
אחר כללעיל
כס"י ל"ו סעיף
ה' וכמו שביימי
שם

יורה דעה הלכות טרפות נה קמט

הג"ה ואפי' אם עדיין עב במקום השכר (נו) ויכיר עדיין ששכרה
כשר (וא"ה) אבל אם לא חזר למקומו הראשון אלא שני שברי
העצם שוכבין זה על זה. זה נמשך למעלה וזה נמשך למטה
טרפה. הג"ה וכל זה מיירי (נו) שלא במקום ל"ה אבל במקום ל"ה
ע"ל סי' נ"ו:

יג ונמצא שבור (נו) ואינו יודע אם נעשה מחיים או לאחר
מיתה אם מקום המכה שחור בידוע שנעשה מחיים (נח) ו
ואם אין יכולים לעמוד עליו (נט) אם יש במה לתלות כמו
שדרסה אורצצה וכיוצא בו תולין להקל וא"ל אסורה (מספא) (ס):

זבח תודה

לא חזר להתקשר לגמרי כבראשונה ודבר זה ברור לדעתי ואלו ראה מהרי"ק דברי
מהרא"י היה מתיר (הריק"ש בתשו' סי' ט"ז) וכ"ד הב"ח להקל בהפמ"ר וכ"ד
הט"ז. והפמ"ר כ"כ כמהרא"י להקל דוקא בפרק שני הנקרא שוק כשהשבר למעלה
מצה"ג כיון דהוא פלוגתא אי השבר מטריף שם או לא ומשום חומרא ישליך האבר
אבל בעצם הקולית בעינן שאש"י זולתי בהפמ"ר דיש לסמוך אמהרא"י ע"ש ועיין
בהלק"ט ח"א סי' רצ"ג.

אם השבירה פקולמוס וחזרו ונתדבקו השברים רק שלא נתכוונו ממש רק עוקץ
זה נמשך למעלה קצת וזה קצת למטה כשרה לכ"ע (ט"ז ופר"ח).

אם העור שלם ויפה מבחוץ אף שהעצם שבור מבפנים ועדיין לא נקשר וכ"ש
כשחזר ונקשר אעפ"י שלא נקשר יפה כשרה (פר"ח וס"ך) דכיון שהעור לא
נפסק כ"ש הגידים שהם קשים ממנו (רשב"ץ דף י" ע"ד בהגה"ה ע"ש ב" כמה
רבוותא ונר" שזה נגד רמ"א). (נו) והשבר במקום שעושה אותה טרפה (מורי נ"ע)
(נו) מ"כ דהג"ה זו צריך לסמכה אחר הג"ה ראשונה המסיימת או"ה וראיה מה
שמסיים בה ועיין לקמן סי' נ"ו דרומז אל מ"ש בהג"ה ס"ט דאפי' אינו רק נפוח
ונצרר הדם וכו' ונכון הוא. (נו) פי' ויצא רוב העצם לחוץ דהיינו שאין עור ובשר
חא"ר (פר"ח). (נח) וטרפה ודאי. (נט) פי' שלא הושחר פני המכה ויש ספק שאפשר
שמה לאחר מיתה, ואפשר שהוא מחיים סמוך למיתה, ולפיכך לא השחיר הבשר
(פר"ח וט"ז) והריק"ש דקדק דמשמע מדברי מר"ן שאם יכולין לעמוד עליו שהוא
כגוון שאר בשר כשר ולא כך כ" הרב בארוך ונ"ל שאם נראה לעין שלא יצא
העצם כלל לחוץ ודאי כשרה דאפי' נעשה מחיים כשרה היא עכ"ל ופר"ח כ" עליו
שאינו מכונן.

כתב הת"ח כלל פ"י שאם הוא בענין שאפשר לתלות שנשבר רגל הבהמה נמי
כשר וכ"נ ד" הר"ן דלא כאו"ה שכ" דבבהמה לא תלינן להקל הואיל ועצם
שלה חזק (פר"ח). (ס) דכיון דאין במה לתלות א"כ עינינו רואות דלא נעשה
לאחר שחיטה ומסתבר יותר לאיסור מלהיתר וכל כה"ג לכ"ע אסור כמ"ש
סי' נ"ב (ש"ך).

נשתברו ידי הבהמה אפי' נחתכו מהכל כשרה (ש"ס) וכבר נתבאר לעיל ריש
סי' נ"ג.

הגה זאת הגיה המחבר ז"ל בעצמו. הואיל וראיתי בסי' נ"ה ב מי שכ'

שהמחבר מחק הגה זאת ואינו נ"ל.

יורה דעה הלכות טרפות נו

באר הגולה

נן דיני טרפות בצומת הגידין וכו' י' סעיפים.

א' אניטלו צומת הגידין (פי' מקום שהגידה נקשרה יחד לשון מצעד למתקן) או בשנפסקו (א) טרפה (ב) גאע"פ שבר העצם קיים (ג) :

אמשה חולין
דף ע"ו
בסמך בגמרא
ג'רש"י

ב' דצ"היבכהמה הם בעצם האמצעי כלפי חוץ שהזנב נופל עליו הוי"ש מי שאומר שהם כלפי פניו לצד חדר הבכהמה ויש להחמיר כשתי הסברות (ב"י ב' ריב"ח) (ד) אבל הסברא הראשונה היא עיקר (ה) היא סברת חו' ורש"י והרא"ש וגדולי זרפת ואשכנז : ג' והתחלתן למעלה מהערסום והוא עצם קמץ שמחבר השוק לארכוב' הנמכרת עם הראש וועצם זה הוא שמשחקים בו התינוקות שקורין קוג"י (ו) הולמעלה ממנו מתחברים וצומתים גידים אלו ועולים ומתפשטים בשוק עד שמתרכבים וחוזרים כעין בשר :

במשה יכרז
יהודה שם והיינו
דרכא כריה דכנה
בר רב הונא
רש"י והר"ף
וכ"מ מדברי
הרמב"ם בפ"ח
מה"ש והחו'
והרא"ש והעור
וש"ס היסוד בשם
הראב"ד וכ"כ
הרשב"א וכה"ס
הר"ן בשמו כרבה
כ"ר הונא שם
דקאי שמואל
כוותיה וכה"ס
ר' ירוחם וכ"פ
חכמי פרוניניא
ומהר"ן בן חכי
י כר' יהודה
שם וכפירש"י
ירוחם
ה"ס בגמרא
משמיה דשמואל

ד' שנפסקו או ניטלו כנגד הערקו' כשרה (ז) למעלה מהערקום והוא המקום שהטבח' תולין בו טרפה : ה' ישעור ארכן ממקו' שמתחילין דהיו צומתים עד שמתפשטי' בבשר. בבהמ' גסה מ"ז באצבעות. ויש למי שאומר (ח) שחוא ישעור ד' אצבעו' ובבהמ' דקה לא נתנו חכמי' ישעור מאלא במראיתן ובמשושן שבר זמן שהם לבני' קשי' ועבים יש דהן דין צ"ה אבל כשהם מתחילים להתרכך או שהם קטנים ודקי' אין להן דין צ"ה יובמקום שאין רבנים כ"כ אלא רבנים

וכפירש"י שם ב"ס בגמרא מהא דרב יהודה 'מימרא דאביי שם ד' כטרי כפירוש הר"ף והרמב"ם בפ"ה מה"ש והרשב"א והתוס' שהנעלה הוא ד' אצבעות וכ"כ ר"ח לרש"י כפירוש שם דנעלה הוא מלא אלנע כמימרא דאביי שם כטור בשם הר"ף והרא"ש ודלא כמר בר רב אשי שם וכת"ש והתוס' שם בשם ר"ה ור"ח דקיי"ל כוותיה ככל דוכתין בר ממיפך שנוה וחורא וסי' כולו הפך לכן

זבח תודה

סימן נו (א) זה מזה באמצע החוט (פרישה) (ב) וה"ה לקות מטרפת אם לקו שיעור המטריף בפסיקה (פר"ח) (ג) ודוקא שניטלו לגמרי אבל לא ניטלו לגמרי אלא שנעקרו מן הארכובה ונקפלו מעל העצם עד למעלה כיון שעדיין הם יונקים מן הגוף כשרה (ב"י ושגם ד" ראב"ד ורמב"ם בן ע"ש וכ"פ לבוש) והט"ז וש"ך ופר"ח אוסרים ופר"ת פסק כהב"י דפי' שניטל לגמרי משמע לא נקלף ונשאר דבק ע"ש. (ד) וכל דאיכא ספיקא אחרינא שרינן מכח ס"ס (פר"ת). (ה) וכן פשט המנהג (לבוש) וש"ך השיגו וראיתי להרשב"ץ שהכריע מהגמ' דלקמן ס"ז ששם שלשתן מחוברים יחד כד' יש מי שאומר, ע"ש ראייה חזקה וע"ל סוף ס"ק י"ד. (ו) ואם נחתך בין עצם האמצעי לערקום טרפה (פר"ת). (ז) ואעפ"י שצומת הגידים

קצת ומוהירין כעין זכוכית לא היו צ"ה (ט):

ן ייש גידים אחרים שנבלעים באלו בזכרות בנקבות (יוד)
ואותן אינן בכלל צ"ה:

ז ע"ה בבבמה ג' אחד עב (יא) ושנים דקים. נחתך העב
לבדו מותרת (יב) שהרי נשארו שנים (יג) נחתכו השנים
הדקים מותרת (יד) שהרי העב גדול משניהם והרי לא נימל כל
הצומת אלא מעוטה. נחתך רובו של כל א' מהם טרפה (טו)
הג"ה הגיד העב הוא אותו שמפרידין כשטולין הצממה והוא מונח
על השני' והם דבוקים צבצר ובעלם (טז)

ח פ"ב עוף הם בעצם האמצעי כמו בבבמה והם ט"ז ואם נפסק
רובו של א' מהן טרפה (יז):

זבח תורה

מתפשטות עד העקב, כבר התחילו להתקשות ונעשות כעצם ואין טרפות צה"ג אלא
במקום שהם רכים (ט"ז וכ"כ פרישה ב" רשב"א) ואפי"י נשבר הערוקם דכיון דאין
כאן ריעותא במקום צה"ג כי אם בערוקם אין כאן חשש פסיקת צה"ג, (פר"ח נגד
הש"ך) והפ"ת העמיד דברי הש"ך דכיון דבסוף הערוקם הוו צה"ג ונשבר סמוך
למקומם יש לחוש לצה"ג וצריכה בדיקה דלכא כשנשבר בכח נפסקו צה"ג
ממקומם וצריך לבדוק לדעת שלא נשבר אלא בדיוק למטה מצה"ג ע"ש. (ח) לעיל
סי' מ"ו ס"ה סתם כסברא ראשונה (ראיתי בשני כת"י שהגיהו צ"ל זו במקום
ראשונה ואחר זמן הגיע לידי ספר כת"י המחבר וראיתי שהג"ה זו בכ"י קדשו
ז"ל) (פר"ח. ח). (ח) וכ"ש בעוף דאין לו שיעור באורך כי יש עוף גדול הרבה ויש קטן
הרבה ואין לסמוך בהם אלא בסימני גופן (רדב"ז בחדשות סי' שצ"ג). (ט) ויש מי
שאוסר והגאונים מתירין (רשב"א). (י) והיינו באותם שהם כלפי פנים דס"ב וכן
הדין אם ימצאו בצה"ג שכלפי חוץ (ב"י). (יא) גדול יותר משנים הקטנים (רשב"ץ).
(יב) אעפ"י שהם רוב בנין. (יג) שהם רוב בנין. (יד) אעפ"י שהם רוב בנין. (טו)
דהרי נחתך רוב של בנין ושל בנין, והפ"ת האריך ומסיק דכל שנשארו מעוטי
דתלתא חוטי כשרה. ואם נפסק העב לגמרי ונפסקו רוב השנים הדקים טרפה. וכל
דאיכא רובא דעב או רוב השנים הדקים הגם דאידך איפסיק לגמרי, כשרה ע"ש
וכ"פ הפ"ח. והרשב"ץ דף י"ב כ" וואם נפסק הגדול כולו ואחד מהקטנים ברובו כיון
שנשארו המיעוט כשרה (כ"כ המפרשים ז"ל אבל אם הגדול נפסק ג"כ ברובו טרפה
עכ"ל. (יו) זהו למ"ד שהם כלפי חוץ וכדלעיל ס"ב (פר"ח) אבל למ"ד שהם
הפנימיים הם שנים מחוברים זה עם זה וסברא זו עיקר דבחיצונים השנים הם
גדולים ולא תמצא א" גדול משנים (רשב"ץ). (יז) זוהי ד" רמב"ם והכריע הר"ן
כדבריו אבל הרמב"ן כ" דוקא איפסיקו לגמרי אבל רובא לאו כלום הוא ולא עוד
אלא אפי"י נפסקו ט"ו ברובו ונשארו א" מהם קיים כשרה (רשב"ץ ור"ן) וכ"ה הפ"ת
דאי הוי מחצה שרי הגם דא"א לצמצם ע"ש.

ודע שהרמב"ם כ" בפ"ח שתחלתן מאצבע יתירה עד סוף הרגל שהוא קשקשים
קשקשים ע"ש וכל הפוסקים תמהו מנין לו לשנות עוף מבבמה והעיד

ט"ז
הראש"ד
כמר בר רב אשי
דמתי לקולא
פ"ס כגמרא

יורה דעה הלכות מרפות נו

בארה גולה

צ"הרש"א

קטור בשם רבי
שמואל מאיברא
בשם הרש"א ר"ש
בשם י"א ושלזה
הסכים
הרא"ש

ט יסימן מקום שכלים צ"ה בעוף כסימנם בבהמה דקה (יח)
הג"ה ומי שבקי לשער יוכל לשער בכל עוף לפי גדלו ולפי
קטנו כל זמן שהם קשים הוי ל"ה. ובמקום שמתרככים לא הוי
ל"ה (פסקי מהר"א סי' קמ"א) ומי שאינו בקי לשער ישער כרוחב
אלבט (יט) בעוף (כ) ממקום שמתחילי' (שם ב' מהרי"ל) ולעולם
אין ל"ה למעל' מחלי' עלם האמלעי' (כא) ואינו אף בקי אין בבדיקת
ל"ה של עוף משום דקשה לבדוק (כב) וזקל הוא נטרף ולכן בכל
מקום דאיכא מכה במקום ל"ה אפי' אינו רק נפוח וגלרר הדם (כג)
מאחר שהיה לריך בבדיקה ואין אלו בקי אין בעוף הוא טרפה (מרדכי
פ' בהמה המקש' ואו"ה):

י נשבר העצם במקו' צ"ה ונקשר ונתרפא יפה ק"ש מתירין
אם לא נשתנה מראי' בשר שעד השבר יוי"ש אוסרים עד

זבח תודה

הרשב"א שכבר חזר בו רבינו בתשובת שאלה. ו וכן הביא הרשב"א דף י'
ע"ב וסיים ובאמת ששם מתחילין הגידים אבל חיותן אינו אלא ממקום
שמתחיל השוק. אבל אם הבשר לא נשתנה כלל לא מבחור ולא מבפנים אעפ"י
דהעצם מורכב קצתו על קצתו כשרה דודאי יתרפא יפה.

קבלתי אם אירע מכה במקום צומת הגידים ולא ידע אם נפסקו, יכפוף הרגל
העשוי קשקשים לשוק אם נכפפים אצבעות הרגל בכל צדדיהן בודאי
שלא נפסקו הגידין ודבר בדוק הוא ומנוסה. (יח) והרא"ה כ" שהוא מתחלת עצם
השוק המחובר עם הרגל עד שנבלעים בבשר הביאו הרשב"א ז"ל. (יט) וזהו גודל
(פר"ח) וזהו לפרש"י שפי' בשור הגדול ד" אצבעות שהוא דיעה שנייה דס"ה אבל
לפי מאי דקי"ל בסברת רמב"ם בדיעה א" דס"ה לא יספיק אצבע, ולכל הפחות
בעוף ב" אצבעות (ט"ז ב" רש"ל ולכן יותר נכון לשער מחצי עצם האמצעי ולמעלה
ששם לא יש צה"ג ויש לסמוך ע"ז בין בעוף בין בבהמה אבל מחצי עצם האמצעי
ולמעלה אם נשבר העצם אין לחוש לפסיקת הגידין ואם עור ובשר חופין רובו
כשרה ואם חזר ונקשר אעפ"י שאין השברים יחדו ידובקו יש להקל בעצם זה
וכמש"ל סי' נ"ה ס"ק נ"ד. (כ) אבל בבהמה שיעורה כדלעיל (ש"ך). (כא) הן בעוף
קטן מאד הן בבהמה גדולה דשם אין שייך שיעור (ט"ז וש"ך) וא"כ מי שאינו בקי
ישער לעולם בחצי עצם ולא ברוחב אצבע (ש"ך) (כב) לפי שהם הרבה משא"כ
בבהמה (ש"ך ופר"ח).

הערות

לשון זה צ"ב וז"ל מגיד משנה בה"ש הי"ד וכן שלח רבינו בתשובה
לחכמי פורבינצא וכ" שמעולם וכו' ע"ש וז"ל כסף משנה והרשב"א כ"
בתשובה ששמע שרבינו חזר בו והסכים דמקום צומת הגידים בעוף כמו
בבהמה עכ"ל וא"כ לפי דברי המ"מ שרבינו בעצמו הוא שכ" התשובה
ויכול להיות מ"ש הרשב"א בתשובה ששמע הוא על סמך אותה תשובה
שלח רבינו ז"ל.

שיבדוק צ"ה וכן עיקר לדין דאין אטו נקיחין צנדיקת העוף (כד)
טרפה (רל"ט ומהרל"י בהגהת ש"ד) :

זבח תורה

אם הכו בבהמה בגיד הנשה שלה בחץ יש לחוש לפסיקת צה"ג וצריכין בדיקה וכדלקמן סי' נ"ח (פר"ח). (כג) והכל לפי הניפוח וצריך המורה שיחתוך הניפוח ויעיין בו שאם נר" מתוך הניפוח שיש בו רקבון ונימוח ויש לחוש שנפסק א" מן החוטים אז יש להטריף (ש"ך וט"ז ופר"ח ב" רש"ל) ובשינוי מראה

תורת חכם

נקב במקום החתך מבחוץ מכשירים וכן מבואר בפר"ח סי' מ"ו ס"ק י"ג בסופו. וכ"ז דוקא שאין סרכא מבה"כ לטרפש או למקום אחר אבל אם יש סרכא הויא כק"ד. ח"א ק"ב.

(אמר הכותב עיין בס' ר"ב ותמצא שמנהגיני להתיר אפי' ביש סרכא ע"ש).

ביאור לשון הרמב"ם פ"ו המוח עצמו שנרקב או נתמעך והקרום קיים כשרה. דדוקא נרקב או נתמעך כולו הא מקצתו לית לן בה. ח"ב רט"ו.

אם נסרך הכרס לטרפש הכבד כמה חילוקים יש בין אם נמצא מחט בכרס או לא נמצא מחט ע"ש ותורה צמאונך. ופירש, ק"ד בכל מקום הוא דבעינן טיפת דם צרור ויש בו ממש שיהא צרור הדם בעובי הבשר ולא שיאדים הבשר לבד דאם הוא אדום לבד לא מטרפינן. ח"ב ק"ב.

עוד מעשה אירע בבה"כ שבדקוהו כנהוג ולא ראו בו שום ריעותא וניקרו אותו מהחלב בסכין ואז ניכר בו נקב מעל"ע שלא ע"י מחט והסכימו חכמי הדור להתר והתירורה. ח"א ק"ח.

אמר המאסף עיין בס' מ"ח סק"כ מ"ש ר"ב דהטרפש סותם וכן מנהגיני להכשיר ובס' רבה"ז סי' כ"א. אם נמצאת מחט בבית הכרסות מבפנים וכנגדה מבחוץ נסרך הבה"כ לטרפש, האריך הרבה ונשא ונתן והעלה דכיון שיש סרכא או ק"ד או בועה או מראה טרפה דחיישינן שניקבה וחודה לאחוריה ואפי' רואין מבחוץ שלם שלא ניקב לעבר הב' חיישינן שמא ניקב והבריא וזו שלא ייראה פני הנקב שהוגלד פי המכה וע"ש כמה דינים מחודשים. ח"א ק"ד.

מעשה בקצב אחד שהוציא הקיבה והתחיל לנקרה מהחלב דאקשתא ודאייתרא ועם חתיכתו החלב בסכין נראה נקב בפועל מעבר לעבר בדאיתרא אם היה פתוח לרווחה. ונשאו ונתנו חכמי הדור והעלו להתרו והתירורה.

אם נמצא נקב בה"כ מבפנים הן מצד עצמו הן מצד מחט שנתחב בו ומבחוץ נמצא נגד תחיכת המחט או הנקב כמין חטורת גבוהה משטחיות ושווי הבה"כ ראיתי לכל הבודקים שחותכים בחטורת ואם ניכר שבשר זה הוא מבשר הבה"כ עצמן ולא ניכר בו

נז דין בהמה דרוסה מחיה הדורסת וכו' כ"א סעיפים .

א אדרוסה טרפה (הדריסה היא הכלאה שהכח המיה או העוף נלפנים) (א) ולא כל חיה ועוף שוים בדריסתם אלא מעלות מעלות יש בכיצד הארי יש לו דריסה אפילו בשור הגדול ובנסה שבחיות. (ב) הזאב אין לו דריסה בבהמ' נסה (ג) ואפי' בקטנה שבהן כגון בעגלים (ד) אבל יש לו דריס' בדקה ואפי' בגדולה שבדקות כגון, כבשים וגדולים וחתול ונמיה הושועל אין לה דריס' בכבשי' גדולי' אבל יש להם דריסה בגדיי' ומלאי' (ה) וכ"ש בכל העופות. גיחולדה אין לה דריסה בבהמה כלל ואפי' בגדיי' ומלאים אבל יש לה דריסה בכל העופות ואפי' בנסה שבהם. חכרב אין לו דריסה כלל אפי' בעופות (ו) ואם נקב עד החלד דינו כקוף שנקב *לחלד (ז) שאר חיות ממא' כל שאני' נסה מהזאב אין לה דריס'. בגדולה שבדקה ככבשים ועזים ואפי' היא נסה כזאב אבל יש לה דריסה בגדיים ומלאים וכ"ש בעופות. ואם היתה נסה מהזאב דינה כזאב ויש לה דריסה בדקה אבל לא בנסה ואפי' היא גדולה כארי' היתה נסה יותר

דרכ כהנא אמר רב חסדא ולחומר' הרי"ף וכמ"ש הרא"ש שם דף כ"ג י"ב בעיא ונפשה ל'שון הרש"א ה"ממלא דרכ יוסף שם [*ונתחלך נס' ג"א] ט"ור בשם הרשב"א ישכ"ל 'מדכרי' הרמב"ם

אמש' חולין

דף מ"ב פ'כ"ר יהודה שם במשה ללא כל חלל לפרס דנריחמים כר' בנימין בר יוסף וכו' ובתירוץ כתרל שם דף נ"ב הר"ף ומה"ד בשם ר"י וכ"כ הרמב"ם נפ"ה מה"ש והרא"ש והרשב"א והר"ן וכ"כ הטור ג"סור וכ"כ הרשב"א והר"ן ה"ממלא דרכ עמרם וכו' שם וכנ"י הר"ף והרמב"ם וכו"ג ורש"י הכליטנא כתרל

זבח תודה

בלחוד בכה"ג דאין שם לקותא ולא ניפוח מכשרינן לגמרי וא"צ לחתוך ולראות (פר"ח ב" ב"ח).

צה"ג של עוף יכולין לבדקן ע"י מחט ובו חוט ונוטל החוט וכורך סביב כל א" (ב"י ב" רוקח) ואם לא ימצא המניין ויראה א" מהם גס מחבירו ינפצנו

אולי הם שנים (שם ב" רי"ו) ויראה שלא יפריד א" לשנים (שם ב" רוקח). (כד) משמע אבל בבהמה בקיאנן וכדלעיל ריש ס"ק כ"ב (ש"ך) ובס"י יבין שמועה להרשב"ץ בדף י" ע"ד כ" שם בהג"ה הביא ב" כמה רבוותא להכשיר וסיים בה שאפי"י יהיה השבר במקום צה"ג אין חוששין כלל מאחר שלא יצא כאשר יש לחוש באגף אם נשבר ששם אנו חוששין לריאה וכן עשיתי מעשים הרבה וגם אין חוששין שמא יצא לחוץ שאלו כן לא נתרפא ע"ש ועיין הלק"ט ח"א סי' רצ"ג.

סימן נז (א) ומטיל ארס והוא אדום וניכר בנדרס כמין ק"ד עיין פר"ח. וטעמא דדרוסה שהארס יורד ושורף את הבשר ונוקב תוך הבשר ויש לחוש שמא

יורד במקום שנטרפת בנקב משהו (לבוש רש"י וכן מוכיחים דברי רמב"ם) והתו"כ לאו משום דסופה לינקב דא"כ בכלל נקובה היא אלא טעמא דדרוסה שהארס שורף וסופה למות ע"כ ועיין פר"ח. (ב) אעפ"י שהם גדולים מארי בין שיש מצילין בין אין מצילין (פר"ח ופר"ת) ואצ"ל בדוטרטא מינה דלא תימא בדוטרטא מינה לא כעיס ולא זריק זהרא דכמאן דמנח קמי ידיה בשרא דמי (פר"ת). (ג) דלא אליהם זהריה למקלייה (רש"י) והתי' ואחריו מחמירים אפי' בגסה, ויש לחוש ולמכרה

יורה דעה הלכות מרפות נו קנב באר הגולה

סס וכ"כ הר"ן
וכן הסכים ר'
ירושם טור
מלח הוזכרו
בגמרא לחסור
בכרייתא סס
דף נ"ז וכיון דלא
פליג עליה דרב
חסדא כן נהדי'
נקטינ ככרייתא
ור"ף ורמב"ם
ורא"ש וטור למטה
סס דף מ"ב
כליטנא כתרשס
דף נ"ג ולחמרא
הרי"ף ורמב"ם
סס וש"פ יטור
וכ"כ הרשב"א סס
בגמרא כליטנא

מארי הרי היא כארי ויש לה דריסה בכל : הג"ה ויש מחמירין
עוד דכל שהיא מזאב ולמעל' יש לה דריסה אפי' צנהמה נסה (ח)
ויש לחוש לחומרא (ת"ה סי' קע"ח ב' א"ז) :

ב יכב העופות אין להם דריסה בבהמה אפי' בגדיים ומלאים
חוץ במהנץ שישלו דריסה בגדיים ומלאים (ט) והוא שיקוב
בצפרנו לבית החצר שאז מטי' ארס :

ג להנץ יש לו דריסה אפי' בעוף גדול ממנו (יוד) ובכרד
שיהא מן הדק כתורים ובני יונה (יא) נאכל לא בתרנגולת
ושלמעה ממנה הג"ה ודוקא בגדולים (יב) אבל בקטני' יש להן
דריסה (רשב"א וטור) (יג) א שאר עופות הדורסים יש להן דריסה
בעוף שכמותן (יד) אבל לא בעוף שהוא גדול מהם חוץ מן הגס
סקורין פלקון שיש לו דריסה בכל העופות (טו) (טז) :

זבח תודה

לגוים כך אם לא במקום הפמ"ר (עיי' פר"ח ובה"ט ופר"ח) והט"ז פסק כהש"ע. (ד)
הב"ח מחמיר ואוסר אף למכרה לגוים ולא כר' אלא דינה כגסה (פר"ח). (ה)
הפר"ח כ' דד' רש"י דחתול ונמייה ושועל אין להם ארס חזק להמית בהמה אלא
עופות ע"כ וכתב עליו שאינו מדוקדק והפר"ח כ' דד' רש"י ג"כ לאיסור כד' הפו"
וסיים ודוקא חתול ונמייה ושועל אבל כל שכמותן ואצ"ל למטה מהן לא דרסי כל
עיקר ע"כ.

ידובים ונמרים הן למעלה מהזאב כן מבואר ברשב"א וש"פ דלא כר"י שב"ש
להן דין חתול (פר"ח). (ו) שאין לו ארס כלל אלא כמעשה קוץ בעלמא (פו'
ולבוש) וביאר בס' כנסת יחזקאל דכלב טבעו קר ואין בו חמימות דלכך שוהה
המאכל במעיו ג"י למיעוט החמימות. (ז) שנתבאר בסי' נ"א. (ח) פי' דאעפ"י
שהזאב בדקה ולא בגסה כיון שהוא למעלה מן הזאב אף בהמה גסה דורסין (ב"י
ב' א"ז) ודברי הש"ע עיקר (פר"ח). (ט) ולא כשאר דריסה שנחוש לה בשנתאדם
הבשר שאין הארס שלו שורף כ"כ כשאר מינים הנזכרים אלא אפי' נתאדם הבשר
ולא ניקב כלל לחלל אין חוששין לדריסתו עד שיקוב לחלל (ל' הלבוש) וכ"ש הגז
והוא שם עוף דיש לו דריסה יותר מהנץ וכ"כ הש"ך ודלא כדרישה (פר"ח) ונשר
דינו כגס (ש"ך ב' כמה פו') (י) אפי' לא הגיע לחלל, וכל דריסה שבסימן זה היינו
בכה"ג (פר"ח וש"ך) ובהגיע לחלל כבר נת' בסעיף הקודם. (יא) וכיוצא בהן וכ"ש
צפרים (ת"ה). (יב) פי' בתרנגולים גדולים (רשב"א) (יג) ואעפ"י שהן גסין בגופן
יותר מהנץ (שם ופר"ח). (יד) ד' מר"ן דאפי' באותן שלמטה מהנץ יש להן דריסה
בעוף שכמותן דלא כלבוש שכתב דאותן שלמטה מהנץ אין דריסה כלל וכן אותן
שלמעלה מהנץ אין להם דריסה בעוף שכמותן ודוקא בעוף הדק יש להן דריסה כנץ
ואפי' היו גסים בגופן יותר מהן (עש"ך). (טו) אעפ"י שהרשב"א כ' שהפלקון הוא
למטה מן הרב והגס אינו פלקון אלא אסטור, מ"מ אח"כ כתב שיש מי שפי' שהוא
הגסוף ויש שפי' פלקון' ולפי' ההג"ה נקט להחמיר בפלקון' וכ"ש באסטור' ונץ

ד עכל אלו שאמרנו שיש להם דריסה בין אם באים להציץ הנדרס ממנו בין אם אין באים להציצו (טז):

ה פ"ש אומרים שעכשיו נוהגים היתר בחתולים הנכנסים בלוד של תרנגולים ואע"פ שהיה ראוי לחוש בדבר צומכים על שחתולים שלנו הם בני תרבות וכל שלא הכהו אין חוששין (יז):
ו קאין דריסה אלא ביד ובצפורן (יח) אבל דרסה ברגליה ונשכה בשניה לא הוא אלא כקוץ בעלמא:

ז יאין דריסה אלא מדעת הדורס אבל שלא מדעתו כגון שנפל עזיו דרך מקרה (יט) ונתחב בו צפרנו שלא הוא דריסה:
ח יאין דריסה אלא מחיים של דורס ונדרס כיצד הרי שנעץ צפרנו בנדרס ועד שלא הוציא צפרנו הומת הדורס אאו חתכו ידו (כ) או בנשחט הנדרס ה"ז כשר (כא) בד"א כשראינו מתחלה ועד סוף (כב) אבל אם בא לפנינו וצפורן תחובה בו (כג) חישישין שמא דרס וחזר ודרס ורפי' אלו הצדים בעופות הדורסים אפי' שחטו הנדרס קודם שהסיר צפרנו אסור שכן דרך שמכה בו כמה פעמים עד שיצורנו הואפי' ראינו שלא דרס אותו קודם לכן חישינן ליה לפי שפעמים כשהנץ יורד אחר העוף הוא מכהו בצפרנו דרך פריחתו (כד):

כתרא דההיא בר"י
כ"י ה"א ודכ
המלא ס"ל כרצון
ולהומתא טור כסס
הרי"ף ור"א ש"הוא
דעת רוב הפוסקים
וסכן יש להחמיר
שה"ן וטור כסס
רש"א וע' ס"ק
י"א מ"מירא דלכ"י
דף כ"ג י"ג"ז שס
י"ה"ה חס היה
ישן והכה הכהמה
שלא מדעת סמ"ג
שנ"ז מ"מירא
דלכ"י שס ה"סס
כנמרא

א"טור יכ"כ ה"ן
(וה"ה כלל כ"ז)
כסס וכ"כ הרשב"א
כת"ה ג"ס וכ"כ
הרשב"א כת"ה
ג"ס וכ"כ התו'
שס והרמ"ש ור"ן
ס"כ"י ממשמעות
דכ"י ה"ה ש"ס

זבח תורה

הוא הנקרא גאבילא"ץ (פר"ח). (יו) דבכה"ג מסתבר יותר להתיר דאינו דורס בכעס כ"כ קמ"ל (ש"ך) וה"ה באותן שאין להם דריסה אין חילוק בינן מצילין לאין מצילין (ש"ך ופר"ח). (יז) אבל הכהו ודאי חישינן אפי' לא רדף אחריו (ש"ך פר"ח) ואפי' בשניהם שותקים (ט"ז בבסעיף י"א (יח) לאפוקי רגלים האחריו של חיה אבל בעוף שאין לו אלא שתי רגלים לא שייך לפלוגי ביה ודורס ברגליו (ב"י וש"ך ופר"ח וט"ז) (יט) או שהיה הדורס ישן והכה הבהמות שלא מדעת (ש"ך ב" סמ"ג וסה"ת ופר"ח וב"י). (כ) התחוב בו (ב"י) (כא) שהארס עם נטילת צפרנו הוא זורקו (ב"י וט"ז וש"ך) ואפי' האדים הבשר כנגד המעים לא חישינן כי היכי דלא חישינן בעלמא כדלא מספקא לן בדורסה כלל (פר"ח ב" ר"ן) ואם מת הדורס ובהדי דקא נפיק נשמתייה שמיט לידיה מן הנדרס כשרה שבשעה ההיא אין לו כח להשליך הארס (פר"ח ב" רדב"ז) (כב) שלא הוציא צפרנו כלל (רשב"א ולבוש) ואם משך הדורס את צפרנו ממקום הדריסה ולא הספיק למשקליה לטופריה מניה לגמרי עד דמית הדורס טרפה משום שמשעה שמתחיל למשוך צפרנו משליך הארס (פר"ח ב" רדב"ז). (כג) בגבו ומיירי שהיה חיה או עוף הדורסים שם אבל בלא"ה אמרי' דהצפורן בא לו מעלמא כמ"ש סעיף י"ד (ט"ז) ולקמן ס"ק מ"ג. (כד) ואם כסו צפרני הדורס בכסף או כיוצא בו וצד בו עוף מותר לאכלו שהרי לא הטיל בו ארס והוא שלא ניקב אחד מהאיברים שהנקב פוסל בהם (פר"ח ב" צד"ל). (כה) אבל אם

מ' וחוששין לספק דרוסה כגון אם ראו ארי שנכנס בין השוורים
מקום צר שאינם יכולים לברוח מפניו כגון שנכנס הדיר
שרהם וכן עוף דורס שנכנס לכדוב מרא עוף ואו ללול של
תרנגולים חוששין שמא דרס (כה) בד"א כשהוא שותק והם
מקרקר' (פי' מתרעדים וזועקים) אבל ואם הוא שותק והם
שותקים (כו) או שהוא והם מקרקרים (כו) אין חוששין (וכה) ואם
חתך ראשו של א' מהם (כט) אין חוששין לאחרים אפי' הוא
שותק והם מקרקרים דאמרינן כבר נח רוגזיה ודוקא כשהרגו
אבר אם פצע א' מהם (ל) חוששין לכולם דכ"ש שחמתו בערה
בו כשהצילה עצמה ודא הרגה הנ"ל ואפי' הרג א' מהן דוקא
שלא ראינו שדרס עוד אחרים אבל אם דרס אחרים (לא) הרי
ראינו שלא נח רוגזיה וכל מה שדיר אסור (א"ל כלל ג"ו):

י יבד"א שאם חתך ראשו שר א' מהם אין חוששין לאחרים
דוקא כשנכנס לתוכו ועמד עמהם אבל כגון אלו החתומים
שעורים על כדוב מרא עוף ומכניסין ידיהם מבפנים ודורסין
אע"ג דקטעיה לרישיה דחד מנייהו לא נח רוגזיה משום הכי
דמתוך שהם בורחים אף הוא כועס עליהם (לכ):

זבח תודה

היו במקום רחב אין חוששין ואפי' נמצאו רבים נדרסים אמרי' נמי של אחרים לא
השיג (ש"ך ופר"ח) ומקום רחב הוא כגון בית וחצר גדולים שיכולים להנצל ממנו
כ"כ ב"י שכך משמע מסמ"ג וסה"ת וכ" פר"ח שכ"ב מהרשב"א בחדושו דף נ"ג
וכ"כ מ"ב אבל הב"ח וט"ז וצ"צ כתבו דדוקא בעופות חצר מקרי מקום רחב אבל
בבהמות לא מקרי מקום רחב אלא בקעה שאינה מוקפת ויש לחוש לדבריהם, ובחצר
רחב יש להתיר למכרם לגוי (פר"ה וש"ך). (כו) דאמרי שלמא עבדי בהדדי שכן דרך
הרבה חיות שנעשו בני תרבות ומתגדלות עם בני אדם ובהמה (לבוש). (כו) דאמרי'
שכל אחד ירא מחבירו (שם וט"ז). (כה) ודוקא דליכא מקום צפורן אבל איכא
חישינן (פר"ח ב" הר"ן) (כט) או הרגה וכדמסיים לקמן (פר"ח) וה"ה תרי ותלת
מנייהו (שם ב" מ"ב וצ"צ וט"ז) דלא כד"מ וב"ח ות"ח וכשהרגה לא מהני אלא
כשמצאוהו מיד אבל למחרתו לא ואם קטע ראשו אף כשנמצא למחר מהני לשאר
כבשים (שם ב" צ"צ). (ל) וה"ה דרס אפי' לא פצע (שם ב" רשב"א ור"ן). (לא) ה"ה
פצע (פר"ח וט"ז) וכל שנמצאים מקצתן נדרסים אפי' לא ידעינן שדרסן אחר שהרג
א" מהן כולן אסורים ממ"נ אם הרג תחלה ואח"כ פצע הרי לא נח רוגזיה. ואם דרס
תחלה הרי לא ידעינן הי מנייהו דרס וכמ"ש הש"ך ומ"ב (פר"ח). (לב) וחוששין גם
לאחרים הנותרים וכן פי' הר"ן והרא"ה דלא כמ"ה שחולק ע"ז בלא ראייה (שם)

יבשמואל יבדמוין
לה סס כנמרה
ואיחא סס כנמרה
דחף רב דהר ביה
לנביה דשמואל אס
דאימר שלמא עבדי
ביייהו ופי' רש"י
כדרך כמה חיות
שנעשו בני תרבות
וגדיל" עס בני
אלס ובהמה ואינס
מזיקין דאימר
בעייתיהו דמבע'
אהדדי ש"ס כסס
הרשב"א הר"ן אס

כיהרא הכנ"ה דף
מ"ה ע"א תה"ד
ס י מ ן ק ע"ה
ל'הרשב"א בחידוש'
סמסקנה הגמרא
שס ג'טור נכס
הרשב"א ס'כשמואל
דלמרחש' לספ'
דרוסה וללא
כמימרא דרכ שס
ע'טורוכ' כהרשב"א
כת"ה ס'ל' הטור
מהא דלמרי בני

יא כבד"א שאם הוא שותק והם שותקים מותר. ה"מ דלא
חזינן דנגע בהו אבל היכא דחזינן דקפץ עליהו כדרך
הדורסים אף על פי שהוא בן תרבות אסור (גנ):

יב ליש מי שאומר דהיכא דלא ידעינן אי שתק ואי צווח ואי
מקרקרין אינהו ואי שתקי לא חיישנן דה (גד) (הג"ה ויש
אוסרין בכה"ג (ר"ן פא"ט) (ויש למוש לדבר ולאסור) (לה):

יג סוהא דחוששין דוקא כשידענו שנכנס הארי אבל אם הוא
ספק אם נכנס אם לאו (לו) או שהוא ספק ארי או כלב
או שמא בקנה ניגף אין חוששין נדוקא כשיש לפנינו כלב
וארי או ארי וקנה אבל כשבא לפנינו מבעבע דם ולא ידענו
במה. תולין במצוי ובין להקל בין להחמיר (לו) הנה"ה וכבר נה'
לעיל סי' ל"ג ס'אס מצעבע דם נזילא נהגין לאסרו:

יד ע'ארי שנכנס בין השוורים (לח) ונמצאת צפורן של הארי
תלושה ויושבת בנבו של אחד מהם בין אם הצפורן לחה
(טז) או יבשה (ט) חוששין לה (מא) ס'אפי' אם הוא שותק והם
שותקים (מב) וכ"ש אם מקום צפורן או חמש צפרניו שמוטות
מנבו ולא לזה בלבד חוששין אלא לכל השוורים שבדיר (מג):

זבח תודה

(לג) דאדרבה משום בעיתותא טובא אינהו שתקי (פר"ח לבוש). (לד) דהוי ס"ס,
ספק שמא כולם שתקו או צווחו כולם, ואת"ל הוא שתק והם צווחו שמא מחמת
יראה צווחו ולא דרס (לבוש). (לה) ולמכרו לגוי מותר (ש"ך ופר"ח) ובהפמ"ד נראה
להקל (ש"ך ב"א ר"ד) (לו) אפי' שמענו אותן מקרקרים (פר"ח ב"ר רשב"א) (לז) ואם
מצוי הדורס כ"כ כמו הבלתי דורס תלינן לחומרא (רשד"ם) והפר"ח האריך ומסיק
דג' שיטות בדבר, לד' הרמב"ם לעולם אזלינן לחומרא אפי' בספק שקול זולתי אי
איכא למתלי טפי בהתירא, ואי איכא כלבא ושונרא קמן תלינן לחומרא, אבל אי
ליתניהו קמן תלינן להתירא. ולד' הרשב"א אף בדאיתניהו קמן תלינן להתירא
דרובא דאורייתא ורוב בהמות כשרות הן זולתי היכא דליתניהו קמן ומצוי יותר א'
מהן דאזלינן בתר המצוי, ולד' הרא"ה והר"ן אף בדליתניהו קמן ומצוי יותר א'
מהן תלינן בדבר אחר ולא תלינן בדריסה, ולעיל סי' כ"ט העליתי דאף בספק שקול
אזלינן לחומרא, ולענין דינא נקיטין חומרי דכולהו פירושי, ונ"מ במה שתולין
בכלב או בקנה דא' צ' בדיקה רק במקום שמבעבע הדם ע"ש ועיין לבוש דמקשה
דאין כאן רק ספק א' שמא בכלב וקנה או דורס, ותיירץ משום דאיכא חזקה דרוב
בהמות ועופות בחזקת שאינן דרוסין הם ע"ש. (לח) וה"ה א' משאר הדורסים שיש
להם דריסה בבהמות (לבוש) (טל) דלא עבידא דמשתמטא ואפשר לומר דבכותל

יורה דעה הלכות טרפות נו קנד באר הגולה

רבי חייה ז"ל
בשם אביו הרא"ש
וכ"כ הרמב"ם שם
והרשב"א קכ"ב
נחמן משמיה דרב
שם נד (*בשביל
לומה הגידין)
בשביל המוח טור
וכ"כ מדברי
הרא"ש וכ"כ
הרשב"א והרומק
ש"ממרח דרכ
יהודה אמר רב
שם נ"ג ת"ש
בנמרח וכרוב הוגה
בריה דר' יהושע
א"כדמתי ר' זבד

מן הא החוששין לדרוסה היינו שלא להתירה בלא בדיקה
אבל אם בדקה ואינו מוצא בה רושם כשרה צאפי' ודאי
דרוסה יש לה היתר בבדיקה (מד):

מן כיצד היא הבדיקה שוחטין את הנדרס (מה) ובדקים כל
החלל שלו (מו) טכף קהירך * עד יהקדקד (מו) אם נמצא'
כורה שלימה מכל מיני טרפות ולא נמצא בה רושם הדריסה
הז' מותרת (מח) ואם נמצא בה רושם הדריסה אסורה. איזהו
רושם הדריסה שיאדים הבשר כנגד בני מעיים (מט) שואם
נמוך הבשר כנגד בני מעיים (נ) מעד שנעשה כבשר שהרופא
נודדו מהחבורה רואין אותו בשר כאילו חסר (נא) וטרפה. ואם
דרס בסימנים משיאדימו כל שהן הסימנים עצמן (נב) טרפה
(נג) בואפילו אם האדים הקנה (נד) בכל שהו:

שם ונלע"ד דהא דפסקו לעיל כר' נחמן משמיה דרב לבדוק נס הקדקד היינו שאם
יבדקו גם הקרומים של מוח ולא נרעו הקרומ' של מוח שם תחת העלם מהסימנים דפסקו כר' זבד
דקשים הם ב"ש כעיל לדיפסאט וטעמא מפני שהארס עמיד לשרוף כולו

זבח תודה

נתחבר (עיין ש"ס ורש"י ור"ן). (מ) דעבידא דמשתמטא מיד הארי שקרוב לומר
שדרס (פר"ח משם רש"י נגד הלבוש). (מא) דחישנין שמא דרס וחזר ודרס כדלעיל
בס"ח ואח"כ הצפורן נשמטה ממנו (פר"ח וס" נקה"כ דלא כב"ח וט"ז). (מב) וה"ה
אם הוא והם מקרקרין (שם) ואפי" במקום רחב חוששין לו בכה"ג דאיכא ריעותא
(לבוש) ב"י פר"ח דלא כט"ז שמתיר במקום רחב. (מג) אפי" כולם שותקים (ב"י
ופר"ח דלא כר"ן) ודוקא כשראינוהו שנכנס לבין השוורים אבל שור הבא לפנינו
וצפורן יושבת על גבו שרי ומיהו כשנמצאו שנים או ג' צפרני ארי שנמצאו בגב
השור כסדר שהן סדורות ביד הארי אסור (פר"ח ושכ"כ הרשב"א) (מד) וכ"פ
הפר"ח והפר"ת ושכן הסכמת הפוס"ם. (מה) אם עוף הוא, קורע קצת בעור ובדוק
הקנה משם ושוחטו ואח"כ מהפך הושט ובדקו מבפנים וכבר נת' לעיל סי' ל"ג
ס"ו ועמ"ש שם. וכיון שלא ניכר בקנה רושם מבחוץ אין צריך בדיקה מבפנים
ע"ש פר"ח ס"ק ט"ל). (מו) ואפי" ניכר מקום הדריסה בחוץ לא סגי
לבדוק כנגדו דשמא דרס גם במקום אחר מבפנים והארס מפעפע ונדבק בבני מעים
ונוקב (עב"י ב" רשב"א). (מז) ועור המוח בכלל אבל עצם הקדקד החופה על המוח
לא בעי בדיקה ואי אתרמי וחזינא דהאדים עצם הקדקד מבחוץ בעי בדיקה מבפנים
אם האדים בפנים כנגד עור המוח טרפה אבל אם לא האדים רק מבחוץ שרי דבעצם
אינו מתפשט לפנים ובהיכא דדרס ונקב עצם הקדקד בעי בדיקה (פר"ת) אבל הירך
ומהירך לתחת אפי" נמצא שם ק"ד אין בכך כלום (פר"ח ס"ק ל"ח ב" רשב"א).
(מח) ול"ד לקוץ נמצא וכו' דאין אנו מתירין בבדיקה משום דא"א לבדוק כל הדקין
ושאני דרוסה דמינכר רושם, משא"כ הנקב דכיון דלא ידיע המקום שחושש שם
א"א לבדוק יפה (פר"ת). (מט) וה"ה אם האדים כנגד א" מהאיברים שנטרפת בהן
אפי" כנגד צה"ג (פר"ח). (נ) או כנגד איברים שנטרפת בהן (שם). (נא) מצד הארס

גמנין כס' ל"ג
 ס"ו יטור בשס
 כה"ג והכילא
 הפוסקים דבריו
 המסקנת הנמרה
 שס נח ימיתורא
 דלמימר שס'הא"ה
 בשס הר"ר שס
 טוב כל כנ"ש
 שס בעור כ"כ
 רש"י שס כ"ב

יז גבהמה שנדרסה אין לה תקנה בבדיקה מפני שהושט אין
 לו בדיקה מבחוץ (נה):
 יח ד"ש מי שאומר בכל מקום שהוזכר שם בדיקה כגון בדרוסה
 נפולה ושבורה בדרוה הללו ליכא למיקם אבדיקה שפיר
 ולית ליה תקנתא אלא הלשון י"ב חודש ינו או בנקב'
 שתתעבר ותלד (נז) וכן בעוף אם גמרה להטיל כל הבצים
 של מעינה ראשונה וושהתה כ"איוס ואח"כ חזרה להטיל בצים
 (נח) כשרה וזכן אם לא הטירה בצים מעולם. אם שהתה אחר
 שנולד בה ספק טרפות כ"א יום והתחילה להטיל בצים כשרה
 "וי"א שגם בזמן הזה בודקים (נט) אלא שצריך לזיזהר להביא
 כל הבקיאים בדבר: הג"ה ולנו דורות האחרונים אין בקיאים
 בבדיקה ולכן המנהג להטריף כל דבר שיש לו ריעותא ואין סומכין
 על בדיקתו כלל ולכן יש להטות כסברא הראשונה (הגמ"י ומרדכי

זבח תודה

ששרפו (ב"ד). (נב) ולא סגי בהאדים העור כנגדן לפי שקשים הם אצל דרוסה אלא
 בעינן הרושם בסימנים עצמן (ב"ד). (נג) אע"ג דקנה פסוקתו ברובו, מ"מ הארס
 שורף ועתיד לשרוף רובו (שם). (נד) או הושט מצד פנימי שבהן כן מבואר
 בהרשב"א ופר"ח וב"י. ואם נדרסה האם והולד בתוכה השתא דלא בקיאינן
 בבדיקה אם הולד לא נותר בשחיטת עצמו אסור ואם יצא וחי י"ב חדש כיון שניתר
 בשחיטת עצמו שרי ואם שחטו בתוך י"ב חדש אסור וה"מ בספק דרוסה או בודאי
 דרוסה כשנדרסה לפנינו כנגד החלל באופן שיש לחוש שנדרס הולד ג"כ אבל אם
 נדרסה בצואר או בדפנות וכיוצא אין טיפת הדריסה מזיק לולד (פר"ח סוף סי'
 ע"ט). (נה) דחשינן שמא במקום ארס קא שחית ותו לא מינכר אח"כ וה"מ בספק
 דרוסה א"נ בודאי דרוסה ולא חזינן היכא דרס א"ב דחשינן שדרסה פעמים רבות
 אבל אי ידעינן שדרס במקום א"ב ולא דרס כושט אית לה תקנתא (עיין פר"ח
 ופר"ת) ודין עוף נת" דינו בסעיף שקודם לזה ובסי' ל"ג ס"ו. (נו) בין בשנה
 פשוטה או מעוברת (פר"ח ופר"ת) ואפי" ודאי דרוסה מועיל לה השהייה וכיון
 דנשתהה י"ב חדש הוא ודאי הוכחה שלא האדים הבשר וכשרה עיין פר"ח באורך.
 (נז) ולא סגי בעיבור לחוד אלא בעיבור ולידה (ש"ך ופר"ת סי' זה וסי' פ"ו)
 ופר"ח מתיר בטעינה לחוד ע"ש ובס" מגיד מראשית האריך חי"ד סי' ופסק
 דמספיקא יש להחמיר. (נח) וגם הבצים הראשונים מותרים (ש"ך) אבל בבציר מהכי
 איכא למיחש שמא נתעברה קודם שנטרפה ואלו הם מטעינה הראשונה (שם).
 ודע שגם בבהמה צריך לידע שלא היתה מעוברת כשנטרפה שאם היתה מעוברת
 צריך להמתין עד שתתעבר פעם שנייה כמו בעוף (פר"ח). והא דמהני שהיית י"ב
 חדש דוקא לדרוסה ונפולה אבל שבורת גף בעוף סמוך לחיבורו לגוף שטריפתו משום
 חשש נקיבת הריאה וכיוצא בזה אף אם הרבה כחול ימים אין זה מוציאנו מידי ספק
 דאכתי איכא למיחש שמא בתוך יב"ח האחרון ניקבה הריאה ואף בלילה איכא
 למיחש שמא אחר שנתעברה ניקבה הריאה ונטרפה ואסורים הבצים ומיהו

יורה דעה הלכות טרפות נו קנה בארה גולה

טור וכו' כהרשב"א
נתיב מההוא
שרקפא דספק
דרוסה דלחא
לקמיה דרבו כו'
חנקניה ושדיניה
כנהרא שם דף כ"ד
וכפי' הראשונים
שהביא הרשב"א
ברש"י שם בפירוש
השני ור"ן לשם
בגמרא חלה
דחנקניה וכו'
כשם בגמרא חלה
דחנקי' וכו' [*דין
ספק דרוסה או
ודאי דרוסה
שנחשבה כהיתר
ע"ן כס"ק
משנה ד' מ"ב
במהוה תורה וכו'
וטרפיה ר"נ בכ"ק

ס"פ בהמה המקשה וכל האחרונים) ויש מחמירין עוד דכל שלחיקים להשהותו י"ב חודש חישין לצקלה ואפי' אינו אלא אחד העומד בספק ואין למכרו חי וכו' ס"פ רק ימיתנו קודם שחא יחזור וימכרנו לישראל (מרכי וסמ"ק והגמ"י) (ס) וכן הוא המנהג במדינות אלו וכל מקום שהוא ודאי טרפה אע"פ שגשתה י"ב חודש והוא חי אסור (רשב"א סי' ל"ח) (סא) :

ימ"א שצפרים קטנים אין אדמימות ניכרת בהם (סב) לפיכך אין להם בדיקה כוכן י"א שארם הנץ אינו אדום כ"כ ואינו ניכר לפיכך אין לו בדיקה (סג) :

ב לאם רבים הם הנדרסים אסור להשהותן י"ב חודש כדי שלא יבא ירדי תקרה והמנהג להחמיר אפילו בחד (סד) :

כא אסור למכור דרוסה או ספק דרוסה לגוי שמא יחזור וימכרנו לישראל : הגה"ה ודוקא בטרפות שאינו ידוע אבל

טרפות הידוע וניכר לכל מותר (שערים כ"ד) וכן אפי' ספק טרפות ויש מכשירים הטרפות ההוא (ת"ה סי' קע"ח) אע"ג דק"ל לאסרו מ"מ מותר למכרו לגוי ולא חישין שמא יחזור וימכרנו היחיל ויש מכשירין' (סה) :

נח דין בהמה נפילה וכו' י"ב סעיפים

א א נפולה אסורה (א) כיצד בהמה שנפלה אם היתה עומדת עד רגליה בשנפלה - אם יש מכריסה עד המקום שנפלה שם זבח תורה

בשמוטת גף מהני לידה או שהיית י"ב חודש שאין חששא לנקיבת הריאה אלא בשעת השמטה (פר"ח) וע"ל סי' נ"ג סק"ח. (נט) שאין לדיין אלא מה שענינו ראות שנ"י ואל השופט אשר יהיה בימים ההם (ב"י רש"י) (ס) ול"ד לבצים דלעיל דאי סופה לטעון ממחרת לטעון ולא חישין לתקלה בזמן מעט כזה (שם). (סא) שא"א להכחיש דברי רז"ל שאמרו שא"א לה לחיות ואם חי, הוא דרך נס (שם ב"י) רשב"א דלא כרש"ל שחלק במילי דברי רז"ל וע"ל סי' מ"ח סק"ד. ובמחלוקת הפו" שהוא שקול שאין ראייה מכרחת לא"י משני צדדין ודאי דסמכין אשהיית י"ב חודש אליבא דכ"ע דהוי כספק טרפה (שם) ולספק יתרת יש להחמיר ולא מהני שהיית יב"ח. (שם). (סב) מפני שהם כולם אדומים (לבוש וטור). (סג) והני אין להם בדיקה שבסעיף זה היינו מעיקר הדין ואף בזמן הש"ס (ש"ך פר"ח). (סד) וכ"פ פר"ח מעיקר הדין ופר"ת פסק כמר"ן ע"ש. ובעוף לא חישין כדלעיל סק"ס. (סה) וה"מ בספק דרוסה דבלאו הכי יש לה היתר בבדיקה ועוד דלד"י הרשב"א כל שאין ניכר רושם הדריסה מבחוץ כשרה לגמרי וכן ההיא דת"ה דרוב בן תרבות הוא אבל בשאר טרפות אחר בפלוגתא דרבנותא היכא שאין צדדים בלא"ה להתיר אין להתיר אפי' למכרו לגוי (ש"ך פר"ח).

בארה נולה

ד"ר גרשע"ה
ורכי ירוחם
מאוקימתא
דאינגדר אינגדור'
סס ימטודא
דההוא תורא וכו'
ורב יחק בר רב
שמואל וכו' חולין
ד"ר אהרן אהרן
והר"ן אהרן דרב
הוגא זכריס
המנחמים וכו' ד"ר
ימשה סס ד"ר
ימשה סס כ"ו
ומי' דרב יהודה
סס י"א יחוס'
סס והרשב"א והר"ן
דברתי כעין
מהא דר"ח בר
אנטיקוס וכו' סס
כ"ו והא דלא מהני
בדיקה מיד י"ל
לפי שאין הריסוק
יכיר לאלתר עד
שתהיה מע"ל כ"י
רמב"ם בפ"ט

יורה דעה הלכות מטרפות נח

עשרה טפחים חוששין שמא נתרסקו איבריה ואם הית' שוכבת ונתגלגלה ונפלה צרי' שיהי' גובה המקום י' טפחים. והא דבעינן גובה י"ט דוקא בנפלה מעצמה (ב) דאו הפילות אחרים וידעה שרוצים להפילה (ג) האבל אם הפילות אחרים שלא מדעתה (ד) או אפי' ידעה בכך (ה) אלא שהפילות בבית אחת (ו) אפי' בפחות מ"ט חוששין לה (ז) ואין חילוק בזה בין צהמה לעוף (א) דבעוף נמי דינא הכי (טור וכו') (ח) :

ב והעוף שדרסו אדם ברגליו או מרפו לנפול או שרצצתו בהמ' או שנחבט על דבר קשה חוששין לו הג"ה וכן אם נפלה אכן או דבר קשה על גופו וכן צהמה אם הוא דבר שיש לחוש צהמה (כל בו וכו') (ט) :

ג ונפולה שאמרנו שחוששין לה אם לא עמדה אסור לשחוט אותה עד שתשהה מעת לעת (יור) ואם שחטה בתוך זמן זה אפי' בדקה ומצאו אותה שלימה מכר איבריה מטרפה ואם שהתה מעת לעת ואחר כך שחטה צריך לבדקה כנגד כל החלל כולו מקדקד הראש (יא) עד הירך אם ימצא בה מטרפות מהמטרפות שמנו חכמים או שנתרסק אבר מהאיברים שבפניו מה"ש מהא דרב נחמן משמ' דרב

זבה תורה

סימן נח (א) ואין לזה טעם אלא כך הוא הל"מ (רש"י דף מ"ב) (ב) בלא דעתה פ"י לא לרצונה אלא אירע לה שגיון אבל לרצונה לא חשינן כדלק"י סי"א (פר"ח ופר"ת). (ג) ולית לה מידי למיסרך דאז לא שייך לומר גועץ צפרנו ומ"מ לא הוי הנפילה בבית א" אלא היא מתאמצת בכל כחה כשרוצים להפילה בבח (ש"ך ופר"ח) (ד) כיון שנתוסף בחבטתה כח אחרים והיא לא ידעה (פר"ת). (ה) וגדל כח הדוחה שלא עצרה כח לנפול לאט לאט (שם). (ו) כגון שקשרו רגליה והפילות וכל כיוצא בזה (פר"ת). (ז) ומסתברא דבעינן מיהא ד" טפחים שיעור מכריסה לארץ וכל פחות מזה לא מתסרא (פר"ת). (ח) צ"ע כפל הלשון למאי אתא, ודע דבעוף ג"כ דוקא אם היו כנפיו מדובקים עיין סעיף ח' וס"י. (ט) ובאבן אק חילוק בין י' לפחות מעשרה אלא הכל לפי האבן דכשהבהמה נופלת י"ל חי נושא את עצמו משא"כ באבן שנופלת עליה (פר"ח ב' ב"י ב' כ"ב וכו' אחרונים דלא כהראב"ד וב"ח) ואין דין זה נמסר בבתיבה אלא הכל לפי ראות עיני הדיין (פר"ת). (י) לפי שכשנפלה ממקום גבוה והיא כואבת ואינה יכולה לעמוד חוששין לה שמא (א).

ובמהדורא קמא כד כתוב ובנ"א מצאתי דגריס דבעוף נמי דינא הכי בדל"ת ובזה סרה התמיהה ובס" באה"ט פ"י דהיינו אם נדבקים כנפיו ע"כ דאורחיה דעוף דלא מתרסק בנפילה (ב"י ב' ר"ן)

יורה דעה הלכות טרפות נח קנו באר הגולה

יונפסדה צורתו ה"ז טרפה (יב) כאפי' נתרסק אבר מהאיברים
 שאם ניטלו כשרה כגון מחנה וכליות ה"ז טרפה (יג) חוץ למבית
 הרחם שאם נתרסק ה"ז מותרת. ^ומהסימנים אינן צריכי' בדיקה ^ז
 שאין הנפילה ממעכת אותן (יד) הג"ה ואם הוכתה צלחן במקום
 אחד א"ל בדיקה (טו) רק נגד המקום שהוכתה שם ולא בשאר איברים
 (כל בו וכו' מ' מל' הטור) (טז):

זבח תודה

נתפרקו כל איבריה וחוליותיה ולא מהני בדיקה מיד לפי שאין טרפות ניכר בהם עד
 שתשהה מעת לעת ואז כל אבר מרוסק תפסד צורתו ויתגלה בהתתיה 1 (פר"ח ב'
 הרשב"א) אבל לאחר ששהתה או לאחר שעמדה כבר נתחזק טבעה וחזר לאיתנו
 להראות ולגלות השינוי (הרשב"א בת"ה) (יא) וקדקד הראש בכלל ואף המוח (כ"מ
 ל" הרמב"ם ומר"ן וכו' כ"ה הכ"מ אבל הרא"ש והר"ן והטור כ" דאין המוח בכלל
 הבדיקה ואעפ"י שנראים דבריהם ראוי להחמיר (פר"ח וב"ח ופר"ת) (יב) אבל
 לנכב קטן לא חשינן דאם איתה דניקבו איברים קרע גדול וניכר היה (ב"י ר"ן)
 שאילו היינו חוששין לנקיבת איברים הפנימיים לא היתה לה בדיקה דא"ל לבדוק
 כל האיברים הפנימיים שנקיבתן במשהו (ב"י והרשב"א והרמב"ן). (יג) שהריסוק
 גרוע ומכאיב יותר מהנטילה ומהנקיבה (עב"י) ודוקא שהריסוק מחמת הנפילה
 אבל כל זמן שלא ראינו שנפלה הבהמה אע"ג שנמצא הפסד באיבריה אין חוששין
 לה דאפשר שמחמת חולי אירע לה ולא נתרסס העצם שאין ההפסד של צורת
 האבר היא המטרפת אלא על מה שהיא מגלית שהוא הריסוק בהיכא שנפלה
 (פר"ח וט"ז ופר"ת).

ודע שהראב"ד בהשגות נסתפק אם נתרסקו איברים שאם ניטלו או ניקבו כשרה
 והכל בו כ" ב" בעל ההשלמה שאין ריסקו מטריף כי אם באיברים שהבהמה
 נטרפת בפסיקתן או בנקיבתן והרשב"א כ" בת"ה כהרמב"ם והכי נקיטנן (ב"י).
 (יד) כ"כ רמב"ם פ"ט וכל הפו' תמהו עליו דבש"ס מוכח דלא אמרו אין ריסקו
 בבית הרחם אלא לענין העגל שנולד היום שיצא מבית הרחם צר אין חוששין לומר
 שמה נדחק ונתרסקו איבריו יע"ש והכ"מ ז"ל שם פי' בשם ריב"ש בתשו' שדינו
 של רבי' מוכרח שאם היינו חוששין בבית הרחם משום ריסקו בנפילה א"כ כל
 בהמות היולדות הן צריכות שהייה ובדיקה בבית הרחם שהרי הלידה כמו דרסה
 בכותל וטעמו של רמב"ם מפני רכותו וספגיותו אינו מתרסק לא בנפילה ולא בלידה
 מפני טעם זה כמו שאינו מתרסק כך אינו מרסק והביא ראיות לזה עש"ב ועש"ב
 הרמ"ך קרוב לתירוץ זה. גם הרדב"ז ח"ב סי' כ"ט בלשונות הרמב"ם שטעם רבי'
 ז"ל מפני שבית הרחם עצמיו וחזק וקשה כסימנים ופעמים מתרחב ופעמים
 מתכווץ לפי' בשעה שהולד יוצא מתרחב ואין הולד מתרסק ואפי"ן במקשה לילד
 עש"ב. (יד) שהסימנים קשים הם אצל נפולה (שם ב"י). (טו) אחר שהייה מעת לעת
 או אם יצמדה (פר"ת). (טז) ואם הוכה עוף נגד הריאה שלו צריך בדיקה. בריאה

1 תרגום והחזיקה במבשרו ותתקיף בבית בהתתיה וכו' אבן עזרא
 ז"ל לשון בושח (דברים כ"ה יא)

באר הגולה

במירא דרבי יהוד' אמר רב שם נ"א מהרשב"א בתשובה ע"כ רבי יהודה וכו' שם ולקולא הרי"ף והרא"ש והרמב"ם כפ"ט מה"ש וז"ל משום דר' ינאי ור' ירמיה נזכרים דף ע"ד סכרי כוונתה מהרשב"א בת"ה ור"ן בשם הרמב"ן מההוא אימרת' דהוה כי רב חביבא שם

יורה דעה הלכות טרפות נח

דינאם עמדה תוך מעת לעת די זה בבדיקה (יז) ודוקא שעמדה מעמדה אבל העמידה לאו כלום הוא (יח) (הר"ן פח"ט) :

ה' יש מי שאומר שכל שעמדה והלכה (יט) אפי' נמצא שנוי באיבריה אין חוששין לה (כ) כל שאין השנוי מטרף בשאר בהמה (כ"ב) (הרשב"א) (כא) :

ועל הלכה, כשרה ואינה צריכה בדיקה (כב) ואע"פ שראו שהתה מעת לעת = בד"א כשהלכה הידוך יפה כדרכה (כג) אבל הלכה והיא צולעה (כד) צריכה בדיקה (כה) הג"ה וי"א דאין האידנא לא קים לן בבדיקה ואין להסיר רק בהלכה (כז) וטור וכל האחרונים) והכי נהוג (כו) ולא נקרא הלכה רק כשהלכה ד' אמות הידוך יפה כמו שהלכה קודם שנפלה או כשאר בהמה (הרשב"א ורמב"ן והר"ן יא"ה) ואם הלכה (כז) ואח"כ אינה יכולה לילך דינה כשאר מסוכנת (כח) מהרי"ק שורש נ"א) :

זבח תודה

ולדידן שאין אנו בקיאי, טרפה (ש"ך) וכן בנפלה מן הגג צריך בדיקת הריאה וכן פסק הב"ח (פר"ח).

ולד שגולד וכלו לו חדשיו ואפי' אינו יכול לעמוד אין בו משום ריסוק איברים (פר"ח וע"ל סי' ט"ו סק"ג). (יז) שאם נתרסקו איבריה ריסוק גדול שאינו ניכר מיד לא היתה עומדת (ב"י פר"ח סק"ה ב" הרשב"א) (יח) והיינו שהעמידה בידים אבל ע"י גערה או מקל מקרי העמדה כדלעיל סי' י"ז (פר"ח). והפר"ת השיגו להחמיר ממ"ש הר"ן דמאי דמתירין במסוכנת אסרינן במאי דקמן ע"ש. (יט) אורחא דמלתא נקט וה"ה אם הלכה ד"א הידוך יפה אף שלא עמדה מעצמה אלא העמידה אחרים, דהקפידה הוא על ההליכה (הסכ"א אחרו") (כ) דכל שהלכה בידוע שאין לה ריסוק גדול המביא לידי טרפות אלא חזר לבריאותו (ב"י ב" רשב"א). (כא) אבל אם נמצא שינוי הפוסל אלו לא היתה נפולה לא תלינן לקולא שמחמת הנפילה בא השינוי ולא מצד עצמו וכשרה אלא פשיטא דיש להסיר (פר"ח וש"ך דלא כלבוש) ועיין בפר"ת שתמה מה חירש רמ"א בזה, ולשון הרשב"א כך, כל שאינו מוצא בה טרפות הפוסל שלא מחמת הנפילה אין חוששין לה ע"כ. (כב) שכל שהלכה הרי היא כאלו לא נפלה (עב"י בשם מהרי"ק) משמע דלא בעי בדיקה כלל, ופר"ח סק"ח החמיר לבדוק המקום שהוכתה בו ע"ש, ואעפ"י שהטרפות חיות יב"ח ומהלכות, שאני הכא דאם איתה דמחמת החבט נטרפה לא היתה יכולה ללך (ב"י ב" הר"ן). (כג) אפי' פחות מד"א (פר"ת ושכ"מ מהרשב"א) וזה נגד דברי רמ"א דלקמן) ודוקא שלא נמנעה מהלך עוד לצד חולשתה אלא שקרה מקרה שלא הלכה עוד (שם). (כד) מחמת הנפילה אעפ"י שהולכת כהילוך הבריאות (פר"ת). (כה) הא לאו הכי תלינן דשגרונא נקטה 1 וא"צ בדיקה דנפילה לא שכיח (פר"ח). (כו) ולד"ר רש"י האידנא נמי בדקינן (ב"י). (כז) ד"א הידוך יפה (מהרי"ק ב"י) והפר"ת כ" דהמחמיר כד"רמ"א תע"ב כיון דאיכא מ"ד דאפי' הלכה בעיא בדיקה ע"ש. (כח)

יורה דעה הלכות שרפות נח

קנז

נאר הגולה

בגמרא צמימרא
דרב יהודה אמר
שמואלס [גאפי]
נמים דקו וקיימי
ושט מלא קומתו
כשר שם בגמרא
ופי הכי אט"פ
שרקע האגס יד
א' גבוה מחכירו
קמסקת הגמרא
כלשאל נחרא ובר'
אשיס נב' צמימרא
דר' הוגא שם נח
צמנוכלא דהקול
תורא וכו' ורב
יסקן בר שמואלוכו

ז עוף שנחבט (כט) ער פני המים (ר) אם שט מלא קומתו
ממטה למעלה (רא) לעומת המים אין חוששין לו (לב) אבל
אם שט מלמעלה למטה עם הילוך המים חוששין לו (לג) וצריך
בדיק' ואם קדם לתבן או קש שמהלכין ע"ג המי' בשוה לו
ה"ו שט מחמת עצמו ואין חוששין לו (לד) :

ח ג' נדבקו כנפיו בדבק בשע' צידה ונחבט ודה) אם שני
כנפיו נדבקו בדף שצדן אורו בו (לו) חוששין וצריך
בדיקה (לז) ואם לא נדבק בו אלא א' מהם אין חוששין שהוא
פודה מעט בכנף השני (לח) :

ט זכרים המנגחים זה את זה ונפלו לארץ חוששין להם (סל) :
י ששור שהרביצו לשחיטה אף ע"פ שנפל נפילה גדולה שיש

זבח תודה

דשריא ע"י פרכוס כדלעיל סי' י"ז.

כתב הטור פשטה ידה לעמוד אפי' לא עמדה כאלו שהתה מעת לעת ודי לה
בבדיקה או אפי' לא הלכה רק עקרה רגלה לילך מותרת מיד אפי' בלא
בדיקה והרשב"א חולק וכן יראה מדברי הרמב"ם, וא"א הרא"ש כ" כסברא
ראשונה ע"ש יופר"ח כ" פשטה ידה לעמוד ועקרה רגלה להלך אינו כלום ושכן
הסכ" כל הפו' והב"י. (כט) בכח אדם (פר"ת) (ל) ונפל על כרחו (רש"י) עד שלא
עצר כח בכנפיו למנוע החבטה חישנין לריסוק (פר"ת). (לא) צד שממנו באים המים
נקרא מעלה, וצד שנשפכים שם נק' מטה (שם). (לב) דהרי הוא מתגבר כנגד כח
המים המורידים אותו והוא עולה (שם). (לג) דאמר"י המים הם שמוליכין אותו.
(לד) ובמים העומדין במקומם כגון אגמים אפי' מלמעלה למטה ש"ד (פר"ח) וכ"כ
שה"ם ולא כב"ח. כגון שצד א' גבוה מהצד השני (באה"ג ב" ב"י) ודוקא אי לא
פשטי אפי' קצת עיין פר"ת. (לה) ע"ג דבר קשה כמ"ש מר"ן ס"ב ומהו דבר קשה
דבר רך, עיין פר"ח וסיים כל דבר שמחליק זה מזה ואין נכבשים יחד והנופל
עליהם נשטט והולך אין בו משום ריסוק הא לא"ה יש בו משום ריסוק. (לו) דהיינו
חתיכות עץ מושחים בדבקה והעוף שוכו עליו ורגליו וכנפיו מתדבקות בו וכשהוא
רוצה לפרוח נופל עמהם לארץ ומתרסק (רש"י פר"ח). (לז) ודוקא שלא הלך ולא
פרח. (רש"י ב"י) (לח)

ואם נדבק חלק מהכנף ז
דהפילה בעל כרחיה בכח בבת אחת וגם שלא ידעה בכך לפי שכל א" חושב שהוא
ינצח חבירו ויפילו לארץ ולפי' אף בפחות מי' חוששין להם מחמת החבט (ב"י
ופר"ח) ובעינין ד"ט מיהא כשיעור שמכריסה של בהמה למטה (פר"ת) וכדלעיל
סק"ז וחישנין לשני הטעמים, ולטעם הא" אפי' לא היו מנגחים זה את זה אלא א"
נוגח ואחר מתנגח אלא דלטעם זה בעינן דידעינן דהפילה בבת אחת ולא ידך

יורה דעה הלכות מרפות גר

זה קול בעת שמפילים אותו אין חוששין לו (ב) מפני שנועץ צפרניו ומתחזק עד שמגיע לארץ :

הנ"ס ודוקא שלא חשכו כל רגליו לכל אס כל רגליו קשורים בשעה שמפילים אותו חוששין לו (מדרכי פל"ט ומשמפות שערים שער נ"ד) (מא) :

יא תקפצה מדעתה אפי' בממקום גבוה הרבה אע"פ שאנו רואים שאינה יכולה לרוץ אין חוששין לה לא שנא קפצה מחלון שבכותל לא שנא במארכוב שבאמצע הגג (ב) גלפי' אם הניחה למעל' ובא ומצאה למטה אין חוששין לה (ב) :

יב יגנבים שגנבו בהמה מהדיר אפי' השליכוה מעבר לגדר שהוא גבוה מאד אין חוששין מפני שהם מכוונים להפילה עד מתניה כדי שתוכל לרוץ לפניהם לכן בשעה שמחזירין אותה אם מחמת תשובה מחזירין אותה מותרים מפני שמכוונים להפילה בענין שלא יפסידה ימד' אבל אם לא החזירה אלא מחמת יראה חוששין לה : (מה)

זבה תורה

טעמא מן הסתם בבת א' הפילו (שם). (מ) ואפי' נשמע ג"כ קול יללתו כשנפל ואעפ"י שגבוה י"ט (פר"ח וב"י ופר"ת). (מא) ואר"ה הביאו ד"מ וגו' א כתבו דאפי' קשר כל רגליה ביחד נהגו בו היתר לכתחלה וב' מורי נ"ע הטעם שע"י הקשריה היא יודעת שרוצים להפילה ואמידה בנפשה לנפול לאט לאט ושכן נוהגין עכ"ל וכן הוא בכ"מ ז"ל. עוד כ' מורי נ"ע דצריך ליזהר שלא תהא קרקע חלקה כגון רצפת אבנים שקורין בל"ט או קצ'אץ' דאז לית לה מידי למסרך כנ"ל ממ"ש הפר"ח בס"א עכ"ל. ולדידי חזי לי המנהג יפה דאין קושרין רק שתי ידיה לבד ולכ"ע אין חוששין עיין פר"ח סק"כ ודו"ק. ואפשר דמלתיה דמורי נ"ע קאי אקשר ג"כ כל רגליה (מב) דלית לה מידי למסרך (פר"ח). (מג) ואם אינה יכולה לעמוד דינה כמסוכנת ואפי' נמצא שינוי באיבריה דומיא דעמדה והלכה כדלעיל ס"ה דמן הסתם תלינן שקפצה מדעתה ואמידא נפשה ואינה מתרסקת ריסוק שתטרף בו (שם) והמחמיר תע"ב (פר"ת). (מד) והגם דאיכא למיחש שמא מחמת ביהול לא מכווני להפילה בדיוק וגם דלמא אתרמי ואתהפוך עכ"ז לא חישינן דמקיימי מחשבתיהו בהישבון (פר"ת) (מה) ואם ספק אם מחמת יראה או מחמת תשובה, חוששין, ודוקא דאיכא צדדי יראה, אבל בלא"ה תלינן בתשובה ומן הסתם חוששין דלא מכווני ושדו לה כמה דאתרמי (שם) ודע שסברת הרמב"ם דכל מקום שאמרו חוששין לאו למימרא דיהבינן להו דיני נפולה ודאית דמתניתין ולבעי שהייה ובדיקה, אלא בודקים אותה מיד בלא עמידה ושהייה כלל וא"צ שהייה ובדיקה לדעתו אלא נפולה דמתניתין דהיינו נפלה מן הגג והיא דדרסה וטרפה לכותל או

באר הגולה

המסובל' דהכח
גדיל דריבא
וכו

א"ס במו"מ מהו'
עובדא שמימרא
דרב הנהא שם
ומפר' בגמרא מהו'
דאמרה נפלה חס
נפלה לה יומר
מדאי חיה קפלה
ימימרא דר' מנח'
ס

נט בהמה שנפשטה בחייה וכו' סעיפים

א מהגנודה אמורה והוא שנפשט עורה בבין בידי אדם (א)
בין בידי חולי (ב) טרפה הואם נשתייר מן העור רוחב סלע
רעך פני כל השדרה (ג) ורוחב סלע על הטבור ורוחב סלע
על ראשי איבריה (ד) ה"ז מותרת (ה) הואם נישט פרחב סלע
מעל כל גבי השדרה או מעל הטבור או מעל ראשי איבריה
ושאר כל העור קיים כשרה: (ו)

הג"ה אבל אם נטלה משלשן. (ז) ושאר כל העור קיים מרפה
(ד"ע): (ח)

ב העוף שניטרה נוצתו כשר (ט) ויש חוסרים (ר"ז הלוי וכל זו)
להחמיר אם נפלו כלם מיהו אם נפלו גולותיו מרוב שומן
פ"ט שנפלו כלם ונשאר ערום מ"מ כשר דהחיל ונעשה מרוב שמו
כשר (ת"ה סי' קס"ה): (י)

זבח תודה

שרצתה בהמה, והרשב"א והר"ן הקשו עליו, והכ"מ ז"ל הליץ בעד רבינו מדקא
אמרו בגמ' בהנהו חוששין ולא אמרו הרי היא כנפולה מוכח בדברי רבי' חששא
בעלמא לכתחלה שלא לשחטה ואם שחטה מיד מהני בדיקה. ע"ש.

סימן נט (א) כגון ע"י מלאכה. (ב) כגון ע"י שחין (רש"י) והרשב"י דף י"א ע"א
כ" שזה יקרה מפני אכילת נחשים שמוליד שחין רע עד שיפשט העור

עש"ב. (ג) שנמצאו חוליות השדרה כולן מחופין (רע"ו). (ד) דהיינו על ראש כל
פרק ופרק מפרקיה (לבוש) ול' רש"י דף נ"ה בכל פרקי חוליותיה ועצמות השוק
והירך. (ה) שע"י אותו שיוור מעלה ארוכה וחוזר כל עורה לקדמותו (רש"י שם)
ובשעת הדחק כל שיש רוחב סלע על הטבור יש להכשיר (פר"ח) וכן הרשב"י
הכשיר ב" הרשב"א וכ" הטעם שהנולד נוצר ממקום טבורו כדאי" ביזמא שהוא
הלב שהוא התחלת החי ומשלח איברים מכאן ומכאן וכשנשאר כסלע במקום טבורו
הוא מצמיח העור בכל הגוף כתחלת הוויתן ע"ש וכן יש להכשיר בנשתייר רוחב
סלע על פני כל השדרה אבל בשיוור סלע במקומות אחרים אף להכשיר (פר"ח)
והפר"ת האריך להשיגו דלא מהני שיוור סלע על פני הטבור או על פני השדרה
יעש"ב. (ו) ואפי" נטלו משני מקומות מאלו הג' הרי זו כשרה (לבוש). (ז) ברוחב
סלע (שם) (ח) ואם נטל רוב רוחב סלע שע"ג השדרה או שעל הטבור או שעל
ראשי איבריה טרפה דרובו ככולו (פר"ח ב" הרשב"א) (ט) ואפי" נטלה הנוצה
עם העור שעל הזפק (פר"ת בשם רמב"ם בפ"י המשנה). 1 (י) דבמידי דשבח
הוא לה לא מיטרפא ביה וכעין זה אומר בתלמוד בכיצא בזה (שם בתה"ד) וע"ל
סי' נ"ב סק"ב.

אמנה חולין נד
וכהכמים - בכפי'
רש"י שם וכ"כ
הרמב"ם בפ"ט
מה"ס ג' כרייתא
שם בפלוגתא
לחמורא' בפירו'
וסק רמב"ם בפ"ט
ככולו חמורא'
לחמורא' הרמב"ם
שם וכ' הרשב"א
לא ידעתי ע"ס
היתר דספיקא
לחוריתא היא
וכ"כ הרא"ש
וקב"י סי' טעמו
לחוס דמאחר
כנטיטל עור מא'

יורה דעה הלכות טרפות נט

ס דין בחמה שאכלה סם המות וכו' ג' סעיפים.

א אחזת דם (א) *והמעושנת (ב) והסצוננת (ג) או שאכלה סם המות שהורג הבהמ' (ד) או ששתת' מים הרעים (ה) ה"ז מותרת (ו) הג"ה בהמה שתפטמה בדברי' האסורי' מותרת (מרכזי דיכמות פ' אלמנה לכ"ג) אבל אם לא תפטמה כל ימיה רק בדברי' האסורי' אסורה (פו' דמורס פ' כל הלמים): (ז)

ב באכלה סם המות של אדם או הכישה נחש (ח) וכיוצא ב. מותרת משום טרפה ואסורה משום סכנת נפשות: (ט)

זבח תודה

באר הגולה

מג' מקומות הללו טלה בחיגו ה"ל ס"ס ספק-אם הלכה בזה חמורא דהלכה דמותר ללמא אינו-עודה היכא דניטל העור ספקמס ההול כלכד כיון-שנחיש כל העור קיים וכיון דס"ס הוא פסקו לקולא דלא כר' יהודה וכן מנשה שם י"ו אע"פ דלא

סימן ס (א) שאחזה דם וחלתה (ב"י רש"י) והרמב"ם פי' שגבר עליה הדם עד שחנקה. (ב) שנכנס עשן בגופה (שם) והרמב"ם פי' שגברה מרה השחורה (ג) דהיינו חולי מחמת צינה (שם) והרמב"ם פי' שגברה עליה הליחה הלבנה עד שנתבטלו חושיה ולא זכור תגבורת המרה האדומה לפי שהיא בבהמות מועט ביותר ע"ב. (ד) כגון הרדופני שהוא פרחי אילן הגדל בנהרות ואגמי מים והוא לענה (פר"ת) וה"ה אם אכלה צואת תרנגולים או הלעיטה עלין של חלתית או פלפלק או תיאה והוא עשב מר מאד (גמרא ורש"י דף נ"ח) שכל אלו הבהמה מסתכנת בהם אבל אינן נוקבין בני מעים והדקין, אבל כל מין דנוקב טרפה וכראי' בס"י נ"א בדין קורט של חלתית (פר"ת) ואעפ"י שדברים אלו כסם המות לבהמה, כשרה לפי שאין זו אלא כמסוכנת, ומסוכנת כשרה כדלעיל סי' י"ז (פר"ח ב' הרשב"א) וכ' פר"ת ולענין דינא לא נ"מ בין כל הפירושים דרש"י ורמב"ם דכל מין סכנת בהמה מותרת והוצרך תנא לאשמעינן דין זה ולא סמך על דינא דאודען במסוכנת, נר' דקמ"ל דהגם דידענא חולי שמחמתו היא חולה והוא חולי הסכנה אעפ"י כן שרי הגם דלא בדרו לה סם דחיי. (ה) דהיינו מים מגולים (רש"י) והקשה פר"ת דבהכי נעשית הבהמה כאלו אכלה ספק סם הממית לאדם ומאי שנא מאכלה סם המות שממית לאדם כדאי' בס"ב, ומפני זה פי' דמים הרעים היינו רעים לבהמה. ויישב לר' רש"י דכיון דלא ראינו שום הרגשה בבהמה הוברר הדבר דלא שתה מהם נחש, א"נ אפשר דאבדה המרה בגוף הבהמה, א"נ דכי גזור רבנן במים המגולים היינו במים עצמן, אבל בשתת בהמה מהן לא גזור כולי האי והוי כמלתא דלא שכיחא דלא גזור בה רבנן עש"ב וע"ל סק"י משם ב"ש. (ו) ודינה כדין המסוכנת כדלעיל. (ז) ופר"ח פסק להתיר אפי' נתפטמה כל ימיה באסורי הנאה, ופר"ת פסק דכל דנתפטמה בדברים האסורים אפי' מיום היותה שרי דנעשה פרש ופנים חדשות באו לכאן, ואם נתפטמה באסורי הנאה אי אכלה מהיתר ג"כ דבר המקיימה ומעמידה הגם דאכלה מהאיסור שיעור כיוצא בזה שרי דהו"ל זה זה גורם מותר, ואם פטמה עיקר

ג' בחמה או חיה שנפסקו רגליה לא יאכלו טמנו אלא ע"י בדיקה שיש רחוש שמא נשכה נחש וזו בדיקת' שלא יאכלוה אלא צלי. ואם היא נשוכת נחש תתפרק ותפול חתיכות חתיכות. הג"ס ולדידן דלא חשיבין לגלוי מיס הואיל ואין נחשים זלזלי ולכן אין לחוש לנחש ואם הוא צדק שלל נעשה טרפה מותר בלא בדיקה (ב"י ב' רי"ו וכ"כ א"ה) :

פליגי חכמים עליו כיון דנקט להו גבי אלו כשרות הסכמה הפוסקים משנה חולין נ"ה [פי' משכנס עשן בגופה והמזונות חולי מחמת

ז"ה בשם כחשנה גמטוה"ל דהוא בר עניא וכו' ס' י"ט

הלכות מתנות כהונה

מחשבה חזיון קל

א חייב ליתן לכהן הזרוע והלחיים והקִיבה של שור ושה ונוהגין בכל מקום בז בארץ בין בחו"ל בין בפני הבית בין שלא בפני הבית.

כ"כ הרמב"ם והר"ף. ויש מי שאומר שאין נוהגין בחו"ל וכן נהגו :

זבח תורה

פטומה מאסורי הנאה הגם דאכלה פחות מאותו שיעור מהיתר אסור דהו"ל כאלו מתהנה מאיסור בעיניה עש"ב ועיין שה"ם. (ח) או שנשכה כלב שוטה (לבוש). (ט) פי' אם לא נשתנה הסם המות בגוף הבהמה אבל אם נשתנה בגופה שוב אינו מזיק (פר"ח ב' רמב"ם הל' רוצח פי"ב וכ"מ). ופר"ת הקשה דלמא כיון דשאב גופה מהסם הממית הרי נעשה בשרה כמי שהכישו נחש ואיכא סכנתא, ומתני' סתמא קתני ולא חילקה והניחו בצ"ע ע"ש. (י) בס' ב"ש כ' דשאני גלוי דלא אתיליד ריעותא במשקין דאין היכר ולא סי' לארס משא"כ הכא דאיכא ריעותא גדולה דאתחוי בה מעשה ארס בפסיקת רגליה ע"ש והפר"ח חלק וסיים והמחמיר תע"ב. והפר"ת פסק בס' ב"ש ע"ש.

כתב הרמב"ם בפ"י מה"ש ואין להוסיף על טרפות אלו כלל שכל שאירע לבהמה או לחיה או לעוף חוץ מאלו שמנו חכמי הדורות הראשונים והסכימו עליהן בבתי דיני ישראל אפשר שתחיה ואפי' נודע לנו מדרכי הרפואה שאין סופה לחיות וכן אלו שמנו ואמרו שהן טרפה אעפ"י שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינן ממיתין ואפשר שתחיה מהן, אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר על פי התורה אשר יורוך עכ"ל מביאו פר"ח.

מתנות כהונה

דע כי המנהג קדמון היה בכאן להפריש מתנות אלו כסברת הרמב"ם מאריה דאתרין ולא טוב עשה מי שהרפה מצוה זו מקהל ה' כיון שהמנהג פשוט בינינו מעולם כך, ונקט ל' חייב ולא אמר צריך כי הוא חייב בהן ואינן בידו רק בתורת פקדון כמ"ש המפרשים יהי רצון שנזכה לביאת הגואל ושם נקיים כל מצות התלויות (בארץ) באין מציק ומעיק אכ"ר בר"ד.

ס פ ר ה ב ד י ק ו ת

אמר העני ובידע דל,
בטחתי באלהי פותח השפתיים,
מצילני מכל הפגעים,

קאל אלפקיר ובאלעלם חקיר,
תווכלת ברבי מנטק אלשפאת,
מכ'לצי מן גמיע אלאפאת.

ראיתי כי אכתוב דיני בדיקת הסכין
שלשחיטה, וחמשה דברים
המפסידין את השחיטה, ודיני בדיקת
הריאה, על מנהגינו אנו הקהל
הקדוש צעא, וזה בקצת בשפתינו,
אשר אנו משתמשים בה בזמננו זה,
ואשאל מהשם כי יעזרינו.

ראיתי אז אכתב דיני בדיקת הסכין
שלשחיטה, וחמשה דברים
המפסידין את השחיטה, ודיני בדיקת
הריאה, על מנהגינו אנו הקהל
הקדוש צעא, וד'אלך, בבעץ'
בלג'תנא, אלד'י נחן מסתעמדין
עליה פי זמאננא הד'י, ואסאל מן
אלה אז יעיננא.

ענין היות הסכין
חד וחלק

א. תחלת כל דבר, באם מי שהוא
רוצה לשחוט, צריך
לעשות לו סכין מברזל מעולה, כי

א. תחלת כל דבר, באן מן אראד
יד'בח, יחתאג יצטנע לה
סכין מן הנדואן עאל, לאן אלהנדואן

ספר הבדיקות למהר"ץ

אלצ'עייף לם יטסא, אלא יבקא כחש, הברזל הגרוע לא יהא חלק, אלא ושרט סכין אלשחיטה, אנה יכון חד ישאר מחוספס, ותנאי סכין השחיטה, שהוא יהא חד וחלק, וחלק.

[(בכתב יד א' נמצאת הלכה זאת בזה הלשון)]

תחלת כל דבר יכון פי אלשווט ירא שמים, ומדקדק על עצמו בתפלה ותפלין וציצית, ושיהא רגיל בכ"ד ספרים ובמשנה ובכל כתבי הקדש, ושיהא זהיר באיסור החלב והדם והגידים והנקור והדחת הכשר ומליחתו כדת, ואם חסר אחת מאלו, הרי שחיטתו נבלה. ומן בעד ילא אראד יד'בח, יחתאג יצנע לה סכין מן הנדואן עאל נאהי רטב, לאן אלקאסי ואצ'עייף לם יטסא, אלא יבקא כחש, ושרט סכין אלשחיטה, אנה תכון חד וחלק].

וכבר ידעת אחי שומרך האל, אשר השם ישתבח ויתעלה, הבדילנו מכל האומות, וקדשנו בכל מצותיו, אשר הן תרי"ג מצות, ומכללן דין השחיטה, וצונו בהם על ידי הנביא משה שלוחו עליו השלום, בתורה, אשר הורידה על הר סיני, ועל שהוא ישתבח ויתעלה רחום וחנון, לכן התיר לנו שנשחוט בעלי החיים הטהורים, וזה לטובתן, לכדי שיעלו למדרגת האדם, וזה ידוע מדברי חכמינו עליהם השלום, ואם רצונך להכין הדברים, דרוש מה כתבתי בחיבורי הנקרא פרי צדיק (דף ל"ה).

והוא מה שמצאתי כתוב באגרת הקדש, דרוש אותו משם בחלק הראשון, מתוך גדולת רחמנותו וחמלתו ישתבח ויתעלה על כלל בריותיו, ציה למשה הנביא עליו השלום בדיון השחיטה, אשר היא תהא בסכין חד וחלק, לסבה שלא יארע עיפות ועינוי לבעלי החיים בשעת השחיטה, שאם תהא הסכין

וקד ערפת יא אכ"י חמאך אלה, אן אלה סבחאנהו ותעלא, אצטפאנא מן גמיע אלאמם, וקדסנא בגמיע אלפראיץ, אלד"י הן תרי"ג מצות, ומן גמלתהן חכם אלשחיטה, ואוצאנא בהן על"י ידי אלנבי מוסי' רסולה עליה אלסלאם באלתוראת, אלד"י נזלת על"י טור סין, ועלא אנהו סבחאנה תעלא רחום וחנון, פלד'אלך אבאח לנא אן נד'בח אלחיואן אלטאהר, וד'אלך למצלחתהן, לכי יטלעין אלי דרג אלאנסאן, וד'אלך מערוף מן כלאם אחבארנא עליהם אלסלאם, ואן מראדך תפהם אלכלאם, פאלתמס מא כתבת פי תאליפי אלמסמא פרי צדיק, (דף ל"ה)

והו מה שמצאתי כתוב באגרת הקדש, דרוש אותו משם בחלק הראשון, פמן עצמת רחמתה ושפקתה סבחאנהו ותעאלא על"י גמיע כ'לקה, אוצא מוסי' אלנבי עליה אלסלאם בחכם אלדביחה, אנהי תכון בסכין חד וטאסי, לעל לא

על זה הסדר, לא יארע עיפות ועינוי לבעלי החיים, רק ירגישו בעלי החיים, כמו מה ששותה האדם המים הקרים, אבל אם היה בה פגם או חספוס, שהוא יגרום לבעלי החיים עיפות ועינוי, וזה ידוע אצלנו מדרך החקירה והנסיון, ומאמר החכמים ז"ל, ברור לו מיתה יפה.

יחצל תעב ועד'אב לאלחיואן פי וקת אלד'ביחה, לאן מתא אלסכין עלי' הד'ה אלצפה, לס יחצל תעב ועד'אב לאלחיואן, גייר יחסה אלחיואן, כמת'ל מא ישרב אלאנסאן אלמא אלבארד, אמא אלי כאן פיהא פגם או כחש, פהו ינאל אלחיואן תעב ועד'אב, וד'אלך מערוף ענדנא מדרך החקירה והנסיון, וקול אלחכמים ז"ל, ברור לו מיתה יפה.

והרמז בזה הענין, שנתרחק ממדת האכזריות, אבל נתנהג במדת הרחמנות, שהיא מדת השם יתברך, כמא גא אלנץ (תרגום: כמו בוא הפסוק) (דברים כ"ח ט'), והלכת בדרכיו, ודרשו רז"ל, מה הוא רחום אף אתה כן, שאין האכזריות אלא לסמ"אל ולכל הבאים מכחו, שהם האומות מכחישי האמת, ולפיכך אמרו ח"זל, שחיטת נכרי נבילה ומטמאה במשא, לפי שכוחות הטומאה שורות עליו, ושולטין על אותו דבר הנשחט, ותהלה לאל על חלקינו, אשר מכל העמים הבדילנו, ובמצותיו קדשנו, ואשרינו מה טוב חלקינו, ומה נעים גורלינו, נחלה לו ימהר משיחנו, ויעלנו לארצינו לראות בבנין מקדשינו, אמן כן יהי רצון. (עיין עוד בחלק ליקוטים וחדושים בביאור ז' שאין להם חלק לעולם הבא אות י"ב/ז', דף קצ"ז).

כ"ד בדיקות הסכין לפני השחיטה ולאחריה

ב. בדיקת הסכין, צריך השוחט לפני שישחוט, שיבדוק אותה על בשר אצבעו, ויעמידה על חודה, ויוליכה ויחזירה ויביאה לאט לאט, ואחר כך יהפכה על צדה הימני, ויוליכה ויחזירה, ואחר כך יהפכה על צדה השמאלי, ויוליכה ויביאה לאט לאט, ואחר כך יעשה כן על הצפורן, ותהא הבדיקה בכוונת הלב, כדי שאם ירגיש פגם, אשר יעכב

ב. בדיקת הסכין, יחתאג השוחט קבל אן יד'בח, אן יבדוק אותה על בשר אצבעו, וירכזהא עלא חדהא, ויסירהא וירגעהא ריידא ריידא, ובעד ד'אלך יחרפהא עלי' שקהא אלאימן, ויסירהא וירגעהא, ובעד ד'אלך יחרפהא עלי' שקהא אלאיסר, ויסירהא וירגעהא ריידא ריידא, ובעד ד'אלך יצנע כד'אלך עלא

ספר הבדיקות למהר"ץ

השערה, אינו מותר לשחוט בה, ואחרי מה שבדק הסכין, ונמצאת שלימה מכל פגם, ישחוט בה.

ג. **אחר ששחט, יבדוק הסכין, על מה שנזכר לעיל, אם נמצאת הסכין שלימה, הבהמה מותרת.**

ד. **ואם נמצא בסכין פגם אפילו כל שהוא, הבהמה נבילה. ה. ונמצא סך כל הבדיקות שנים עשר לפני השחיטה, ושנים עשר אחר השחיטה, סימן להם (שמואל א' י"ד ל"ד),**

ו ש ח ט ת ס ב ז " ה

חשכון ז"ה לפני השחיטה, וכמו כך אחר השחיטה, נמצא כל הבדיקות כ"ד, סימן להם (הושע ח' י"ג), **ז ב ח י ה " ב ב " י**

אצ'פורה, ותכון אלבדיקה בכונת הלב, לחתא אלי אַחַס פגם, אלדי ריתח אלשערה, פלא יגוז יד'בח בהא, ובעד מא בדק אלסכין, וצחת צחיחה מן כל פגם, יד'בח בהא.

ג. **ובעד מא ד'בח, יבדוק הסכין, עלי' מא ד'כר פוק, אן וגדת אלסכין צחיחה, הבהמה מותרת.**

ד. **ואן וגד פי אלסכין פגם אפילו כל שהוא, הבהמה נבילה. ה. וצח גמלת אלבדיקות אתני' עשר קבל אלשחיטה, ואת'ני עשר בעד אלשחיטה, סימן להן (שמואל א' י"ד ל"ג),**

ו ש ח ט ת ס ב ז " ה

עדד ז"ה קבל אלשחיטה, וכד'אלך בעד אלשחיטה, צח גמלת אלבדיקות כ"ד, סימן להן (הושע ח' י"ג), **ז ב ח י ה " ב ב " י**

מקום השחיטה בקנה ובושט

ו. דיני מקום השחיטה

בקנה ובושט. מקום השחיטה בקנה, מתרי חיטי ולמטה עד ראש כנף הריאה, אלדי' הי (ת': אשר היא) האונה העליונה, כשנפחין הריאה, ועולה האונה לצד הקנה. שחט למעלה מתרי חיטי, ולא שייר מהן כלום לצד הראש, הרי זו הגרמה. ושרח (ת' פירוש) הגרמה הכרעה, נגור מן גרם המעלות, ובלשון ח"זל, נותן לו את גירומיו. שחט למטה ממקום שמגיע כנף הריאה, הרי זו פסולה.

ז. **מקום השחיטה בושט, ממקום שייחתך ויתכווץ, עד מקום שישעיר, ויתחיל להיות פרצין כמו הכרס. לאן עלוה יסמא מרחיב,**

ז. **מקום השחיטה בושט, ממקום שייחתך ויתכווץ, עד מקום שישעיר, ויתחיל להיות פרצין כמו הכרס. לאן עלוה יסמא מרחיב,**

מרחיב, ביאור זה, אם חתכתו, לא ידבק, רק ישאר פתוח, ומקום השחיטה יקרא כוונץ, ביאור זה, אם חתכתו ידבק, ולא ישאר פתוח, כמו המרחיב, ושיפולי הרשט, מגבול מה שישעיר ויהא פרצין, ויקרא משעיר. ח. צריך השוחט להזהר על מקום השחיטה, ולידע בחמשה דברים המפסידין את השחיטה, ואלו הן:

שרח ד'אלך, אלי קטעתה, לם ילתם, ג'יר יבקא מפתוח, ומקום השחיטה יסמא כוונץ, שרח ד'אלך, אלי קטעתה ילתם, ולם יבקא מפתוח, כמת'ל אלמרחיב, וספל אלושט, מן חד מא ישעיר ויקע פרצין, יסמא משעיר. ח. פ'חתאג אלשוחט יחד'ר עלי מקום השחיטה, ולידע בחמשה דברים המפסידין את השחיטה, ואלו הן:

ט. שהיה חלדה דרסה הגרמה ועיקור

ש ה י ה

שהיה כיצד, בדע פי אלד'ביחה, ורפע יד'ה, ועאוד יד'בח, בין בשוגג, בין במזיד, בין באונס, סבב גא מא שאג'לה, או ד'ל, אם שהה, כדי שיגביה

את הבהמה וירביצנה, וישחוט רוב הסימנין, שחיטתו פסולה, ואם שהה פחות מזה, שחיטתו כשרה, ושיעור שהיית בהמה דקה, כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה, וישחוט רוב הסימנין, ובעוף, כדי שיגביה בהמה דקה וירביצנה, וישחוט רוב הסימנין, ויש אומרין, דשיעור שהיית עוף כדי שחיטת רוב סימן אחד, בלי הגבהה והרבעה. (ועיין בהגהות מהר"ץ לשר"ע, אות כ"ד דף רמ"ה).

ח ל ד ה

י. פירוש חלדה כיצד, אדכ'ל אלסכין בין אלקנה ואלושט, וקטע הסימן העליון למעלה, ואחר כך שחט התחתון כדרך שחיטה, או אדכ'ל אלסכין תחת שני הסימנין, י. פירוש חלדה כיצד, הכנים הסכין בין הקנה והושט, וחחק הסימן העליון למעלה, ואחר כך שחט התחתון כדרך שחיטה, או הכנים הסכין תחת שני הסימנין,

ספר הבדיקות למהר"ץ

ושחט אותם מלמטה למעלה, או הכניס הסכין בתוך העור, ושחט שני הסימנין, או הכניס הסכין תחת הצמר הנדבק בצואר הבהמה, או היה מטלית על הסכין ועל הצואר, ושחט תחת המטלית, ואין הסכין גלויה, הרי זו ספק נבילה, שצריכים אנו סכין גלויה.

ושחט אותם מלמטה למעלה, או אדכ'ל אלסכין פי אלגלד, ושחט שני הסימנין, או אדכ'ל אלסכין תחת אלצוף אלמתלבט פי ענק אלבהמה, או כאן מטלית על הסכין ועל הצואר, ושחט תחת המטלית, ואין הסכין גלויה, הרי זו ספק נבילה, דבעינן סכין גלויה.

ה ג ר מ ה

י"א. ושרח הגרמה קד ד'כר פוק. י"א. וביאור הגרמה כבר נזכר למעלה.

ד ר ס ה

י"ב. פירוש דרסה, הוא אשר יכה בסכין בצואר מצד הסימנין, אשר הם הקנה והושט, וחתך בבת אחת בלא הולכה והובאה, או לחץ בסכין על הצואר, כחותך צנן או קישות, בלי הולכה והובאה, עד שחתך הסימנין, הרי זו פסולה. י"ג. צריך השוחט יזהר, אשר הוא לא ילחץ הסכין, אלא במשהוא (בקלות) יוליך, לאשר אתה ירדע, אשר הלחיצה פוסלת, בין בשליש הראשון, בין בשליש אמצעי.

י"ב. פירוש דרסה, הו אן יצ'רב באלסכין פי אלצואר מן צלא אלסימנין, אלד'י הן הקנה והושט, וחתך בבת אחת בלא הולכה והובאה, או רזם באלסכין על הצואר, כחותך צנן או קישות, בלי הולכה והובאה, עד שחתך הסימנין, הרי זו פסולה. י"ג. פ'חתאג השוחט יחד'ר, אנה לא ירזם אלסכין, אלא שי יסיר, לאנך עארף אן אלרומה פוסלת, בין בשליש הראשון, בין בשליש אמצעי.

עיקור

י"ד. פירוש עיקור הו, אן יהתזר אלקנה או אלושט (ת': עיקור הוא, שיתלש הקנה או הושט) ממקום חיבורן מן הלחי קודם שחיטה, הרי זו ספק נבילה, והוא שנעקרו שניהם, או אחד מהם, מן הלחי ומן הבשר, אבל אם לא נעקרו לגמרי, אלא עדיין הם מחוברים, הרי זו כשרה.

ט"ו. דיני בדיקת הריאה

מראה הריאה השלימה

קד ערפת יא אכ"י חמאך אלה, אן אלאונות שלש מהימין, ושתיים מהשמאל, ותחתהן אלאומות, ואלורדא מונחת לצד ימין לעמת הלב. ומתא אלבהמה צחיחה מן כל אלם יחצל פי אלריאה, לס תלתזק בסרכות אלי בעצ'הא בעצ', ולא לשום מקום, אלא תכון מנפרדה.	כבר ידעת אחי שומרך האל, אשר האונות שלש מהימין, ושתיים מהשמאל, ותחתיהן האומות, והורדא מונחת לצד ימין לעומת הלב, וכאשר הבהמה שלימה מכל מום שיהא בריאה, ולא תדבק בסרכות אפילו מקצתה קצת, ולא לשום מקום, אלא תהא נפרדת.
--	--

נסרכו האונות לדופן שכנגדה

י"ו. ואד'א (ת': אם) נסרכו האונות, או אחת מהן לדופן שכנגדה, הרי זו מותרת בלי בדיקה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, פעולת צדיק אות ט', דף שמ"ב).

נסרכו האונות בין החיתוך
שביניהן

י"ז. ואד'א נסרכו אלאונות בין אלפרק אלד'י ביניהן, פהי תסמא סרוכה כסדרן, ומותרת, ואינה צריכה בדיקה.	י"ז. ואם נסרכו האונות בין החיתוך אשר ביניהן, היא תקרא סרוכה כסדרה, ומותרת, ואינה צריכה בדיקה.
--	--

ספר הבדיקות למהר"ץ

נסרכו האונות מהחיתוך שביניהן אל הגב ואפן הפירוק והבדיקה

י"ח. אמא אלי נסרכו מחיתוך, אלד"י הו אלפרק אלד"י בין האונות אלי אלגב, פהי תחתאג פירוק ובדיקה, והו אן יקטע אלסרך בסכין חריפא, ולא יבקי עלי אלריאה מן אלסרך שי, (עיין בדומה בחלק פסקי הלכה למהר"ץ, פעולת צדיק אות ג' דף של"ז, ועיין גם בזבח תודה אות כ' דף שס"ד). ויבדוק במים פושרין או ברוק, (עיין בחלק פסקי הלכה למהר"ץ, פעולת צדיק אות ח' דף שמ"ב, ובחלק ליקוטים וחדושים, אות י"ב, דף קצ"ו). אם בצבץ המים טריפה, ואם לאו כשרה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ ראשי בשמים אות ב' דף שע"ג).

י"ח. אבל אם נסרכו מחיתוך, אשר הוא החיתוך, אשר בין האונות אל הגב, היא צריכה פירוק ובדיקה, והוא אשר יחתוך הסרכא בסכין חריפא, ולא ישאר על הריאה מן הסרכא כלום, (עיין בדומה בחלק פסקי הלכה למהר"ץ, פעולת צדיק אות ג', דף של"ז, ועיין גם בזבח תודה, אות כ', דף שס"ד). ויבדוק במים פושרין או ברוק, (עיין בחלק פסקי הלכה למהר"ץ, פעולת צדיק אות ח', דף שמ"ב, ובחלק ליקוטים וחדושים, אות י"ב, דף קצ"ו). אם בצבץ המים טריפה, ואם לאו כשרה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, ראשי בשמים אות ב', דף שע"ג).

שאר סרכות שלא כסדרן וסרכת האומא שמצד האונא לחיתוך שביניהן.

י"ט. וכד' אלך אלי נסרכה מגב לגב, או מחיתוך לחידוד, או מחידוד לחידוד, או מחיתוך שלזו לחיתוך שלזו שאינה אצלח, או לשיפולי, או משיפולי לגב, הרי זו צריכה פירוק ובדיקה, כמו שנזכר לעיל, ושרח שיפולי, ספל אלאונא, תרגום (שמות י"ט י"ז) ויתיצבו בתחתית ההר, ואתעדו בשיפולי טורא, ואלי נסרכה אלאומה,

י"ט. וכמו כן אם נסרכה מגב לגב, או מחיתוך לחידוד, או מחידוד לחידוד, או מחיתוך שלזו לחיתוך שלזו שאינה אצלח, או לשיפולי, או משיפולי לגב, הרי זו צריכה פירוק ובדיקה, וכמו שנזכר לעיל, וביאר שיפולי, שפל האונא, תרגום, (שמות י"ט י"ז) ויתיצבו בתחתית ההר, ואתעדו בשיפולי טורא, ואם נסרכה האומא, אשר מצד

האונא, בין החיתוך אשר ביניהן, היא תקרא כסדרן, ואינה צריכה בדיקה וכשרה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות י"ח, דף שס"ג, ועוד עיין בראשי בשמים אות ב' דף שע"ג).

אלדי' צלא אלאונא, בין אלפרק אלדי' בינהן, פהי תסמא כסדרן, ואינה צריכה בדיקה וכשרה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות י"ח, דף שס"ג, ועוד עיין בראשי בשמים אות ב' דף שע"ג).

סרכא כחוט השערה

כ. ואפילו היתה הסרכא כחוט השערה, צריך פירוק ובדיקה, וכמה פעמים אירע אתנו סרכא כחוט השערה, וחשכנוה בסכין, ובדקנו כפושרין או ברוק, ובצבץ המים, וצריך הבדוק יהא זריז. לבלתי ישל, ויאכיל ישראל טריפות. ח"ו. (עיין הערה ב' באות י"ח).

כ. ולו כאנת אלסרכא כחוט השערה, יחתאג פירוק ובדיקה. וכס מראר חצל מעאנא סרכא כחוט השערה, וקטענא הא בסכין, ובדקנו כפושרין או ברוק, (עיין הערה ב' באות י"ח), ובצבץ המים, פחתאג אלבודק יכון זריז, לבלתי ישל, ויאכיל ישראל טריפות. ח"ו.

סרכא מגב האונות ולגב האומא וסרוכה לדופן

כ"א. ואם היתה הסרכא מתפשטת מגב האונות ולגב האומא, וסרוכות לדופן, צריך הבדוק למדוד, אם רוב הסרכא בגב האונות, הרי זו מותרת בלי בדיקה, ואם היה הרוב בגב האומא, צריכה בדיקה, והוא אשר יחתוך הסרכא מבשר הריאה, ויזהר שלא ישאר כלום מן הסרכא, ויבדוק במים פושרין או ברוק, אם בצבץ המים טריפה, ואם לא בצבץ כשרה. (עיין הערה ב' באות י"ח, והערה באות י"ט).

כ"א. ואן כאנת אלסרכא מתפשטת מגב האונות ולגב האומא, וסרוכות לדופן, יחתאג אלבודק יקאיס, אן רוב הסרכא בגב האונות, הרי זו מותרת בלי בדיקה, ואן כאן הרוב בגב האומא, תחתאג בדיקה, והו אן יקטע אלסרכא מן בשר הריאה, ויתקצא לא יבקי שי מן אלסרכא, ויבדוק במים פושרין או ברוק, (עיין הערה ב' באות י"ח) אם בצבץ המים טריפה, ואם לא

ספר הבדיקות למהר"ץ

בצבץ כשרה. (עיין הערה באות י"ט).

מכה בדופן מול נקב הריאה

כ"ב. ואן כאנת מכה בדופן, כמו שבירת העצם, או כעין נגע, אף על פי שבצבץ המים כשרה, והו' אן תכון אלמכה קבאל אלנקב, ותכון רוב הסרכא במכה, ולא האדימה הריאה, אחד'ר ואפהם. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות י"ט, דף שס"ד).	כ"ב. ואם היתה מכה בדופן, כמו שבירת העצם, או כעין נגע, אעפ"י שבצבץ המים, כשרה, והוא אשר תהא המכה מול הנקב, ותהא רוב הסרכא במכה, ולא האדימה הריאה, הזהר והבן. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות י"ט, דף שס"ד).
--	--

האונא העליונה

הדבוקה לשומן הגרגרת

כ"ג. ואן כאנת אלאונא אלעליא, אלד'י פי אלאימן או אלאיסר, דבוקות בשומן הגרגרת, בלי שום פילוש כלל, אשר לא יוכל להכניס אצבעו, אלא דבוקה כולה, היא מותרת בלי בדיקה, ואם לאו, צריכה בדיקה.	כ"ג. ואם היתה האונה העליונה, אשר בימין או בשמאל, דבוקות בשומן הגרגרת, בלי שום פילוש כלל, אשר לא יוכל להכניס אצבעו, אלא דבוקה כולה, היא מותרת בלי בדיקה, ואם לאו, צריכה בדיקה.
---	--

נסרכה האונא והאומא לדופן

ומתפשטת לצד פנים

לצד הלב

כ"ד. ואן כאנת סרכא מתפשטת בגב האונות, ולצד פנים צלא אליב, אן כאן רוב אלסרכא בגב האונות, מותרת בלי בדיקה, ואן	כ"ד. ואם היתה סרכא מתפשטת בגב האונות, ולצד פנים מצד הלב, או היה רוב הסרכא בגב האונות, מותרת בלי בדיקה, ואם היה
---	---

רובה מבפנים מצד הלב, צריכה בדיקה, והוא אשר יחתוך הסרכא בסכין, ויבדוק בפורשין או ברוק, אם בצבץ טריפה, ואם לא בצבץ כשרה. ולא יבדוק אלא לצד פנים, אבל גב האונות לא צריך בדיקה, הואיל והן סרוכות לדופן. וכמו כן, אם נסרכו האונות והאומא לדופן, ומתפשטת הסרכא לצד פנים, נצרף הסרכא שבגב האומא עם שבג האונות, להשלים לרוב, וכשרה. (עיין הערה ב' באות י"ח, והערה באות י"ט).

כאן רובה מבפנים צלא אללב, תחתאג בדיקה, והו אן יקטע אלסרכא בסכין, ויבדוק בפורשין או ברוק, (עיין הערה כ' באות י"ח) אם בצבץ טריפה, ואם לא בצבץ כשרה. ולא יבדוק אלא אלד'י לצד פנים, אמא גב האונות לס יחתאג בדיקה, הואיל והן סרוכות לדופן. וכד'אלך אלי נסרכו האונות והאומא לדופן, ומתפשטת הסרכא לצד פנים, נצרף הסרכא שבגב האומא עם שבג האונות להשלים לרוב וכשרה. (עיין הערה באות י"ט).

סרכא מן האומא במכה ובטרפש

כ"ה. אד'י כאן (ת': אם היה) סרכא מן האומא במכה ובטרפש, כפי הרוב, אם הרוב במכה כשרה, ואם הרוב בטרפש, צריכה בדיקה.

נסרכה האונא למצר החזה

כ"ו. ואלי (ת': ואם) נסרכה האונא למצר החזה, כשרה לדעת הרמב"ם ז"ל, ואינה צריכה בדיקה.

סרכא בריאה מינה ובה

כ"ז. סרכא בריאה מינה ובה, כשרה, והוא שלא תהיה הסרכא קצרה, בשעה שינפחו הריאה, ויתקמט בשר הריאה.

ספר הבדיקות למהר"ץ

סרכא שלורדא

כ"ח. הורדא, לכל מקום שתסרך צריכה פירוק ובדיקה, ואם נסרכה משרשה בלי שום פילוש, כשרה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות י"ז, דף שס"ג).

בועא בשורש הורדא

כ"ט. ואם יש בשרשה בועה, וניכרת מעבר לעבר, טריפה, דחישנן שמא נימוקו הסמפונות, וכן בועא הניכרת מעבר לעבר בריאה במקום הסמפונות, דהיינו דקיימא משתי אצבעות מן השיפולי בדקה, וארבע בגסה, טריפה.

בועא בשיפולי ריאה

ל. בועא בשיפולי ריאה, ואין שם בשר מקיף, באונות, מותרת, ובאומא, הכל לפי המנהג. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות י"ב דף ש"ס).

האומא שנסרכה לטרפש או ללב

ל"א. האומא שנסרכה לטרפש או ללב, צריכה פירוק ובדיקה, אם בצבץ המים טריפה, ואם לאו כשרה.

גג הריאה שנגד השדרה

ל"ב. גג הריאה, אשר הוא נגד השדרה. אנת	ל"ב. גג הריאה, אשר הוא נגד השדרה. אנת
יודע, אשר הוא יהא נפרד, לא יהא דבוק, אם נדבק אל השדרה, בלי שום פילוש, היא כשרה, ואינה	עארף אִנֶּה יכון מִנְפֶּרֶק, לִיס יכון לאזק, פאלי אלתזק אלי אלשדרה, בלי שום פילוש, פהי כשרה, ואינה

צריכה בדיקה, הבן זאת.

צריכה בדיקה, פאפהם ד'אלך.

חסרה אחת מהאונות

ל"ג. ואד'א (ת': אם) חסרה אחת מן האונות, הורדא משלמת, בין לימין בין לשמאל. (עיין בחלק פסקי הלכה למהרי"ץ, זבח תודה, אות ד', דף שנ"ה, ובהגהות מהרי"ץ לשו"ע אות כ"ט, דף רמ"ח).

תוספת בגב האונות

ל"ד. ואד'א וגדת בגב האונות	ל"ד. ואם נמצאת בגב הריאה
זאידיה כעלה שלהדס,	תוספת כעלה שלהדס,
אחר שנפחוה, הרי זו טריפה, פחות מעלה שלהדס, הרי זו כשרה.	אחר שנפחוה, הרי זו טריפה, פחות מעלה שלהדס, הרי זו כשרה.

נתוספו האונות במניינן

ל"ה. ואד'א (ת': ואם) נתוספו האונות במניינן, והן לצד פנים בדרי דאוני, הרי זו מותרת. והוא שיהיו שלימין מרובין משלשמאל. (הערת המחבר) (ויש מכשירין אפילו שלשמאל מרובין משלימין, גור אריה). ואד'א וגדת (ת': ואם נמצאת) הריאה בלי חיתוכי דאוני, טרפה, אבל בגדיים וטלאים כשרה, ודוקא תוך שלשים יום ללידתו, אבל אם נשחטו אחר שלשים יום, ונמצאת הריאה בלי חיתוכי דאוני, טריפה.

ורדא חסרה או כפולה
או בצד שמאל

ל"ו. אם חסרה הורדא, או שנמצאו לה שתי ורדות, או שנמצאת בצד שמאל, כשרה.

ספר הבדיקות למהר"ץ

ורדא בלא כיס

ל"ז. וכד' אלך אלי וגדת אלורדא ל"ז. וכמו כך, אם נמצאת הורדא
בג"ר כיס, כשרה. בלי כיס, כשרה.

מחט בריאה

ל"ח. ואלי וגדת מחט בריאה, אן עאד הי שלימה, נופחין אותה, אם עולה בנפיחה, כשרה, ואלי קד הריאה מקטעה, טריפה. יש עליה קורט דם כנגד המחט בחוץ, טריפה, אפילו היא שלימה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות ז', דף שנ"ז).	ל"ח. ואם נמצאת מחט בריאה, אם עדיין היא שלימה, נופחין אותה, אם עולה בנפיחה, כשרה, ואם כבר הריאה חתוכה, טריפה, אפילו היא שלימה. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות ז', דף שנ"ז).
---	--

[בכתב יד א' נמצאת הלכה זאת בזה הלשון:]

ל"ח. ואד'א וגדת מחט בריאה, אן עאד היא שלמה נופחין אותה, אם עולה
בנפיחה כשרה, ודוקא אם אין שם קורט דם ולא חלודה כנגד המחט כשרה, ואם
יש אחד מאלו טריפה, ואן קד קטעת הריאה, ומצאו המחט בתוכה, ולא נפחוה,
טריפה, ואפילו היא שלמה, ויש קורט דם מבחוץ טריפה. (עיין בהגהות המהר"ץ
לשו"ע יו"ד אות מ"ד דף רנ"ה).

שתי בועות סמוכות זו לזו

ל"ט. שתי בועות סמוכות זו לזו, ויש בהן מים זכים מתוקים, אף על פי שאין
ביניהם כשר ריאה, כשרה (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח
תודה אות ח' וט', דף שנ"ח ושנ"ט).

צמחים בריאה

מ. וכד' אלך (ת': וכמו כך) אם נמצאו צמחים בריאה, כגון בועות וכיוצא בהן,

ודבוקות לדופן או למקום אחר, מפרקין הסרכא ובדקים בפושרין, (עיין הערה ב' באות י"ח) אם בצכץ המים טריפה, ואם לאו כשרה.

סרכא תלויה היוצאה

מן הבועא

מ"א. אם סרכא תלויה יוצאה מן הבועא, טריפה, דבתרי ריעותי לא מכשרינן, ובעל זבחי שלמים מכשיר, וכן בפנים חדשות, אבל צריכה בדיקה.

ריאה דבוקה לדופן

בלא סרכא

מ"ב. אם כל הריאה דבוקה לדופן בלא סרכא, הוי סתימה מעליא וכשרה, לדעת הרוקח. (עיין חלק פסקי הלכה למהר"ץ, פעולת צדיק אות ט', דף שמ"ב, וגם בזבח תודה אות כ"א דף שס"ח).

סרכא תלויה

מ"ג. אם סרכא יוצאת מהריאה והוא (צ"ל: והיא) תלויה, שאינה דבוקה לשום מקום, כשרה, ואינה צריכה בדיקה.

סרכא מגג ערוגה זו

לגג ערוגה זו

מ"ד. נסרכה מגג ערוגה זו לגג ערוגה זו, צריכה בדיקה.

ריאה שנמצא בה

כעין בשר בלוי

מ"ה. ריאה שנמצא עליה כמו חלב, והוא בשר בלוי, וקלף הבשר הכלוי

ספר הבדיקות למהר"ץ

מעליה, ונמצאת נקובה, טריפה, אבל אם נמצאת שלימה, אחר שקלף הבשר הכלוי מעליה, ולא נמצאת נקובה, כשרה.

נמצא מנין ההלכות שסדרתי למעלה, מ"ה, סימן להן, (דברים ו' י"ב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה', ולחכימא ברמזא.

טב לבי"ש - המראות הפסולות

כחד"ק - המראות הכשרות

סימן חמש מראות הפסולות

טב לבי"ש

ל'בנה ב'קעת י'רוק ש'חורה כדיו או כמראה בשר.

סימן למראות הכשרות

בריאה, טובם כח"דק, פי'

כ'חול ח'ציר ד'ם כ'בד, והקו"ף מתחלף בכ"ף מאותיות גיכ"ק.

אין מקיפין בב'ועות ולא כל'ב ולא כט'חול ולא בק'רקבן, וסימן,

ב"לק"ט

[בכתב יד ב' נמצא גם זה הלשון:]

כתלחא מדמינן, מ'יעים, ר'יאה, ק'נה, וסימן **מר"ק**].

הלב

לשון שלחן ערוך

הלב יש לו ג' חללים, ניקב לאחד מהן, טרפה, ואפילו אם חלב טרפש הלב,

סותמו, אבל אם שומן הלב עצמו סותמו, כשרה. ניקב ולא הגיע לחלל, אם

מחמת חולי, כשרה, ואם בקרץ או במחט, טרפה. נמצא מחט בלב, אעפ"י שאינו

ניכר בחוץ, טרפה, וה"ה אם נמצא כטרפשא דליבא. קנה הלב, שהוא קנה שומן

שיורד בין שתי הערוגות הריאה, וכן המזרק הגדול, שיוצא ממנו לריאה,

שניקב לחללו במשהו, טרפה. גיטל הלב, בין ביד בין מחמת חולי, טריפה. יש

מי שאומר, שאם שומן הלב דבוק בלב ואדוק מאד, מפרידין אותו בסכין, ואם

נמצא שם או בעובי הלב קורט דם, אסורה, ואין צריך לומר אם נמצא כחללו.

[הגהת המחבר] [הגהת. אם נצרר הדם בעובי הבשר, הרי הוא כקורט דם,

וטרפה, עכ"ל].

[(בכתב יד ב' נמצא זה הלשון:)]

אם נמצא מחט במסוס ובית הכוסות, ועבר מעבר לעבר, בודקים אותו, אם נמצא קורט דם סביב המחט, אעפ"י שלא עבר מעבר לעבר, טרפה, עכ"ל].

מחט שנמצאת בחלל

הבהמה

מחט שנמצאת בחלל הבהמה, כגון אם נמצאת תחובה בכבד, או בטחול, או בכליות, או בטרפוש, או בחלב המכסה את הקרב, או בכרס, או במסוס מבחוץ, אעפ"י שלא נקב מעבר לעבר, או בדקין, או בקיבה, וזולתן שהוא חלל הבהמה, הרי זו אסורה.

[(בכתב יד ב' נמצא זה הלשון:)]

פירוש מצאתי כתוב בגור אריה סי' נ"א, שאם נמצא מחט בחלל יושביצים, מיקרי תוך חלל הגוף וטרפה, ט"ז, ובית יוסף, ורש"ל, אר"ה כלל נ"א].

ושאר חילוקי הלכות שחיטה ושבעים טריפות, הרי כמה ספרים לפניך, דרוש אותם משם, והשם יתברך יצילנו משגיאות, אמן כן יהי רצון.

ובעד יא אכי חמאך אללה, מא ואחר, אחי שומרך השם, מה כתבת, במא ועדנא בה פי אוול שכתבתי, במה שהועדתי בו כלאמנא, ראית אן אכתב לך אשיא, בתחלת דבריני, ראיתי לכתב לך אלד"י וגדת מכתוב, ואלו הן: ענינים, אשר מצאתי כתוב, ואלו הן,

מרה חסרה או כפולה

חסרה המרה טריפה, ויש מכשירין, בין אם נמצאו שטים, בין שחסרה מתחלת ברייתה. ור"ת כתב בספרו, שרבינו יואל הלוי ז"ל השיב על בהמה, שנמצאו בה שתי מרות, שמותרת לכל ישראל, אפילו בפני הבית ראויה ליקרב ע"ג המזבח. (עיי' בחלק פסקי הלכה למהר"ץ זבח תודה אות כ"ב דף שס"ט, ובהגהות מהר"ץ לשו"ע יו"ד אות מ', דף רנ"ב).

ספר הבדיקות למהר"ץ

נהפך הושט במראיו

[בכתב יד ב' נמצא זה הלשון:]

נהפך הושט במראיו טרפה, ובספר הזכרון וכן בעל העיטור כתבו, אם נמצאו שתי עורותיו לבנים או אדומים, כשרה, דלא לקה אלא אחד מהם, והאחד לא לקה, דלא עדיף מנקב, עכ"ל.].

בלנ"ס נג"ב ז' שמעתתא

זבי"חה ז' שבע שמעתתא.

ב' שני הסימנים.

י"ח שמנה עשרה טריפות.

ה' דברים דמתניתין.

וזה פירושן, ז' שמעתתא:

באקא דאטמא דשף מדוכתיה.

לקתא בכוליא אחת.

ניקבה הטחול בעביו.

סימנין שנדלדלו ברובן.

נעקרה צלע אחת בחוליתת.

גולגולת שנחכסה ברובה.

בשר החופה את הכרס שנקרע.

וסימן להם:

בלנ"ס נג"ב

ופירוש שמעתתא, שמעו אותן ממשה רבינו עליו השלום.

י"ח טריפות דמשנה,

וד' דמתניאתא

ושמנה עשרה טריפות שנתפרשו במשנה, ואלו הן: גקובת הושט, ופסוקת הגרגרת, ניקב קרום שלמות, ניקב הלב לבית חללו, נשברה השדרה ונפסק החוט שלה. [בכת"י ב'] פי' החוט והוא הקרום שהמוח מונח בתוכו]. ניטלה הכבד ולא נשתייר ממנה כלום, ניקבו קני הכבד, הריאה שניקבה או שחסרה, ניקבה המרה, ניקבו הדקין, כרס הפנימית שניקבה או

שנקרע רוב החיצונה, המסוס שניקב, בית הכוסות שניקב לחוץ, נפלה מן הגג
נשתברו רוב צלעותיה, ניקב הקנה, ודרוסת הזאב. ע"כ.
וארבע מתניאתא, בהמה שנחתכו רגליה, חסרון בשדרה, גלודה, הרותה,
סימן להן בחג"ה, ופי' מתניאתא, שנו אותם חכמי המשנה.

טרפה לא הבאתי אליך (בראשית ל"א ל"ט)

ר"ת ט'רפות הר'יאה, פ'ירוק ה'סרכא. ל'א א'יש ה'וא ב'כח א'לא ת'בונה
י'בין א'ין ל'ך י'פה כ'סכין.

התקדשו למחר ואכלתם בשר, (במדבר י"א י"ח)

ר"ת, ה'יום ת'למדם ק'ודם ד'בר ש'חיטה ו'איסורה,
ל'מדם מ'יד ח'וק ר'בים, ו'קודם א'כילה ל'מדם ת'ורת מ'ליחה, ב'שר
ש'חיטה ר'יאה.

לא תבשל גדי בחלב אמו, (שמות ל"ד כ"ו)

ר"ת, ל'נו א'מרה ת'ורה ב'דבר ש'מים ל'עולם ג'זר ד'ין י'היה ב'המה
ח'יה ל'אסרם ב'חלב א'מם מ'יד ו'לדורות.

חמש נבילות מחיים

חמש נבילות מחיים

ואלו הן, בהמה שניטל ירך שלה וחללה עמה, וכן אם נשברה מפרקת ורוב בשר
עמה, או שנקרעה מגבה כדג, או שנפסק רוב הקנה, או שניקב הושט בכל שהוא
במקום הראוי לשחיטה.

[(בכתב יד א' וב' נמצא זה הלשון:)]

שש נבילות מחיים סי' ימ"ק גג"ו.
י'רך שנטלה וחללה עמה.

ספר הבדיקות למהר"ץ

מ'פרקת שנשברה ורוב בשר עמה.

ק'רועה מגבה כדג.

ג'רגרת שנפסקה ברובה.

ג'סטרא שנחתכה מחציה לב' גופות.

ו'שט שניקב במשהוא, במקום הראוי לשחיטה, אבל תרבץ הושט שניקב אינה נבלה, אלא טריפה.

מה בין נבלה לטריפה, הנבלה מטמאה כמגע ובמשא, והטריפה אינה מטמאה לא כמגע ולא במשא.

דע כי פסוקת הגרגרת ונקובת הושט, אין מטמאין מחיים, אלא עד שתמות הבהמה. ע"כ.]

נוטריקון ח'בחת

וז'בחת, (דברים י"ב כ"א) נוטריקון ו' רמז לשש שעות שבין בשר לגבינה, ז' שבע שמעתתא, ב' שני הסימנין, ח' שמנה אבות הטריפות, שסימנן, ד"ן חנ"ק נפ"ש, פירוש, ד'רוסה נ'קובה ח'סרה נ'טולה ק'רועה נ'פולה פ'סוקה ש'בורה, ת' תורת סכין.

תשע מדות נאמרו בסכין

תשע מדות נאמרו בסכין וסימנם,

מת"ן א"מי מע"מי

פירוש: מ'חובר ת'לוש נ'ערץ

מחובר לכתחילה אסור, תלוש לכתחלה מותר, נערץ בדיעבד מותר.

א'וגרת מ'סוכסכת י'פה,

אוגרת לכתחלה אסורה, מסוכסכת בדיעבד מותרת. יפה לכתחלה מותרת,

מ'גל קציר, ע'ולה ויורד, מ'גל י'ד,

מגל קציר לכתחלה אסור, עולה ויורד לכתחלה מותר, מגל יד בדיעבד מותר.

מנין הנבילות ס"ה

מנין הנבילות ס"ה

ואלו הן: שחט בתרביץ, שחט במשעיר, שחט למטה מראש כנף הריאה, שחט בבהמה ובחיה אחד וחצי השני, שחט חציו שלזה וחציו שלזה אפילו בעוף, שחט ולא בדק הסימנין, שחט בסכין פגומה, שחט במחובך, שחט במסוכסכת דרך הפגם, שחט בלחי שיש בו שינים חדין, שחט ביום הכפורים במזיד, שחט בהמה והיא למעלה מן הסכין הנעוצה, שחט והתז את הראש בהולכה בלבד או בהובאה בלבד ואין בסכין כמלוא שלשה צוארין, חרש ששחט, שוטה ששחט, קטן ששחט, שכור ששחט, מי שאחזתו רוח רעה ששחט, כל אחד מחמשה אלו ששחטו בינם לבין עצמם שחיטתו נבילה, סכין שנפלה ושחטה, גלגל ששחט בסביבה שאינה מכה בן אדם, שחט לשם הרים, שחט לשם המזלות, שחט לזרוק דמה לעבודה זרה, שחט לשם קדשים שמתנדבין ונודרין כמותן, מחוייב חטאת ששחט לחטאתו, שחט לשם תמורת זבחו, שחט לשם עולת נזיר, שנים ששחטו כאחד ונתכוון אחד מהם לשם דבר הפסול פסול, נכרי ששחט לישראל, שהיה, חלדה, דרסה, הגרמה, ועיקור, הגרים שליש ושחט שליש וחזר והגרים שליש האחרון, דרש בשליש הראשון, דרס בשליש האמצעי, החליד בשליש הראשון, החליד בשליש האמצעי, נשמט אחד מהם ושחט את השני, ניטל ירך שלה וחללה עמה, נעשית גסטרא, נשברה מפרקת ברוכ בשר עמה, נקרעה מגבה כדג, נפסק רוב הקנה במקום הראוי לשחיטה, ניקב הושט במקום הראוי לשחיטה, ניקבו שניהן זה שלא כנגד זה, ניקב הושט ועלה בו קרום, נמצא קוץ עומד בושט לרחבו, ניקב הקנה בכאיסר במקום הראוי לשחיטה, ניקב הקנה נקבים שאין בהם חסרון מצטרפין לרובה, ניטלה רצועה ממנה ובעוף כל שאלו מקפל הרצועה או הנקבים שיש בהן חסרון, ניקבה הגרגרת נקב מפולש משני צדיה כדי שיכנס איסר לרחבו, נסדקה לארכה ולא נשתייר מה שהוא למעלה ומשהו למטה, נמצא תורנגול שחוט באשפה שכבית, מצאו שחוט ומושלך בשוק, שחט הגוי מיעוט הסימנין, משומד לעבודה זרה ששחט, מחלל שבת בפרהסיא ששחט, מין ששחט, השוחט ביום השבת במזיד, צדוק וביתוס ששחטו בינו לבין עצמן, נמצאו כל הנבילות חמש וששים, סימן להם, ה"ל.

ספר הבדיקות למהר"ץ

מנין הספיקות בשחיטה בז"ה

ומנין כל הספיקות שבשחיטה י"ד, ואלו הן: אנסה הבהמה עצמה ומשכה צוארה הרבה, או שאנס השוחט את הסימנים, בדק בסכין אחר השחיטה ומצא בה פגם, שחט בהמות רבות או עופות רבים ובדק באחרונה ונמצאת הסכין פגומה, שחט ואחר כך חישב לזרוק דמה לעבודה זרה או להקטיר חלבה לעבודה זרה, שהיות המצטרפות, שהה כדי שיגביה הבהמה וירביצה וכדי שישחוט כמו מיעוט הסימנים, הכניס את הסכין תחת העור או תחת צמר מסובך תחת המטלית, שחט מיעוט הסימנים בהחלדה ואין ידוע אם קודם שחיטה או אחר שחיטה, שחט מי שאינו יודע הלכות שחיטה בינו לבין עצמו, כל אלו הספיקות י"ד, סימן להן, (שמאל א' ט"ז ח') גם בז"ה לא בחר ה' מנין בז"ה.

כל דיעבד בהלכות שחיטה זה"ב

וכל דיעבד בהלכות שחיטה י"ד, ואלו הן:

אם לא בירך על השחיטה, אם שחט מן הצדדין, אם שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה וכחיה, אם שחט דרך הרוח שאין הפגימה ניכרת בו, אם שחט בנערץ, אם שחט בסכין שצדה אחד מגל, אם שחט בעזרה, אם הכניס פירות ופת לעזרה, אם שחט למים או לכלים או לגומא, ישראלי היודע הלכות שחיטה אם שחט בינו לבין עצמו, חרש ששחט, שוטה ששחט, הסומא אם שחט, צדוק וביתוס ששחטו בפני ישראל, כל אלו בדיעבד י"ד, סימן להם, זהב.

כיצד נכנס המאכל בבהמה ובעוף

כיצד נכנס המאכל בבהמה:

תחלה מן הפה לחצר הושט, הנקרא תרבץ הושט, והוא בית הבליעה, ומתרבץ הושט לושט, ומהושט לכרס, ומהכרס לבית הכוסות, ומבית הכוסות למסוס, ומהמסוס לקיבה, ומהקיבה למעי הארוך, וממעי הארוך למעי העבה, וממעי העבה להדר הכנה, ומהדר הכנה לחלוחלת, ומן החלוחלת יצא לחוץ. ובעוף, נכנס המאכל תחלה לתרבץ הושט, ומהתרבץ לושט, ומהושט לזפק, ומהזפק למעי אחד קטן, וממנו לקרקבן, ומהקרקבן נכנס למעי אחד ארוך, והוא בסיבוב, ומגיע לזנב, וממנו יצא לחוץ. ע"כ.

שני טעמים בהיות
חוליות הקנה אחת קטנה
ואחת גדולה

שאלה: למה היה הקנה חוליות חוליות, אחת קטנה ואחת גדולה.

התשובה: מה שנעשתה כך, אלא להפסיק הקול, לפי שאם היו כלן גדולות, היה יוצא הקול עבה, ואם היו קטנות, היה יוצא הקול חנוק, לכן נעשתה אחת גדולה ואחת קטנה, להפסיק הקול, בחכמת אהיה.

דבר אחר: אחת גדולה ואחת קטנה, הגדולה לשאיפת הרוח, והקטנה להוצאתו, שאנו צריכים הכנסת האויר, יותר מהוצאתו, כדי לקרר על הלב.

סואל: לם כאנת אלקנה חוליות חוליות, אחת קטנה ואחת גדולה.

אלגואב: אן מא געלט הכד"י, אלא לתקטיע אלצות, לאן לו כאנין כלהן גדולות, כאן יכ"רג אלצות גהים, ולו כאנין קטנות, כאן יכ"רג אלצות מכ'תנק, פג'עלט אחת גדולה ואחת קטנה, לתקטיע אלצות בחכמה אלאהיה.

ד"א אחת גדולה ואחת קטנה, אלגדולה לאסתבשאק אלריח, ואלקטנה לאכראג'ה, לאנא נריד אדכ'אל אלהוא, אכת'ר מן אכ'ראגה, חתא יכרד עלי' אלקלב.

הענין בהיות האונות
שלש מימין ושתים משמאל

שאלה: למה היו האונות, שלש מן הימין, ושתים מן השמאל.
התשובה: לפי שהיה החוס הטבעי בצד הימין, יותר מן השמאל, לכן עשה לו ג' אונות לקרר עליו, אבל השמאל פחות חומו, לכן היו שתיים מן האונות מספיק. והורדא בצד הימין, תוסיף בו הקרירות על הלב, והיא נוגעת לשיפולי הלב, לכן היא נמוכה, לפי שהלב מונח עליה.

סואל: לם כאנת אלאונות שלש מן הימין, ושתים מן השמאל.
אלגואב: למא כאן אלחאר אלג'ריזי בגהת אלימין, אכת'ר מן אלשמאל, פג'על לה ג' אד'אן, יברדין עליה. אמא אלשמאל אקל חרארה פכאן אתנין מן אלאד'אן יכפיה, ואלורדא פי אלגהה אלימנא, תזיד פי אלחבריד עלי' אלקלב, והי מלתקיייה למחבר אלקלב, לד'אלך כאנת וט'ייה, לאן אלקלב מנחט עליהא.

ספר הבדיקות למהר"ץ

הענין באונא היותרת לעומת הלב כשרה ומגבה פסולה

שאלה: למה היתה היתירה מן האונות, אם היתה לעומת הלב מותרת, ואם היתה על גבה, אסורה.

התשובה: לפי שאם היתה האונה היותרת לעומת הלב, אין נזק בכך, לכשהיא תוסיף להפוך האויר לחרץ, ותפחית הקרירות עליה, ויארע הנזק לבעלי החיים. (עיין לקמן חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות ג', דף שנ"ד). וכמו כך אם נסמכה אונה לאונה שלא על הסדר, טריפה, לפי שהן ימנעו מן האורור, לפי שהן הולכות כמו הדבר הקשור, ויארע ההפסד על בעלי החיים, ולכך אמר דוד המלך עליו השלום, (תהלים ק"ד כ"ד).

מה רבו מעשיך ה'
...לם בחכמה עשית
מלאה הארץ קנייניך
ש"ו ש"ר ש.

סואל: לם כאנת היתירה מן האונות, אן כאנת לעומת הלב מותרת, ואן כאנת על גבה, אסורה.

אלגואב: לאן אד'א כאנת אלאונה אליותרת לעומת הלב, לא ציר פי ד'אלך, לאנהא תזיד תעכס אלהוא אלי כ'ארג, ות'קל' אלתבריד עליהא, ויחצל אלציר לאלחיואן. (עיין לקמן חלק פסקי הלכה למהר"ץ, זבח תודה אות ג' דף שנ"ד). וכד'אלך אם נסמכה אונה לאונה, שלא על הסדר, טריפה, לאנהן ימתנעו מן אלתרויח, לאנהן יצירן מת'ל אלשי אלמרכוט, פיחצל אלפסאד עלי' אלחיואן, ולד'אלך קאל דוד המלך עליו השלום, (תהלים ק"ד כ"ד).

מה רבו מעשיך ה'
כולם בחכמה עשית
מלאה הארץ קנייניך
ש"ו ש"ר ש.

קלב

אלמסאלה אלי"ד

שאלה

פי צפה אלעקור אלדי ללסימנין
כיף תכון בעד אלעקור וכיף תכון צפתהא
קבלה פמא ראית לאחד פיהא כלאמא
שאפיא ולא ללצנאע אלדי ענדנא ראית
להם כברה פי כיפיה אלסימנין
אלעקורין.

אלגואב

הדא אנמא יתבין בטביעות עינא תחצל
ללאנסאן פי דלך ולא ימכן אן יתצור
דלך באלקול אתצור אתאם ונחן נרשד
אלי אלטריק אלדי תחצל בה הדה
אלטביעות עינא בעד אן אקדם אן
אלעקור פי אלבהאים בעיד אלאמכאן
גדא בל קד רבמא ממתנע מן אגל
קוה אלעצלאת אלתי תוצל בין
אלסימנין ואלפכין ואמא פי אלטיר
פאמכאן דלך קריבא ווגה מיו דלך אן
תדבת טיר ותנזל באלדבח קריב מן
אלצדר אעני פי נהאיה אלענק לתאמן
אלעקור או יכנק טיר אלי אן ימות ואן
אמתחן טיר מית כאן אגוד חתי
תבקא אלסימנין עלי וצעהא אלטביעי
תם תאכד הודא אלטיר אלמית או
אלמדבוח כמא דכרנא ותקטע ענקה מן
אצל יאלגתה ותשק בסכין פי גאיה
אלחדה עלי אלגלד ואללחם חתי תנכשף
אלסימנין ותרי וצעהא בין אלפכין
ואתצאלהמא תם תמדהמא בידך
גאיה מא אמכנך פיתבין לך איצא
גאיה אמתדאר אלעצלאת אלתי תוצל
בינהמא ובין אלפכין תם תטלקהמא
פירגשא אלי וצעהמא אלטביעי פאדא

קלב

השאלה הי"ד

שאלה

בדבר צורת העקור של הסימנין , איך
הם אחר העקור ואיך צורתם קודם
לו, כי לא ראיתי לאיש בזה דבר כדבעי
ולא ראיתי אף לאומנין אשר אצלנו ידיעה
באיכות הסימנין העקורין.

התשובה

זה לא יתברר אלא בטביעת עינא,
שהאדם קונה לו בזה, ואי אפשר לדמות
זאת על פי הדבור בשלמות. ואנחנו נדריך
אל הדרך, אשר בה תקנה טביעת עינא
זאת, לאחר שאקדים, שאפשרות העקור
בבהמות רחוקה מאד, ואולי אף מן הנמנע,
מפני כח השרירים המחברים הסימנים
והלחיים. אבל בעוף אפשרותו קרובה,
והאופן להבחין זה הוא שתשחט עוף
ותנמיד לשחוט קרוב אל החזה, ר"ל בסוף
הצוואר, כדי שתישמר מן העקור, או
שתחנק עוף עד אשר ימות, ואם תבדוק
עוף מת, הרי מוטב, כדי שיישארו הסימנים
על מקומם הטבעי. אחר כך תקח זה העוף
המת או השחוט, כמו שהזכרנו, ותחתוך
צווארו מיסוד הגוף ותקרע בסכין חדה
בתכלית החדות העור והבשר, עד שיתגלו
הסימנים ותראה מקומם בין הלחיים
וחבורם. אחר כך תמתחם בידך תכלית מה
שאפשר ותתברר לך ג"כ, עד כמה נמתחים
השרירים המחברים אותם עם הלחיים. אחר
כך תניחם ויחזרו אל מקומם הטבעי. וכאשר

יתברר לך זה, תמשוך הסימנים בחזקה, עד שתעקרו ממקומם עקור קל, לא שייכרתו וייחתכו בידך, ותתברר לך אז צדדת העקור. עשה זאת פעמים מספר בעופות מספר או בבהמות מספר, עד שתיקבע בשכלך צורת הרפיון הקורה בהם בעת עקורם, כיצד היא, (ו) זו הדרך לדמות זאת.

קעג

ש א ל ה

ויורנו בדבר בן אדם, שהוא ממונה לרבים לשחיטה ולבדיקה. והוחזק לרבים, שהוא גונב הבשר מחנויות הקצבים, ואנשים מוסרים עליו עדות בזה, נוסף למה שיש בו מן הזלזול בשחיטה ובבדיקה, והוא סומך בטרפות על מה שלא הסכימו שרי האומה ולא סמכו עליו קודם לו באותו המקום. והקצבים בכל עת תופסים אותו, כשבידו הבשר גנוב, במעמד יהודים וחולתם, ויוצא מזה ערעור וקלקול וחלול השם. האם מותר שישאר ממונה לרבים, אם לא? יורנו אדוננו ושכרו כפול.

ה ת ש ו ב ה

כבר נתפרסם אצל הגויים, שאנחנו לא נמנה לשחוט אלא לכשרים שבנו ולדיינינו ולשלוחי הצבור, והם מכבדים ומפארים זאת ומקנאים בנו על זה. ואיש אשר כזה, אסור למי שמאמין בתורת משה רבינו וחס על כבוד קונו להתיר לו לשחוט לרבים, ולו עשה תשובה גמורה, מפני חלול השם. ומותר לו לשחוט לכל יחיד

תבין לך דלך תגדב אלסימנין בקוה חתי תכלעהמא ען מוצעהמא כלעא יסרא לא באן יעקעא רברא שיחד שיבן לך חידה צודה איעקוד תפעל הדא מראת עדה פי טיור עדה או פי בהאים עדה חתי תחצל פי אלדהן צורה אלרכאוה אלחאדתה פיהמא ענד אנכלעהמא כיף תכון הו אלטריק פי תצור דלך.

קעג

ש א ל ה

ותורנו פי שכץ אן הו ממונה לרבים לשחיטה ולבדיקה והוחזק לרבים אנה יסרק אללחם מן דכאכין אלגזארין ויקטעו עליה בדלך אלשהאדה גמאעה מצאף אלי מא ענדה מן אלזלזול פי אלשחיטה ואלבדיקה ויעתמד פי אלטרפות עלי מא לא אגמעת עליה סאדאת אלמלה ולא אעתמד מן קבלה פי דלך אלמכאן ואלגזארין פי כל חין ימסכוה ובידה אללחם מסרוק במחצר יהוד וגירהם ויחצל מן דלך ערעור וקלקול וחלול השם הל גאיז אן יבקי ממונה לרבים אם לא יורנו אדוננו ושכרו כפול.

אלגואב

קד שהר ענד אלגויים אנא לא נוליי אלדבאחה אלא לעדולנא וחכאמנא ואימה צלאתנא והם יעטמון דלך ויסתחסנוה ויגבטונו עליה והדא אלמוצוף לא יחל למן יעתקד שריעה משה רבי ויחוס על כבוד קונו אן יביחה לדבת לרבים ולו עשה תשובה גמורה מפני חלול השם ויגזו אן ידבת למן שא מן אחד

אלנאס פי דארה. וכתב משה.

שירצה בתוך ביתו. וכתב משה.

אנא מואפק עלי הדה^י אלתותי וקאיל

אני מסכים לזאת ההוראה וכך אני

בה. יצחק בר' ששן נ"ע.

סובר. יצחק בר' ששון נ"ע.

>וזה נוסח ההסכמה שנעשית בעיר נא אמון למנוע אדם זה ממנוי השחיטה וז"ל. הסכימו הצבור במושב הדיין המופלא עם זקני הקהל וחכמיהם ותלמידיהם על תקנה זו שכל מי שיאכל משחיטת צדקה שהיה עומד לשחוט לרבים בשביל שרננו אחריו ועוד שנתקיימה עליו עדות ברורה על דברים שימנע בשבילם מלמנותו לרבים ועוד באה שאלה מלפני כק"ג מ"ו משה הרב הגדול בישראל וכק"ג מ"ז יצחק בר' ששון הרב שהורו בה שאסור למנות לרבים ועתה הסכמנו על תקנה זו להחרים מי שימנה אותו לרבים ומי שיאכל משחיטתו ומי שימנה לרבים אדם שאינו ראוי ולא לאכול משחיטתו ועל דבר זה הסכמנו אנחנו החותמים על ידי הצבור פנחס הדיין וחכמים אחרים חתומים. ועוד שלחו הסכמה זו להרב אדונינו משה וכתב עליה בכתיבת ידו וז"ל אות באות. אין מותר להחזיר אדם זה למנויו אלא אחר תשובה גמורה שתתפרסם תשובתו אצל כל העולם ויכירו מעשיו הטובים ולא יחשדוהו עוד במעשים רעים כלל ואם ידעו ב"ד ר"ץ אמיתת פרסום תשובתו ששב אל ה' מאד יהא מותר להחזירו למנויו אבל אין יכול להחזירו בשביל שיכירו ב"ד בלבד שעשה תשובה אלא צריך שיכירו וידעו ב"ד שנתפרסם תשובתו לרבים כמו שאמרנו ואז יהא מותר להחזירו אחר שיפורסם לרבים איך פלוני כבר ידעתם מה שעשה תשובה שלימה ומעשים טובים ושאין בו שום חששא דחשדא כלל ואז יחזירוהו וכל מי שמחזיק זה למנויו מבלי שיעשה דברים אלו חילל את ה' הנכבד והנורא ולא ירא מפניו. וכתב משה.<

קעד

שאלה

ויורנו בדבר בן אדם, ששחט עוף ומצא שאחד מאבריו הראשיים נשתנה צבעו הטבעי, והוא לא ידע כלל, שאותו העוף נפל אי-פעם לאש ולא שנפלה אש עליו, אלא מצאו בזה המצב. המותר לו לאכול זה העוף אם לא? יורנו אדוננו ושכרו כפול מ"ה.

התשובה

אם מירס אותו האבר ולא שב לצבעו הטבעי, אפילו אחר ששלקו, הריהו אסור, משום שחוקתו שנפל לאור, כפי מה שנראה מדבריהם ז"ל. וכתב משה.

קעד

שאלה

ותורנו פי שכץ דבח טיר פוגד אחד אלטעצא אלראיכה קד הגיד מן האלה אלטעצא הדין לך ימים ימים ימים ימים אלטיר וקע פי נאר ולא וקע נאר עליה ווגדה עלי הדה אלחאלה הל יגוז לה אכל דלך אלטיר אם לא יורנו אדוננו ושכרו כפול מ"ה.

אלגואב

אדא מרס דלך אלעצו ולם ירגע ללונה אלטביעי ולו בעד אלסלק פהו חראם לאן חוקתו שנפל לאור עלי מא יבדו מן קו ז"ל. וכתב משה.

קעו

שאלה

ותורנו פי ק' ז"ל נטלה ירך. וחלל שלה
טרפה היכי דאמי חלל שלה כל שרובצת
ונראית חסרה וכדלך קולה' ז"ל נשתברה
מפרקת ורוב בשר עמה נבלה איש הי הדה
אלמפרקת ואי עצו הו ולמא תכון הדה
טרפה והדה נבלה וענדנא אן לא נבלה
אלא מבית טביחתה תורנו הדרתו ושכרו
כפול.

אלגואב

אלמפרקת הי כרו אלרקבה והדא אלדי
דכרת אן אין נבלה אלא מבית טביחתה
ליס בקול צחית ולא הו נץ חכמים ולא
יסאל עמא קאלוא פיה ז"ל אנה טרפה
לאי שי הו טרפה אד אלאצל אלגאמע לכל
מא דכרוא קולהם כל שאין כמוה חיה
טרפה ואין לך אלא מה שמנו חכמים.
וכתב משה.

קעו

שאלה

ויורנו בדבר אומרם ז"ל "נטלה ירך
וחלל שלה טרפה. היכי דאמי חלל שלה?
כל שרובצת ונראית חסרה". וכן אומרם
ז"ל "נשתברה מפרקת ורוב בשר עמה,
נבלה". מה היא זאת המפרקת ואיזה אבר
היא? ולמה תהא זאת טרפה וזאת נבלה,
ו(הרי העיקר) אצלנו, שאין נבלה אלא
מבית טביחתה. יורנו הדרתו ושכרו כפול.

התשובה

המפרקת היא חולית הצואר. ומה
שהזכרת, שאין נבלה אלא מבית טביחתה,
אינו דבר אמת ואינו מאמר חכמים.
ואין לשאול על מה שאמרו ז"ל עליו, שהוא
טרפה, למה הוא טרפה. הואיל והעיקר
הכולל לכל מה שהזכירו (הוא) אומרם
"כל שאין כמוה חיה, טרפה", ואין לך
אלא מה שמנו חכמים. וכתב משה.

שיד שאלה

תורנו על אדם נודע בחזקת כשרות וצניעות ומעשים טובים בעירו וחוז' מעירו
ומהיותו מפורסם בזה הוא ואבותיו מלפניו מנוהו אנשי עירו להיותו ממונה חזן בב"ה
עליהם ונתמנה על כך זמן מה וכאשר אירעה מחלוקת מצד השחיטה עם אדם ממונה
עליה ונסתבב הענין בזה על בטלת השחיטה ובקשו ממנו שיהיה ממונה על ככה ולבטל
הממונה אשר אירע כך בסבתו או אמר להם אני איש חולה לא אוכל על ככה אזי התנדבו
ג' מהתלמידים ואמרו לו אנחנו נסייע לך ותתמנה על ככה ותניח בזה קהלינו מהמחלוקת
וכתבו שטר עליהם בזה שהם מרוצים בו ושיסייעו אותו כאשר יצטרך סיוע ונתמנה שוחט
על ככה כשיעור שנה וחצי או יותר. וכאשר ראו אותו אותם התלמידים שלא יצטרך אליהם
לזריזותו התחילו לשלוח חוקרים עליו ובסוף השליכוהו כאלו הוא חסר הידיעה אצל
הקצבים הגוים או התחילו הם לבקש ממנו להקל בדברים אשר לא כן דתי והתמידו
הקצבים חקור עליו כל שעה עד שמצאוהו בדבר כל שעה הוא אוסר אותו עליהם אז
אמרו שאמר על אותו הדבר שהוא מותר ונתרבתה עליו הדבה בזה אז בקש מהם להחזיר
לשחיטה האדם אשר היה ממונה עליה מקודם לכן ונפטר האדם המוחזק בכשרות

מהשחיטה. לא עבר זמן מועט עד שנתברר לקהל ולדיין דברים לגנאי יותר ויותר ממה שהיה נאמר עליו וסלקוהו ומנו אחד מאותם התלמידים ובזמן מועט השליכוהו הקצבים מעליהם עוד נתמנו היום שני התלמידים הנותרים וקבלו עליהם כל אחד לשרת השבוע שלו והם בעצמם עכשו בעת הצורך אליהם קוראים עמהם לאותו האדם המוחזק בכשרות שהעבירוהו ומניחים אותו לשחוט ולבדוק ולנקר ועם כל מה שנעשה אליו לא סר מהיות ש"ץ ולא חשדו אדם בדבר מגונה ורואים הכל כאשר הם מתפללים אחריהו מצליחים ועתה אחד מהמונים היום בבית המטבחים מוציא דבה עליו שאינו יודע לנקר ושהוא אינו ראוי לבדוק בהיות שיצא עליו מקודם לכן דבת טרפה. נשאל לאדון אם ישאר זה האדם בחזקת כשרות וישאר מה שעשה מקודם ושגג בו בטעות ולא במזיד לא יפסול אותו. תורנו הדרתו הקדושה כמו שהורה מן השמים ושכרו כפול מן השמים.

תשובה

עודנו בחזקת כשרותו לשחוט ולבדוק ולנקר ואפי' בקצת זמנים נמצא אחריו טריפה שהתירה אין זה ממה שיפסול אותו. וכתב משה.

(לחכמי לונלי.)

שטו

שאלה

בספר קדושה בהלכות מאכלות אסורות בהלכות טרפות נמצא כתוב בהמה שניטל לחי העליון שלה טרפה ואנחנו בעניותנו לא שמענו עד היום הזה ולא מצאנו כתוב כן בשום חבור הנעשה בשום לשון והיה בעינינו דבר זה פלא כשאומ' נטל לחי התחתון כשר רבואת אשמע' אע"ג שנראה כעיקור וכ"ש לחי העליון. סוף דבר אין אנחנו יודעין איך יאסר אם נטלו הלחיים העליונים עם חוטמו לדבכינו שאנו מתירין מסוכנת. יפרש לנו רבי' משה פי' רחב ואם עול פעלנו לא נוסיק.

תשובה

מי תלה הסמנין בלחי התחתון עד שתחשוש לעיקור דעו שסימנין תליון הן בין עיקר החיך והלשון אבל המפצל של לחי התחתון רחוק הרבה מתוך הצואר שבתוכו הסימנין וזה הלחי התחתון הוא המתנדנד ברוב בעלי חיים בשעת אכילה ולפי' המפצל של לחי התחתון רפה הרבה כדי שיהיה נע במהרה בשעת אכילה ומפני זה נשמט פעמים רבות מרוב בני אדם לא בשעת אכילה אלא בשעת פיהוק ואם החזירוהו במהרה יחזור ואם לא יחזור אפי' נטל מפצלו לא ימות החי. אבל לחי העליון קבוע הוא והחוטם הקבוע בו הוא עיקר נשמת רוח חיים הנכנסת ללב דרך הריאה עם הנשימה שתכנס מן הפה ואותו הלחי העליון כמו גג הוא לכסות הקנה כדי שלא תכנס נשמת הרוח והיא קרה לריאה וימות החי גם שני לחמים שהם כמו שני ענבים אדומים תלויים בסוף החך מלמעלה כנגד פי הקנה מפני זה נבראו כדי

תשובות הרמב"ם

שתהא הרוח שתכנס מן הפה בשעת הכנסת הרוח לריאה תפגע בבשר זה תחלה ואז **שנשתנית** בתוך הפה ואח"כ תכנס לריאה אם ינטל לחי העליון אבד הכל ונמצא **פי הקנה** מגולה לאויר ומיד תכנס בו הרוח בכל נשימה ונשימה כמו שתכנס לתוך פה **הנשימה** והסילון וכיוצא תקרר הריאה והלב ותמות הבהמה ואין לך מי שאין כמוה **וזה** יותר מזו. ומפני זה מנו נטילת לחי התחתון דוקא בכשרות לא העליון. **וזה** שאמרתם שלא שמעתם ולא ראיתם בחיבור מי שמנה טרפה זו הרבה דברים **לא** יזכיר אותם המפרשים מפני שלא שמו דעתם להם וכשיבין אדם באותם הדברים **ידעו**. וזה שאמרתם שאם תהיה זו טרפה האך נתיר מסוכנת לא ידענו מי תלה זו בזו **ולא** מאי זה צד באה קושיה זו עד שנהיה צריך לפרק.

שטז (לחכמי לוניל).

גם כן מצאנו כת' בעוף אם נשברה רגלו למטה מן הארכובה טרפה ולא שמענו בלתי **היום** שלא היינו סבורין באיברין המצויין בעוף ובבהמה אין הפרש ביניהם כי אם **בקרם** בעוף המים. שמחנו בישועתך כי השם יודע שאנו שמחים בנצוחך.

תשובה

זה שאמרתם שמצאתם בעוף אם נשברה רגלו למטה מן הארכובה טרפה גם אנכי **לא** שמעתי בלתי היום. הודיענו באי זה מקום מדברי נמצאת טעות זה הנה בפרק י' מהלכות שחיטה נוסח דברי שם כך הוא. ושתי טרפות יש בעוף יתרות על הבהמה ואע"פ שיש לה אותן האיברים ואלו הן עוף שנשתנו מראה בני מעיו מחמת האור ועוף המים שניקב עצם ראשו וזה נוסח דברי ואם יש בספר שהגיע אליכם דבר שסותר זה כמו שכתבתם ודאי טעות סופר הוא תקנו בספרי.

ואלה יעמדו על הברכה שתרמו וסייעו להוצאת הספר

ובלעדם לא הימה כל אפשרות להוציא כלל ועיקר

אנו מברכים אותם מקרב לב יהי רצון שיזכו להגדיל תורה ולהאדירה
ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו באורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים
ברוב אושר ועושר והצלחה ללמוד וללמד לשמור ולעשות אכ"ר.

למזכרת נצח לעילוי נשמת המנוח הבחור

שנקטף בימי עלומיו בן 22 שנה במותו

מר חנניה שעתל ז"ל

זכרינו לא ימוש מפינו תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

למזכרת נצח

תרומת האחים מר סעדיה ואברהם ומשה מעטוף לע"נ אביהם
הרב שלום מעטוף זצ"ל דמותו האצילה לזכר עולם לא ימוט תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת השו"ב ר' סעדיה עאשרי ורעייתו לע"נ בניהם היקר שמואל
שנפל בתפקידו לזכר עולם לא ימוט.

תנצב"ה

למזכרת נצח

תרומת מר ר' אהרן מנחם לע"נ רעייתו לאה מחפוד ז"ל תנצב"ה

למזכרת נצח

תרומת מר שלום דחבש ורעייתו הי"ו לע"נ
ר' שלמה בן שלום עכ"ש ורעייתו חמאמה ז"ל תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת דוד שרעבי ורעייתו הי"ו לע"נ אחיו יצחק שרעבי
לזכר עולם לא ימוט שנקטף בן 20 שנה לימיו עלומיו הי"ד תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת מר כתריאל שלום ולוי

ואחיותיו אורה ושרה ושולמית ונעמי ושושנה הי"ו

לע"נ אמם האשה הכבודה והצנועה במעשיה מרת **נעמי** בת ר' יחיאל והב ז"ל
שנקטפה במבחר ימיה בשנת תשי"ד יום כ"ז בחדש סיון תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת מר שלמה שרעבי ורעייתו הי"ו לע"נ הוריו

מר **יעקב** בן שכר ואמו **אסתר** בת ר' אברהם

אביו נתבקש למעלה בשנת תש"ג ט"ו בטבת

ואמו אסתר בת ר' אברהם והב נתבקשה למעלה בשנת תשל"ה י"ג בסיון תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת הגברת לולוה אברהם ובנה ר' דניאל ורעייתו

לע"נ בעלה ר' **עמראן** תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת מר נפתלי בן יהודה הלוי לע"נ אמו

מרת **נעמה** בת ר' שלום נחום תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת מר שלום דנין ורעייתו הי"ו לע"נ אביו

ר' **משה** דנין ז"ל וחותרו ר' **שלום** ואשתו **דינה** מדמח ז"ל תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת מר יוסף שמחי לע"נ

מר"ר **עודד** בן יפת ומר"ר אבי **מנחם** בן עודד שמחי תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת מר אהרן חביב ורעייתו לע"נ הוריו הרב **שלמה** ואמו מרת **חנה** חביב

תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת הרב **מנשה** לדאני ורעייתו לע"נ אביו

הרב **שמעון** לדאני ואמו מרת **נצ'רה** תנצב"ה.

למזכרת נצח

תרומת מר נתן צעידיו ורעייתו לע"נ בתם חנה
שנקטפה במבחר ימיה זכרה לא ימוש מפינו תנצב"ה

למזכרת נצח

תרומת החבר חיים סייאני ורעייתו לע"נ בניהם היקר נתן
שנקטף בן 15 שנה לימי חייו תנצב"ה.

למזכרת נצח לעילוי נשמת אמינו האשה הכבודה והצנועה פמעשיה
מרת צפורה בת הלל לבית לזר ז"ל
שנקטפה במבחר ימיה
תהא נשמתה צרורה בצרור החיים
בניה בעלה לעזר

תרומת החבר אריה דכאן ורעייתו הי"ו לע"נ אבי מרת

סעדה דכאן

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

זכרון להולכים

לזכרו של המנוח אחי חיים ז"ל בסוף ימיו סבל ממחלות קשות עד מאד וקיבלם
באהבה, כל ימי חייו יגע כדי להתפרנס, לא רצה ליהנות בשום דבר משל אחרים,
נהג בדרכי נועם וישרות, חיפש דרך לעבודת הי"ת כפי מנהגו, השכים יום לבית
הכנסת, עזר בבנין בית הכנסת, וכן בהוצאת ספר התכלאל, אשריו ואשרי חלקו
תנצב"ה אכ"ר.

למזכרת נצח

מרת לאה תירם הי"ו, וכנה משולם תירם הי"ו, הרצליה, לעילוי נשמת המנוח
הצדיק ר' יעקב ו' ר' שלום תירם גע"ג.

* * *

זכרון להולכים

עם מותו של רבי יחיא מחפוד גרופי ז"ל איבדה המשפחה אחד מגדוליה הבולטים, אחת מפעלותיו שזכה וייסד בית כנסת לתפארת ולכבוד המשפחה כמאמר חז"ל בגבחה של עיר, הוא היה שליח ציבור, חזן, קורא בקול נעים, שפל ברך, אפילו בימי מחלתו לא התיאש מדאגת שפוץ בית הכנסת לכל סדריו ובעת ביקורי אצלו בבית חולים לגודל מחלתו וכאיכו אמר לי שאולי לא עשה חובתו כלפי הי"ת והיה בדעתו שאם יתרפא ממחלתו הוא ירומם הוד בית הכנסת ואמנם לא נסתייעה מלתא ונשבה ארון הקודש ועלתה נשמתו השמימה, קטונתי מלספר גדלותו וענותנותו ושכחו, קשה להתנחם בהעדרו מאתנו, שבר על שבר השברנו, המנוח זכה לראות ילדיו ונכריו, המנוח לא ידע כלל לעשות חשבונות, הישרות היתה אחת ממדותיו הבולטות, רואים ישרותו בפניו ישרות ביחסו לזולת תמיד הוא ויתר לזולת כדי למנוע ריב ושנאה הוא נלחם בעד חילול ה' שבת ומועדים, וכל שעה פנויה הוקדשה ללימוד תורה, אוהב לשמוע ולהשמיע, אוירת הוד קדומים אפפה את ישותו, אוירה ספוגה טוהר וקדושה שלווה ורגישה, והזקנה קפצה עליו בטרם עת, פטירתו השאירה חלל ריק במשפחתו ובין קהלתו, מדי יום יום מרגישים בחסרוננו, היה אב מסור אוהב ואהוב לא נשאר לנו כי אם לקבל דין שמים יהי רצון מלפני הי"ת שהמנוח יהא מליץ יושר לבני משפחתו וקהלתו בפני שוכן מרומים ונשמתו תנצב"ה אכ"ר.

המשפחה בניו ובנותיו

זכרון להולכים

לזכרו של המנוח מר יחיא עפארי ואשתו שמעיה ז"ל כל ימי חייהם על אדמות כדי להתפרנס מיגיע כפיהם ולכלכל ילדיהם, רחוקים היו מעניני העולם הזה, התמימות והיראה והיושר על פניהם, הוא התייסר כל ימי חייו במחלה קשה, ואשתו בסוף ימיה קבלה יסורין קשים, ובכל זאת על שמירת המדות וערכי הדת המשיכו כל ימי חייהם, לא נמנע מלכתת רגליו וללכת לבית הכנסת, נתנו צדקה כפי כחם ויותר, כיבדו אורחים רבים הבאים אליהם, אבידה גדולה הלכה מאתנו, אשריהם ואשרי חלקם תהא נשמתם צרורה בצרור החיים אכ"ר.

החבר יחיאל שליט ורעייתו הי"ו
החבר יהודה שאלתיאל ורעייתו הי"ו
הרב חיים סויסה ורעייתו הי"ו
הרב שמעון אמיתי ורעייתו הי"ו
הרב נסים יפרח ורעייתו הי"ו
הרב מנשה מתנה ורעייתו הי"ו
הרב שמואל טובים ורעייתו הי"ו
הרב שלמה מחפוד ורעייתו הי"ו
החבר שלום קאפח ורעייתו הי"ו
החבר שלום חראזי ורעייתו הי"ו
הרב ישראל חראזי ורעייתו הי"ו
ויזכם לזרע של קיימא אכ"ר

הגברת חנה גריש ובעלה הי"ו
החבר יהודה עמר ורעייתו הי"ו
החבר אברהם צדוק ורעייתו הי"ו
החבר דוד חכם ורעייתו הי"ו
החבר שלום צדוק ורעייתו הי"ו
החבר יחיאל צדוק ורעייתו הי"ו
הרב יוסף קחזם ורעייתו הי"ו
החבר שלמה מחבוב ורעייתו הי"ו
החבר אברהם שאלתיאל ורעייתו הי"ו
החבר סעדיה עפארי ורעייתו הי"ו
החבר שמעון צברי ורעייתו הי"ו
הרב חיים עדני ורעייתו הי"ו
תרומת הגברת זהרה כהן ובעלה הי"ו
הרב שלום צדוק ורעייתו הי"ו
הרב זכריה כרמי ורעייתו הי"ו
הרב זכריה חמאמי ורעייתו הי"ו
רוזה חביב

הרב משה בן שלום רדון ורעייתו הי"ו
החבר יפת חדד ורעייתו הי"ו
הרב יפת טירי ורעייתו הי"ו

החבר שמעון צאלח ורעייתו הי"ו
החבר רוני משרקי ורעייתו הי"ו
החבר שלום יצהרי ורעייתו הי"ו
החבר זכריה חדד ורעייתו הי"ו
החבר ישראל שרעבי ורעייתו הי"ו

הח' אברהם עקבי ורעייתו נ"י

החבר יחיא דגין ורעייתו הי"ו
 החבר ר' משה כהן
 החבר הלל משה יוסף ורעייתו הי"ו
 החבר שמואל גיאת ורעייתו הי"ו
 החבר דוד שרעבי ורעייתו הי"ו
 החבר יהודה אריה ורעייתו הי"ו
 החבר זכריה מליחי ורעייתו הי"ו
 החבר צדוק יחיא ורעייתו הי"ו
 הרב צדוק יפעי ורעייתו הי"ו
 הרב אהרן תם ורעייתו הי"ו
 הרב שלמה צדוק ורעייתו הי"ו
 הרב מנחם סעיד ורעייתו הי"ו
 הרב זכריה סעיד ורעייתו הי"ו
 הרב סעדיה גמליאל ורעייתו הי"ו
 הרב זכריה גמליאל ורעייתו הי"ו
 הרב זכריה שלום ורעייתו הי"ו
 הרב ישראל לוי הי"ו
 הרב שלום יצחקי ורעייתו הי"ו
 החבר אברהם יצחק ורעייתו הי"ו
 החבר דוד גרשוני ורעייתו הי"ו
 החבר נסים מעצרי ורעייתו הי"ו
 החבר יחיא מעצרי ורעייתו הי"ו
 החבר שלום מעצרי ורעייתו הי"ו
 החבר מנחם ימיני ורעייתו לע"נ הוריהם הי"ו
 תרומת הגברת רומייה ימיני הי"ו
 החבר פנחס צדוק ורעייתו הי"ו
 החבר מעודה שלום ורעייתו הי"ו
 החבר סעדיה מעטוף ורעייתו הי"ו
 הרב מיפעי עובדיה ורעייתו הי"ו
 החבר לוי מעטוף ורעייתו הי"ו
 הרב עזריה בסיס ורעייתו הי"ו
 החבר משה שאול ורעייתו הי"ו
 החבר ישראל עוקב ורעייתו הי"ו
 הרב חיים גיבלי ורעייתו הי"ו
 החבר שלום שאלתיאל ורעייתו הי"ו
 החבר יחיא נגר ורעייתו הי"ו
 הרב זכריה כהן ורעייתו הי"ו
 החבר ראובן שונם ורעייתו הי"ו
 החבר זכריה לוי ורעייתו הי"ו
 החבר משה עפארי ורעייתו הי"ו